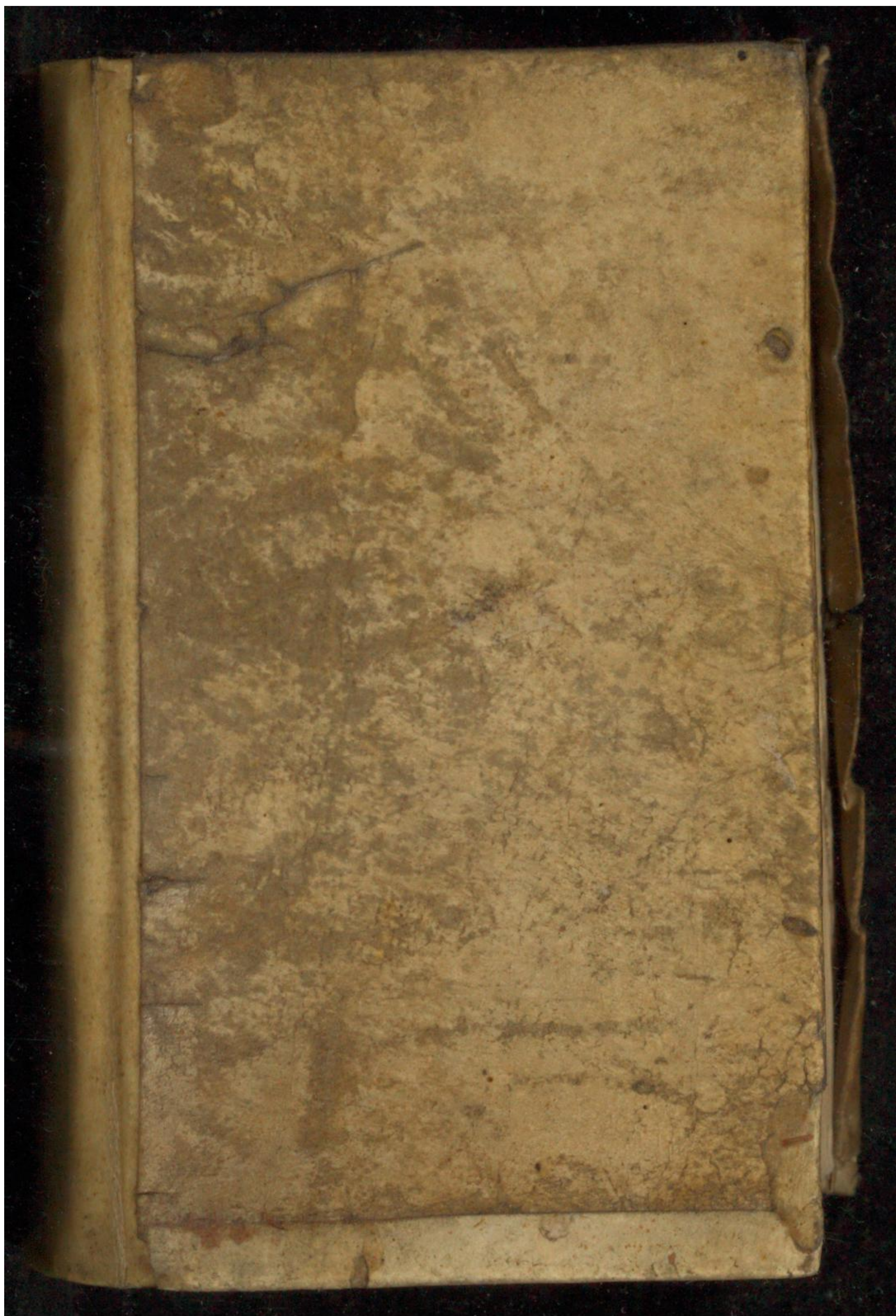
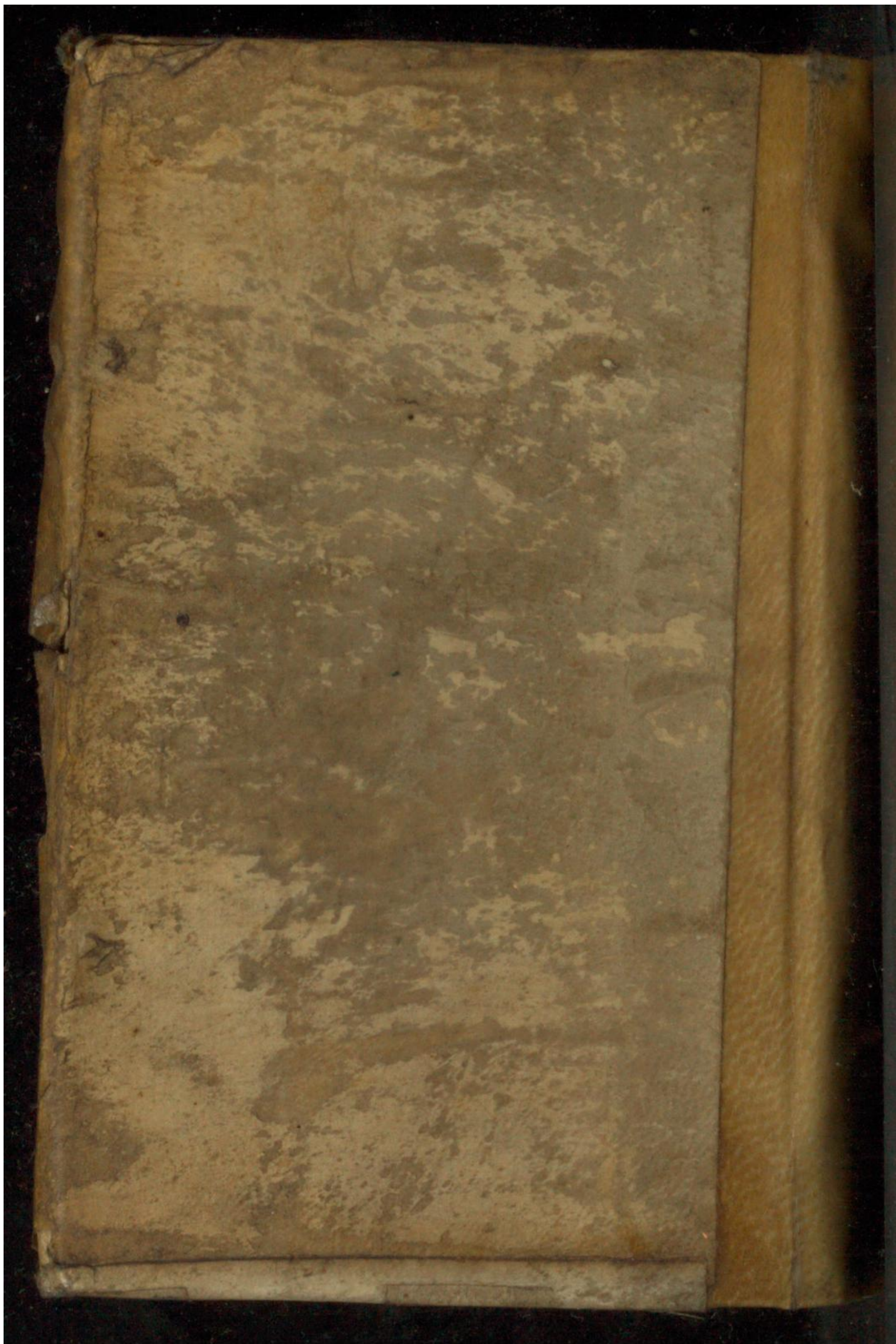

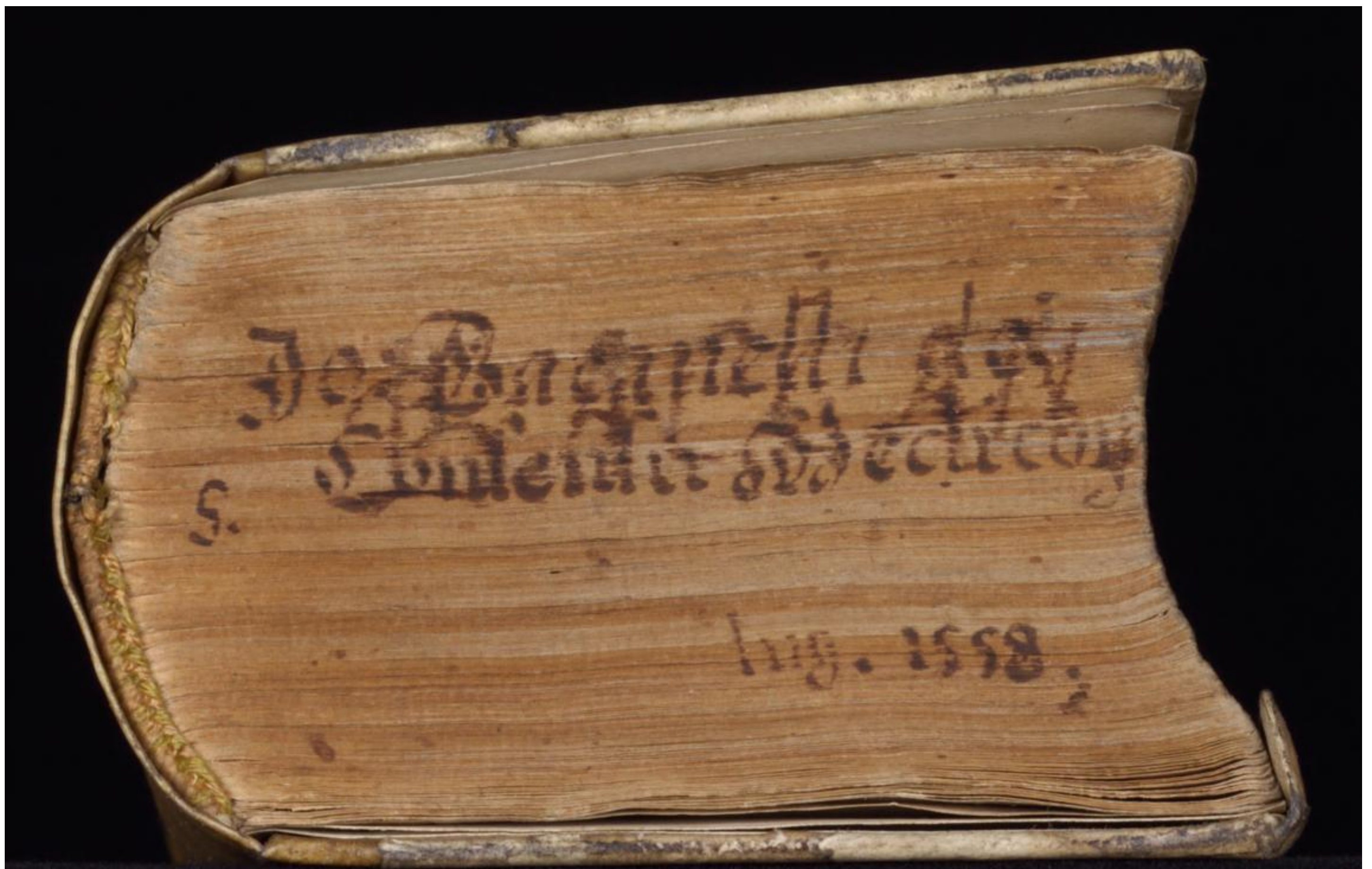
Bacchanelli.

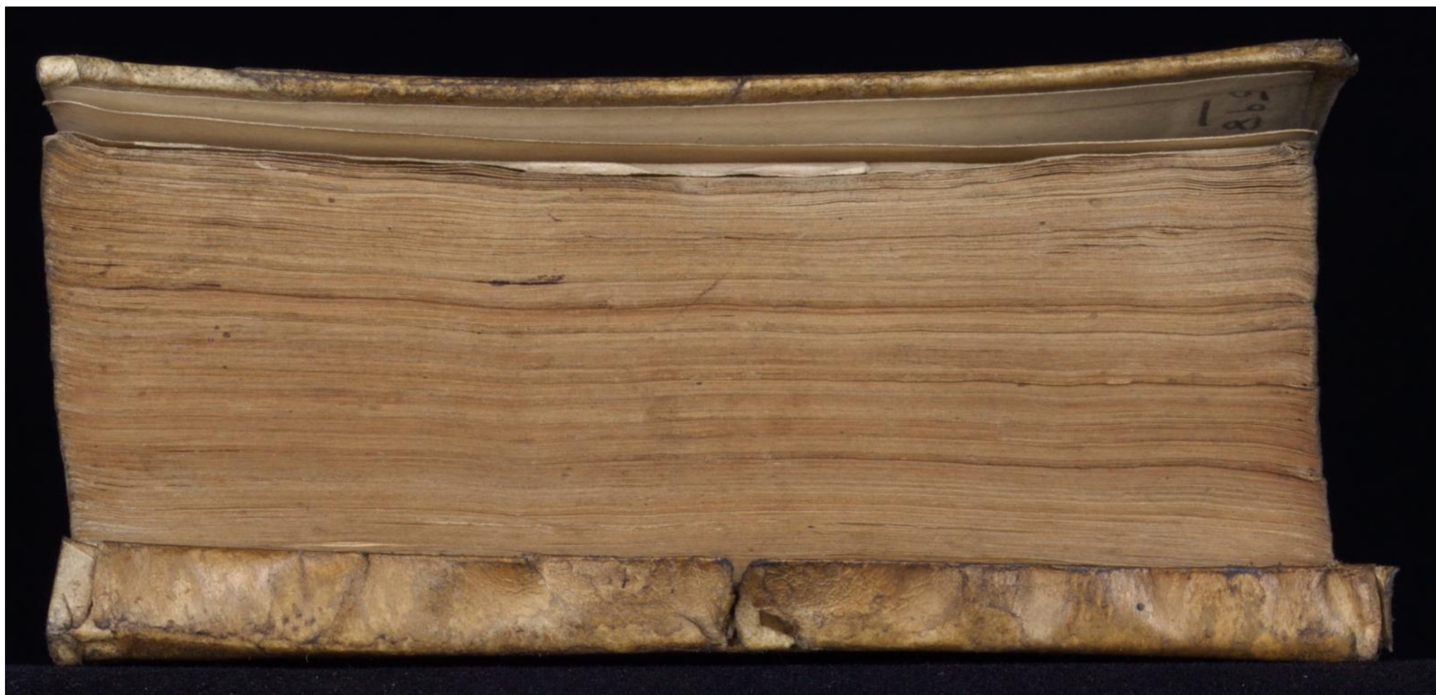

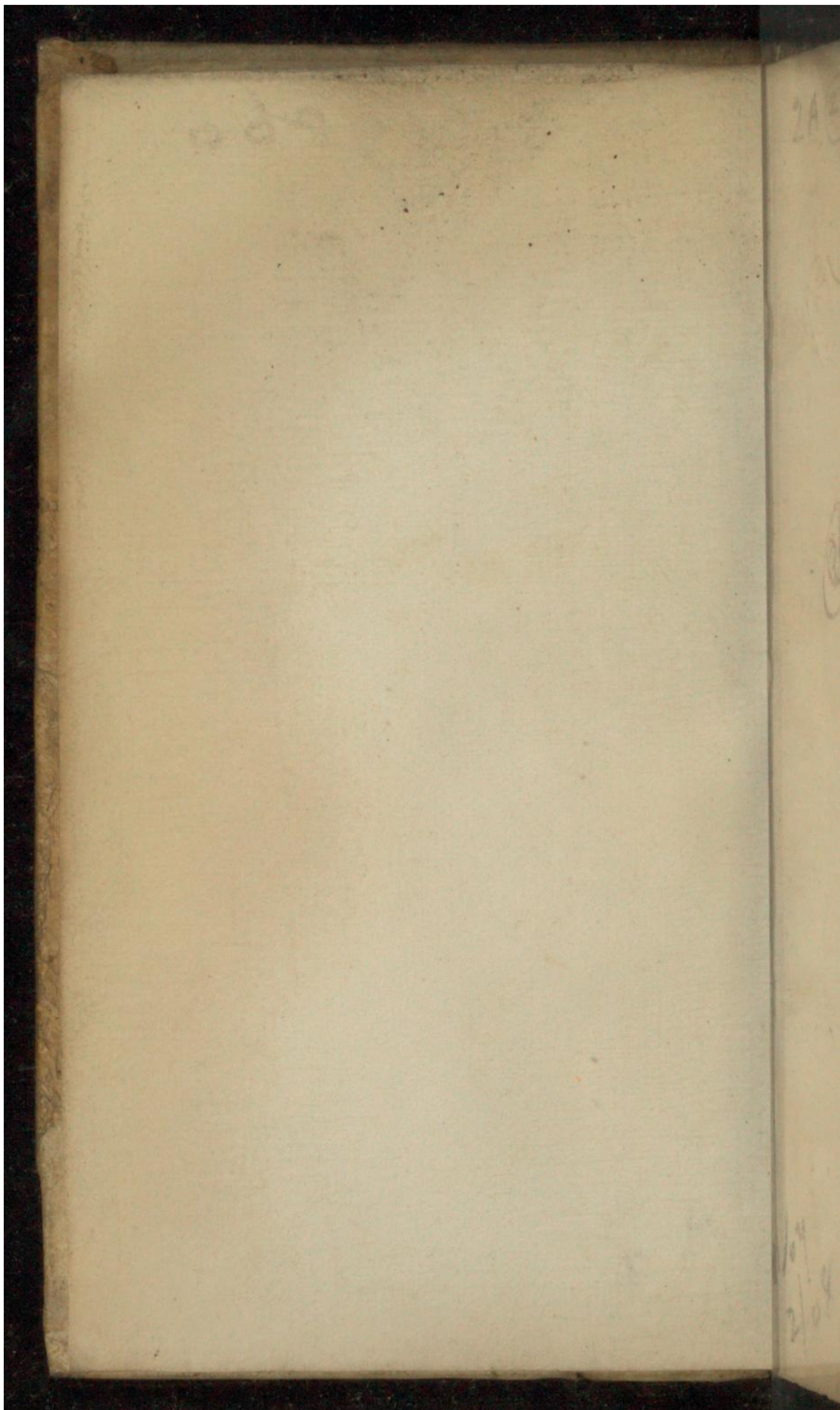
1558.

4.

IOANNIS BACCHANELLI REGIENSIS,

De consensu Medicorum in curandis morbis libri quatuor.

EIVSDEM PRAETEREA ACCESsit de consensu Medicorum in cognoscendis simplicibus, Liber vnus,

Cum dictionum præcipuarum Indice locupletissimo.

LVGDVNI,
Apud Sebastianum de Honoratis.

1558. 50

AVTHORES, QVORVM consensus hoc libro producitur.

Hippocrates
Plato
Aristoteles
Galenus
Aetius
Paulus Aegineta
Alexander Tral.
Cornelius Celsus
Oribasius
Dioscorides
Theophrastus
Theophilus
Plinius
Philaretus
Platearius
Auicennas
Auerrhois
Razes
Serapio
Haly abbas
Azarauius
Nicolaus Florẽtinus
Conciliator
Mesues
Gordonius
Michael Sauonarola
Marcus Catinarius
Arculanus
Gulielm' Placẽtinus
Ioannes Manardus.

IOANNES BACCHANELLVS

Excellentiss. Medico Ioanni Scutellario S.

CERTVM eſt mi doctiſsime Ioannes, quòd olim elegeram quædam Medicorũ dogmata, ad medendi normam ſatis (meo iudicio) opportuna, tum vt inde labili memoriæ, quandoque aliis in rebus occupatæ, ſuccurrerem, cùm etiam vt illis ſatisfacerem, qui nõ niſi authoritatibus, etiam ſi mille rationes probatiſsimæ adducerentur, acquieſcere nolunt. Certè, vt ingenuè fatear, quod ex mea inuentione non poteram, vt Græcè loquar, συλλεξάμενος γὰρ πολλὰς τῶν παλαιῶν ἐκείνων βίβλοις ἀνδρῶν, ἐν μέσω τούτων ἐμαυτὸν ἵδρυσα, ac flores varios veluti ex pratis rele-

gens, ita effeci, vt quod prima naui-
gatione non poteram, πρὸς τὸν δεύτερον
πλοῦν me contulerim ac expediue-
rim. Sed opus adeò vtile ac gratum
eſſe non poteſt, vt tuo excellenti in-
genio poſsit ſatisfacere: quanquam
(ni fallor) nihil in eo dictum vel ex-
cogitatum eſt, quod authoritate non
comprobetur, quod planum non ſit,
quod nõ remediis fultum, quod bre-
uitatem etiam non amplectatur: in
quo multa vno intuitu viſuntur ac
comprobantur, quæ ſicco pede fortè
intacta dimitterentur. Non aude-
rem tamen (quod expoſtulas) vt for-
mis excuſum iſtud opus in publicum
prodiret: ne mihi nouo homini, &
vix intra proprios lares cognito, id
mihi vitij daretur, quòd plura vo-
luerim amplecti & exprimere, quæ
ſemidocto cuiuis homini nota ac
vulgata ſunt, & ita trita ac exploſa,
vt vix de illis mentio fieri debeat.

Vrget tamen me tua quotidie humanitas, & potiſsimis præcipuè rationibus adhortatur, vt illud iam iam in lucem pariam, & alios iuuenes huiuſce mei laboris participes efficiam. Certè vereor ego, ſi tuæ voluntati obtemperare voluero, ne velut inter olores anſer primùm obſtrepere videar. Et quum plurimi nominis apud te ſim, ne deinceps de me id fiat, vt eſt apud Theocritum, quòd τόσσον ἔχοι λάθας ὅσσον πόκα θασέα φαντὶ Ἐν δίᾳ λασθῆμεν ἐϋπλοκάμου ἀριάδνας. Noſti enim (ita varia ſunt hominum ingenia) quod vni placere ſolet, multis non placere poſſe. Nec te præterit, quòd in diuino illo Platone confuſionem criminantur, in Ariſtotele tenebroſam obſcuritatem, in Plinio turbulentam quãdam congeriem, in Paulo Aegineta miram breuitatem, in Auicenna etiam nuper emendato quandã nominum

barbariem, in Galeno nimiam prolixitatem,& ad praxim non desyderatum ordinem, in aliis confusionem potius, quàm compositionem: qui dum Latini videri non possunt, interdum ita loquuntur, vt vix à paucis quid velint intelligantur. Quid dicam de Hippocrate, qui modò laudatur, modò à Galeno damnatur ac reprehenditur? Hunc deinde Auerrhois pluribus in locis, alioqui doctissimum, etiam redarguit. Postremò Thessalus omnium placita medicorum renuit ac confutat, adeò vt nihil sit in scientiis ab omni parte beatum. Quare si vera hæc tibi esse videntur: existimare poteris, pauxilla hæc mea, quæ nec nomine digna sunt, si in lucem exierint, quo tandem appulerint ac peruenerint, vt τιμιώτερα, sicut dici solet, πολὺ τῶν γεγραφησομένων τὰ χαρτία εἰσί. Verùm si his rationibus acquiescere nolueris, ecce

mitto tibi librum, vt tuo arbitratu eo vtaris ac abutaris: expunge ac reseca quod est superfluum: quod verò deficit, adiunge: fac vt lubet, modò id intelligas animi nostri pignus apud te esse, & tenax nostri amoris intimi quoddam vinculum.

Vale, & vt facis, me ama,

Ex ædibus nostris. 5.

Calendas Maij,

Anno 1550.

IOANNIS BACCHANELLI

Regiensis, De consensu Medicorum in curandis morbis,

LIB. I.

Quid sit Medicina.

MEDICINA, est scientia corporis humani sanitatem reficiens vel conseruans. vel, Medicina est adiectio & ablatio. vel, Medicina est scientia, sanitatis conseruatrix, morborúmque repultrix. vel, Medicina est, quæ sanis victus rationem præscribit, & ægrotos curat: Quæ definitiones, veræ non sunt medicinæ: non enim hæc ipsa efficit, sed ex illis quæ efficit hæc proueniunt, ídque non semper. Quare Medicina erit scientia salubrium, insalubrium & neutrorum.

Loci consentientes ex vera Medicina.

Galen. 11. Meth. cap. 12. Medicina appositio est & detractio, deficientium quidem

,apposi

appositio, redundantium detractio. Et hæc intelliguntur de prima, secunda & tertia descriptione. De quarta loquitur Gale. lib. finitionum med. in principio. Sed quòd hæ non sint veræ definitiones, ex sequentibus locis mõstratur. Gal. in lib. de sectis, ad eos qui introducuntur, Propositum artis medicæ est sanitas, finis verò eius adeptio. Quibus autem quis absentem sanitatem recuperet, vel præsentem cõseruet medicis cognoscere est necessariũ. Porrò quæ absentẽ sanitatem restituunt, curationes & auxilia vocãtur: quæ pręsentem cõseruant, salubris victus est ratio. Quod si ita est, medicina igitur non erit cõseruans vel reficiens, sed salubrium, insalubriũ & neutrorum scientia. Quod probatur ex Gal. 1. art. med. cap. 2. Auic. Medicina est scientia, qua humani corporis dispositiones noscuntur ex parte qua sanantur, vel ab ea remouentur, vt habita sanitas conseruetur, & amissa recuperetur. Si scientia est, qua noscuntur humani corporis dispositiones, id igitur nõ erit, quod adiicit vel aufert, quod reficit vel conseruat, nec quod ægros ad sanitatem perducit.

Quot sint partes Medicinæ.

Partes Medicinæ sunt quinque. Prima est φυσιολογικὴ, id est, rerum naturæ contem-

platio. Secunda est αἰτιολογικὴ καὶ παθολογική, id est, causarum & affectuum consideratio. Tertia est ὑγιεινὴ, sanitatis tuendæ ratio. Quarta est σημειωτική, id est, signorum obseruatio. Quinta est θεραπευτική, id est, medendi modus. Physiologica naturam hominis cõsyderat, & elementa quibus componitur: & generationem eius, & partes corporis tam intrinsecas quàm extrinsecas. αἰτιολογικὴ vniuscuiusque morbi causas & effectus inquirit. ὑγιεινὴ sanitatem tuetur, præcauendo ne corpora in morbos incidant, & vbi inciderint, ad sanitatem reducit. σημειωτικὴ signorum notitiam, præteritorum cognitionem, præsentium inspectionem, & futurorum præsagia nobis declarat. θεραπευτικὴ tres in partes diuisa est, vnam, quæ victu curat, alteram quæ medicamentis, tertiam quæ manum admouet.

Loci consentientes de naturæ contemplatione.

Gal. lib. de constit. art. med. cap. 13. φυσιολογικὴ non est inter minimas naturalis contemplationis partes recensenda, imò opus erit medicũ in ea esse probè exercitatũ. E primo de elem. Naturalis scientia corpora quæ generantur ac intereunt, quæque

prorſus ſunt expoſita traſmutationi, contemplatur: quibus deinde ablatis pariter & medicina tollitur. Primùm quidem ob id, quòd ea ſit quaſi generationis & interitus miniſtra. Et Meth.tertio cap.quarto. Nihil poſſe medicum, inquit, de vlla ſimilariũ partiũ agitare ſine naturali ſcientia. Et tertio Meth.capi.7. In eiuſmodi ſermonis noſtri decurſu perſpicuum planè fit, tum ægri naturam eſſe cõſiderandam, tum cuiuſque hominis eſſe propriam curationem, &c. Et in lib. quòd optimus ſit medicus & phyſicus. Hæc ars docet corporis noſſe naturam, tum eam quæ ex primis conſtat elementis, tum quæ conſtat ex ſecundis. De cęteris medicinę partibus deinceps ſuis locis loquemur.

Quid ſit Natura.

Natura philoſophicè ſumpta, eſt quę deorum, hominum, ſyderum, plurimorúmque corporum eſſentiam, potentiam, víreſque complectitur.

Natura humana, eſt temperies, vel quædam facultas, qua animal regitur.

Loci conſentientes de Natura philoſophica.

Plato loquens de natura deorum, vim quandam eſſe dixit rationis atque ordinis participem, cuius ſolertiam, inquit Cice-

ro de natura deorum, nulla ars, nulla manus, nemo opifex conſequi poteſt imitando. Galen. libr.finit. medic.de mente Platonis, Natura eſt vis, quæ ex ſeipſa mouetur, auctor formationis, generationis & perfectionis.Ariſto.ſec. phyſic. Natura eſt principium motus & quietis in quo eſt primò & per ſe.

Loci conſentientes de Natura humana.

Galen.tert.de temper.& ſecun. Aphoriſ. comment. 34. Natura humana nihil aliud eſt,quàm ex primis quatuor elementis conflata temperies, vel facultas quædam vniuerſi corporis rectrix. Et quin. de Sympto. cau.in principio. Natura eſt omnis illa facultas, qua animal regitur, ſiue illa pendeat à voluntatis noſtræ imperio, ſiue ſecus. Et ſext.de Sympt.cau.cap. prim.Natura eſt aggregatio omnium virtutum, quæ totum corpus regit. Et lib. fini.medi.Nam eſt ſpiritus calidus, qui ex ſeſe pro ſeminarij rationibus mouetur, ac certis temporibus homines generat,perficit & conſeruat.

Quot modis accipitur Natura.

Accipitur Natura quadrifariam: primò pro facultate naturali, ſecundò pro conſuetudine,tertiò pro temperie & cõpoſitione naturali, quartò pro naturali calore.

Loci

Loci conſentientes ex vera Medicina.

Quòd pro naturali facultate natura accipiatur, hi ſequentes loci atteſtantur. Galen. quinto de Sympto. cau. capit. 2. Nam ſi morbus facultatem vicerit, id eſt naturam membrum haudquaquam poterit transferre: ſi ſuperior manſerit facultas, id eſt natura, nihil eã impediet. Et paulò inferius, Natura facultates attollit & ſuſtinet, id eſt, natura hoc efficit. Et quarto de vic. in mor. ac. Scire oportet naturam haudquaquam quieſcere, ſed interdum contentos humores ita aggredi, vt à bonis eos ſeparet, &c. id eſt, Naturam eſſe facultatẽ qua boni humores retinentur, & praui reiiciuntur. Pro ſecundo, de conſuetudine. Galen. 2. de temper. Cõſuetudo eſt natura acquiſita. & Hippocr. lib. de Aëre & aqua: item Auerrhois pri. phy. & Ariſt. in prædicamentis. Conſuetudo eſt altera natura. Pro tertio, de temperie: Galen. 2. de temper. Hæc in noſtra regione, quæ vtique eſt temperata, ſubiectarum partium naturã prodit, id eſt, temperiem demonſtrat. Nam temperaturas iuxta regiones ibi conſyderat. & Auicen. Humor & natura mutant animam, id eſt, humor & temperies. Pro compoſitione ſic, & intellligitur de natura medicinarum. Vnde citatur poëta in libr. de natura humana

ita loquens,

Sic ait à Maia genitus, medicamen & offert
Euulsum terra, naturámque edocet eius.

Id est, compositionem eius explanat. Pro quarto, de naturali colore, Galen. libr. de tre. & pal. capit. 6. Natura & anima nihil aliud quàm calidum est, quod semper mobile est. Distinguit autem naturam ab ipsa anima primò de potentiis naturalib⁹, dum dicit. Et motor in corpore aut est natura aut anima. Hîc pro calido intellige calorem innatum, qui teste Galen. aphoris. pri. commẽt. 15. est facultatis nos gubernãtis robur, & omnium naturalium operum causa.

Quid est elementum.

Elementum philosophicè sumptum ita describitur, Elementum dicitur id ex quo quidpiam primò componitur, & est in eo, indiuisibiléque existit specie in aliam speciem. Medicè sic, Elementum est minima rei particula cuius est elementum.

Loci consentientes de elemento philosophico.

Aristo. 5. Meth. tex. 4. στοιχεῖον λέγεται ἐξ οὗ σύγκειται πρῶτον ἐνυπάρχοντος ἀδιαιρέτου τῷ εἴδει εἰς ἕτερον εἶδος. Similiter secundo de generatione à principio, & tertio cæli, & de sensu & sensato tex. 20.

Loci

Loci conſentientes de elemento Medico.

Galen.8.de Plac.Hippoc. & Plat.Nominatur vtique elementum, quodcunque minima ſit pars illius rei,cuius fuerit elementum. Similis ſententia eſt prim. elementorum cap.prim. item primo elementorum ad medium. Si elementum ſit minima & ſimpliciſsima rei particula, atque hoc ſi ſenſu metiri oporteat, profectò os & ſimilaria omnia erunt humanorum corporum elementa. Et Auic. pri. cau.cap.3. Elementa ſunt corpora, & ſunt primæ partes humani corporis & aliorum, quæ in partes diuerſarum formarum diuidi minimè poſſunt. Intellige quatuor elementa ſub ratione elementi hîc definiri:nam dixit, ſunt corpora, vt primam materiam, facultates, & id genus alia excluderet. Dixit primæ partes, vt nequis de humoribus membríſue ſimplicibus, vt caro, os, &c. quæ in componendo non ſunt, prima intelligeret. Cætera in deſcriptione ſunt nota.

Quot ſunt elementa?

Vniuerſalia elementa ſunt quatuor à prima materia, vt Ignis, Aqua, Terra, Aer. Particularia erunt duo membra ſimplicia

&

& humores.

Loci consentientes de vniuersali elemento & de particulari.

Aristo. secundo de generatione probat per quatuor qualitates, esse quatuor elementa. Nam sicut sunt quatuor qualitates, vt calida, frigida, humida, sicca: ita erunt quatuor coniugationes, vt calidum cum humido, vnde aër: calidum cum sicco, vnde ignis: frigidum cum humido, vnde aqua: frigidum cum sicco, vnde terra. Probat etiam hæc esse quatuor per binas essentiales formas elementorum, quæ sunt grauitas & leuitas. Auicen. & Auer. similiter iisdem argumentis hoc probant. De particularibus elementis Galenus secundo elementorum, Hominis verò propria elementa sunt ipsę particulę minimæ, quæ similares appellantur: de quibus (inquit) paulò pòst in dissectionum pertractationibus sermo erit. Et secundo element. in primo, Sanguis enim pituita & vtraque bilis sunt non modò generationis hominum, sed cæterorum animalium sanguine præditorum elementa. Probatur etiam tali ratione: Id esse elementum dicitur, quod est principium omnium corporis particularum: sed sanguis cum aliis humoribus in vtero matris est huius-

modi. Igitur ſanguis & cæteri humores erunt elementa.

Authores erronei diſſentientes circa elementa.

1 Adſerere, elementa eſſe vnum, vt plerique philoſophi.

2 Adſerere, quas qualitates in ſummo in elementis dari.

3 Adſerere, idem eſſe principium & elementum.

4 Adſerere, elementorum doctrinam eſſe medico inutilem ac ſuperfluam.

Confutatio diſſentientium ex vera Medicina.

Confutat eos Galenus primo de elementis. Si vnum eſt, vel erit patibile, vel impatibile: non patibile, quia vnum quatenus vnum, non habet in quod tranſmutari, vel à quo pati poſsit: non impatibile, quia tunc id alteratione & ſenſu careret, igitur plura quàm vnũ. Ariſto. primo phyſ. cõtra hos inquit. Quicunque ens vnum eſſe pronuntiant, naturalis philoſophiæ principia tollunt: quum maximè in phyſica contemplentur corpora, quæ generantur & intereunt, & tranſmutationi ſunt expoſita, quæ ſi auferantur, tum medicina tollitur. Ad ſecundum Ariſtotel. ſecundo de gene-

ratione inquit, Quòd ignis eſt magis calidus, quàm ſiccus: aër magis humidus, quàm calidus. Igitur duæ qualitates non ſunt in ſummo in elementis.

Obiectio.

Quomodo dicis hoc? nã Galenus quem tantopere ſequeris, dari has qualitates in ſummo docet primo elementorum?

Reſponſio.

Quòd in igne ſit ſummus calor & ſumma ſiccitas, verum eſt, vt Galenus aſſerit, ſi modò intellexeris, in ſuperlatiuo gradu has qualitates reponi non debere, ſed quòd ſint duæ qualitates in ſummo, id eſt, ſimplices & ſine vlla admixtione. Ad tertium, Galen. prim. de elementis, Principia ſunt eiuſdem generis cum iis quorũ ſunt principia: ſed elementa non ſunt huiuſmodi: igitur ſunt diuerſa. Quòd principia ſint eiuſdem generis, probatur ab ipſo: nam ſimplex qualitas ita qualitatis compoſitæ, ſicut ſimplex corpus corporis compoſiti eſt principium. Differunt etiam, quia elementum dicitur de cauſa materiali intrinſeca: at principium de cauſa finali & efficiente extrinſeca, vt Ariſto. 12. Meth. Quòd verò elemẽtum dicatur de cauſa materiali, probatur ex Ariſt. 8. Meta. dum inquit, Elementum

tum eſt materia, cuius eſt elementum.

Ad quartum: Quòd hęc doctrina elementorum non ſit inutilis, neque ſuperflua, probatur à Galeno primo de elementis, tribus mediis. Primo, quia omne quod noſtris corporibus offertur, non impermixtum eſt, ſed cum altero ſemper mixtum: Secundo, quia omnibus elementis, vt aqua, aëre, terra, igne, ſemper vtimur: Tertio, quia hæ qualitates poſſunt omnem ſubſtantiam tranſmutare, vnde fit, vt ſi quid in qualitatibus modum exceſſerit, comprimi indigeat, & ſi quid defluit, reſtituatur: igitur nec inutilis, vel ſuperflua. De elementorum vtilitate lege vberius Auicennam capit. de elementis.

De temperaturis, & primo de earum deſcriptione.

Temperies, quæ à Græcis κράσεις dicuntur, duplices ſunt, quarum altera qualitas eſt, quę ex elementorum qualitatibus conficitur. Altera quę ex mixtorum etiam inuicem actione & paſsione reſultat.

Loci conſentientes ex vera Medicina.

De vtraque loquutus eſt Auicen. pri. pri. capit. de complexionibus. Complexio eſt qualitas, quæ ex actione & paſsione diuerſarum qualitatum in elementis inuẽtarum

prouenit, quorum partes ad tantam paruitatem ſunt redactæ, vt plurimum cuiuſque earum, plurimum alterius contingat. Ac ſi dicat, Temperies eſt quoddam aggregatum, nõ ex actione & paſsione mixtorum, ſed ex qualitatibus elementorum, vt res naturales & corporeas excludere. Nam dictum eſt etiam alibi ab ipſo, quòd ex primis elementorum qualitatibus remiſsis, quædam media qualitas conſtituitur, quæ corporis mixti eſt propria qualitas. Vide fuſius de his Ariſt. quart. Meth.

Quot ſunt Temperaturæ.

Nouem ſunt temperaturæ, octo inæquales, & vna æqualis: vnde inæqualium quatuor ſunt ſimplices, vt calida, frigida, humida, & ſicca: quatuor ex his compoſitæ, vt calida & humida, calida & ſicca, frigida & humida, frigida & ſicca. Aequalis eſt, qua corpus incolume cum moderatione quadam ſeruatur.

Loci conſentientes ex vera Medicina.

Quòd nouem ſint, probatur ex Auicen. prim. pri. capit. de complex. Tum, inquit, poſtquam de complexione temperatura diximus, ad loquendum de diſtemperatis redeamus. Igitur datur temperata complexio. Quòd verò diſtemperatæ ſint octo, paulò inferius dicta reſumens, inquit, Vnaquæque

quæque

[Q]ueque autem harum octo complexionum
[a]ut est cum materia, aut sine materia,&c.
Galen.prim.de temper. cap.pri.Vnum igi-
tur & primum id est, quòd temperatam na
turam dicimus,quę tamen non virtute mo
dò, sed etiam viribus reliquis præstat. Et
pri.de tēper.probat etiā quòd detū ista tem-
perata natura, tali ratione, Caliditas stat
cum excellenti siccitate & cum excellenti
humiditate,igitur cum medio inter eas,&
sic datur natura media contra philosophos.
Quòd verò sint nouem temperaturę,proba
tur rursus ex Gal.pri.de temper.cap.8.dum
inquit.Etsi quidem hæc sic se habent, sicut
certè se habent, cur nouem dicere vniuer-
sas temperamentorum differentias dubite
mus,temperatam quidem vnam, non tem-
peratas octo? Quarum quatuor simplices
sint, calida, frigita, humida, sicca: qua-
tuor compositæ, vt calida, humida, &c.
Quid verò sit temperies æqualis, Gal.pri.
de temper.capi.6. Aequalis siue temperata
ea est,quæ ex contrariis æqua prorsus inter
se portione coeuntibus constat.

Authores erronei dissentientes circa temperamenta.

1 Adserere cum antiquis, non esse nisi quatuor temperamentorū coniungationes,duas humidas,& duas siccas,atq; has

à calore & frigore diuiſas.

2 Adſerere cum Auerrhoiſtis, ſimplices non dari temperaturas.

3 Adſerere, temperatam naturam eſſe calidam & humidam.

4 Adſerere, humiditatem non poſſe cum abundanti calore conſiſtere, aut ſiccitatem cum vehementi frigore.

5 Adſerere, temperiem & mixtionem eſſe idem.

Confutatio diſſentientium ex vera Medicina.

Confutant antiquorum opiniones loci ſuperiùs citati de nouem temperaturis ex Auicen. & Gale. Confutat etiam eos Galenus 1. de temper. cap. 3. inquiens, quòd antiqui, quũ de ſanitatis tuendæ victu inueſtigant, calidius iuſto corpus iubent refrigerare, vt omne exuberãs æquẽt. Sed quomodo (inquit) hoc fieri poteſt, niſi tẽperatam quandam naturam conſtituant, ad quam ſunt intenti? Quam ſi conſtituerint, tunc erunt quinque & non quatuor, &c.

Ad ſecundum: Auerrhois ſuiſmet verbis vincitur, quum tertio colliget, ſpecies octo morborum enumerat: inter quas quatuor ſimplices reponit. Erunt igitur per ipſum quatuor ſimplices à compoſitis ſeparatæ. Gal. 1. de temper. c. 8. hãc etiam opinionem

improbat hoc modo, Concedis alterã esse temperiem humidã & calidam,& alteram siccam & calidam:si non erit,igitur necesse siccam esse,quæ calida est,quoniam & eam esse humidam licet: tunc igitur eam esse mediam licebit,& sic calida tantùm. Quod etiam de frigida & de aliis similiter est ratiocinandum. Igitur quatuor erunt simplices temperaturæ.

Ad tertium:Hipp.3.Epidimiῶn,Si totus, inquit, annus calidus & humidus fuerit, tunc necesse est quòd magna succedat pestilentia: igitur quod erit calidum & humidum,non erit temperatum.Prętereà Gal.1. de temper.cap.4.ad hoc probandũ tali vtitur ratiocinio.Quod est putredini aptum, id est pessimum temperamentum: sed natura calida & humida est putredini apta: igitur erit pessima. vnde optimã esse concludit temperiem,quæ in quatuor qualitatum mixtionis æqualitate consistit.

Ad quartum:Impugnat Gal.1.de tempe. & omnis schola medicorum, nec non & ipsa experiẽtia: nam aqua ex calore fervẽti humida manet. Verùm num calida magis vel humida dicatur, ab eo ꝙ in mixtura pollet (inquit Galenus) appellatio sumitur,vt si maior erit portio humiditatis, quàm caliditatis,humida dicetur,&c.

Ad quintum: lege Arist.2.de gener.cap. de mixtione, vbi omnes dicũt temperiem esse mixtionem, sed non extrá. Item mixtio significat motum, vnde cõplexio prouenit,& fit idem:non sunt,&c.

Quot modis dicatur aliquid esse calidum vel frigidum.

Bifariam calidum dici potest, absolutè, & sic omnes qualitates absoluto sermone inueniuntur in elementis. Aut per collationem,& sic trifariã: aut per collationem ad medium: siue ad pondus, siue ad iustitiam, aut ad seipsum, aut ad extraneũ medium. Ad iustitiam rursus duplici modo sumitur, scilicet secundum genus, vt animal in genere animalis dicitur calidum: vel secundum speciem, vt homo in specie hominis est temperatus. Calidum etiam dupliciter intelligitur, energia, quum id sit actu:vel potestate, quum id nondum sit, sed id fieri facilè posit.

Loci consentientes ex vera Medicina.

Galen.1.de temper.cap.6.Calidum dicitur per collationem:vel per absolutum sermonem,& hoc simpliciter:vel per mixtionem: vel secundum genus, vel secundum speciem,vt Animal in genere animalis est calidum: secundum speciem, vt bos, leo,

canis. Vnde medium temperie in toto genere animalium homo eſt, mediũ temperie in hominum ſpecie eſt, quem Gręci εὔκρατον, id eſt, bene temperatum vocant, &c. Quòd verò detur temperies ad iuſtitiam, in hoc capite ad finem ita inquit Galenus, Temperies ad iuſtitiam eſt, quæ eo quod pro dignitate conuenit, æqualitatem explorat. Auicennas latiùs de his omnibus pertractat cap. de complexionibus.

De membrorum temperaturis.

Calidiora in corpore membra viciſsim ſe comitantia ſunt ſpiritus, cor, ſanguis, hepar, caro, muſculi, ſplen, renes, tunicę arteriarum, venarúmque, & cutis.

Frigidiora ſunt, pituita, pili, os, cartilago, ligamentum, tendones, membranæ, nerui, nuca, cerebrum, adeps, pinguedo.

Humidiora ſunt, pituita, ſanguis, adeps, pinguedo, cerebrum, nuca, caro mamillaris, teſtiúmque, pulmo, hepar, renes, muſculi, cutis.

Sicciora ſunt, pili, os, cartilago, ligamẽtum, tendones, membranæ, arteriæ, venæ, nerui motrices, cor, nerui ſenſus.

Loci conſentientes ex vera Medicina.

Galenus 1. de temper. cap. vlti. Cor, tum natura, tum omnium animalis particula-

rum maximè ſanguineum, tum verò calidiſsimum, proximum illi iecur. Et ſic ibi de ſingularum partium temperie membratim pertractat. Auicen. pri. pri. cap. 2. de complex. hæc diffuſiùs enarrat.

De notis temperaturarum in genere.

Cognoſcuntur temperaturæ ex habitu totius corporis, ex operationibus, ex regione, ex colore, ex tactus ratione, & ex ætatibus.

Loci conſentientes ex vera Medicina.

Galen. 2. de temper. cap. 4. Pinguiores omnes ſunt frigidi, ſicut mari fœmina: ſiquidem adeps ex habitus frigiditate gignitur. Corpulenti calidiores, quia carnis abundantia à multa ſanguinis abundantia oritur. Mediocritas verò, quę inter hæc reperitur, temperatæ naturæ eſt nota. Et ſic ex habitu totius corporis cognoſcuntur temperamenta. Auicen. prima primi, cap. de complexio. inueſtigat etiam ipſe notas temperamentorum, ibi, Fœminę frigidiores ſecundum diuerſitatem, &c.

Ex operationibus ſic: Gale. 2. de temper. cap. 6. At vbi varia partium temperies eſt, ex vna earum pronunciare de toto corpore non licet, ſed adeundæ ſingulæ ſunt, æſtimandúmq; quo temperamento ventriculus

us, quo pulmo, quo cerebrum, ac reliquarum per se vnaquæque seorsum sit: atque hæc ex functionibus, &c. & 1. temperaturarum cap. 6. Optimè se habere aliquid pro sua natura ex ipsis functionibus intelligitur, quippe animal & stirpem optimè se habere dicimus, quum optimè suam functionem obeunt: igitur ex operationibus temperies agnoscitur.

Ex regione, Gal. 2. de temper. cap. 6. Pensitandus & continentium partium affectus est, quarum omniũ extrema cutis est. Sed corporis temperies in his regionibus, quæ à temperie recesserunt, inæqualis visitur, externis scilicet, & internis partibus non ad eundem modum se habentibus. Gallis enim & Germanis, & omni Thracio & Scythico generi frigida & humida cutis est: ideóque etiam mollis, alba, & pilis nuda. Aethiopibus verò & Arabibus, qui ad meridiem incolũt: nam cutis ex ambienti æstu, & naturali calore foras acto, vsta, dura, sicca, nigra redditur, toto corpore naturalis quidem caloris exiguam obtinente portionem, sed alieno atque ascititio incalescente. Hoc etiam probatur ex Auicenna cap. allegato, ibi, Septentrionales sunt humidiores, & similiter nautæ, &c.

Ex colore: Gal. de tuẽda sanitate, Succo-

rum

rum corporis color est certissima nota: nã rubeus, croceus, luteus, ac pallidus caliditatem demõstrant: liués, plumbeus, albus, frigiditatem. Aetius ser. 1. cap. de viribus simpl. Amplius verò nihilo magis ex coloribus coniicere possumus de iisdem: in singulis enim coloribus inueniuntur & calida, & frigida, & sicca, & humida, &c.

Ex tactus ratione: Galenus secundo de temper. cap. 3. Ergo calidi frigidíque corporis solus tactus est iudex: humidi & sicci vna cum tactu ratio, &c. Et 2. de temper. capite secundo, Calidum quod in ætatibus cognoscere cupimus, primùm & maximè tactu iudicemus.

De notis temperaturæ optimæ.

Temperaturæ optimæ signa sunt, quum corpus neq; densum, neq; rarum, neque durum, neq; molle, neq; hirsutum, neque glabrum, sed medio quodam modo se habeat. De temperamẽto calido, frigido, humido, sicco, in particulari non me extẽdam, neq; de singulis partibus corporis loquendo. Nam Gal. in arte med. cap. 52. & Aet. ser. 4. cap. 77. & Paul. Aegi. libro secundo, capite 63. vsque ad 73. Notato tamen quòd non ex temperie vnius particulæ tantùm est pronunciandum de toto corpore, sed singulæ partes per se considerandæ sunt.

Loci consentientes ex vera Medicina.

Gal. 1. de temper. cap. 9. Quod omnium extremorum, calidi scilicet, frigidi, humidi, sicci medium est, quod in duritiæ mollitiæq; medio statu consistit, id corpus erit temperatum. Et in lib. de opt. corp. const. cap. 4. Porrò corpus etiam quod conspicuè neque densum, neque rarum, neq; durum, neq; molle, &c. optimè temperatũ est, &c. Vide etiam de his Aetium serm. 4. cap. 59. diffusiùs loquentem.

De ætatum temperaturis, & de earum descriptione.

Aetas siue αἰὼν, est spatium, in quo animal crescit, stat, decrescit, & manifestè declinat. Et diuiditur in quatuor partes, in adolescentiam, quæ est calida & humida: in iuuentutem, quæ est calida & sicca: in senectutem, quæ est frigida & sicca: & in vltimum senium, quod est frigidum & humidum.

Loci consentientes ex vera Medicina.

Quòd ita describatur ætas, habes ex Alberto Magno in lib. de senectute & iuuentute, dum inquit, Aetas est spatium temporis in viuente derelictum, in quo virtus vitæ secundum omnem suæ operationis

mod

modum perficitur. Galen. 4. de ſalub. diæt. textu 7. Aetatum temperamenta ſunt quatuor, humida & calida puerorum, ſicca & calida adultorum, ſicca & frigida eorum qui in ætate inclinata ſunt, humida & frigida ſenum. Et Auicen. prima primi, cap. 3. de complexio. ætatum, Aetates omnes ſunt quatuor, ætas adoleſcentiæ quæ durat vſque ad trigeſimum annum: ætas conſiſtendi, quæ durat vſque ad 40. ætas minuendi, quum virtus non amittitur, quæ eſt vſque ad 60. annum: & ętas minuendi, quum manifeſta virtutis imbecillitas eſt, quæ durat vſque ad finem vitæ.

Obiectio.

Plures videntur eſſe ætates quàm quatuor, ſiquidem Auicennas octo, Galenus & Hippocrates plures etiam enumerant.

Reſponſio.

Aetates in genere ſunt quatuor, ſed in ſpecie plures. Nam Hippocrates, teſte Galeno, aphor. 3. apho. 26. mentionem facit de recẽs natis puerulis: deinde de illis qui dẽtire incipiũt: deinceps de his qui mediam ætatem habent, quæ ad duodecimum & tertiumdecimum annum progreditur, & eſt ætas proxima pubertati. Nam pubertatis tempus incipit poſt quartũdecimum annum, & durat vſque ad vigeſimumquintum

um, teste Gal. comment. aphor. 7. Adolescentia igitur comprehendit sub se infantiam, pueritiam & pubertatem. Sic iuuentus ac senectus alias ætates sub se habent, quæ tandem ad capita redacta, in genere sunt quatuor. Possent etiam reduci ad duo capita vt philosophi, ad profectum scilicet & defectum: vel ad trinam diuisionem, si his addam statum: sed nos ad quaternam diuisionẽ ætates reduximus, eò quòd temperamenta sunt quatuor.

Authores erronei dissentientes circa ætates.

1 Adserere, ætatem per quandam qualitatem describi debere, & non per quantitatem.

2 Adserere, senium esse frigidum & humidum simpliciter.

3 Adserere, ætates posse præfiniri.

4 Adserere, in ætatibus fundari temperaturas, seu dicere, ętates temperatas vel distemperatas absque vllius subiecti intelligentia.

5 Adserere, ætatũ doctrinam esse inutilẽ.

Confutatio dissent. ex vera Medicina.

Quòd non per qualitatem, probatur ratione: quia interrogatus, quotannis es, respõdetur per numerũ, vt biennis, triennis, quæ est quantitas discreta, non qualitas. Præterea ætas nihil aliud est, quàm distantia

tia à primordio vitæ vſque ad finem, quæ diſtantia quãtitate, non qualitate determinatur. Hanc tamen dico non eſſe veram definitionem, ſed quandam deſcriptionem neceſsitate datam. Nam quod loco generis ponitur, non conuenit rei deſcriptæ.

Ad ſecundum: Gal. 2. de temperamentis cap. 2. Senum, inquit, temperies eſt frigidiſsima & ſiccisſima, non autem humida. Quod probatur tali ratione ab ipſo: Omne id ſiccum dicitur, quod nutrimentum intra ſe trahere non poteſt. Senum autem temperies ob excrementa ſuperflua nutrimetum intra ſe trahere non poteſt. Igitur ſenum temperies erit ſicca. Pro exemplo ſint arbores: nam quoties ſeneſcunt, magis exiccantur. Et Auic. prima primi cap. de complex. ætatum inquit, Senes & decrepiti præter hoc, quòd ſunt frigidiores, adhuc etiam ſunt ſicciores.

Obiectio.

Dictum eſt ſuperiùs ex Galeno temperiem ſenum eſſe frigidam & humidam. Quomodo nunc probas eſſe ſiccam?

Reſponſio.

Galenus nõ iuxta propriam opinionem loquutus eſt, ſed id de mente aliorum diſſeruiſſe voluit, ſicuti vberiùs per totum illud commentum demonſtratur.

Ad

Ad tertium: Gal. 3. prognosticorum comment. 28. Ob id igitur Hippocrates quandoque, inquit, trigesimum commemorat, sæpe etiam trigesimum quintum, quia aliæ aliis accidunt mutationes: fieri non potest, vt vna mensura firma, ac cunctis promiscua finiatur.

Ad quartum: Gal. 2. de tempera. cap. 2. Intelligamus, inquit, recèns formatũ animal in vtero matris, quo sciamus, qua ratione humidissimũ, calidissimúmq; sit. Nam prima eius constitutio ex semine & sanguine est, quæ humidæ & calidæ res sunt: igitur hic de complexione subiecti, nõ autem de ipsa ętate calida & humida loquitur. Dicitur enim ætas calida & humida, prout est in corpore calido & humido. Posset probari hoc ex mille locis, sed tantùm hic locus ad probandum sat sit.

Ad quintum: Gal. 2. de temper. cap. 2. Verùm quum ad ea, quæ nunc sunt proposita, magis vrgeat ætatum consideratio, quæ etiam maximã nobis ad causarũ inuentionem facultatum suggerit: huic nunc insistamus, &c. Ex quibus verbis doctrinã ętatum non inutilem esse nobis demonstrat.

Obiectio.

Quos putas esse calidiores, puerulos an iuuenes?

Responsio.

In calore tria conſiderantur, quantitas ſcilicet natiuæ humiditatis & ſanguinis influentis: qualitas, id eſt ipſa caliditas, & fomes ipſius caliditatis, quæ eſt caloris eſſentia. Dico igitur, ſi iuxta humiditatem natiuam quantitas caloris conſideretur, quòd pueruli ſunt iuuenibus calidiores: at ſi iuxta ſanguinem influentem, quòd iuuenes ſunt puerulis calidiores, quia ſanguine magis abũdant. Sic etiã Gal. 3. de temper. cap. 4. conſiderat in calore qualitatem & ſubſtantiam, quem legere poteris. Aduerte tamen has diuiſiones, quoniam omne dubium remouere circa hæc poteris.

De *Humorum definitione & diuiſione.*

Quoniam humores ex primis elementis orti, ſunt cauſa generationis & corruptionis hominum, idcirco duplicẽ etiam definitionem ſortiuntur, vniuerſalem ſcilicet & particularem. Vniuerſaliter ſic, Humores ſunt corpora, quæ ex prima ciborum mixtione generantur. Particulariter ſic, Humor eſt corpus humidum currẽs, quod ad membra conuertitur. Generantur humores ex alimento, quod ab innato calore alteratur.

Loci

Loci consentientes ex vera Medicina.

Gal.2.de elemẽt. Quatuor humores ex primis elemẽtis ortos cõstat, materiámq; esse generationis hominis, causámque esse corruptionis omnimodã, si quid in generatione animalis deesset: quoniam vno quidem deficiẽte humore, totũ animal interít ac deperditur. Auic. prima. 1. cap. de membris, Membra sunt corpora, que ex prima humorũ commixtione generãtur: qúemadmodum humores sunt corpora, quæ ex prima ciborũ commixtione generantur. Et cap. de humoribus, Humor est corpus humidum, fluidum, liquidũ, in quod in primis nutriens conuertitur. Ac si diceret, est corpus humidum, id est, actu fluens, id est, substantia fluida. Nam aliquid esse humidũ dupliciter intelligitur, natura vel substantia. Nam quædam res dicũtur in substantia humidæ, quæ natura & potestate sunt siccæ, & sic econuerso: quædam verò vtroq; modo, tam natura, quàm substantia humidę dicuntur. Idcirco dixit humidum, fluidũ. Gal. aphor. 5. aphor. 39. Superfluũ id, quod ex alimẽto relinquitur, humor existit naturæ partis similis. Et secũdo de facult. naturalibus cap. 8. Demonstratum est, inquit, alimentũ, dum in venis ab innato

calore alteratur, ſanguinem quidē ex mediocri calore fieri, reliquos verò ſuccos eodem, modum non ſeruante. Et ſic habe quomodo generentur humores.

De alia diuiſione de his qui nutriunt humoribus.

Ex his qui nutriūt humoribus, quędam ſunt primæ & ſecundæ humiditates, quarum primæ ſunt humores. Secundæ rurſus bipartiuntur: nam quędam ſunt ſuperfluæ, quædam non. Non ſuperfluæ erunt, quæ à principali diſpoſitione conuerſę, ad membra releganturː & iuxta Auicēnę placitum erunt quatuor, ſcilicet, nomen non habens, ros, cambium, gluten. Humorum verò, à quibus hæ humiditates proueniūt, ſunt quatuor genera, vt genus ſanguinis, pituitæ, bilis, melancholiæ.

Loci conſentientes ex vera Medicina.

Auicēna prima primi cap. de humi. Humiditates quædam ſunt primæ, quędā ſecundæ. Primæ ſunt quatuor humores. Secundæ verò, quæ non ſunt ſuperfluitates, ſunt humores, qui à diſpoſitione principali conuerſi, ad membra relegantur: & ſunt, nomen non habens, ros, cambiū, gluten. Et Gal. 10. Meth. ad finem, loquens de hectica, de his mentionem facit, primam

vocans

vocans natiuam humiditatem:alteram,nomen non habens:similiter de differēt.feb. Et Auic.prima quarti & dicitur 12. de animalibus. De his etiam vide de hectica. Quòd verò humorũ genera sint quatuor, probatur ex Gal.2.de elemēt.dum inquit, Conabor ea explicare, vnde adductus est Hippoc.vt sentiret,humores quatuor materiam esse generãdo homini. Et lib.finit. Med.Humores quatuor sunt,ex quibus animal consistit,sanguis,pituita,& duæ biles, flaua scilicet, & atra : & sic sunt quatuor humorum genera.

De humoribus in particulari,& primò de sanguine.

Αἷμα, id est sanguis, humor est calidus & humidus, ex ipsius chyli temperatiori parte progrediens : qui naturalis est & nõ naturalis. Naturalis, qui mediocri substantia,rubido colore,malo carens odore, sapore dulci, mitis ac benignus existit. Non naturalis, qui ab isto degenerat, & hoc bifariam,vel sui,vel alterius ratione. Ratione sui,dum mutatur propria substantia:& hoc dupliciter, vel quia nimis crassa,aut nimis tenuis : vel quia aduritur, & sic pars tenuior in flauam bilem vertitur: crassior in atram ratione alterius, quum alius humor illi permiscetur, & tunc va-

rio modo hoc contingere poteſt, prout variæ bilis ſpecies & pituitæ & melancholiæ ſanguini admiſcentur. Locus in quo conſiſtit, eſt hepar, in quo perficitur, cor, in quod influit, venæ & arteriæ.

Loci conſentientes ex vera Medicina.

Quòd ſit calidus & humidus, probatur ex Gal. 2. de morb cau. cap. 4. quum dicat nempe, quòd flaua bilis poteſtate calida eſt & ſicca, atra verò ſicca & frigida: ſanguis calidus & humidus, pituita frigida & humida. Et primo de naturalibus facul. cap. 9. idem aſſerit. Auicen. prima primi cap. de humor. Sanguis verò natura calidus & humidus exiſtit, cuius duæ ſunt ſpecies, naturalis & non naturalis, &c. Gal lib. de atra bile cap. 2. Igitur magna ex parte rubeus color in hoc humore exuperat, & talis exactè optimus ſanguis exiſtit. Et paulò inferius, Sanguis maiori ex parte dulcis apparet. Et ſecundo de temperam. cap. 3. Succorum optimus, & maximè proprius ac domeſticus, ſanguis eſt: igitur à temperatiori parte progreditur. Et ſecundo de facult. naturali cap. 8. Sanguis fit à mediocri calore, bilis ab immodico. Igitur ſanguis à parte temperata oritur. Et hæc de naturali ſanguine. De non naturali, dum mu-

tatur

atur propria ſubſtantia, vt pars tenuior in
bilem, habes ex Gale. 2. de differ. feb. cap. 9.
ubi inquit, Pars ſanguinis ſubtilior ac pin
guior omnino in flauam conuertitur bi-
lem: quæ autem craſsior, in atram. Itidem
ait 2. de criſ. cap. 12. Quod verò ſanguini
alius humor miſceatur, habes ex Gale. lib.
de plenit. ad medium, Quum tumor, in-
quit, præter naturam, ad quancunque ſub-
ſtantiam pertinere poſsit, ſiue is ſyncerus
ſanguis ſit, ſiue biliosſus, ſiue ſeroſus, ſiue
pituitoſus, &c. Id eſt, quum bilis aut pitui-
ta ſanguini miſcetur. De loco ſanguinis,
Gale. 1. de temper. cap. vlt. Sanguis ipſe à
corde ſuum accipit calorem. Et 6. de plac.
Hip. & Plat. At qui in dextro ſinu conti-
netur ſanguis, eandem ſpeciē habet, quam
omnis alius, & is qui in iecore habetur,
&c. Hic etiam ab ipſo probatur, cor & ie-
cur eſſe ſedem ſanguinis, ipſúmque iecur
vniuerſam ſanguinis ſpeciē abſoluere: &
quòd ſanguis humidi tēperamento, rubri
colore, cuius ſanè in iecore eſt prima gene
ratio. Riui autē & venæ id toti corpori tra
ducūt diſtribuúntq;. At ſanguinis flaui, te-
nuis, ſpumoſi, prima in ſiniſtro cordis ſinu
eſt origo: verùm talem arteriæ diſpenſant,
& in totum corpus deducunt, &c. Vide de
his etiam Gal. de facul. natural. diffuſius.

De pituitæ diuisione & descriptione.

Φλέγμα, id eſt, pituita, duplex eſt, naturalis & non naturalis. Naturalis eſt, humor frigidus, humidus, ſubſtantia crudus, colore ad albedinem, ſapore interdum dulci, quandoque omnis qualitatis expers. Non naturalis eſt qui à ſui natura degenerat: & hoc biffariam efficitur, per ſe ſcilicet & per admixtionē. Per ſe, quum à propria ſubſtantia egreditur: nam in ſubſtantiā aquoſam vel flatuoſam vel admodum tenuem cōuertitur, vnde pituita aquoſa, flatuoſa, & tenuis dicitur. Si verò craſsior ac viſcoſior reddatur, tunc pituita erit craſſa, viſcoſa, & mucilaginoſa. Quæ ſi magis indureſcat, gypſea & vitrea dicetur pituita: quæ ſi vltrà putreſcat & alteretur, fiet ſalſa, vitroſa, & corroſiua. Per admixtionem, quum illi alius miſceatur humor: nā ſanguine admixto dulcis efficitur: flaua bile, ſalſa: melancholia, pontica, acida.

Loci conſentientes ex vera Medicina.

Auic. prima primi cap. de humor. Phlegmatis aliud naturale, aliud non naturale. Naturale eſt, quod aptū eſt in aliquo tempore fieri ſanguis, quoniā eſt ſanguis non

lenè concoctus. Vnde Arist.6.Topic. inquit, phlegma esse primũ indigestorũ à cibis prouenientes. Gale.2.de diff. feb. cap. 6. Quicunq; humor in corpore frigidus atq; humidus fuerit, hunc nos pituitã appellamus : & sic erit humor frigidus & humidus. Et de atra bile cap.2. Apparet pituita omnis qualitatis expers, veluti aqua. Verùm naturali qualitate mutata, non modò salsa, sed acida etiã fit, quin & nõ raró dulcem qualitatẽ acquirit. Hunc itaq; humorem, qualiscunq; fuerit, pituitã appellant, si modò albus extiterit. Et 2. de diff.feb. cap.6. Alia est pituitę species, quam pleriq; cum screatu expuunt, sensibilem habẽs dulcedinem, &c. Auic.prima primi cap. allegato, octo species phlegmatis non naturalis enumerat, vt videre poteris.

Obiectio.

Quomodo octo enumerat, quum iuxta Gal. sententiam ad summum tres tantùm sint, vt salsa, dulcis, acida?

Responsio.

Certum est Galenũ non nisi tres enumerasse differentias pituitæ, vt 2.de diff.feb. cap. 6. Item 3. de loc. aff. cap. 7. Veruntamen pituitam possumus dupliciter considerare, vel in ratione saporis, vel in ratione suæ substantiæ. Si ratione saporis, tunc

erunt tres differentiæ, vt salsa, dulcis, acida: quanquam & insipida addi posset: se ratione substantiæ erunt etiam quatuor quæ primis copulatæ, erunt octo. Quod Galenus etiam non negaret: nam in lib. de plenit. ad finem, humorem crudum inter pituitæ species esse reponendum ait, qui crassior ac minus flatuosus est, &c. Præterea 14. Meth. cap. 17. dixit euacuationem bilis esse facilē, sed pituitæ crassioris & glutinosioris esse difficilem. Ergo datur pituita crassa, quæ & mucilaginosa esse potest. Rursus 3. de loc. aff. cap. 7. mentionē facit de vitrea à porracea appellata. Item de aquosa, quę nulla qualitate infecta, dici potest insipida: & sic ratione substātiæ erunt aliæ species. Item 3. de loc. aff. cap. citato, atram bilem differre facit, ob substātiæ varietatem. Igitur à simili pituita etiam in substantia variabit.

Obiectio.

Quomodo concordabis Auicennā Galeno in iis admixtionibus? Nam Galenus salsam fieri pituitam asserit, aut propter putredinem, aut propter salsæ serosæ humiditatis miscellam: Auicennas verò ex miscela bilis cum pituita.

Responsio.

Quòd fiat propter putredinem, vt dixit Gal.

Gal.2.de different.feb. cap.6. etiam Auic. concedit,inquiẽs, Et nos quidem dicimus putredinem ipſum phlegma ſalſum effice re,ideo quòd in ipſo aduſtionem facit,&c. Nec in humiditate feroſa diſtat à Galeno. nam ipſe,Sola,inquit, aquoſitas non facit ſalſum, quod verum eſt.Sed Galenus non ſolam, ſed ſalſam & feroſam dixit, quod Auicennas non negaſſet. Quòd verò à bilis miſcella fiat phlegma ſalſum, verum. Nã Ariſt.in lib.de ſen.& ſenſa.& 2.Meth. ſalſum ſaporem affirmat eſſe eiuſdem ſpeciei cum amaro:nam terreę partes aduſtæ, & amari ſaporis,ſi inſipidæ humiditati æqualiter miſceantur,fit ſalſedo:ſi verò humiditatẽ ſuperent,amaritudo.Quare cùm bilis amara quidem natura ac ſicca ſit,& pituitæ miſceatur,fieri poteſt,vt inde pituita ſalſa euadat.

De bilis definitione & diuiſione.

Χολὴ, id eſt bilis, eſt humor calidus & ſiccus,ex tenuiori & calidiori parte chyli, vel ex ſanguine tenui & ferueſcente proueniens. Hæc duplex eſt, naturalis & non naturalis. Naturalis,eſt humor calidus & ſiccus poteſtate,ſubſtãtia tenui,flauo colore,aut rubro ad flauitiem declinãte,ſapore amaro. Non naturalis eſt quæ à iam dicta

degene

degenerat:& hoc dupliciter, per ſe, & per admixtionem. Per ſe adhuc bifariã, quum putreſcit & aduritur, & tunc dicitur aduſta per putredinem. Altero modo, quum non naturalis, vitellina dicta, colore quodam igneo, in hepate, aut ventriculo, aut in venis concoquitur, & tunc fit porracea, quæ & praſsina dicitur & æruginoſa. Per admixtionẽ non naturalis efficitur, quum illi alius humor admiſcetur, & hoc multifariam. Nam ſi phlegma tenue & aquoſum admiſceatur, citrina ſiue crocea efficitur: ſi craſſum & viſcoſum, vitellina: ſi aduſta melancholia, fit bilis aduſta, & ſic erunt ſex ſpecies.

Loci conſentientes ex vera Medicina.

Quòd bilis ſit calida & ſicca poteſtate, probatur ex Gal. 2. de natu. fac. cap. 9. Bilis, inquit, flaua, calida & ſicca eſt, quãtumuis ſit ab aſpectu humida. Quòd verò ſint ſex bilis ſpecies, habes ex Gal. lib. de atra bile cap. 2. vbi inquit, Bilis enim flaua fit pallida ex ſeroſa & tenui humiditate, quæ vbi reſoluitur, λεκυθώδης, id eſt vitellina appellatur. Eſt & bilis, inquit ipſe, πρασοειδὴς, id eſt porracea: alia ἰώδης, id eſt eruginea: alia ἰσατώδης, id eſt glauca: alia rubra, ſanguini tenuiori proxima: & ſic

erunt

[..]unt sex species. Auic. prima primi cap. [..]e humor. hanc totam diuisionem habet: [..]ge eum vberius.

De Melancholiæ definitione & diuisione.

Melancholia duplex, naturalis & non [n]aturalis. Naturalis est boni sanguinis fæx, ac veluti limosa quædam superfluitas, [s]iue crassior quidam sanguis, cuius color niger est, sapor verò acerbus vel acidus, in massa sanguinaria existens, ad alendas partes melancholicas progenitus. Non naturalis, qui à naturali degenerat, definitúrq; in vniuersum, quòd sit humor frigidus & siccus, ex crassiori portione chyli proueniens, cuius species sunt quatuor. Prima quum melancholicus humor, naturalis dictus, in sua propria substantia aduritur & putrescit, fitque bilis exquisitè nigra, quæ acida est, & in terram effusa velut acetum feruet, & terram attollit. Secunda est bilis atra ex adustione aliorum humorũ. Quæ enim fit ex flaua bile vehementer adusta, non aliter ac exquisitè atra terrã radit ac attollit. Tertia species melancholiæ nõ naturalis est, quæ à lapidosa concretione ori[tur]. Quarta species, quũ alius humor ipsi melancholiæ naturali permiscetur, dúmq; hoc fit, dulcoratur & mitescit, modò neu-

tra bilis adusta admisceatur: quia tunc vel acescit, vel amarescit, & erosionis fit particeps.

Loci consentientes ex vera Medicina.

Gal.2.de temper.cap.3. Sanguis optimus succorum ac proprius, huius veluti sedimẽtum ac fæx atra bilis est: quæ idcirco tum frigidior, tum crassior sanguine est, sicuti flaua bilis longè calidior. Et 3. Prognost. commẽt. 29. Atræ bilis generatio duplex, altera à sanguine crassiore, qui proportione in venis subsidenti in dolio vini feculæ respondet. Altera à flaua bile vehementer assata, quæ atra bilis alioqui malefica est, ac derodit partes, in quibus abundè collecta est. Altera mitior quàm hæc est, maximè quoties nondum traxit in animali moram cum aliquo calore abũdanti preter naturam. Et 3. de loc.aff. cap 7. Melancholicos, inquit, esse, in quibus siccitas & frigiditas dominatur. Et paulò inferius, Atra bilis ob substantiæ varietatem non obscuras habet differentias: nam alia est veluti fæx sanguinis quæ admodum spissa, & fæcibus vini non absimilis: alia verò, quàm superior, essentiæ est multò tenuioris, atq; vomentibus causa, & olfacientibus acida videtur: quæ etiã terram radit, attollit & fermen

fermētat. Sed ea, quam crassæ fæci similem esse dixi, in terram effusa non inducit feruorem, nisi fortè in ardente febre ipsam præassari contingat. Hanc nominare consueui succum melancholicum aut sanguinem melancholicum. Vide etiā de his plura iuxta Gal. de atra bile cap. 2. & 3. de naturalib. facul. cap. 9. ad finem. Auic. prima primi cap. de humor. Choleræ nigræ alia naturalis, alia non naturalis. Naturalis est boni sanguinis fæx & turbulētia, & superfluitas in comparatione ad sanguinē. Melancholia non naturalis, non est ad modū hypostasis & fęcis, imò est ad modum adustionis & cinereitatis: & tūc est multiplex, vel est phlegmatis, vel choleræ, vel sanguinis, vel melancholiæ cinis: & sic erūt quinque species.

Obiectio.

Quomodo dici potest cinis phlegmatis, quum Manardus dicat nō posse ex pituita tantàm assationem fieri vt nigra euadat?

Responsio.

Dico, quòd pituita, si aduritur, melancholia in qualitate, si non, in colore fieri potest.

Obiectio.

Quid est frigidius, pituita an atra bilis?

Respon

Responsio.

Si considerentur iuxta earum essentiam, frigidior est pituita: si verò iuxta earum impressionem, atra bilis, quia pituita est densior.

Authores erronei dissentientes circa humores.

1 Adserere cum Aristotele, solum sanguinem nutrire, & cæteros humores esse superfluitates.

2 Adserere, humorem naturalem esse malum, quum nutrire non possit.

3 Adserere, sanguinem dari ab aliis humoribus in aggregatione distinctum.

4 Adserere, virium robur sequi ad sanguinis copiam, & ad eius paucitatẽ minui.

5 Adserere, non dari quartam temperiem in succis, quæ est frigida & sicca.

6 Adserere, humorum generationem esse reciprocã, ita vt ex sanguine fiat pituita.

7 Adserere, humorum cognitionem esse inutilem cum Erasistrato.

Confutatio dissentientium circa humores.

Confutat primùm Gal. 3. de temper. cap. 2. dum inquit, Omne animal conueniente sibi nutritur alimẽto. Cõueniens cuiq; alimentũ est, quicquid assimilari potest corpori, quod nutritur. Et primo de natu. fac.

cap.

ap.2. Nutritio est ad id quod nutrit eius quod nutrit assimilatio. Igitur melancholica membra, melancholia: pituitosa ipsa pituita in nutritione indigebũt, & sic solus sanguis non nutrit. Auic. prima primi cap. de humor. Qui solum sanguinem dicit nutrire, mentitur: si enim solus sanguis esset humor qui membra nutrit, omnia in suis complexionibus & essentiis similia forent, &c. Igitur solus sanguis non nutrit.

Ad secundum, probatur tali ratione, Humor malus potest nutrire, ergo bonus & naturalis. Quòd malus nutrire possit, probatur, quia ad benignum potest reduci.

Ad tertium: Gal. lib. de plenit. ad finem, Nam neq; fieri alioqui potest, vt adeò syncerus in venis reperiatur sanguis, quin illi aliquid aut bilis aut pituitæ aut serosi humoris permixtũ sit: siquidem syncerus ab alio humore sanguis & impermixtus inueniri nusquam habetur. Et lib. de atra bile cap.5. Quod igitur in venis & in arteriis humores omnes vnà cum sanguine continentur, ostẽdit ipsius varietas tum in colore, tum in consistentia, &c. Probatur & ex Hippocrat. lib. de natura humana, quẽ citat hoc in loco Galenus. Igitur sanguis ab aliis humoribus non distinguitur.

Ad quartum: Auic. prima primi cap. de

humor. Sunt quidã, inquit, qui opinantu[r] corporis virtutem ſequi ad ſanguinis m[ul]titudinẽ, & ipſius debilitatẽ ſequi eius pa[u]citatem, ſed non eſt ita. Quod verò atte[n]ditur, eſt diſpoſitio eius quãtitatis, quæ c[um] eo corpus ingreditur.

Ad quintum: Gal. 2. de natural. fac cap. 5 contra Eraſiſtratũ probat authoritate me[dicorum] & philoſophorum, qui humore[s] quatuor anni tẽporibus cõpararunt. Vnde inquit, ſicut quatuor ſunt anni tẽpora, it[a] quatuor erunt humorum tẽperaturæ. Prætere a ſicut dantur morbi frigidi & ſicci, it[a] in humoribus quarta temperies, quæ eſt frigida & ſicca.

Ad ſextum: Gal. 2. de vic. in mor. ac. com mẽt. 31. Pituita proceſſu tẽporis coquitur, & ſanguis efficitur. Sed nec flaua bilis, nec atra in ſanguinis ſubſtantiam redeunt: igitur eorũ generatio non erit reciproca. Vel tali ratione: Frigidum à calido fieri non poteſt, regulatis à natura humoribus: igitur nec à ſanguine fiet pituita, & ſic nõ erit reciproca generatio.

Ad ſeptimum: Gal. 2. de nat. fac. cap. 8. Nunquid quæſo queãdmodum cibi cõcoquuntur in vẽtre eſt vtile ſciuiſſe, ita nónne paris momẽti eſt, vel ſanguinẽ bonum gigni, vel nutrimentũ in ventre probè in

chylum

chylum verti? Et paulò inferius, Nónne generãdæ hydropis causa ex sanguificatiõis defectu ꝓuenit, sicuti ex ciborũ coctionis defectu diarrhœa? Ac si diceret, Quomodo hæc capi possunt, nisi humorũ cognitionẽ contemplatus fueris, &c? Et sic humorũ cognitio non erit inutilis.

De diuisione Membrorum in genere.

Membrorũ alia sunt homœomera, id est similaria, alia organica, id est instrumẽtaria. Homœomera dicũtur, quæ cõicant cũ suis partibus in nomine & ratione, vt os, caro. Organica verò sunt, quorũ nulla pars nec in nomine, nec in ratione cum toto cõmunicat, quũ manus, siue capitis pars, nec manus sit nec caput: quæ diuisio à naturali operatione sumitur. Naturalis enim operatio his tribus perficitur, scilicet tẽperie, cõpositione & vnitate: quarum temperies simplicibus mẽbris attribuitur, cõpositio instrumẽtariis, & horũ vtrisq; vnitas. Cõpositorum igitur quædã sunt principalia, quorum vnum ad speciẽ conseruandam, vt testiculi, reliqua ad indiuiduũ seruandum attribuũtur. His seruiũt, vt cerebro nerui, cordi arteriæ, hepati venæ, testiculis vasa spermatica: ab his quoq; tanquam à principio dependẽt, stomachus, renes, intestina,

omnésque musculi, quæ præter propria virtutes sensu & vita cũ voluntario motu fruuntur.

Loci consentientes ex vera Medicina.

Gal. de consti. ar. med. cap. 4. Nimirum quum corpora, quæ similaria appellantur ex dissectione apprehenderimus, cõpositorum pariter membrorum, quæ instrumentaria nonnunquã nominare solemus, sciẽtiam assequemur: & sic duplicia sunt membra, simplicia & cõposita. Auic. prima primi cap. de memb. Membrorum alia sunt simplicia, alia cõposita. simplicia sunt, quorum quãcunque sensibilem partem assumpseris, in nomine & definitione erit toti cõmunicans. Composita sunt illa, quorum quãcunque partem acceperis, in nomine & definitione cõmunicãs non erit, sicut manus & facies. Gal. in lib. art. med. cap. 9. Vniuersæ partium differentiæ sunt quatuor, nonnullæ earum principia, aliquæ ab his originem habent, aliquæ nec aliarum gubernationi præsunt, neque aliunde gubernantur, quum insitas habeant à natura potẽtias, à quibus reguntur: quædã sunt quæ insitas simul & aliunde emanantes habẽt. Principia igitur sunt cerebrũ, cor, hepar, testiculi: ab his oriuntur & subministrant

nerui

ıerui & ſpinalis medulla cerebro, cordi ırteriæ, hepati venæ, teſticulis vaſa ſemina ria. Et cap. 8. art. med. Vitiorum genera ea lem ſunt his, quæ virtutẽ perficiunt. Tem peries quidem in conſimilibus, numerus, formatio, magnitudo & ſitus in inſtrumẽtariis, vtriſque verò cõmunis vnitas. Et de tot. morb. temp. cap. 7. Tria facultatum totum corpus gubernantiũ principia ſunt, cor, hepar, cerebrum, ex quibus oriuntur nerui, venæ, arteriæ. Hi & ſimiles loci ea quæ dicta ſunt probant.

De *facult. naturalibus & de earum definitione.*

Potentia ſiue facultas eſt cuiuſuis operis & actionis cauſa: & hæc duplex, ἐνεργεία, id eſt actu, altera poteſtate. Hæc potentia ſiue facultas etiam dicitur virtus, & tunc quadrifariam deſcribi poteſt. Primò, quòd virtus ſit habitus, penes quem aliquis dicitur bonus. Secundò, quòd ſit quædã actiua qualitas, ſicut dicimus elementa habere quatuor virtutes, id eſt quatuor qualitates, ſcilicet calidas, frig. &c. Tertiò deſcribitur, quòd virtus ſit quædam forma ſpecifica, ſicut dicimus Eupatorium habere virtutem ad iecoris morbos. Quartò deſcribitur, quòd virtus ſit animæ facultas, qua ſuas

peragit operationes.

Loci consentientes ex vera Medicina.

Arist.2. Ethic. Virtus est dispositio quædam animæ, per quam inter duo extrema tenemus medium: & hæc spectat ad moralem philosophum. Gal. 1. de cau. pulsuum, loquens de generibus pulsuũ, inquit, Quãdo essentia incognita nobis est, hoc nomine facultatis eã appellamus. Alicuius enim est facultas, & eius notio est relationi subiecta. At si diceret, eam facultatem dici de omnibus, ad quæ referri potest, & sic de habitu & de qualitate actiua dicitur. Gal. 1. de fac. simp. cap. 1. Facultas, causa quæ est effectrix, eáque partim actu, vt calefaciendi in igne: partim in futuro tempore, vt calefaciendi pyretro, vel sic in animalibus describitur: Virtus siue facultas est animæ potentia, mẽbris essentialiter attributa, ad suas operationes peragendas.

De facultatum alia diuisione.

Facultas etiam triplex est, naturalis, vitalis & animalis: triplex inquam in ratione, non in substantia. Nam sicut in citro color, odor, & sapor inueniuntur diuersi in ratione, iidem in substantia: ita in his facultatibus, naturalis locatur in hepate, & est facultas, quæ nutriens in similitudi

tudinem nutriti transmutat. Hæc duo
ræsupponit, generationem scilicet & au-
ionem: nam generatio ita alterationem
formationem, sicuti auctrix habet alte-
atricem & nutricẽ auxiliatrices. Auctrix
acultas est potentia, qua corpus in omnẽ
limensionem augetur, vsque ad augmenti
inem: vocatur ab Auicenna Crescitiua. Na
uralis siue nutrix facultas similiter agglu
tinationem & appositionem præsupponit.
Assimilatio, quæ in nutrice reponitur, qua
tuor has facultates supponit, attractricem
scilicet, retentricem, alteratricem siue con
coctricem, & expultricem. Facultas vitalis
siue animosa est quæ viuificat, & locatur in
corde, à quo proceditvita, ad singula corpo
ris membra viuificanda. Facultas animalis
est potentia ipsius animæ, in cerebro loca-
ta, quæ in motricem & sensibilem, aut in
quaternas cerebri facultates diuiditur, quę
sunt, sensus communis, imaginatrix, ratio
cinatrix, quam cogitatiuam etiam dicunt,
& memoratrix. Sensus communis est, qui
solus omnium aliorum sensuum sensata
percipit. Imaginatrix, quam Græci
φανταστικὴν vocant, dicta est, eo quòd inde
nobis visa proueniant. Ratiocinatrix est
quę reuocat species sub sensum ad iudiciũ,
atque rerum imagines de potentia abstra-

hit. Memoratrix est quæ omne quod à cæteris facultatibus elaboratum est & receptum, veluti tutrix conseruat & fouet.

Loci consentientes ex vera Medicina.

Gal. 9. meth. cap. 10. Gubernant animal tres diuersi inter se generis facultates, toti corpori ex suo veluti fonte quæque distributa (eas Plato vocat animas). Est enim eorum quædam ad nutriendum animal necessaria, ac cum stirpibus communis, quæ iecur pro fonte habet: hanc appetitricem seu naturalem, seu altricē appellare licet sicuti & animam aut facultatem. Altera est, quæ non modò vt stirpibus aut vita prçditus, sed etiam vt animalibus est anima insita: hæc in corde collocatur, ceu insiti caloris fonte. Tertia anima ratiocinatrix in cerebro domicilium habet, ea voluntariis actionibus vnà cum sensibus præsidet.

Loci de virtute nutrice.

Aristo. 2. de anima, Virtus nutritiua est potentia saluare suscipiens ipsum secundum quod est eius. Gale. 1. de naturalibus fac. cap. 12. At quòd necesse sit, nutritionem esse asimilationē nutrientis ei quod nutritur, dare liquet. Auicen. prima primi cap. de virt. Virtus nutritiua est illa, quæ nutriens in nutriti similitudinem conuertit,

rtit, ideo vt per ipsum restaurationem
as recuperet, quod dissolutũ fuit. Quòd
imum in naturæ operibus sit generatio,
obatur ex Galen. 1. de fac. nat. cap. 5. Ge-
eratio simplex quędam actio naturæ non
st, sed ex formatione alteratione que com
osita. Et cap. 8. Vbi animal magnitudinẽ
erfectam adeptum est, vsque ad ætatis vi-
orem nutrix virtus dominatur, cui auxi-
iatrices & ministræ sunt alteratrix & nu-
rix. Et cap. 11. Ad hoc vt fiat nutritio siue
dhærentia præcedat oportet: sicuti etiam
vt illa fiat appositio. Exemplum habes de
vitiligine, quæ nutrimenti est adhærẽtia,
sed non est assimilatio.

Loci de quatuor facultatis nutri-
tiuæ ministerijs.

Auic. prima primi cap. de virt. minist.
Virtuti nutritiuæ ministrantes sunt qua-
tuor virtutes, attractiua, retentiua, digesti
ua & expulsiua. Quæ verò sit vnaquæque,
poteris ab ipso ediscere. Gale. 3. de tempe.
cap. 1. Quatuor nimirum dicimus totius
corporis proprias facultates esse, attractri-
cem, arteratricem, retentricem, & quartã
quæ alieni sit segregatrix, easdémque fa-
cultates effectus esse totius in quouis cor-
pore substantia, &c.

Loci de virtute auctrice.

Arist. 2. de anima, Virtus augmentatiua est virtus factiua quanti. Gal. 1. de fac. na cap. 7. Auctio est solius naturæ opus, vt co pus quod continuitatem suam & specien quam prius habuit, vniuersam seruet, i omnem partem extendere: quæ sine nutri mento affluēte adhærentéque fieri nequit Auic. prima primi cap. de virt. minist. Vir tus augmentatiua est virtus, quæ addit ii diametris totius corporis secundum pro portionalitatem, quousque corpus ad au gmenti finem perducatur per illud, quoc ipsum ingreditur ex nutrimento. Itidem ait in sexto de naturalibus.

Loci de facultate vitali.

Gale. 5. de locis affe. cap. 1. Cor innati caloris veluti fontem esse, neque animal mori posse, nisi cor afficiatur, iam declaratum est. Igitur cor est membrum viuificans. Auic. prima primi, cap. allegato, Virtus vitalis est, quæ cùm recepta fuerit in membris, præparat ea ad recipiēdum virtutem sensus & motus, & operationes vitæ, &c.

Loci de facultate animali.

Gal. 5. de loc. aff. cap. 1. Ostensum est, sensum & motum vniuersis corporis partibus à cerebro suppeditari, &c. Et tertio de loc. aff. cap. 7. Rationi consonum videbatur,

anim

ximam in cerebri corpore ſedem obtine-
atq; in ipſo & rationis vim & ſenſibiliũ
naginum memoriam reſidere,&c. Et ſic
nimæ facultas in motricem & ſenſibilẽ
otentiam diuiditur. Ariſt.tertio de ani-
na cap.2. Senſus communis eſt qui ſolus
nſata aliorum ſenſuum percipit. Auic.
rimo can.cap.de vir.animali, Phantaſia,
l eſt imaginatiua eſt virtus, quæ formas
erceptas à ſenſu communi cuſtodit,& re-
inet eas poſt ſenſus abſentiam. Themiſt.
nà cum Ariſtotele Imaginatiuam eſſe po
entiam animæ à ſenſibus ortam dicit.
riſt.primo Ethic.facit differre virtutem
atiocinatricem ab intellectu,eo quòd cau
ſas cum effectibus conferre poſsit,ſed in-
tellectus cauſas tantùm comprehendat.
Gal.li.fin.med.Sẽſus eſt affectus animę per
corpus,nũcius rei quæ mouere idonea eſt.
Ariſt.lib.de memoria & reminiſcen. Me-
moria,inquit,eſt habitus phantaſmatis,id
eſt,imaginis. Auer.ibi,Memoria eſt reuer
ſio in præſenti intentionis iam in præteri-
to comprehenſæ.Auic.primo can.Memo-
ria eſt theſaurus eius quod peruenit ad ex-
timationẽ de intẽtionibus perceptis à ſen-
ſu extra formas perceptas à ſenſu.Gal.lib.
fin.med.Memoria eſt præteriti cõprehen-
ſio,cuius præſens fuit ex ſenſu perceptum

Diſſen.

Diſſentientes circa facultates dictas.

1 Adſerere, facultates naturales non eſſe in qualibet parte corporis.
2 Adſerere, facultates eſſe remediorum indices.
3 Adſerere, facultatem nutricem & auctricem eſſe idem.
4 Adſerere, facultates non alibi, quàm in animato corpore poſſe reperiri.
5 Adſerere, facultatum cognitionem eſſe medico inutilem.
6 Adſerere, facultatem vitalem non eſſe naturali priorem.

Confutatio diſſentientium circa facultates naturales.

Ad primũ: Gale. 5. de loc. aff. cap. vlt. Eſt igitur communis ſermo, quem inuenire propoſui de naturalibus facultatibus, quas in qualibet parte quatuor generatim eſſe diciſtis: primã voco attractricem, quæ parti peculiares ſuccos alendi ipſos gratia, & appetere & attrahere poteſt. Altera eſt, quę alteratrix dicitur, qua ſuccus attractus ſimilis euadit parti, quæ aliter Creſcitiua: huic duæ aliæ miniſtrant, retentrix & expultrix, &c. Et ſic in qualibet parte erunt facultates. Similis ſententia eſt in lib. de plenit. circa medium.

Ad ſecundum:Gal.de opt.ſecta ad Thra bu.cap.42. Si conſtans vis remedium in cat,in ſanis quoque quoniam conſtat,re edium indicabit:ſed in ſanis remedium on indicat,ergo nec in ęgris conſtans re- edium indicabit.

Ad tertium:Gal.primo de natural.facul. ap.9.Quippe ſumma rei ſic habet,genera o,auctio & nutritio prima naturę operũ, c veluti capita ſunt.Vbi diſtinguit auctio em à nutritione,igitur idem non ſunt. ræterea tali ratione probatur:Quæcun- ue in fine & in quantitate materiæ diffe- unt,non ſunt idem:ſed auctrix & nutrix ſunt huiuſcemodi,igitur idem non ſunt. Quòd differãt in fine & in quantitate ma teriæ,probatur ex hoc,quia nutrix indiui- duum tantum cõſeruat,autrix verò auget. Veruntamen dicimus vnam & eandẽ ſub- ſtantiam eſſe,quæ duo hæc efficit.

Ad quartum:Galen.primo de natur.fac. cap.13.probat in magnete & in ſuccino eſſe vim attractoriam,ſicuti & in purgantibus medicamentis,& in ſtirpibus,& in ſimili- bus eſſe alias facultates:igitur alibi quàm in animato corpore reperiuntur.

Ad quintum:Gal 2.de naturali fac.cap. 3.Niſi enim à natura facultas quædam na- turalis vnicuique inſtrumento ſtatim ab

initio

initio ſit tributa, durare animalia non p
terunt, non modò tantum annorum, ſ
nec paucisſimorũ dierum: igitur ſcire h
facultates non erit inutile. Præterea pr
bat Galenus citra facultatem attractoria
de vrinæ ſecretione, neque de alimenti d
ſtributione, aut de nutritione non med
co licere loqui: igitur harum cognitio n
erit inutilis. Rurſus quinto de loc. aff. ca
vlt. Has facultates inquit, in qualibet affe
cta parte, vtrũ validæ ſint, an infirmæ co
ſideretis hortor: & ſic earum cognitio no
erit inutilis.

Ad ſextum: Auicen. prima primi cap. d
virt. vit. inquit, quòd præparat ad recipie
dum alias virtutes: igitur erit prior. Præ
terea id prius eſt, cuius inſtrumentum eſ
primum: ſed inſtrumentum virtutis vitalis, ſcilicet cor, eſt prius factum quàm hepar, igitur erit prius.

De ſanitatis ac morbi definitione.

Sanitas eſt harmonia ſiue concinnitas quatuor primorum elementorum, quæ ſecundum naturam in nobis ſunt. Vel, Sanitas eſt omnium noſtri corporis partiũ naturalis quædã conſtitutio, ex qua actiones naturales edimus. Vel, eſt naturaliũ viriũ actio minimè impedita. Ad ſanitatẽ requiruntur, pulchritudo, bonus habitus, inte-

gritas

ritas. Pulchritudo erit, si proportio mem
brorum cum coloris probitate adsit. Bo-
nus habitus sit, non qualis exercitatorum:
nam ne salubris quippe hic habitus est, sed
sicut superius à nobis descriptus. Integri-
tas erit, si ne quid circa animum, mores, &
robur ac symmetriam corporis desit. Mor
bus verò cùm ex diametro sanitati oppo-
natur, erit inconcinnitas, siue intemperies
primorum elementorum quæ in nobis
sunt. Vel erit partium præter naturam con
stitutio, ex qua actio vitiata prouenit. Vel
erit naturalium virium præpeditio.

Loci consentientes ex vera Medicina.

Quòd sanitas sit harmonia, &c. proba-
tur ex Gale. 1. de temp. cap. 1. Nam indi-
cium, inquit, sani hominis ac temperati
est elementorum portionis æqualitas. Et
tertio de mor. diff. cap. 1. Sanitas est affe-
ctus secundum naturam, ad faciendã actio
nem idoneus. Nec refert si dixeris consti-
tutionem siue affectum sicut nec actionẽ,
nec actionis causam. Et primo meth. cap.
9. Sanitatem, inquit, esse ipsarum functio-
num constantiam, aut affectum siue consti
tutionem partium, cuius ope functiones se
cundum naturam edimus. Et tertio meth.
cap 3. Quippe monstratum est, sanitatem
in similaribus corporibus ipsarum qua-
tuor

tuor qualitatum eſſe iuſtam temperie
Auic.ſecunda primi cap.de diuiſione diſ
ſitionum corporis,Sanitas,inquit,eſt diſ
ſitio,per quam corpus hominis in ſui co
plexione & compoſitione tale exiſtit,vt
eo operationes eius omnes proueniant i
columes.Quod verò pulchritudo requir
tur,&c.Gal.in art.med.cap.8. Signa opt
mæ conſtitutionis ſumuntur à commenſ
ratione,pulchritudine,ab optimo color
ac præterea ab earum,quæ ipſis inſunt,vi
tute operationum.De morbo verò ſic Gal
de conſtitutione art.med. cap.12. Id quod
excellenter ſanum eſt,ſit modò illud ſimi
lare vel inſtrumentarium , omni ex part
moderatum exiſtet,ægrum verò immode
ratum:ſiquidẽ morbus immoderatio quæ-
dam eſt.Et ſecũdo de natu.hum.commẽ.1.
Morbus eſt affectio quædam in animan-
tis corpore,quæ primùm actionem lædit.
Et 3.de ſympt.differ.cap.1.Morbus eſt con
ſtitutio quædam præter naturam , à qua
primò actio vitiatur:quin ſi affectum dixe
ris,à quo actio vitiatur,idem eſt , &c. Et
meth.2.cap.1.& 3. Nam contrarium ſani-
tati affectum,à quo lædi actionẽ diximus,
morbum tantùm appellamus. Et ſimiliter
cap.vlt.Quicunque affectus functioni offi
cit,is eſt morbus.

De

De sex morborum generibus.

Sicuti naturalis operatio in his tribus consistit, scilicet intemperie, compositione, & vnitate, vt dictum est, ita morbus erit in triplici diuisione: nempe in complexione, compositione, & vnitate soluta. In cõplexione, vt calidus, frigidus, humidus, & siccus. aut calidus siccus, calidus humidus, frigidus siccus, frigidus humidus. In compositione quadrupliciter, in positione, magnitudine, figura & numero. In vnitate simpliciter, nempe in similaribus & instrumentariis simul: & sic sex erunt in vniuersum morborum genera, vnum quippe in similarium partium intemperantia, in organicis quatuor, in vtrisque vnum, quod est soluta continuitas. Læditur etiam operatio tripliciter, debiliter, vitiosè, aut quia nullo modo fit operatio.

Loci consentientes ex vera Medicina.

Auic. secũda primi cap. 2. Dicimus quòd ægritudinũ genera sunt tria, loquendo de simplicibus ægritudinibus. Primũ est similariũ, & est species malæ complexionis. Secundum est membrorũ officialiũ quę sunt ægritudines cõpositionis. Tertiũ est ægritudinũ communiũ, quæ ægritudines accidunt membris similaribus & instrumẽta-

riis,&c.Gal.1.de differ.mor.cap.vlt. Nẽp dictum eſt,quòd alij ſunt primorũ ſimilariúmq; corporũ morbi,alij inſtrumentorũ cõpoſitorúmq;,alij vtrorũq;, vt phlegmone,&c.Et lib.de opt.corp. cõſtitutione inquit,quòd tẽperamentũ ex calido,frigido humido,ſicco,coagmẽti mẽſura definitũ ſimilariũ membrorũ eſt ſanitas,& quòd cõſtructio partiũ expoſitione, magnitudine & figura,& numero cõſtituitur,&c. Si igitur ſanitas in iis conſiſtit, ſimili modo & morbus in his erit,quũ in eodẽ genere ambo conſtituantur, teſte Gal.meth. 1.cap.7.

Quòd verò ſex ſint morborum genera, probatur ex Gale.2.meth. cap.6.dum inquit, Ergo ſunt ſex in vniuerſum morborum genera,vnum ipſorum ſimilariũ proprium, nempe intemperies; quatuor, vt modò dictum eſt, inſtrumentorum cuiuſque, & cum his ſextum, quod tum ſimilaribus, tum inſtrumentalibus eſt commune,ipſius vnitatis ſolutio.

De cauſis ſalubribus & inſalubribus.

Cauſarum aliæ ſunt cõſeruatrices, aliæ effectrices. Cõſeruatrices ſunt, quę corpus in optima conſtitutione præſeruant. Sed quia corpus alteratur & corrumpitur, idcirco quot modis alteretur dicamus. Alteratur

tur corpus sextupliciter, primò ex aëre
nbiente, secundò ex motu & quiete, ter-
ò ex somno & vigilia, quartò ex cibo &
otu, quintò ex his quæ excernũtur & reti
ẽtur, sextò ex affectibus animi. In his cau
e salubres & insalubres cõseruatricésque
õsistunt. nã in his si modus seruetur, cõser
atrices sunt: sed vbi à modo recesserint,
nsalubres reddũtur. De his sex rebus non
aturalibus in morbis à capite vsq; ad pe-
des deinceps pertractabimus. Causa etiam
lispositionũ corporis rursus alteratur ex
frigore, calore, siccitate, humiditate. Causę
verò morbi effectrices sunt tres, pro catar-
cticæ, & antecedentes, & coniunctæ, quæ
diuiduntur per se, vel per accidens.

Loci consentientes ex vera Medicina.

Gale. in art. med. cap. 84. Quia salubriũ
nõnullæ sunt cõseruatrices, nonnullę effe-
ctrices. Et paulò infra, Si corpus esset impa
tibile & inalterabile, semper optima cõsti
tutio perduraret: sed quia corrũpitur & al-
teratur, idcirco eũdẽ prioris status tenorẽ
nõ seruat, &c. Et cap. 85. eiusdem lib. Quot
igitur numero sint ea, quæ ex necessitate
corpus alterãt, distinguẽtes, propriũ in sin
gulis eorũ causarũ salubriũ genus inuenie
mus. Vnum igitur erit, ex ambientis aëris

adhæsu, secundũ ex motu & quiete, &c. v
sex res nõ naturales enumerat. Auic. sec
da primi doc. secunda, cap. 1. causæ dispo
tionũ corporis, &c. sunt tres, antecedẽte
primitiuæ & cõiunctæ: & paulò inferius
cemus, quòd causæ quæ mutãt dispositio
nes corporis, & quę cõseruant, aut sunt ne
cessariæ, à quibus impossibile est homin
egredi in toto tẽpore vitæ suæ, aut nõ ne
cessarię. Necessariarũ sunt sex genera, ge
nus aëris circundantis, genus motus &
quietis, &c. Gal. in art. med. cap. 80. Alter
tur verò substantia à caliditate, frigidita
te, humiditate & siccitate.

De causis morborum partium instrumentalium.

Dictum est, quòd ad composita membra
quatuor spectant, positus siue situs, forma
tio, magnitudo & numerus. Primùm situs
vel est optimus, vel parum variat, vel à
modo recedit, vel ęgrum plurimo recessu
reddit. Formatio quoque tripliciter lædi-
tur: vel in figura, quum à cursu naturali
mutatur in meatu vel orificio, & hoc ra-
tione obstructionis aut dilatationis: in
membrorum superficie, quum adest aspe
ritas & lenitas. Magnitudo dupliciter, ex-
cessu & defectu. Numerus similiter aut
deficit aut superabundat, vt sextus digitus
in

manu. Hæ omnes causæ si modum excesserint, insalubres dicuntur: si verò à mediocritate non recesserint, erunt salubres. De soluta vnitate, quum de chirurgia tractabimus, fusius loquemur.

Loci consentientes ex vera Medicina.

Auic. secunda primi cap. 3. Compositionis ægritudines quatuor comprehenduntur generibus, vt ægritudines creaturæ, ægritudines quantitatis, ægritudines numeri, & ægritudines situs. Aegritudines creaturæ, id est formationis vel sunt in figura, vel in viis, vel in receptaculis & ventriculis, vel in superficie, &c. Galen. in art. med. cap. 87. Instrumentalium partiũ causæ salubres, aliæ sunt salubres erroribus, qui in foramine consistunt: aliæ his qui in magnitudine, vel numero, vel positu, &c. quæ fusius videre poteris. Lege etiam de his Gal. 1. de diff. morb. cap. 7. exempla in omni morbo afferentem.

De Morborum calidorum, frigidorum, siccorum, & humidorum causis.

Causæ morborũ calidorum sunt quinq;, putredo, vicinitas ad corpus calidum, obstructio, cibus & potus calidus, & motus vehemens. Causæ frigidorum sunt qua-

tuor, vicinitas frigidorũ, cibi potúsq; quantas & quãtitas, obstructio & raritas, ocium & motus immodicus. Causæ siccorũ sunt sex, plurima trãspiratio & pauca nutritio, aliméta siccãtia, solicitudo & vigiliæ, aëris cõstitutio sicca, aquæ nitrosæ & sulphurosæ, aluminosæ, & medicamenta exiccantia. Causæ humidorũ sunt his ecõtrario oppositæ, vt aliméta humida, quies, somnus, potus plurimus, &c. ex quibus facilè morborum compositorum causæ intelliguntur.

Loci consentientes ex vera Medicina.

Gal. 2. de morb. cau. cap. 2. Corpora quæ plus satis incalescũt, ita videntur affici, vel ob motũ aliquẽ aucto calore, vel ob putredinem, vel ob calidioris corporis vicinitatem, &c. redditq; rationem de vnoquoq;. Et cap. 3. eiusdem lib. Frigidi morbi causæ sunt, vt frigidorũ vicinitas, cibi potúsque quãtitas & qualitas, constipatio, & raritas. &c. reddẽs de singulis rationẽ. Et cap. 4. & 5. Similiter de sicci & humidi morbi causa etiam rationem reddit. Auic. secũda primi doc. secunda, summa secunda cap. 2. 3. & 4. idem asserit vt Galenus, quæ longum esset recensere: vide tu, si lubeat, eum fusius. Vide etiam Galenũ primo de diff. feb. cap. 3. & 2. eiusdem cap. 9.

Auth

Authores erronei dissentientes circa sanitatem & morbum.

Adserere, sanitatis cognitionem non esse medico necessariam.

Adserere, morbos posse cognosci, nõ cognito affectu secundum naturam.

Adserere, morbos similariũ partiũ non distingui ab instrumentalium morbis.

Adserere, scire morborum numerũ non esse necessarium.

Adserere, morbum in numero ab eo quod est in quantitate non differre.

Adserere, causas morborum non esse semper considerandas.

Confutatio dissentientium circa sanitatem & morbum.

Confutat primum Gale. meth. 2. cap. 3. inquiẽs, quòd sanitatis egemus omnes ob actionem quæ est secundum naturã. Nam sine sanitate actionẽ integram habere nõ possumus. Et nono meth. cap. 9. Sicut primũ propositũ est in methodo morbi sublatio, ita in opere de sanitate tuẽda, est sanitatis tuitio. Igitur erit necessaria.

Ad secundũ: Gal. meth. 2. cap. 4. Necesse tibi erit, eo quod secundum naturam est prius præsumpto, ita quod est prȩter naturã inquirere. Nã si ipsum quod secundum naturã est, nõ nosti, nec quod egressum est

à natura nosti. Igitur primùm sanitatē cognosces, antequam morbum cognoscas.

Ad tertium: Gal. 2. meth. cap. 6. exemplo probat: Nam quum crystallinus humor e intemperie laborat, omnino læditur oculorum functio. Cęterum non est, vt eorum organa sint morbus. Præterea Hippocrates constituit aliud esse in corporibus similaribus morbi genus, aliud in instrumentariis: Igitur distinguuntur.

Ad quartum: Gale. meth. 1. cap. 5. Quoniam omnis morbi curationem inuenire propositum est, necesse est, morborum numerum prius sciri.

Ad quintū: Gal. de consti. art. med. cap. 12. Differt numeri morbus à quantitatis morbo, ex eo quod in hoc morbi genere particula nōnunquam integra: in illo verò portio quæpiam alicuius particulæ aut amputanda est, aut adiicienda.

Ad sextum: Gal. primo meth. cap. 8. tria rerum genera enumerans, primum genus corporum, alterum actionum, tertium inquit esse genus causarum, quæ hos affectus creant, quæ ad medendi artem incipiēdam primùm sunt noscenda.

De cura singulorum sex morborum in genere.

Morbus in cōplexione per sui contrariū

aufer

fertur. Nam si calidus sit, frigido, si frigi-
us, calido, si humidus, sicco, & econuerso
mouebitur: si ex vtroque sit compositus,
roque contrario indigebit: siquidem cō-
raria contrariis curantur. Morbi in for-
natione, in nuper nato animali ad habitū
aturalem tantùm reducuntur, posthac
mendari non possunt. Similiter morbi in
auitate parui, quum adhuc augetur ani-
nal, per quietem & alligationem reddun-
tur: magni verò per partium operationem
& spiritus retentionem. Morbi in nume-
ro si ex aliqua particula deficiente fiant,
eam efficere studebimus subministrando
naturæ, si ex superabundanti hanc reseca-
bimus, hæc omnia sanare possumus. Sed
quòd omnia generentur, non æquè pos-
sumus: morbis in magnitudine similiter
excedentibus naturæ modum: ablatio &
abolitio cōuenit: deficiētibus, refectio vel
generatio. Morbos in situ, si quæ particulę
à suo situ dimoueantur, ad suum locum re-
ducendo, sanabimus.

Loci consentientes ex vera Medicina.

Gal. in art. med. cap. 89. Curatio vnam præcipuam ac communissimā habet intentionem, ad id, quod est dispositioni cōtrariū auferendæ. Calido enim affectui causa

frigida contraria est, frigido calida, e[illegible] démq; in cæteris proportione seruata. E[illegible] cap.93.eiusdem libri, In his igitur qui ad huc crescunt, possibile est pluriũ partiu[illegible] figuram emendare: in his autem qui ian[illegible] aucti sunt, minimé. Et cap.96. Quum mo[illegible] borum in numero duplex sit differentia[illegible] quibus aliqua particula deficit, his intẽtio[illegible] alteram efficere subministrando naturæ. At quibus superabundat, hanc resecare oportet aut scalpello, aut igne, aut medicamento quod vrẽdi vim habeat. De aliis morbis lege cap.97. & 98. eiusdem libri. Gale.8.meth.cap.3. Illud esse verissimum omnium, inquit, quòd contraria cõtrariorum sunt remedia. Et cap.primo eiusdem libri, Omnis excessus per contrarium excessum sanatur. Similiter lib.7.cap.tertio. & lib.4.cap.2. Curabis, inquit, calidum refrigerando, frigidum calefaciẽdo, & c. simi lis sententia est aphor.2.aphoris.22. & in mille aliis locis.

Obiectio.

Obstructio ad quem horum morborum referenda erit?

Responsio.

Obstructio est cõpositionis morbus in meatu siue in orificio, fitque ex lentis ac crassis humoribus, curátque per apertionem,

em, quæ fieri ſolet per abſtergentia atq;
icidentia medicamina.

Obiectio.

Intelligiſne per apertionem, vulgarem
nedicorum digeſtionem, an aliud ab hac
liſtinctum? Nam digeſtio Auicennę eſt te-
nuis materiæ incraſſatio, vel craſſæ & len-
æ extenuatio.

Reſponſio.

Intelligo per apertionem, humorum ac
meatuũ præparationẽ. Nã humores opor-
tet eſſe nõ tam fluxui paratos, quàm etiam
aperta eſſe foramina, per quæ debet pur-
gatio fieri, vt Gal. aphoriſ. primo, cõm. 24.
Et ſecundo aphoriſmo, cõment. 9. Nã tunc
fluidum eſſe corpus pronunciat, quũ tam
in humoribus, quàm etiam in meatibus
reſeratis fuerit apertum.

De Morborum indiciis in genere.

Indicia morborũ vel à ratione temporis
ſumuntur, & ſunt tria, præſentia, præteri-
ta, & futura. Nam vel morbum pręſentem
indicãt, vel futurum eſſe prænunciant, aut
memoriæ ſubiiciunt: hæc omnia interdũ à
medicis prænunciatiua vocantur. Vel ſu-
muntur à ratione ſuæ eſſentiæ, & ſic erunt
quatuor. Primũ ab exeuntibus in quanti-
tate & qualitate mutatis, & cognoſcuntur
à multitudine excrementorum, ſiue per
vrinam

vrinam, per sudorem, per vomitũ, per spu-
tum, & per secessum, & per qualitatem mu-
tatam, sicut est totius corporis rubor ve
pallor, venarũ ac membrorum tumor, &c.
Secundum ab operatione læsa, & cognosci-
tur à grauitate, à pigritia, à sensuum imbe-
cillitate, à pulsu magno & pleno, ab anhe-
litu, à corporis extenuatione, &c. Tertium
à propriis morborũ accidentibus, sicut in
pleuritide, à tussi, à dolore, à febre. Quar-
tum à membrorũ positu, vt à capite, à ven-
tre, & ab aliis locis affectis. Vel sumuntur
indicia à viribus corporis, & hoc trifariã:
vel à virtute animali, & cognoscitur ex mo-
tu, ex ratione, & sensibus. Vel à virtute vi-
tali, & cognoscitur ex pulsu & ex spiratio-
ne, vel à virtute naturali, & cognoscitur ex
vrinis & ex egestionibus. Horum quędam
sunt salubria, quæ salutem, quædam insalu-
bria, quæ mortem prædicere solent.

Loci consentientes ex vera Medicina.

Gale. in art. med. cap. 7. Signa sunt salubria & insalubria, quæ præsentem indicant ægritudinem, & futuram pręnunciãt, atque præteritam memoriæ subiiciunt. Et paulò inferius, Hæc quoque secũdum tria tempora salubria & insalubria dicuntur, quorũ vsus maior est de indicatiuis, quàm

ex

chis quæ memoriæ ſubiiciunt. Galenus
artic. med. capite 81. Quæcunque ex-
rnuntur, nonnulla quidem ſunt veluti
rtes patientium locorum, nonnulla tan-
iam excrementa: quæ verò in ipſis con-
nentur, ſingula propriam faciunt iudi-
tionem, & ſic ab exeuntibus ſumitur in-
icium. Gal. primo de loc. aff. cap. 5. Loco-
um notæ, ab actione læſa, & excrementis,
c poſitu, & doloris proprietate, & à pro-
riis accidentibus ſumuntur: affectuum
erò ab excrementorum ſpecie, à loci natu
a, & doloris proprietate, & propriis acci-
dentibus. Sanè actio læſa affectam partem
indicare poteſt, &c. ſimiliter 3. de Sympto-
matum diff. cap. 3. de his indicia habentur.
Gal. method. 9. cap. 13. Hæc itaque cùm vi-
res indicẽt, maxima harum erit dignitas.
Nam viuere ipſum nobis ex harum cuſto-
dia conſtat, vtpote quum vitam, aut ipſas
eſſe vires, aut earũ actiones ſit neceſſe, &c.
Hipp. aphoriſm. 2. aphoriſm. 33. In quouis
morbo mente conſtare & bene ſe habere,
ad oblata bonũ, contrà verò ſe habere, ma
lum. Et Gale. in hoc comment. Ex his con-
ſtare mente cognoſces, quæ ad cerebrum
& omnes membranas, ſicuti ad ventrẽ at-
tinent hepar & cor, vbi adeſt promptitudo
ad ea quæ offeruntur, &c. Gal. 1. de art. cu-
rat.

rat. ad glauc. Virtus vitalis, quam ex cor[illegible] prodire oſtendimus, ex pulſuum debilit[illegible] te cognoſcitur: atque ex hepate oritur, n[illegible] turalis dicta, ex ſanguineis egeſtionibu[illegible] aquoſis & tenuib⁹, & quæ ex cerebro ori[illegible] nem ducit, animalis dicta, ex motuum v[illegible] lũtariorũ imbecillitate deprehẽditur, &[illegible]

De alia ſignorum di-uiſione.

Sumuntur etiam indicia à complexio[illegible] ne, ab humorum dominio, ab ætate, à tem[illegible] pore, conſuetudine & victu præterito con[illegible] plexiones cognoſcuntur per decem gene[illegible] ra. Primò ex tactu, vt ſi calidus, frigidus. S[illegible] cundò ex adipe & carne addita: nam mul[illegible] ta caro caliditatem, pauca cum multo adi[illegible] pe, frigiditatem. Tertiò ex celeri ac tard[illegible] capillorum ortu: nam celer caliditatẽ, tar- dus frigiditatem. Quartò ex corporis co- lore: nam color croceus, rubeus, luteus ac pallidus caliditatem, albus, liuens, plum- beus, frigiditatem. Quintò ex membrorũ forma: nam ampla, lata caliditatem: angu- ſta verò, frigiditatem. Sextò ex membro- rum ſenſu: nam citò ſentiens, caliditatem: tardè, frigiditatem. Septimò à cogitatione hominum. Octauò ab operationibus: nam celeres operationes caliditatem, & ecõtra frigiditatẽ. Nonò ex ſuperfluitatibus cor-

poris:

ris: nam si quid egrediens acutum habat odorem, caliditatẽ indicat: si minus, fgiditatem. Decimò ex accidentibus ani ,vt ira, audacia, inquietudo, impietas, & nilia caliditatem: econtrà verò, frigiditem. De ætate id dictum est, pueros & uenes esse calidos: senes & decrepitos, fridos. Similiter ex tempore & consuetune & victu præterito iudicandum est.

Loci consentientes ex vera Medicina.

Gal. lib. de sectis ad eos qui introducun ur ca. 4. & 5. Hoc igitur modo illi ab ipso ffectu eius quod confert, indicationẽ eliiunt: similiter ab ægrotantis viribus, ab etate, ab anni tempore & regione, &c.

Auic. secunda primi cap. 3. Signorũ genera, quibus complexionum dispositiones cognoscuntur, sunt decem, & ea enumerat, exempla singulorum afferens, vt dictum est suprá.

De vrinæ definitione & diuisione.

Lotium, est sanguinis aliorúmque humorũ serea quædam redundantia. Id tamẽ existimandum est optimũ lotium, in quo residet candidũ, leue, & æquale, per omne tempus: vel id optimũ est, quod vrinæ sanorum est simillimũ. Tria in lotio conside rantur,

rantur, ſubſtantia, color & hypoſtaſis. Su-
ſtantia ſit tenuis, craſſa: nam ſi tenuis &
ba ſit, vel virtutis imbecillitatem, vel
num obſtructionem ſignificat. Si tenuis
pallida, vel tenuis & rufa, virtutis imbe
litatem, & quo ad ſubſtantiam, crudit
tem ſignificat. Tenuis verò & flaua inc
ctionem, & alimenti defectum, vigilias
animi pathemata ſignificat. Tenuis rub
ſanguinem incoctum: tenuis & nigra, m
lancholiam, vel nimiam frigiditatem, a
ſanguinis aduſtionem indicat. Craſſa ve
& alba, maximam crudorum humoru
copiam demonſtrat: ſi craſſa & rubea, pl
nitudinem ſanguinis: ſi craſſa nigra, eu
cuationem atræ bilis ſignificat. Color fl
uus, rubeus, caliditatē: albus, liuens, ate
frigiditatem denotant. Hypoſtaſis verò
uiditur ſecundum ſitum: nam ſi in fund
non diuulſa reſidet, ſed pyramidalis, bo
nam indicat concoctionem: ſi in ſuprem
loco, diuulſa & inæqualis, imbecillitate
virtutis: ſi in medio loco, malum porten
dit, maximè ſi diuulſa ſit: nam naturam d
feciſſe in concoctione ob diſtractione
ſignificat. Conſideratur etiam vrina iuxt
ſuum colorem: nam rubea, ſanguinis inco
cti copiam, & morbi cruditatem indicat
idcirco morbum facit diuturnum. Nigra
cu

ualitate humorum putrescentiũ signum
pparuerit. Interdum igitur signum in vri
a de mittendo sanguine apparet.

De pulsuum definitione & diuisione.

Σφυγμὸς, id est pulsus, est cordis arteriamque dilatatio ac contractio. Considera ur pulsus vel ratione virium, & tunc est iplex, vehemens, quando scilicet tangen s manus validè repellitur: lãguidus, quũ ualidè imbecillũ ictum edit: mediocris, nediã seruans proportionem. Vel ratione rteriæ, & est duplex, durus & mollis. Vel atione diastoles, & est trinus, vt altus, lon gus, latus. Vel ratione plenitudinis & eua uationis, & est duplex, plen⁹ & vacuus. Ple nus, qui arteriam solidiorem vndosámque in compressione ostendit: vacuus, qui ina nitatem suo digito repręsentat. Vel ratione rhythmi, in quo proportiones temporis metiuntur, & sic est duplex, deficiẽs vel intercidẽs. Vel ratione tẽperaturarũ, ętatũ, anni, temporum, regionũ, sexuum: de quibus satis loquuti sumus infra, vbi Galeni loca citauimus. Vel ratione somni & vigiliæ, vel aliarum causarum non naturaliũ: nam in somno languidiores minorésque sunt: quum à somno expergiscuntur, vehementes & crebriores sunt.

Loci consentientes ex vera Medicina.

Gal. 4. de diff. pulſ. Pulſus eſt diſtentio & contractio cordis & arteriarum. Et ibi varias pulſuum deſcriptiones ex antiquis recitat. Quòd verò ratione virium cõſideretur pulſus, habetur ex Gale. 4. de pręſag. ex pulſ. cap. vlt. Quum, inquit, pulſus pe ſe ſint languidi, infirma eſt facultas, vbi e. rum arteriarum languidus nũc pulſus ſit nũc vehemẽs, facultas nõ eſt per ſe imbecilla, ſed ex copia humorum degrauatur, &c. & ibi omnia ad virtutẽ ſpectantia per pulſum declarat. Et 3. de diff. pul. Pulſus qui cũ renisu quodam pulſat, Vehemens vocatur, cuius cauſa eſt facultatis robur. Quòd verò ratione arteriæ pulſus conſideretur, habes ex Gal. primo de cauſ. pulſ. Reliqua, inquit, & tertia gignendorum pulſuum cõtinens cauſa, ipſum eſt arteriarum corpus, &c. Et cap. de pulſ. cauſis ex diff. inſtrumentorum, Quum durius aut mollius euaſerit corpus arteriæ, ipſos pulſus duros vel molles reddit. Similis ſenſus eſt primo de differ. pulſ. & in lib. finit. med. Gale. primo de diff. pulſ. Iam quia arteria tres dimenſiones obtinet, longitudinem, latitudinem & profunditatem, non poteſt in ſingulis dimenſionibus non fieri quãtitas

aliqua

qua distentionis & contractionis. Gale-
us primo de different. pulsuum cap. de re
quorum diff. generum, Plenus est pulsus,
ui pleniorem arteriam ostendit. Vacuus,
ui arteriæ eleuationem facit bulosam, vt
igitorum impressioni gressus per vacua
ccurrat, & sic plenitudinis & euacuatio-
is pulsus datur. De rhythmo genere pul-
um habes Gal. 1. de diff. pulf. cap. de diff.
uietis & rhythmi, dum plures species
hythmorũ pulsuum enumerat, quem fu-
ius leges. Omnibus enim naturis, locis, an
i temporibus, omnibúsq; aliis suũ rhyth
num tribuit, & inter eos rhythmos alios
ari proportione, alios impari cõstare in-
quit. De tẽperie, Gal. 3. præsag. pulf. Ex in-
temperie cordis calida fiunt pulsus imbe-
cilles: ex intẽperie verò frigida planè effi-
ciuntur contrarij, parui, tardi & rari. De in
temperie sicca & humida cordis tractat eo
dem lib. cap. vlt. & lib. de introductione
pulf. Calidiores natura pulsum habent ma
iorem, celeriorẽ, ac longè frequentiorem,
non multò tamen vehementiorem: graci-
liores verò, maiorẽ ac longè rariorem, ve-
rùm non multò vehemẽtiorẽ. Vide de his
similiter de vsu pulsuum circa finẽ. De pul
sibus ætatũ, Gal. in introduct. pulf. cap. 9.
Mutantur per ætates: sic puerulo nuper na

to pulſus eſt frequentiſsimus, ſenum rari ſsimus: qui verò in media ætate ſunt inte hos, iis pulſus ad proportionẽ reſpondent. De pulſu anni temporum Gal. loco nupe citato, Per anni tempora pulſus mutãtur nam in medio vere maximi ac vehemen tiſsimi, celeritate verò ac frequentia mo derati, ſimiliter medio autumno habẽtur. Progrediente vere magnitudo ac vehem tia ipſius minuuntur, augentur autẽ celeri tate ac frequentia. Autumno progrediente omnia minuuntur, magnitudo ſcilicet, ve- hementia, celeritas ac frequentia: Aduenien te verò æſtate, fiunt languidi & parui, cele res & frequentes: contrà verò in hyeme, in paruitatem, languorem, tarditatem ac ra- ritatem mutantur, &c. De regione, Gal. lo co citato, Per regiones mutãtur: ſiquidẽ in calidis, pulſus ſunt, quales in ęſtate media: in frigidis valde, quales hyeme media: in mediis ad proportionem ſe habent, &c.

Quòd pulſus virorum à fœminarũ pulſu differat, habes Gal. loco citato: Viri enim, inquit, mulieribus pulſum habent multò maiorẽ & vehementiorẽ, paulò tamen tar diorẽ ac longè rariorẽ. De ſomni pulſibus ac de expergefacto à ſomno, ſimiliter de mutatione pulſuũ per exercitiũ, balnea, ci- bos & potus, aërem ac accidẽtia animi: nã

ab ira

i antecesſit liuiditas, frigiditatem: cui verò croceitas, colorem. Liuida frigiditatem, & virtutis interitum: oleoſa, totius corporis adipis colliquationem indicat. rurſus ſi ſedimentum citò craſſum fiat, cito morbum ſolutum iri ſignificat. Si reſidat craſſum, aſsiſtente virium robore, longum fore morbum: ſi verò imbecillitas adſit, ægri mortem prænunciat.

Loci conſentientes ex vera Medicina.

Theoph. de vrinis cap. 1. Lotium eſt ſanguinis aliorúmque humorum aquea quædam colatura. Gal. lib. finit. med. Vrina eſt ſuperfluitas ex colatu ſanguinis in magna vena, quæ per renes & vreteras in veſicam delabitur. Hippocrat. prognoſt. 2. tex. 26. ὅκε οὖρον ἄριστόν ἐστι εἰ λευκή ᾖ ἡ ὑπόστασις καὶ είν καὶ ὁμαλὴ παρὰ πάντα τὸν χρόνον. Gal. 1. de criſ. cap. 12. Ex his igitur illa optima eſt, quæ vrinæ ſanorum eſt ſimillima: quæ verò non eſt talis ſimpliciter, vel incocta eſt, vel præter hoc perniciosa. Gal. 1. de criſ. cap. 12. Oportet vrinam optimam diſcederet tantùm ſua craſsitudine ab aquoſa, quantum colore, ſi bene concoqui debeat, ponens differentiam in ſubſtantia & colore, &c. Gal. loco citato, Praua autem ſufficienter eſt, quæ tenuis & alba eſt, ſicuti

aqua: nam ſimplex quidem diſpoſitio e
ſed vltimæ imbecillitatis eſt indiciũ. Hu
proxima eſt altera vrina vini tenuis, al
colore, quæ in multis apparet morbis. Po
hác eſt ſubpallida, &c. Hippo. 2. progno
tex. 30. Dum vrina tenuis fuerit ac ruf
crudam eſſe ſignificat ægritudinem. De
tij colore Hippo. 2. progno. tex. 32. Exiti
ſior vrina eſt, ſi aquoſa, fœtida, nigra, cra
ſáq; eſt. vide in hoc latius Galeni cõmen
Quod ſitus hypoſtaſis cõſiderãdus, & eiu
color, lege Hippo. 2. prognoſt. tex. 36. Co
ſiderãda, inquit, in vrina nubecula, vtrum
ſurſum fuerit, an deorſum, itẽ color quem
obtinet, &c. De oleaginoſa vrina Hipp. 2
progno. tex. 35. Si pingue de ſuper natet
æraneorum ſpeciem referens, damnãdum
indicat enim conſumptionem. Et Gale. d
criſ. cap. 12. Quod ſi veluti oleum minga
tur, colliquationis eſt ſignum. De color
Hippo. 2. prognoſt. tex. 27. Vrina ſubrubr
cum ſedimento ſubrubro admodum ſalu-
taris, ſed morbum diuturnum fore indi
cat. Et tex. 33. eiuſdem lib. In mulieribus
& viris vrina nigra, in pueris aquoſa, deter
rima eſt. lege fuſius Galenum. De vrinis,
quæ vel turbidæ minguntur, & paulò pòſt
reſident, vel quæ ſemper turbidæ micta
permanent, aut quæ puræ minguntur, &
poſtea

postea conturbantur. habes plura ex Gal. de crisſ.cap.12.& aphoriſ.4.comment.7. 4.ſuper primam epidemiam.

Authores erronei diſſentientes circa vrinam.

1 Adſerere, renum nutritionis excrementum tantum eſſe lotium.

2 Adſerere, per vrinam cognoſci poſſe morbos ex ſuccis ortos, qui in venis nõ continentur.

3 Adſerere, ſedimen in vrina eſſe ſemper bonum indicium.

4 Adſerere, ex Galeno non poſſe per vrinarum cõiecturam in ſectionis venæ cognitiones peruenire.

Confutatio diſſentientium ex vera Medicina.

Confutat primam opinionem Gal.1. de nat.faculta.cap. vlti. contra Lupum quendam dum inquit, Quòd autem ſoli renes tantilla corpora quatuor interim totos, vel etiam plures habeant excrementi congios, id nec confeſſum, nec rationi conſentiens.

Ad ſecundum: Gal.4.de ſanit.tuend.circa principium, Quoniam laſsitudo vitio acrium excrementorũ oritur, ante omnia cõſiderandum, in ſolidiſne tantum corpo-

ribus,an intra venarum ſinus, ſuccus con-
tineatur. De his quæ intra venas ſunt, nul-
lum planè: nec manifeſtum, nec euidens ſi-
gnum, præter ſolam vrinam coniicere li-
cet: in reliquis, quonam qui affligitur vſu
ſit victu exiſtimandum, id eſt, per alia ſi-
gna quàm per vrinam coniecturandum:
quum vrina in hoc caſu ſit exiguum ſi-
gnũ. Et quarto de vic. ratione in morb. ac.
Non tutò inquit Galen. comment. 83. mor-
bi facilitas ex vrinarum concoctione præ-
noſcitur: nam etſi febris cruditates per vri-
nas manifeſtè indicentur, morborum ta-
men muſculos infeſtantium, nõ ſecura eſt
per vrinas ſignificatio, &c.

Ad tertium: Gal. aphoriſ. 4. cõment. 69.
Contigit aliquando vel per initia morbi,
vel paulò pòſt, vrinas factis craſſas propter
grauitatem habere ſedimen, quod bonum
ſignum non eſt, ſicuti in aliis quę ab initio
tenues exiſtentes, ratione coctionis totius
morbi ſedimen capiunt.

Ad quartum: Gal. 2. prognoſt. comment.
27. Quoties ſerum ſanguinis pariter cum
vrina excernitur, colore ſubrubra apparet:
indicat enim exuperantiam ſanguinis nõ
exquiſita ratione confecti, & ſic ſectionem
venæ. Et meth. 9. cap. 4. Mittendus eſt ſan-
guis, etiã ſi nec in lotio, aut in ipſa caloris
qualita

Authores erronei dissentientes circa plenitudinis indicia.

Adserere, plenitudinem mensurari posse tantummodo ex ipsis viribus.

Adserere, plenitudinẽ tantum esse quo ad vasa, non quo ad vires.

Confutatio dissentientium circa plenitudinis indicia.

Confutat primum Gal. lib. de plenit. cir principium, dum inquit, Qui ex ipsis ntùm viribus plenitudinem metiuntur, i vidẽtur nunquam vtres præter modum pletos vidisse, nec se etiã plus quàm par t vnquam impleuisse cibo, ita vt ventriulus inde distenderetur, &c.

Ad secundum: Gal. loco nuper citato, Ita ue, inquit, subiecimus duas esse tum noiones, tum relationes multitudinis: alteam ad robur viresq; illius qui defert, alteam ad eius qui suscipit capacitatem, &c.

De signorum notitia vniuscuiusque humoris.

Sanguinis superabundantiam indicant, epletio, grauitas capitis circa oculos, osciatio, nausea, lassitudo absque labore, dulcedo in ore, rubor, & sanguinis à quocunque loco facilis fluxus: indicant & temperies, victus præcedens, ætas, consuetudo & insomnia circa res rubeas. Pituitæ indicia, albedo, mollities, frigiditas, sputi copia,

copia, ſitis pauca, ſomnus multus, otiu[m] pigritia, pulſus tarditas, & quæcunque victu & ætate & conſuetudine indica[ri] poſſunt. Bilis indicia ſunt, color flau[us] ſiue citrinus, oris amaritudo, ſitis copio[sa] narium ac linguæ ſiccitas, pulſus crebr[i]tas, nauſea & vomitus bilioſus, & quæc[un]que dici poſſunt de ætate, temperie, vict[us] ratione. Atræ bilis indicia ſunt, corpor[is] macies, vigiliæ multæ, craſsities ac nigr[itu]do ſanguinis, multa ſollicitudo, corpus n[i]grum, fuſcum, piloſum, inſomnia terro[rem] inducentia, in tenebris timor, ſim[i]liter ætas, conſuetudo, ars, tempus & vi[]ctus ratio præterita de atra bile indican[t].

Loci conſentientes ex vera Medicina.

Faciunt ad ſanguinis ſignorum proba[]tionem quæcunque dicta ſunt ex Galen[o] lib. de plenit. circa principium, vt vaſo[]rum diſtentio, rubor, grauitas vniuerſi[] corporis, pigritia ad motum, membro[]rum tentio, laſsitudo, prior vita in otio, victus ratio tranſacta, & ſuppreſſę euacua[]tiones ſolitæ. Auic. ſecunda primi cap. 7. Sanguinis ſignificationes cùm dominan[]tur, ſignificationibus repletionis ſecun[]dum foramina vicinæ exiſtunt, &c. Nam de ſingulis humorum ſignis ibi[]

diffu

ffusè pertractat. Dictum est etiam de
s fusius de febribus, & vbi de humori-
us pertractauimus, & de morbis à ca-
te vsque ad pedes: nam ibi non solùm
his, sed de obstructionum, flatuum,
sceſſuúmque signis apertè declara-
imus.

De artis curatoriæ diuisione.

Ars curatoria trifariam diuisa est, in
αιτητικὴν, id est, in victus rationem: in
φαρμακευτικὴν, id est, medicamentorum
ationem: & in χειρουργικὴν, id est, in eam
uæ manu medetur. Prima auxiliorum,
uæ digerendi, apponendi & concoquen-
li facultatem habent, est administratio,
confertque non solùm sanis, sed etiam
omnibus ægris, & maximè febricitanti-
bus. Secunda est φαρμακεία, id est medi-
catio dicta, quæ nudis medicamentis in-
teriores affectus & exteriores, in corpo-
rum cognitionem, & remediorum natu-
ram diuisa, sanat. Tertia est quæ incisio-
nibus, vstionibus, & osium instauratione
homines curat.

Loci consentientes ex vera Medicina.

Corn. Cels. lib. 1. cap. 1. Medicina in tres
partes diducta est, vt vna esset quæ victu; al-
tera quæ medicamentis, tertia quæ manu
mede-

medetur, &c. Auic. quarta primi, Res me[dicationis]
cationis ex vno trium rerum cõpletur r[e]-
gimine, potione & chirurgia. Gal. prim[o]
de vic. in morb. ac. cõmẽt. 6. de triplici h[ac]
diuiſione etiã ipſe loquitur, ſcilicet de di[æ]-
ta, chirurgia, quæ per ſectiones, adustion[es]
perficitur: & de pharmaceutica, quæ pe[r]
medicamenta perficitur, accuſans priſco[s]
qui nihil de victus ratione ſcripſerint. Ga[l.]
lib. finit. med. Medicina victus inſtitutri[x]
eſt, quæ in ſanis atque ægrotis, rationi vi-
ctus inſtituendæ ſtudet. Gale. de art. curat.
ad glauc. cap. 1. Ars curatiua qualitate &
quantitate ſingulorũ medicaminũ perfici-
tur. Et lib. de cõſtit. artis med. Hæc ars in
duo capita redacta eſt, in corporum nempe
cognitionẽ, atque ipſam remediorũ natu-
ram. Gal. 4. meth. cap. 1. Vnũ eſſe morborũ
genus ipſam quoque continuitatis ſolutio-
nem diximus, hæc in animalis ferè omni-
bus partibus accidit, &c. Vbi docet quibus
curandũ ſit intentionibus, &c. de hac plu-
ra, quàm de chirurgia dicemus.

De victus diuiſione in genere.

Victus ratio ſumitur vel à ratione morbi
tantũ, vel à ratione viriũ ægrotantis & ma
teria morbi ſimul, vel à ratiõe tẽporũ anni,
ætatũ, vel à ratione ſuę quãtitatis vel quali
tatis, aut in vniuerſali, vel in particulari.

De vict

ira pulſus fiunt alti, magni, vehemẽtes, eres ac frequentes: à mœſtitia parui, tar languidi, rari: à metu celeres, turbulen- nordinati, inæquales, &c. habes in hoc o citato plura ex Galeno.

Authores erronei diſſentientes circa pulſuum doctrinam.

Adſerere, vtilitatem pulſuum eſſe magis neceſſariam, quàm reſpirationis.

Adſerere, certius eſſe indicium ab vrina ſumptum, quàm à pulſu.

Adſerere, cor & arterias moueri tantùm ex motu pulſus.

Adſerere, pulſuum genera eſſe, quàm decem pauciora, cum Auerrhoe.

Adſerere, ex repletione pulſuum dilatari, & non econuerſo.

Confutatio diſſentientium circa pulſuum doctrinam.

Ad primum: Gal. de vſu pulſ. Si reſpiraonem cuipiam adimes, illico mortẽ affe- s: at pulſu ſi per multas particulas pri- es, nõ magnopere lædes, & ſic maior erit eſpirationis vtilitas, quàm pulſuum. Præ erea ex Hippocrat. totum corpus eſt con- pirabile atque confluxile. Quare ſi non er arterias, ſaltem certè per alia, & potiſ- imùm per venas, &c.

Ad ſecundum: Haly Abbas 7. ſuæ practi

ces inquit, quòd pulsus est præco verus qu multa refert. Præterea id certius est, quo ab operatione sumitur, quàm quod ab ex euntibus: sed pulsus sumitur ab operatio ne: igitur certior. Probatur etiam ex vul gari quodam carmine sic dicto,

Vrinæ fraudes aperit discretio pulsus. Gale. 1. de different. respirationis, cap. 18 Plus indicat pulsus, quàm ipsa respiratio Et lib. de const. art. med. cap. 18. hoc idem affirmat, &c.

Ad tertium: Gale. 4. de diff. pulſ. proba de mente antiquorum, non solùm cor & arterias moueri motu pulsus, sed etiã pe se, sicuti etiam cerebrum. Vnde 8. de vsu partium cap. de vsu instrumenti odoratus probat cerebri interiores ventriculos aëre se dilatando attrahere, & se constringendo expellere, &c.

Ad quartum: Phylar. de pulſ. cap. 9. Habentur genera pulsuum decem, quorum primum, &c. Et Gale. 1. de differ. pulſ. decem etiam enumerat: igitur non pauciora quàm decem.

Ad quintum: Gal. de vsu pulſ. inquit, Neque enim eò quod impletur, idcirco dilatatur: verùm ex eo quod dilatatur, impletur, contra Erasistratum.

De

De signis repletionem indicantibus.

lethora est succorum æqualiter se ha-
ntium exuperantia: differtque à cacochy
, quum hæc vitiosorum humorũ nõ re-
t, sicuti cacochymia. Plethora igitur
lex est, quoad vires scilicet: altera quo-
capacitatẽ vasorũ, cuius signa sunt vaso
n distentio, rubor, totiúsq; corporis gra
as, & in mouendis membris pigritia, cu
extẽsio, pulsuum plenitudo, visus debi-
s, & somnia quæ grauitatem porten-
nt. Hęc nisi sanguinis missione curetur,
orem natiuum strangulat.

Loci consentientes ex vera Medicina.

Gale. 13. meth. cap. 6. Vbi autem æquali-
r inter se succi adaucti sunt, id & plethos
plethorã Græci vocant, nos succorũ ple-
udinem siue redundantiã dicimus. Vbi
rò flaua bile, vel nigra, vel pituita, vel
rosis humoribus refertum corpus fuerit,
cochymiam, id est succorum vitium di-
mus. Et lib. de plenit. ad finem, Plenitu-
, est copia humorum in vniuerso anima
corpore. Et paulò pòst, quid intersit in-
r cacochymiam & plethoram, apertiori
rmone demonstrat.

Gal. lib. de plenit. inter indicia, venarum
tumo

tumorem,ac earum tensionem,ruborem, corporísque grauitatem & in mouendis membris pigritiam memorat. Itidẽ meth. 9.cap.5.obstructionẽ, distentionẽ,tumorem, ruborem,in ea,quæ ad vasa refertur,repletione,recenset. Auic.secunda primi doct. tertia,cap.3.Repletio secũdũ duos modos existit:est enim repletio secundum foramina,& est repletio secundum virtutem.Repletio secundum foramina est,vt sint humores & spiritus in qualitate boni,sed in quantitate sui sint superflui,ita vt foramina impleant & extendant.Repletio secundum virtutem est,vt humores sui quantitate non noceant,sed sui qualitate. De duplici hac plenitudine habes ex Gale.lib.de plenit. & meth.9.cap.5.& 10.eiusdem lib. cap. vlti.

Hippo.aphoris.1.aphor.3.Habitus exercitatorum qui ad summum bonitatis attingunt,&c.Ibi in comment. Gal. Nimia repletio, inquit, calorem natiuum extinguit, &c.

Gale.meth.13.cap.6.Ergo plethora tum sanguinis missione curatur,tum frequenti balneo,exercitatione,frictione,& digerentibus medicamentis. Vide fusius 3.& 6.de sanit.tuenda.

Au

De victus ratione in morbis.

Morbus vel peracutus eſt,vel acutus,vel ngus.In peracuto,qui in quatuor diebus dicatur, vti oportet tenuiſsimo victu, ſi- ti meliorato: ratio eſt, quia totus hic orbus ſtatus eſt:idcirco in ſtatu tenuiſsi- o victu vtendum eſt,præcipuè ſi vires cõ ntiant:in lõgo,pleniori victu,vt ouis,ali t, piſcibus,ſed nõ eodem quo in ſanis mo o vtendũ:in acuto verò tenui , vt ptiſanæ ucco.Quare duo in victu extrema dãtur: rimũ quòd ſit victus tenuiſsimus:ſecundũ uòd ſit craſiſsimus:mediat verò inter hæc enuis.Ratione igitur ſtatus morbi ſem- per victus ratio inſtituenda eſt.

Loci conſentientes ex vera Medicina.

Gal.aphoriſ.1.comment.12. Nam morbus vel eſt acutus,vel peracutus, vel lõgus, & quando maximè,&c.Hippoc.aphoriſ.1. aphoriſ.4.Victus tenuis atque exquiſitus, in morbis quidem longis ſemper,in acutis verò,in quibus non conuenit,periculoſus. Gal.in comment.Nunc dixiſſe ſufficit , vt in omnibus morbis , quibus morbi vigor & iudicatio primis quatuor diebus futura ſit,modò natura ſit fortior, integrã inediã ſeruare debeamus:in quibus verò non vltra primam ſeptimanã protrahantur,forti

existente natura, solo vtendum est me crato, solus autem hic tenuissimus vict esset, non tamen in extremo, &c. Et p hæc victum tenuem appellat ptisanæ h deaceæ succum, & plenum victum, qua est qui fit per oua & alicã & pisces. Qu verò morbus peracutus totus sit status, p batur ex aphoris. 7. primi lib. vbi inqu Hippocrates, Vbi morbus peracutus e statim extremos habet labores, & extr mè tenuissimo victu vtendum est. Ex qu aphorismo probatur etiam, quòd ratio status morbi instituenda sit victus rati Si vires consentiant, notanter dictum e nam Gale. aphoris. 1. comment. 9. inqui Quòd si in ipso morbi vigore aliquis c sus interuenerit, naturę robur dissoluen nutrire cogimur: quòd verò in longo mo bo, pleniori victu vtendum Gale. loco nu per citato, Cùm morbus consistit, victu te nuissimo oportet vti: in aliis morbis, qu suum vigorẽ sunt posterius accepturi, no licet afferre statim ab initio tenuissimum victum: nam prius homo morietur, quàm morbus in vigore cõsistat, &c. Auic. 4. can de cib. feb. Si videris ægritudinem chron cam, aut propinquã chronicæ, nõ subtilie regimen, &c.

Obiectio.

Quum morbus non possit cognosci, a

statum

atum habere debeat in quarta, vel in se-
ptima, quomodo instituendus erit victus?

Responsio.

Vera præcognitione status morbi nõ co
gnoscitur, sed iuxta æstimationẽ, quę pro-
xima est veritati, præcognoscitur, ex qua
nunc victum ordinamus. Nam Gale. de vi-
rium robore primo aphoris. comment. 12.
idem refert esse coniecturandum.

De ratione victus à viribus & à materia morbi Hip.

Victus vel respicit vires tantùm, vel ma
teriam morbi tantúm. Si solùm vires, tunc
victus plenus conuenit: si solam morbi ma
teriam, tunc nullus cibus cõuenit, quia ci-
bare prohibet naturam in morbum agere.
Hac ratione duo erunt victus extrema,
quorum alterum solam virtutem cõseruat
& auget, & talis victus erit sanorum: alte-
rum solum virium robur in materiã exci-
tat, & talis victus erit morbi peracutissi-
mi, in quo pene nihil datur. Medium verò
inter hæc extrema duplex erit, vel maio-
rem viriũ partem seruabit, & minorẽ par-
tem in morbum excitabit, & talis erit vi-
ctus crassus, qui in lõgis morbis conuenit:
aut minorem virium partẽ seruans, maio-
rem in morbum reiicit, & talis erit victus
tenuis, qui in morbis peracutis institui-

tur: aut tantum virtuti, quantum morbo tribuit, & talis victus est mediocris, qui in morbo acuto exhibetur. Si igitur vires sint debiles, & humores pauci & corrupti, parum & sæpe cibandum: si vires debiles, & humores temperati, vel abundantes, parum & rarò: si vires multæ, humores pauci non corrupti, multum & sæpe: si vires multæ & corpus plethoricum, paucum & rarò.

Loci consentientes ex vera Medicina.

Gale. aphorismorum primo, cōment. 11. totius morbi victus rationem in vnoquoque morbo à duabus intentionibus iussit assumere, ex futuro totius morbi vigore, & ex viribus ægrotantis, &c. Hippocrat. aphoris. 1. aphoris. 9. Coniectari autem oportet, an æger cum victu sufficiat perdurare, vbi de victu, quoad vires, intelligit Hippocrates. Galenus in eodem comment. Est autem hæc intentio vis ipsa ægrotantis, cuius gratia nutrimus: neque enim morbi causa: igitur ratione morbi nullus cibus conuenit. Auicen. prima quarti, cap. 8. Et scias, quòd si non esset illud quod pertinet virtuti, esset magis necessarium, vt subtiliaretur cibus vltima subtiliatione, sed virtus non suffert, &c. Gale. aphorismo 1. comment.

ment.4. In ſanis corporibus ſemper opor
tet naturæ robur ſeruare vel augere ali-
mentis, non demoliri. Eſt autem augere
optens alimentum, quod plenum vocatur:
conſeruans, quod modicum exiſtit: quod
verò comminuit, tenue. Igitur dantur duo
victus extrema: alterum augens vires, al-
terũ in quo nihil datur. Et in eodem com-
ment. Magna verò ex parte properamus
in longis quidem morbis fouere vires. in
acutis verò parum debilitatas conſerua-
re. Igitur ſi fouere vires volumus, victu
craſſo vtemur, & ſic partem maiorem vi-
ribus condonabimus, & minorem in mor
bum concitabimus. Et ſequitur in textu,
in acutis ſi vires ſint parum imbecilles, cõ-
ſeruamus. Igitur non minus viribus, quàm
morbo dabimus. Auicen. cap. citato, Nam
ſi ægritudo fuerit valde acuta, & virtus nõ
deficiat vſque ad ſtatum, tunc eam incita-
bis ſuper materiam, & non facies eam oc-
cupari in cibo ſpiſſo, imò ſubtilia regimen
ſtatim cum dimiſsione cibi omnino. Igi-
tur minus dandum eſt virtuti, & talis vi-
ctus erit tenuiſsimus. Galen. aphoriſmo 1.
commen. 17. Nam ſi ſæpius, aut raro, ſiue
omnino nutrire oporteat, ab ægritudine
& viribus primùm maximè accipitur. Poſt
hæc autem ſingula recitat, quæ à me prius

enarrata ſunt, vt ſi humores corrupti ... vires debiles ſint, parum & ſæpius cibandum, &c.

De ratione victus per ætates.

Aetas puerilis minus inter alias ætates inediam ſuſtinet: deinde qui in ætate conſiſtente ſunt, poſt hos decrepiti: ſenes verò, qui nondum ad extremam ſenectutem peruenerunt, facillime inediam tolerant. Nam pueri ob id quòd creſcũt, plurimum innati caloris obtinent, idcirco plurimo indigent cibo: ſenibus verò parum caloris ineſt, quam ob rem paucis egent fomitibus. Medio modo ſe habent qui inter has ætates conſiſtunt.

Loci conſentientes ex vera Medicina.

Hippocrat. aphoriſ. primo, aphoriſmo 13. Senes facillimè ieiunium ferunt, ſecundo loco qui ætatem conſiſtentem habent, minus adoleſcẽtes, omnium minimè pueri, præſertim qui inter ipſos ſunt viuidiores. Et hoc probans inquit, Qui creſcunt, plurimum habent calidi innati: plurimo igitur egent alimento, alioqui corpus abſumitur, &c. Auicen. quarta primi cap. de cib. febri. Omnis, cuius calor innatus fortis eſt valde, aut plurimus, aut calo-

[ca]lor innatus est debilis valde, non potest di[m]ittere cibum, &c. Gale. primo aphoris. [co]mment. 14. Omne id eget alimento, [qu]i plurimum ex corpore defluit: sed hu[m]idioribus & plus aëris participantibus [pl]urimum defluit: igitur plurimo egent [al]imento. Quare pueri quum humidio[re]s & aërei sint, plurimum cibum expo[st]ulant. Senes verò & iuuenes sicci & ter[r]estres non sic resoluuntur, idcirco ieiu[n]ium facilè ferunt.

De ratione victus ex temporibus anni sumpta.

Conducunt anni tempora mirũ in modum ad victus rationem instituendam: nam in hyeme plus dare expedit, quàm in æstate: siquidem hyeme, calore innato ad interiora se recipiente, cibi facilius concoquuntur: contrà verò, in æstate ad exteriora se protendente non fit tam valida concoctio, quare minus dare conueniet. In æstate igitur sæpe & pauca exhibeantur: in hyeme, rarò & multa: in vere, rarò & pauca: in autumno similiter, sumpta à roboris virium indicatione: si vires validæ, sæpe & multa: si verò imbecilles, pauca & sæpius offerimus.

Loci consentientes ex vera Medicina.

Hippocrat.primo aphorismorum,aph
ris.15. Ventres hyeme & vere natura cal
dissimi sunt, & somni longissimi, qua
per ea tempora alimenta copiosiora su
exhibenda. Etenim tunc calor innatus p
rimus est, vnde & pluribus eget alime
tis. Indicio sunt ætates & athletæ. Gale.
comment. huius aphoris. Non parum, in
quit, conducunt anni tempora ad victus r
tionem inueniendam: nam hyberno te
pore plus appetunt homines, & cibum f
cilius concoquunt: contrà in æstate, &
Hippocrat. aphoris. 1. aphorismo 18. Aest
te & autumno cibos difficillimè ferun
hyeme facillimè, secundum locum ver h
bet, &c. Hippocra. aphorism. 1. aphori
17. Et quibus semel & bis, & quibus plu
ra, ne cur pauciora particulatim oporte
afferre considerandum, condonandum e
aliquid tempori, ætati & consuetudin
Gale. in commen. huius aphorismi, A te
pore & ætate, & aliis, quæ sunt proportio
nalia victus, accipitur hoc modo æstiu
tempore, quantum ad temporis ratione
attinet, sæpius & pauca danda sunt. Hy
berno tempore ob virium robur multa
sed rarò, &c.

D

De victus ratione à ciborum qualitate sumpta.

Quæcunque præter naturam sunt, contrarias in victus ratione indicationes expostulant: quæ verò secundum naturam sunt, similes. Nam morbus calidus & siccus, cibum frigidum & humidum expostulat: calidus & humidus frigidum & siccũ, frigidus & siccus calidum & humidum, & de reliquis. Similiter similia similibus conseruantur, seruata tamen quantitate & qualitate eadem inter se.

Loci consentientes ex vera Medicina.

Hippocr. aphor. 1. aphor. 16. Victus humidus omnibus febricitantibus confert, maximè verò pueris, & aliis qui tali victu vti consueuerunt. Gale. in comment. Primùm qualis sit adhibendus victus febricitantibus monstrat: deinde quòd victuum ὑγιαινόντων indicationes iis quę pręter naturam sunt, contrarias: iis verò quæ sunt secundum naturam similes facere oporteat, &c.

Gal. 8. meth. cap. 9. Dictum sæpenumero est, id quod secundum naturam est, similia semper postulare, quod præter naturam est, cõtraria: siquidẽ quod naturaliter se habet, custodire: quod præter naturam

est, tollere oportet. Porrò febris præter naturam est, ideóque victus rationem frigidam & humidam exigit, &c.

De vniuersali ac particulari victus ratione.

Vniuersalis totius victus ratio est, quæ ad duos medendi scopos, ad morbi scilicet vigorem, & ad ægrotantis vires respicit. Sed particularis est, quæ morborum accessiones in cibando cauere studet, ita vt neque quando accessiones adsunt, nec quando futuræ sunt, quicquam exhibeatur, cauendum tum ea interim quæ inædiam ferre non possunt corpora, nam & in ipso febris principio cibanda sunt.

Loci consentientes ex vera Medicina.

Gal. aphor. 1. aphor. 11. totius victus rationem à duabus intentionibus, ex totius morbi vigore, & ex viribus ægrotãtis assumere iussit. Quòd autẽ quispiá particulatim cibũ afferat cõuenienter, in hoc docet sermone, caueri iubens morborum accessiones. Et comment. 12. Totius victus figurã ad duas respiciens intentiones faciebat, quarũ altera vis ægrotantis, altera cõstitutio morbi: particulares autem oblationes ex accessionibus cõiecturabãtur, &c. Hippoc. aphoris. 1. aphor. 11. In accessionibus

abstin

[..]tinere oportet: nam cibũ dare, nocuum: [..]uibus per circuitus fiunt accesſiones, [..]pſa accesſione abſtinere oportet.
[..]uic. quarta primi, cap. de cib. feb. Et de [..]poribus ſunt corpora cholerica, quæ re[..]runt regimen diuerſum ab illo quod [..]imus. Ipſi enim quum non cibantur in [..]o febris principio, aut in hora ſtatus, [..]æ eſt prauior, tunc nõ vacuæ ſunt diſpo[..]ſiones eorũ à duobus rebus: nam ſi ſunt [..]bilium virium, ſuperuenit ſyncopis, & [..]oriuntur in paroxyſmo: ſi verò fortium [..]rium, cadunt in extenuationem. Igitur [..]ec corpora cauenda ſunt, quæ ferre ine[..]iam non poſſunt. Galen. meth. 10. cap. 5. [..]liquos verò eorum cibabis, & quum inua[..]ra adhuc eſt febris, & quum incipit: ſint [..]orrò hi ſicco ac calido temperamẽto, &c.

Authores erronei diſſentientes circa rationem victus.

1 Adſerere, plenum victum in omnibus morbis conuenire.

2 Adſerere, tenuem victum in omnibus morbis eſſe pleno præferendum.

3 Adſerere, victum plenum vt craſſum in diuturnis morbis non eſſe neceſſarium.

4 Adſerere, victum tenuiſsimum in nullis morbis eſſe exhibendum.

5 Adſerere, victus ſcopum ſumi tantùm debere

debere à viribus, non à morbo.

6 Adſerere, eſſe incipiendum à tenui[illegible] victu in principio morbi, & proced[illegible]dum ad pleniorem.

7 Adſerere, qualitatem & non quanti[illegible]tem eſſe tantummodo conſideranda[illegible] & econuerſo.

8 Adſerere, in febribus carnem, præſ[illegible]tim delicatis, non eſſe præbendam.

Confutatio diſſentientium circa rationem victus.

Ad primum: Hippoc. aphoriſ. 1. aphor[illegible] 7. Vbi morbus peracutus eſt, ſtatim extr[illegible]mos habet labores, & extremè tenuiſsim[illegible] victu vtendum. Igitur plenus victus in o[illegible]nibus morbis non conuenit. Galenus pr[illegible]terea hoc ipſum atteſtatur in comment[illegible]

Ad ſecundum: Hippoc. aphor. 1. aphor.[illegible] Victus tenuis atque exquiſitus in morb[illegible] quidem longis ſemper, in acutis verò, i[illegible] quibus non conuenit, periculoſus. Igitu[illegible] in omnibus morbis pleno nõ eſt præfere[illegible]dus. Præterea Gal. in hoc comment. In ſa[illegible]nis ſeruandum robur vel augendũ monet[illegible] in ægris rarò augẽdum, in longis morbi[illegible] conſeruandum, in acutis mediocriter deb[illegible]le ſeruandũ. Quare ſicuti in acutis tenuis, ita in longis plenus erit præferendus.

Ad tertium: Hippoc. aphoriſ. 1. aphor. 7.

Tantum

tum cibi indulgendum eſt, quãto mor
extremis molior eſt. Galenus in com-
nt. præcipit tantum à victus tenuitate
linare, quantum morbus ab extremis
edit. Igitur quanto tardiorem ferè mor
tatum iudicabimus, tanto magis craſ-
ri victu vtemur.

Ad quartum: Hippoc. aphor. 1. aphor. 6.
tremis morbis extrema exquiſitè reme
optima ſunt. vbi Gal. inquit, Hippocra
m præcipere, exquiſitiſsimam curatio-
m & victum pariter adhiberi tenuiſsi-
um. Igitur victus tenuis in his morbis
it exhibendus.

Ad quintum: Gal. 1. aphor. comment. 12.
ùm igitur tres eſſent intentiones ad per-
ctam & indeficientem victus rationem,
rima quidem ſumpta ex viribus ægrotã-
is: Secunda, ex morbi cõſtitutione: Tertia
x particularibus acceſsionibus, aſſumi de
et, &c. Igitur non tantùm à viribus, quan
um à morbi cõſtitutione, ſcopus rationis
ictus aſſumi debet.

Ad ſextum: Gal. aphor. 1. comment. 7. In
morbis, qui ſunt ſuum vigorem poſterius
acccepturi, nõ licet ab initio afferre tenuiſ-
ſimum victum. Nam prius homo è vita mi
grarit, quàm morbus in ſuo vigore con-
ſiſtat.

Ad

Ad septimum: Hippoc. aphor. 1. aphor. Coniectari oportet, an æger cum victu sufficiat perdurare, &c. Et aphor. 13. Senes facillimè ieiuniũ tolerãt, &c. Et aphoris. 15. Ventres hyeme & vere natura calidissimi, &c. In omnibus his locis loquitur de quantitate victus instituendi, quæ à virtute, à ætate, à tempore sumenda est. Igitur quantitas est considerãda. Et particulariter Gal. 1. de art. cur. cap. 9. Quãtitas cibi tanta sit, vt bene concoqui valeat. De qualitate iam dictum est superius.

Ad octauum: Gal. 1. de art. cur. ad Glauc. cap. de feb. tertiana, concedit ex piscibus saxatiles, ex volatilibus quæ molli carne consistunt, ita & gallorum testiculos, & suum pedes & cerebra, præsertim deliciosis.

De parte Pharmaceutica.

Medicatio bifariã diuisa est, in euacuationem & in alterationem. Euacuatio fit multifariam, vel per sectionem venæ, per clysteres, per vrinas, per secessum, per sudores, per diuersionem & deriuationem, per menstrua, per hæmorrhoidas, per nares, per palatũ. Alteratio verò erit duplex, vel secundum qualitatem, vel secundũ locum. Alteratio secũdum qualitatem nihil aliud est, quàm mutatio eius, quæ prius fuit, qualitatis: mutatio verò secundum locum non

ratio dicitur, ſed potius latio, quæ eſt
poris loci mutatio: alterationis verò ſpe
s concoctio exiſtit.

Loci conſentientes ex vera Medicina.

Indicatio huiuſcemodi eſt euacuatio &
eratio, inquit Gal. in art. med. cap.8 9.
acuationes verò fiunt & per ſanguinis
iſsionem,& clyſteris vſum, & per vrinæ
as,atque eam,quæ fit per cutem,tranſpi-
tionem,ac per eam,quæ fit ad partes op-
ſitas,attractionẽ, & ad alias propinquas
riuationem,&c.Gal.primo de naturali-
us fac. cap.1. Nec ea modò quæ in colore
ſapore mutantur, alterari dicimus,ſed
quid ex calidiore fit frigidius, & ecõtra:
am commune nomen alteratio eſt. At ge
us aliud eſt in corporibus quæ ſitum mu-
ant,cui latio nomẽ eſt:hi duo motus ſunt
mplices,ſcilicet alteratio & latio, ſed cõ-
ofiti ex quibus alteratur ſubſtantia, ſunt
iminutio,auctio, generatio & corruptio,
c. Vide etiam de his ſecũdo meth. & pri-
mo de loc.aff. Quòd verò alterationis
ſpecies ſit concoctio,vide Ga-
lenum in art.med. cap.
89.& fuſius ſecũdo,
& tertio de
nat.fac.

Quã

Quomodo alteratio, concoctio, & humorum praeparatio ac digestio inter se differant.

Quid sit alteratio iam dictum est. Concoctio verò duplex est, altera quæ penes elementa perficitur, & est mutatio in propriam eius quod mutatur qualitatem: altera, quæ impropriè maturatio dicitur, est quædam in concoquentis substantiam eius quod concoquitur deductio: vnde Concocta etiam dicuntur, quæcunque à natura euicta sunt. Cruda verò quæ nondum euicta. Digestio verò est veluti quædam alimenti distributio. Nam Græci *ἀνάδοσιν*, id est, cibi distributionem per totum corpus à natiuo calore facti dicunt. Interdum sumitur digestio pro discussione excrementorum aut pro segregatione, quæ à facultate expultrice ria & attractoria perficitur, vnde à concoctione differt in particula. Differt etiam, quia concoctio ad digestionem præire solet, vel quia à diuersis facultatibus vtraque fit: alteratio autem, quum sit humorum in qualitate mutatio, quomodo ab his differat, iam notum est. Solùm enim in iis morbis alteratio conuenit, qui non amplius ab aliqua causa fouentur, sed tantum contrariis remediis indigent, vt hectica & diaria febris: & hæc perficiuntur absque concoctione

tione, digestione, & præparatione. Quid autem sit præparatio, vide de obstructione inferius.

Loci consentientes ex vera Medicina.

Gal 2. de fac. nat. cap. 4. Concoctio est alteratio quædam, ac nutriẽtis in propriam qualitatem eius quod nutritur, mutatio. Similiter 3. de nat. fac. cap. 4. & 7. & 8. eiusdem libri asserit. Quòd verò concoctio significet maturationẽ, videri potest aphorism. 1. comment. 12. vnde Galenus, Si aliqua fuerit inflammatio cum tanta meatuum angustatione, vt nihil extra effundatur, necesse est illam esse & cõcoctu difficilem, & longo tẽpore perdurare, vbi terminos concoctionis paulò inferius docet. Nam crudissimus, inquit, morbus est, in quo nihil expuitur: secũdus in quo sanies tenuis est: tertius in quo crassior: quartus in quo perfectam habet concoctionem, id est maturationem. Vide tamẽ etiam Galenum de hac maturatione secundo de victu in morb. ac. comment. 45. fusius loquentem. De digestione Gal. 6. de sympt. cau. cap. 2. Igitur alimenti per corpus digestio, Græci ἀνάδοσιν vocant, inter naturalia opera numeratur, quum ex ventriculo in iecur, atque ex hoc in vniuersum corpus alimentum digeri-

tur:& ſic digeſtio ſumitur pro diſtributi-
ne Gal. 3. prognoſt. cõment. 23. in fine cõ-
ment. Humores tenuiores ac calidiores a
excretionem parati ſunt, craſsi verò & cr
di ad abſceſſum vel ad digeſtionem: porr
idipſum vt per concoctionem medeatur
excretio quædam eſt, quę ex vrina plerun
que, raróque per aluum efficiatur. Quòd
concoctio præcedat digeſtionem ſiue ſegr
gationem, hoc habes ex primo aphor. com
ment. 22. Siquidem, inquit Galenus, ante
concoctionem non medicari oportet: nam
poſt concoctionem natura euacuationi ad-
miniculãs humores diſcernit, & ſuperflui-
tates expellit: quare concoctio ad digeſtio
nem præcedit. Præterea Gal. aphor. 4. com
ment. 22. Quando aliquis morbus incipit,
ſi quid excernitur, nihil excernitur tũc na-
turæ ratione: quia cùm à cauſis morbũ fa-
cientibus grauatur, & cruditas humorum
adeſt, tunc aliquid bene euacuari eſt impoſ-
ſibile: ſiquidem oportet concoctionẽ præi-
re, ſubſequi verò diſcretionem, deinde eua
cuationem, &c. Gal. meth. 11. cap. 9. Quum
dictum ſit contrariorum contraria eſſe re-
media, quid vetat omnibus febricitãtibus
frigidam vno ordine exhibere? Nam oſtẽ-
ſum eſt, ipſius febris, prout febris eſt, aquã
frigidam ſemper eſſe remediũ: quod verò
ad

malia spectat, non semper, id est, febris
put calor est, frigido indiget, id est, alte-
ri ad frigidum: sed vbi alia fuerit causa
eàm calor, non alteratione, sed & præpa-
tione indigebit, &c.

Obiectio.

Quum quis dixerit excrementum cru-
um vel concoctum, de qua cõcoctione in-
lliget, præsertim si tale excrementũ mu-
tum nutrire non valeat?

Responsio.

De vniuersaliori significato intelliget:
am Gal. 2. de vic. in morb. ac. cõment. 45.
Generali, inquit, concoctionis significato
timur, quum vel catarrhũ, vel coryzam,
el fluẽtes ex his humiditates, vel eas quæ
x oculis manãt, aut crudas aut coctas esse
licimus, quæ concoctio est, quum natura
humores euincit.

Authores erronei dissentientes circa digestionis, concoctionis, & humorum præparationem.

1 Adserere, digestionem esse humorum alterationem.
2 Adserere, concoctionem à frigidis fieri.
3 Adserere, præparationem à digestione & à concoctione non esse alienam.

4 Adſerere, humores calidos ac tenues ... præparatione prius indigere, quàm eu... cuentur.

5 Adſerere, humores craſſos cũ extenua... tibus ac inuidentibus eſſe maturand... & concoquendos.

Confutatio diſſentientium circa concoct. & digeſt.

Gal. lib. finit. med. Digeſtio eſt concoct... ac confecti, & in ſanguinẽ conuerſi alime... ti in corporis particulas omnes attractio... quam natiuus color molitur. Igitur no... humorum eſt alteratio.

Obiectio.

Quum duplex ſit digeſtio, altera alimen... torum, altera humorum ſiue excremento... rum, cur exemplum tantùm affers de dige... ſtione alimentorum?

Reſponſio.

Exemplum tantùm adduxi de alimẽtis, quoniam digeſtio etiam excrementorum eſt veluti ſegregatio, quæ nõ minus quàm prima à calore innato perficitur: nec per alterationem, vt nonnulli putarunt, conficitur, ſed per ea quæ calorẽ innatum roborant.

Ad ſecundum: Galen. 3. de ratione vic. in morb. ac. comment. 2 9. Cõcoctioni perpetuò calidum opitulatur, confértque: frididum

ım verò renititur & aduerſatur.

Obiectio.

Ergo biliosi humoris concoctio non fiet frigidis.

Responsio.

Circa nomen deciperis: nam biliosi hu-ıoris non dicitur concoctio,ſed potius al-ratio,quæ nullo pacto vel cõcoctio vel di-eſtio dicitur:nam nec flaua bilis,nec atra ı ſanguinis ſubſtãtiã redire poſſunt,teſte aleno 2.de vict.in morb. ac.commẽt. 31. d in contrarium alterati, niſi fortè pro igeſtione vel cõcoctione intellexeris à na ıra euinci,quæ euictio dici poteſt matu-atio,ſiue imperfecta concoctio.

Ad tertium: Quæcũque fiunt à diuerſis auſis,inter ſe ſunt aliena: ſed præparatio, oncoctio & digeſtio fiunt à diuerſis cau-is: ergo ſunt inter ſe aliena. Quòd verò iant à diuerſis cauſis,probatur:nam cõco-ctio & digeſtio fiunt à natura, præparatio ıutem tantùm ab arte.

Ad quartum:Gal.1.de ſanit.tuend. circa finem.Quòd ſi vel craſsitudinis, vel abun-dantiæ,vel lentoris excrementorum vitio meatus obſtructi ſunt, tenuatoria victus ratio his competit.

Obiectio.

Nõ poſſum capere,quo pacto in humore

tenui præparatio fieri debeat, quum hu
humori nec incisio, nec alia præparat
competat, sed ratione sui posit euacua

Responsio.

Præparatio quatuor in partes diuisa e quarum prima est crassorum humorũ pi uisio siue extenuatio: secunda est meatuu obstructorum reseratio: tertia est quæ hu mectantibus ac laxantibus, vtputa quie & alimentis, & balneis perficitur, de qu loquitur Hippoc. aphor. 4. aphor. 13. vbi it bet ante epotum veratrũ corpus pręhume ctandũ esse cibis, balneis & quiete. Quar ta est humorũ multitudinis obstruẽtis, a omnia vasa replentis apertio. Quare dici mus si non ratione humoris crasi, vel ra tione meatuũ obstructorum, siue à crassi tie, siue à copia, saltẽ ob eam quam nobi monstrauit Hippocrates, vt mollius cor pus reddamus, præparationem molimur

Ad quintum: Quæcunque maturantur coguntur ac incrassantur, teste Galeno 4 de ratione vict. in mor. ac. vbi inquit, Ne cesse est, quæcunque concoquuntur ac euin cuntur, cogi ac incrassari. Igitur non exte nuari nec incidi debent. Præterea Gal. lib. de totius morbi temporibus, adserit, vri nam, sputum, lippitudines, & omnes hu mores, qui à cerebro per palatum & ner-

uos de

...s defluunt, esse ab initio aqueos tenuésque: quum verò temporis processu concoctionem adsumunt, crassiores euadere & pauciores. Et sic quæcunque maturantur, crassiora euadunt. Similis sententia habetur ab ipso Hippoc. prognost. 2.

De euacuatione per sectionem venæ.

Venæ sectio, est vniuersalis euacuatio, quæ auctionem humorum super æqualitatem venis exuberantium euacuat. Verum est, quòd plenitudo nō semper de sectione venæ indicat: nam hæc ipsa ab humoribus crudis fieri potest, qui sectionē venę hauduaquam exposcunt. Indicatio sectionis venæ sumitur à magnitudine morbi, à virium robore, considerata tamen ætate puerili vel senili, & aëre nos ambiente calido vel frigido. Sumitúrque indicatio ab ipsa patientis temperie, ab habitu totius corporis, à loco habitationis, ab anni temporibus. Fit sectio venæ ob duas causas: aut quia sanguis inutilis est, & suam qualitatem non seruans, nutrire non valet: aut quia vires premit, aut venas & arterias distendit, findit & obstruit. Tempus incisionis erit, si fieri potest, à principio morbi: si minus, dummodo morbus sectionem requirat, nullus dierum numerus erit con-

ſiderandus, ſed vſque ad quatuor dies er
factitanda ſectio. Quantitas extrahen
ſanguinis erit, quouſque color mutabitu
aut virium robur ſuſtinebit, & in viriu
imbecillitate aut dimittenda eſt, aut parti
ri expediet. Venæ ſecandæ ſunt in capiti
paſsionibus exteriores, à collo infrà inte
riores, à renibus infrà quæ per malleolo
ac poplites decurrunt.

Loci conſentientes ex vera Medicina.

Auic. quarta primi, cap. de phlebot. Phl
botomia eſt euacuatio vniuerſalis, qua
multitudinem euacuat. Multitudo eſt au-
gmentum humorum ſuper æqualitatem
ipſorum in venis. Gale. de cur. ratione pe
ſang. miſsionem, Sin infeſta ſit degrauan
plenitudo, haud ſemper ſanguinis molliẽ-
da detractio eſt, cuius rationem paulò in-
ferius reddit. Auic. loco allegato itidem
aſſerit, inquiens, Et debes ſcire, quòd quo-
tienſcunque fuerit plethora, non debes
phlebotomare, quoniam repletio quando-
que ex humoribus crudis fieri poteſt: quòd
ſi minueris, non maturabis eos, & timebi-
tur ne æger perdatur, &c. Gal. de cur. ratio-
ne per ſang. miſſ. cap. 20. Scopi in mitten-
do ſanguine ſunt, morbus ingens, robúr-
que virium, excepta ætate puerili, & aëre

ambiente valde calido. Et cap.13.eius-
in lib. Morbi itaque magnitudo cum vi
m robore, primi erant mittendi sangui
scopi. Idémque asserit meth.4.cap.6.&
th.9. cap.5. Itidem quarto de ratione
t.in mor.ac.commẽt.24. Similiter Hip
cr.eodem lib.cap.19.attestatur. Gale.de
r.ratione per sang.miss.cap.13. Deinde
nsiderandum, quæ sit naturalis hominis
mperies: nam quibus amplæ sunt venæ,
íque modicè graciles sunt, nec candidi,
c tenera carne præditi, copiosius euacua
is, &c. Et meth.9.cap.17.enumerat cõsue-
dinem, ætatem, locum habitationis, an-
i tempus, & laborantis vires. De tempo-
e sectionis habetur Galeni textus de opt.
ect.ad Thrasybu.cap.37. Plerunque, in-
uit, remedia vt purgationem & sangui-
is missionem adhibemus, quum morbus
quidem non adest, sed futurus timetur. Et
paulò inferius, Age enim, inquit, in decre-
mento inunctio, cataplasma & cibus abhi-
betur, & istorum cuiusque est propriũ tem
pus: sed in initio ac morbi incremẽto san-
guis mittitur. Et de cur.ratione per sang.
miss. Non numero tantùm animaduertes,
quod quidam faciũt, sed & corporis habi-
tui: nam sunt qui septuaginta annos nati
sunt, & sectionem perferunt. Gal.9.meth.

cap.11. Sanguis, inquit, naturæ inutilis fi-
potest bifariam, vel sui qualitatem non [illegible]
uans, vt ampli⁹ nutrire nõ possit, aut vir[illegible]
premat, aut venas & arterias distendat, [illegible]
dat & obstruat. Gale. de cur. ratione p[illegible]
sang. miss. cap. 20. Igitur vniuersim h[illegible]
sciendum in sanguinis missione, dieru[illegible]
numero haud attendendum, &c. Et paul[illegible]
inferius. Quocunque die mittendi sangu[illegible]
nis scopos in laborante inueneris, in e[illegible]
auxilium illud adhibeto, etiam si is vel vi[illegible]
gesimus ab initio extiterit. Et Auic. quar[illegible]
ta primi, cap. de phleb. Non attendas quo[illegible]
quidam dicunt, quòd non est bonum pos[illegible]
quartum diem vt fiat phlebotomia, quo[illegible]
niam bonum est, vt fiat etiam si fuerit pos[illegible]
quadraginta dies. Hippo. 2. de ratione vict.
in morb. ac. cap. 10. Eousque auferẽdus est
sanguis, donec rubidior multò, vel pro pu-
ro rubidóque liuidus fluxerit. Similiter
Auic. quarta primi, cap. de phleb. à coloris
mutatione, & à leuitate & laxitate pulsuũ
signum ponit. Almansor lib. 7. cap. de phle
bot. & Haly Abbas lib. 9. cap. de phleb. di-
cunt, quòd non debemus considerare mu-
tationem sanguinis, nisi in calidis aposte-
matibus, vt in pleuresi, quod verum est.
Nam Gal. lib. de curandi ratione per sang.
miss. cap. 14. inquit, In quibus iuxta sectam
venam

uam phlegmone eſt ingens, optimum ſanguinis & in colore & conſiſtentia tationem expectare, &c. Et paulò infe-s, Non ſemper hæc expectanda eſt, ſed equam mutatio fiat, ceſſare conuenit, m ob infirmas vires, tum ob phlegmo-s paruitatem. Gal. de curādi ratione per ng. miſſ. cap. 12. Vbi multa euacuatione t opus, & vires ſunt imbeciliores, in his acuationem partiri expedit. Et Auic. ca. phleb. Cùm phlebotomia fuerit neceſ-ria cum debilitate virtutis, partire phle-otomiam ſicuti diximus. Gal. loco allega cap. 16. Igitur interior vtilis eſt in his, uibus inferiores collo partes patiuntur: xterior verò in iis, quibus quæ his ſupe-iores ſunt, vt facies & caput, &c.

Authores diſſentientes circa ſectionem venæ.

1 Adſerere, ſectionem venæ non niſi manè eſſe committendam.

2 Aſerere, obſtructionem & putredinem eſſe cauſam mittendi ſanguinem.

3 Adſerere, ſectionem venæ non competere morbo non aſsiſtente.

4 Adſerere, in die iudicatoria ſectionem venæ fieri debere.

5 Adſerere, ſanguinis detractionē viſum hebetare.

Adſer

6 Adſerere, in plenitudine ſectionem venæ ſemper eſſe perpetrandam.

7 Adſerere, fluente aluo eſſe mittendum ſanguinem.

8 Adſerere, nullum eſſe temporum anni diſcrimen in ſecanda vena.

Confutatio diſſentientium circa ſectionem venæ.

Ad primũ: Gal. de cur. ratione per ſang. miſſ. cap. 12. Quamobrem nec per noctem ſanguinem mittere verearis: ſiquidem ridiculum eſt, quod quidam factitant, à ſecunda diei hora ad quintã aut ſextam ſolummodo ſanguinẽ mittentes, haud alio quouis tempore, &c.

Ad ſecundum: Gal. 2. meth. cap. 14. Nec obſtructio, nec putredo cauſa eſt mittendi ſanguinem, ſed ſuccorũ redundantia: nam nec obſtructio, nec putredo per ſanguinis miſsionem curari poſſunt, vt quæ alia remedia deſiderent.

Ad tertiũ: Gal. de opt. ſect. ad Thraſyb. cap. 37. Plerunque, inquit, remedia, vt purgationem & ſanguinis miſsionem adhibemus, quum morbus quidem non adeſt, ſed futurus timeatur.

Ad quartum: Auic. quarta primi, cap. de phleb. Neque phlebotomia, neque ventris ſolutio fieri debet in die motus ægritudinis,

is, nec quum ægritudo eſt criſim habi-
a, ſed ſi poſsibile fuerit, quies eſt haben
Habes etiam in hoc aphoriſmum vige
i primi, ibi, Quæ iudicantur vel iudi-
a ſunt, &c.

Ad quintũ: Gal. de cur. ratione per ſang.
iſ. cap. 7. Sunt quidam imbecillioribus
lis aut ſcotomacis, in quibus ſanguis
ndare dicitur: hos omnes euacuabis,
medicamento purgante, ſi alij à ſangui
humores ſint, aut diminutione ſangui-
. Et ſic ſanguinis detractio cõuenit, nec
betat, ſed viuidiores reddit.

Ad ſextum: Gal. 4. de vict. in morb. ac.
mment. 19. Pletoria non ſemper ſangui
is miſsione curanda, ſed & frictione, bal-
is multis, abſtinentia: faciunt etiam quæ
nque recitata ſunt ſuperius ex Galeno
Auicenna ad hoc probandum.

Ad ſeptimũ: Hippo. 4. de vict. in morb.
. cap. 118. Si cupiam ſanguinem auferre
nfert, ventrem cõfirmare oportet, & ita
ferre, &c. Et Gal. hoc in loco, Fluente
uo, inquit, ſanguinẽ ne detrahes, ne perſe
erante fluore virtus proſternatur.

Ad octauum: Gal. ad Glauc. cap. 14. Qui
mnino de temporum ſtatu nihil cogitan
s ſanguinem abſtulerunt medici, hos om
es interemerũt. Et quarto de vict in mor.
ac. com

ac.comment.19. Si abunde aër calidus & ſiccus fuerit, tunc à ſanguinis miſsione abſtinemus, etiam ſi morbus magnus fuerit & ætas florens.

De purgatione per medicamenta ſoluentia.

Purgatio eſt humorum, qui ſua qualitate moleſtant, euacuatio, ob idque purgatio dicitur, quia ſanguinem ab excrementis purgat. Hæc purgatio ab ipſo Hippocrate vocatur vaſorum inanitio, ab euentu: nam omnia vaſa inaniri euenit in omni euacuatione. Intẽtio euacuationis non ſolùm humorem ſuperabundantem reſpicit, ſed & vires & naturam illius qui debet euacuari. Ad euacuationem quatuor requirũtur: primũ, robur virium: ſecundũ, quòd materia non ſit craſſa nec viſcoſa: tertiũ, quò meatus nõ ſint obſtructi, ſed aperti: quartum, quòd nullũ adſit apoſtema intrinſecum, nec illa ſint extenſa, nec materia ſit in aliqua parte firmata, ſed à natura ſit euicta. Quantitatẽ purgantis medicamenti, quæ præberi debeat, ignoramus. Verùm tantũ medicamenti erit propinandũ, quantum in plurimis mediocriter euacuari noueris. Nõ fiat igitur euacuatio nimia, quoniam periculoſa eſt. Qualitas verò medicamẽti ea ſit eligenda, prout natura redundat

-ctis ſucci expoſcit: nam ſi flaua bilis, vel
-ſiita abundet, quæ flauam bilem vel pi-
-tuitam educat, tempus purgãdi erit ab ini-
-tio morbi, ſi humores turgeant: ſi verò in
-aliqua parte firmentur, vel crudi ſint, eouſ
-que morandũ in purgando, donec à natura
-vincantur ſiue concoquantur: vel eo tẽpo
-re euacuãdũ, quo ſuperfluitates natura ex-
-pellere conatur: nam tunc ad id, in quo na
-tura deficit, ſupplere debet medicus. Tem-
-pus verò particulare erit, vt purgationes
-in acceſsionibus morbi fiant per ſuperio-
-ra & in remiſsionibus per inferiora. Si
-multa ſimul purgãtia pharmaca miſcueris
-ſint congenera, vt ſimul eodẽ tẽpore ſol
-uant: vitandáq; eſt medicamẽti inſuauitas,
-eius vehemẽtia moderãda: quanquã de-
-m ſint, quæ in purgatione ſunt conſide-
-nda, vt repletio, virtus, cõplexio, acciden
-a, figura, ætas, tempus, diſpoſitio aëris &
-gionis, conſuetudo euacuandi, &c.

Loci conſentientes ex vera Medicina.

Gal. aphor. 1. comment. 2. Euacuatio eſt
-umorũ, qui ſua qualitate moleſtant, pur-
-atio. Et in lib. de purg. med. fac. Purgans
-harmacũ ob id dicitur, quia à recremẽtis
-urum ſanguinem reddat Gal. aphor. 1. cõ-
-ment. 3. Intentio quantitatis euacuationis
non

non solùm humorem respicit superabu-
dantem, sed & vires hominis, qui del
auacuari. Nam alij minus, alij magis p
ferunt euacuationes. Idem etiam asse
aphoris.4.comment.2. Gal.aphor.1.co
ment.24. Considerare oportet, nunqu
æger idoneè se habeat ad purgatione
Nam quicunque multa cruditate lab
rant, vel qui tenaces ac crassos cibos assu
pserunt, & quibus ὑποχόνδρια extenta atq
inflata sunt, aut aliqua viscerum adest i
flammatio, omnes ij non sunt apti ad pu
gationem. Et aphor.1.comment.3. In o
ni euacuatione vires ægroti oportet att
dere, & donec laborans tolerat, humore
exuberantem educere: quum verò diss
uuntur, etiamsi remaneant superfluitate
cauere oportet eorum euacuationem. I
dem Auic. quarta primi, cap.5. asserit. A
iungit etiam, quòd fastidium habentib
molestæ sint purgationes. Gal. de cur. rat
ne per sang. miss. cap.12. Quòd laboran
prębendum sit medicamen, aut bilem tu
flauam tum atram, aut pituitam, aut ser
sum excrementum euacuans axactè nou
mus. Cæterùm quantum præberi debea
nescimus. Similiter in lib. de sect. ad e
qui introducũtur, cap.5. asserit. Et aphor.
comment. 23. Quantitatis euacuationi
nullum

nullum habemus indiciũ, nisi ex toleran-
i facilitate. Gal. Aphor.2.comment. 22.
Euacuatio nimia morbum parit. Et Hipp.
Aphor.1. Aphor.3. Sic & euacuationes, quæ
ad extremũ deducunt, periculosæ. Et Auic.
quarta primi, cap. 3. Et scito, inquit, quòd
residuum materiæ dimittere, quod necesse
est euacuare, est minus nocuũ, quàm ex-
quisitè euacuare: ibi etiã omnis euacuatio
superflua secundum plurimũ febres gene-
rat. De qualitate euacuationis Hipp. apho.
Aphor.2. Si talia purgẽtur, qualia purga-
ri oportet, confert, & leuiter ferunt. Gal in
comment. Sermo est de eorum qualitate,
quæ euacuantur. Si igitur pituita super-
abundet, hanc omnino oportet euacuari:
qua autẽ bile vel atra infestante, demissa
pituita, bilem euacuandã, &c. Hipp. Apho.
Aphor.22. Concocta medicari, atque mo-
uere non cruda, modò non turgeant, pluri-
ma verò non turgent. Et Gal. in comment.
Tales humores euacuare cõuenit, qui agi-
tantur, & de loco ad locum mouentur ac
transfluunt: qui verò in aliqua parte firma-
ti sunt, neque alio auxilio moueri oportet,
neque medicari ante cõcoctionem. Et pau-
lò pòst, Si natura mediocrius atque imbe-
cillius agat, id quod deficit, oportet supple
re: nam natura expellente, & medicamento

attrahēte,humoris noxij euacuatio fieri.
Auic.quarta primi,cap.3.In acutis ægri-
dinibus maturationem expectare mel-
est,quàm euacuare,præcipuè si quietæ fu-
rint.Quòd si moueantur , ad euacuand-
festina:nam impedimētum eius motus
maius,quàm suæ euacuationis. Gal.in li-
quos purg. oportet , Purgandi occasi-
temporibus morbi sumitur,vt puta pur-
tiones in accessionibus per superiores p-
tes,in remissionibus per inferiores cō-
niunt.Gal.in lib.quos purg.oportet. Pu-
gantia medicamenta,si simul misceantu-
congenera esse debent,id est,eiusdem n-
turę,vt eodem tempore soluant.Gal.lib.d-
comp.med. Per genera purgantis medic-
menti insuauitas ac eius vehemētia mod-
randa est.Auic.quarta primi, cap.3.Dece-
sunt in euacuando consideranda:& enum-
rat omnia quæ dicta sunt.Primū est repl-
tio:nā nisi repletio supponatur,nulla opu-
esset euacuatione.Robur virtutis:nam vb-
virtus deficeret,inanis esset euacuatio.Cō-
plexio : nam vbi nimis calida vel frigid-
foret,non competeret euacuatio.Similite-
accidentia vehementia prohibent euacua-
tionem:sic figura si sit raræ texturæ,ne spi-
ritus resoluantur:sic ætas nondū parata:si-
hora regióque nimis calida vel frigida,vt
septen

ptentrionalis & meridionalis,ſic ars la-
rioſa euacuationem non admittunt. Et
.lib.de ſect.ad eos qui introducuntur,
.5.Euacuatio eſt plenitudini contraria,
contraria contrariorum ſunt remedia:
ùm vires, ætatẽ,tempus anni,& regio-
n,& alia antè enumerata prius conſide-
e oportet,&c.Et de feb.ad Glau.cap.14.
i fuerint vigiliæ vehementes,aut dolor
enſus ægrotum infeſtans,cauendæ ſunt
itæ ac malæ euacuationes,&c.

Authores erronei diſſentientes circa purgationem.

Adſerere, pharmaca non proprios humores attrahere.

Adſerere,purgantia medicamenta à nutrimento non differre.

Adſerere,nullo modo purgantia pharmaca in principio morbi eſſe exhibenda,niſi materia turgeat.

Adſerere,purgantiũ pharmacorũ vſum etiam nõ valde indigentibus eſſe vtilẽ.

Adſerere, in die critica nullo modo pharmacum eſſe præbendum.

Adſerere, pharmacum nulla habita tẽporis anni ratione poſſe exhiberi.

Adſerere,ob igneam caliditatem in febrium principio eſſe verenda pharmaca,etiam ſi materiæ copia adſit.

8 Adſerere, pharmaca purgantia æquè o-
mnes indifferenter humores purgare.
9 Adſerere, euacuationẽ optimam eſſe,
copia humorum peccantiũ extracta ſi

Confutatio diſſentientium circa purgationem.

Ad primum: Gal. de element. 2. circa
nem: Exeuntia oſtendunt quàm propriu
humorem quodlibet pharmacum attr
hat. Quotieſcunque enim quis medic
mentum hauſerit, quod vim habeat bile
euacuandi, vomitu huiuſcemodi hum
rem eiiciet. Et paulò infra, Ex quibus l
cet manifeſtè inferre, vnumquodque m
dicamentum, cui vis purgatoria ineſt, pro
prium attrahere humorem. Hoc idẽ etiam
aſſerit primo de fac. nat. cap. 14. & de atr
bile cap. 6. & 9.

Ad ſecundũ: Gal. 3. de nat. fac. cap. 7. Por
rò in hoc diſsidet medicamentum à nutr
mento: nam medicamentum vim corpori
vincit, nutrimentum verò ab hac vincitur
Et 3 de temp. cap. 2. At quæ quidem aſsimi
lantur, omnia nutrimenta vocantur, reli
qua omnia medicamenta: vnde quatuor
ſpecies medicamentorum enumerat. Pri
ma, quæ non mutatur à corpore, ſed corpu
mutat ac vincit. Secunda, quæ initium mu
tationis habet à corpore, deinceps putre

ſcit

&, & putreſcendo corpus corrumpit ac
refacit:& hæ duæ ſpecies medicamen-
rum venenoſorum ſunt. Tertia eſt, quæ
pus alterari facit,ſed mali nihil infert.
arta ſpecies eorũ eſt, quæ agunt & pa-
ntur aliquid,ſed per ſpatium temporis
uncuntur & aſsimilantur:& hæc ſunt tam
dicamenta,quàm nutrimenta,&c.
Ad tertium:Hippoc.Aphor.2.Aphor.29.
um morbi inchoant,ſi quid videtur mo-
ndum moue:cùm verò conſiſtunt ac vi-
nt, melius eſt quieſcere. Vnde Gal.in
mment. Vt melius hoc eueniat,melius
circa principium euacuare,quò mino-
m factam materiam natura poſsit faci-
us concoquere.Vnde hic de multitudine
quitur Galenus,quæ euacuari in princi-
o expoſtulat.Verum eſt,quòd etiam eua-
atur in principio,ſi humorũ mala quali-
s adſit, vt in peſtilenti morbo videtur.
am Galen.9.de meth.præcipit,in corru-
tela humorum cum viribus imbecillis
aulatim quod vitioſum eſt euacuare.Si-
iliter quarto de ſanit.tuend. Sin,inquit,
ires imbecilliores dehortantur, ſanguis
aud mittendus eſt, ſed deiectio medio-
ris adhibenda.Euacuatur quoque in prin
ipio morbi,ſi locus læſus vrgeat, vt pleu-
itis, aut ſi in aliquo alio principe loco

materia decumbat. Nam Hippoc. 2. & 4. de vict. in morb ac. tex. 76. Si dolor sub thorace fuerit, & valde infestauerit, pleuretico ventrem subpurgabis. Similiter Gal. in comment. Si vehemens febris non sit, hominísque naturam noueris, ad medicamēti purgantis potum te conferes, &c. Euacuatur etiam maximè si vehemens dolor alicubi fuerit. Nam Gal. aphor. 1. commen. 23. In maximis doloribus nullum maius inueni remedium, quàm vsque ad animi defectum euacuare, &c.

Ad quartum: Gal. aphor. 3. comment. 15. Euacuatio per purgantia pharmaca valde indigentibus & ex longo interuallo vix vtilis est. Nam si quis vti voluerit bis vel semel in mense, veritus ne superfluitatum multitudo aggregetur, præter id quod nocebit, corpora etiam in malam trahet consuetudinem (quāquam Gal. de pharmaco valde purgatorio intelligat) sed vti solutiuis, quæ sunt veluti siliquę Aegyptiæ, Manna, Dactyli, Indi, quos Tamarindos vocant, succus rosarum violarum, Myrobalani, Rheubarbarum & similia, non esset tam grande peccatum, maximè si morbus fieret, factus vel faciendus hoc exposceret.

Ad quintū: Hippoc. 4. de euict. in morb.

ic.tex.76.pharmacum exhiberi in quarta iubet. Vnde, inquit, si dolor valde infestauerit, pleuretico ventrem subpurgabis: verumtamen purgans medicamentum quarta die ministrabis. & tribus primis diebus clysteres exhibebis. Et Gal. in comment. non tantùm in prima, sed in tertia, & quarta se præbuisse pharmacum ait. Verùm id nota, quod ipse inquit, Si minus dies iudicatorius expectetur, quocunque die hæc tutò præbebuntur, &c.

Ad sextum: Hipp. Aphor. 4. Aphor. 5. Sub cane & ante canem difficiles sunt medicationes. Vnde Gale. reddens rationem, inquit: Nam purgatio praua fiet, quum calor aëris ambientis in partem trahat extrinsecam, contrariam ei, ad quam medicina ducit humores. Ex quibus dictis Galeni collige duos motus contrarios esse in medicina verendos.

Ad septimum: Gal. 9. meth. cap. 5. In quo morbo adest humorum abundantia & calor vehemens, ibi est inter ipsa sanandi remedia discrimen, vt si abundantiam euacuare velis, febrem augeas: si febrem refrigerare, abundantiam moreris: & in hãc consilij inopiam deuenerunt, qui statim ab initio non euacuarunt, &c.

Ad octauum: Gale. de atra bile cap. 6.

At si verum esset, omnes humores qu
vasis continentur, alteratos quidem à m
dicamento pro illius facultate æquè e
cuari, simile vtique fuerit auxilium
aliquo horum medicamentorum purg
& secta vena exinaniri. Cur igitur
γωγα hydericis exhibemus, quum li
vena secta sanguinem euacuare? Sim
quoque sententia habetur eodem in li
cap.9.

Ad nonum: Hippocrat. Aphoris. 1. Aph
23. Deiectiones non multitudine sunt
stimandæ, sed si talia deiiciantur qu
conueniunt, & ægri facilè tollerant. Vi
Gal. in comment. Quare non prompt
eorum quæ euacuantur quantitatem op
tet attendere, sed duas, quæ dictæ sunt
gnificationes, si qualia oportet euacu
tur, & si facile tollerant.

Obiectio.

Antequam pharmacum soluat erit
dormiendum? Aut si solutionem tardau
rit, eritne aliquid vltra exhibendum?

Responsio.

Auic. quarta primi, cap. 5. respondet tu
obiectioni, inquiens, Si medicina sit fort
super eam dormiat, alioquin natura med
cinar

um digeret, nec illico se mouere de-
sed cùm sedata fuerit anima, ambulet
oucatu.
Ad secundum, Auic. Si solutionem pro-
gauerit, bibat hydromel, vel suppona-
ur clystere, cauendo tamen, ne duas
medicinas ventrem soluentes in
vna die coniungas: quoniam
periculosum est & ex-
tra rectitudinem
iudicij.

i 5

IOANNI BACCHANELLI REGIENSIS,

De consensu Medicorum in curandis morbis, Lib. II.

Cephalææ descriptio.

EPHALAEA est dolor diuturnus, difficultérque solubilis, qui per quosdam circuitus intolerabilem capitis passionem affert.

Loci consentientes de Cephalææ descriptione.

Gal. 3. de loc. aff. cap. 9. Est enim affectus hic, dolor diuturnus difficultérque solubilis, qui à parua occasione vehementes habet accessiones, vt neque strepitum, neque vocem, neque luminis splendorem, neque motum tollerare posit infirmus, sed tranquillitatem obscurúmque cubiculum quærat, &c. Similis sententia est in Gale. 2. de comp. med. per loc. cap. 2. Hanc passionem vocat Auic. prima tertij, cap. 35. Ouum & Cauthati siue Ale-

ue quod interpretatur Galea, vt in cor-
one ex Andręa Belunẽsi, vel potius ex
Auic. commentatoribus apparet. Nam
illa omnia tribuit, quę à Galeno de ce
æa recitantur. Aët. ser. 6. cap. 48. ita bel
nitari Galenũ videtur, vt nil aliud quã
a Galeni verba exprimat, quod identi-
, sed breuiusculè agit Paulus Aeg. lib.
p. 5. Cornel. Cels. lib. 4. cap. 2. In capite
rdum acutus ac pestifer morbus est,
m κεφαλαίαν Græci vocant, dolórque
intolerabilis circa tempora vel occipi-
m, &c.

De loco affecto.

Cerebrum afficitur aut eius membra-
quas Græci μύνιγας vocant: interdum
lor intra caluariam se continet, inter-
m extra.

Loci consentientes de loco affecto.

Gal. 3. de loc. aff. cap. 9. Quæ cephalæa à
ledicis nominatur, nemo dubitat quin
rebri sit morbus. Alexan. lib. 1. cap. 17. Fit
b inflammatione in caluariæ membranis
cerebri pelliculis orta. Paulus lib. 3. cap.
Quibus intra caluariam morbus consi-
tit, his dolor oculorum radices porrigi-
ur: quibus extra est, circa caluariam do
ent. idem Gale. 2. de compo. medi. per loc.
api. 2. asserit. Auicẽ. prima tertij, capit. 35.

Fit

Fit ab ipſo phlegmone in cerebro, aut i
velaminibus exiſtente, &c.

De cauſis cephalææ.

Cauſę ſunt vel per ſe, vel per conſen
Si per ſe, vel erit primitiua, à Gręcis πρ
ταρκτικὴ dicta, velut eſt ardor, frig
tas, ebrietas, plaga, &c. Antecedens, à
cis προηγουμένη dicta, erit ſextuplex: pri
humorum multitudo: ſecunda, parti
pitis imbecillitas: tertia, obſtructio m
tuum: quarta humorũ mala qualitas: qu
ta, intemperies ſimplex: ſexta, ſenſus e
berantia. Vel cauſa erit coniuncta, à G
cis συναίτιον, id eſt, concauſa, cephalæ
actu efficiens, & erit triplex: mala co
plexio, ſoluta continuitas, vel vtraque
mul. Rurſus mala complexio vel erit ca
da, vel frigida, ſicca vel humida. Cauſę m
læ complexionis calidæ, ſunt ſanguis, b
lis, pituita ſalſa. Cauſæ malę complexion
frigidæ, ſunt humores & vapores frigi
Cauſæ malæ complexionis ſiccæ, ſunt di
caniculares, motus corporei & animale
De cauſis humidis nulla fit mentio, ex e
quòd dolorem non pariunt, niſi cum al
qua acrimonia, vel alia mala qualitate co
iunctæ ſint, &c. Solutæ continuitatis cau
ſæ ſunt omnia quæ continuitatem diſſo
uunt, &c. Si verò cauſa ſit per conſenſum

tunc

vel erit ab aliquo membro mittente,
à ventriculo vteróue, aut ab hepate,
iquis: aut à præcedentibus morbis.
Loci consentientes de causis cephalææ.
l.2.de comp.med.per loc.cap.1.Causę
ucentes sunt quinque: prima est iu-
ntemperiem simplicem, citra humo-
complexum: alia iuxta humorum qua
tem: alia iuxta multitudinem tantùm
rum humorum contingit: quarta, quũ
ltitudo hæc transitus humorum ac va-
um obturat: quinta quum in quibus-
n capitis partibus ob imbecillitatem
ritus flatuosus innascitur. Sexta quam
unximus habetur ex Gal. 3. de loc. aff.
i.9. ibi. Neque absurdum est, inquit, vt
osdam ob sensus exuperantiam dolor
festet, quemadmodum in ore stomachi
cidit, &c. Auic. similiter prima tertij,
p. 35. huius ægritudinis causam ponit ce
bri imbecillitatem, & fortitudinem sen
s eius, &c.
De causa procatarctica loquitur Gal.2.
e compos.medi. per loc, cap.1. ibi. Quan-
oque etiam ob causam aliquam externam
rocatarcticam lacessentem, velut est ar-
lor, frigiditas, ebrietas, plaga capitis,
lolor contingit. Auicen. prima tertij, de
niuers. ser. Causæ primitiuæ calefacien-
tes

tes ſunt, ſicut ſol, ignis, vinum potus crapula, &c. De cauſa coniuncta ibi etia loquitur Auicen. loco citato dicens, qu cauſa doloris immediata aut eſt mala co plexio, aut ſolutio continui, aut vtraqu ſicut in apoſtemate, &c. De mala compl xione loquitur Gal. 2. de compoſi. medi per loc. cap. 1. ibi. Vehementiſsimi dolo res fiunt iuxta caliditatem & frigidita tem, moderati iuxta ſiccitatem, ad humi tatem, nullus conſequitur dolor, &c. Gale Aphor. 4. comment. 70. Fiunt enim dolo res capitis etiam ex calore ſolo, nonnun quam ex flaua bile, quæ vel in capite vel i ventriculo continetur, vt ex abundanti humorum caput opprimente: vel propte aliquam loci obſtructionem, vel à ſpiritu flatuoſo, habente in parte ipſa generatio nem. De cauſa per cõſenſum loquitur Aui cen. prima tertij, cap. 35. ibi. Et multotiens contingit à morbis antecedẽtibus, qui ſub ſtantiam cerebri, & eius velamina tam in trinſeca quàm extrinſeca debilitarunt. Fit etiam ex vaporibus ſtomachi ad caput ela tis, &c. Alexand. lib. 1. de dol. cap. Dolor, inquit, capitis non ſemper primario affe ctu efficitur, ſed per conſenſum nonnun quam alterius mẽbri: vnde ſi ad nimium iecinoris calorem dolores capitis oriãtur,

multo

uo vehementiori cruciatu laborantem
gunt, ob fumos eiusdem visceris ca-
petentes, &c.

De signis cephalææ.

imùm si dolor fuerit à causa procatar-
, cognoscitur ex affectu derelicto. Si
r fuerit per essentiam in capite, dolor
inuò ægrum lædet, lesionémque in ali-
cerebri parte cõprehendemus, & cum
quis cerebri operationibus manifesta
apparebit, sicuti in sensu visus vel a-
sensibus. Quod si dolor capitis per con
um fieri cõtigerit, tunc per consentien-
membri læsionem magis vel minus in-
sam, dolor magis ac minus crescet mi-
tque. Cognoscitur etiam à primordio
us læsionis: nam quod primum leditur,
ri læsionem infert. At si ab intemperiẽ
dolor, citra humorũ complexũ, tunc
nifestus calor vel frigus absq; vlla in cã
e grauitate sentietur. Quòd si ab intem
rie humorali, tunc vniuscuiusque humo
aderunt particularia signa: nam sangui
s sunt septem, rubedo, tensio, grauitas,
ctus calidus, pulsus magnus, somnus ob
porum copiam, vrina crassa, rubea. Bi-
s signa sunt sex, dolor acutus, mordicans,
ictorius in anteriori & dextra capitis par
, vigiliæ, coloris flauities, parua graui-
tas,

tas, tactus acris, calidus, pulsus velox & sitis. Pituitæ signa sunt quatuor, color lo... bus, dolor obtusus & perseuerans in occ... te, somnus profundus & pigritia. Mel... choliæ signa sunt, liuor, in facie nigrit... sensuum corruptio, dolor obtusus pers... rans in parte occipitis sinistra. Flatus sig... sunt loci extensio, nulla adest grauitas: ... terdum fit cum sonitu & tinnitu, permu... tur dolor de loco ad locum, & multipli... to vapore maior fit in capite pulsus: im... ginatio interdum corrumpitur, & sequ... tur vertigo. Dolorem qui fit à soluta co... tinuitate, ipsa solutio indicat, quæ nisi ... trinsecus appareat, per puris ac sanguin... excretionem cognoscitur. Si fiat dolor a... aliquo abscessu, aderunt signa lethar... vel phrenitidis: si fiat à febre, tunc ipsa cr... scente dolor augebitur, & declinante m... nuetur.

Loci consentientes de signis cephalææ.

Gal. 2. de compo. medic. per loc. capi... 2. Habet hæc affectio interdum continuo... dolores, interdum exacerbationes & in... terualla, siue ordinata siue inordinata: in... termittunt exacerbationes veluti in comi... tiali morbo correptis. Dolores igitur cum grauitate humorum multitudinem signif... cant: cum mordacitate, aut humorum vel

vaporum

vorum acredinem: cum pulſu inflamma
nem : cum tenſione citra grauitatem ac
pſum, tenuis ac ventoſi flatus multitudi-
on demonſtrant: ſi verò cum pulſu, mem-
bnoſi corporis inflammationem : ſi verò
n grauitate diſtentio fiat, humorũ mul
tudinem intra membranas contentam.
eodẽ in libr. cap. 1. Qui ex ardore caput
lent, cutis tactus aridior, oculóſque ru-
os habent, frigidíſque tum perfuſioni-
s, tum illinitionibus gaudent. Quòd ſi
biliosſum humorẽ caput doleat, accedit
ior morbus, & faciei pallor, & aliquan
oris amaritudo contingere ſolet. Porrò
na dolẽtium caput ob frigiditatem con
ria ſunt eis, quę ex ardore oriuntur, &c.
ge de his Paulum lib. 3. cap. 5.

Obiectio.

Ob quam rationem hęc affectio dolores
r interualla habet velut morbus comi-
lis?

Reſponſio.

Hac ratione, quia hoc contingere poteſt
ſpecifica proprietate in humoribus in-
nta: nam ex bile extra vaſa mota fit do-
r tertianarius, & in venis contenta mota
alterata prouenit dolor continuus: &
c contingit ex ſpecificabilis proprieta-
, vel hoc euenit ob quantitatem auctam

aut diminutã humorũ, vel ꝓpter eorũ craſſitiẽ, tenuitatẽ fluxibilitatẽ, & viſcoſitatẽ. Et hoc habetur ex Gal. 2. de diff. feb. de febre ſextana, & ab Auic. prima quarti, tra. 4. ca. de febr. apoſtematum, &c. Auic. prima quarti de feb. Ephemeris cauſa primitiua cognoſcitur per eius pręſentiam & ablationem, & ab effectu derelicto, &c. Et prima tertij, cap. de ſignis oſtendentibus, ſpecies ſodæ, habet omnia quæ antè recitata ſunt, &c. Lege etiam Aët. ſer. 6. cap. 48.

De cura cephalææ ab humore calido.

Eliciuntur ex Gal. quinque ad curandum intentiones: prima eſt vniuerſalis euacuatio, quum à mutitudine dolor fiat: ſecunda eſt reuulſio: tertia malę qualitatis repulſio: quarta capitis particularis purgatio: quinta capitis roboratio, & ſi quid derelictum eſt, reſolutio, &c. Vniuerſalis euacuatio fit per ſectionem venæ: primò per ſaphenam, ſi in cauſa ſint hæmorrdoides, vel menſtrua retenta: vel per venam baſilicam vel communem, ſi adhuc ſanguis abũdare videatur: deinde per cephalicam: poſtremò per venas frontis, aut eius loco applicentur naribus ſanguiſugæ. Reuulſio fit pluribus modis, ſicut per enæmata, per extremarum partium frictiones, ligaturas, per ſanguinis detractionem, per cucurbi

curbi

curbitulas, per hirundines ad hæmorrhoidas & ad nares applicatas, per suppositoria. Nam interdum sub reuulsione etiam deriuatio conuenit, quæ ad vicina loca tantùm fieri solet: vnde per ἔῤῥινα, id est, per nares euacuantia, vt sternutatoria, gargarismata, masticatoria, aurifusoria & similia fiunt. Repulsio malę qualitatis fit dupliciter, per exteriora, & per interiora. Exteriora fiunt per repellentia epithemata, inunctiones, cerata, cataplasmata, odoramenta, suffumigia, instillationes, lotiones, & similia: ita tamen vt repellentia sint adstringentia & frigefacientia primùm, deinde repulsoria, quibus addendum est aliquid ex mitigatoriis ac concoctoriis medicamentis: deinceps ad discussoria paulatim accedendum, detractis omnino repellentibus. Interiora malam qualitatem remouentia sunt syrupti, zulapia siuę Iuleb, eclegmata apozemata siue decocta, pulueres, &c. Syrupi sunt, acetosus simplex, violaceus de endiuia, rosaceus de succo acetosę, de agresta, de granatis, de limonibus, de acetositate citri, &c. Zulapia varia sunt, vt violacea, nenupharina. Fiunt etiam cum ptisana & vino granatorum, cydoniorum malorum, vel cum Iuleb rosaceo, aqua hordei & aqua

coriandrorum præparatorum,&c.Electu-
ria sunt diarrhodon Abb. Triasandali
conserua violacea, rosacea, confectio d
prunismes. Manuschristi, diacorali, &c.
Decocta fiunt ex rebus frigidis ad capu
spectantibus, vt sunt viola, nenuphar, ros
salix, cucurbita, mala granata, lactuca, san
dali, myrthus, plantago, semperuiua, port
laca, & similia. Capitis purgatio multifa
riam fieri potest, siue per simplicia medic
mina, vel per cõposita. Simplicia sunt rheu
barbarum, aloës, agaricus, succus rosarum
diagridium, myrobalani citrini, casia, sil
qua, succus violarum, manna, succus iridis
tamarindi, succus fumi terræ, & similia. Cõ
posita sunt varia, sicuti electuaria, cõfectio
nes, pilulæ, trochisci, potiones, boli, pulue
res. Electuaria sunt electuarium de succo
rosarum Nic. electuariũ ros. Mes. Diapru-
nis sol. Nic. Diaphinicon Mes. electuarium
de psilio sol. Mes. Casia & manna cũ rheu-
barbaro, cum agarico, cum scamonio præ-
parato. Confectiones sunt, cydoniata soluti
ua, nebulæ solutiuæ, & mille confectiones
quæ parari possunt, sicuti passulæ cum dia-
gridio, &c. Pilulæ sunt aureæ Nic. de hiera
simplici Gal. pilulę lucis Mes. de hiera cõ-
posita Nic. De Rheubarbaro Mes. Aggre-
gatiuæ. Mes. aleophanginæ Mes. Trochisci
sunt

ſunt, Trochiſcus de diarrhodon de rheubarbaro, de cāphora, addēdo aliquid rheubarbari vel diagredij. Potiones fiunt ex electuarijs ac decoctis ſupraſcriptis: ſimiliter boli cum electuariis & ſaccaro. Pulueres ſunt ex rheubarbaro, aloe, agarico, cucumere ſylueſtri, &c. Apis roboratio perficitur cum ſtypticis infrigidantibus ac conſtringentibus, vt oleo roſaceo, myrthino, &c. Reſidui reſolutio fiat cum reſoluentibus modicè calefacientibus, ſicut ſunt ſemina Altheæ, fœnugræci, lini, meliloti cum camomilla, anetho: aut cum oleis camomillæ, anethi, &c. vel cum pulmone agni vel arietis catulorum, & pullorum columbarum, &c.

Loci conſentientes de cura cephalææ.

Auic. prima tertij, tra. 4. cap. 36. Si cauſa eſt ſanguis, phlebotoma: & ſi tu in principio adminiſtraſti id quod repellit, demum vtere embrocis ex aquis, in quibus reſoluentia ſint modicè calefacientia cum repercuſsione modica & ſtipticitate, vt flos ſquinanti, camomilla, &c. Deinde euacua cum eis qua eueniunt: & ſcias, quòd quum purgaſti, ſupereſt vt confortes crebrum & eius velamina, &c. Ex quibus verbis omnes intentiones à me iam dictæ eliciuntur. Præterea Paulus Aegi. libr. 3. capit. 5.

& Aet.ſer.6.cap.50.& Meſ.cap. de ſoda, &
Arcul.de cura cephalęæ:ſimiliter Michae
Sauonarola de cura ſodæ cali. Gerardus d
ſolo,Gordonius ac ipſe MarcusCatinariu
omnes in has intentiones curandi concui
runt.De reuulſione loquitur Galenus 2. d
compoſ.med.per loc.ca.2.inquiens,Reuul
ſio itaque fit per clyſteres,per extremitat
ligaturas,& per plures infernarũ partiun
frictiones: interdum per ſanguinis ex cu
bito detractionem, & ex naribus, apert
vena, & apophlegmatiſmis, & medica
mentis, quæ naribus induntur,&c.Simili
ter Hippo. 3. de morbis circa principium
Si dolor capitis permanet, vt ſternutet cu
rato, lenibúſque ac odoratis caput & ven
trem purgato, ptiſanæ ſuccum ſorbeto, vi
num ne potato, &c. De repulſione mala
qualitatis loquitur etiam Gal. loco citato,
ibi, Repellit oleum roſaceum omphaci-
num per ſe, & cum aceto ex capitibus pa-
paueris, &c. Et 2. de compoſ.med.per loc.
cap.1.Quòd ſi in capite ipſa affectio calida
exiſtat, in primis repellendum cum refri-
gerantibus, deinde ex mitigatoriis ac con
coctoriis aliquid admiſcere ad repulſoria
oportet,deinde diſcuſſoria adhibenda, ita
vt paulatim repulſoria pharmaca detra-
hantur. De interioribus exhibendis con-
ſule

ule neotericos authores. De purgatione capitis tetigit Gale. 2. de compoſ med. per loc. cap. 2. ibi, Dabimus hieram exacuam, &c. Quomodo verò hiera exacuatur, locuit Galen. eodem in lib. cap. de Alopecia, dicens ſe veratrum nigrum addere, ſi atra bilis ſit expurganda, aut ſcamonium, ſi amara bilis ſit euacuanda. Vnde Græcè habetur τὴν ἱερὰν ὀξύνοντας ἀλοτίων. Et 2. de compoſit. medicamen. per loc. cap. 1. Euacuandus eſt bilioſus humor per abſinthij cremorem, aut per aloën, & per ipſam picram antidotum, aut modica addita ſcamonia, aut per catapotia ex aloë confecta, &c. De capitis roboratione & reſidui reſolutione ſatis habes ex Auicenna, Meſ. & Almanſore, capite de ſoda calida. Galen. cap. cit. Diſcutit oleum dulciſsimum calidum & magis inueteratum, itémq; Sycionium. Nota non dici Sycionium ἀπὸ συκίου id eſt, à cucumere, vt nonnulli putant, ſed potius à Sycionia patria, vbi parabatur: nam Dioſcorid. primo libro de oleo Sycionio loquens nullã de cucumere mentionem facit, & hoc prius annotauit Cornarius in ſuis annotationibus. Diſcutiunt etiam, inquit Arcul. pulmo arietis, agni, item catuli lactentes, ac pulli columbarum, &c.

Obseruationes de venæ sectione.

Auicen. prima tertij de cura sodæ cal
dæ absque materia, In sectione venæ pri
mùm caue, ne venter sit stypticus: ibi tu a
curandas ægritudines capitis lenificatio
ne multùm naturæ indiges, &c. Similite
Razes lib.diuis.cap.3.asserit: Secundò ca
ue ne adeò vehemens sit dolor, vt curand
ordinem permutet: & hoc voluit Mes. &
Auicen.quarta primi, cap.3.ibi, Quúmqu
ad diuersum trahere volueris, dolorem il
lius membri prius seda. Gal.met.12.cap.1
Qui dolori neglecta curatione tantùm est
intentus, non id ex topicis artis ratione,
sed in ægri gratiam facit: at si ex dolore
vires resoluantur, atque ex eo periculum
impendet, & mitigari prius dolor & vires roborari debent. Similis sensus est eodem in lib.cap.7.

Obseruationes de repulsione.

Galen.2.de compos.med. per loc. cap. 1. Aptissimus locus est ad applicanda remedia iuxta capitis sinciput: siquidem ob laxitatem coarticulationis iuxta coronalem suturam, & ob ossium tenuitatem & raritatem facile, tum caliditatem cùm frigiditatem omniúmque adhibeatur, intrò distribuit.

Auicen.de vniuers. cur. sod. Alienanda

sunt

nt hęc frigida à posteriori cerebro, quod t origo neruorum. Gal. loco citato. A pa- ueris succo & mandragoræ est abstinen- ım: non enim citra damnum refrigerát: itandáque quæ cum refrigeratione ma- ifesta adstringunt, vt solani succus, mali unici, cotonei, & mespili: & si quando ne- essitas expostulat, parum ex eis admisce- e oportet.

Mesues cap. de cur. sod. cal. Quum topi- is vsus fueris, fac ne priuentur his tribus irtutibus: prima, quòd in gradu altera- ionis competant: secunda, quòd membri irtutem coadunent, ne superfluitates ca- ut recipiat: tertia, quòd sua proprietate aput roborent, &c. Rursus idem Mes. Ad- hibēda sunt alterātia frigida, præterquàm in quatuor casibus. Primò, quum soda cali- da fit in febribus materialibus: nam so- dam multiplicat vsus epithematum, vapo- res exire non permittentium, vt testatur Auic. prima tertij, cap. 11. Secundò, quum soda fit propter vapores acutos, quì ex to- tius corporis consensu, vel partis, ad caput perueniunt, etiam caput eos recipit: nam diuersio ad oppositum ex vna parte com- petit, & ex alia receptorum resolutio, non autem alteratio. Tertiò, quum soda fit à multitudine materiæ, & tunc euacuatio

ſedat. Quartò, quum ſit à multitudine vaporum, exiſtentium in capite per conſenſum totius vel partis: tunc reſolutio & particularis euacuatio conuenit, & non alteratio.

Gal. 2. de compoſ. med. per loc. cap. 1. notat, quòd vbi frigidior & crudior fuerit humorum multitudo, tepida applicentur: vbi calidior & bilioſior, frigida. Arcul. Preſente rheumate fomentationes, ſternutatoria, & gargariſmata, & lotiones pedũ & capitis non ſunt omnino, niſi poſt perfectam euacuationem admittenda. Auicen. prima tertij, cap. de can. vniuer. cur. Cauẽdum eſt in cerebri inflammationibus, ne maturantia adhibeamus, &c.

Obſeruationes de purgatione capitis.

Auicen. prima tertij, de euacu. cur. A facilioribus eſt inchoãdum. Similiter Meſ. cap. de ſod. cal. Auic. prima quarti, cap. de cura putridarum in genere, Ad euacuationem præcedat digeſtio. Et Hippoc. aphor. 1. aphor. 22. Concocta medicari atque mouere, non cruda, modò non turgeant, &c. De his vide de purg. ſup.

De cura Cephalææ ex humore frigido.

Curationis ſcopi erunt quinq; : primus, modus regiminis: ſecundus, materiæ præparatio: tertius, humoris præparati eua-
cuat

euatio: quartus, diuersio: quintus, cerebri roboratio ac residui resolutio.

Modus regiminis, si materia sit pituitosa, frigida scilicet & humida, erit circa sex res non naturales calefaciens & exiccans. Materiæ præparatio fiet, si pituita fuerit crassa ac viscosa, per incidentia ac attenuantia capiti conferentia, vt est rhodomel, oxymel simplex, compositum & scilliticum, syrupus de duabus radicibus, syrupus de quinque radicibus, syrupus de stechade, de betonica, cum decoctis incidentibus, vt ex hyssopo origano, pulegio, saluia, maiorana, betonica, ruta, peonia, saturegia, stechade, sileri montano, ex chamedrio, chamepithi, castorio, cinnamomo, ligno aloës, laudano, melliloto, calamo aromatico, verbena, fœniculo, foliis lauri cum mosco, ambra, nuce myristica, rosmarino, quæ omnia summopere capiti opportuna esse videntur. Si verò materia fuerit tenuis & fluens, calidis stypticis, quę crassiorem materiam reddãt, vtemur, sicuti est mastiche, nux mosch. lignũ aloës, &c. Posset etiam fieri materię præparatio cum cataplasmate ex rebus prędictis, minus calido & frigido, prout expedire videbitur. Euacuatio fiet, vt suprà dictum est, per simplicia ac composita pharmaca. Simplicia

ſunt colocynthis, agaricus, aloës, vebu,
ſarcacola, turbit, chartamus, eſula, polyp
diũ, hermodactylus, ſcylla, radices irec
ciclamen, &c. Compoſita ſunt, cõfectione
electuaria, pilulæ & pulueres. Confecti
nes ſunt diarob, diaturbit, & mille ali
quas per te cum melle & ſaccharo poter
componere. Electuaria ſunt, diaphinico
Meſ. electuariũ indũ Meſ. diacartami ma
giſt. egetea Meſ. electuariũ eleſcoph Me
diarob cum turbit & rheubarbaro & ſim
lia. Pilulæ ſunt cochiæ Alman. pilulæ fœt
dæ Meſ. de ſerapino Meſ. de rheub. Meſ. d
ſarcacola Meſ. hieralogodion Nic. pilul
aggregatiuæ Meſ. ſine quibus Nic. pilul
de hiera magna Gale. de hiera cũ agaric
magiſt. pilulæ aleophãginæ Meſ. pilulæ d
agarico & de hermodactylis Meſ. &c. Pul
ueres componi poſſunt ad libitũ, ſicut pul-
uis turbit, præparati rheub. agarici, carta-
mi, &c. Diuerſio & deriuatio, quæ eſt alte-
ra euacuatio, fit per extremarum partiũ li-
gaturas, per ſuppoſitoria enæmata, cucur-
bitulas, lotiones, frictiones. Deriuatio fit
per gargariſmata, ſternutatoria & maſti-
catoria, caput purgantia. Ligationes fient
validiores quàm in calida cephalæa. Sup-
poſitoria parantur ex ſpecierũ hieræ com-
poſitæ ʒ ij. ſalis gemmei ʒ j. cum melle,
qui

ribus addi poteſt colocynthis, agaricus,
l tauri, ſtercus muris, euphorbium, eſu-
, diagridium, &c. Enęmata parari poſſunt
decocto ſaluiæ, ſtechados, mercurialis,
aluæ, furfuris ℔ j. caſsię, hierę, logodio-
s ana ℥ß. Rhodomellis, olei communis
a ℥ iij. ſalis ℥ß. Validiora fiunt cum co-
cynthide, agarico, cẽtaurio, cartamo &c.
ucurbitulæ applicantur cum ſcarificatio-
, prout tibi videbitur. Fricationes fiunt
anibus oleis, mantili aſpero vel leni. vi-
o albo & decocto aſparagorum & herba-
m calidarum, &c. Gargariſmata fiunt
m oxymelle ſimplici & cõpoſito & ſcil-
tico, cũ decocto origani, hyſſopi, cui addi
oteſt, vt ſit validius, ſynapis, piretrum, cor
ces thuris, ac piper, &c. Sternutatoria cũ
pere, condiſi, helleboro albo fiunt. Caput
urgia cum nigella per 24. horas infuſa in
ceto, & exiccata, & in puluerem redacta
unt, aut ex felle taurino aut caprino cum
nodico caſtorei, & parte vna croci, cum
qua maioranæ fiat collirium. Maſticato-
ia fiũt ſimpliciter cum maſtice, addito pi-
ere vel piretro, vel radice capparorũ, &c.
Capitis roboratio fiet cũ calidis ſtypticis.
Reſidui reſolutio fieri poteſt per linimen-
a, epithemata, attractiones, ſacculos, inſtil
ationes, confectiones, & ſuffumigia, & ce-
rata.

rata. Linimenta fiũt ex oleo camomillin, rutaceo, laurino, de spica liliorũ alboru de cheiri nardino sansucino, de amygdal amaris, de croco: quibus addi possunt ol. rosaceum, violaceum, & similia: vel si ca diora desiderãtur, cum oleo de castorio, euphorbio, de piperibus. Epithemata fi ex aquis maioranæ, vel oleis, aut ex dec cto stechados, foliorum lauri, camom læ, rosarum cum oleis ad caput spectant bus. Attractio per nares fiet cum aqua m iorane muscho addito vel ambra (quanu odorifera in mulieribus sint vitanda, c conuersionem vteri ad superiora) vel cu aliis aquis capitalibus addendo calamu aromaticũ, & nucem myristicam. Saccu fiunt ex camomilla, maiorana, stechade, f liis lauri, pulegio, origano, corticibus c dri, cinnamomo, spica, mace, gallia m schata, &c. Instillationes fiunt ex laudan storace cal. cum oleo camomillino, rut ceo, &c. Confectiones fiũt ex diambra, dia margaritone, diamuscho dul. confectione de gẽtis aromatico ros. moschato electua rio regũ mytridato, theriaca, diacoro, &c. Suffumigia fiũt ex thure, sandaraca, ligno aloës, laudano, muscho, storace, calamite caryophillis, &c. Cerata fiũt ex camomil læ, maioranæ, stechades, rosarum ana P.j

cor

cticũ citri, garyophyllorũ, cinnamomi, rcis muſchatæ ana P.ß.galliæ muſchatæ, ndani parum, cum oleo de ſpica & reſi- pini ad libitum fiat ceratum,&c.

Loci conſentientes de cura cephalææ ab humore frigido.

Galen.2.de compo.med.per loc.cap.1.Si ſcoſus aut craſſus humor, aut flatus va- poroſus in anguſtiis meatuum infarcitur, ı vt multo tempore opus ſit ad curatio- rm, tunc quæ ſic infarcta ſunt, attenuare ortet, meatúſq; dilatare, per quos excer- mitur, habita prouidentia, ne quid humo- s vel flatus amplius infarciatur,& ad hęc rroborandum eſt affectum membrum. x quibus verbis curandi intentiones eli- poſſunt. Conſule tamẽ in iis omnes neo- ricos practicantes. De ſex rebus non na- ıralibus loquitur Paulus lib. 3.cap.4. ibi, inum, inquit, ſubtilius propinãdum, cor- oris motio adhibẽda, item balneum pro- eſt,&c. Quòd materiæ preparatio fiat per ıcidentia ac extenuãtia, habes in 9. apho. libri: nam in fine commen. Gal. Erit flui- um corpus omnibus reſeratis meatibus, umoribus verò inciſis, abſterſis atque ex- nuatis, ſi quis fuerit humor in corpore raſſus ac glutinoſus. Quòd verò tales ſy- upi iam enarrati ſint ad propoſitum, lege

ex

ex Mesue, vel ex Gal. 2. de compos. med. p
loc. cap. 1. vbi acetum, mulsum in potu a
simplex aut Iulianicum appellatum ex c
gano hyssopo commendat. Auicen. prim
tertij, de cura sodæ frigidæ, Et admi
strētur subtiliatiua vel maturatiua & eu
cuatiua determinata, &c.

De diuersione loquitur Auicen. loco c
tato, vbi eam fieri in principio imperat,
humor fuerit in eo communicans. Quę
verò hęc tot modis, quot iam diximus, fia
expressè habetur ab Arcul. Marco Catin
rio & ab omnibus practicantibus. De r
borando capite lege Galen. loco nuper c
tato. Item Auicen. prima tertij, vbi modo
epithematum caputpurgiorum oleorum
ac herbarum docet: inde enim omnia e
me dicta intelliges. Auicen. de cura sod
frigidæ: Omnes qui habent sodam ex fri
gore post purgationem, si ea indigent, iu
uant vnctiones, caputpurgia, suctiones na
rium, odoramenta, embrocæ & emplastr
calefacientia, &c. Habes similia ex Gale
no 2. de composit. medic. cap. 2. de cura ce
phalææ ex Archigene & Asclepiade & plu
rimis aliis, vt apophlegmatismos, sternu
tatoria, & amuleta, quæ capiti circumpo
nuntur: similiter irrigationes, masticato
ria, pastillos, &c.

Obseruationes de regimine in cephalæa.

Auic.prima tertij de vniuer. regimine soda, Tu scis quòd soda est exemplũ reliquis ęgritudinibus in necessitate abscisionis suæ causæ & oppositione ei cũ contrario. Et post hæc scis, quòd ex rebus in commemoratione sodæ iuuãtibus est paucitas comestionis, & potus propriè vini & multitudo somni: verũ nimia paucitas comestionis in soda calida nocumentum affert, augmentum in ipsa faciens. & in vniuersali can. Et scias, quòd qui conqueritur de ægritudine frigida in capite, nocetur à vino, & qui habet ægritudinẽ in velaminibus, nocetur ab aqua frigida. Arcul. Fercula sint facilis cõcoctionis & paucarũ superfluitatum: item comedãtur aliqua styptica post cibũ, vapores reprimentia, sicut cydoniata cum speciebus, vel pira, vel fructus styptici. Somnus sit minor quàm in aliis sodę speciebus: dormiat leuato capite, loco exercitij fricationes vicẽ suppleant, animi accidentia vitentur excessiua, &c.

Obseruationes de materiæ præparatione.

Marcus Catinarius de cura sodæ phlegmaticę, Ab imbecillioribus, inquit, inchoãdum ad validiora procedendo. Ratio est,

quia valde extenuentia in principio exh
bita magis naturam dilatant, quàm in d
gerendo adiuuent, &c.

Obſeruationes de euacuatione

Meſues de ſod.frig.ab humore mela
cholico, Tria conſideranda ſunt in euacu
tione, primum, quòd nõ ſemel, & multã
ſubitam faciamus euacuationem, ſed p
interualla, habẽtem temperiem, vt natu
euacuationem, non autem euacuatio na
ram regulet: nam ex ſubita ac violẽta eu
cuatione vix natura regulariter operatu
ſicut impetus flammæ, quæ ſubitò agit i
ſubtile, & prætergreditur craſſam. Secu
dum eſt, quòd euacuatio ſit commenſur
ta, nõ excedens mediocritatem, ſed ſit e
tenſio eius eleuationis non recedens à g
du medicinarum incolumiũ. Tertium e
quod nõ expolientur ſolutiua à rebus le
ficatiuis & humectantibus, nam hæc ope
tionem beatificant. Itidem aſſerit Auice
prima tertij de can. vniuerſ. curat. Adde t
men his tu quartũ, quoniã quum phlegma
goga indifferenter ab omnibus partibu
euacuãt, idcirco aliquid quod membrũ eu
cuandũ reſpiciat, his ſemper addere conu
nit, vt virtus pharmaci ad id tendat, quo
euacuare intendis, vt ſi caput, capitalia, ſ
pectus, pectoralia, &c.

Obſer

Obſeruationes de topicis applicandis.

Gal.2.de comp.med.per loca,ca.1.In inueteratis capitis affectionibus ac doloribus validis ac frigidis neceſſario capillos radimus,aut valde vſq; ad cutē reſecamus. Paulus lib.3.cap.4.Topica mutentur ſingula cõtinuè, nam vetuſtate fiunt inefficacia. Galen.2.de compoſ.med.per loc.cap.2.inquit, quòd in principio morbi à debilioribus eſt auſpicandum, quum ſtatim efficaciſsima adhiberi non conueniat, vt ſuprà dictum eſt.

De Hemicrania.

Ἡμικρανία ſiue ἑτεροκρανία eſt, vbi vel in parte ſiniſtra vel dextra dolor capitis accidit,qui interdum intenſionem, quandoq; remiſsionem infert. Locus doloris interdum extra caluariam percipitur,aliquibus ad capitis vſquè profunditatem penetrat, quibuſdam verò temporum muſculos vehementer infeſtat,&c.

Loci conſentientes de Hemicrania.

Gal.2.de compoſ.med.Per loc.cap.2.Hemicrania eſt affectio doloroſa, circa dimidiam capitis partem,aliquando dextrã,aliquando ſiniſtram,quæ iuxta futurã ſecundum eius longitudinem terminatur, & vt plurimùm exacerbatur.Auicen. prima ter

tij. Hemicrania eſt dolor in vna mediet-
te capitis excitatus, &c. Razes, quem mul-
ti ſequuntur, nullum agit de hemicrani
caput, volens fortaſſe pharmaca, quæ inu-
terato capitis dolori medentur, hemicrar
cis etiã affectionibus auxiliari: ſed non m
rum, quum nec Apollonius Archigenes, &
Aſclepiades vnà cum Critone, vt refert G
len. ſcripſerint. De loco affecto loquitu
Gal. loc. citat. ibi, Quidam circa tẽporum
muſculos dolitant, & pleraq; ſanè ipſorum
pars hoc modo affligitur: quidam verò do-
lorem lõgè vlterius progredientẽ habent
& quidam adeò vehemẽter dolent, vt neq
manus contactum facile ferant. Aet. ſer. 6
cap. 49. Et aliquibus contingit, vt extra ca-
uariam doloris ſenſum perceptẽt, quibuſ
dam in capitis profunditatẽ penetrat, &c
Similiter Paulus lib. 3. cap. 5. Quanquam
vnum & idem caput de cephalæa & hemi-
crania ipſe faciat.

De cauſa Hemicraniæ.

Cauſa eſt plenitudo, vel humorum aut
vaporum influxus. Fit nõnunquam etiam
hemicrania ab intemperie nuda, abſque
humorum complexu: ſæpius tamen fit ex
aliarum corporis partium conſenſu, & de-
nique ab his omnibus quæ dicta ſunt ſu-
perius de cephalæa.

Loci

Loci consentientes de causis Hemicraniæ.

Gal.2.de compos.med.per loc.cap.3.Hemicrania fit ex influxu humorũ, siue multorum, siue calidorum, siue frigidorũ, causam doloris suggerente. Hoc idem asserit Aet.ser.6.cap.49.itidem Paulus. Alex.lib.1.cap.18.nonnunquam fieri, inquit, ex solo temperamento, sæpius ex cõsensu aliarum corporis partium, &c. Negat tamen Auic. posse fieri hemicraniam à malitia complexionis singularis. id est, ab intemperie nuda, sed quum nullam adducat euidẽtem de hac re rationem, plus tribuendum esse Alexandro authoritatis assererem in hac re, quàm Auicennæ.

De Hemicraniæ indicijs.

Quanuis vberius de indiciis suprà dictum sit, quũ de Cephalæa verba fecimus, nihilominus, vt in summa referam, grauitas molesta, plenitudinem indicat, dolores cum erosione, humorum vel vaporũ acrimoniam, dolores cum pulsibus, inflammationem, dolores verò ad radices oculorum se extendentes, intra caluarium morbum denotant: si verò circa caluariam doleat, dolores extra sunt. De humorum qualitate sumi potest indicium à iuuantibus & nocentibus applicitis, &c.

Loci consentientes de Hemicraniæ indicijs.

Aet.ser.6.cap.48.Dolores cum grauitate humorum multitudinem indicant, cum mordacitate,humorum vel vaporũ acredinem, cum pulsu inflammationem, &c. Et paulò inferius, Dolores quidem in superficie hærentes membranæ os caluariæ ambientis affectionem significant:quibus verò affectio intra caluariã est,dolores vsque ad radices oculorũ procedunt,&c. Hoc idem asserit Galen.2.de compos.medic.per loc. cap.2.& Paulus Aegi.lib.3.cap.5.Auic.prima tertij, cap.37. Quum fiat hemicrania modò à frigidis,modò à calidis , frigidos esse dices,si cum calefactione quietem inueneris: calidos , si quietem cum infrigidantibus, &c. Vide etiã de his latius Gal. 3.de loc.affect.cap.9.

De cura Hemicraniæ.

Tres sunt in crura hemicraniæ intẽtiones medendi,prima est euacuatio,secunda est reuulsio ac deriuatio,tertia malę qualitatis permutatio. Euacuatio fiet vel pharmaco,vel venę sectione,prout æger magis opus habuerit: & de his superius vberrimè dictum est in capite cephalææ. Reuulsio ac deriuatio per eadem perficientur, vt suprà dictum est. Verùm ante acces-

sionis

onis tempus hæc perpetranda ſunt: iu-
at in hoc fricare partem, quæ circa tem-
orum muſculum eſt, tam diu, vt excale-
iat, præſertim ſi à frigida cauſa dolor pro-
eniat. Mala intemperies, ſiue humorum
ualitas per ſui contrariũ permutabitur,
t calida cum frigidis, frigida cum calefa-
ientibus: vtriſq; tamen ſemper ea addẽda
unt, quæ adſtringentẽ facultatem habent,
o tamen ſeruato, quòd in vehementi cali-
litate modicè refrigeres, in frigida mul-
tum excalefacias, dolor verò ſine humorũ
complexu per alterantia tantùm extrinſe-
cus adhibita, curabitur.

Loci conſentientes de cura Hemicraniæ.

Galen. 2. de comp. medic. per loc. cap 3. Vbi quis hemicraniam curare aggreditur, prius quali purgatione, aut venæ ſectione æger opus habeat, conſideret, atque ita ad capitis auxilia progrediendo, tum per digitos ſuæ manus, tum per linteũ dimidiam frontis partem, & eam maximè quæ circa temporum muſculum eſt confricando excalefaciat: atque id ante acceſſionis tempus faciendum eſt, poſt exacerbationem verò pharmacis hemicranicis vtendum. Quòd ſi multa caliditas in doloribus percipiatur, iis quæ modicè refri-

gerant: citra verò hanc, iis quæ multū e
calefaciunt: verùm vtrisq; ex his quæ firr
tatem ac robur addunt, misceantur qu
adstringentem habeant facultatem, &
Auicen. prima tertij, cap. 38. Eius cura e
phlebotomia, & propria venę frōtis & te
poris, & solutio, & clysteria, & attr
ctio, & totum cum eo quod conuenit ips
vt dictum est. Quum periodus adest, opo
tet vt purgetur corpus ante ipsum, & pe
mutetur complexio post purgationem
Quòd si materia fuerit calida, pones na
cotica super tempora, &c. Et paulò in
frà, Aegritudo, cuius tempus est prolo
gatum, est frigida secundum dispositio
nem, & indiget resolutione, & quod cale
faciat cum fortitudine, &c. Alexan. lib. 1
cap. 8. Si hemicrania citra materiam ab in
temperie fiat, solis extrinsecis vtēdum es
præsidiis. Si verò cum materia conside
randum est, quis nam humorum adau
ctus redundet: quòd si sanguis modum ex
cesserit, sectione venæ vtendum, si alius
humor sortito medicamine statim eua
cuandus est, &c.

De cura cephalææ & hemicraniæ per consensum.

Si ab vniuerso corpore caput afficiatur, quatuor erunt curādi intentiones. Prima,

euac

uacuatio aut purgatio: ſecunda, reuulſio
 malæ qualitatis impreſſæ repulſio: ter-
ia erit eius, ſi quid adſit in capite, conco-
tio: quarta erit partis affectæ robora-
io ac diſcuſsio. Si verò vni alicui parti
ondoleat, binæ tantùm erunt intentio-
es, altera ſcilicet ad membrum, ex quo hu
nores vel vapores mittũtur, altera ad mẽ-
rum in quo recipiuntur. Euacuatio fiet, ſi
multitudo humorum in venis fuerit, per
ſectionem venæ: ſi verò qualitate tantùm
humores inualeant, purgante pharmaco
vtemur, &c. Reuulſio fiet in partem con-
trariam reuellendo. Repulſio malæ quali-
tatis impreſſæ fiet per ſorbitiones aut ir-
rigationes moderatè refrigerantes. Con-
coctio eius quod capiti impactum eſt, fiet
per attenuantia & incidentia, vt dictum
eſt ſuprà. Roboratio fiet etiam per eadẽ,
vt ſuprà dictũ eſt. Quod verò attenuatum
eſt & inciſum, tunc diſcutiendum erit. Si
verò vna pars mandet, & altera ſuſcipiat,
quòd altera non tranſmittat, ſtypticis re-
frigerantibus procurandum, & quòd caput
ne recipiat, iis quæ firmitatem ac robur
indunt, vtendum erit. Quot modis autem
aliquid per conſenſum fiat, lege fuſius ex
Auicen. ſecunda primi, cap. de complendis
diſpoſitionibus, &c.

Loci consentientes de cura Cephalææ & Hemicraniæ.

Gal.2.de compos. medic.per loc.cap. Si ab vniuerso corpore caput afficiatu prospiciendum intemperiei & materi prædominanti, instando, eásque vrgen do: & si multitudo humorum circa vena fuerit, venam secabimus, si qualitas ma gis inualuerit, purgante pharmaco vte mur: quòd si vni alicui parti condoleat, ex stente calida intemperie, panem ex dilut vino dabimus, exhibendo etiam sorbitio nes ex alica, & foris irrigationes modera tè refrigerãtes, & firmitatem addentes, v dictum est, &c. Et paulò superius dixerat Si aliunde humor vel vapor deriuet, in fluentem in primis repellere necessarium est, impactúmq; concoquere & attenuare, ídque ipsum discutere, & circa partem af fectam firmitatem inducere, vt ne quid in fluens amplius suscipiat. De reuulsione lo quitur Hippoc. aphoris.5.aphor.68.ibi, Do lenti partem capitis posteriorem in fron te vena incisa prodest. De coctione, Gal.2. de composit. med. per loc. cap.j. vbi inquit, Si verò ob crassos & viscosos humores in stomacho contentos caput doleat, hos extirpabimus, acetum mulsum exhiben do, aut simplex, aut Iulianicũ appellatum

ex

t hyssopo & origano potionibus,&c.
uòd verò membrum ne transinittat, iu-
et Razes buccellas panis in succo grana-
,aut vuæ acerbæ,aut horum similium ex
iberi:qua de re frigidis stypticis opus est
i his vti,&c.

De his quæ lædunt caput.

Galen.2.de compos.medic.per loc.cap.1.
ixta finem, Viticis semen, absinthij suc-
us,lac in potu,glandes quercinæ,oliuæ ni
ræ,eruũ:hoc enim articulos dissoluit. Of-
endunt etiam caput myrrha,thus,hederæ
acumina. Perturbant etiam mentem len-
isci fructus,crocus,peucedanum, cyclami
us sicca cũ vino potata,styrax. Medicus po
us tristitiam discutit,multus autẽ turbu-
entos somnos efficit, &c. Dioscor. Lædũt
ręter hæc,palma,arbutus,ferula,meu,mã
dragora,vinum gypsatum,&c. Auicẽ. præ-
er hæc damnat lac,allium,cepas,&omnia
acrumina. Et prima tertij, de ser. vniuer.
sod.omnia aromata siue calida siue frigi-
da. Item damnat carnem vaccinam,& reli-
quas carnes crassas,fabas,auellanas,&c.

De prognosticis cephalææ & Hemicraniæ.

Hippoc.aphor.6.aphor.10. Caput doléti
& circundolenti pus,vel aqua, vel sauguis
effluens

effluens per nares aut os aut aures, morbum soluit. B. Intellige, si dolor ab inflãmatione, aut ab humorũ multitudine fiat, alioqui si à flatuoso spiritu, aut ab intemperie contigerit, non per hos modos sanaretur, vt Gal. in comment. Et aphor. 3. aphor. 10. Si æstas sicca fuerit & aquilonia, autũnus verò pluuiosus & australis, dolores capitis ad hyemem fiunt. Hoc idem etiam adsert Auic. prima tertij, cap. de vniuers. sermone sodæ. Et aphor. 4. aphor. 70. Quibus vrinæ perturbatæ, quales sunt iumentorum, iis dolor capitis vel adest vel aderit. B. Nota ex Galeni cõment. quòd quædã vrinæ, longo tẽpore manent perturbatę, quędam citò sedimen crassum habent, & citò morbũ finiri denotant: quæ verò non resident, si vires adsint, longum fore morbum prænunciant, si imbecilles, ægri mortem prædicũt. Auic. similiter de his pertractat de signis nunciatiuis sodæ cap. 8. ibi, Vrina similis asinorum vrinis, significat, quòd soda fuit, aut fit, aut erit, & similiter rubedo vrinæ, & subtilitas eius in febribus, & hora crisis significans permutationem ad caput, &c. Hippocra. aphoris. 6. aphoris. 51. Quicunque sani dolore capitis repente capiuntur, & statim muti fiunt & stertunt, in septem diebus pereunt, nisi febris ap-
prehen-

rehenderit,&c.Et 3.prognoſt. cap.7. Capitis dolor vehemens & continuus cum febre,ſiquidem ex indiciis extiterit exitioſis,lethalis admodum eſt,&c. Hoc idē etiā habet de coactis præeno tionibus, & plura multa. Et 3.prognoſt.cap.12.Si quis per febrem nō exitioſam dixerit caput dolere, aut etiam tenebricoſum quid ob oculos obuerſari,ſi ventriculi dolor in eo extiterit,bilioſa vomitio aderit,&c. Et poſt hæc tres capitis dolorum differētias aſsignat, ibi,Si quibus horum cœpit dolor,&c.lege fuſius, & plura inuenies ad hanc rem vtilia. Arcul. Dolor capitis continuus,prolongatus,frequēter ad cerebri abſceſſum, aut cæcitatem ægrum perducit. Item, Cephalalgia in febribus continuis, quæ non inclinante febre remittitur, phrenitidē pronunciat. Hippo.3. de morbis circa principium. Quum grauis capitis dolor repentè per exordia mutum facit, præſertim cū temulentia,hic in ſeptem diebus perit. Habes etiam plurima prognoſtica ex prædictione ſecunda ipſius Hippocratis: quanquam eſſe Hippocratis librum falsò aſcribant nonnulli,&c.

Authores erronei diſſentientes circa dolorem capitis.

1 Adſerere,cephalæam à cephalalgia non differ

differre.

2 Adſerere, alterationem eſſe ſolam ta tũmodo cauſam doloris, cũ Auerrho

3 Adſerere, humidũ quatenus humidu nullo modo efficere dolorem.

4 Adſerere, ſolutionem continui eſſe ſo lam tantummodò cauſam doloris.

5 Adſerere, quòd tenues vrinæ dolores pitis ſignificent.

6 Adſerere, ſectionem venæ non in om capitis dolore conuenire.

7 Adſerere, reuulſionum modos eſſe tantùm, & non plures.

Confutatio diſſentientium circa dolorem capitis.

Ad primum: Gal. 3. de loc. aff. cap. 9. Co ſtat quòd ſicut in cephalalgia, ita & in c phalæa caput facillimè afficitur, atque h eſt ipſis commune: verùm per cephalæã a fectę partes multò debiliores quã in cep lalgia reddũtur. Igitur intenſè differunt

Ad ſecũdum: Gal. 2. de cõp. med. per lo cap. 1. Dictum eſt, ob diſſolutionẽ cõtinu tatis ſimilarium partium dolorẽ oborir diſſoluunt enim erodentia, diſſecantia, d ſtendentia, & vehementer calefacientia refrigerantia, &c. Si igitur diſſolutio co tinui cauſa eſt doloris, non ergo ſola tan tummodo alteratio, &c.

A

Ad tertium: Gal. in arte med. cap. 80. Alratur substantia à caliditate, frigiditate, ımiditate, siccitate. Itidem adserit secun › de vic. in morbis ac. comment. 1. Igitur ımiditas alterando efficiet dolorē, quod ıtelligendum est, si non per se, saltē hoc ficere per accidens.

Ad quartum: Auic. prima tertij, de vnier. ser. sod. Causa doloris aut est mala cōlexio, aut solutio continui, aut vtraque, siıt in apostemate. Itidē ait Gal. 12. meth. ıp. 7. Necesse est, vt affectus, qui dolorem xcitat, vel diuisio sit, vel alteratio, &c. Itiem in art. med. cap. 80. Igitur non sola soıtio continui est causa tantummodo doloıs, sed etiam alteratio.

Ad quintum respondet Gal. aphor. 4. cōnent. 70 esse falsum, quòd vrinæ tenues int κεφαλαλγικὰ, id est, dolorem capitis significantes, &c.

Ad sextum: Hippoc. aphor. 5. aphor. 68. Dolenti partem capitis posteriorē in fron e recta vena incisa prodest: qua de re si nō atione euacuationis, ratione tamē auersio ıis ne aliquis abscessus fiat, semp cōueniet.

Ad septimum: Gal. 5. meth. cap. 3. Reuulsio in his quæ suprà sunt omnibus, deorsum semper agitur, sursum in iis, quæ sunt infrà. Præterea à dextris ad sinistra, sicuti

ab

ab iis rurſus ad illa, ſimiliter ex iis quę in
tus ſunt ad ea quæ foris habētur: & ſic ſun
ſex modi. Sed hic Gal. reticet modum d
antè & retrò, quem aphor. v. comment. 6
recitauerat, & ſic ſunt octo.

De Phrenitidis deſcriptione.

Phrenitis duplex eſt, vera & notha. Ver
eſt inflammatio membranarum cerebr
cum febre acuta, deliriū & mentis percu
ſionem inducens. Mendoſa, quæ paraphr
nitis dicitur, eſt non inflammatio cerebr
vera, à conſenſu totius vel alicuius parti
dependens. Phrenitidis tres ſunt differe
tiæ, vna, qua læditur cogitatio, & ſeruatu
ratio & memoria: ſecūda, in qua ſolùm læ
ditur ratio, ſeruata imaginatione & me
moria: tertia, in qua læditur memoria, ra
tione & imaginatione ſeruata. Quart
etiam addi poteſt, in qua nihil horum ſer
uatur. Si igitur imaginatio læditur, tun
pars ſincipitis læſa eſt: ſi memoria, pars o
cipitis: ſi ratio, medius ventriculus, &c.

*Loci conſentientes de Phreni
tide & eius diff.*

Gal. lib. finit. med. Phrenitis eſt menti
delirium, cum febre acuta, ac floccorū co
lectu & mētis emotione. Paulus lib. 3. ca. 6
ἡ φρενῖτις φλεγμονὴ τῶν μηνίγγων ἐστιν. Auic. prim
tertij, tra. 3. cap. 1. Charabitus, id eſt, phre
niti

itis est apostema calidum,in velamine ce
ebri,subtili ac crasso absque corpore cere
ri,licet quandoque cerebro accidat. Voca
ur etiam ab ipso sirsen calidum. Quod ve
ò fiat cũ acuta febre,lege Hippoc. lib.3.in
pidemicis morbis,ibi, φρενιτίζειν Græci di
unt,qui cũ febre acuta desipiunt : μαίνεσθαι
erò,qui citra febrem insaniũt. Hoc idem
entit Gal.5.de sympt.cau.vbi inquit deli-
ium esse motũ principis facultatis depra-
atum à prauis succis,siue à cerebri intem
erie ortum habens : cui si febris accesse-
it,phrenitis vocatur,si citra febrem , ma-
ia , &c. Quòd verò tres sint vel quatuor
hrentidis differẽtię,innuit Gal.4. de loc.
ff.cap.2.vbi inquit , Tres sunt differẽtiæ,
luæ quidẽ simplices, ex quibus tertia com
onitur. Prima quæcunque oculis offerun
ur,quantum ad sensitiuam notitiam per-
inet,rectè iudicat,cogitando verò à natu-
ali iudicio aberrat. Secũda rectè cogitat,
ed à sensibus difformiter mouetur. Ter-
ia, quæ simul & sensus & cogitationis vi-
io laborat. De memoria amissa in hoc ca
u habes ex Galeno exemplũ de quodam,
qui cùm matellam petiuisset , meiere ta-
men neglexerit,aut quũ lotium emisisset,
matellam prodere non meminerit , &c.
Quod verò quarta species siue differentia

addi posſit, habes ex Auicenna capite [...] ſignis charabiti. De his etiam mentione[...] facit Aet. ſer. 6. cap. 2. ibi, Proinde anteri[...]re cerebri parte læſa, imaginatio ſolũ pe[...]uertitur, &c.

De cauſis phrenitidis.

Cauſarum aliquæ antecedentes, aliqu[...] coniunctæ. Antecedentes ſunt, ſucci calid[...] veluti ſanguis & vtraq; bilis, in cerebri m[...]branas penetrantes. Cõiunctæ ſunt iide[...] & ſucci inflammationem ad actum dedu[...]centes. Paraphrenitis verò fit à vaporibu[...] calidis & mordacibus, à toto velut in febr[...] acuta ad caput elatis. Interdum fit etiam [...] ſimplici & nuda alteratione, interdum a[...]fecto diaphragmate, vel alia quapiam cor[...]poris parte. Verũ ea quæ à ſepto tranſuer[...]ſo prouenit, adeò ſimilis veræ phrenitid[...] exiſtit, vt quis facilè ĩ hoc decipi poſſit, &c.

Loci conſentientes de cauſis phrenitidis.

Gal. 5. de ſympt. cau. cap. vlti. Phreniti[...] non ſolùm ob calidos ſuccos, vel calidio[...]rem cerebri temperaturam accidit, ſe[...] quum phlegmonẽ in cerebro, vel in ipſius [...] membranis ij ſucci pariũt, &c. Paulus. lib. 3. capit. 6. Cauſa morbi eſt ſanguis exupe[...]rans, vel bilioſus humor, interdum flaua [...] bilis adeò peruſta, vt in nigram degenera[...]

uerit,

uerit, quæ etiam grauiſsimam phreniti-
dem contrahit,&c.Gal.5.de loc.aff. cap.4.
Atque delirare etiam ſolent nonnulli ob
vitium,quod in ore ventriculi conſiſtit, &
febribus ardentibus, & pleuritide, & pe-
ripneumonia: ſed quæ ob ſepti tranſuer-
ſi accidunt deliria, non multùm diſtant à
phrenitide.

De Phrenitidis indiciis.

Quum tria ſint phrenitidis indicia,præ
cedentia ſcilicet, demonſtratiua ac reme-
moratiua,de præcedentibus ac demonſtra
tiuis hîc tantum mentionē facimus.Signa
præcedētia ſunt,vigiliæ prolixæ, ſomnus
turbulentus,obliuio agreſti,dolor capitis,
promptitudo ad iram & odium, aluus ad-
ſtringitur,vrinæ ſunt tenues,bilioſum hu-
morem ad ſuperiora petentē demonſtran-
tes. Signa demonſtratiua ſunt ſex, vt fe-
bris continua concluſa, magna capitis &
oculorum grauitas, vehemens in facie &
oculis rubor, dolor capitis, horror lumi-
nis, & pulſus frequentia cum duritie. Si-
gna inter veram & ſpuriam interſtinguen
tia ſunt, vt ſi quid ex dictis ſex defecerit,
non amplius ſit vera,ſed ſpuria. Præterea
ſi ab altera corporis parte,vel à toto, vt in
febribus fieret,tunc mendoſa eſt: nam fe-
bre curata etiam ipſa curatur. Præterea

mendosa statim fieri solet, vera autem paulatim accedit. Signa causarum sunt, nam sanguine peccante, oculorum aderit rubor, venæ sanguine tumefactæ, risus, motus morbi vniformis (vniformiter moueri inquam, quum nec de tertio in tertium nec de quarto in quartum accessionem habet) sanguis destillat è naribus, somnus longus, imaginationes rubeæ. Signa bilis sunt audacia, temeritas, oculorum vultúsque flauities, vigiliæ multæ, linguæ ariditas: qui verò tam immaniter sæuiunt, vt coerceri nequeant, iis ab atra bili phrenitis procedit. De signis quæ affectam particulam demonstrant superius dictum est. Signa inflammationis in cerebro, aut in eius membranis, sumuntur ex dolorum ac oculorum affectionibus: nam maior est dolor, quum in membranis inflammatio existit, quàm in cerebro, &c.

Loci consentientes de signis Phrenitidis.

Gal.5.de loc. aff. cap.4. de omnibus his signis mentionem facit, ibi, Interdum vigilia præcedunt, & somnus manifestis imaginibus turbatus, ita vt clament & exiliant: interdum adeò agrestis obliuio, vt ne meiere, sed nec matellam prodere meminerint, &c. Lege fusius, & inuenies multa à

à me pridem recitata. Leges etiã in hoc
pite differentiam inter veram & mendo
m phrenitidem.
De signis sex demonstratiuis loquitur
azes.9. Almans. ibi, Quum aliquem fe-
ris conclusa continua inuaserit, cum for-
capitis & oculorum grauedine, & in fa-
ie atque in oculis vehemens fuerit rube-
o, & capitis dolor, & horror luminis fue-
it, & in pulsu velocitas, & frequentiæ su-
erfluitas, sunt certissima phrenitidis in-
icia. Quòd si lingua fuerit nigra, vel ci-
rina, & permisceatur intellectus, & mul-
um fuerit alienatus, & multum vigilaue-
it, iam phrenitis perfecta est, &c. Sed Gal.
prorrhet. comment.4. à principio vsque
d finem methodum inueniendi phreni-
idis indicia docet, vbi quæ propria, quæue
nseparabilia esse signa dicantur, facilè in-
elliges. De paraphrenitide loquitur Pau-
us lib.3.cap.6. ibi. Quæ consensu stoma-
hi gignitur, non est phrenitis, sed hoc so-
ùm puta delirium. Facit etiam mentio-
em de signis causarum, ibi. Quibus san-
guineus humor morbum facit, ij cum risu
nsaniunt: quibus flaua bilis,árociter, qui
us atra, tam immaniter sæuiunt, vt coer-
eri nequeant, &c.
De vera ac mendosa phrenitide loqui-

tur etiam Cornel. Celſ.lib.3.capit.18. ibi Phrenitis tum demum eſt, quum continu dementia eſſe incipit: ſed perfecta eſt, vb mens imaginibus addicta eſt, &c. Itiden Gal.aphor.7.cõment.14. Deſipiẽtia agno ſcitur loquentibus agentibúſue nihil co ſentaneum rationi, &c. lege etiam de hi Hippoc.3.de morbis circa principium, &c

De cura ipſius phrenitidis.

Conſiderãdum in primis, num facta ve fienda ſit inflammatio: quòd ſi non facta prohibendum ne fiat, his videlicet quinque modis. Primò, cum victu tenui, ac aliis ſex rebus non naturalibus in contrarium ordinatis. Secundò, reuulſione & deriuatione, vel ſi adſit plethoria, euacuatione. Tertiò repulſione. Quartò, ſanguinis & aliorum humorum alteratione. Quintò euacuatione. Regimen ſex rerum non naturalium tale ſit, primùm quieſcat in aëre puro ac temperato, nec in thalamo ſint picturæ: victus ſit in primis tenuis, ad frigidum decliuis, abſtineat à potu aquæ frigidæ, præſertim ſi morbus in ſepto tranſuerſo fuerit, ſed potus ſit aqua hordeacea cum oxymellite. Reuulſio fiet per ſectionem venæ cephalicæ. Deriuatio per hyrudines naribus applicitas, vel per ſectionem venæ in fronte, vel per cauſtica quædã, veſicatoria

nuncup

uncupata. Euacuatio nimia existente ple-
horia fiet incipiendo à saphenis, deinde à
ommuni & à basilica. Repulsio fiet per
pithemata, instillationes, & cętera topica,
rout suprà relatum est in cura cephalææ
alidæ. Epithemata fient cum oxyrhodi-
io, quod vario modo parari solet. Nam ali
qui aquæ rosaceæ ad alia ingredientia por
ionem duplam immittunt, sicut ℞. aquæ
os. ℥ viij. olei ros. & aceti ana ℥ ij. Alij
erò volunt, vt ex his tribus aliud sit sub-
luplum ad reliquum, vt verbi gratia, ℞.
quæ ros. ℥ viij. olei ros. ℥ iiij. aceti ℥ ij.
Alex. verò trac. quintã aceti partem oleo
os. adiungit. Alteratio sanguinis vel bilis
iet per infrigidantia styptica, & hæc perfi
citur per cibum aut potum, per Iuleb aut
syrupos vocatos aut cõfectiones. Cibi sint
frigidi styptici. Potus sit vinum granatorũ
malorum, vel cydoniatus succus, ompha-
cium, limones, & arantia mala. Iuleb sit ro
saceum, vel cum aliquibus syrupis concin-
natum, miscendo vnà aquas vel decocta
plantaginis, solatri, portulacæ, cichorij.
Vel sic paretur: Accipe syr. de aceto citri
℥ iiij. sy. de papauere ℥ ij. aquæ ros. florum
nenupharis, cichorij ana ℥ v. vini granato
rum ℥ j. vini cotoneorum malorũ ℥ v. fiat
Iuleb cum sandalis rubeis aromatizatum.

Syrupi sunt sy. de ribes, de limonibus, de succo acetosæ, sy. rosaceus, violaceus, de papauere, de citro, de agresta, oxysachara. sy. de granatis. Confectiones sunt, conseru. ros. viol. boraginacea, diacorali, diarhodo Abb. &c. Euacuatio fiet si morbus sit sanguineus, per sectionem venæ, vt suprà retulimus: si verò biliosus, per pharmacũ cholagogum, quod fiet per electuaria, vel pilulas, vel potus, prout opus fuerit, de quibus suprà in capite cephalææ fusius pertractauimus. Peculiaris tamen est aqua fructuum Mes. distin. 7. Antidotarij & infusio rheubarbari, &c. At si inflammatio facta sit, tunc duo erunt medendi scopi: alter ad materiæ fluxæ resolutionem, alter ad tollenda symptomata. Resolutio materiæ ita fiet, primò, euacuando materiã exuperantẽ cum rheubarbaro, myrobalanis, vel pilulis iam dictis. Secundò, resoluendo cum topicis temperatæ caliditatis, sicut cum columbis, pulmone arietis, & catulis scissis ac euisceratis, cum natiua eorũ caliditate, aut aduentitia, præsertim parata cum rebus anodinis, modicè calidis, veluti sunt violę, maluæ, melliloti, foliis lauri, corticibus papaueris, camomilla, anetho, foliis senæ, & stechade, &c. Remotio symptomatũ fiet, si vigiliæ adsint, cũ somnũ prouocantibus,

veluti

eluti cum ſyrupo de papauere,cum lotio-
ibus extrinſecis ſoporiferis,vt cum cor-
cibus capitũ papaueris albi,cum hioſcia-
io,floribus nenupharis,violis,anetho,&
um foliis vitium,ſalicis,lactucæ,mandra-
oræ,roſarum,populi,&c.Vel cum ſemini
us papaueris albi,aut ſemi ſcrupulo pilu-
arũ de cynogloſſa,&c.Quòd ſi retineatur
rina,eam prouocabimus cum oleo ſcor-
ionũ,inungendo circa veſicæ regionem,
el cum cataplaſmate ex parietaria,&c.

Loci conſentientes de cura, & primo de regimine.

Auicen. prima tertij,cap.de charabito
oquens, De regimine ſex rerum natura-
ium inquit, Et fac eum quieſcere in domo
temperata,& in aëre puro.

Obiectio.

Aër eſſe debet frigidus,quum ſit morbo
contrarius,& cordis intemperiem magis
euentet. Quomodo igitur erit tempera-
tus,vt Auicenna?

Reſponſio.

Aër ratione morbi poteſtate debet eſſe
frigidus,ſed non actu,quia poros ac mea-
tus cutis nimium conſtiparet:calidus verò
nimium caput repleret,& reſoluendo vi-
res debilitaret.Quare magis temperatus
eſſe debet quàm frigidus.Hoc etiã habes

ex Gal.10.meth.& ex Alex.& Raze.1.continentis. Mesues cap.de phrenit.& Auic loco citato, Domus in qua locatur patien sit exuta à formis & ſucciditate: nam phr neticus intueri eorum vertigines diligi & ex earum intuitu læditur cerebrum.

Obiectio.

Quomodo hîc luciditas prohibetu quum Alex. cap.de phrenit.dicat, quòd m gis lucidus debeat eſſe aër, quã obſcurus

Responſio.

Si patiens ex tenebris timorem concipit, aut amoto lumine in imaginatione incurrat, aër eſſe debet lucidus: ſiverò econtrà, in obſcuro quieſcat. Vide in hoc caſu Cornel. Celſum lib.3.cap.18. De victu loquitur Paul.lib.3.cap.6.inquiẽs: Cibus primùm eſto aqua mulſa, deinde ptiſanæ cremor, & ſorbitiones condro cum quadam dulci potione, vt rhodomellite. Panis quoque aqua lotus recte exhibetur, ſimiliter intubum, lactuca elixa. Ab aquæ frigidæ potu arcendi ſunt, præſertim ſi ſeptum tranſuerſum conſortij lege malo dediſſe originẽ cognoueris. Razes ſimiliter 9. alman. Nutrimentum eius ſit aqua hordei, ſemel aut bis in die ſumpta, ſecundũ cõſuetudinẽ, quã in tempore ſanitatis habuerit. Arcul. iubet ptiſanam quater in die eſſe ſu

men

endam, Auic. Incipe nutrire ipſum ſub-
li nutrimento, ita vt ſis contentus oxy-
ellite: deinde permuta ipſum ad aquam
ordei ſubtilem cum oximellite, deinde
ermuta ad craſſum, & conſidera ægritu-
inem & virtutem. Et loquẽs de potu, Alie
a, inquit, eos ab aqua vehemẽtis frigoris.

Obiectio.

Dogma Auicennæ de cibandis ægris
mnino cõtrariũ videtur Hippo. 1. aphor.
Nam iubet quòd à principio morbi victus
t craſsior, & verſus ſtatum ſit tenuior: hic
erò ecõtra iubet primũ quòd ſit tenuior,
t verſus ſtatum craſsior.

Reſponſio.

Modus cibandi in morbis acutis cum
poſtemate eſt diuerſus ab eo, qui tantùm
n morbis acutis ſine apoſtemate fieri ſo-
et. Nam morbus acutus cum apoſtemate
equirit in principio victum tenuiorẽ, vt
nembra magis conficiant & retineant, &
motus humorum ex hac retentione ſup-
primatur: hócque habetur ex ipſo Auicen.
fen. 16. cap. de cura fluxus cum excoriatio-
ne, & cap. de tineſmo. Sed in aliis morbis
acutis ſeruatur dictum Hippoc. De diuer-
ſione ac ſectione venæ loquitur Galen. 13.
meth. cap. 21. ibi, Itaque incidenda eſt in ta
libus affectibus vena ſtatim ab initio, ſi
modo

modò tam valens fuerit virtus, vt fine no xa misſionem ſanguinis toleret. Et paul pòſt, Et hoc vtrique vitio cõmune eſt, & e quod cum ſopore, & ei quod cum vigilii incidit, &c. Similiter Meſ. cap. de phren In primis ſi nihil prohibeat, phlebotome tur cephalica, deinde phlebotoma vena frontis, vel ſanguiſugas naribus applica to, &c. Razes. 9. alman. Aegro igitur, ante quam prædicta compleantur accidentia, eſt ſubueniendum ex ſanguinis detractio ne, & ventris ſolutione cum ſucco fru ctuum, &c. Aduerte quòd Azarauius non vult fieri ſectionem venæ in biliosa phre- nitide, ſed tantum hemorrhoidarum pro- uocationem. Auic. prima tertij, cap. de cu- ra charab. Fiat phlebotomia ex cephalica, & egreſsio ſanguinis aliquãtula, imò mul ta valde: deinde phlebotoma venas fron- tis, &c. & cùm phlebotomaueris, tum opor tet vt ipſum clyſterizes clyſteri valde leni, cum oleo ſcilicet roſaceo & aqua hordei, deinde trahe materiam ad interiora cum fr icatione pedum, &c.

Obiectio.

In principio morbi conueniúntne fri- ctiones?

Reſponſio.

Dico, quòd repletione imminente, ne

mate

ateria plus agitetur quàm auertatur, nõ
nducat, ſed remota hac cauſa, ſi fuerint
ebiles frictiones, & à longinquis parti-
us inceptæ, fortè conducent, &c. De hac
ctione omnes ferè practici loquuntur. Si
iliter Cor. Cel. lib. 3. cap. 18. ibi, Quòd ſi
res patiantur ægri, ſanguis quoque mit-
endus. Itidem ait Aet. ſer. 6. cap. 2. &c.
e repulſione loquitur Gale. 13. meth. cap.
.ibi, Commune præterea vtriuſque eſt,
t oxyrrhodinum in principio admo-
eas, &c. Similiter Auic. prima tertij, cap.
t. ibi, Et pone ſuper caput eius in princi-
io oleum roſaceum cum aceto, infrgida-
ı niue, &c. & oportet vt in principio ad-
niniſtres repercuſsiua pura, niſi ſit de ge-
ere magno, ex quo apoſtemantur venæ
uæ ſunt extra caput, &c. Nam in morbi
ugmento pura non conueniunt, ſed cum
eſoluentibus mixta, &c. Itidem fatetur
Cor. Cel. loco citato, ibi, Cõuenit caput ad
utem tondere, &c. De alteratione per ſy-
upos & confectiones habes plura ex Meſ.
Arcul. Marc. Cat. Sauonarola, &c. Simili-
er de euacuatione: nam Arcul. Si cholera
uerit in cauſa, euacuabis eam cum medi-
ina leniente, quæ etiam digeſta materia
erit reiteranda, &c. De remotione acci-
dentiũ loquitur Cor. Cel. lib. 3. cap. 18. ibi,
Si nih

Si nihilominus vigilent hi,quidam so-
num moliuntur, potui dando aquam
qua papauer aut hyosciamos decocta
Et paulò pòst,Seruanda est aluus quàm
nerrima,remouendi terrores,& potius
na spes afferenda,quærenda delectatio
fabulis ludísque,quibus capi maximè
nus assueuerat. Paul.lib.3.cap.6. Quòd
vrina ipsis delirij vitio cohibeatur,cale-
tis hydrelei imbre pubem & vesicam fo-
bimus.Itidem ait Auic.loco citato,Inu-
gens oleo pubem tepido.

Obseruationes de venæ sectione.

Auic.prima tertij.cap.de charab.inqu
quòd phlebotomia fieri debet ex cepha
ca,seruatis quatuor cõditionibus. Prim
quòd nihil sit quòd prohibeat, sicut te
pus anni,ætas,robur virtutis,&c.Secund
quòd copiosa fiat,si à sanguine phrenit
dependeret:pauca si ab alio humore, ib
Cholericum indiget in sui cura eductio
choleræ plurima,& phlebotomia minor
& cum cautela,&c.Tertia,quòd cauẽda e
syncopis,ita vt ne actu accĭdat. Quart
quòd sit cautela in ligando,ne ex magn
commotione fieret hypospasma,id est v
næ ruptio.Haly abbas vnum tantùm ac
uertit,vt ne post tertium diem sui euent

fia

at venæ sectio. Hoc idem videtur attesta-
Hippo. in eo aphorismo, Medicari in val
e acutis, si materia turget, eadem die: tar-
are enim malum est. Auic. loc. cit. videtur
tiam innuere, quòd vniuersalis venæ se-
tio particularem præcedere debeat, obser
atis tamen tribus conditionibus: prima,
uòd virtus sit valida: secunda, quòd dispo-
tio capitis hanc requirat: tertia, quòd
æua accidentia non adsint, &c.

Obseruationes de repulsione.

Auic. de cura charab. Conuenit oxyr-
hodinũ niue infrigidatũ & non calidum.

Obiectio.

Quomodo frigidum, si Aët. ser. 6. cap. 2.
licat, Caput rosaceo tepido irrigetur, nam
n crebri membrana inflammata frigidi-
as rosacei non est tuta?

Responsio.

In phrenitide duplex esse potest meden
di scopus quatenus ad topica, alter scilicet
ad inflammationem, alter ad reliqua indi-
cantia. Si igitur ad inflammationem tantũ
sit tua intentio, tunc oxyrrhodinum con-
uenit actu frigidum, si ad reliqua indican-
tia, tepidum, &c.

Obseruationes de euacuatione.

Mes. in cholerica phrenitide, Statim fiat
euacuatio cum aqua fructuũ, nec in moræ
sit

fit medicus: nam induciæ non dantur
præparanda materia:vnde verſus,
Sinocha cum colica, phreneſis, ſquinans
& antrax.
Materias crudas euacuare iubent.
Et de topicis loquens, inquit: Scito qu
ſanguinea indiget reſolutione plus, & e
tinctione minus, cholerica verò econt
hoc idem ait Auicennas.

De prognoſticis phrenitidis.

Hippocr aphoriſ.6.aphor.53. Deſipie
tiæ, quæ cũ riſu fiunt, ſecuriores: quæ ve
cum ſtudio, periculoſiores. B. Securior,
eſt, minus periculoſa, & hęc fit à ſanguin
ſed quæ fit à flaua bile, timor eſt ne exu
inſaniam ſatis furioſam generet, &c.
aphor.2.aphor.2. Vbi ſomnus deliriũ
dat, bonum. B. Hoc delirium non fit p
tiente cerebro, ſed tantùm à caliditate n
da. Vnde mirum non eſt, ſi id ſomnus
medio tollat. Et aphor.7.aphor.12. A pu
monis inflammatione phrenitis malu
B. Etiam econtra malum eſt, ſi ex phrenit
de inflammatio pulmonis ſequatur. Ve
quòd tunc phrenitis mala eſt, quum ad c
rebrũ permutatur, vel ſi adeò excreſcat,
meningæ cerebri patiantur. Galen. 3. d
loc. aff. capitu. 7. Phrenitis mitior eſt
quum à pallida bile ortum cõtraxit: veh

me

ientior, quũ à flaua: ferina verò, quum à
iua bile peraſſata. Hipp. pronoſt. 1. cap. 9.
ui in febre acuta, aut delirio, aut pulmo
a, aut capitis dolore, manus ſubinde ad
fert, aut fruſtrà venatur muſcas, aut col-
git feſtucas, aut euellit pilos, id exitiale
t. B. Lege fuſius Gal. comm. de delirio. Et
ippo. aphor. 4. aphor. 72. Quibus vrinæ
lbæ & perſpicuæ, malæ, præſertim ſi in
hreneticis appareant. Et Auicen. prima
rtij, cap. de charab. Nullus viſus eſt ha-
ens apoſtema in partibus cerebri, cuius
rina fuerit aquoſa, qui euaſerit. Nã tunc
quoſa eſſe dicitur vrina, quum, teſte Gal.
erſpicua ſimul ſit & alba. Hæc enim ma-
nam cruditatem ac flauam bilem ad ca-
ut ſolummodo rapi oſtendit, &c. Meſu.
ap. de phrenit. Cura huius ægritudinis, ſi
am impreſsit, caſſa eſt: ſi verò adhuc per-
ecta non eſt, curatur, ſed non apud negli-
gentes & ſtultos medicos, &c.

Authores erronei diſſentientes circa phrenitidem.

1 Adſerere, cerebri ſubſtãtiam nullo mo-
do poſſe inflammari, vt Serapio.

2 Adſerere, phrenitidem abſque febre fie
ri poſſe.

3 Adſerere, paraphrenitidem à nuda cali-
ditate non poſſe effici.

4 Adſerere, phrenitidẽ à ſanguine exc-
tam, non eſſe ſignum periculoſum.
5 Adſerere, aquam frigidam in phreni-
de poſſe exhiberi, vt Razes.
6 Adſerere, in omni phrenitide ſectionẽ
venæ non conuenire.

Confutatio diſſentientium circa phrenitidem.

Confutat primum Auic. cap. de chara dicens: Quidam medicorum exiſtima quod ipſum cerebrum non apoſtemat quia quod lene eſt vt cerebrum, vel duru vt oſſa, nõ extenditur, & ſic non apoſtem tur. Sed hic ſermo eſt erroneus, quonia lene viſcoſum extenditur, & oſſa etiã ap ſtemãtur, &c. Quod intelligendum eſt p viam congeſtionis, non autem per via rheumatis: & hoc idem ſentit Auer. 4. co lig. & Gal. 6. Aphor. comment. 53. ibi, Fiu omnes patiente cerebro, &c.

Ad ſecundum: Gal. 3. de loc. aff. cap. 7. Ig tur quemadmodũ phreniticis febris vnu quoddam accidens diſpoſitionem cereb cenſetur, ſic econuerſo in ardentium fe brium dementia, multis elatis ad ipſu vaporibus. Idem ſentit Hipp. in Epid. mo & Gal. 5. de ſympt. cau. &c.

Ad tertium: Gale. 6. Aphor. comment. 5 loquens de paraphrenitide, inquit, Quæ

cunque

nque enim ex sola caliditate sine humo-
vitioso fiunt, similes quodammodo sunt
s, quæ ex ebrietate contingunt. Igitur
ædam fiunt à nuda caliditate.

Ad quartum: Gal. Aphor. 2. comment. 2.
d satis fuit ei periculosissimũ morbum
rrenitidem nominare. Et Aphor. 6. com-
ent. 53. Nulla, inquit, desipientia secura
t. Igitur nec à sanguine exorta.

Ad quintum: Auic. prima tertij, cap. de
arab. & Alex. cap. de phrenit. Gelida au-
m aqua, quoniam parum frugi, omnino
itanda: nam internæ phlegmoni nocet,
eliriúmque auget, & omnia in deterius
onuertit, materiæque resolutionem pro-
ibet, & neruis nocet: & sic nullo modo
onuenit.

Ad sextum: Conueniunt Alex. Razes &
enique omnes, quòd fieri debeat, si non
uacuandi, saltem reuellendi gratia, & hoc
n principio morbi, cauendò vt suprá.

De lethargi descriptione & loco affecto.

Lethargus est dormiendi inexpugnabi-
lis quædã cupiditas, eóque λήθαργος dictus
est, quod ab accidente, id est, ab obliuione
frigidum cerebri apostema sequente fiat.
vnde & aliâs. Veteranus morbus vocatur,
eò quòd qui tali ægritudine laborant,

æterno veluti ſopore afficiantur. Fit
hic morbus vel in meatibus ſubſtantiæ
rebri,& hoc vt plurimum:vel fit in pan
culis,vel in eius ſubſtantia,& hoc rarò
modum contingit, in ventriculis verò
rebri nequaquàm.Quòd ſi fieri conting
non amplius lethargi nomen, ſed pot
apoplexiæ vel epilepſiæ obtinet,fitque
plurimum in occipitio,interdum in ſin
piti,vel in medio,ſed rarò admodum.

Loci conſentientes de lethargo.

Gal.lib.finit.med.Lethargus eſt delat
in ſomnum non facilè excitabilem, q
cum coloris vitio & flatuoſo œdema
nec ſine ipſarum quoque ſolidarũ partiu
repulſifici ſpiritus languore prouenit fe
indebili febre ac maligna. Auicen.prin
tertij,cap.16. Lethargia dicitur apoſten
phlegmaticum intra cranium factu
& eſt ſirſen pituitoſum, &c. Et hæc q
dem ægritudo nominatur nomine ſ
accidentis, id eſt, ab obliuione apoſten
cerebri ſequente, &c. Cel.lib.3.cap.20.
lethargo marcor eſt,ac inexpugnabilis p
nè dormiendi neceſsitas, &c. De loco læ
loquitur Paul. lib.3.cap.de leth.ibi, τόπ
ἔχει τὸν αὐτὸν τῇ φρενίτιδι φημὶ τὸ ἐγκέφαλον,&
Auicen.prima tertij, cap.16. Et plurimù
quidem fit in meatibus ſubſtantiæ cer

bi

ri, & raro in velaminibus & ſubſtantia cerebri, quia phlegma raro penetrat panniculos cerebri, propter eorum duritiem propter eius viſcoſitatem, &c. Gale. 3. de loc. aff. cap. 5. In lethargo & in omnibus ſoporoſis affectionibus ratio & memoria pereunt. Quare quum memoria in occipitio, & ratio in medio ventriculo reponatur, hoc ſequi neceſſe eſt, lethargum ſcilicet plerunque in his duobus locis contingere, &c.

De lethargi cauſis.

Quum cerebrum primario affectu laborat, binas tantum cauſas antecedentes & coniunctas habere dicitur, ex quibus procatarcticæ intelliguntur. Antecedētes ſunt vehementia frigora cum multa humiditate complexa, ſicut in pituita & in nimia repletione cernitur. Vel antecedentes dicuntur quæcunque pituitoſum humorem generare poſſunt, ſicut comeſtio fructuum & ceparum, aut nimia potio. Cauſæ verò coniunctæ ſunt humores lethargum ad actum producentes: ſi verò cerebrum per conſenſum afficiatur, tunc vel fit ex mutatione alicuius acuti morbi, velut à phrenitide & à febre continente, vel à ſtupefacientibus pharmacis nimis refrigerantibus cerebro adhibitis, aut fit à diaphrag-

mate, vel ab aliquo alio viſcere affecto. [...]rus igitur lethargus à pituita tantùm[...] nothus verò à pituita cum bile admixta [...] capite putreſcente, oboritur, vnde ſymp[to]mata habet etiam admixta.

Loci conſentientes de cauſis lethargi.

Gal. 3. de loc. aff. cap. de morb. comit. [le]thargus ortũ trahit à vehementi frigo[re]. Et 2. Aphor. comment. 3. Somnus, inquit, [...] refrigerato primo ſenſitiuo, id eſt, ce[re]bro, quæ refrigeratio ſi mixta fuerit hu[mi]ditati, facit lethargicas paſsiones, ſi cũ [sic]citate καταλήψεις. Et 4. de ſympt. cau. cap. [...] Fit lethargus à frigida maltáque humi[di]tate grauante. Vide etiam Gal. 2. de lôc. [aff.] cap. vlti. Nam ibi quotquot, inquit, affect[i] ſunt ſoporoſi ac ſomnolenti, tot omne[s à] frigida cauſa oriri. Itidem 3. de loc. aff. c[ap.] 5. Paulus lib. 3. cap. de leth. Ex pituita q[uæ] frigore nimio & humiditate cerebrũ i[m]buerit, contrahitur. Auic. prima tertij, c[ap.] 16. Et hæc ægritudo generatur ab om[ni] quo generatur humor plegmaticus, & [a] quo ſunt euaporatio & putrefactio, & c. [...] plurimum, inquit, generatur ex comeſtio[ne] ne ceparum, & ex nimia repletione ſtom[a]chi, & multitudine potus, & comeſtion[e] fructuũ intellige frigidorũ humidorum[.]

Obiectio.

Quur damnat cepas Auic. quum ex sua lliditate potius proficere, quàm nocere eberent?

Responsio.

Cōsiderat in cepis duas esse partes, quasam scilicet crassas, ex quibus pituita generatur, & quasdam acres, quæ euaporatioem ad caput mittunt, quæ simul vnitæ poius capiti nocent, quàm prosunt. De causis er consensum loquitur Aët. ser. 6. cap. 3. Fit ethargus ex mutatione alicuius acuti norbi, vt ex phrenitide, & à continente febre, & ex aliis plurimis morbis, in quibus præsertim euacuationes sequutæ sunt, &c. Gale. lib. finit. med. Lethargus euenit partim affecto principio, id est, cerebro, partim abscessu. Alex lib. j. cap. 20. Si pituita sola deliquerit, lethargiam veram introducit: notham verò pituita cum bile mixta in capite putrescēte, & sunt in ea symptomata permixta.

De lethargi indicijs.

Indicia lethargi sunt 13. vt dolor leuis quasi extendens, febris lenta, somnus grauis, obliuio vehemens, respiratio imbecillis & rara, crebra oscitatio, singultus ob stomachi cōsensum, albedo linguæ, pigri

tia in motu palpebrarum, pulsus ra & tremuli, aluus interdũ humida, interdum, sed rarò arescit, vrinæ quales inuentomni, interdũ tremores & sudores apparent, &c.

Discrimen phrenitidis & lethargi ex Auicenna.

Vterque affectus similis in hoc esse videtur, quòd patientes aliena ac varia loquuntur. Differunt verò quadrifariam: primò, quia in lethargo somnus est grauis, in phrenitide paucus vel nullus: secundò lethargici in suis lectis præcipitati iacent, phrenetici resurgunt: tertiò, in lethargo pars posterior, in phrenitide anterior laeditur: quartò, in lethargo est febris lenta, leuísque dolor capitis, in phrenitide vero vehementia sunt omnia, &c.

Discrimen lethargi & apoplexiæ, syncopis & vteri strangulatus.

Differt lethargus ab apoplexia ex eo, quòd lethargus paulatim ac pedetentim fiat: apoplexia verò statim. Differt ab vteri strangulatu, quum excitatus respondeat, strangulata minimè. Differt à syncope, quum in lethargo facies sit viuida, in syncopi veluti mortua. Differt à subet & congelatione per febrem, quæ nec in subet ve

cong

congelatione accidit, intellige, præsertim si ægritudines & non accidentia per se sint.

Loci consentientes de signis lethargi.

Paulus lib.3.cap.9. In lethargo adest febris lenta, nõ admodum acris, cum animi in somnũ profunda delatione, pulsus magni, turbulenti, respiratio rara & imbecillis, & cætera omnia à me exposita. Auic. similiter prima tertij, de signis leth. ibi, Soda leuis, febris lenta, necessaria enim est febris in omni apostemate facto ab humore putrefacto: & propter hoc separatur à subet, &c. Vide insuper Gala. 5. de loc. aff. cap. de septi trãsuersi affectibus, & 3. de loc. aff. cap. 5. Itidem Aet. ser. 6. cap. 3. ibi, Proinde considerare oportet speciem delationis in somnum, &c. De signis discriminum lethargi cum phrenitide, apoplexia, & cæteris similibus lege ex Auic. Arcul. Sauonarola, & ab ipso Gordonio.

De lethargi cura.

Scopi in curando lethargum quinque enumerantur, primus euacuatio, secundus reuulsio, tertius materiæ repulsio, quartus symptomatum emendatio, quintus victus ratio instituenda. Euacuatio, si adsit repletio, aut pituita cum sanguine abundaue-

rit, fiet per sectionem venæ cephalicæ: quę
si minus sanguis redundet, per phlegma
gogum, per secessum, vel per vomitũ edu
cens moliri potest. Educunt pituitam hie
ra simplex, hiera cõposita, pilulæ chochia
electuariũ indum, & quæcunque in cepha
læa ab humore frigido exarata sunt. Vo
mitus fiet ex decocto raphani cum sesqui
uncia oxymellitis scillitici. Reuulsio fie
per cucurbitulas, lotiones, clysteria, quæ
multum in hoc casu laudantur, per frictio
nes, ligationes, &c. Clysteria parantur ex
rebus ad caput spectantibus, sicut ex deco
cto saluiæ, maioranæ, rutæ, betonicæ, ste
chados, cui mellis rosacei tres vnciæ, &
totidem olei communis adiectæ sint: vel
si acria volueris, adde prædicto decocto ra-
dicum cyclaminis, colocynthidos, carta-
mi, centaurij quantum lubet, addito etiam
sale gemeo, aut hiera composita, electua-
rio indo, &c. Lotiones fiant ex prædictis
rebus à cubito ad extremam manum, & à
genu vsque ad plantas pedum, &c. Repul-
sio materiæ perficitur per exteriora & in-
teriora. Per exteriora in principio repel-
lentia, per interiora materiam præparan-
tia. Exteriora in principio repellẽtia sunt
oxyrrhodinum: in augmento repellenti-
bus adde resoluentia, vt est aliquid ca-

orei, & à medio ſtatu vſq; ad lethargi de-
linationem reſoluentibus puris vtendum
cuti eſt emplaſtrum Meſues, quòd recipit
iretri, ſinapis, ſcillæ, caſtorei, euphorbij,
c. Interiora materiam præparantia ſunt
yrupus de ſtechade, oximel ſcilliticũ, rho-
omel, & cætera quæ dicta ſunt in capite ce
halææ ab humore frigido, cum aquis vel
lecoctis ſaluiæ, ſtechados, maioranæ, hyſſo
i, betonicę, &c. Emendatio ſymptomatum
iet per ea, quæ à ſomno profundo ægrum
reuocant, vt eſt fumus humorum capillo-
rum, item frictio pedum cum acuto, ſale,
vel farina ſynapis, vel cum ſucco rutæ, ace-
to & ſale. Reuocat etiam à ſomno pilorum
euulſio partiũ inferiorũ, clamor & tumul-
tus: obliuio verò loquẽdi, mingendi, ac ege
rendi, incitando, veſicam comprimendo,
oleiſque aſpergendo, membráque inferio-
ra vehementer comprimendo, reuertitur.
Victus ſit tenuis, inciſorius ac reſecans, cũ
condimentis quibuſdam paratus; vt panis
contritus in aqua cum ſaluia, pauco pipere,
vel cinnamomo, vel ptiſana, ſale vel pu-
legio vel oxymellite parata, vel aquá ci-
cerum vel lupinorum: potus ſit hydromel.
In declinatione morbi victus ſit qui vires
recolligat ac recreet: vnde dandum eſt vi-
num aquoſum, tenue, album, ſubaſtringẽs.
Carnes

Carnes ſint gallinarũ, columborum, mo[...] tanarúmque auicularũ, piſces petroſi, ole[...] ſint porri, aſparagus, petroſelinum, &c. A[...] ſit lucidus, ſplendidus, domus tepida, ſo[...] nus non permittatur niſi per mediam h[...] ram, deinde excitetur, ita vt de media i[...] mediam horam dormiat & excitetur: fr[...] ctiones vicem ſuppleant exercitij, &c.

Loci conſentientes de cura lethargi.

De omnibus his ferè intentionibus lo[...] quitur Gale. 13. meth. cap. 21. & primùm d[...] euacuatione, ibi: Incidenda eſt in talibus affectibus vena ſtatim ab initio, ſi virtus valeat, &c. De humorum pręparatione, ibi: Excitare eos oportet, & craſsitiem humoris incidere & excalefacere, incoquentes in aceto thymum, & pulegium, & origanum, &c. De deriuatione, ibi: Mox palatũ valentibus & acribus medicamentis vngemus, deinde ſternutamẽtis vtemur. De repulſione, ibi: Tum capiti ſimiles præſidiorum facultates imponemus, adaucta ſemper eorũ vſque ad ipſum ſinapi vehementia. De reuulſione, ibi: Quinetiam cucurbitulis vtemur, &c. De euacuatione loquitur Auic. etiã prima tertij, cap. de cu. leth. ibi: Si non fuerit quod prohibeat, phlebotometur prius: & ſi alia fuerint tibi neceſ-

ria, da ei ad potandum hieræ picræ, ℨ.j.
quartam vnius drachmæ de pulpa colo-
ynthidos,&tres drachmas myrobalanorũ
danic vnum masticis. Aet.ser.6.capi.3. Si
nguis fuerit redundans secetur vena, &
ro viribus euacuetur. De reuulsione loqui
ır Paul.lib.3.cap.9.ibi. Si minus sectio ve
æ competit, eius loco clysteriis acribus al
um ducemus. Acria enim huc spectant,
uia tum febris mitis est & lenis, tum quia
nateria crassa, non apta fluere, in ventricu-
o continetur, à quo clystere acutũ diuertit
& euacuat. Similiter Auic.loc.cit. Admini
tra eis clysteria acuta, & trahatur materia
id inferiora, & fac eũ vomere cũ pẽna mel
le & sinapi illita, & frica extremitates eius
donec rubescant & doleant, &c. De repulsio
ne & materię præparatione loquitur Auic.
cap.cit. & in principio. Repelle materiam
cum oleo rosaceo & aceto, & post duos dies
à principio sui misceatur eis castoriũ, &c.
Alex.lib.1.capi.20. Vniuersam curationem
capiti applicare oportet, quò vapores, qui
eò deferuntur, promptius supprimantur.
Danda est insuper opera, vt humores ibi co
acti concoquantur, incidantur, & dissipen-
tur, &c. De sympt.emendatione facit men-
tionem Cels.lib.3.cap.20.ibi. Hos quidam
excitare nituntur admotis his, per quę ster-
nutam

nutamenta euocantur, & his quæ odore f
do mouent, qualis eſt pix cruda, lana ſuc
da, piper, veratrũ, &c. Auic. loco cita. Quu
in ſubet profundi fiunt, euelle capillos e
rum, & pone apud nocram ventoſas mu
tas cum igne & abſque inciſione, & quu
eis acciderit obliuo vrinæ & ſtercoris, en
broca vtraque emunctoria, & vẽtrem cu
decocto camomillæ, meliloti, violarun
& comprime veſicam, &c. De victus rati
ne inſtituenda lege Aët. ſer. 6. capit. 3. ib
Cibi porrò ſint tenues, & inciſorij, ac reſi
cantes, & cum condimentis parati, aniſ
cumino, apio, pipere: ſunt tamen qui a
ſum damnent, quum ſit ſomniferum. Pau
lib. 3. cap. 9. etiam de his loquitur, ibi, Ali
mentum ſit cremor ptiſanæ cum oxymell
te, vel ſalibus, vel pulegio, & hoc in pri
cipio. Nam in declinatione victus ſit qui v
res recolligat, &c. Auic. loco cita. Et quun
nutris, nutri eos cum aliquibus quæ ſint ſi
cut aqua lupinorũ, ciceris cum hordeo fra
cto: deinde quum finitur ægritudo, adm
niſtra reſtaurantia. Lege fuſius hos autho
res, & plura, quæ hîc recitari non poſ
ſunt inuenies, &c.

Lethargum generantia.

Cepe, ozimum, ſemina nigri & albi pa
paueris, poma mandragoræ.

De

De prognosticis lethargi.

Hippoc.aphor.2. Aphor.1.in quo morbo mnus laborem facit, mortale: si verò iuit,non mortale.B.intellige somnum,quanus somnum, esse mortalem, sed quateàs accidens alicuius morbi. Et Aphoris.2. phor. 3. Somnus atque vigilia si modum xcesserint,malum.B. Excedit modum triliciter: primò ex parte quantitatis, vnde nultus vel deficiens malus:secundò ex par e qualitatis,qualis est somnus inexpugnailis & superfluus, cerebrum infrigidans humenctans: tertiò, ex parte temporis, ualis meridianus & nocturnus. Auicenas rima tertij,ca.de signis lethargiæ. Quũq; ortia fuerint accidentia lethargiæ,& mul iplicatur sudor valde, est tunc perimens, ropterea quòd sudor deiicit virtutem, & uum spiritus dilatatur & fit bonus & de-clinant accidentia, tunc tendit ad salutem, & propriè si apparent apostemata post aures, &c.Cels.lib.3.cap.20.Lethargus est de genere acutorum, & nisi succurratur, celeriter, iugulat, &c.

Authores dissentientes circa leth. & vertig. quære infrà.

De vertigine.

Τὸ σκοτωματικὸν πάθος, id est affectus scoto maticus,qui & vertiginosus dicitur, quid sit

ſit, ex ipſa appellatione manifeſtatur. [...]
enim ſcotomaticus is dicendus, cui obte[...]
brationes contingunt, ac ei videtur ca[...]
circunferri, ita vt firmari non poſsit, [...]
parua occaſione cadat. Differt verò ve[...]
gò à ſcotomatico affectu, eò quòd omne [...]
toma vertigo ſit, ſed non econuerſo. σκο-
μα dictum Latinè turbo, à σκοτῶμαι, id[...]
vertiginor, ſiue à verbo σκοτόω, id eſt [...]
tenebro, ſiue à σκοτίζω, id eſt obſcuro: o-
ſcurantur enim prę caligine oculi, vt nil
videant. Sed in vertigine ſimpliciter di[...]
res videntur tantùm circunuolui, abſq[...]
caſu & tenebris. Differunt etiam in cau[...]
vt infrà videbitur.

Loci conſentientes de vertigine.

Galen. Aphor. 4. comment. 17. Vertigo [...]
quando ſimul videntur circũuolui quęcu[...]
que conſpicimus, & ſenſus viſus derepen[...]
deſtruitur, quum videantur tenebrę circ[...]
fuſæ. Auic. prima tertij, tra. 5. Vertigo eſt [...]
habens ipſam imaginetur quòd res ſup[...]
ipſum voluantur, & quòd eius cerebrum [...]
corpus ipſius reuoluantur: quare non reg[...]
ſe ita vt firmetur, imò cadit, &c. Ba. Inte[...]
lige ſcotomaticum affectum (& ſi nulla [...]
tenebris fiat mentio) hîc ab Auicen. defi[...]
ri, ſub quo vertigo tanquam minor diſpo-
ſitio continetur. Definitur verò vertigo

Raz

aze hoc modo, Razes 1. comment. capi. 2. ertigo eſt diſpoſitio, in qua apparet res re olui, tamen homo non cadit, ſed regit ſe, c.Ba. Adde, ſed perſeuerante morbo diu- us ex facili occaſione concidit, maximè bi in circulum circũuertatur. Vnde. Gal. de loc. aff. A parua occaſione hebetãtur, a vt interdum cadant, ſi circunrotentur. Ioc idem adſerit Paul. capi. proprio, &c. & ẽt. ſer. 6. cap. de vertig.

De vertiginis cauſis.

Cauſæ vertiginis primitiuæ ſunt omnes x res pręter naturales, ex quibus vapores raſsi egredientes, vt cepæ, vinum, cerebrũ nalè afficiunt. Similiter vna in ſole, mala ntemperies, capitis percuſsio aut cranij ractura ſolita, excretiones retentæ, crudi- ates, ebrietates, & conſideratio rerum quæ ircumagũtur. Antecedẽtes ſunt omnes hu nores, à quibus vapores eleuantur, qualis ſt vtraque bilis, pituita & ſanguis. Coniun tæ ſunt vapores ſpiritibus admixti, exiſtẽ es actu in regione viſus. Hæc affectio etiã er conſenſum alicuius partis vel totius fie i poteſt, ex vaporibus ad caput elatis, aut x ore ventriculi à malis humoribus mor- o, ab iiſdem et cauſis deniq; prodeunt ver- igines, à quibus morbus comitialis, & eaſ lemet ſedes occupant, &c.

Loci consentientes de causis vertiginis.

De causis primitiuis loquitur Gale.3. locis aff.ca.8.ibi.Id maximè accidit,quu vel sub sole æstuauerint, vel aliam ob ca sam calefacto fuerint capite, aut ex cali vaporosóq; spiritu caput opplente,&c. A. ser. 6. capi.7. Facile capiuntur ab hac af ctione, quibus consuetæ excretiones su oppressæ, sed & cruditas & ardores as dui, & ebrietates affectionem hanc ef ciunt. Auicen.prima tertij, cap.de cau.ve tig.Fit propter considerationem ad res q voluuntur, ita vt figatur forma illa sensa in anima. Et paulò pòst inquit. Interdu fit à malitia complexionis, & fit ex mot re spiritus exterius, sicut ex percussio capitis & fractione cranij, &c.De antec dentibus causis lege Galen.Aphor. 3.co mẽt.27.ibi,Quotidianæ cõstitutiones,& vbi inquit.Fit vertigo ab humore cum s ritus crassitie in capite moto, ideóque p xima est comitialibus morbis & apopl xiis, &c.Paul. lib.3.capit.12. Nascitur v tigo, quum frigidus & glutinosus hum cerebrum occupat, &c. Auicen.prima te tij, tract.5. Vaporis materia quandoq est cholera, quandoque phlegma, & vert go phlegmatica similis est epilepsia, & De atra bile & sanguine non meminit, n

i vbi de ſignis vertiginis loquitur. De
auſis coniunctis loquitur Galen. Aphoriſ.
. commenta. 31. ibi. Vertigines accidunt
ropter ſpiritum vaporoſum, qui in parti-
us cerebri inordinato motu cietur, &c.
Auicen. prima tertij, capi. cit. Ex cauſis fit
orporeis pręſentibus in vacuitatibus cere
ri, contentis in ipſo ex vaporibus proue-
ientibus in venis, quæ ſunt in ipſo & ner-
is, &c. De cauſis per conſenſum plura ha
es ex Galen. Aphoriſ. 4. comment. 17. ibi.
Fit ab ore ventriculi à malis humoribus
morſo, &c. Item Aphor. 3. commen. 31. ibi.
Aut in ventriculo vitioſis ſuperfluitatibus
ceruatis ad cerebrum fertur exhalatio va
poroſa. Item 3. de loc. affect. capit. 8. Ori-
baſius Aphoriſ. 3. comment. 20. de hac re
mentionem & ipſe facit, ibi, Sicut ven-
tus ſeſe eleuans, & puluerem in ſublime
rapiens, &c. Auicen. prima tertij, tra. 5.
Et quandoque fit ex vaporibus aſcendenti-
bus ad cerebrum, &c. lege eum fuſius, nam
ibi enumerat omnes partes, à quibus ſe
extollere poteſt. Galen. in libr. qui intro-
ductio ſiue medicus nuncupatur, Caligi-
nes, inquit, oculis offuſæ & vertigines co-
gnata ſunt vitia morbo caduco, ab iiſ-
demet cauſis prodeunt, atque eaſdem ſe-
des occupant, &c.

De signis vertiginis.

Indicia quę distinguunt vtrum primario affectu, an per cōsensum efficiatur vertigo, hęc tria sunt: primũ non præcessit alterius membri nocumentum: secundum est vertigo assidua, quæ nõ excitatur ex repletione alterius mẽbri, nec remouetur ad alterius membri euacuationem: tertiũ, quia omnes ferè sensuum actiones læsæ sunt. Si igitur alterius membri læsio pręcesserit, ad cuius incrementum vertigo augeatur, & ad eius decrementum decrescat, & ad eius ablationem auferatur, tunc per consensum est. Vbi igitur per consensum ventriculi fieret vertigo, tunc præcedet praua concoctio, appetitus deiectio, grauitas, nausea, vomitus, & anxietas quædam stomachica, dolórq; erit in anteriori parte cerebri vsque ad mediũ propter neruorũ reuersiuorum consensum &c. Si verò primario affectu, tunc præcedunt hebetudines in oculis, aurium sonitus, auditus grauitas, dolor capitis, & sic vniuscuiusque sensus oblæsio aderit. Indicia humorum, præcipuè sanguinis sunt, venarum inflatio, oculi rubei, capitis grauitas, somnus & pulsatio. Bilis sunt vigiliæ inflammatio sine grauitate multa, imaginationes citrinæ, &c. Pituitæ, sunt grauitas, tumor, multitudo somni: & sic de reliquis

liquis humoribus etiam intelliges, &c.

Loci consentientes de signis vertiginis.

Galen.3.de loc.affect.ca.8. loquens de signis primarij affectus & per consensum inquit, Vertigo quum per se fiat, aut per ventriculi consensum, sicut & Archigenes fatetur, sic signa distinguere oportet. Nã si vertigo ex primaria cerebri affectione fiat, tũc aurium soni, & capitis dolor, & grauitas, & sic olfactus & cuiuscunque sensus à capite prodeuntis oblæsio aderit. Vbi verò per consensum oris ventriculi, presentietur cordis morsio, quam Græci dicunt καρδιωγμὸν, & nausea, & c. hæc eadem recitat Paul. lib. 3.capi.12. Auicen. prima tertij, tra.5. Vertigo facta ex reuolutione hominis, aut consideratione ad res reuolutas, nota est per se & similiter, quæ fit à percussione & casu. In ea quæ fit à retentione materierum in cerebro, signa sunt, quòd ægritudo est assidua, non sequens ægritudinem aliorum membrorum, nec est excitata cum repletione, nec sedata cum euacuatione, & antecedit ipsam dolor capitis, sonitus & tinnitus, & grauitas est in capite, & inuenit tenebrositatem in visu, & in sensibus abbreuiationem, &c. Lege eum fusius: nam si omnia vellem in vnum congerere, essem longitudine longè longior. Lege etiam

ipſum de ſignis cuiuſque humoris, ibi, Et fuerit humor, &c.

De cura vertiginis.

Primum id in cura notato, an per ſe, a per compatiendi rationem morbus fiat. S per ſe, an actu vertiginoſus ſit, an facu tate. Primò expedit curatio, alteri præſe uatio. Præterea etiam id intuere, nui in ipſa vertiginis acceſsione ſit patiens, a extrá. Si in acceſsione, tunc frictionibu cucurbitulis, ligationibus & medicamen tis odore mouentibus æger excitandu eſt: ſi verò extra acceſsionem, tunc primùi cauſa diligenter conſiderata, curandus e rit. Vnde ſi fuerit cauſa primitiua, quali eſt viſus rerum circunuoluentium, aut au ditus vocum ingentium, aut percuſsio a crapula, tunc ita remouenda erit cauſa, v nec res mobiles videat, nec ſonos inger tes audiat: & tunc motus ſpirituum & ec rum diſiunctio moderetur cum quiete an mi & corporis in loco obſcuro, interin remouendo ſi quæ mala fuerit intempe ries in cerebro derelicta, cum contrarii intrà & extrà applicatis. Si verò aliqui humorum cauſa fuerit, tunc quintuplic medio indiget, primò euacuatione, ſe cundò reuulſione ſimul & deriuatione, ter tiò alteratione ſiue humorũ pręparatione

quartò

uartò accidentium remotione, quintò victus ratione. Euacuatio fiet per sectionem venæ, si sanguis superabundauerit, per remotas venas, incipiendo à saphena, deinde basilica, postremò ab ipsa cephalica & à venis, quæ post aures locantur, præsertim si purgationes mēstruorum vel hæmorrhoidarum oppressæ sint. Si verò sanguis cum aliis humoribus in qualitate redundet, prout natura humoris requirit, euacuabitur cum rheubarbaro, myrobalanis, cassia, &c. Reuulsio fiet cū omni reuulsionū genere, vt suprà dictum est in cap. cephalææ, procedendo vsq; ad cauteria. Alteratio, siue humorum præparatio, perficitur per exteriora & interiora. Exteriora parantur in principio cū his, quæ repellunt ac infrigidant, quale est oleū rosaceum & acetum. In medio tempore cum repellētibus ac resoluentibus mixtis, & in fine cum puris resoluentibus, prout habuisti in cap. cephalææ. Interiora per ea, quæ immobiles reddunt spiritus, sicuti sunt frigida styptica, qualis est syrupus ros. de granatis, de ribes, de citoniis, & quæcunq; apozemata ex his parata, vbi materia sit calida, & spiritus in motu fuerint. Valēt etiā in hoc casu eclegmata ex saccharo rosaceo, mina cydoniorum, item cotoneata, à prandio statim vel ab

ipſa cœna comeſta. Remotio accidentiu
erit,ſi nec apud ignẽ,nec in ſcalis, nec pr
pe flumina patientes ſint, ne interdum
vertigine oborta præcipitentur:ſi verò al
quæ etiam tenebræ adhuc remaneant,cu
his quæ clarificant, ſtatim curabuntur,&
Victus ratio,ſi ab humore calido fieret v
tigo,erit quę bilis aut ſanguinis feruore
extinguat,ſicut ſunt acetoſa, ſtyptica, qu
lis eſt ſuccus cotoneorum malorum & g
natorum, in quo buccella panis immer
poteſt,ſitq; victus non flatuoſus, non cac
ſtomachicus,ſed facilè concoctilis. Aër
magis obſcurus,quàm lucidus, ne ſpirit
agitentur.Potus ſit modicum vini albi t
nuiſsimi, præſertim ſi vertigo per comp
tiendi rationẽ fieret. Somnus ſit notabili
quies non ſolùm corpori, ſed etiam anim
cõfert. Vitãda inſuper ſunt accidentia an
mi,ſicut ira,triſtitia, nimia cogitatio, &
Venereis quantũ poteſt ſe abſtineat, &c. S
cauſa fuerit per cõſenſum,tunc triplici ſc
po curabitur,primò cum cauſę remotione
ſecundò cũ mẽbri mittentis & recipienti
roboratione, tertiò cũ reuulſione vaporũ
adhibito tamen regimine congruo, vt ſu
prà:quę omnia lõgè vberius habita ſunt i
cap.cephalææ per conſenſum, &c. Quar
non eſt, vt hîc denuo recitentur,&c.

Loci

Loci consentientes de cura vertiginis.

Paulus lib.3.cap.12. Vertiginosos in acessione excitabimus cum medicamentis, quæ odore mouent, item frictionibus, & id genus aliis, &c. lege etiam de hoc Marc. Gat. Auic. prima tertij, tra.5. Vertigo facta à reuolutione hominis super ipsum, & consideratione eius ad reuolutiones, & cõsideratione à loco alto, cũ quiete & traquillitate curatur & somno, si non citò sedatur.

De cura à causa humorali, & primò de ipsa euacuatione loquitur Auicen. loco nuper citato ibi: Quæ verò facta est ex sanguine, aut ab humore contento in corpore, curat phlebotomia ex cephalica, deinde ex vena quietis, quæ est post aurem. Et Paulus loco citato: Vbi morbus conquieuerit, sanguis discutiendi gratia extrahatur, & purgatio ex hiera præstanda. & Razes 9. almã. Quòd si non appareant, & facies sit rubra, sanguis ex cephalica vel basilica erit minuẽdus. De reuulsione etiam loquitur Paulus ibi, Interpositis diebus acri clystere & cucurbitulis ad occipitium cum scarificatione, móxque apophlegmatismis & sternutamentis vti debemus, &c. Auic. loco citato: Et cauterizatur arteria, & propriè ea, cuius causa est ascensio vaporum: & ventosæ conferũt nocrati, &c. Si verò fuerint hu-

mores diuersi à sanguine, incipe ad cura
dum cũ pilulis de hiera & infusione aloë
vel in humoribus calidis cum decoctio
myrobalanorum, epithimi, pilulis stom
ticis, &c. De alteratione plura habes
Aet. ser. 6. cap. 7. ibi, His verò qui calidu
caput habent, etiam rosaceum cum ace
adhibeas, &c. Et Auic. cap. cit. Et confort
bis caput cum oleo rosaceo & aceto, & ole
camomillino, & post cõfirmationẽ cũ ole
camomillino singulari, &c. Loquens etia
de interiori inquit, Et malitia complexio
nis curatur per contrarium, vt temperetu
cõplexio naturalis, vbi Hugo Senensis vt
tur syrupo de stechade, de epithimo, oxy
melle composito & scillitico cum decocto
hasce origani, hyssopi, stechadis, &c. De a
cidẽtium remotione loquens etiam Auic
inquit, Et habens vertiginem alienet à s
considerationem ad omnem rem citò reu
lubilem, & ab aspectu profunditatum fo
uearum, & verticum mõtium. Lege etian
de his omnibus Arcul. Marc. Cat. Michaë
lem Sauo. & Gordonium. Deuictus ratione
fit mentio ab Aetio ser. 6. ibi, Cibi sint bo
ni succi, facilè concoctiles, flatus exortes
omnino stomacho ac ventri commodi, vri
nam cientes, vinum modicum sit, album &
tenuissimum, & non valde vetus. De cura
per

p consensum, Mes.cap.de vert.inquit, In
pmis materiam abscinde, deinde mem-
tum mandans rectifica, & regimen ad
qualitatem administra, cerebrum & ca-
pt cōforta, ne recipiat, deinde diuerte va-
res & fumos cum constructione doloro-
s ventosatione, clysteriis, &c.

Obseruationes de sectione venæ.

Actius ser.6.capite 7.monet, ne acerua-
tm euacues, nam ex facili occasione con-
dunt, &c.

Vertiginem generantia ex Dioscor.

Cardamomum, hyosciamus, mandra-
gra, falernum, aconitum, cicuta.

Remedia ad vertiginem ex eodem.

Valent peucedanum, galbanum, ampe-
s leuce acetum scilliticum, vinum scil-
ticum.

De prognosticis vertiginis.

Auic. prima tertij, tra.5. Quandoque fit
ertigo & scotomia secūdum semitam cri-
s, & vertigo frequens, & propriè in decre-
itis nunciat apoplexiam: & similiter ver-
igo eueniens successione stuporis com-
nunicantis membrum, & quandoque sol-
iit vertiginem soda accidens. Ille cui fre-
uenter accidit scotomia, de seipso solici-
us sit, & humorem euacuet crassum, ne ad
pilepsiam aut apoplexiam perueniat,

Quum

Quum vertigo prolongatur, signum quòd fiat à causa frigida, &c.

Authores dissentientes circa lethargum & vertiginem.

1 Adserere, lethargum non principal[iter] in cerebro, sed in corde fieri, vt Ari[sto]teles, qui primam vim sentiendi in [cor]de esse dicebat, & non in capite.

2 Adserere, lethargum à melancholia [ge]nerari posse, vt Razes.

3 Adserere, in lethargo à frigiditate & [hu]miditate proueniente, sectionem v[enæ] non competere.

4 Adserere, in lethargo occipiti esse a[dhi]benda repellentia.

5 Adserere, scotomaticum affectum n[on] differre à suffusionibus oculorum, qu[ia] vtrobique imagines videantur.

6 Adserere, vertiginem quæ fit per c[on]sensum, non esse attribuendam capiti.

7 Adserere, omnem vertiginem per ar[te]riarum sectionem esse curandam.

Confutatio dissentientium circa lethargum & vertiginem.

Impugnat primum Gal. 4. de symp.ca. cap. 8. ibi, Cæterùm quòd capitis repleo somnum conciliet, iam Aristot. satis mo[n]strauit: sed quamobrem oppleto capite p[ri]ma sentiēdi vis quiescat, quum ipsa (vt ie

rat) in corde reſideat , nullam probabi-
n inuenire potuit rationem,igitur,&c.

Ad ſecundum reſpondet Auicen. prima
tij,cap.16.ibi, Sunt quidam Medici, qui
minant lethargiam omne apoſtema fri
dũ in cerebro, ſiue ſit melancholicũ, &c.
em videre poteris. Præterea Galen.loco
ato, Lethargus, inquit , fit à frigiditate
humiditate:ſed melancholia frigida eſt
ſicca,igitur,&c.

Ad tertium:Alex.lib.1.cap.20. Si nec vi-
s ægrotantis , nec ætas , regio & tempus
ſiſtere videatur , ſanguinem detrahere
principio ſtatim expedit,&c. Auicen.Si
n fuerit quod prohibeat , phlebotome-
r : intellige ſaltem reuulſiuam ſectio-
m competere,ſi non euacuatiuam.

Ad quartum: Galen.13.meth.cap.22.Sed
oniam ſuturæ , & præſertim coronariæ,
n ſolùm impoſiti medicamenti qualita-
s,ſed etiam ſubſtantiam,(ſi tenuis eſt)in-
ò tranſmittit:nam præter reliqua,tenuiſ-
mum eſt hoc loco craniũ & rariſsimum:
rgo quoties medicamenti cuiuſque vim
ehementer deſcendere voles , hoc maxi-
nè loco impones,&c.igitur non occipiti &c.

Ad quintum: Gal.in lib.qui Introductio
ue Med.nuncupatur , reſpondet dicens,quod
aligines oculis offuſæ & vertigines co-
gnat

gnata ſunt vitia morbo caduco, ſed inter ſe differunt, quod experientia demonſtratur: nam in ſcotomatico affectu leui occaſione hebetantur & concidunt, ſed non in ſuffuſionibus oculorum, &c.

Ad ſextum: Galen. 3. de loc. affect. cap. 8. Verùm vt iam anteà ſæpenumero monuimus, licet caput per alterius partis conſenſum afficiatur, affectio tamen ipſi aſcribenda eſt, &c.

Ad ſeptimum: Galen. 3. de loc. affect. cap. citato, Quamobrem nonnulli horum ab arteriarum ſectione præſidium petierunt, arterias pone aures ſecantes, ſed conſtat non omnes huius auxilij beneficio fuiſſe curatos, &c. Nam fieri poteſt, quòd inęqualis cerebri intemperies huiuſcemodi ſpiritum producat, &c.

De morbo comitiali.

Morbus comitialis, Græcè ἐπιληψία dictus, eſt totius corporis nõ omnimoda conuulſio, ex qua operationes, motus & ſenſus in mẽbris prohibetur, per temporũ interualla accidens, fitq́; cum repentino caſu ac exitu ſpũmę oris. Talis verò cõuulſio ſequi ſolet vel à multitudine grauante, vel ab acri materia cerebrum mordicante: quod quum tale moleſtum reiicere conatur, tali motu conuulſiuo concutitur, &c.

Loci consentientes de morbo comitiali.

Galen.3.de loc.affect.cap. 7. Morbus comitialis est omniũ corporis partium conuulsio non perpetua, sicut in emprosthotono, opisthotono & tetano, sed quæ ex temporum accidit interuallis. Et lib.fini.med. Comitialis morbus est oppresio mentis sensoriorúmq; cum repentino casu, ac spumæ oris exitu. Auicen.prima tertij, tra.5. Epilepsia est ęgritudo, prohibens membra animata ab operationibus sensus & motus in erectione non integrè: & illud est propter oppilationem contingentem, &c.

Obiectio.

Quum Galen.de symptom.differ.cap.3. dicat, Si non totum corpus conuellitur, sed principes functiones detinentur, hoc symptoma morbus comitialis appellatur: si igitur symptoma est, quomodo ab Auicen. ægritudo dicitur? Præterea conuulsio est symptoma, sed morbus comitialis est conuulsio: igitur symptoma & non morbus, vt Auicen.

Responsio.

Morbus comitialis sumi potest primò pro obstructione cerebri ventriculos opplente, vel pro mala intẽperie, vel pro mala compositione, & sic his tribus modis est ægritudo: at sumptus pro motu cõuulsiuo,

est

est symptoma siue accidens,&c. Quur motus conuulsiuus fiat in cerebro, reddit rationem Gal. 3. de loc. aff. cap. de mor. comit. ibi, Proinde existimaui similem motum cerebro euenire, qualis stomacho interdũ à re quapiam molestato accidere solet,&c. Vide etiam de hac re Aet. ser. 6. cap. 13. De generatione spumæ vide Galen. aphoris. 2. comment. 43. ibi, Strangulati,&c. & Auic. ibi, Spuma verò accidens in epilepsia est propter agitationem motus,&c.

De causis morbi comitialis.

Causæ primitiuæ sunt victus deprauatus ac potus multitudo, mora in sole nimia, coitus plurimus, exercitium super repletionẽ: accidentia animi, vt tristitia, ira, timor, euentus, tumultus, auditus vocum terribilium, odor hepatis cerui vsti & gagates lapis, bitumen & cornu ceruinum. Causæ antecedentes sunt, intẽperies mala totius corporis, cõplexio cerebri frigida & humida, ex qua flatuosus spiritus generatur, vel malus humor, vt pituita, atra bilis, sanguis vel materia venenosa. Causæ coniunctæ sunt, vapor vel flatus crassus, vel talis humor actu obstruẽs. Causæ verò per consensum, omnia membra, à quibus vapores ad cerebrum mittuntur, sicut totum corpus, stomachus, lien, & cętera membra,

à quib

quibus vapores eleuari possunt.

Loci consentientes de causis morbi comitialis.

Gal.5.de loc.aff. cap. 6. Iam alios vidi-
mus (loquens de causa primitiua) conuul-
sione comitiali ob oris stomachi vitium
correptos, quũ aut non probè cõcoxissent,
aut vini meracioris plurimum potassent,
aut Veneri immodicè operam dedissent.
Auic. prima tertij, tract.5. Et causas mouẽ
tes epilepsiam plerunque adiuuant causæ
extrinsecæ, sicuti immoderantia cibi & po
tus, & satietas nauseatiua, & mora pluri-
ma in sole, & coitus plurimus, & exercitiũ
super repletionẽ, & id quod debilitat cor
ex timore, &c. Aet. ser. 6. ca. 14. Epilepticos
collabi faciunt suffita, bitumẽ, lapis gaga-
tes, cornu ceruinum, odor hepatis caprini
assati, & ipsum hepar dũ editur. Hoc idem
habet Paul. lib. 3. cap. 13. Gal. aphor. 2. cõm.
45. Magna ex parte victus deprauatus hãc
passionem generat. Matthæus de Grado
historiã de suo filio recitat, qui ex magno
tubarum sonitu in epilepsiam ceciderit.
De causis antecedentibus & coniunctis lo-
quitur Gal. 3. de loc. aff. cap. 7. ibi, Non ab
ariditate vacuationéq;, sed à crasso semper
humore hanc affectionẽ induci argumẽto
est, quòd & subitò fit, & soluitur cõfestim:

nam ſubitariam meatuum obſtructione
à craſſo viſcoſóque humore fieri conſta
Paulus lib.3. cap. 13. Morbus comitial
habet cauſam partim in ipſo cerebro, pa
tim in vniuerſis ventriculis ſubſiſtentem
modò humorem pituitoſum, modò mel
cholicum. Itidem ait Gal.3. de loc.aff.ca
de Mania. Auic. prima tertij, tract.5. Tu
reſtat vt eius cauſa ſit, aut contractio cer
bri ad expellẽdam rem impedientem, qu
eſt aut vapor, aut qualitas mordicatiua, a
humectatiua malæ ſubſtantiæ, aut hum
faciens oppilationẽ & ſpaſmum non int
grum in ventriculis cerebri, & principi
originis neruorum, &c. B. Nota quòd h
tres cauſæ, ſcilicet vapor, humor & qual
tas vel mordicans vel ſubſtãtię venenoſa
mutuam adeò beneuolentiam in ſe agun
vt vna ſine altera effici non poſsit, & ſi
Intelligitur Auic. Ipſe verò loquẽs de cau
ſa materiali inquit, Fieri à ſanguine plu
rimo dominante, aut à phlegmate, au
à melancholia, aut à cholera, & eſt par
ua valde, &c. Hippoc. de ſacro morb. Pi
tuitoſis fit natura non bilioſis. Galen.4
de loc. aff. loquens de ſopore, apople
xia, & morbo comitiali, inquit, Horun
trium morborum frigiditas, ac craſſus
aut omnino viſcidus humor cauſa eſt. Si
mili

militer 2.aphor.comm.45.dixit. De causis
ir cõsensum habes plura ex Gal.5.de loc.
.cap.de affectu oris ventriculi, vbi exem
lum de grammatico affert, qui quotiens
oceret, cogitaret, irasceretur, morbo co-
itiali corripiebatur. Item differẽtias hu-
s habes ex Gal.3.de loc.aff.cap.de morb.
omit. Similiter habes exemplum de pue-
), qui principium affectionis sentiebat in
ure. Præterea quomodo ille humor ad ca
it ascendat, habes etiã exemplum de ictu
corpionis, quãuis hæc tertia species rarò
õtingere soleat, prout notauit Aet. ser. 6.
ap.13. Paulus lib.3. cap.13. Ore ventriculi
nquit affecto cõsortij lege oboritur, quẽ-
dmodum in colicis. Itẽ & ab aliis inquit
artibus nascitur, quum veluti aura quædã
rigidior ad cerebrũ ascendat, aliàs à cru-
e, aliàs à manus digitis, aliàs ab vtero mu
ieris grauidæ, &c. Auic. prima tertij, trac.
. Membra ex quibus vapores eleuantur
ad cerebrum, epilepsiam faciẽtes, sunt aut
totum corpus, aut splen, aut stomachus,
aut myrach, & contingit etiam illud in re-
liquis membris, &c.

De signis morbi comitialis.

Signa cõmuniter præcedentia, sunt mu-
tatio corporis à cõplexione sua, grauitas
capitis, tristitia, & eorum quæ iuxta sunt,

obliuio, imagines insomniorũ turbulẽ, pallor faciei, inordinatus linguæ motus & ira. Signa morbũ demõstrãtia, sunt spuma oris, repẽtinus casus, oris ac faciei distractio, ceruicis ac totius tremor, dentiũ constrictio, stercoris ac vrinæ ac etiã spermatis inuoluntaria emissio. In vehemẽti morbo si spuma ab ore abstergatur, denuo resurgit, in debili verò nõ amplius reuertitur, vel in debili citò resoluitur, in vehementi nequaquam. Signa pituitę sunt, si spuma sit crassa ac multa, si vrina vitro liquefactæ sit similis. Cognoscitur etiã ex vomitu, ab ętate, à regione, à regimine pręterito, à colore faciei & ab aliis vt dictũ est in primo lib. Signa demonstrantia morbũ esse in capite vel in aliis membris sunt, quia si in capite, præcesserunt sensus & motus læsiones, aut obliuio, aut amentia, &c. Si in stomacho, cognoscitur ex nausea, vomitu, e[illegible] sione, & sic de reliquis morbis, &c.

Loci de signis morbi comitialis.

De signis præcedentibus Auic. ibi loquitur & plurimum antecedit mutatio corporis à cõplexione sua &c. Paulus lib. 3. cap. 13. Præcedunt quædam, animi tristitia, eorum quæ iuxta sunt, obliuio, turbulẽtę insomniorũ imagines, dolor capitis, eiúsque repletio continua, & ob iracundiam fa-

cie

ei pallor, inordinatus linguæ motus, &c. e signis morbum demonstrantibus loquitur Razes 9. almã. cap. de epilep. Quum iquis cadit in terram, & torquetur, & ommouetur, & intellectum amittit, dicius esse epilepticam: quòd si spuma exit er os, aut se commingit, aut sperma egreitur, aut egestio, passio tunc est grauior c vehementior, &c. Paul. cap. cit. Quamrimum morbus inuadit, concidunt ægri, óxque interrumpitur, peculiaris morbi ota est, oris spuma. non desunt quibus rina & stercus præter voluntatem excernitur, &c. B. Hæc signa de vehementi epi epsia intelliguntur: nam in debili non omnia adsunt. Vide de iis tamen fusius Arul. Sauonarolam, Gordonium & cæteros racticantes.

De signis humorum lege Auicen. prina tertij, tract. 5. ibi, Et signa eius cuius ausa est phlegma, &c. vide eum fusius: iam omnia annotasse longum ac præter em foret.

De signis per consensum loquitur ibi, Qui non ex propria cerebri affectione, sed er cõsensum comitiali morbo laborant, j citra perpetuã conuulsionẽ, veluti salten lo per interualla cõcuti videntur. Manarlus in epist. 6. lib. 3. Quando per consen-

ſum patitur, non accidunt vehementer assiduæ conuulſiones, ſed per interualla breuibus quibuſdam ſaltuoſis motibus patiens concutitur. Galen.5.de loc.aff.cap. oris vẽtriculi affectione.& Paul.lib.3.c. 13. Similiter Alex.ca.de ſacro morbo si per conſenſum ſtomachi eueniat, cognoscitur ex nimia ventriculi repletione, aut ex inedia, aut ſyncopi, ex nauſea, vomitu, eroſione, &c.

De cura morbi comitialis.

Id in primis præuidendum eſt, an in ipſa morbi exacerbatione æger actu ſit, an extra. Si in exacerbatione, tunc vnica tantum curandi intentio erit, ſcilicet ab exacerbatione liberatio, quæ fieri poteſt cum reuulſione vaporum ad alia loca per cucurbitulas, frictiones, clyſteres, ſuppoſitoria, aut per odores ſenſum irritantes, cum caſtoreo, ſucco, cirenaico, id eſt, aſſa fœtida, ſucco rutæ, &c. Si verò patiens fuerit extra exacerbationem, tunc conſidera num inceperit, vel incipienda ſit ægritudo: quæ ſi non inceperit, ſed incipienda timeatur, tunc vna tantum erit curandi intentio, præſeruare ſcilicet ne patiens diſpoſitus in hanc ægritudinem incurrat, quod fit ſi ſuperuacaneas humiditates abſtulerimus cum electuario ex ſaccharo & anagdalo

gdalo

dalino oleo aut ſiſamino parato, aut ea quæ à proprietate comitialem mor-um expellunt, dederimus, ſicut peoniam, c. aut infantes ab omni ſtrepitu & ti-iore cuſtodierimus: aut ſi nutrix à coi-l, à crapula, & ab his quæ lac malum ge-erare poſſunt, ſeſe abſtinuerit, &c. Si erò morbus iam dudum inceperit, cau-am tunc primùm inquirito, quæ ſi fue-it pituita tanquam maiori ex parte con-ingens, vide num per primariam affectio-em, aut per conſenſum efficiat: ſi affectio rimaria ſit in cerebro vel in ventricu-is eius, tunc quinque erunt medendi in-entiones. Prima, victus ratio. Secunda, umoris præparatio. Tertia, euacuatio. Quarta, reuulſio. Quinta, cerebri robo-ratio, ac reſidui reſolutio: quanquam ſi ad Galeni dogma acceſſerimus, vnicus tan-tum erit curandi ſcopus, qui eſt obſtru-ctionis remotio. Victus ratio ſit incidens ac extenuans, qualis eſt capparis vſus, ſítque laudabilis chymi, non ſuperfluè hu mectans. Cauenda eſt inſuper repletio, & mala digeſtio, ſemel in die reficiatur æ-ger ſi tolerat. Caue etiam ne ventricu-lo pleno ſuperueniat exacerbatio, ca-ueant etiam à craſsis carnibus multæ ſu-perfluitatis, & à leguminibus vinóque co-

piosiori: nã paucitas vini dilatat animam, inquit Auic. & excusat à multitudine. Itẽ à venereis liberalioribus, à balneis ante purgationem, à sinapi, eo quòd cerebrum sua acrimonia percutit. Caueant insuper à calore & frigore superfluo, à ventis, si possibile sit regionem permutantes. Quies & tranquillitas laudatur, & exercitium post euacuationem. Somnus super repletionẽ vitandus, & vigiliæ superfluæ: nam spiritum resoluũt ac debilitant. Præparatio humoris perficitur per ea, quę incidẽdi ac extenuandi vires habent, quale est oxymel simplex & compositũ & scilliticũ, syrupus de absinthio, apozema ex hissopo & origano, syrup. de stechade de hissopo, rhodomel, &c. cum decoctis saluiæ, hissopi, rutæ, maioranæ, radicũ iridis, scillæ, visci, quercini, peoniæ, florum rosmarini, stechados, glycyrrhizę, acori, passularum, nucis moschatæ, cinnamomi, betonicæ, &c.

Euacuatio erit, si repletio vniuersalis existat cũ pituita, & nihil aliud prohibeat, per sanguinis à cubito missionẽ: si minus, fiet cũ turbito agarico, cum hiera Ruffi, cũ pilulis chochiis fœtidis, polypodio. Si verò fuerit affectio atrabilaris, cũ helleboro, pilulis indis. de lapide lazuli, cum myrobalanis & similibus, &c. Vel euacuatio fiet

cum

cũ electuariis diſſolutis in aliquo decocto, ſicut cũ diaphinicone, electuario indo, &c. vt ſuprà relatũ eſt in capite cephalææ. Reuulſio, id eſt, ad inferiora materiæ deductio, perficitur cum cucurbitulis dorſo & præcordiis etiã cute inciſa affixis, aut enęmate ex centaurio, colocynthide, additis quibuſdã electuariis ad hoc propoſitum facientibus, vt hiera diacolocynthidos, hiera ſimplici, & oleis, & rhodomelle, deinde frictionibus, lotionibus circa crura, quibus annecte deriuationes quæ fiunt per ſternutatoria, maſticatoria, gargariſmata, &c.

Roboratio ac reſidui reſolutio fieri poſſunt per exteriora & interiora, remouẽdo malam intemperiẽ derelictã, nẽ ipſa remanẽte, noua materia denuò aggregetur. Interiora ſunt diacorus, diamuſchus dul. confectio pliris, arcoticõ Nic. theriaca, mitridatum, acorus conditus, & quęcũque à proprietate occulta conferre dicuntur, de quibus plura à nobis dicta ſunt in fine capituli, & ſunt, peonia, ruta, corium frontis aſini, &c. Exteriora ſunt ſacculi, commiſſuræ coronali & ſagittali appliciti ex maiorana, ſtechade, ruta, peonia, nuce moſchata: vel fiat eodem in loco ſinapiſmus, aut cauterium aliquod potẽtiale vel actuale vſque ad oſsis ſuperficiem, & vlcus per

aliquot dies apertum cõſeruetur. At ſi p
alicuius partis conſenſum morbus com
tialis acciderit, procurandum, vt men
bri, à quo malus vapor ad caput reptat, n
la diſpoſitio remoueatur, vel aſcenſi
prohibeatur cum ligatione arcta, vel c
curbitulis, vel loci apertione, prout m
gis expediet: deinceps cerebrum, ne v
pores ſuſcipiat, roborandum, & quod ſ
ſceptum eſt, reſoluendum, &c.

Loci conſentientes de cura morbi comitialis.

Aet. ſer. 6. cap. 13. Cura tempore exa
cerbationis erit, partes obtortas deliga
re, inungere, & dirigere odoribus, ſen
ſum irritare, & perſeuerante exacerba
tione caſtorium aut ſuccum cyrenaicun
ori cum aceto mulſo infundere, &c. B
intellige de his qui poſt annos puerile
in morbum concidunt. Arcul. de cura epi
lepſiæ, Quædam adminiſtranda in tem-
pore paroxyſmi diuertendo cum frica-
tionibus, ligaturis, & ſuffumigium e
aſſa citò remouet paroxyſmum, &c. Vi-
de in hoc cæteros practicantes, ſicut Gord.
Marc. Cat. Sauona. itidem habes Auicen.
ibi, Et finis actionis cauſæ eius eſt, alle-
uatio à prauitate paroxyſmi, &c.

De præſeruatione lege Meſuen, ibi:

Præſe

præseruant quæcunque à proprietate retardant paroxysmum, aut prohibent aduentum eius omnino, aut occultant, sicuti dicemus, &c. Auicen. prima tertij, tracta. 5. Epilepsia in infantibus curetur ita, vt nutrimentum lactantis rectificetur, vnde lactans alienet à se omne quod generat lac aquosum, aut corruptum, aut grossum, & prohibeat sibi coitum & prægnationem, & alienetur infans ab omni re, in qua est timor, & voces magni sensus, vt vox tonitrui, fulguris, &c.

Razes primo comment. cap. de epilep. scribit plures medicinas morbum prohibentes, calefacientes scilicet & exiccantes, quas etiam habet Auicen. loc. cit. & sunt peonia, quam Gale. 6. de fac. simp. tantopere laudat, suspensa vel in potu data, & quæcunque infrà ex mente Dioscor. recitabuntur, &c. Quòd primùm in omni morbo inquirenda sit causa, habes vltra Auicen. & Galeni textum, etiam duos Ausonij versus, in quibus omnes ferè intentiones curandi habentur, & sunt,

Quis morbus, quæ causa facit, qui casus ab illo
Nascantur, quæ cura modo, quis denique finis.

Mesu

Mesu.in cura epilep.Sunt quinque inte-
tiones: Prima regimen in vita ponit, sec-
da æquat & coaptat materiam, tertia a-
scindit eam, &c. in hoc consule non solū
Græcos omnes, sed etiam cæteros Arabe-
nam fusius de his pertractant. De victus
tione loquitur Paulus lib.3.cap.13.ibi: V-
ctus ratio vtilis est, quę incidit & extenua-
idcirco capparis esus & salsamentum pr-
dest. Auic prima tertij, tract.5. Commun
est omnibus epilepticis, vt vtátur cibis la-
dabilibus, quibus inest humectatio laud-
bilis, non superflua, caueant à repletion-
& custodiant se à malitia digestionis. Q-
verò non tolerant vt semel reficiantur, di-
uidant cibum suum in tres partes, & su-
mant duas tertias in prādio, & tertiam i-
cœna, &c. B. Hic Auicennæ locus effecit, v-
discrimen illud inter neotericos nascere-
tur, vtrū cœna maior prandio esse debeat
sed quum vtrinque robustæ ac validę ratio-
nes afferantur, tu tamen aduerte, ne adue-
niente exacerbatione siue vesperi, siue ma-
nè, quòd ventriculus sit valde plenus. Vnde
Auicē. Et oportet vt occurrat paroxysmus
cum mundatione stomachi, &c.

Paul. lib. & cap. cit. Fugere, inquit, opor-
tet carnes, legumina, vinum copiosius, Ve-
nerem liberaliorem, balnea, sinapim, &c.

Auic

uicen.loc.cit.Oportet vt alienent omnes uctus humidos & groſſos, niſi ſtypticos per cibum, quia roborant ſtomachum, repletio vini multum nocet, ſed parum x ipſo ſumptum dilatat animam, & conortat ſpiritum &c. Meſ.Hydromel eſt po us elegãtior, quàm vinum. Auicẽ. Et oporet vt alienẽt à ſe omne acre & vaporoſum, vitent cibos graues, vt ſunt raphanus, aules, bauciæ, id eſt paſtinacæ, &c. lege hũc ocum fuſius, & plurima à me dicta inuenies. Celſus lib.3.cap.25. Cauẽdæ ſunt cru litates, locíque præcipitis conſpectus, omnia terrentia, vomitus, laſsitudo, ſolicitudines & negotia omnia, &c. De humorum præparatione loquitur Auicen loc.cit.ibi, Et ex ſyrupis eſt oxymel ſquilliticum, & ſimiliter ſyrupus de abſinthio, & apozema hiſſopi cum origano, &c. Itidem Meſ. ibi, Adaptant materiam, vt eius facilis fiat expulſio, qualia ſunt ſquilla & acetum eius & oxymel, &c. Et Paulus, Auxiliatur his oxymel ſcilliticum quotidie potum, &c. De euacuatione loquitur Aet ſer.6.cap.14. Si nihil dicẽs prohibeat, venã ſecare oportet, & intermiſsis quatuor aut quinq; diebus corpus reficere, ac ſic infrà euacuare, maximè per veratrum nigrum aut colocynthidem, &c. Itidem adſerit Paulus &

Auic.

Auicen.ibi, Melius quò purgetur illa, c
ius causa est phlegma, est hiera & pulpa
loquinthidos, & hiera hermetis. Quòd
cum phlegmate est repletio vniuersal
tunc phlebotomia, secundum quod narr
uimus, est ei iuuatiua, &c. De reuulsione
deriuatione verba facit Mes. cap. de epil
psia, ibi, Cōpetūt gargarismata & sternut
toria, & propriè vomitus, & masticatori
& fricationes, & ligaturæ in extremita
bus, & ventosationes in eis, & amplast
rubificantia, super mēbrum mandans, &
Itidem Auicen. & Paulus ibi, Synapism
capiti inducatur, &c. Et Auic. ibi. Ex eis
rò quæ materiam ad inferiora trahūt, &

De roboratione cerebri ac residui res
lutione habes plura ex Auic. prima tert
trac. 5. ibi. Et post illud permuta compl
xionem cerebri cum confortatiuis, calef
cientibus, ex emplastris & sinapi, &c. Pau
lib. 3. cap. 13. iubet ad hoc caput esse tond
dum, & ex peucedani liquore, cui spond
lium sit incoctum cum aceto diluto, peru
gēdum, &c. Mes. Et in omnibus his recti
catio cerebri debet esse intētio prima, &
Arcul. Vnum est vt fiat attractio materi
rum de profundo capitis ad cutim, ad qu
valet hoc emplastrum. ℞. ammoniaci di
soluti cum pinguedine anatis vel mil

yncia

ıcias duas, fermenti vnciam vnam, fina-
s ℥ ß. cantaridarum ʒ ß. peoniæ ʒ ij. fiat
nplastrum, quo remoto, inungatur cum
nguedine milui, & iterum apponatur &
ıferatur, donec crustæ apparuerint, &c.

Quæ excitare possunt morbum comitialem.

Excitant epilepsiam apium, & in hoc cõ
entiunt Plinius lib. 20. Auicen. Serapio,
Mes. Item alium, asphaltum, nidor, cor-
u capræ, vel hirci, vel cerui. Item ostraco-
ım, & sulphuris suffumigium, lácque om
e nocet secundum Serapionem.

Morbum comitialem curantia.

Cardamomum, balsamum, populus ni-
gra, ficus, iuncus odoratus, lepus terre-
tris, mustela, iecur, & vnguis asini, lichen
qui, iecur hirci, hirundines, lac huma-
ıum, coagulum, fel, sanguis, fimum, plan-
ago, eryngium, ruta, seseli, libanoris, spõ-
lylium, peucedanum, laserpitium, galba-
ıum, segapenum, ammoniacum, trifoliũ.
oniza, anthyllis, symphyton, cestron, pen
taphylon, viola purpurea, helleborum ni-
grum, ampelos leuce, oxymel, acetũ scil-
lite, lapis selenites, lapis aëtites, &c. Con-
fectiones ad hunc morbum idoneæ sunt,
aromaticum moschatum, confectio Nic.
confectio de moscho, diacastoreum Nic.
potio

potio ſancti Pauli, pliris arcoticon Nic. pilulæ indæ, pilulæ Alex. de ſex rebus, pilulæ ex artemiſia, &c. Si quis ſcire voluerit, quo pacto applicari debeãt ſimplicia legat de ſingulis, Dioſc.

Quæ curant à proprietate.

Hugo, Curantia à tota ſpecie ſunt, hepar lupi, hepar milui, pellis frontis aſini portata ſuper carne nuda, cingulum ex pelle caudæ lupi, aut frontis eius, veſica apri cum vrina pulueriza ta, omnia coagula & propriè leporis, pyretrum conditum, peonia, viſcus quercinus, caput cuculi, oua corui, far ſmaragdus portatus, lapis ſpongiæ, phylipendula in cibis, os hominis, &c.

De prognoſticis morbi comitialis.

Hippoc. aphor. 2. aphor. 45. Quicunque iuuenes morbo comitiali laborant, mutatione ætatis, temporum & locorum, & victuum quoq; liberãtur. B. id eſt. Quæcunque poſſunt patientis temperaturam permutare, ea à morbo ipſum liberant. Et aphor. 5 apho. 7. Quibuſcunque morbis comitiales fiunt, ante pubertatem, mutationem accipiunt: quibus autem vigeſimoquinto, cõmoriuntur. B. Nota quòd pubertas durat à 14. vſque ad 25. annum. Gal. 3. de loc. aff. ca. de morb. comit. Porrò in his

omn

omnibus affectibus, in quorum numero est epilepsia periculi magnitudinem ex anhelitus nocumento coniicere oportet. Pau. lib.3.cap.13. Si acutissimus fuerit effectus, tum ob crebras accessiones, tum ob symptomatum vehementiam statim iugulat. Itidem Aet.& Auicen.ibi, Et quando continuantur paroxysmi epilepsiæ, interficit, &c. Pau.lib.de dinamidiis. Si quis lunaticus spumat, & oculos conuertit, & fremit, & mugit, & cadit, & mēbra contraxerit, & colorem similem croco habuerit, moriturus est. Razes.1.comment.authoritate Hippoc. Multi pueri moriuntur ex eo, quia eorum venæ arctæ sunt, & phlegma plurimum recipere nō possunt. Auic.prima tertij, tract.5. Et quando apostemata apparent in eo, fortasse resoluunt eam, & minuunt materiam eius, & multotiens mutatur epilepsia ad melancholiam, & multotiens resoluitur propter febres, quæ sunt longæ, & epilepsia melāchólica est deterior, quàm phlegmatica, &c. Michael Sauonarolus inquit, quòd si infans est genitus tēpore menstruorum, vel præsente epileptico, quòd incurrit in epilepsiam incurabilem, sed quur ita sit, diuinare non possum, & fortè pace sua dixerim, hoc somniauit. Hippoca.de mor. sac. Quum inueterauerit, amplius

ſed quæ corpus tantùm ad has qualita peruertit,&c.

Do apoplexiæ deſcriptione.

Apoplexia, eſt quædam ventriculoru cerebri, obſtructio, per quam membra m tu & ſenſu priuantur. vel ἀποπληξία, qu Latinè dici poteſt Sideratio, eſt priuat motus & ſenſus totius corporis, vnà cu læſione principalium actionum de repe te incidens, in qua non tantùm motus ſenſus, ſed etiam interdum ipſa ſpiratio hementer impeditur, & hæc acutiſsima e apoplexia.

Loci conſentientes de deſcriptione apoplexiæ.

Auic. prima tertij, tract. 5. Apoplexia, e otioſitas membrorum, à ſenſu & mot propter oppilationem contingentem ventriculis cerebri, & in curſibus ſpiritu ſenſibilis & motiui, &c. Paul. lib. fini. me Apoplexia, eſt detentio mentis cum priu tione ſenſuū & corporis reſolutione, &c Celſ. lib. 3. cap. 27. mentionē facit de apo plexia ſimul & paralyſi. Paul. lib. 3. cap. 18 & Aet. ſer. 6. cap. 27. deſcribunt etiam apo plexiam ibi. Eſt affectio cerebri, priuatio motus & ſenſus totius corporis, &c. Similiter Gal. aphor. 2. comment. 42. ibi, Vbi

in

apoplexia totum corpus ſenſu & motu
iuatur, ſolus reſtat anhelitus. Qui ſi etiã
ſe prohibeatur, maxima eſt & acutiſſi-
a hęc apoplexia, &c. Auer. 3. collig. ca. vlt.
poplexia eſt, quum homo cadit in terrã,
ceſſat eius vox, & priuantur omnes ope
ones motus totius corporis, &c.

De cauſis apoplexiæ.

Quum apoplexiæ cauſa ſit obſtructio,
dictũ eſt, duplex erit obſtructionis cau-
, vel clauſio, vel repletio. Clauditur cere-
rum, vel ex cauſa virtutem ſtimulante,
nde fugit & contrahit: vel ex cauſa dolo-
em inferente: vel ex mala qualitate fri-
ida, ſtyptica, ventriculos cerebri oppri-
iente. Repletur cerebrũ vel ab apoſtema-
e calido vel frigido, vel ex materia pitui-
oſa vel melancholica vel ſanguinea, rarò
it à pallida bile: fit etiam à percuſsione,
ut caſu, aut per conſenſum, &c.

Loci conſentientes de cauſis apoplexiæ.

Auic. prima tertij. tra. 5. Hæc quidẽ op-
pilatio fit aut propter clauſionem, aut pro-
pter repletionem. clauſio fit, quum id ad
cerebrum perueniat, quod dolorem facit,
aut impediat, & moueatur motu contra-
ctionis, aut qualitas perueniens ad ipſum
ſtypticum, faciens, &c. Repletio aut eſt

apoſtemans, aut non, &c. lege fuſius, & cætera habebis. Gal. aphoriſ. 2. comment. Omnes autem apoplexiæ fiunt ni animi non potente ad partes infra caput exiſtentes defluere, aut propter aliquam diſpoſitionem inflammationi ſimilem, quæ fit in ipſo cerebro cõſtituto, aut ventriculis ipſis humore pituitoſo oppletis, &c. Pau. lib. cap. 18. Origo vitij eſt ex frigidiore pituita, quæ principaliſsimo cerebri ventriculos vna vice & cumulatim replet, &c. G. aphor. 6. com. 56. Apoplexiæ & cõuulſiones fiunt propter humorẽ pituitoſum aut melencholicum, quoniam cõmunis vtriſq; eſt craſsitudo. B. Hac ratione motus Hippoc. in aphor. 57. eiuſdem dixit apoplexias fieri à quadrageſimo vſque ad ſexageſim, quoniam in his maxime temporibus abundat vterque humor, &c. In reliquis lege Aet. ſer. 6. ca. 27. in principio: item Gale. 4. de vict. in morb. acut. comment. 27. &. de loc. aff. ca. 7. Item Alexand. & Arcul. Gord. &c.

De ſignis apoplexiæ.

Signa præcedentia ſunt, dolor capitis vertigines & ſcotomiæ, venarum circa gutur inflatio, totius corporis tremor & ſtridor dentium in ſomno, grauitas ac pigritia, frigus extremarum partium, motu

di

ifficillis, vrina æruginosa, atra, & modi-
a. Signa actualis apoplexiæ sunt, quia su-
itò infirmus cadit, & veluti attonitus ia-
et, vox amittitur cũ totius corporis sensu
: motu citra febrem, in somno stertit, vo-
atus non respondet, nec diuulsis pilis vel
imulo punctus non sentit.

Signa apostematis sunt febris superue-
iens dolor, &c. Signa loci affecti sunt,
uia si fuerit in ventriculis prioribus, aut
n meatibus qui ἰσθμοειδεῖς dicuntur, tunc
esolutæ erunt faciei partes, aut odoratus
itiatur: si in ventriculis posterioribus,
unc resolutio erit in spinæ principio. Si-
gna humorum non est vt totiens repetan-
ur, quum à nobis aliàs satis supérque re-
lata sint. Signa quibus apoplexia à subet,
syncopi, epilepsia, vteri strangulatu, & à
defuncto corpore differat, intelliges ex
locis allegandis infrà. Signa eius quæ fit à
percussione, aut à casu cognosces ex nar-
ratione infirmi, &c.

Loci consentientes de si-
gnis apoplexiæ.

Pau. lib. 3. ca. 18. loquens de signis prçce-
dentibus, inquit: Præcedunt capitis turba-
tio, acutus dolor, & iugularium venarum
suspensio, tenebræ oculis offusa, extrema-
rum partium sine ratione algores, totius

corporis palpitatio, motus difficilis, & [illegible] tium in dormiendo ſtridor, vrina æru[illegible] noſa, atra, modica, &c. Et Auic. prima t[illegible] tij, tra. 5. ibi, Antecedunt ſoda & infla[illegible] guidez, &c. qua habet Paulus, ſed rudic[illegible] bus verbis expreſſa. De ſignis pręſentib[illegible] habes locum in Raze. 9. alman. ibi, Qu[illegible] aliquis quaſi dormiens iacet, & ſine ſom[illegible] ſtertit, & quum pungitur, non ſentit, tu[illegible] iam patitur apoplexiam: quantitas ęgri- dinis eſt ſecundum quod fortiter aut de[illegible] liter ſtertit. Oribaſius 2. aphor. comme[illegible] 47. Cognoſcimus eſſe apoplexiam, du[illegible] ſpumam edit, & extenſionem molitur [illegible] oppreſsionẽ, &c. Itidem Pau. ibi, Procu[illegible] bunt, id eſt, attoniti iacent, vox intercip[illegible] tur, &c. Gal. 1. meth. ca. 9. ibi, Si quis trib[illegible] horis, ſiue quatuor, ſiue horæ dimidio, t[illegible] to corpore ſit vehementer arreptus, vt n[illegible] que ſentiat, nec moueatur, hunc apopl[illegible] ctôn ſiue attonitum eſſe dicimus. Signa [illegible] poſtematis habes etiam ex Auicenna pr[illegible] ma tertij, tract. 5. ibi, Quæ autem eſt [illegible] apoſtemate, non euacuatur à febre, &c. Idcirco febris fit, quia dum pus conficitu[illegible] dolores & febres accidunt, teſte Hipocr[illegible] te aphor. 2. aphor. 47. Signa humoru[illegible] peccantium ſimiliter ab eodemet Auicen[illegible] na recitantur ibidem, & illa quæ fit [illegible]

ſan[illegible]

nguine significant signa sanguinis præ-
cta multis vicibus,& est facies rubea,&c.
a verò quæ fit ex phlegmate, significat
lor & forma oculi,&c.lege de his Alex.
rcul.& Gord.De signis quibus apoplexia
ffert à subet,&c.loquitur primum Auic.
i,Differentia inter apoplexiam & subet
t,quòd apopleticus clamat,&c.Arcul.Dif
rt à syncopi,quia facies veluti mortui &
lsus debilis valde & summersus:in apo-
exia verò facies & pulsus consuetus.Dif-
rt ab epilepsia,quia hæc cum periodis,&
m motu cõuulsiuo citò soluitur,& ad pa
lesim non terminatur vt apoplexia.Dif-
rt à vuluæ strangulatu , quia præfocata
ntit,audit,& habet omnes interiorũ sen
ũ operationes,nõ autem apoplexia.Dif-
ert à mortuo per quatuor signa ab ipso
ecitata,sicuti per cotum subtilissimè car-
ninatũ ori admotum,aut per speculũ luci-
lũ ac tersum naribus appositum, &c.Vide
Marc.Catin.Auic. loc. cit . Et tardetur se-
pultura ambigui ex mortuis,donec perpẽ-
datur eius dispositio,& nec sit minus 74.
horis,&c.Quur insepultus tãto tẽpore re-
manere debeat,in hoc consule conciliato-
rem:mihi videtur potissima ratio, quia in
hoc potissimum tempore fœtor apparet,
qui mortuum hominem proclamat,&c.

De cura apoplexiæ sanguineæ.

In apoplexia primùm coniectari oportet, an patiens mortuus sit, an adhuc supersit cum hisdem signis nuper à me recitatis. Deinde si in causa fuerit sanguis, tunc triplex erit curandi scopus: primus reuulsio, secundus euacuatio, tertius malæ complexionis derelictæ remotio. Reuulsio statim fiet per sectionem venæ saphenæ aut basilicæ, præsertim si corpus fuerit pletoricum, aut solitę purgationes oppressæ sint: si minus, fiet sectio venæ cephalicæ, aut venæ frontis & sufficiet etiam pro euacuatione. Remotio malæ complexionis derelictæ fiet cum epithemate ex aceto & oleo rosaceo, & hoc in fine, ne in principio morbi ficta magis obstruat.

De cura apoplexiæ pituitosæ.

Cura apoplexię pituitosæ requirit quatuor intentiones, scilicet euacuationem, reuulsionem & deriuationem, residui resolutionem, & sex rerum non naturalium regimen. Euacuatio fit per sectionem venæ, si cum pituita signa sanguinis adfuerint: si minus, statim per pharmacum, absque vlla humorum præparatione. Nam tardare in acutis malum est. Aut fiat per enæmata, suppositoria, vomitoria, aut per pilulas chochias, fœtidas de euphorbio

cum

im syro. de stechade aut aquis capiti dicatis dissolutas. Clysteres parari possunt cũ decoctis saluiæ, maioranæ, rorisimarini, origani, calamenti, centaurij, abrotoni, peoniæ, pulpæ colocynthidos, additis hiera logodionis, cæsiæ extra. sacchari partibus opportunis, & cũ oleo camomillino, rutaceo, laurino, addito sale conficiantur, &c. Suppositoria parentur cum veratri vel colocynthidos puluere, vel cum speciebus hieræ picræ sale gemmeo, &c. Vomitoria fiant cum penna in oleo liliaceo intincta, ac gutturi immissa, &c. Reuulsio & deriuatio fiet cum cucurbitulis, occipitio cũ scarificatione affixis, modò vires permittant. Item cum ligaturis sæpe reiteratis, & cum apophlegmatismis, cum aceto ex origano & thymo decoctis. Item cum sternutatorijs, cũ hellebore & pipere, aut cũ fricationibus pedum, cũ oleo quopiam calido, aut cum suffumigijs ex castorio, oppopanace, galbano, &c. aut cũ synapismo, aut vesicatorio capiti admoto, &c. Resolutio residui perfici poterit, tum per exteriora, tum per interiora. Exteriora fiant cum epithematibus calidis, quæ parantur ex rebus capitalibus, item cum linimentis, inungendo cum oleo de costo, de euphorbio, de castoreo, cum emplastris, in quorum numero

laud

laudatur emplaſtrum de ſynapi Meſ. a
cum candenti ferro capiti admoto. Int
riora perficiuntur per cõfectiones,electu
ria,pulueres, maſticatoria gargariſmat
nam ad reſolutionem ſimul ac diuerſio
hæc faciunt. Confectiones ſunt diacor
confectio anacardina,item quæcunque c
lida ſunt & ſicca febrem euocantia, &
Victus ratio ſit calida & abſterſoria, i
principio tenuis atque exquiſita, capiatu
tantùm hydromel vel aqua hordeacea,m
dò ſanguinea ſit apoplexia,procedatur d
inde à tenuiſsima ad craſsiuſculam, ita v
ſolo pane patiens veſcatur,quouſque mo
bus iam ſe remittere incœperit:deinde ci
bus mollis & ſucculentus,concoctu facili
dandus:ſimiliter vinum aqua dilutum &
carnes exhibeantur. Exercitium ante cibi
commendatur, vel loco eius fricationes
Somnus modò conceditur,modo damna-
tur,ſi fuerit multus,aut ſi aſſumpto ſtatim
cibo quis dormiat:conceditur verò ex eo
quod concoctionem adiuuat,& cerebrum
roborat,& vaporum reſolutionem perfi-
cit,&c. Conferunt etiam quandoque ani-
mi accidentia,ſicuti eſt iraſci,&c.

Loci conſentientes de cura apo-
plexiæ ſanguineæ.

Auic. Aliquãdo accidit, vt homo in epi-
lepſiam

epſiam incurrat, & non ſit differentia in-
er ipſum & mortuum, idcirco in primis
ıum æger viuat vel mortuus ſit. Meſ. cap.
le apoplexia, Conaberis à principio ma-
eriam ſubtrahere, inquantum poſsibili-
as exigit: & ſi ſanguineam videris, vtriuſ-
que partis illico phlebotoma cephalicam,
imul cum emiſsione multi ſanguinis, &
onſequenter crura & pedes ventoſari fa-
ias, &c. Paul. itidem habet lib. 3. cap. 18.
bi, Qui curationem admittunt, ijs ſtatim
ànguis ex vena detrahendus eſt eadem
lie. Itidem adſerit Gal. in introduc. ibi,
anguis ſtatim mittendus, &c. Auic. ſimi-
iter prima tertij, tra. 5. ibi, Regimen illius
uæ fit ex ſanguine, eſt phlebotomia in
ora illa, & miſsio ſanguinis multi: ſanat
nim in diſpoſitione, id eſt, citò, & poſt
hlebotomiam clyſteriza, cum eo quod
ciuiſti de clyſteribus, vt deponatur mate-
ia à capite, &c. De remouenda mala com-
lexione loquitur Paul. loc. cit. ibi, Ca-
ut inungatur oleo camomillino vel ane-
hino, in quo ſpondilium decoctum ſit
ic. Et fac ipſum olfacere, quod con-
ortet cerebrum, & non calefacit cum eo
quod docui te, id eſt, in cap. ſodæ, &c. ſimi-
liter omnes practici in hanc concurrunt
opinionem.

Loci

Loci consentientes de cura apopl. pituitosæ.

Auicen. prima tertij, tra. 5. Si verò cu ea quę facta est ex phlegmate inueniun signa sanguinis, phlebotometur, dein clysterizetur cum clysteribus fortibus & supponantur collyria fortia, in quibus p nuntur gumę & fel bouinum, postea bib quod soluit, &c. Cels. lib. 3. cap. 27. Pro rit malo corporis vel sanguis missus aluus ducta, &c. Aet. ser. 6. cap 27. Qui v rò ad venæ sectionē inepti sunt, primù ad vomitũ cõmoueantur, & sedes ipsoru illinatur ijs quæ flatus educunt, &c. Pa lib. 3 cap. 8. Oportet & ori per vim aper digitum vel pennam oleo madefactam i serere, vt ea quæ insunt eiiciantur. Aui loc. cit. Et si posibile est, fac eum vome cum penna immissa gutturi, illita cu oleo liliaceo, & propriè quum existimat quòd in stomacho, aut in eius ore rep tio, &c.

Obiectio.

Celsus videtur esse huic opinioni contr rius, cùm dicat, Nõ oportet in hoc casu v mere, neq; vrinam medicamẽtis mouer

Responsio.

Intellexit Celsus, si neruorũ dolor aut t mor, qui aliquando accidere solet, in pr senn

entiarum adesset, quia tremor neruorum ex vomitu magis intēderetur, alioqui vomitū & ipse à cœna vtilem non proposuisset, &c. De reuulsione & deriuatione loquitur Aet. ser. 6. cap. 27. ibi, Post purgationē cucurbitæ præcordiis aut capiti affigātur cū scarificatione. Similiter Auic. prima ter ij. tra. 5. ibi, Et nō est malū post euacuationem ipsius cū clysteribus & similibus, vt naribus aliquid approximetur, & propriè cō-lisi & caputpurgia fortia, &c. Itidē Paul. loc. cit. ibi, Si vires permittāt, cucurbitulæ occipitio cū scarificatione defigantur, & si fieri potest, etiā prçcordiis. Valetudini etiā faciunt quæ sternutamenta excitāt, & apophlegmatismi ex thymi & origani decoctis parati, &c. De resolutione residui habes plura ex Auic. loc. cit. ibi, Et fiant pòst super caput eius vaporationes calefaciētes, sicut ex anetho, amaraco, foliis citri, calamento, origano, &c. Vel fiant inunctiones ex oleis calefaciētibus & confortatiuis, &c. ignitū ferrū apponatur capiti, vel aliquod emplastrū ex resolutiuis quæ sciuisti, &c. Et hęc de exterioribus, nā de interioribus postea medicamētis loquēs dixit, Et cū videris alleuationē, fac gargarismata, sternutationes, & pone ventosas super collū, &c. De regimine victus, Aet. ser. 6. cap. 27. inquit,

quit, Curandū eſt vt accipiant cibos quot
die quidē, verū paucos, leues & calidos,
exterſoria vi præditos, plerunq; cū mel
edulcatos, intellige in pituitoſa apoplexi
Auic. prima tertij, tra. 5. Et ſubtilia regin
ipſius, & ſis contentus in eo Iuleb, & aqu
hordei ſubtili & aqua caſei. Intellige i
prima die, & in ſanguinea apoplexia: nai
de pituitoſa poſtea loquēs dixit, Et potu
eorū ſit aqua mellis, & panis cū ficubus f
cis eſt bonus eis. Quidā verò dicūt ex e
eſſe bonū origanū cū lentibus, & vuæ pa
ſæ, & amygdala, & ficus ſunt ex fructibu
cōueniētibus eis, &c. Paul. lib. 3. cap. 18. Vb
morbus ſe remiſerit, cib⁹ mollis, diſtribu
facilis & ſucculētus aſſumetur. Et paulò i
frà, Vinū tenerū calente aqua temperatur
potui exhibebitur, &c. Auenzoar, Sint ca
nes ſylueſtres, nō in domibus pingues fa
ctæ, vnde paſſeres & omnia minutarun
auium genera in declinatione morbi con
ueniunt. Auic. loquens de vino inquit. N
nouum ſit, ob eius ſuperfluitatem: non an
tiquum, ob velocem eius penetrationem
ſed inter vtrunque eorum magis erit con-
ueniens: intellige inclinato morbo, nam
in principio nuſquam conuenit. Celſ. lib.
3. capit. 27. Potus ſit ſine vino aquæ ca-
lidæ, id eſt, in principio. Auenzoar, Nec

potent

otent aquam frigidam,nec aquam per ſe, ed aquam tepidam cum ſyrupo corticum itoniorum cum melle,ſi verò dederis vium,da ſolùm vnciam vnã in fine pro conortatione membrorum,&c.

De motu loquitur Auic.ibi, Quum autem voluntas adeſt vt cœnent, non eſt maum,ſi antè præmittatur exercitium leue, moueant membra laxata motu aliquo, c.Paul. Geſtentur ægri curru aut lectica ut lecto penſili, &c.De ſomno & vigilia uic.dixit,Quum aliquid aſſumunt, non ormiant ſuper ipſum velociter,ſed expetent aliquantulum,donec deſcendat & dieratur digeſtione aliqua, nec etiam pluimũ vigilent:illud enim iuuat cerebrum, reſoluit ex cibis vaporem non digeſtum rohibentem digeſtionẽ,&c.B.Hinc penle quorundã errores, qui nullo pacto apolecticum dormire permittunt.Caueat tamen etiam medicus,ne ex hac Auic.licenia ægrum in ſomno poſtea perdat: vnde pprehenſo manibus pulſu,ſi nimis ſentiat calorem profundari, ſtatim infirmum excitet,ne amplius dormiat,&c.

Obſeruationes de ſectione venæ.

Aet.ſer.6.cap.27.Copia ſanguinis qui detrahitur,diuidatur:cõmouere enim tantùm oportet,nõ vires exoluere,& calorem

extinguere,&c.Marcus Catinarius,Ne ſ
ces venas guidez,id eſt,iugulares, ſicu
præcipit Razes,nam difficillimè conſo
dantur:& recitat hiſtoriam de quodã ſch
lari in his venis vulnerato qui mortuus e
Paul.4.de vic.in morb.ac.cõment.27.P
mùm ante ſectionem vult per omnes co
poris particulas frictiones fieri, vt ſangu
extenuatus facilius exeat,&c.

Obſeruationes de topicis.

Auicen.prima tertij,cap.de apople.
oportet vt incipias à debiliori vnctione
confert: & ſi non, adde,& permuta ad
quod eſt fortius.

Obiectio.

Auicen.primo can.fen.quarta, cap.1.
forti morbo debemus, inquit, à fortio
medicamento incipere, quomodo hic a
ſerit contrarium?

Reſponſio.

Tuæ obiectioni reſpondet Concil.diff
rentia 154.inquiens eſſe hanc curam Au
cennæ tentatiuam,&c. Vide eum fuſius
lubeat.

Obſeruationes de potu.

Auic.loc.cit.Et potus ſuper cibum eſt e
rebus magis nocitiuis, ac ſi diceret, à pran
dio vel à cœna nullo modo bibant,&c.

Ap

Apoplexiam excitantia.

Excitant apoplexiam fungi, mandragoa, & pomorum nimius vſus & odoramenum.

Apoplexiam curantia.

Conferunt apoplexiæ abſinthiũ, anacarus, acorus, betonica, colocynthis, galliæ doramentum, euphorbiũ, piretrum, conectio anacardina, theriaca, diateſſeron, heriaca magna, hieralogodiũ, & quæcunue dicta ſunt in capite epilepſiæ, huc referantur. Vide inſuper aggregatorem cap. le apop. Itẽ Gulielmum Varignanã, capite proprio. Itẽ cõſilia Bertholomæi Mõtagna ii, prçſertim vbi de epilepſia loquitur, &c.

De prognoſt. apoplexiæ.

Hipp. Aphor. 2. Aphor. 42. Soluere morbum, quem apoplexiam vocant fortem, mpoſsibile, debilem verò non facile. B. Fortis apoplexia magna ex parte curationem non admittit, ob reſpirationis læſionem, aut virium imbecillitatem: debilis verò non facile, quia terminatur in paraleſim. Vnde Auic. Paul. Aet. Razes, Vt plurimum in paralytidem terminatur, &c. Et Aphoriſ. 6. Aphoriſ. 51. Quicunque ſani à dolore capitis derepente capiuntur, & incurrunt apoplexiam, ij in ſeptem diebus pereunt, niſi febris apprehenderit. B.

Intellige ſi dolor fiat à ſpiritu flatuoſo, (
apoplexia à materia pituitoſa, quia tu
febris ſuperueniens diſpoſitionem ſolu
calefaciendo, extenuando ac reſoluend
ſpiritum flatuoſum, & humorem pituit
ſum. Pereunt in ſeptimo, inquit Galenu
quia pars principalis non diu tolerat fo
tes ſimul & diuturnas paſsiones. Auic. pr
ma tertij, tra. 5. Et quum acciderit febri
tunc ſpes ſit, vt cũ ea reſoluatur ſuperflu
tas, &c. Aet. ſer. 6. cap. 27. Exhibet ſpem ſ
lutis ipſa calamitas febris. Paul. lib. 3. ca
18. Apoplexiæ morbus nequaquam aut r
rò curatur, vt qui minetur mortem in pr
pinquo. Si verò etiam remedia admitta
plurimum cum partis cuiuſdam corpor
reſolutione diſcedit, &c. Razes 9. alma
Si ſpuma ab ore exeat, nõ eſt medicame
Adiicit his Arcul. Quod ſi admotis vale
ter ſternutationem mouentibus, & nõ ſte
tat, neque impreſsionem ſentiat, quod e
mortale, &c. Celſ. lib. 3. cap. 27. Poſt ſangu
nis miſsionem, ſi nõ redit motus & men
nihil ſpei ſupereſt. Gal. lib. de dinamidii
Apoplecticus quũ ex multis rebus deſid
rat ſibi cibũ afferri & potum, & ſtatim ha
abominatur, mortẽ ſibi imminere ſigni
cat. B. In hoc tamen tu conſidera robur v
rium, & æquum iudica, &c. Auic. loc. cit. I
ſcia

ias quòd plurimũ accidit apoplexia ha-
entibus ætates, & corpora, & regimina
umida, & propriè quum adest cum humi-
itate frigus. Si autem accidit cum calidi-
ite complexionis & siccitate, tunc est res
raua: ægritudo enim contraria comple-
ioni non accidit, nisi propter magnam
ausam, &c. Cùm seni etiam accidit verti-
o comitans iterata, tunc illud nunciat
poplexiam, &c. Mesu. cap. de apoplex. in-
uit, Illico administretur omnis cura: nam
ilatio ducit ad mortem festinam, quum
iorbus per se parum curam recipiat. Id-
irco cum protestatione mortis medicus
ad curam intromittat.

Authores dissentientes circa apoplexiam.

Adserere, apoplexiæ species esse tantùm tres, vt Auicennas.

Adserere, apoplexiam à frigido tantùm humore fieri, & non à calido.

Adserere, in apoplexia musculos pectoris ob necessitatẽ respirationis moueri.

Adserere, apoplexiam à nudo & simplici frigore posse fieri, cum Auicenna.

Adserere, in acutissima apoplexia omnino deficere spirationem.

Adserere, apoplexiam fortem nunquam posse curari.

Confutatio dissentientium circa apoplexiam.

Ad primum, Quæcunque sunt quatuo non sunt tres tantùm, sed species apoplex sunt quatuor per Gale. Aphor. 2. commen 42. igitur non tres tantùm. Quòd sint qu tuor, ibi enarrat Gale. dicens, quòd prin est, quum anhelitus prohibetur: secũda e quum respiratio fit cũ magna vi: tertia e quæ nec intentum nec violentum, sed i æqualem ac exordinatum, ac præterea i termittentem habet anhelitũ: quarta e in qua anhelitus aliquem seruat ordinen & est debilior & citò curatur.

Ad secundũ respondet Auic. 3. can. quò causa apoplexiæ potest esse sanguis & p tuita. Quare non solùm à frigido, sed et à calido humore fiet. Item Gal. lib. de san miss. cap. 6. Apoplexiæ proueniunt mul nimirum sanguine in principiũ anima tis confertim incumbente. Itidem ait de vic. mor. ac. comment. 27. & in lib. i trod. siue medico appellato, & sic etiam calido fiet.

Ad tertium: Gal. Aphor. 2. comment. 4 Verum in apoplexiis non ob id quod adaucta necessitas respirationis, sed qu vis est imbecillis, idcirco musculi pector coguntur operari, &c.

Ad quartum respondet Gal.3.de loc.aff.
p.7.ibi, Apoplexiæ quòd subitò eueniat
t frigidũ, aut crassum, aut viscidũ quid-
am, quod principes cerebri ventriculos
atim implet, non autem totius substan-
æ intemperiem, causam esse manifestum
.Idem confirmat Aet.ser.6.cap.27.

Ad quintum: Galen.6.de loc. aff.cap.4.
uippe in cõfesso est, & spirationem à vi-
& vitam à spiratione separari nõ posse,
deò vt viuentem nõ spirare, & spirantem
on viuere, sit impossibile. Igitur spiratio
mnino non deficit, nisi vellemus apople-
iam mortem appellare: verùm, vt ipse in-
uit Gal. adeò potest esse exigua ista respi-
tio, vt sensum omnino effugiat. Itidẽ ait
.de loc. aff.cap.7.&c.

Ad sextum: Gale.2.Aphor.comment.42.
idetur innuere, quòd interdum possit cu-
ari, per id quod dixit, magna ex parte cu-
ationem non admittit. Præterea regulæ
nedicorum non semper, sed vt in pluri-
us intelliguntur: igitur interdum cura-
itur. Præterea Hippo.6.Aphor.51.Aphor.
nquit, apoplexiam fortem in septem die-
us ægrum perdere, nisi febris apprehen-
erit, igitur febre superueniente curatur.
Quòd verò de forti apoplexia intelligat,
lege Galen.in commenta.ibi, Mutos solet

Hipp.nominare,&c.Item Auic.prima te
tij,tra.5.cap.de apople. Accidit, inquit,
homo epilepſiam incurrat,& non ſit diff
rentia inter ipſum & mortuum,& non a
paret anhelitus,deinde reuiuiſcit & ſan
tur,& tamen intelligit de forti apoplexi
igitur,&c.

De paralytidis deſcriptione.

Quum paralyſis binas habeat deſcri
ptiones,propriam ſcilicet,& communem
iſta erit propria: Paralyſis eſt mollificat
totius medietatis corporis cũ priuation
ſenſus & motus:communis eſt iſta:Paraly
ſis eſt ablatio vel diminutio in ſenſu
motu voluntario,aut mixto in aliqua cor
poris parte,non in toto. Motus vbi depe
ditur,& ſi ſenſus integer remaneat,ſempe
paralytidem efficit. Qur autẽ interdum
remanente ſenſu,ſolus amittatur motus,&
ecõtra,triplices aſsignantur cauſæ.Prima
quia ex paucitate ſpiritus, motus potiu
quàm ſenſus deperditur.Secunda,quia ali
qua materia eſt in neruis motus,& nõ ſen
ſus.Tertia,quia temperies pro vno magi
quàm pro alio corrumpitur:nã ſi corrum
patur ab humido,motus deperditur : ſi ve
rò à ſicco,ſenſus,&c. In hoc morbo inter
dum cerebrum, interdum nerui muſculi
ad motionem deputati afficiuntur. Quòd

ſi mat

materia obſtruens in ambobus cerebri
entriculis foret, tũc apoplexia diceretur:
verò in vno tantùm latere, hemiplexia: ſi
parte nuchæ, omnes corporis partes prę-
r faciem reſoluũtur: ſi in parte ſpinæ ſint
extra ſiue ſiniſtra fiat obſtructio, tunc in
a parte erit reſolutio, &c.

Loci conſentientes de deſcri-ptione paralytidis.

Quòd binæ ſint paralyſis deſcriptiones,
ege Auic. ſecũda tertij, cap. de paraly. ibi,
aralyſis quandoque dicitur ſermone ab-
oluto, quandoque ſermone proprio, &c.
Gal. lib. finit. med. Paralyſis eſt affectio vo-
untarium motum offendens in partibus,
el parte quadam contingens. Item Pror-
het. 3. cõment. 26. Paraplegia talis eſt affe-
ctio vnius partis corporis, qualis paraple-
ia totius, &c. Et quarto de ſympt. cau. cap.
. Si nerui à principio fiant ſtupidi, deinde
omnino ſenſum & motum amittant, para-
yſis, id eſt, neruorum reſolutio dicitur. B.
Pende ex hoc loco, quòd paralyſis à ſtupo-
re non differt, niſi in magnitudine. Auic.
ſecunda tertij, cap. cit. Et multotiens re-
manet cum ea ſenſus, quoniam materia eſt
in neruis motus & ſenſus, & vna eſt cauſa,
quur motus deperditur, &c. Vide de his la-
tius Auic. loc. cit. & Arcul. De loco affecto

loquitur Gale.3.de loc.aff.cap.vlti. Igit quemadmodũ vbi vniuersæ corporis pa tes quæ sub facie constitutę sunt,resoluu- tur,faciei partibus illæsis,affectionem i spinę initio esse certum est:quòd si hæ qu que afficiãtur,cerebro noxam iam illata esse ostenditur. Act.ser.6.cap.27.plura h bet de his, ibi,Si omnes nerui sensum motum amittant,&c.Itidem Paul.lib.3.c 18.adserit.Lege etiam Gal.4.de symp.ca cap.5.fusius:Item 4.de loc.aff.cap.de li guæ aff. ibi, Quum vtraque cerebri par &c.Item Auic.loc.cit.ibi, Si materia a læsio fuerit,&c.

De causis paralytidis.

Causæ sunt tres, primitiuæ,antecedẽt & coniunctæ. Primitiuæ sunt regimen fr gidum & humidum in sex rebus nõ nat ralibus, incisio neruorum,dislocatio spo dilium,ligaturæ comprimentes,percussi in partibus neruosis , & accidentia anim vt timor,ira.Item ægritudines præcede tes sicut apoplexia,epilepsia,cholica,vte strangulatus,&c.Causæ antecedentes sun quatuor humores,inter quos plerunque i causa est pituita , interdum sanguis , rar melancholia,rarissimè omnium bilis,ni aliis humoribus admisceatur. Causæ co iunctæ sunt repletio vel inanitio,vel apo

stem

sma in principio nuchæ, vel in vna parte
au contenta obstruens: item immodera-
temperies frigida & humida cum ma-
ria & sine materia, licet etiam immode-
ra temperies calida & sicca sensum &
otũ ex sua immoderantia debilitet, &c.

Loci consentientes de causis paralytidis primitiuis.

Auic. secunda tertij, tra. 1. cap. de cau. paly. de causis primitiuis loquitur, ibi, Porrum contractio quandoque accidit proer ligaturam, aut quandoque fit ex comessione vehementi sicut accidit apud rcussionem aut casum: aut accidit quum eclinant spondyli & rumpuntur, &c. Item cisio quæ est in latitudine prohibet senim & motum in membris, & cui accidit ercussio & ictus, aut motus subitò ex tiiore, pauore, ira, deliciis, angustia amititur, &c. Gale. itidem ait 4. de sympt. cau. ap. 5. ibi, Idque vel ob luxatam quandam ertebram, vel alio quouis modo. Si quilem ingens fuerit affectus, partes inferiores subitò & sentiendi & mouendi faultate priuantur, &c. De casu & percussione habes ex Galen. 3. de loc. aff. cap. vlti. exemplum de Pausania Syro, qui ex casu in initio dorsi læsus duo sinistræ ma-

nus

nus digitos amiſerat, &c. Similiter ha
ex hoc capite Gal.plura de inciſione ſpi
Gal.5.de ſymp.cau.cap.2.Corripiuntur,
vehementer fuerunt refrigerati, & qu
meraco vino ingurgitarunt, & qui diu
otio vixerunt,& qui intempeſtiuè mult
aquã frigidam biberunt, &c. De cauſis a
tecedentibus habes Aet.ſer.6.ca.28.ibi.
flatur hęc affectio humoribus multis,vi
ſis ac craſsis,neruos obturãtibus, per qu
motus volũtarij perficiuntur. Auic.loc. c.
Et ſcitum eſt,quòd deſtructio motus & ſ
ſus fit, quoniam ſpiritus ſenſibilis aut m
tiuus retinetur à penetratione ad memb
&c.Gal.3.de loc.aff.cap. 7. Vbi verò dep
dito ſenſu quis cõciderit,nõ accidẽte mot
quo vel cõuelli vel ſalire videaẽ, id à veh
menti frigore ortũ trahere ſentio, &c.
aphor.5.cõmẽt. 17. Immodicũ frigidũ h
facit,cõuulſiones, diſtenſiones ob neruo
refrigerationem, &c.De cauſis coniunct
loquitur Auic.ſecunda tertij,cap.cit.ibi,
paralyſis faciẽs abſciſionẽ ſpiritus à mem
bris,aut eſt repletio aut apoſtema,aut ſol
tio ſingularitatis,&c.Gal.aphor. 2. comm
20.loquens de immodica intemperie i
quit. Quoniam omnis immodica intem
peries, imbecillum reddit aut exoluit op
rationem propriæ virtutis. Et in lib.intro
du.

æ.siue medi. Hemiplexia fit ex humorum
assorum copia, qui capitis vasa, vnde cor
ori sentiendi mouendíque facultas adue-
it, obstruunt. Itidem adserit 3. Aphor. cō-
ent. 13. in fine commenti, loquens de a-
oplexia. Paul. lib. 3. cap. 18. Si partes reso-
tæ conuellantur vel relaxentur, id ab in-
itione vel repletione proueniet, &c.
uc etiam spectant quæcunque de causis a-
oplexiæ nuper recitata sunt, &c.

De signis paralytidis.

Quum quis sensum & motum in vna par
e, vel in pluribus corporis partibus ami-
erit, tunc paralitidem pati dicimus. Signa
si āt à primitiuis causis, habentur partim
x relatione infirmi, partim ex quadam cō
ectura. Signa ex causis antecedentibus, si
int humores, cognoscuntur, quia si san-
guis, adest inflatio venarum, totius re-
letio, oculorum rubedo, &c. Si pituita,
dest albedo, mollities, vrina alba, pulsus
lebilis, tardus, &c. Signa ex causis con-
iunctis, si adsit apostema, cognoscitur ex
febre, dolore, tumore & duritie in loco
percepta. Si immmodica intemperies cum
materia replens, cognoscitur ex tactu, vel
ex his quæ iuuant & nocent, item ex habi-
tudine, victu præcedente & similibus, &c.

Loci

Loci consentientes de signis paralytidis.

Razes 9.alman. Quum aliquis se mo-re non valet, aut vnum, aut plura mem-ex suis, & sensum illius membri siue m-brorũ amiserit, incurrisse paralysim prũ-ciamus. Auicen. secunda tertij, tra.1.cap-sing.paraly. Illa quæ est à tortuositate, à casu & percussione, aut sectione, cogn-tur ex præcedenti causa. Et primo lib. -secunda, cap de signis dominij humoru & loco citato, habet omnia signa hum-rum, præsertim ibi. Et si materia est cu sanguine, significat eam guidez, & vena oculus, & repletio, &c. lege fusius in l-loco, & intelliges cætera à me dicta: le-etiam Arcul. & Gord. & Sauona. & Auic-ibi. Si fieret ab apostemate calido, tunc -tensio & febris, &c.

De cura paralytidis.

Ad curationem quinque expediunt, vi-licet victus ratio, humoris præparatio, e-cuatio, reuulsio & deriuatio, residui re-lutio, & membrorum roboratio. Victus -tio fit attenuatoria, sicca, non viscosa, n-virosa, sed ventri accommoda, vrinam ci-in quantitate his, quæ robrorandi neru-facultatem habent: toleranda est fames -sitis, in potu exhibeatur hydromel poti-quàm vinum: nam materia ad neruos vi-

per-

netrare facit, & procul ſit acetum: nam
lde nocet in morbi receſſu: vinum anti-
uum paucum exhiberi debet, eò quòd ca-
faciens & exiccans ægritudinibus neruo
m confert. Similiter & frictio & geſtatio
lectica aut vehiculo, & banea commen
ntur. Humorum præparatio fiet cum ca-
facientibus & exiccantibus, vtputa cum
ydromelle, ſyrupo de ſtechade, rhodo-
elle cum aquis ſaluiæ, betonicæ roſmari
huc etiam ſpectato oxymel ſimplex, ſed
tione aceti cum ſyrupo mellino rectifi-
ndum eſt. Euacuatio fiet per ea quæ re-
undantem humorem euacuant, vt cum
era ſimplici & compoſita, hiera herme-
s, hiera logodione: nec ab re exiſtima-
m, ſi à venæ ſectione inciperemus, mo-
ratámque detractionem moliremur, vt
ægri nimis perfrigerentur, fiátque de-
actio per antitheſim à ſanioribus parti-
us, niſi quid aliud impediat. Reuulſio &
riuatio, ſi ea quæ à cerebro ad nucham
nfluunt, ad alias regiones trahamus cum
curbitulis affectis, patibus affixis, enæ-
atibus, maſticatoriis, crinis ſiue ſternu-
toriis frictionibus, & his ſimilibus. Re-
lutio reſidui paratur per exteriora & in-
riora. Exteriora fiunt linimentis, ceratis,
nplaſtris & balneis. Linimenta parentur
cum

cum oleo camomillino de ſpica, de co
de terebintho, vulpino, de caſtoreo, &c.
rata ſimiliter fiunt cum puluere lumbri-
rum, galanga, piretro, caſtoreo, add
oleis, cera & pice. Emplaſtra proſunt, q
le eſt emplaſtrum de ſinapi Meſ. vel fi
cum herbis capitalibus, additis oleis &
quali farina. Balnea conferunt tam na-
ralia ſicut ſulphurea, quàm etiam arte-
rata. Interiora ſunt electuaria, confectio-
nes, pulueres, & ſimilia. Electuaria ſunt
muſcus dulcis, theriaca, & omnia denique
quæ calefaciunt, ſiccant & reſoluūt. Con-
ctiones ſunt acorus conditus, pulueres, ca-
mæpitheos, ſtechados, &c.

Loci conſentientes de cura paralytidis.

Aët. ſer. 6. cap. 28. loquens de diȩta inqu
Sit attenuatoria ventri commoda, nihil
ſcoſi aut viroſi habens, &c. Paul. lib. 3. ca
Cibi conueniunt ad concoctionē expedi
nec recremētitij. Et paulò infra. Victus
cior vtilis eſt, potio modica & frictio,
Meſu. capi. de paralyſi. Vtantur cibis,
proprietatem habeant cōfortandi neru
qualia ſunt grana pinni, leporis cerebru
origanum, hyſſopus, piper, gingiber, ſ
ſucus, ſaluia, &c. hoc intellige in ca
frigida, & in proceſſu morbi. Auic. ſec
da tertij. Stude vt facias pati famem, &

ia cum cibis ſiccis, & fac tolerare ſitim: t in ſecunda menſa iuuat vti medulla iucleorum pinni, & ſcias quòd aqua meior eſt eis quàm vinum: nam materiam 1 neruis penetrare facit, & vt plurimum ceſcit: acetum verò eſt ex rebus quę ſunt eruis nocibiliores, &c. Conciliator diff. 44. Non competit vinum, ſi materia cruda & in fluxu ſit: ſi verò digeſta, & factæ nt euacuationes, paucum vinum antiquũ onfert: nam materias reſoluit & exiccat. . Nota paucum dixiſſe ex eo quod Meſ. icebat, ſcito vinum eſſe neruis inimium & oculis per ſe: ipſius enim abuſus auſa eſt morbi per ſe. Itidem Auicenna oc. cit. Paul. Vomitus à cœna conuenit, tem geſtationes curru, lectica au vehicuo, &c. De præparatione humorum meminit Auicen. ſecunda tertij, quando dixit, t in hac hora ſis contentus rebus ſubtilius ex his quæ leuiter digerunt & ſoluunt: nde dixerat, quòd quandoque exhibetur xymel cũ ſua diſpoſitione, & oppopanacũ um ſyrupo de melle, &c. Aet. ſer. 6. cap. 28. 'tendum eſt etiam potionibus relatis ad norbum comitialem. Quòd verò per poiones intelligat ſyrupos, & ea quæ incilendi vim habent, manifeſtum eſt ex his, juæ ab ipſo ſuprà relata ſunt, &c. Meſu. Ad-

æquatio fit materiei, cum administratio ne rerum morbi materiam carminantium & maturantium, &c. Vide de hac præparatione humorũ plura iuxta neotericos practicantes, &c. De euacuatione facit mentionem Aet. ser. 6. cap. 28. ibi, Manifestum igitur est, quòd redundantem humorem euacuare oportet, nec aptius principium in his reperire datur, quàm à venæ sectione, si permiserit ætas, habitus, tempus progressus victus, &c. Oportet autem moderatam detractionem facere, ne venæ perfrigerentur. Quapropter minuẽda est materia paululum, detractio verò fiat à sanioribus partibus, &c. Auicen. In illa autem in qua est spes, oportet incipere à phlebotomia, &c. Paul. loc. cit. Quoniam partes resolutæ vel conuelluntur vel relaxantur, ídque à repletione vel inanitione, attendendum rursus est partim sanguinem detrahi debere, partim non, &c. Mes. cap. proprio. Euacuatio fiat cum administratione propriorum euacuantium sicut cum hiera diacolocynthidos, pilulis fœtidis, hiera hermetis, &c. Similiter Aet. loc. cit. Interpositis dieb⁹ aluus subducatˉ, primũ clysteribus, deinde per aloës & polypodij & colocynthidis cremorẽ, cõuenit etiã hiera Archigenis, &c. De reuulsione loquitur Auic.
ibi,

bi, Oportet vt clysterizentur enæmatibus fortibus, & colyria fortia supponantur, vt inclinentur eorum materiæ ad inferiora: confert etiam positio ventosarum super capita lacertorum absque incisione, sed post euacuationem, &c. Similiter Aet.ser.6.ca. cit. Post purgationem cucurbitulæ affectis partibus adhibeantur: si verò hę ineptę sint vicinis affigantur, &c. Et paulò pòst. Detracta materia etiam sternutatoriis, pituitam per os ducentibus, vtendum est, &c. Itidē Paul.lib.3. ca.18. asserit. Mes.cap.de par. Diuersio completur, cum gargarismatibus, masticationibus, caputpurgiis & sternutatoriis, &c. Quomodo autem hæc fiant habes suprà de cephalæa à causa frigida, &c. De resolutione residui Auicen. secunda tertij, cap.cit. Cúmque membrum redit ad se, oportet vt ipsum excites, post id & constringas ipsum, vt ad integram redeat sanitatē, &c. Et paulò infrà, Oportet vt resolutio fiat cum aliquibus, quæ sint vt anisum, sigia, id est, storax liquida & castoreum. Et suprà dixerat, quòd emplastrum de sinapi est ex eis quæ ipsis conferunt, & fricatio cum oleo & nitro, & aqua sulphurea, & administratio acori, & quòd nihil est ita conferens vt theriaca & mitridatum, & assa fœtida est vehementis iuuamenti bibita vel lini-

ta, &c. Mesu. Vltimam rem complent v
ctiones, emplastra, fricationes & balne
&c. Aet. loc. cit. laudat ad resolutionem r
sidui vstiones quatuor fieri, vnam circa c
uitatem occipitis, tres in vertice, ex qu
bus, inquit, non despero perfectam rest
tutionem, &c. Paul. lib. 3. cap. 18. Cucurb
tulæ resolutis partibus agglutinentur:
paucæ fuerint distinctim, post cucurbit
las delinantur medicamenta ex pice, re
na, &c. Vide etiam Auicẽ. ibi, Quandoq
iuuantur à febre & à balneo sicco, &c.

Obseruationes de humorum præparatione.

Marcus Catinarius capi. de par. Caue
dum est, inquit, ne nimis pæparemus cu
fortibus digestiuis nimium calefacient
bus, vsque ad quartam diem, sed gradati
procedendum à debilioribus ad fortior
eò quòd magis materiam dilatant, quà
prẹparent.

Obseruationes de euacuatione.

Auicen. secunda tertij. Et non propere
in vsu medicinarum fortium in principi
rei, imò tarda vsque ad quartum & septi
mum: quòd si fuerit ægritudo fortis, vsqu
ad decimumquartum.

Obiectio.

Quur Auicen. & Mes. incipiunt à debili
ribus, quum Razes dicat, Cuius curan
incipi

ncipiemus cum pilulis fœtidis,quæ inter ehementia pharmaca reputantur?

Responsio.

Intellige ad vtriusq; concordiam, quòd ic coactè, illi magis regulariter proceunt.Paul.incipit à semidrachma hieræ,& nterpositis diebus exhibet integram drahmam,dehinc vnam & semis,posteà duas tque tres.B.Notandum est etiam ex Pauli : Aetij textu,quòd in hoc morbo interpotim medicinas exhibeamus, ne natura nedicinis assuescat & laxetur.Idcirco dieus interpositis, modò vno, modò altero nedicamine vti præcipiunt,& interim vies resumendas iubent,&c.

Obseruationes de resolutione.

Auic.cap. de cur.par. Et vbi necesse est, esoluere oportet, & non sint resoluentia um lenificatione pura, sed cum aliquanula stypticitate, quia laxãtia substantiam nẽbri debilitant,& resoluentia spiritũ resoluunt,idcirco cũ stypticitate fienda,&c.

Obseruationes de topicis.

Galeni est placitum 3.de loc. aff.cap.vlt. rt consideretur locus originis neruorum nde exemplum refert de Pausania Syro. Auic.lo.cit. Positio medicinarum super locum paralyticatum est ex eis,quę non affe-

runt iuuamentum,de quo ſit curãdum, ſe oportet cognoſcere originem neruorum &c.& oportet cum reſoluentibus procede re à debilibus ad fortiora, & cùm medica tur cũ calidis,augmentatur ægritudo,quo niam materia ſubtilis dilatatur per ea plurimum: idcirco oportet miſcere cum infrigidantibus aut temperatis, vt ſucco liquiritię:& de emplaſtris loquẽs dixit, Quùm ſenſus eſt debilis, fortaſſe emplaſtrum forte nocet,& non ſentit id,& ducit ad læſionem & vlcerationem fortem: oportet igitur vt omni cuſtodia ab illo caueatur, & vt conſideretur diſpoſitio impreſsionis emplaſtri &c.Paul.lib.3.capi.18. In relaxatis quidem membris adſtringentia iis quæ laxant miſcere,& frictionem intenſam moliri cõuenit:in conuulſis verò laxantibus duntaxat vtendum eſt, & frictione molli, &c.

Paralytidem generantia.

Generant paralytidem vapor argenti viui, carnes porcinæ,& tubera.

Paralytidem curantia.

Faciunt ad paralytidem, & à proprietate tam occulta, quàm manifeſta valent,abrotonum chameoris, betonica ſaluia, ariſtologia, artemiſia, coſtus, maiorana,mater ſylua, colocynthis, laurus, roſmarinũ acorus,calamentum, origanum,hyſſopus

melli

ellissophyllon,rutha,sauina,mel, cinna-
omum,anacardus,assa,helleborus, pyre-
rum,peucedanum,diptamus, cyclamen,
ratum alexandrinũ,aqua sulphurea, alu-
inosa,vnguentũ de bdellio Mes.vnguen-
im basilicon Mes.vnguentum Marciaton
ic. oleũ de piperibus, de cinnamomo,de
tro, oleum laterinũ, vulpinum, de costo,
terebinthina,de sinapi, de pyrethro Ni.
nguedo gliris,blancha Nic.confectio py
thri Mes.ca.de epilep.confectio ana car-
ina Mes.cap.de ægritu.neruorum, diam-
ra Auic. in 5.tra. diacalamentum, diaca-
oreum Nic.syr.de stechade,theriaca,hie-
Ruffi,hiera Hermetis, hiera logodion,
iera picra, confectio de musco, diapliris
cot.Nic.pilulę fœtidę,de euphorbio,&c.
oborant neruos nuclei pinearum condi-
,castoreum,nux indica, pæonia,&c. Vide
arig.in lib.de secretis,cap.de paral. Item
arth.Montagnanam cons.48.Item Arcul.
Sauon.c.de cur.paral. Vide etiam Gord.
alios practicantes.

De prognosticis paralytidis.

Paulus loco suprà citato, Quæ à nerui
iuisione oritur particularum resolutio,
nsanabilis est: quæ verò à temperie vel ab
umore, commune ex facultatibus prædi-
tis præsidium recipit. Auicennas secunda

tertij,cap.cita. Vrina infantis ſi ſit viridi
nunciat paralyſim ſiue ſpaſmum,&paraly
ſis eueniens à remotione ſpondilium mo
tifera eſt ſecũdum plurimum. B.Ratio eſ
quia ſpondiles eos neruos, qui à ſe exeun
facilè comprimũt: qui niſi ad ſuum locu
reducãtur,inſperata eſt ſalus. Celſus lib.
cap.27.Morbus qui fit in partibus,nũqua
acutus, ſæpe longus, & ferè ſanabilis e
Razes cap. de paral. Quòd ſi paralyſis e
percuſsione aut caſu euenerit, & accid
ſubitò, ita quòd nerui aliqualiter contu
dantur,taliter permanebit, nec vnquam
nabitur. B.Intellige,niſi ſit in ætate,in qu
mẽbra ſpermatica reſtaurari poſsint. Hi
pocrat. 3.prorrhet. Paraplecticis parotid
vitioſæ.B. Parotides ſunt abſceſſus poſt a
res, vitioſique ſunt, quia ad inferas part
non deuoluuntur,ſicuti cęteri abſceſſus b
ni.Auicen.loco citato:Et quodcunq; mem
brum mollificatorũ & paralyticorum ſ
cundum colorem reliqui corporis exiſtẽ
non minoratur nec extenuatur, eſt de qu
maior habẽda eſt fiducia,quàm illud quo
eſt diuerſum ab hoc: nam quum minora
tur aut extenuatur, ſignum eſt quòd no
nutritur, &c. At ſi nihil horum accideri
bene ſperandum. Item febris ſuperueni
ſoluit paralyſim.B.Intellige,ſi ab humid
ta

re & frigiditate fiat. Arcul. Tremor & dolor in paralyſi ſuperueniens, bonum: ſi verò paralyſis annum pertranſit, vt plurimum non recipit curam. B. Intellige tremorem & dolorem idcirco eſſe bonum indicium, quia vbi tremor & dolor, ibi ſenſus & motus, &c.

Authores diſſentientes circa paralytidem.

Adſerere, tunc reſolutionẽ vocari, quum ſenſus deperditur, & non motus.

Adſerere, impreſsionem ſenſus in membris à calore impediri.

Adſerere, frequentem vſum calidorum mirum in modum prodeſſe neruis.

Adſerere, vehementia pharmaca in principio curæ paralytidis conuenire.

Adſerere, tunc paralyſim vocari, quum vis ſentiendi & mouendi omnium neruorum amittatur.

Confutatio diſſentientium circa paralytidem.

Ad primum reſpondet Gal. 3. de loc. affe. cap. pen. dicens, Quòd neruorum tunc vera erit reſolutio, vbi motus deperditur: vbi verò aliquarum partium ſenſus perit, eam partem ſenſus expertem vel ſtupidam potiùs dicimus, quàm reſolutam.

Ad ſecundum dicit Auic. ſecunda tertij,

tra.1. Quòd membra sensus non recipiu impreſsionem propter complexionis co ruptionem: complexio verò corrumpit à calido, aut frigido, aut humido, aut sicc ſed calidum, inquit, non prohibet impre ſionem ſenſus, &c.

Ad tertium, Hippocrat. aphoriſmor. aphoriſmo 16. Calidum, inquit, vbi eo ſ pius vtatur, hæc mala affert, carnium e fœminationem, neruorum incontine tiam, &c. vbi Galenus in comment. intell git neruorum imbecillitatem fieri, eoru ſubſtantia à calore diſſoluta, & ſic cali frequens vſus neruis nocet, ſubſtantia neruorum diſſoluens.

Ad quartum, Communis eſt opinio, regulariter procedendo non euacuemu cum vehementi pharmaco, maximè quun paralyſis de materia pituitoſa non ſit mor bus acutus, ſed vbi ſubitaneam morten minetur, coactè cum vehementi pharma co purgabimus.

Ad quintum, Gal. 3. de loc. affect. cap. 10. Quum omnes igitur nerui quum ſentien di tum mouendi vim amiſerint, apoplexia huiuſcemodi affectio appellatur, igitur non paralyſis, &c.

De conuulſionis deſcriptione.

Conuulſio eſt neruorũ ac muſculorum

affe

fectio, per quem interdum totum cor-
us, interdum pars, citra voluntatem ad
am originem contrahuntur. Huius spe-
es sunt tres, scilicet τέτανος, id est, tentio
qualis: ἐμπροσθότονος, id est, tentio ad inte-
ora: καὶ ὀπισθότονος, id est, tentio ad poste-
ora: locus verò affectus cognoscitur, quia
niuerso corpore conuulso infra faciem,
nc prima spinalis medullæ pars affecta
t: si verò cum vniuerso corpore etiam fa-
es conuellatur, tunc cerebrum affectum
se dicimus: si autem quæpiam corporis
rs conuellatur, tunc eorum neruorum
iginem esse affectam iudicamus, &c.

Loci consentientes circa conuulsionis descriptionem.

Gal. lib. finit. med. Conuulsio, est affectus
ui neruis ac musculis accidit, quum mo-
ò corpus totum, modò pars eius citra vo-
ıntatem trahitur. Oribas. aphor. 2. com-
nent. 30. Spasmus est, inquit, motus inuo-
untarius, voluntaria obtinens loca. Auic.
ecunda tertij, cap. de spas. Spasmus, est
gritudo neruosa, qua mouentur lacerti ad
rincipia sua, & inobedientes sunt in dila-
atione: nam alij remanent secũdum suam
lispositionem, & non dilatantur: alij facilè
edeũt ad dilatationem suam, sicut in osci-
atione & singultu, &c.

Obiect

Obiectio.

Quomodo eſt ægritudo,ſi Galenus 5. ſympt.cau.referat eſſe accidens?

Reſponſio.

Tria conſiderantur in conuulſione, m lus motus,& ſic eſt accidẽs: vel mala me bri figura, & ſic eſt morbus officialis: v cauſa cuius fiat hoc accidens, & ſic eſt i temperies ſicca,idcirco ęgritudo dicĩt,& Galen.aphor.6.comment.39. Conuulſio paſsio inuoluntaria ad ſimilem venien bus neruoſis partibus diſpoſitionem,qua etiam in motibus factis ſecundum appe tum aſſumebãt. Itidem ait in lib. de tre & palpit.in fine.Et aphoriſ.4.com.57.Tr ſunt numero conuulſiones, opiſthotono emproſthotonos,& tetanos.Itidẽ ait in li de tre.& pal.Similiter Auic.ibi,Sic molli catio diuerſificatur in mẽbris. Et ibi,Qu corpus declinat ad anteriora. De loco aff cto loquitur Gal.3.de lo.af.c.6.ibi, Conu ſio enim vniuerſo corpore infra facien omniũ infra faciem neruorũ originem a ctam eſſe putandũ eſt, quæ ſunt primæ ſp nalis medullæ partes:ſi verò cum vniuer corpore facies etiã conuulſa ſit, non ſolùn eam partem,quæ ex ſpina procedit, verùn etiam ipſum cerebrum curamus, &c. Iti dem 4.de ſympt.cau.cap.vlt.adſerit.

D

De cauſis conuulſionum.

Quum duplex ſit ſpaſmus, alter ad materiam proportionatus, alter non proportnatus, cauſa non proportionati duplex, irinſeca & extrinſeca. Intrinſeca ſunt accentia animi, ſicut timor, mœſtitia, dol, vel mala qualitas à materia vermium, v mala qualitas per conſenſum aliorum mmbrorum, ad neruos, vt ventriculi, vter &c. Extrinſeca eſt mala qualitas frigidſtyptica, membrum comprimens, vt frigitas aëris, vel frigus nerui vulnerati. ſiliter punctura cæca, caſus, percuſsio, inco, vel mala qualitas venenoſa, qualis eſt rſus venenoſorum animalium, vel præcitatio, & quicquid cerebrum imbecille rdit, mordicat, ac dolorem infert, ex quo rui fugiant ac contrahantur, &c. Propor tnatus verò ad materiã duplex, alter de pletione, alter de inanitione. Cauſæ primtiuæ de repletione ſunt, crapula, ebriet, conſuetę euacuationes retentæ, balneũ, exercitium in corpore phletorico, &c. Cuſæ antecedentes ſunt vt plurimũ pituit & ſanguis, raro melancholia, rariſsimè cnium bilis. Cauſæ coniũctæ ſunt ipſi huores in neruis exiſtẽtes, neruos iuxta lon tudinem dilatantes, interdum abſceſſus, l flatuoſus ſpiritus, craſſus, qui vbi fuerit

parti

particularis, vulgò dicitur granfo. Cau
conuulſionis de inanitione ſunt quæcu
ſtrenuè exiccant, quales ſunt febres ardé
tiſsimæ, ieiunia, vigiliæ, alui profluuiu
nimius cõcubitus, euacuationes perſolu
tia pharmaca, nimius labor, & quæcunq
poſſunt humiditates in neruis naturali
exiſtentes diſsipare ac extenuare, & om
no exiccare, &c.

Loci conſentientes de cauſis conuulſionum.

Auic. ſecunda tertij, ca. de ſpaſ. Et qua
doq; fit ſpaſmus qui ad materiam non p
portionatur eueniẽs cauſa rei impediẽt
à qua nerui fugiunt & congregãtur ad c
pellẽdum ipſum: & cauſa illa aut eſt dol
& multoties ex vapore calido mordica
uo, aut à qualitate venenoſa perueniẽte
cerebrum, aut propter qualitatem nõ ve
noſam, ſicut quum ſpaſmus accidit ab in
gidatione vehementi, congregante ner
& lacertum, & cõtrahitur ad caput ſuũ, &
Paulus lib. 3. cap. 20. Porrò facit affectu
quanuis rarò laſsitudo, humi dormiti
ponderis eleuatio, caſus, vulnus, ard
ictus, & alia quæ eandem neruis offenſa
inferre poſſunt, &c. Vide de his latiùs A
cennam loco cita. Quòd verò ſpaſmus p
portionatus ſit duplex, lege Gal. aphor.
commen. 57. Omnes conuulſiones fiunt a

à

àpletione, aut ab euacuatione partium,
videlicet neruosarū. Itidem adserit aphor.
6om.39.& 5.de sympt.cau.cap.2.ibi; Atq;
ones, Hippoc.authore, in duo capita re-
dūtur, plenitudinem & inanitionem. Et
Hipp.aphor.6.aphor.39.Conuulsio, inquit,
sivel ex repletione & inanitione, &c. De
cisis huius cōuulsionis proportionatæ pri
ntiuis loquitur 3.de lo.af.cap 6. Si temu-
lcto cuipiā ac omnino pleno homini, qui
iotio degit, id euenire conspexeris, ex re-
ntione iudicabis. Et apho. 5.com.5. Solet
amvinum neruos replere, quibus reple-
sit conuulsio, &c. lege fusiùs de hac re
Aul.c.de spas.Gord.Ant.Guaine. De cau-
antecedentibus & coniunctis loquitur
Aic.secunda tertij, cap.de spas.ibi, Causa
sismi aut est cum materia, aut sine mate-
ri, sicut caliditas & siccitas: & materia
sismi secundum plurimum est phlegma-
ta, aut melancholica, aut sanguinea, &c.
Epaulò pòst, Causa essentialis spasmi ex
reletione est, aut humiditas & frigiditas
auuans secundū congelationem & gros-
siem, aut caliditas & siccitas, &c. Hippoc.
ahor.5.aphor.17. Frigidum conuulsiones,
dtensiones, liuores, rigores febriles fa-
c, &c. B. Quia omne nimium siue cali-
dm siue frigidum neruis nocere solet:
nam

nam ex immodico calore eorum ſubſtãt
diſſoluitur, & ex immodico frigore cog
tur ac cohibetur. Galenus 2.de ſympt.ca
cap. 2. Cauſam huius rei quippe demo
ſtrauimus, dum neruum aut ſtupore a
reſolutione infeſtari dicebamus, ſi frig
illum conſtringat, aut craſsi lentíque h
mores obſtruant, aut aliqua cauſa exter
ipſum ſuo pondere comprimat,&c. Itide
ait in lib. de trem.& palpitatione, cap.vl
ibi, Itaque neruos tendinéſque in anim
lium corporibus ex humore ſuperfluo te
ſos, &c. Quòd fiat etiam à flatuoſo ſpirit
habes ex Auicen. loco citato ibi, Et non co
longum, quin ſit ſpaſmus eueniens à ve
toſitate inflatiua, ſpiſſa. Ipſe enim eſt ex e
quæ plurimum accidunt, & remouetur
hora, intelligens de eo, quod dicitur gra
ſo. Itidem ait Paul. lib.3. cap.20. vbi tribu
originem muſculis repletis ſpiritu & aë
craſſo nebuloſoque,&c. De cauſis conuu
ſionum ex inanitione plurima refert Au
cennas ſecunda tertij, cap. cita. ibi, Spaſmu
autem ſiccus, alius quidem qui fit ſucce
ſione febrium adurẽtium, & propriè in f
bribus ſirſen, & ſucceſsione motuum lab
rioſorum corporalium, & animalium ſic
anguſtiæ, vigiliæ, timor, & ille eſt ex ei
à quibus fit euaſio.

Ob

Obiectio.

Quomodo fit euaſio, ſi ab Hippocrate & Galeno lib. de tre. & palp. in fine exiſtimatur incurabilis?

Reſponſio.

Duplex eſt ſpaſmus, alter quidem cõfirmatus, in quo omnes ſubſtãtiales mẽbrorum humiditates conſumptæ ſunt, & hic dicitur incurabilis, quia humiditates illæ deperditæ haudquaquã reſtaurari poſſunt. Alter nõ cõfirmatus, in quo primę tantùm humiditates conſumptæ ſunt, ſed ſpei aliquid ſupereſt vt reſtaurentur, & ſic interdũ ab his fit euaſio. Galen. 3. de loc. aff. cap. 6. Quippe cũ cõuulſio fit vel à labore, vel vigiliis, vel fame, vel ſolicitudine, vel arida æſtuãtéq; febre, qualẽ in phreneticis videre eſt, cauſam eius eſſe ariditatem vacuationémq; rectè putaueris. Et 5. de ſympt. cauſis, Phlegmone plenitudinem parit, ardentiſsimæ ac aridiſsimæ febres inanitionẽ, &c. lege etiã aphoriſmũ, Ex ſuperflua purgatione conuulſio, &c. lege etiam Gal. 5. de ſympt. cau. cap. 2. & in lib. de tre. & palp. & aphoriſ. 6. cõment. 39. vbi affert exemplum modò de chordis, quæ ob nimiã humiditatẽ rumpuntur: aut de loris, quæ ad ignẽ longius calefacta cõtrahuntur. Itidẽ Auic. Sic diſpoſitiones chordarũ, quæ elõgantur

in hyeme propter humiditatem, & abre
uiantur in æstate propter exiccatione.

De signis conuulsionum.

Signa precedẽtia sunt angusta ac lino
sa respiratio, pulsus rarus, durus, exiguus,
risus sardonicus, tremor manus ægroc
cultus: aluus siccessit, vrina aquæ si
vel cruẽta esse videtur: tument oculi, fa
cies rubescit, præcedũt tremores & sing
tus, dolor capitis, lumborũ ac clauico
accidit, dentes strident, oculi peruertun
Signa præsentia sunt membrorũ co
ctio ad suã originẽ, diuersitas in puls
vt in principio sui motus sit humi
medio sui motus ascendat, & in fine
arteria aliis mẽbris est calidior, &c.
cõuulsionis erũt, si in sanis repentina
uulsio adueniat ac permaneat. Signa
sionis de inanitione sunt cõuulsione
multos sudores, vomitus, alui pro
sanguinis fluxũ, vigilias, fames, aut
ardẽtissimas accidẽtes, &c. Signa c
sionis nõ proportionatę ad materia
causæ eius antedictæ. Signa humor
gnoscũtur ex coloribus & reliquis
antedictis. Signa apostematũ sunt
febris, pulsatio, &c. Signa conuulsio
cõsensum alicuius membri sunt, qu
cedit læsio illius membri, &c.

Loci consentientes de signis conuulsionum.

Paul.lib.3.cap.20.de signis præcedentibus verba facit,ibi,Notę horũ sunt angusta respiratio,pulsus rarus & exiguus , nõnunquam & risus sardonicus oboritur,rubet facies,oculi intumescunt,& id reliquũ quod à me nuper relatum est. Auic.quasi de verbo ad verbum eadem recitat.Galen. prognost.3.cõment.34.Potissimũ conuulsiones futuræ cognoscuntur , si partes in vultu peruertãtur,aut dẽtes stridẽt,aut oculi crebrò mouẽtur ac peruertuntur : sed in pueris sufficit,si tantũmodo vigilẽt, si admodũ metuant,si mente lugeant , ac aluus nõ deiiciat,&c.Memento etiam aphor.54. lib.6.videlicet,In acutis passionibus, quæ cum febre sunt , luctuosa suspiria malum. vide de pulsu duro & de aliis huc spectãtibus,Gal.in cõment.De signis præsentibus lege Razen.9.alman.cap.de spas.ibi, Quũ aliquod membrũ alicuius contrahitur, & ad suum redit originem , aut plura mẽbra sic disponuntur,spasmata esse pronunciamus.Auic.secunda tertij , cap.de sig.spas. Pulsus spasmatorum est extensus & diuersus in situ , ascendens & dimittens, sicut sagittæ euadentes de arcu sagittarij , &c. De signis spasmi , de inanitione & reple-

tione. Gale. prorrhet. 2. cōment 69. inqu
Conuulſiones ex euacuatione poſt ſudos
multos, vel vomitus, vel deiectiones,
ſanguinis eruptiones, vel inediam, vel
gilias, vel motiones tum multas, tum ve
mentes fiunt, &c. Itidem Paul. lib. 3. cap
Aet ſer. 6. cap. 38. Si ſtatim ab initio m
conuulſiones fiant & permanſerint, tu
plenitudine ortum habẽt: ſi verò à mu
ſudoribus, vomitibus, &c. tunc ex in
tione oriuntur. Itidem Auic. loc. cit. ib
ſpaſmus à repletione fiat, ſigna ſunt, q
ſubitò prouenit, & non diſcedit veloc
ſi à ſiccitate fit paulatim & ſucceſsion
gritudinum euacuantium, &c. Idem ſe
Gal. aphor. 2. commẽ 26. Signa humo
tangit Gale. prognoſt. 3. comment. 34.
Colores præter naturã habentur indi
tes humorum prauitatem, ex quibus
uelli aſſolẽt. Pallidus enim aut liuidu
uum qualitate ſignificat humorẽ, rub
verò ſanguinis copiã, &c. De ſignis ſp
ex apoſtemate loquitur Auic. ſecunda
tij, cap. de ſig. ſpaſ. ibi, Et quandoque
ſpaſmo ſunt pulſatio & ſaltus, & eſt
malum. Pulſatio vnam duarum reru
gnificat, aut apoſtema in viſceribus
Similiter loquẽs de ſignis per conſe
alicuius partis inquit, Cùm nocume

t ex stomacho, cõmunicat ei cerebrum, einde nerui, & fit spasmus succesfsione vo nitus, qui est sicut succus porri, aut ærugo ris, &c.

De cura conuulsionum.

Ad curã spectãt quatuor intẽtiones: pri na, est victus ratio: secunda, euacuatio, sub ua reuulsio cõprehẽditur: tertia, resolutio c mẽbrorũ roboratio: quarta, est sympto natũ remotio. Victus in cõuulsione de re- letione existẽte materia pituitosa sit cali lus, tenuis & siccus in principio & in viriũ obore: si verò imbecillitas viriũ adsit, etiã n statu cogimur ei succurrere, cũ carnibus qualitate siccis, vinum non bibatur vsq; ad morbi remisfsionẽ, nam tũc ad resolutionẽ antiquũ facit. In conuulsione de inanitio- ne victus sit frigidus, humectãs, pinguis, te nuis, quũ malè transglutiãt, & viæ sint stri ctæ: magis tamen humectet, quàm infrigi det, qualis est aqua carnis cũ quatuor semi nibus frigidis alterata, lac recẽter mulctũ, sorbitiones ex chõdro & alica, cremor pti- sanæ. Potus sit aqua hordei, aqua cucurbitę & mellonis indi cũ Iuleb, si adfuerit febris: si minus, his addatur parũ vini tenuis & a- quosi, facit enim ad penetrationẽ &c. Eua cuatio fiet primùm per venæ sectionem, si sanguis vel humorũ copia in causa fuerit:

ſi minus,iuxta humorũ exigentiã euacua-
to,de quibus in capite de paralyſi ſatis di-
ctum eſt.Sed vbi morbus inducias dederit,
tunc primũ materia erit præparãda cũ rho
domelle,ſyrupo de ſtechade , cum aquis ac
decoctis capiti ſpectãtibus. Cõueniũt inſu
per clyſteria cũ rebus capiti dicatis. frictio
nes ad partes ſubiectas,item maſticatoria,
ſternutatoria , cucurbitulæ affectis parti-
bus cũ ſcarificatione,multa exiſtẽte mate-
ria,vel ſine ſcarificatiõe,pauca exiſtẽte. Re
ſolutio ac membrorum roboratio perfici-
tur cũ emollientibus ac reſoluẽtibus,cùm
materia ſit craſsior quàm in paralytide,&
hæc per exteriora & interiora. Exteriora
ſunt linimẽta ex oleo liliorum alborum,
lumbricorũ,oleo vulpino, coſtino, &c. vn-
guenta ex bdellio , balnea tam naturalia
quàm artificialia. Naturalia,ſulphurea,ſal
ſa,aluminoſa. Artificialia ſicut in oleo cõ-
muni,vel in balneo,in quo decoctę ſint vul
pes catuli cũ herbis capitalibus,ſcilicet ca-
momilla,anetho,maiorana,ſaluia, roſma-
rino,ſtechade,& ſimilibus. Interiora ſunt
electuaria reſoluentia , vt diamuſcus, dia-
corus,mitridatũ , confectio anacardina,&
quæcunque febrem prouocare poſſunt.
Remotio ſymptomatum fiet, ſi dolor qui
interdum vehementiſsimè moleſtare , ſo-
let,

ẽ,auferatur,& hoc perficitur cum anodi-
s,cum balneo 53.ex oleo cõmuni,in quo
cocta sit lumbricorum quædam quanti-
s,vel cum oleo camomillino de semine
li,vel balneo arte parato,& membra cõ-
ncta ad suum locum reducantur,& inor-
nato motui resistatur. Cura conuulsio-
s de inanitione tantummodo cõsistit in
mectando & restaurando, modò cũ bal-
is ex lacte,modò artificialibus, cum fo-
s salicis,hordeo,violis & seminibus fri-
dis,&c.Post balneum statim membra ex
eo rosaceo liniantur, ne humiditas im-
essa exhalet,sed sua stypticitate cohibea
r.Clysteria fiant ex rebus similibus, ad-
tis quibusdam impinguãtibus. Somnus
super accersendus est. Euacuatio nulla
it nisi naturalis,& nutriatur vt dictũ est.
ura conuulsionis non proportionatæ ad
ateriã sic fiet,Primùm si fuerit à percus-
one,cùm laxantibus balneis, ex hordeo,
momilla & malua,fœnugręco,&c.Si fue
t ex vulnere,in primis dolorem remoue,
sanies inducatur,cum emplastro altheę,
el cùm vitello oui,& terebinthina, & to-
a spina liniatur cùm humectantibus tem
eratis, sicut oleo amygdalino dulci, &c.
i fuerit à ventositate,resoluatur cum fri-
tione & oleis calidis. Si fuerit à pun-

ctura venenosa, extrahatur illa humiditas venenosa, vel cum cucurbitula apposita, vel cum emplastro ex scabiosa & vitello oui. Si fuerit punctura ex ferro, tunc aperiatur locus, ita vt virus quoquo modo transpiret, cum vnguento exiccante & corrodente, quale est vnguĕtum apostolorum ægyptiacum, sed prius sedetur dolor cum balterebinthina & oleo rosaceo, aut cum balneo ex oleo lumbricorum, aut cum pane in lacte infuso, aut cũ aliquo quod locum stupidum reddat, qualia sunt opiata, &c. Si fuerit ab apostemate, curetur eodem tramite, quo solent tales abscessus curari. Si fuerit per consensum ventriculi, curetur vomitu vel euacuatione per secessum, roborando cerebrum & spinam, ne amplius quidpiam suscipiant, & sic intelligito de aliis particulis, &c.

Loci consentientes de cura conuulsionum.

Habes de victu primùm Auic. secũda tertij, ibi, Et si habẽs spasmũ humidũ debilis sit virtutis, non abscindantur ab eo carnes siccæ, sicuti carnes minutarũ auium, & cubegi, & cheruberi, id est, perdicis & alaudę: & si virtus non fuerit debilis, sint cibi eius panis cum melle, & aqua ciceris cũ anetho & sinapi, &c. & sic calidum ac tenuem vi-

tum imperat Paul.lib.3.cap.20.Porrò victus erit tenuis,qui expeditè distribuatur, & recremẽtis omnino vacet, &c.Et loquẽs de victu conuulsionis,de inanitione,dixit, Qui ex inanitione conuelluntur, nutriendi sunt ex chondro & alica,vinóque tenui & aquoso,quod facile per omnia corporis membra distribuitur, nisi febris adfuerit, tunc ptisanę cremor vtilis est. Et Auic.loc. cit. Et infirmo detur in potu lac recenter mulctum,secundum mensuram cõuenientem,si non fuerit febris,& aqua hordei,& aqua cucurbitæ & aqua melonis indi cum Iuleb,& si commisceatur cum aliquo horum parum vini albi , vt penetrare faciat, erit conueniens. Et paulò pòst , Cibus habentium spasmum siccum, sit totum quod humectat & lenit , & omnes sorbitiones pingues,lenes,factæ ex aqua hordei,assumpta ex carnibus agnorum & hœdorum ; & quandoq; ponitur ex oleribus humectatiuis,frangentibus nocumentũ carnis,si illic fuerit caliditas , &c. De euacuatione lege Paul.loc.cit.ibi,Quibus ceruix recta intẽditur,ab initio sanguis detrahendus est,& partes lanis oleo sycionio imbutis & castoreo contegantur,& cucurbitulæ sic admouendæ , vt cutis exasperetur : lenes enim noxam inferunt , &c.Auicen.secunda ter-

tij,cap.de cur.ſpaſmi,Si ſpaſmus eſt humidus, oportet vt curetur cum euacuantibus & purgantibus,&c. & cùm videris ſanguinis ſigna dominantia, tum phlebotoma,&c. Aet.ſer.6.cap.39.Poſt venæ ſectionem vtendum vnguentis lancinantibus, & cucurbitulæ cum ſcarificatione locis omnibus affectis affigantur:in potu conueniũt apomelli & radicis ſilphij decoctum, & ipſa trita, & hyſſopi decoctum, &c.B. Intellige non tantùm ratione potus,quantum præparationis materiæ. Itidem Paul. & Auicen.loc.cit.aſſerunt. De reſolutione poſtea loquens Aet.loc.cit.inquit, Deinde cataplaſmata locis affectis adhibeantur, quæ laxare ac diſcutere poſſunt, ſimúlque lenire.horum autem materia ſit fœnugręcum,ſemen lini,farina hordeacea ac loliacea, &c. Paul.lib.3. cap.20. Quòd ſi tetanus ad vetuſtatem inciderit, in oleum bis quotidie deſcendere oportet,nec diutius immorari, quum maximè vires conuellat. B. Nota quòd tetanus non differt à conuulſione,niſi vt genus & ſpecies,vel ſicut compoſitum à ſimplici. Sunt enim in tetano binæ conuulſiones diuerſorum muſculorum & neruorũ, ad oppoſitas partes ſeſe trahentium. Auicenna ſecunda tertij, cap.de cur.ſpaſma. Et ceſsio in pelli vulpium

iu & luporum iuuat, & inunctio cum
ibus luporum, & oleo de lilio, si nõ fue
t bris: & decoctum catulorum, aut ses-
o aquis, in quibus decoctæ sint medici
æubtiles, sicut abrotanum, aut folia ra-
ic iunci, & calamus aromaticus, & fo-
auri, &c. lege eum fusius, & plura ad
aea & inunctiones spectantia ab ipso
alliges, &c. De remotione accidentium
aes ferè omnes practicantes, sed præci-
uPaulum lib.3.cap.19.ibi, Primùm par-
e quæ contrahuntur, valenter continen-
aunt, & inordinatis resistendum moti-
a: oleo perfricare oportet rutaceo aut sy
inio, &c. Itidem Auic. ibi, Et applanetur
pd spasmatum est leniter, &c. Et antea
lierat. Et si fuerit dolor, seda dolorem,
ostquam cõsideraueris quid sit, & abscin-
dcausam eius. Lege de his Arculanũ. De
ca spasmi ex inanitiõe loquutus est etiã
Auic. ibi, dicens, Conuenientior cura est ti
r, & inũctio in oleo humido post ipsam,
leius iteratio multotiens. Si autem pos-
bile est, tina fiat ex lacte: si non, ex aquis,
iquibus cocta sint folia salicis, hordeum,
ola nymphea, cucurbita, & citruli: aut sit
tum illud ex aqua rosacea, in qua decoct.
it aliqua horum: & si feceris, clysteria
int ex istis expreßionibus & oleis ali-
quib

quibus diſſolutis, humectãtibus & impinguantibus, &c. Itidem Pau. loc. cit. adſerit, ibi, Eos qui ex inanitione conuelluntur, oleo vel hydreleo calido fouere competit, &c. De cura per conſenſum habes plura apud neotericos omnes, quos recenſere eſſet præter longitudinem ſatis graue. Vide tu Arcul. Marc. Catin. Gord. &c. Lege inſuper Auic. ibi, In eo qui factus eſt à percuſsione, oportet vt adminiſtrẽtur embrocæ quæ laxant, factæ ex hordeo, camomilla, &c. Si fuerit à dolore, ſeda dolorẽ, &c. Et ſi eſt propter puncturam, curetur, &c. E ſi fuerit à nocumento, propter alicuius re venenoſæ potum, curetur cum eo quod co gnoſcitur in cap. de venenis, &c.

Obſeruationes de ſectione venæ.

Aet. ſer. 6. cap. 39. Primùm ſi à repletio ne fiat, ſecanda eſt vena. Auic. de cur. ſpa loquens, de ſectione venæ inquit, Non ex trahas totum, quod neceſſarium eſt ex ſa guine: imò retine ex eo aliquid, vt reſiſta ſpaſmo, & reſoluatur reſolutione motu ſpaſmi: & hæc obſeruatio etiam habetur Raze 1. contin. cap. de ſpaſ. &c.

Obſeruationes de balneis.

Auic. loc. cit. Et ſcias quòd longitudo ſp tij moræ in tina eſt ex eis quæ nocent pro

pte

pter mollificationem virtutis, tu autẽ pone multitudinem numeri in loco longitudinis ſpatij, & fac ſedere ipſum bis in die, &c. hoc idem annotauit etiam Paul. lib. 3. cap. 20.

Obſeruationes in ponendis cucurbitulis.

Auicen. Et ille qui vtitur ventoſis, oportet vt vtatur ſine ſcarificatione, ſi res eſt leuis: & ſi non ita eſt, ſcarificatio fiat, & loca ventoſarum cuſtodiantur & conſeruẽtur, ne corpus infrigidetur, &c. Vide de hoc latius Paul. Aeginet.

Obſeruationes de aqua frigida.

Paul. lib. 3. cap. 20. Frigidæ ſuperfuſionem, quum ſit (quemadmodũ ait Hippo.) periculoſiſsima, eóque poſteris credo vituperata, & nos damnamus deuitamúſq;. B. Hęc dicta ſint in Marcum Catinariam, qui per immerſionem aquæ frigidæ curam fieri iubet. Similiter de febre prouocanda: nam non ſolùm Auic vt ſuprà ſed etiam Paul. in hoc loco optimum eſſe inquit præſidium febrem, quæ per initia non fuerit, peruenientem: & hoc contra Michaëlem Sauonarolã qui nullo modo prouocandã ait eſſe, quũ poſtea noſtri non ſit arbitrij eam expellere.

Conuulsionem excitantia.

Excitant, eique nocent coturnix, hellebotus albus, tribulus marinus. Prohent à proprietate spasmum iuxta Auicen. & Plinium, Fel adipis, cinis mustelæ, spuma serpentis, storax bibita, &c.

Conuulsionem curantia.

Curam spasmum ex repletione, a... assa, aristologia, bdellium, calamẽtu. chamedrys, castoreum, centum capita, ... cynthis, epitimum, euphorbium, gal... peucedanum, pyrethrũ, satirion, sce... thos, absinthium, oleum amygdala... de been, de piperibus, de costo, de cro... alchechensigi, de semine lini, syrup... stechade, de betonica, rhodomel, pil... tidæ, de serapino, de sex rebus Alex... chiæ, vnguentum aragon, balsamun... fectio anacardina, diamuscus, diamb... ge etiam remedia, inunctiones, &c. ... Varig. cap. 10. de dispos. capitis. Ite... tho. Montagnanam cons. 244. in fi... de etiam Aggregatorem, Arcul. S... Gord. Aet. &c.

De prognosticis conuulsionum.

Hippocr. aphor. 2. aphor. 26. Febr... uulsioni superuenire, melius est qu... bri conuulsionem. B. Nam si febris... ueniat humorem calefaciens, exte...

diſſoluit:ſi verò poſt febrem conuulſio accidat, ſtatim ob ſui acutiem vires diſſoluens, exitium affert, niſi ab initio quis huic opportunis remediis reſiſtat. Et aphor. 4. aphor. 5. Ex purgatione ſuperflua, conuulſio aut ſingultus ſuperueniens, malum. Et aphoriſ. 4. aphor. 49. In febre nō intermittente ſi labrum, vel oculus, vel naſus, vel ſupercilium peruertatur, vel non videat, aut iam debili exiſtente corpore, quodcunque horū fiat, iam propè eſt mors. Et aphor. 4. aphor. 57. Qui à conuulſione vel diſtentione neruorum tenetur, febre ſuperueniente liberatur. Et aphor. 4. aphor. 66. In acutis febribus conuulſiones & circa viſcera dolores fortes, malum. Et aphor. 4. aphor. 67. In febribus ex ſomnis timores vel conuulſiones, malum. Et aphor. 4. aphor. 68. In febribus ſpiritus offendens, malum, conuulſionem enim ſignificat. Et aphor. 5. aphor. 1. Conuulſio ex helleboro lethalis. B. Non eam intelligit Hippoc. quæ per cōſenſum oris, ſtomachi, neque eam quę per nimiam euacuationem accidit, ſed fortè eam, quæ ab impulſa hellebori virtute, violentius neruorum ſubſtantiam exiccat, alioqui fruſtrà legeretur alter aphor. Ex ſuperflua purgatione, &c. aphor. 5. aphor. 2. Conuulſio ex vulnere lethalis. B. Quia ad vulnera

ſequi

ſequi ſolet inflammatio, quæ vbi nu[illegible]
attigerit, conuulſiones accidunt qu[illegible]
que vniuerſales, ex quibus mors. [illegible]
aphor.5.aphor.3. Vbi ſanguis plurim[illegible]
xerit, ſingultus aut cõuulſio ſuperu[illegible]
malum. Et aphor.5.aphor.5. Si ebriu[illegible]
piam repente obmutuerit conuulſu[illegible]
tur, niſi febre corripiatur, aut ad ho[illegible]
uenerit, qua ſoluantur crapulæ, voc[illegible]
cuperet. Et aphor.5.aphor.6. Quicu[illegible]
diſtentione corripiuntur, in quatu[illegible]
bus pereunt: ſi verò hos effugerint[illegible]
fiunt. B. Morbus hic in primo dier[illegible]
dicatoriorum circuitu finitur, non t[illegible]
te diu natura laborem. Et aphor.5. [illegible]
18. Frigidum inimicũ oſsibus, den[illegible]
neruis, cerebro, ſpinali medullæ, c[illegible]
verò vtile. Et aphor.5. aphor.57. In[illegible]
muliebri, ſi conuulſio & animi de[illegible]
aduenerit, malum. Et aphor.5. aph[illegible]
quartanis capti, non admodum à c[illegible]
ſione capiuntur: ſi verò prius capia[illegible]
quartana ſuperuenerit, liberãtur. [illegible]
7.aphor.9. A profluuio ſanguinis d[illegible]
tia & conuulſio, malũ. B. Dictum e[illegible]
ſionem ex euacuatione eſſe malũ, ſeq[illegible]
to magis, ſi ambarum fuerit con[illegible]
Et aphor. 7. aphoriſ.10. Ab ilio vo[illegible]
ſingultus, deſipientia vel conuulſi[illegible]

lum

lum. Et aphor. 7. aphor. 13. Ab æſtibus fortibus conuulſio aut diſtentio, malum. B. Intellige pro æſtibus ſiue febrem, ſiue aërem ambientem, vel feruorem, vel cauteria, vel eſcaram: nam ob neruorum ſiccitatem hæ proueniunt conuulſiones, quæ difficillimè curātur. Et aphor. 7. aphor. 18. In vigilia conuulſio vel deſipientia, malū, &c. Et aphor. 7. aphor. 25. Ex medicamenti potione conuulſio. Et aphor. 7. aphor. 27. Mulieri vterum gerenti ſi tentio ſuperuenerit facit abortum. Razes. 9. almā. Spaſmus qui non repentè, ſed ſuauiter accidit poſt febrem, aut poſt multam ventris ſolutionem, aut multum vomitum, aut ſanguinis fluxum, malus eſt & vix curabilis. Itidem habet Paul. loc. cit. Et Aet. & Auic. Meſ. Cur ſit hîc deterior, quàm diſtentio eſt, quia iuxta omnes dimenſiones contrahit. Gal. lib. de tre. & palp. in fine, Conuulſiones, quarum ſiccitas cauſa eſt, minimè medicaberis: nam ſic affecti citiſsimè intereunt, nec medicamenta ſibi ipſis vtilia excogitare permittunt: at quæ ex humorum copia, aut ab inflammatione eueniunt, humorum euacuando repletionem & inflammationem propriis remediis medendo ipſas curare poteris, &c. Similiter aphor. 5. comment. 7. Conuulſio. quæ fit ab euacua-

tione, acutissima est & perniciosissima; quæ verò à repletione neruosarum partium, neque acutissima, neque similiter periculosa.

Authores dissentientes circa conuulsionem.

1 Adserere cum Aristotele, neruos oriri à corde.
2 Adserere, conuulsionum species esse plures quàm tres, quum corpus etiam in dextram & sinistram curuari possit.
3 Adserere, cõuulsiones de inanitione esse semper mortales. Nã pueri, teste Auic. liberãtur à spasmo sicco vel ...
4 Adserere, omnem conuulsionem à repletione posse semper à febre curari.
5 Adserere, conuulsionis motum à naturali motu non differre.

Confutatio dissentientium circa conuulsionem.

Confutat primum Gal. 3. de loc. a ...
6 probans duobus mediis non oriri ... de. Primũ per exercitatissimos me... qui non cordi in hoc morbo, sed cerebro vel circa spinam, remedia adaptant. ... ex arte anatomica, in qua euidẽtissi... nitur, neruos oriri à cerebro, & nõ à ...

Ad secundum respondet Gal. lib. ... & palp. cap. vlti. enumerans tantũ ...

ſpecies,inquit, Huiuſce paſsionis modos hunc quidem emproſthotonum, illum verò opiſthotonum, tertium autem tetanum (vt omnes fatentur) appellari cognoſces, reliquos modos laterales tanquam impoſsibiles propter ſitum neruorum & corporis imbecillitatem,tacens , quos ſi cognouiſſet vtiles , non vtique ſicco pede pertranſiuiſſet.

Ad tertium inquit Gal.aphor.2.cōment. 26. Si verò ex ardentibus febribus totum corpus exiccet & neruis:deinde ex ſiccitate conuulſio accidat,hoc maximum eſt malum,& penè inſanabile,cuius ratio ab ipſo redditur,&c. Quod verò dicit Auic.ita intelligendum eſt, quòd pueri liberantur à ſpaſmo ſicco velociter:id eſt,pueri immunes ſunt,ne de facili in conuulſionē de inanitione incidant ob eorum edacitatē,&c.

Obiectio.

Gal.3.prognoſt. inquit. Quòd cōuulſio accidens pueris cum acuta febre, facilè curatur,& tamen ſequitur febris:igitur non omnes moriuntur.

Reſponſio.

Duplex eſt febris. Altera totū corpus & neruoſam cōpaginem deſiccans, & hæc eſt incurabilis & lethalis. Altera eſt diſſoluēs humores pituitoſos,frigidos,quā facilè cu-

rantur pueri,& sic intelligit Gal.ibi.

Ad quartum respõdet Gal.in lib.de tre. & palp. non curari conuulsiones ex pletione,tantùm ex febre,sed quæcunq; tantummodo ex frigidorum humorum pr... proueniunt, repletionem tamen euacuando:sed quæ ab inflãmatione eueniunt minimè per febres curantur, sed inflamma... tionem propriis auxiliis: igitur conuulsionem de repletione nõ semper à febre curatur.

Ad quintum inquit Gal.3.de loc.affec. 6.Conuulsionem in conuulsis partib... ctam hac sola ratione à motu natur... ferre,quod præter voluntatem fit. ... lis verò motus voluntarius est. Et ... fert à motu materiali qui inuolu... semper fit.

De Melancholiæ descriptione.

Melancholia est quædam sine feb... tis alienatio ex humore melanchol... pendens. Hæc duplici specie insigni... altera quã Græci μελαγχολίαν, id est ... bilem:altera μανίαν,id est,insaniam... Melancholia ratione locorum affect... duplex est:prima, quum cerebrum ... tio affectu afficitur:altera, quum p... sensum vel totius,vel partium præ... scilicet affectis molestatur, vnde p... dialis siue hypochondriaca melan...

cur. Complures verò & harũ existunt
fferentiæ quas enarrare longum foret.
Na quidam semper vident, nonnulli plo
ralij mortem expetũt: alij mori timẽt,
futura vaticinantur, quos ἐνθεαστικοὺς
Græci vocant, &c.

Loci consentientes de Melancholiæ descriptione.

al. lib. finit. med. Melancholia, est qui-
a sine febre affectus mentem lædens, nõ
grauí molestia animi, atque auersio-
e rebus charissimis. Ibi etiam describi
Insania, dum inquit, est alienatio men
mutatióque à communi hominum ritu
norum moribus, sine febre.

uic. Melancholia, est mutatio existima
ium & cogitationum à cursu naturali
corruptionem, & ad timorem, & ad ma
iam, propter complexionem melancho-
im, facientem spiritum cerebri sylue-
em interius, & facientem ipsum timi-
m propter tenebras, &c. Oribasius aph.
omment. 10. Atra bilis est affectio cere-
bi, & ex melancholica fit materia, &c. Ga
li. 3. de loc. aff. cap. 7. Vbi atra bilis in cor
pre abundat, eam insaniæ speciem, quam
reci μελαγχολίαν vocant, efficit. Quem-
modum alter atræ bilis succus, qui præ-
sata flaua bile nascitur, ferina delira-

menta inducit, modò cũ febre, modò sine febre. Alexan. Tra. cap. 22. Sed ex loco etiã affecto aliã atque aliã sortitur speciei nomenclaturã: afficitur enim interdum cerebrum primario affectu, nonnunquã per cõsensum singularũ corporis partium, interdum ventre & præcordiis adflictis, quã speciem hypochondriacam nominant. Gal. 5. de sympt. cau. in fine, Melãcholicæ dementiæ variæ sunt species, prout in ipsis particulatim dolosæ suspectæ quæ apparent. In omnibus commune vnum habetur, quòd omnes præter rationem mœsti sunt, nec quamobrẽ tristentur, rationẽ possunt reddere, ac non pauci eorum mortẽ, & alia nõ timenda timere videntur, &c. Vide fusius infra de signis melancholiæ, &c.

De causis melancholiæ.

Causæ vel sunt in cerebro, vel extra cerebrũ. Si per se in cerebro sunt, & non ab aliis dependeant partibus corporis, tunc vel sunt initiatrices siue primitiuę, vel antecedentes, vel coniunctæ. Causæ primitiuæ sunt aër frigidus & siccus, turbulentus aut calidus siccus adurens, sicut aër æstatis & autumni, cibi potúsq; atrabilarij, qualis est caro bubula, caprina, lẽtes, vinũ crassum, exercitium exiccans, ac balneum, immoderata vigilia, timores, tristitiáque, vehemen

nns studium, longi carceres, menstrua ac
hmorrhoides oppressæ, &c. Causæ ante-
dentes sunt mala intemperies, frigida
sicca sine materia, quæ tum cerebri, tum
ritus animalis complexionē ac substan-
em tenebrosam efficit. Itidem facit mala
iemperies calida & sicca, nam adurendo
rũ substantiã obtenebrat. Itē mala tem-
ratura frigida & sicca cum materia me-
ncholica naturali vel non naturali, vt ex
ustione sanguinis. Mania similiter ex bi
præassata generatur. Causæ coniunctæ
nt, vel ipsa intemperies cerebri frigida
sicca, naturalis & non naturalis, melan-
oliam ad actum producens, vel ipsa me-
ncholia in cerebro contenta. Causæ ve-
per consensum à toto corpore sunt, vel
bres quartanæ præcedētes, vel aliæ ægri
udines in melancholiam desinentes.
Causæ per consensum à partibus erunt
lures: nam si proueniat malum à splene,
unc causa erit vel eius imbecillitas, segre
gare ac expurgare atram bilem nō valens,
ut obstructio, aut apostema aut mala in-
temperies. Et similiter intelligito de he-
pate, stomacho, præcordiis, ex quibus hu-
mor aut vapor tenebrosus tandem ad cere
brum eleuatur.

Loci consentientes de causis Melancholiæ.

Auic.loc.cit. Et melancholiæ causa aut est in ipso cerebro, aut extra cerebrũ. Aet. ser.6.& Paul.lib.3.cap.14.& Gal.3.de loc. aff.cap.5. Interdum sine febre vitium est, vt in mania & melancholia, id quod modò per consensum, modò primaria affectione, cerebro laborante accidit. Itidem ait cap. 7.B. Ex hoc Galeni loco cognoscitur, quotienscunque aliquid per se & per consensum afficiatur, & hoc exactè discernitur per propria accidentia perpe. De causis primitiuis melancholiæ loquitur Gal. aphor. 3.comment.20.ibi, Furores enim & atra bilis, & morbi comitiales, & anginæ sunt morbi autumnales. Similiter & commẽt. 22.eiusdem est sententiæ, &c. Auic.prima tertij, tra.5. Et quandoque causa generationis eius est aër exterior, & quandoq; fiunt in generatione eius cibi generati choleræ nigræ, & ex causis fortibus in generatione melancholiæ est superfluitas tristitiæ & timoris. Gal 3.de loc.aff.cap.7. Facilè in temperiẽ melancholicam incidunt, qui & vigiliis & multis laboribus, & solicitudine, & tenui victu fuerint educati. Ad hęc accedũt, si hemorrhois aliqua restricta sit, aut alia quædã consueta sanguinis euacuatio, aut

mulie

merum menstrua: insuper si quis vsus
it bis qui suapte natura sanguinem me-
ancholicũ efficiunt, vt caprina bubuláque
ai, magísque hircinæ & taurinæ, asino-
u ac camelorum carnes. Item vulpinæ,
anæ, atque magnam vim in huiuscemo
i eneratione ex lepore cibus est, sed mul
o agis, ac frequenter limaces comestæ,
nésque terrenorum animaliũ carnes sa
onditæ. Ex aquatilibus thunni, balenę,
ili marini, delphini, canis atq; cetaceo-
u omniũ. Ex oleribus brassica sola ferè:
nr legumina lentes, mox panis furfura-
es, & qui ex vitiatis seminibus confici-
. Præterea vina crassa nigráque aptissi-
n sunt, vt ex ipsis melancholicus humor
iciatur: vetus denique caseus, &c. Vide
his etiã Gal. de atra bile cap. 4. & 6. &c.
caussis antecedentibus loquitur Gal. 1.
od fiat sine materia, aphor. 6. cõment. 53.
Auic. prima tertij, tra. 5. Causa est mali-
complexionis frigidæ & siccæ, sine ma-
ria permutãte substantiã cerebri, & com
exionem spiritus luminosi ad tenebras:
t est cum materia, & illa aut est in venis,
niens ad eas ex loco alio, & conuertitur
choleram nigram per adustionem, aut
t materia imbibita in corpore cere-
ri, &c. Et paulò infrà inquit, Et oportet

vt ſcias, quòd cholera nigra faciens melan-
choliam, quandoque eſt cholera nigra na-
turalis, aut phlegma, quando conuertitur
in cholerã nigram ob ſpiſsitudinem, aut
ob aliquã aduſtionem, quãuis hoc ſit rarũ
& paruum, &c. B. Nota ex Manardo in ſe-
cunda epiſtola noni libri, pituitam adeò
aſſari non poſſe in corpore humano, vt ni-
gra in totum euadat. Et Gale. 3. de loc. aff
cap. 7. Igitur ea quam atra bilis conſtituit
in melancholiam tranſit: quæ verò à pitui
ta parta eſt, in aliam affectionem permut
tur, melancholiam haudquaquam effi
ciens, &c. Gal. 5. de ſympt. cau. in fine, Sol
autem melancholica dementia à frigidio
ri ſucco, vt cauſa, euenire ſolet, &c. Et 3. d
lo. aff. ca. 7. Prouenit huiuſcemodi humo
in quibuſdam plurimus, vel à temperie a
initio comparata, vel à cibis in hũc humo
rem conuerſis. Et paulò antè, Melanchol
ci ſunt, in quibus ſiccitas & frigiditas don
natur, &c. Vide etiam caput ſextum de at
bile. Aet. ſer. 6. cap. 9. Generatur autem c
liditate multa indigena, aut flauam bilen
aut craſsiorem ſanguinem adaſſante, &
Vide etiam Galenum 3. de locis affect. &
artis curatiuæ, &c. Cauſæ coniunctæ rec
tantur ab Auicen. loc. cit. ibi, Et vnaqua
que ſpecierum choleræ nigræ, quum
cerel

rebro est, modo prædicto facit melan-
choliam. Gal.5. de sympt. cau. in fine libri,
Pro omne delirium deprauatus est prin
cis facultatis motus, à prauis succis, aut
cebri intemperie ortum habens. Et in
fi. cap. Quod nobis extrinsecus accidit,
qum ambiens nos aër vastissimis tene-
bris fuerit obscuratus, id melancholicis ab
imo corpore erumpere videtur occu-
pate cerebrum, vel ipsamet atra bile, vel
vpore quopiam melancholico, &c. De cau
sa etiam per consensum loquitur Galen.
3. de loc. affect. cap. 7. ibi, Interdum cere-
bro accidit, vt nonnunquam vniuerso in
nis sanguine melancholico effecto, ob
commune vitium ipsum quoque lædatur:
nonnunquam verò reliqui corporis san-
gine prorsus innocuo, solus qui in cere-
bro continetur, vel aliunde in ipsum deri-
uans, aut in ipsomet humor melancholi-
cus genitus est, &c. Et paulò pòst, Sunt
iam nonnulli, qui per febriles morbos
melancholicū humorē contraxerunt, &c.
Auicen. prima tertij, tract. 5. cap. de melan-
chol. Cui causa est extra cerebrum, com-
municat res aliqua ex qua humor aut va-
por tenebrosus eleuatur ad cerebrum, &
res illa aut est in toto corpore, quum ei do
minatur complexio melancholica: aut præ
cesse

cesserunt ægritudines, quibus succedit melancholia, vt febres tẽporales & pexmixtę: aut quũ fit permutatio ex epilepsia: aut est in splene, quum in ipso retinetur melancholia, & nõ potest ipsam purgare, vel trahere nigram ex sanguine: aut quia in ipso peruenit apostema vel opilatio, &c. Lege fusius eum, & inuenies etiam caliditatem hepatis esse causam, &c. Aet. ser. 6. cap. 9. Perducit etiam ad consensum cor ipsum ob vicinitatem. Et ibi, Plerunque partes circa præcordia primario affectæ caput ad consensum perducunt, & delirium efficiunt, &c. Galen. 3. de loc. affect. cap. 7. Videtur quidem in ipso ventriculo inflammatio esse: sanguis enim in parte inflammata contentus crassior & atræ bili magis conformis: & sicut ex ventriculo halitus fumosus ad oculos eleuatus suffusori accidentia efficit, pari ratione sublata ad cerebrum ab atra bile euaporatio, melancholica accidentia excitat &c.

De signis melancholiæ.

Signa principij melancholiæ, sunt timor & mœstitia sine causa, solitudinis dilectio, iudicium corruptum, iræ velocitas. Signa cõfirmatæ melancholiæ sunt, si qu[illegible] cogitare cœpit, ore promat, & permisce[illegible] actus & verba, vt si dicat tim[illegible]re casum co[illegible]

li, v[illegible]

li, vel putet se esse regem, & sic adest timor & existimatio mala, & sermonis alienatio, solicitudo & angustia, & non timenda timet, &c. Signa melancholiæ in cerebro sunt superflua cogitatio, & assidua solicitudo melancholica, firmúsque aspectus ad terram, vel ad aliam rem. Item capitis, faciei, & oculorum color niger, capilli crassi & nigri, præcedúntque malæ cogitationes ac insomnia, vel aliquæ cerebri ægritudines, vt epilepsia: nec adsunt indicia per consensum afficientia. Signa, quum à toto per consensum fiat, sunt gracilis corporis habitus, qualis est niger, hirsutus, & ex toto melancholicus per naturam vel per acquisitionem, sicuti per solicitudines, vigilias, malorum ciborum esus, vel per menstruorum vel hæmorrhoidarum oppressionem: adest insuper multitudo pilorum vehementer nigrorum atque crassorũ, &c. Signa hypochondriacæ melancholiæ, quã Auicennas Mirachiam vocat, sunt inflationes, rugitus, ructus accidi, ardor, & hypochondriorum grauitas, aluus restringitur, vomitus, dolor ventriculi, & propriè à cibo, quousque digestum sit. Accidunt etiam ex acceptione cibi multa accidentia, quæ facta digestione minuuntur, iuuantúrque à vomitu, ructu, flatibus, & excretione

alui,

alui, ac à concoctione. Signa humorum, si
fuerit atra bilis sanguinea, primùm fa-
niunt cũ risu vero vel ficto, nec vlla lest
mœstitia: si melancholia fuerit pura, mœ
mœrent, plorant, mortẽ expetunt: si li
perassata, tunc vehemẽter insaniunt, e
nes ad modum ferarum euadunt, & vle
ter homines verberant, &c.

Loci consentientes de signis Melancholiæ.

Hippoc. aphor. 6. aphorisi 23. Si ti
atq; mœstitia longo tempore perse
ex eo atra bilis significatur. Auicen. p
tertij, tra. 5. cap. de sig. melanch. Signa
cipij melancholiæ sunt, existimatio
& timor sine causa, & velocitas iræ,
lectio solitudinis, & tremor, et verti
sonitus, et tinnitus et propriè in
rach, &c. Razes 9. alman. Quum alic
læ cogitationes sine causa acciderint
mor, et mœstitia in eo præualueri
principium melancholiæ. Galen. 3. d
affect. cap. 7. Differunt inter se mela
lici: nam omnes timent, mœrent,
damnant, odio habent homines, se
omnes mori cupiunt. De signis cõfi
melancholiæ loquitur Auicen. loc. c
Quum autem confirmata est, tunc a
mor et malitia existimationis, et ang

et ſolicitudo, et alienatio ſermonis; et faſtidium propter multitudinem ventoſitatis, & ſpecies timoris ex eis quæ non ſunt aut ſunt penè infinitæ. Nam quidam timent caſum cœli ſupra ſe, alij quòd terra eos abſorbeat: alij timent làtrones, & quãdoque imaginantur ſe factos reges, &c. Razes loc. cit. At ſi quæ cogitare cœperit, ore promat, verba ſua actúſque permiſceat, iam perfecta eſt melancholia. Faciunt quoque ad hunc locum quæcunque ex Gal. in 5. de ſympt. cau. & 3. de loc. affe. ca. 7. ſuprà recitata ſunt. Itidẽ habet Paul. lib. 3. ca. 14. & Aet. ſer. 6. ca. 9. ibi, In ſumma melancholia multiformia deliria ſunt ob particulares corruptas imaginationes, nõ pauci mortem timent, &c. De ſignis melãcholiæ in cerebro lege Gal. 3. de loc. aff. ca. 7. ibi, Quũ autem propria melãcholiæ accidentia auctiora videntur, circa ventriculũ verò nulla, aut pauca admodum ſunt, haud ab re exiſtimaueris primitiuam in cerebro affectionem cõſiſtere, ob atram bilem in ipſo congeſtam, &c. Aet. ſer. 6. cap. 9. Cognitio an totum corpus melancholicum ſanguinem habeat, an iuxta ſolum cerebrum talis ſit, nigriores & hirſuti, & qui venas amplas habent, aptiſsimi ſunt ad atræ bilis generationem: interdũ homines rubi-

cundi in melãcholicam temperiem
eunt, ſimiliter & flaui, præſertim vb
liis, laboribus pluribus & curis, & te
ƈtu, aut melancholicis eduliis vſſu
rint, &c. Vide etiã quæcunq; ſuprà e
no de cauſis primitiuis verba fecimu
adſerit Auic. loc. cit. ibi, Signa eius q
cerebro eſt, ſunt propriè ſuperfluitat co
gitationis, & aſsiduatio ſolicitudini me
lancholicæ, &c. De ſignis per cõſenſu
tius corporis loquitur Paul. lib. 3. ca. 14.
ibi, Peculiares melãcholiæ notæ ſun
cilis corporis habitus, niger, hirſut
ex toto melancholicus vel natura,
quiſitione per ſolicitudines, vigili
Auic. loc. cit. Eius quę facta eſt cõmu
totius corporis eſt nigredo corpo
arefaƈtio, et retentio eius quod eu
ex ſplene et ſtomacho, et quod eua
cũ periodis, ex ano, et menſtruis, &
Gale. 3. de loc. aff. cap. 7. Facit etiam
tionẽ de ſignis melãcholiæ hypoch
cæ, 3. de loc. affeƈt. cap. 7 ibi, Quúmq
ca ventriculum prima incœperint a
tia, ipſíque au..is melancholica ſe
affeƈtio, deinde alui deieƈtione, & v
& proba concoƈtione, ruƈtibúſque l
is qui laborat, hypochondriacum
ſúmq; morbum ipſum nominabim

A

ic.loc.cit. Signa myrachiæ ſunt,graui-
s in mirach, & attractio ad ſuperiora,&
uſea inſeparabilis, & malitia animæ,&
rruptio digeſtionis,& eructuatio aceto-
& ſputum humidum, & rugitus, & exi-
s ventoſitatis, &c. Lege eum fuſius.lege
am Paulum lib.3.cap.14.ibi,Qui hypo-
ondriaca laborant, habent cruditates,
idos,ructus,ardorem,& ipſorum graui-
em,præcordia furſum conuelluntur,&c.
zes 9.alman. Quòd ſi cum melancholia
erit dolor ventris, & inflatio, & malus
lor,& digeſtionis corruptio,& vomitus
etoſus,&c.De ſignis humorum loquitur
ſius Auicen.loc.cit.ibi,Et cholera nigra
ciens melancholiam, quando eſt cũ ſan-
ine,eſt cum gaudio & riſu,& non comi-
tur ipſam triſtitiam vehemens, & ſi eſt
m cholera,tunc eſt cum agitatione & lę-
ne & dæmonio,& eſt ſimilis mania:& ſi
erit cholera nigra,pura,tunc aderit co-
tatio plurima: & audaciæ minus, niſi
oueatur & rixetur,& habeat odiũ cuius
ō obliuiſcitur,&c. Lege etiam Paul.lib.3.
p.14.ibi,Si quando flauæ bilis ſupra mo-
um exuſtæ in nigram fiat mutatio,&c.

De cura Melancholiæ ſine materia.

Quum dictũ ſit ſuprà, cerebrum vel pri-

mario affectu vel per consensum labora, & quòd primarius affectus vel ab intem- rie nuda, sine humorum cõplexu, vel cu humoribus complexa perficiatur, ídcio primùm de cura eius qui sine materia, agamus. Hæc igitur mala temperies plici scopo remouenda erit, primùm al- ratione, cum iis, præsertim, quæ cerebru & cor roborant: secundò, cũ euacuatione diuersione: nam si quispiam humor fuer in fluxu, euacuari debet ac diuerti: ter cum sympt. remotione. Alteratio fiet cu humectantibus calidis vel frigidis, pro in discrasia expediet, roborantibus tam spiritus, cor & cerebrũ. Spiritus simpli- ter roborant oua, vinũ, aqua carnis: spiri & sanguinem purificant margaritæ, cap- lus veneris, fumus terræ, &c. lapsum tẽ- ramenti cordis emendãt, si sit frigidus m- schus, ambra, melissophyllon, borago: si lidus, camphora, rosæ, sandali, acetosa, vi- la nimphæa, coriandrũ, coralli. Euacua fiet per simplicia vel per cõposita: simp cia sunt helleborus niger, aloës, agaric colocynthis, epithymum, sena, myroba- ni, chebuli, lapis lazuli, lapis armenius, rum lactis, &c. Composita sunt, diasenæ, c fectio hamech, hiera Hermetis, hiera I sti, pilulæ de lapide lazuli, pilulæ inde, d
coctu

ctũ senæ epithimi,&c. Remotio sympt.
rsatur circa vigiliarũ remotionem,cum
mniferis tam intrinsecus quàm extrin-
sus adhibitis.Caueant sibi ab imminen-
bus periculis,ne alta petentes interdũ se
æcipitent,vel ne arrepto ferro,alios per-
ctiant,vel semetipsos interimant,&c.

De cura Melancholiæ cum materia.

Cura malæ complexionis cum materia
icerebro per scopos quinque absoluitur:
imò, per sex rerum non naturalium in-
stitutionem : secundò,per materiæ præpa-
rationem : tertiò,per euacuationem:quar-
t,per reuulsionem ac deriuationem , tum
cerebro,tum à corde, ad alia mẽbra mi-
us principalia : quintò, per resolutionem
sidui cerebri, ac cordis roborationem.
ictus ratio in melancholia sit calida &
umida, magis tamen humectans quàm
lefaciens, sitque probi succi, concoctu
cilis : vitentur quæcunque atrem bilem
enerant,de quibus suprà in causis primi-
uis satis copiose à Galeno dictum est.
ommendantur volucres montanæ non
ngues,oua gallinarum mollia,pisces pe-
osi,carnes hœdinæ,& lactentium anima-
ium : vitentur animalia in stagnis de-
entia.Potus sit vinum tenue, album, non
etus : abstineant à copia potus, ne cibi

ex ventre fluitent, acetum à cibo comme
datur: ſomnus non prohibeatur, imò cu
remediis ſæpe arceſſendus eſt, vicem m
tus leues frictiones ſuppleant, coitus vit
tur, & ſudor copioſus: in accidentibus an
mo caueant mœrorem & triſtitiam, ſed ſ
noribus cantilenis ac modulationibus l
tificentur, viténtque cogitationes, &c. Pr
paratio materiæ fiet per ſyrupos & per d
cocta. Syrupi ſint de pomis, de epithim
de fumo terræ, de lupulis, de violis, de ſu
co boraginis, de cortice citri, &c. Decoc
ſunt ex epithimo, ſena, polypodio lupul
rũ, thymo, fumo terræ, boraginis, menth
calamo aromatico, melliſſophyllo, maci
roſmarino, xyloaloe, &c. Euacuatio, ſi m
teria in capite contineatur, nõ fiat per v
næ ſectionẽ, niſi vel copia ſanguinis adſi
vel præſeruationis gratia id fiat, ſed poti
per atram bilem ſubducentia eam moli
mur, prout ſuprà dictũ eſt. Reuulſio & d
riuatio fient per enæmata, frictiones, c
curbitulas, de quibus aliâs ſatis copio
verba fecimus. Reſolutio reſidui per i
trinſeca & extrinſeca perficietur. Extri
ſeca erunt balnea, ſacculi & epithemat
balnea vel naturalia, ſponte ſcaturienti
vel artificialia, cũ herbis prædictis parat
Sacculi quoq; parantur ex floribus buglo
ſſa

i,boraginis,mellisophylli,rosarũ,& cum
len albo & rubro,sandalis,garyophyllis,
c.Similiter epithemata cũ debitis aquis
pulueribus cordi dicatis componantur.
trinseca sunt saccharũ buglossatum,bo-
ginaceum,rosaceum, violaceum,adden-
iis aliquid diamusci dulcis & electua-
de gemmis,&c.

De cura Melancholiæ per consensum.

Cura melancholiæ per consensum binis
ensionibus præseruatiuis potius,quã cu-
iuis perficitur,quarum altera cauet, ne
humor abundet: altera cerebrum ro-
rando,efficit ne quid in se recipiat: & si
id receperit, id expurgando à se expel-
.Humor nõ abundabit,si per sectionem
næ,(præsertim atra bile vniuersum cor-
s occupante)vel per purgantia pharma-
superius habita patiens euacuetur,præ-
rando tamẽ interim ac alterando, prout
discrasia expedit: rursúsque repurgan-
,deinde reuellendo ac diuertendo cum
curbitulis,lotionibus,aut menstruorum
l hæmorrhoidarum euocatione,& in fi-
resoluendo siquid supersit,&c. Robora-
r cerebrum cum humectantibus calidis
l frigidis, prout morbus requiret, tam
trinsecus, quàm extrinsecus applicitis,

ſicuti fieret epithema cum roſis, nenup
re, foliis ſalicis, violarũ, boraginis, me
ſophylli, ſtechadis, & hœdino capite, &

Loci conſentientes de cura Melancholiæ ſine materia.

Auic. prima tertij, tra. 4. cap. de cur.
Si melancholia fuerit ex malitia com
xionis ſingularis, frigidę aut ſiccę, ſuffi
vt adminiſtres calefactionem cordis c
lætificãtibus, è medicinis de muſco & t
riaca, & metridato, & ſimilibus, & cura
put cum eis quæ dicta ſunt in cap. de ſti
ditate, &c. Gal. etiam 3. de loc. aff. cap. 7.
cura melancholiæ ſine materia loqui
ibi, Interim monendi ſunt amici, qui
curantem viderunt, frequentibus baln
victúque humido, boníque ſucci, nulló
adhibito præſidio huiuſcemodi morb
me curaſſe, vbi nondum ob longum te
poris tractum nocuus humor euacuati
reſiſteret, &c. Arcul. in 9. alman. nouẽ m
dos roborandi ac alterandi ſpiritus &
docet, quem tu fuſius videre poteris.
cura in cerebro cum materia loquitur
Auic. prima tertij, tra. 4. Si eſt ex mate
melancholica in cerebro confirmata, t
theſaurus curæ eſt tres res: prima euac
tio materiei: ſecunda, vt adminiſtres c
eua

euacuatione humectationem aſsiduã cum
ebrocis & oleis calidis : tertia, vt admi-
rtres confortationem cordis in comple-
)ne frigida cũ calidis lætificantibus,&c.
I victus ratione lege Aet.ſer.6.ca.10.ibi,
Iſt balnea cibos damus concoctu faciles,
ftus exortes : plerunque conueniunt pa-
ıs in clibano cocti probè parati,volucres
m pingues,nõ viroſæ,montanæ,oua gal-
harũ mollia,piſces petroſi,& molles car-
ı,vitentur in ſtagnis degentia & in palu-
ous. Ex carnibus conueniunt hœdinæ &
ctentium animalium,& magis extremæ
rtes probè concoctæ. Vinum ſit tenue &
oum,& non valde vetus. Nec aceruatim
tur inter cibum,nec magna copia exhi-
latur,ne cibi in ventre fluitent, &c.Paul.
b.3.ca.14.etiã de victu facit mentionem,
i,Victus omnibus melancholicis cõfert
obi ſucci & mediocriter humidus : vitã-
ı ſunt,caro bubula , & quæcunque atram
lem generant,&c. Itidẽ Auic.ibi,Sumat
bos laudabilis chymi humectatiuos val-
e,& fiat augmentũ in hoc, vt corpus eius
enereſcat cum cibis conuenientibus, &c.
ege eum fuſius.Razes in Diuiſ. Potet vi-
um album,ſubtile,clarum cũ aqua pluri-
na. Aqua ſit boraginea , inquit, Guai. De
ræparatione materiæ habes Aet. ſer. 6.

cap.10.ibi, Optimum eſt pulegij decoctu
ſæpe bibere, & ante purgatoria, & po
Meſu.cap.de Melanch. Fac vt cadat dig
ſtio æqualiter in materiam, quoniã eſt c
ra vera, &c. Hippo. in lib. de atra bile, P
mùm quidẽ bona digeſtio curæ ſit, dein
purgatio. Et Auicen. loc. cit. Incipe à dig
ſtione. Et paulò infrà laudat ſyrupum,
quo ſemina flatus diſcutiẽtia decoquãtu
De euacuatione melãcholiæ loquitur Ga
3. de loc. aff. cap. 7. ibi, Nam vbi vniuerſu
corpus ſanguinem melancholicum cont
net, curationem à ſectione venæ incipe
oportet: vbi verò ſolum cerebrũ ſanguin
detractione æger non indiget, quanuis o
aliã fortè cauſam mitti poſsit, &c. Itiden
adſerit Aet. adiungens. Ni præſeruation
gratia detractionem faciamus. Auic. pr
ma tertij, cap. de cur. mel. Amplius euacu
in principio rei, cũ medicinis lenibus, i
quibus recipiuntur epithimum, pulpa co
locynthidos, & ſcamoneæ parum. deind
cum decoctione, in qua ſit epithimũ & ag
ricum: & poſtea ſi non confert, adminiſtra
hieras magnas, deinde helleborũ, ſed cum
timore & cautela: quæ ſi nõ conferunt, rur-
ſus reitera, & in omni hebdomada euacua
vice vna, &c. B. Nota melãcholicos ob gra-
uitatẽ humoris per inferiora purgari de-
bere,

tre, vnde Hipp. Aph. 4. Aph. 9. Melācholi-
ci plenius inferiores eadē ratione cōtra-
ri apponentes, vnde dixit ἀδροτέρως pro σφο-
δρ, id est, plenius, pro fortius, quū humor
e sui natura ad exitū sit ineptus. Paul. lib.
3 a. 14. Purgentur per initia epithimo vel
oē. Aet. ser. 6. cap. 10. In quibus vitiati hu-
mores magis redūdant, ægrū purgabis per
herā Ruffi aut Archigenis aut Iusti. Con-
ccit etiā sero lactis aluū subducere, quod
acte per cocturā separatur. B. Modus se-
gegādi lac à sero habetur non solùm híc
Aet. sed etiam à Diosco. ca. de lacte, vbi
aā modum bibendi demōstrat. De reuul-
ne & resolutione loquitur Auicen. ibi,
uúmq; purgaueris, attende ad cor, cū his
æ multotiēs diximus, & administra ma-
cationes, gargarismata, & odoramenta
na, muscum, & ambram, & alfeniati, &
loaloen, &c. B. Alfeniati sunt species aro-
aticæ, vt gariophyllum, & similia. Mesu.
cundū regimen est faciēs resolutionem
mediocritate. vide Arcul. & cęteros pra-
icantes de resolutione, &c. De cura per
nsensum lege primū illud Paul. Morbū
ii ex totius corporis cōsortio trahit ori-
inem viribus valētibus, à sanguinis mis-
one curare incipies, & interposito tēpore
ribus recollectis inferius purgare cōue-

nit,& si hæmorrhoidibus aut mẽsibus su-
pressis morbus proueniat, horũ purgatio-
nem moliemur. Itidem ait Aet.ser.6.cap.
9.ibi, Quum igitur totũ corpus melancho-
licum sanguinẽ habuerit,&c. Itidem Auic.
loc.cit.ibi, Nam si vides venas plenas, qua-
litercunque sit cholera, nigra est sangui-
nea: phlebotometur igitur ex nigra,&c.
Lege etiam Gal 3.de loc.aff.cap.7. De aliis
intentionibus habes plura iuxta modernos authores, pro resolutione vtitur t-
pheræ ℥ iij.epithimi ʒ j.hieræ ʒ v. Aet.the-
riaca presertim hyeme & vere. De robora-
tione cerebri lege Auic.ibi, Succurres ei
cum eis quæ caput infrigidant, & hume-
ctant ipsum ac confortant, vt non recipiat
quod peruenit ad ipsum ab aliis,&c.

Obseruationes in cura.

Auic.prima tertij, tract.citat. Oportet
cura eius fieri incipiat, antequam confir-
metur, quoniam facilis est in principio,
praua & difficilis cùm est confirmata: si-
que studium tuum in humectando, magis-
que in calefaciendo. Itidem ait Aet.ser.6.
cap.10.ibi, Incipientem affectionem cura-
re oportet,&c.

Obseruationes de cibo.

Auicen.loc.cit. Et prohibe ne comedat
post cibum illum aliũ,& ab intermissione
ci-

oi super cibum iam corruptum, & alie-
int è se fabas, carnes solitas, lentes & cau-
l, & vinum crassum & nouum, & omne
f, & omne salsum, & acre, & acutum, &
od est vehementis acetositatis: sed sumat
ngue, & dulce, & cibos generatiuos san-
ginis laudabilis, &c.

Obseruationes de euacuatione.

Mesu. cap. de melancho. Tria in euacua-
one annotanda proponit. Primum, vt non
mel laboriosam & subitaneam euacua-
onem faciamus, sed pro temporis intersti
o: nam subitanea ac violenta euacuatio
x à natura regulatur. Secundum, quòd so-
tiuum sit commensuratum, nõ excedens
ediocritatem. Tertium, non spolietur à
bus lenientibus & humenctantibus. Hoc
lem sentit Auicen. ibi, Euacuato in rei
rincipio cum medicinis lenibus, &c. B. Ad
e tu quòd pharmacũ in se habeat aliquid
x medicinis membra principalia & spiri
us roborantibus, &c.

Obseruationes de sectione venæ.

Gal. 3. de loc. aff. ca. 7. Quum speraueris
in vniuersi corporis venis, melancholicum
sanguinem contineri, quo certiorẽ habeas
notitiam, mediam cubiti venam seca, quæ
communis est: quòd si fluens sanguis non
videatur melancholicus, statim supprima-
tur

tur:si verò talis appareat,euacua, quan
pro laborantis corporis habitu satis
conieceris,&c.Itidē Aet.ca.9.adserit.A
loc.cit.Amplius si phlebotomas,& inu
sanguinem subtilem,non retineas sang
nem propter hoc, quoniam multotien
ipsa præcedit subtilis. Et similiter opo
vt amplifices phlebotomiam, vt nō eff
quod subtile est,& retineatur crassum.M
Si sanguis exuberat in toto, & venæ ple
sunt,euacua ex vena nigra, & post ipsam
basilica, & hoc in melancholia: in ma
verò fac econtra: incipe à basilica, dei
ex vena nigra, & post has phlebotoma
saphenis, &c.

Obseruationes de alteratione.

Arcul.& Marc.Catin.Fac quòd alterat
non virtute solùm,sed etiam numero eu
cuationi correspondeat, ita vt non fiat st
tim,sed successiuè, vt dictum est.

Obseruationes de resolutione.

Auic. loc. cit. Non administrentur pu
resolutiua, vt non incrassetur humor pr
pter resolutionem purā, &c. Et paulò po
Quúmque administras embrocas, non e
via ad ministrandum infrigidantia pur
super caput,&c.Intellige in mania, &c.M
chaël Sauo. Diuretica in hoc casu sunt su
specta,ex eo quod tenue educūt, & crassun
aptum

aum in melancholiam conuerti relinqunt, &c.

Melancholiam incitantia.

Inducunt melancholiam & maniam car vaccinæ, nimius anacardi vſus, allium, hoſciamus, lentes, ſolatrum fluuiale, vialba, & quæcunque ſanguinem craſſum eiciunt.

Melancholiam curantia.

Curant melancholiam, abſinthium, epimum, fumus terræ, borago, bugloſſa, puli, anacardi, aurum, margaritæ, calamus aromaticus, ſena, helleborus niger, epatorium, melliſſophyllon, matricaria, lla, ſtechas, thymus, myrobalani chebu & nigri, ozimum fluuiatile, diaſenæ, con ctio hamec, confectio eſdra Nic. ius galli crepiti, ſerũ lactis, pliris, arcoticon Nic. ata magna Nic. dianacardinũ, ſerapio. ntido mitridatum, lapis armenius lapis zulus, pilulæ indæ, pilulæ de lap. lazuli, indum, ſaccharum bugloſaceum, boranaceum, roſaceum, muſcus, lætificans alans, electuarium de gemmis, & mille a quæ arte parari poſſunt. Vide de hac re arignanam capit. 8. tra. 2. plura compoſita ferentem vide etiam Montag. conſi. 47. e ægritudinibus cap. Vide inſuper Arcul. ichaël. Sauo. & Gord.

De

De prognosticis melancholiæ.

Hippocr. libr. de atra bile, Morbus e
quum nondum ferè incœpit, curari deb
nam inueteratus, difficulter curatur ac
ctatur. Cognosces esse confirmatum ex
gnis suprà positis. Et aphor. 6. aphor. 53.
sipientiæ quę cum risu fiunt, securiores:
verò cum studio, periculosiores.

Obiectio.

Quomodo esse potest risus in melanc
lia, quum dictum sit, mœrorem & tristi
esse eius accidentia?

Responsio.

Duplex est risus, fictus & verus, sed
hoc lege Gentilem & Arcul. qui de hac
fusius sermocinantur, intelligéque secu
res ꝑ minus periculosas. Et aphor. 6. aph.
21. In insanientibus si varices vel hæm
rhoides superuenerint, insaniæ solutio.
Fit solutio, natura ad ignobiliores par
humorem melancholicum transmitten
Auic. cap. de Malan. Si accidat casus app
tus, tunc ægritudo est mala: & si accida
in corporibus eorum vlcera, tunc mors
propinqua. Si verò cholera nigra appare
in egestione, vomitu, vrina, in coloris
tis lentiginibus & panno & vlceribus, sc
bie, varicibus, elephantia & cursu, quod
ano profluit, est signum bonitatis: qu

h

ke signa omnimodã à sanguine discretio-
rm ostendunt, &c. Et Aphor.6.Aphor.56.
Imorbis melancholicis ad hæc periculo-
secubitus stuporem corporis vel conuul-
sinem vel furorem vel cæcitatem signifi-
c.Et aphor.6.apho.2.Atra bile vexatis &
num pasionibus hęmorrhoides superue
rntes bonum.Auicen. prima tertij,tra.5.
leparati ad hoc sunt trauli, & syllabam
ultotiens repetentes, antequam dictio-
im proferant,&c.& hæc ęgritudo plus ac
cit viris, sed in mulieribus est deterior,
émultiplicatur in iuuenibus & senibus.
Iplurimum melẽcholiam habens est sple
rticus,& ęgritudines,quibus succedit me
lcholia, sunt sicut febres temporales &
iixtæ, & melancholia accidens succesio-
ralterius ęgritudinis calidę,facilis est cu
r.ita vt embrocationib⁹ remoueatur,&c.
Trauli dicuntur qui proferre nõ possunt
ic s, ob humiditatem linguã mollifican-
im.Dixit accidere plus viris quàm mulie
bus, quia calidiores sunt viri fœminis.
e succesione huius morbi per alias ægri
idines lege 3. prognosti. tex. 29. in com-
ient.Galen. &c. Hippocra.de morb.vulg.
lelancholici magna ex parte morbo co-
iitiali laborant, & econtra. B. Quia ha-
ent communem causam,idcirco facile al-
ter

ter in alterum mutatur, &c.

Authores dissentientes circa Melancholia

1 Adserere, in hoc morbo idem esse a-ctum & causam.

2 Adserere, in omni specie melancho-sectionem venæ congruere.

3 Adserere, pituitam adeò assari posse, melancholia efficiatur.

4 Adserere, Melancholiam confirmat-sine controuersia posse sanari.

5 Adserere, humorem melancholicu- qui est fex sanguinis, non differre à n- lancholia.

Ad primum: Gal. lib. 2. artis cur. Mel- choliæ nomen à causa ipsum faciente p- uenit, & humor, qui ipsius est causa, mel- cholia ab omnib⁹ dicitur. Igitur sicuti d- fert causa ab effectu, ita hic affectus à - causa, & sic idem non erunt.

Ad secundum: Gal. 3. de loc. affect. cap- melan. Vbi vniuersum corpus sanguine- melancholicum continet, curationem à - næ sectione incipere oportet: vbi verò so- cerebrum, infirmus sanguinis detractio- non indiget, in omni igitur specie sect- venæ non congruit.

Ad tertium: Gale. 3. de loc. affect. cap- 7. Igitur ea quam atra bilis constituit, - melancholiam transit: quæ verò à pitu-

...parta est, in aliam affectionem permuta ...ti, melancholiam haudquaquam efficens.

Ad quartum: Alex. cap. de melãch. Si con...finatur hic morbus, cerebrum ad sui na...tam mutat, & ęger ad assumptionem me...dinarum; fit inobediens, &c. Hippoc. lib. ...atra bile. Non curatur confirmatus, quia ...in insaniã sępe conuerti solet. Iidem etiam ...a.. & Auicen. adserunt.

Ad quintum: Gal. lib. de atra bile de ple...n. circa finem. Porrò dũ ea veluti fæx san...guinis permanet, neque adhuc acida facta ...e, satius forsan sit humorem melancholi...m illam appellare, nondum melancho...liam: sed melãcholicum potius humorem ...emus appellare, quando propè accessit, ...in melancholiam vertatur. Melancholia ...rò dicitur, quæ iam atra bilis est, & sic ...r hæc verba inter se differunt.

De Ophthalmia.

Lippitudo, Græcè ὀφθαλμία dicta, est an...tæ tunicæ inflammatio rubore caloréq; ...primo, ac punctionibus eueniens. In hoc ...nere continetur etiam perturbatio siue ...cillatio, à Græcis τάραξις dicta, quæ nihil ...ud est, quàm oculi humiditas cum calo...r & rubore naturæ alieno, ob extrinsecam ...usam forinsecus adueniente. Sequitur

etiam tertia species ophthalmiæ, à Græ
dicta χήμωσις, Arabicè alguardenegi, & g
quotiescunque ab inflammatione vehe
ti vtræque palpebræ ita inuertuntur, vt
oculi ab ipsis contegantur.

Loci consentientes de ophthalmia.

Gale.1.de diff.mor.cap.13. Lippitudo
membranæ, quæ ceratoidi tunicæ adhęr
phlegmone. Itidem de part. art. med. ca.
3.ait, & in lib.finit.medic. Est, inquit, ph
gmone circa oculos cum rubore & plu
mo calore, & motu difficili, ac punctio
bus nata. Auic. tertia tertij tract.1. Ophth
mia alia est vera, & alia ei similis, quæ n
minatur cõturbatio & vacillatio. Ophth
mia vera est apostema in coniunctiua
alia quidem est, quæ est apostema simpl
non pertransiens terminum: & alia est c
magis est pertransiẽs terminũ in magn
dine, in qua superabundat albugo super
pillam, & tegit eam, & prohibet clausio
& nominatur chimosis, & apud nos algu
denegi, &c. B. Ex his intellige tres esse o
thalmiæ species: prima est τάραξις, quę le
est: nam remota eius causa, remouetur:
cunda ophthalmia, quæ est apostema si
plex, non pertransiens terminum, & im
est venarum exuberatio, fluxus & dolor
tia χήμωσις, quæ est ophthalmia magna, p

tra

tusiens terminum in magnitudine, in
ca superabundat albugo super pupillam,
&. Amplius scito omnes oculorum mor-
bs esse in triplici differentia, scilicet ex
plegmone, fluxu, & vlcerationibus.
Quid sit phlegmone iam declaratum est.
Fluxus verò est tenuium delatio humorũ
ctra voluntatem quæ cohiberi non potest.
Vlceratio verò est ceratoidis ruptio ab ictu
vel à valida inflammatione oriens. de his
vide Galen.libr.finit.medic. Habet etiam
vnaquæque oculi tunica morbos à quibus
afficitur, quæ separatim à Paulo & in vno
capite ab Aetio declarantur. De his vide
etiam Manardum epist.2.libr.7. Loquitur
super Galen. de his primo de diffe.mor.
capit.13.& 4. de symptom. caus. circa principium. Paul. lib.3.cap. 22. τάραξις est ocu-
li humiditas cum calore & rubore naturæ
alieno, non ex corpore, sed à foris adue-
niente causa. Galen.lib.fin. med.Chemo-
sis est ambientis oculum membranæ, quod
album quoque appellatur, extuberatio, al-
bæ carnis persimilis, &c. Vide etiam Paul.
loc.cit.ibi, Chemosim vocant, &c.

De causis ophthalmiæ.

Causæ initiatrices sunt puluis, fumus, sol,
aër, vel quęcunq; ex sex rebus non natura-

libus, & ſibi annexis oriuntur. Cauſæ ante-
cedentes ſunt ſex, ſanguis, bilis, pitu[illegible]
atra bilis, materia aquoſa & flatuoſa. [illegible]
ſę coniunctæ ſunt, hi humores ophthal[illegible]
ad actum producentes, aut inflamma[illegible]
aut alius quiſpiam tumor. Cauſæ gen[illegible]
tionis ophthalmię binę ſunt, prima fit [illegible]
materia ex ſuperfluitate alimenti an[illegible]
tunicæ paulatim congeritur, aut ipſum [illegible]
mentum non probè concoctum in ea [illegible]
manet, & apoſtema efficit. Secunda [illegible]
cùm materia per modum fluxus à ca[illegible]
per venas & arterias, muſculos ac ner[illegible]
opticos ſiue intrinſecè ſiue extrinſec[illegible]
annatam oculi tunicam ſe confert, aut [illegible]
ab aliis corporis partibus materia trāſ[illegible]
titur ad oculum iam debilem ob eius te[illegible]
peraturam, vel à generatione exiſten[illegible]
Cauſæ doloris oculorum in inflamma[illegible]
ne fiunt aut ex acrium humorum influ[illegible]
aut à diſtentione tunicarum repleatar[illegible]
aut à craſsis humoribus & à flatuoſis ſ[illegible]
ritibus, &c.

Loci conſentientes de cauſis ophthalmiæ

Gal. in lib. de ocu. ca. 83. Ophthalmia [illegible]
viſum turbat triplex eſt, cuius cauſa [illegible]
eſt exterior, vt ſol, fumus, puluis: vel in[illegible]
rior, ſicut humores ad coniunctiuā fluē[illegible]
Paul. lib. 3. cap. 22. Perturbatio oculi fit à [illegible]

r aduueniente cauſa, vt à ſole, fumo, pulue-
roleo, &c. Auic. tertia tertij, tra. 1. itidem
a, ibi, Fit à cauſis extrinſecis facientibus
i pſo botor, & rubificantibus oculum,
ſit à ſoda aduſtiua, à ſole, puluere & fu-
o & frigore, & propter conſtrictionem
ius, &c. De cauſis antecedentibus loqui-
r etiam Auic. loc. cit. ibi, Quum ophthal
ia ſit apoſtema, & omne apoſtema fiat à
guine, vel à phlegmate, vel à melancho
aut à cholera, aut à ventoſitate, tunc ſi-
liter ophthalmiæ cauſa non euacuatur
a vna iſtarum cauſarum, &c. Alexã. lib. 1.
p. 23. idem ait, ibi, Conſiderandum cuiuſ-
nodi ſit περίττωμα, id eſt ſuperfluum, v-
m ex humore atrabilari, ſanguineo, bi-
ſo, pituitoſóue ortum ſit, &c. Lege etiam
nes ferè practicantes, de hac re loquen-
s. Quòd autem humores ophthalmiã ad
um producentes ſint cauſa coniuncta, pa
t ex Auicẽ. dum dicat. Sed aduentus eius
urimùm eſt propter curſum materierũ,
multitudinem vaporum, &c. De cauſis
enerationis ophthalmiæ lege etiam Aui-
n. ibi, Et quandoque humor apoſtemans
eneratur in ipſo, & quandoque eſt adue-
iens ei à cerebro, ſecundum ſemitam ca-
rrhi, per viam velaminis intrinſeci, &c.
ge hunc locum vberius, & plura ad rem

facientia inuenies. Lege etiam Alex.lib.
cap.23.ibi, Diligenter prospiciendũ est, u
de nam quod redundat in oculos, ex sol
capite, an ex vniuerso corpore manet: n
per arteriásne an per venas, siue per vtr
in eum sese locum recipiat, &c. De ca
doloris ophthalmiæ loquitur Auicen.
Violentia doloris ophthalmiæ aut est p
pter humorem mordicantem & corrod
tem tunicas, aut propter humorem pl
mum extensiuũ, aut propter vaporem g
sum, &c. Gal. 12. meth. doloris causas in
nere longo sermone inuestigat, quæ bre
ter ita se habent: Omnis dolor aut ob ve
mentẽ & aceruatim irruentẽ alteration
fit, aut ob continuitatis solutionem. Co
nuitas soluitur ruptione, cõtusione ac c
rosione. Hæc verò vel ob distentionem,
grauitatem, aut mordacẽ qualitatẽ pro
cuntur. Si igitur nihil extrinsecus sit, qu
distendat, grauet & corrodat, tũc disten
ab interno humore multo, aut à flatu c
cluso, aut à plurima siccitate oritur: gra
tas à dura aliqua magna aut graui me
corpori extra illapsa cõtingit, aut ab int
no aliquo magno ac graui tumore, m
dax qualitas ex humoribus acribus ac m
dacibus prouenit: alteratio autẽ per vel
mentem fit caliditatem aut frigiditate,

ſæ ſpirituum ſiue humorũ, ſiue partium
ſidarum:quę omnia in omni dolore con-
ſ:randa ſunt, vide illum tu vberiùs.

De ſignis ophthalmiæ.

Signa communia ophthalmiæ ſunt, tu-
nr, grauitas, dolor & rubor. Signa veræ
oıthalmiæ ſunt, quum album oculorũ in
porem mutatur cũ fluxu lachrymarum,
lippitudine in angulis oculorum lachry
alibus collecta. Signa temporũ ophthal-
æ ſunt, ſi materia ab humore oculi pro-
niens,aquea & tenuis fuerit,tũc eſt mor-
principiũ:ſi verò craſſeſcat, & ad album
idat, erit morbi incrementum : ſi palpe-
as, quas Græci βλεφάρας dicunt, adgluti-
:,erit morbi conſiſtentia,pręſertim ſi la-
rymarum copia præceſſerit : ſi verò hæc
mnia minuantur,erit morbi finis. Signa
morum ſunt, & primò ſanguinis, oculi
bor & tumor,& venarũ plenitudo, tem-
rum pulſatio, dolor potiùs extendens
àm pungens, gramæ & glutinationes
ud ſomnum fiunt. In bilioſa adeſt pun-
ura vehemens dolórq; adurens & vehe-
ẽs,rubor oculi paucus, lachrymę tenues
acutæ, quandoq; exulcerantes, & per ſo-
num non agglutinãtur, tumórq; paruus
ſitur. In pituitoſa adſunt tumor,parua ca
ditas,rubor ad albedinem decliuis, cum

pauco dolore & multa grauitate, glutationes iuxta ſomnum fiunt, & color faciei eſt albus. In melancholica, dolor debilis, grauitas cum offuſcatione, exiccatio oculi, perſeuerantia, paucitas glutinationis, & minutæ ſunt gramæ & paucæ lachrymæ. Signa flatuoſæ ophthalmiæ ſunt, extẽſio ſine grauitate, ruboris paucitas ſine lachrymarum fluxu. Signa perturbationis ſunt, leuitas curæ, & cauſæ præcedentes, & quantitas apoſtematis primitiui. Signa, quando fit non per cõſenſum, ſed per eſſentiam in capite ſunt, dolor capitis præcedens, & grauitas, &c. Si à conſenſu ventriculi præcesſit vomitus, nauſea, &c. Signa fluxus humoris per partes exteriores ſunt, frons extenta, venæ exteriores plenæ, &c. Si per intrinſecas, tunc præcedit frequens ſternutatio, dolórque ab intima parte oculi, antequam ophthalmia appareat. &c.

Loci conſentientes de ſignis ophthalmiæ.

Signa communia tetigit Gale. 2. de loc. affec. cap. 7. ibi, Inflammatis partibus accidit vt rubeſcant, tendantur, renitantur, intumeſcant, & doleant. vide de his Arculan. 9. Alman. De ſignis veræ ophthalmiæ meminit Razes 9. Alm. ibi, Cùm ea, quæ in oculis alba ſunt, & in rubedinem mutata fuerint, fluxeríntque lachrymæ, & in-

gus

gis oculorum lachrymalibus lippitudo
collecta fuerit, dicimus tunc ægrum pati
ophthalmiam: & quanto plus symptoma-
tum vehementia aut ipsorum adfuerit mi-
ratio, tanto magis erit ophthalmiæ for-
titudo vel debilitas. Signa tẽporũ ophthal
miæ habentur ex Auic. tertia tertij, cap. de
si. ophth. ibi, Cúmque palpebræ congluti-
nari incipiunt, tunc iam maturationis ad-
e propinquitas: dum verò perseuerat flu-
xus aquosus, est initium adhuc, &c. Vide in
hoc latiùs Arcul. & Sauo. De signis humo-
rum loquitur Alex. libro 1. cap. 23. ibi, San-
guis cognoscitur, quum sanguineo colore
omnia tincta sint, vultúsq; cum rubore suf-
funditur, receptacula sanguinis plena vi-
dentur, grauitas sentitur, functiones solitæ
segniùs perficiuntur, lachrymæ nec mor-
daces nec acres erunt, &c. Notæ bilis sunt
biliosa complexio, lachrymæ mordaces,
non solùm hirquos, qui à Græci κανθοὶ di-
cuntur, exurentes sedant genas, & quascũq;
partes attingunt, &c. Auic. loco citato, San-
guineam ophthalmiam significant color
oculi, exuberatio venarũ, & pulsatio tem-
porum, &c. Vide fusiùs etiam de aliis hu-
moribus: & nota quòd Arabes per lippitu-
dines superfluitatem quartæ concoctionis
in oculo intelligunt, & quandoque accipi-

tur pro illa humoris parte, quę oculum ma-
festat vt Razes,& quas vocat Aetius glu-
nationes & granas. Arabes dicũt lippã, c
De signis perturbationis meminit Auic
ibi, Pòst dicamus, quòd conturbatio
gnoscitur leuitate sui,& causa sui,& qu-
titate apostematis, &c. Similiter de-
gnis per consensum & per essentiam,
Ophthalmiam in capite significat
la grauitas capitis,& si est cum commu-
tate stomachi, associatur ei nausea & c-
turbatio, &c. Signa fluxionum per pars
exteriores habet Paul. ibi, Flúxiones ex
caluariam notant vasa in fronte & tem-
ribus distenta, & caput veluti reuinctu
tum quòd ex agglutinamentis sicca pra-
dio sunt. Si hæc desint, & fluoris impe
prorogetur, & sternutamẽta nonnunqu
molestè elidantur, humorem sub ca
contineri censendum est. Itidem ait A-
cennas, Si via fluxus à cerebro ad oculu
non est nisi per velamen extrinsecum, tu
frons est extensa, & venæ exteriores su
plenæ,&c.

De cura perturbationis.

Perturbatio per eius causæ ablatione
curatur, & si quid doloris remanet, per
terationem in contrarium reiicitur. Na
impressio calidi per frigida, frigidi p

ca

cida facilè remouetur,&c.

De cura veræ ophthalmiæ.

Quinque in cura occurrunt ſcopi, videlet victus ratio, reuulſio & deriuatio, huorum præparatio, euacuatio, & ſymptontum ablatio. Victus ſit in principio pars, boni ſucci, facilè concoctilis, vitentur etoſa, ſalſa, coitus, motus, potus vini, prætim in principio: laudantur ſomnus, aër oſcurus, alui excretio aſsidua. Reuulſio & riuatio fient per ſectionem venæ ſaphee cõmunis & cephalicæ ab eodem latere, æſertim ſi plethorica fuerit diſpoſitio. iet etiã per frictiones à ſupernis partibus l infimas deſcẽdentes, vel per cucurbitus vel per clyſteria & pilulas ſoluentes, vt azes. Præparatio humorum fiet in calido umore cum frigidis tenuem humorẽ inraſſantibus, vt cũ ſyrup. de papauere roſaeo iuiubino, de granatis, &c. In frigido, ĩ calidis vt rhodomelle, oxymellite ſimlici, &c. Euacuatio perficit̃ rurſus vel per ectionem cephalicæ eiuſdẽ lateris, vel per oluentia pharmaca: ſoluunt humorem caidum pilulæ aureæ aggregatiuæ, electuaium de ſucco roſ. Decoctum myrobalanoum, citrinorum, caſsia, manna, rheubarb. Soluunt frigidũ pilulæ chochię, diaturbit, diaphinicon, electuarium indum, cõfectio

ham

hamech,&c. Ablatio ſymptomatũ comp-
tur doloris cauſam auferendo,& cum a-
dinis mitigando , & ad leuia ſtupefaci-
tia vſque perueniendo,&c.

De cura locali ophthalmiæ.

Cura localis triplex eſt : prima repel-
materias ad oculum fluentes cum frigi-
ſtypticis, vt oculus nõ recipiat in princip
morbi. Secunda eſt repulſio admixta re-
lutioni conueniens augmẽto & ſtatui. T-
tia eſt pura reſolutio conueniens poſtre-
ſtatus parti & declinationi. Exempli g-
tia, primò ophthalmię calidę apponatur
bumen oui cũ aqua roſacea: in ſecũda pa-
principij ſief, album ſine ſarcacolla : in a-
gmento ſief, album cum ſarcacolla: & ta-
dem addatur aliquid aquę fœniculi vel d-
coctionis fœnugræci, mellilotis, citoni-
rum,&c. Commendantur etiam in reſol-
tione balneum & merum , &c.

Loci conſentientes de perturbatione & vera ophthalmia.

Aet. ſer. 7. cap. 3. Perturbationes oculo-
facillimè curantur, ſi æger à cauſa læden-
diſcedat, vt à ſole, fumo, & alio ſimili,&
Auicen. in cura conturbationis & ophth-
miæ leuis , quæ curſu eius procedit. Suf-
cit quandoque cauſæ abſciſsio, vt ſi fuerit
repletione ſanguinis, aut alterius humor-
cu-

em euacuatione, &c. Lege hũc locum fu-
fs.Pau.loc.cit.Facillimè diſcutitur,ſi ob-
ſeruentur omnia, quæ foris accidentia lu-
rn perturbare poſſunt, item parciore ci-
b& aluo de facili reſpondente,&c.De vi-
ĉs ratione in vera ophthalmia loquitur
A.ſer.7.cap.8.ibi, Alimenta danda ſunt
lia, concoctu facilia, & ad digerendum
vitri commoda,vrinam ciẽtia, nihil acre
ſalſum habentia,aut craſsi humoris,&c.
Idem ait Auic.tertia tertij, Cauſa eſt cõ-
nnis in regimine ophthalmiæ, materia-
l eſt minoratio cibi, & ipſius exiccatio,
electio eius quod generat humorẽ lau-
bilẽ, & alienatio rei quæ eſt malæ dige-
ſtionis,& alienatio coitus, & motus, & po-
t vini, & comeſtionis acetoſi & ſalſi, &c.
Similiter & Paul.lib.3.cap.22. adſerit. ibi,
Ir initia conuenit nihil aſſumere,&c. De
reulſione & deriuatione locum habes in
Auicenna ibi, tertia tertij, cap.10.Quòd ſi
materia fuerit ſanguinea, adhibebis ven-
tſas poſt phlebotomiam, & aſsiduabis fri
ctionem extremitatum, &c. Et cap.9. In-
rdum adminiſtrentur caputpurgia, &
ꝗæ per nares materiei partẽ extrahũt,&c.
aulus lib.3.vbi πρὸς ἐπιφορὰν ῥαίμαῖα agit,
oſt generales,inquit,corporis euacuatio-
es,medicamentorum vſus eſt,quæ per na-
res

res atque os pituitam eliciunt:caput etia
attõdetur,& incisa cute exasperabitur.h
etiam spectant quas in capite χειρουργίας a
ministramus ἀγγειολογίαν φημὶ καὶ ἀρτηριο
μίαν ὑποσπαθισμόν τε καὶ περισκυφισμόν, καὶ κα
σιν κατὰ τῆς κορυφῆς ἕως ὀστέων, καὶ σικύαι κα
τὰ τοῦ ἰνίου μετὰ ἐγχαράξεως. reuellere scili
possunt impetum fluoris,&c. De hum
rum præparatione loquitur Mes. capite
ophthal. ibi, Quinta res est alteratio & d
gestio eius quod est transmissum, & int
ligitur tam de extrinseca, quàm de intr
seca alteratione. vide in hoc casu Arc
Cati. Gord. &c. De euacuatione, quam e
dicatiuam vocant, meminit Aet. ser. 7. ca
8. ibi, Vbi oculorum distẽsio fuerit,& m
tus rubor, & ad contactum resultus, & a
dor,& lachryma multa & calida, tũc sect
venæ adhibenda erit, humeralis appel
ta, ita vt animi deliquium succedat, q
dolor eximatur, & feruor inflammation
extinguatur,&c. Aet. cap. 9. Si verò vniu
sum corpus humoribus vitiatis fuerit r
fertum, tunc iuxta redundantem & aff
gentem humorem euacundum. Nam si p
tuita magis aquosa redundauerit, exhi
pharmacũ ex euphorbio,& sic de reliqu
Auic. tertia tertij, cap. 9. Et oportet, si fue
ophthalmia vehemẽs, vt fiat phlebotom

vsque quo timeatur lipothymia. Et paulò
pò, Si ęgritudo sit chronica, tunc faciẽda
est phlebotomia ex lachrymalibus, & phle
botomandæ sunt ambæ arteriæ, quæ sunt
po aures, &c. Et si materia fuerit choleri-
ca uacuabis post phlebotomiam cũ eo, qđ
deicit choleram, &c. Et cap. 2. In ophthal
m frigida oportet vt euacuetur humor
frigidus, & quandoq; necessarium est rei-
terare, &c. De ablatione symptomatum ha
be Paul. cap. 22. Interdum semen papaue-
ris ad leniendum dolorem miscetur, si ma
gna necessitas doloris est, etiam pauxil-
lum adhibetur. Auic. loco citato, Et quan-
doque doloris vehementia facit necessa-
riam stupefacientium adhibitionem, sicu-
ti succi pomorum, mandragoræ, lactucæ,
papaueris, & aquæ sumach &c. Similiter &
Mes. c. de ophthalmia inquit, ibi, Sextam
rem complent administrationes medici-
narum dolores sedatiuarum, &c. Hippocr.
apor. 6. aphor. 31. Dolores oculorum meri
potio aut balneum, aut venę sectio, aut me-
dicamentum epotum soluit. B. Intellige
quod ad remouendum dolorem oculorum
alij pharmaco soluente indigẽt, alij sectio-
ne venæ, alij fomento, alij potu vini, prout
eorum exigit dispositio: non enim omnia
hæc auxilia eidem homini adhiberi iu-
bet.

bet. Competit vini potus, quum vt cras humores attenuet, & interdum transmut & euacuet, tum quia facit vt somnus c cilietur, & sic per accidens dolores sec. Balneum competit, etiam si dolor tum molli & laxo, vel à fluxu calido minus ret: balneum enim partim dolorem ren uet, partim signũ est rei demonstratiuu. Quòd verò sectio venæ dolorem sede purgatorium pharmacum, iam mani stum: nam remouendo causam, dolor i etiam remouetur, idcirco in ophthalm vnicus tantùm erit medendi scopus, vt s licet inflãmatio remoueatur, quę nec an ueri poterit, nisi causa, à qua dependet ipsa auferatur: hoc autem fiet per vent solutionem ac venæ sectionem, &c. De cu locali loquitur non solùm Mes. sed & G & Paul. Mes. cap. de ophthal. In princip morbi repercussiuis vtẽdum, in quibus facilitas: deinde resolutiuis, ita vt peruen tur gradatim, & cum successione paulati ab eo quod est repercussiuum vsque ad r solutiuum. Gal. 4. de compos. med. per l cap. 2. Adhibenda sunt pharmaca repul ria non exasperantia, id est, non veheme tẽ sortita adstrictionem, sed quæ tum pr pria sua substantia sunt moderatiora, tu lenitiui liquoris, &c. Auicennas tertia te

t

1,cap.10. Quúmq; repuleris materiã per
acuationem & attractionem & apocru-
ica, tũc gradatim tendas ad maturatiua,
sint in primis mixta apocrusticis. Est
go cõueniens in primis eorũ commistio
m aqua rosacea, & aqua fœnigræci est
ina maturationi, sedatiua doloris,& est
aturatiuo dignior, & non est in ipsa at-
nctio. Postea trãsi ab his ad decoctionem
elliloti, in qua sit dissoluta sarcacolla
ba, nutrita in lacte mulieris & asinæ:
úmque descẽdere inccoeperis,adde in ad-
inistratione resoluẽtiũ,quod sit fortius,
uti sarcacola in aqua fœniculi vel fœni-
ræci, & administra balneum, si sciueris
rebrum esse mundum, & da in potu post
bum per aliquas horas aliquid vini anti-
i puri in parua quantitate &c.

Obseruationes in ophthalmia.

Gal.4.de compos. med.per loc. cap. 2.
lanifestum est omnia pharmaca huiusce-
odi affectionẽ curantia sub communem
mniũ inflãmatorum curationem cadere,
sumeréque necessariò quidpiam pro par-
is ipsius natura,quæ excellẽtem mollitiẽ,
ad hoc vt lædatur aptitudinem, super
mnem totius corporis cutem nacta est,
ropter sensus subtilitatem & substantiæ
aritatẽ,&c. Auicen. loc. cit. cap. 9. Et peni-

tus oportet, vt non sit in medicina admi-
strata in oculo & propriè in ophthal-
asperitas, nec qualitas saporis acetosi
acuti. Et paulò infra, Et oportet vt pati-
ophthalmiã vel rheumatismos ad ocu-
deuitet inunctionem capitis & destilla-
nem alicuius olei in aurem, &c.

Obseruationes de repercußione in ophthalmia.

Aet. ser. 7. cap. 4. Quicunq; oculi sec-
dum naturam venas amplas habent & s-
guine plenas, itẽ qui glauci sunt, omno
non ferunt collyriorum adstrictiono
quoniã repellentia oportet vt sint frig-
& styptica. Vnde fac repercussiua, ne
nia infrigidatione infrigident, quia ocũ
congelascunt, & visum auferunt. Secu-
fac vt oculum roborent. Auic. loc. cit.
oportet inquantum possibile est, vt ret-
detur collyriorum administratio vsque
tres dies, & sufficiat regimen prædict-
ex euacuationibus & attractionibus me-
rierum ad extrema, &c. Et paulò inf.
Oportet vt in principio non administre-
tur inspissatiua fortia, & quæ sunt vehe-
ter styptica, quoniam inspissant tunicas
prohibent resolutionem, & magnifica
dolorẽ, & propriè cùm dolor fuerit fort.
&c. Hoc idem confirmat Aet. ser. 7. cap.

ni, Repulsoria collyria quum sint ferè
ribus frigidiora, obstructionẽ & corpo-
m cõdensationẽ faciunt: & dum humo-
m materias conclusũt, maximas inflam-
ationes & graues dolores inducunt, &c.
Intellige obstructionem fieri, si materia
oculo contenta fuerit frigida: nam in
lida & tenui corrodente maior audacia
it in administratione stypticorũ, inquit
uic. Imò non est malum apud me, inquit,
i opio: ipsum enim sanat celeriter. vel
tellige repulsoria esse mala, quotiens-
inque materia ex velaminibus intrinse-
s ad oculum fluxerit, vnde Auic. Quum
itium est ex velaminibus intrinsecis, cu-
a est difficilis. lege Paul. & Mes. de hac re
lura loquentes, &c.

Obseruationes de lacte adhibendo in dolore ophthalmico.

Aet. ser. 7. cap. 10. Qui lac pro ouo infun
unt volentes dolorẽ obtundere, decipiun
ur. Nam lac à caliditate in dolore præter
aturam facile alteratur, & acrius eua-
it, vnde perparuo solatio diuturnam
ffectionem propinant, &c. Auicen. loc.
it. Non est conueniens, vt dimittatur
destillatio lactis in oculo tempore lon-
go, imò oportet vt remoueatur & renoue-
tur omni hora, &c.

Obseruatio de resolutiuis.

Auic. Resolutiua in principio ophtha
miæ vehementer deuita, & oportet vt i
tendas ante omnia ad mundificationẽ li
pitudinis cum facilitate, & nõ noceas oc
lo, &c.

Ophthalmiæ nocentia & visum debilitantia.

Nocent oculis acetum, amylum, fum
argenti viui, semẽ canabis, folia castane
rum, caules, coriandrum, crocus, lac, lact
ca, oliuæ, opium, oximum, pisces, portul
ca, & quæcunque his versibus ioci grat
annotauimus.

Hæc oculis multum, sol, puluis, fumus & æstu
Ventus cum fletu, vina, venúsque n
cent.
Acria ne mandes, nec quæ sint plena vap
rum,
Nec cepas, lentes, allia, porra, fabas.

Zoar. primo, theisir tract. 8. cap. 21. inqu
capita gallinarum à proprietate causa
cæcitatem. Item damnat carnes siccas, sa
sas, pinguedinem crassam & viscosam,
propriè porcinam, superfluúmque anim
& corporis laborem, &c.

Ophthalmiæ curantia & visum roborantia.

Valent ad ophthalmiam, absinthiu
aloë

oẽs, flomos, verbena, camphora, album
ci, psyllium, opium, rosa, sarcocolla, mel-
lotum, fœnugræcũ, semperuiua sumach,
rtulaca, Sief album Mes. puluis albus
hly. 21. anti. emplastrum ex pomis co-
és, zucharo, & aqua rosacea, addendo ali-
cid camphoræ. vide Montagn. cõsi. lxiij.
ide etiam Varig. tract. 3. cap. 8. Itẽ Gord.
lion. & Arcul. &c.

De prognosticis ophthalmiæ.

Hip. aphor. 6. aphor. 17. Lippientem alui
profluuio corripi bonum. B. Quia humo-
rum abundantia euacuatur simul, & ad in-
feriora retrahitur, dans nobis exemplum,
in lippitudinibus aluum nos quoq; sub-
ducamus. Auic. Et ophthalmia est velocio-
ris status, in qua lachrymæ magis currũt,
quæ acutiorem habet mordicationem,
tardioris, quæ est magis sicca. B. Cogno
scitur an longo vel breui tempore sit lip-
pitudo duratura, aut à multitudine mate-
riæ ad oculũ fluente, aut ab oculi imbecilli
tate, aut à viarum latitudine, quasi longo
durauerit tempore, vlcerationem vel ocu-
li interitum pronunciat. Hipp. aphor. 3.
aphor. 12. Si hyems australis & pluuiosa
fuerit, &c. Et in fine, Lippitudines siccæ
sunt, &c. Lege insuper aphor. 13. & 16. &
. eiusdem lib. 3. Auic. loc. cit. Si initium

ophthalmiæ erit ex velaminibus intrinſ
cis,cura eſt difficilis , & omnis ægritud
quæ fit per communitatem velaminũ e
teriorum eſt magis ſalua,&c.

Authores diſſentientes circa morbos oculorum.

1 Adſerere,viſionem fieri extra mittẽd
& non intus ſuſpiciendo cum Platone
2 Adſerere,ſectionem venæ non conuen
re in omnibus ophthalmiæ ſpeciebus
3 Adſerere,in doloribus oculorum ſtup
facientia eſſe valde vtilia.
4 Adſerere,balneum in ophthalmia mi
mè prodeſſe.
5 Adſerere,oculos eſſe cõplexionis igne
quum maximè luceant.

Confutatio diſſentientium circa morbos oculorum.

Ad primum reſpondet Ariſto.in lib.
ſenſ.& ſenſa.quòd impoſsibile ſit,fieri e
tra mittendo probat.Præterea Auer.3.co
lig.Si viſio,inquit,fieret extra mittend
ſequeretur quòd in obſcuro videretur ,
cut in luce,neq; lux vt mediũ , neq; reth
nec tunicæ opus eſſent in videndo,neq; d
ſtructo aliquo iſtorũ viſus deſtrueretur.I
his vide Ariſt.loc.cit.interrogantem Er
pedoclem , quòmodo viſus extenderet
vſque ad aſtra , ſi quid corporeum fore
qu

q̃d ab oculis emittitur. lege de his fu-
ſi Conciliatorem different. 64. &c.

Ad ſecundum: Auic. tertia tertij, cap. 9. Ephlebotomia ex cephalica eſt conueniens omnibus ſpeciebus eius. Item Ra. 9. alman. cap. de oph. In principio curationis minuenda eſt ſemper cephalica: quanto fortior fuerit ophthalmia, tanto plus eſt minuendum de ſanguine. Itidem ait Meſ. Et ſic in omni ſpecie conuenit, ſi nõ ratione euacuationis, ſaltem ratione diuerſionis, &c.

Ad tertium: Gale. aphor. 6. commen. 31. Si talia ſint debilia, tunc fluxiones non reprimunt vehementes: ſi verò ſint valde ſtupefacientia, vt ex eis maximam oculi inflammationem non ſentiant, tunc neceſſarium eſt, ſimul vim viſoriam offendi, adeò quòd ceſſante inflammatione vel debiliter vel nihil omnino videant: ſimul autem & quãdam præduram diſpoſitionem, quæ difficulter ſanari poſsit, in oculorum tunicis derelinqui, & ſic per Galenum nullomodo ſunt vtilia.

Ad quartum: Gale. eodem comment. *Securiſsimum eſt fomentum, & omnino aliquam afferens vtilitatem, vel tanquam ſignum ad cognitionem, vel tanquam cauſa ſanitatis.* Nam ſi nihil influit omnino in

oculos fomentũ, cõtentã in ipsis superfl-
tatẽ dissoluens, sanitatem restituit: si vò
adhuc influit, suo calore affert aliquod -
uamen, & paulò pòst dolorem auget, & c
fit signum dignoscitiuum, & sic vtroq
modo summopere confert, vt Gal.

Ad quintum respondet Arist. de sen
sensa. & quinto de generatione animal,
dicẽs, Quòd oculus est cõplexionis aqu,
quia aqua est impressionum susceptibil,
nec potest esse ignea, quum ignis nimiu
agitetur, & de facili resoluatur, nihil pe
retinens. Igitur non complexionis igne
verùm oculus, quoad eius spiritus natu
ignis obtinet, sed in ipso simpliciter do
natur aqua. Nam cõstat, quòd tactus &
stus terræ attribuũtur, oculus aquæ, au
tus aëri, olfactus igni: ex fumali enim v
poratione perficitur, quæ ignea esse per
betur, &c. Lege tamen de hac re Concil.

De oculorum suffusione.

Affectus, qui à Latinis Suffusio, à Græc
ὑπόχυμα, ab Auic. aqua, à vulgo cataracta
citur, est inter crystalloidem & cornea
circa pupillam humoris aquei concreti
quæ vbi perfecta fuerit, visum impedi
Hanc aliqui cum glaucomate idem p
tarunt sese decipientes: nam hypochyn
sicuti est aquosi humoris concretio, i
glau

glaucoma est naturalium humorum in cę-
sium colorem mutatio. Præterea in glau-
comate nil prorsus, in suffusione aliquan-
tum cernitur.

Loci de suffusionis descriptione.

Gal.lib.finit.med.Suffusio est humoris
quasi inter crystalloiden & corneam con
cretio. Aet.ser.7.cap.51.Suffusio est pręter-
fusio humorum circa pupillam congelato-
rum, vt vbi perfecta fuerit, visum impe-
diat,&c.Paul.lib.3.Hypochymata humo-
rum dicimus effusionem, qui inter tuni-
cam ceratoidem & crystalloidem concre-
scentes impediũt. Auic.tertia tertij, ca.18.
descẽsus aquæ est ægritudo oppilatiua, &
est humiditas extranea, stans in foramine
quæ inter humorẽ albugineũ,& syphac,&
corneam. Quare prohibet penetrare for-
mas ad visum.B. Aduerte quòd vna & ea-
dem infirmitas est cataracta,suffusio,aqua,
gutta,& imaginatio apud Arabes. In hoc
tamen differunt, quia imaginatio est tan-
quam suffusionis principiũ,in quo id vide
ri imaginamur,quod verè nõ est: Aqua ve-
rò & gutta est,quum in modum aquæ vel
guttæ suffusio videatur. Nam dum currit,
& in cõpresione digiti dispergitur, aqua
dicitur:dum verò firmari incipit,gutta : at
quum iam dudum firmata est, vocatur ca-

taracta. Aet. loc. cit. Glaucedo est crystalni humoris in cæsium colorem mutati. Itidem ait Paul. loco nuper cit.

De causis suffusionis & eius speciebus.

Causę vel fiũt primario affectu in ocul ex nutrimento huius partis nõ bene cõu so, aut superfluitate nutrimenti nõ resol ta: vel fiunt per consensum capitis humi tatem hanc ad oculũ transmittentis, vel vaporibus oris ventriculi ad oculos ele tis: deinde à frigiditate oculorũ in hum ditatẽ conuersis. Species suffusionũ varia tur in quantitate & qualitate & loco. quantitate, quia interdum tãtæ molis e vt integram in oculo obstructionẽ paria interdum tam parua, vt nõ totũ lumen o cupet, sed per partem res videantur: inte dum etiam ita crassa est, vt nihil in lumi cõprehendatur, interdum adeò subtilis tenuis, vt res quidem, sed veluti sub nub cernantur. Ambæ hæ curam non admittũ cum acu, sed tantùm quæ inter has specie media quodãmodo fuerit. Species in qua litate sunt multiformes ratione coloris Nam quædã aëri, quædã vitro sunt similes aliæ sunt albæ, aliæ virides, aliæ flauæ siu citrinæ, &c. Differunt loco, quia aliæ fiun in tunicis, aliæ in humoribus. In tunicis

quun

cum aliquod vestigium siue occultum siue manifestũ ab ophthalmia vel ab alio morbo relinquitur, vel quũ adeò crassescũt, vt visio impediatur. In humoribus, quum vel eorũ substantia fiat humiditas aquosa, vel eorũ complexio colorem inalteret, & nutrimentum transmutet, &c.

Loci consentientes de causis & speciebus suffusionis.

Gal. 4. de loc. aff. cap. 2. Sunt & alij oculorum affectus, quibus ei per consensum proueniũt, vnde subdit: Igitur accidẽtia suffusorũ visis similia videntur, oculis nulla propria affectione molestatis, sed aut oris ventriculi, aut cerebri cognatione id accidere solet, &c. Et 1. de loc. affe. cap. 2. Accidit nonnũquam, vt efficiens causa pertrãsiens non firmũ in particulã faciat effectũ, veluti quũ suffusioni similia quædã oculi imaginantur, collecto in ore ventriculi tenui excremento, vnde vapores quidã sublati, deinde circũuenti à visifica facultate similes imagines mouent, quales per suffusiones apparere consueuerunt: ídque maximè solet euenire iis, quibus oculorum humor exquisitè purus est, aut visifica facultas quam facillimè sentit. Et 3. de loc. aff. cap. 1. Itaque affecto stomacho oculi similibus infestantur casibus, quales in suf-

fusion

fusionibus apparere solent: dicendum ,
illos pati, elato ad cerebrũ ab humorib
in ventriculo cõtentis, fumoso quopiã
pore,&c. De his lege etiam in fine cap.
eiusdem lib.& quomodo cõsensus fiat,
telliges. Gal.4.de sympt.cau. cap.2. Fac-
tas visifica offenditur, vel neruo ad ocũ
descendẽte affecto vel cerebro,&c.lege
sius totum hoc caput. De speciebus suf-
sionum loquitur Gal.4.de sympt.cau. c.
2.ibi, Haud aliter accipienda sunt ea, q
de aquosi humoris quãtitate, substantia
colore diximus, &c. Auicen.tertia tert.
cap.18. Et ipsa quidẽ diuersificatur in qu
titate & in qualitate. In quantitate qua
doque est plurima, & oppilat totum for
men,& nõ videt oculus aliquid: & qua
doq; est pauca,quia oppilat partem eius,
dimittit partem detectã,&c.Gal.in lib.
ocul.cap.12. Huius color aquæ est diue
sus: quædam enim acri aëri,quæ vitro as
milatur, alia est quasi alba, &c. Itidem a
Aet.ser.7.cap.51. Auicen.loc.cit.Diuersit
in qualitate quandoq; est in essentia, quo
niã alia est subtilis & clara,& alia est cra
sa valde:& quandoq; est in colore, quoni
alia est aërei coloris:alia alba, & est mar
garitalis, &c. Gale.4.de sympt. cau.cap.
quòd alia per locum affectũ,fiat diuisio,de
monst

nnſtrat, dicẽs. Vnus affectus ad tunicam
ipm rhagoiden ſpectat, alter ad humorẽ
tuẽ effuſum, qui inter cryſtalloiden &
r goiden medius exiſtit. Quod etiã intel
liendum eſt de ceratoide: vnde paulò in-
fiadſerit, quòd ſi ceratoidis tunica craſ-
ſi denſiórq; fuerit, hebetem efficit aciẽ:
ſierò humidior ac denſior, non hebetem
ſùm obtuſúmq; reddit viſum, verùm etiã
ecit, vt qui ſic affectus eſt: putet ſe per te-
nbras, aut nebulã, aut per fumũ res ipſas
iueri, &c. Itidem ait Auic. ibi, cap. 9. Nã
a: exiſtit in tunicis, aut in humoribus.
Quæ exiſtit in tunicis, eſt, vt ſit ſuper tuni
cn corneã veſtigiũ occultum valde, quod
rnanſit à variolis aut ophthalmia, &c.

De ſignis ſuffuſionis.

Signa præcedentia ſunt, vt qui ſic affe-
ctis eſt, veluti quædam caliginoſa, vel par-
vs culices, vel fumoſa, & nebuloſa videre
deatur, aut circa lucernas circulos vel du
ex lumen ſe intueri arbitretur: quę ima-
inationes variantur in quantitate, quia
ruæ vel magnæ: in eſſentia, vt craſſæ, te-
nes, occultæ: in ſitu, vt raræ, dẽſæ, nebulo
: in figuris, vt ſunt granoſæ muſcoſæ &
pillares, &c. Signa abſolutæ ſuffuſionis
ognoſcũtur ab artis perito, & per longitu
inem temporis: rarò enim pertranſit ſex
menſ

menſes, ſimiliter ſigna colorum per ſe ma-
nifeſta inſpicienti apparent. Signa ipſius
obſtructionis cognoſcuntur in compreſ-
ſione oculi: nam ſi ſtatim aperto oculo vi-
deatur diuidi, ac in partes ſeparari, tunc eſt
ſuffuſio ſubtilis valde: ſi verò nullo modo
moueatur, ſed in ſe remaneat, erit craſſa &
denſa, nec per acum ambæ admitti po-
runt: ſi verò dilatari, ſed non in partes diui-
di videatur, ea eſt quæ per acum curam ſu-
cipit. Signa loci obſtructionis cognoſcun-
tur, ſi clauſo altero oculo pupilla alterius
aperti dilatetur vel conſtringatur, indicat
non eſſe obſtructionem in viis ſpiritua-
bus, per quas ab vno in alterum fit tranſi-
tus, & hoc præſertim, quū maxima ac craſ-
ſiſsima non fuerit ſuffuſio. Cognoſcitur
etiam eſſe inter pupillam & ceratoidem,
ſi pupillæ viſio impediatur. Signa quarum
fit per conſenſum ſunt, quia ſi à toto,
ſunt febres, ad quarum augmentum ſuffu-
ſiones augentur, & ad earum receſſum de-
clinant: ſi à ſtomacho, aucta ſtomachi ma-
la diſpoſitione creſcunt, & remota rem-
uentur: vel ſi in vtroque æqualiter oculo
apparitio fuerit, tunc cataracta erit ex con-
ſenſu ſtomachi: ſi verò fuerit in vno tan-
tùm oculo, vel in vtroq; , ſed diuerſimodè,
erit ex cerebro &c.

Loci consentientes de signis suffusionis.

Aet.ser.7.cap.51. Præcedentia signa sunt
luti culices parui, caliginosa quædã ocu
l sæpe obuersari videntur, quidam pili-
rmia vident, alij vt lanarum flamẽta, aut
anearum texturas, aut circa lucernas cir
los: dũ verò augetur affectio, augẽtur &
sa accidẽtia, &c. Auicẽ. tertia tertij, ca.19.
gna portendentia aquam sunt imagina-
ones prædictæ, & quod accidit cum eis cõ
rbatio sensibilis, & quòd imaginantur
s luminosæ, sicut candelæ duplices. Et ca
te 9. Imaginationes diuersificãtur in quã
tate, & sunt paruæ vel magnæ: vel in sua
entia, & sunt grossæ, subtiles, &c. De si-
nis obstructionis an sit curabilis, loqui-
r Alexã. ca. de aqua, ibi, Quando passio
erit confirmata, & fuerit curabilis, signũ
it, quòd dum aspicitur oculus, vel pupil-
videtur clara, & cedit dilatationi, cũ pre
itur digito aut instrumento, deinde re-
it ad ipsum & non frangitur, &c. Auic.
rtia tertij. cap. 18. Et illa quę magis susce
ibilis curæ ex parte essentię est, subtilis:
iæ cùm eam conspexeris, & super ipsam
igitis tuis compressionem feceris, sepa-
abitur velociter, deinde redibit & aggre-
abitur. Pau. lib. de ocu. ca. 12. Quando ca-
taract

taracta sit curabilis, sic dignoscitur: Si vno oculo clauso pupilla alterius dilatet, possibile est sanari: sin autẽ, minimè. C[illegible] sa, quia neruus concauus, quo visibilis s[illegible] ritus ad pupillam ducitur, oppilatus est: sic signa habes loci obstructionis. Hoc habes ex Auic. loc. cit. ibi. Inter aquã & p[illegible] pilationem intrinsecam distat, &c. e[illegible] signis per consensum loquitur Gal. 4.[illegible] loc. aff. cap. 2. ibi, Distinguendum vtrum cerebro, an à ventriculo hæc affectio p[illegible] ueniat primùm ex eo, quòd alter ocul[illegible] vel vterque similiter visis occupetur: n[illegible] si vtriq; oculo hoc accidat, affectus erit [illegible] ventriculo. Distinguendum etiam est [illegible] tempore: nam si per plures dies vel mens[illegible] suffusionis accidentia apparuerint, & ni[illegible] tenebrosum in pupilla videatur, tunc [illegible] ore ventriculi affectus procedit: sed si [illegible] petuò hæc apparitio perseuerauerit, [illegible] aliqua suspicio sit ex ventriculo, tunc [illegible] essentiam morbum intelliges, maxim[illegible] vna pupilla altera sit turbidior, ídque m[illegible] gis, vbi sumpto ex aloe medicamẽto ni[illegible] variauerint, &c.

De cura suffusionum.

In cura suffusionis diuersæ sunt inte[illegible] tiones, quarum prima est, quòd si à vent[illegible] culi imbecillitate proueniat, roborati[illegible]

iigemus, si multitudine pituitæ in eo cō
tita, præparatione & euacuatione, deinde
oli roboratione, vt ne quid suscipiat, &
sceptū resoluatur ac exiccetur. Ac si suf-
fio à cerebro vel vitio oculi prouenerit,
cfirmata non nisi per manualem opera-
tinem curam admittit, non confirmata
auc pullulans quinq; mediis auferetur,
sicet regimine sex rerum non natura-
lin, humoris pręparatione, euacuatione,
rulsione ac deriuatione, exiccatione &
rolutione. Victus ratio erit, donec mor-
bi transierit, attenuatoria, nam pisces &
cii crassi nutrimenti, & quæcunq; flatuo-
si vapores pariunt, & humectant ac re-
ont, fugienda sunt, vinum pariter, & coi-
ti, & balneū, & aër humidus vitētur. Pro
pu hydromel cōuenit. Humoris præpa-
tio quoniam plerunque ortum habet à
puita, idcirco cū orymellite simplici & cō
pito, cum syrupo de stechade, rhodomel-
l& cum decoctis fœniculi, rutæ, euphra-
gæ, betonicę, stechados, rosmarini, & simi
lm perficietur. Euacuatio primùm per se
ćonem venæ, si corpus fuerit plethoricū,
ininus, cū phlegmagogis, vt pilulis cho-
ciis, sine quibus lucis Asatareth. 7. de aga
co, cum electuariis & simplicibus, vt plu
es repetitū est. Reuulsio & deriuatio fient

cum clysteribus nascalibus, masticatoriis, narifusoriis, cũ cauteriis, cucurbitulis, extremarũ partium frictionibus, aut balneis extremis partibus adhibitis, &c. Resolutio suffusionis & vaporum tam per intrinseca, quàm per extrinseca paratur. Intrinseci erunt electuaria, inter quæ laudatur confectio humani à Mes. Item triphera, myrobalani conditi, & alia multa, quæ a cœna comeduntur. Extrinseca multa sunt adtersoria, quæ suffusioni quadrant, qualis est aqua mellis stillata more chymico, aqua fœniculi, rutæ, euphragiæ serapinum in vino granatorum dissolutum, puluis hirundinum, vrina infantis, & collyrium e fellibus Razis, & alia multa quæ infrà annotabuntur.

Loci consentientes de cura suffusionum.

De cura per consensum ventriculi lege Arcul, Marc. Catin. Gord. & cæteros practicantes. Habes insuper Galeni authoritatem de dolore capitis per consensum quæ ad hunc locum reduci potest. De operatione manuali, quoniam quid agendũ foret nos expressimus, nunc authoritas Auic. tertij, ca. 2 o. satisfaciet, quæ talis est. Quũ voluntas adest vt fiat cura cum instrumento, permittitur habẽti aquam, vt nutriatur

pe-

piscibus recētibus& cibis humectatiuis, & aministret ex eis aliquid, quod resistat nocmento aquæ, & pręcipiatur infirmo aspice ad lachrymale domesticum, & ad nasin, & conseruetur iuxta illam figurā: nec iuxta fenestram vel in loco vehementis luminis, & perforet artifex cum acu, & vaet inter duas tunicas, vsquequo sit coram framine, & deponat cataractam, nec depoere cesset, vsquequo oculus clarificetur. timque curam cum instrumēto operatus ierit, pone super oculum vitellum oui cō assatum cum oleo violaceo, & dormiat per collū tribus diebus in tenebris, &c. ide eum tu fusius. Et nota quòd triplex cura iuxta chirurgos: prima fit cū acuta rrea vel plumbea incuruata: secūda cum u acuminata incuruata, quæ dum suffuoni superponitur, eam in vacuum extrait: tertia cū cauteriis circa frontem super culū læsum, ita quòd abscindatur fluxus exiccetur suffusio. De his vberius legere oteris Placentinum Arnaldum & Guidoem, lege etiam Paul. lib. 6. cap. 21. vbi de ac manuali operatione pertractat vberriè. vide etiam alios practicantes, &c. De ictus ratione loquitur Auicen. tertia terij, cap. 11. Et oportet vt vitet pisces & cios ingrossantes & vaporatiuos & potum

plurimum aquæ & vini,& frequentiā pe
botomiæ & ventosarum, &c.Et cap.19.t
caueat habens eam repletionem vinum
coitum, & sit cōtentus comedere semel
meridie,& fugiat pisces,& fructus , & c.
nes grossas,&c. Aet.ser.7. capit.51. Dia
omnis sit attenuatoria, à vino abstinēdu
est per totam curationem , & ab omnib
replentibus caput,&c.Razes 9. alman.i.
dē habet,ibi,Non comedat pisces,nec o.
nia quæ humectare possunt,sed æger ex
lefactiuis & exciccatiuis nutriēdus est,
dromel propterea in potu exhibendu
est,&c.De humorū præparatione loca n
adducam,quum iuxta Arcul. Gord. Sau-
na.& Marcū Catin.valde pateant. De eu-
cuatione,Aet.ser.7.cap.51.inquit. Cura
sunt qui suffusione tentantur in princip
sanguinis detractione ex cubito,&c.Pa
lib.3.cap.de glan. Suffusione tentatis su-
curremus sanguinis ex cubito detractio
& purgatione,euacuationibus acrioribu
Auicen loc.cit.Oportet vt incipias & m
difices corpus, & propriè stomachum : d
inde deuenias ad mundificandum caput,
scias quòd hiera picra est mirabilis iuu
menti in eis , & similiter pilulæ aureæ ,
medicamenta,in quibus ponuntur centa
rea,& cucumer amarus, &c. Razes simil

ti ait 9. alman. tribuem pilulas cho-
clas, &c. Mesu.cap. de aqua. Quando est
iprincipio, & non est confirmata, suc-
critur ei cum medicinis, & cum mundi-
fitione sæpius reiterata, & propriè cum
ichiis, hiera picra, & hiera colocynthi-
d, &c. De reuulsione & deriuatione plu-
raabes ex Aet. ser.7. cap.51. ibi, Et si ni-
himpedit, etiam clysteribus acrioribus
&purgatione vtemur: deinde cucurbi-
ta occipitio affigenda est cum scarifica-
tine, & pituitam per os trahentibus na-
risoriis, &c. Auicen. tertia tertij. cap.2.
Finde mundificandum est caput cum gar
gismis, & caputpurgiis, & masticationi-
bs, & dicitur quòd appositio sanguisu-
grum super tempora confert in initio
, & phlebotomia arteriarum post au-
rn, &c. De resolutione loquitur Mesu.
cit. cit. ibi, Et succurritur cum admini-
statione medicinarum resoluentium, si-
ci est aqua rutæ cum serapino, aut aliquo
efellibus animalium, cum melle & suc-
efœniculi, &c. Auic. itidem adserit, ibi,
uæ sunt ex siccitate, conferunt quando-
ue humectatiua nota, sed si sunt ab humi
itate, conferunt eis omnia aleophol, id
t, collyria quæ abstergunt. Vide Arcul.
ordo, & Marcum Catinarium & cæteros

practicantes,&c.

Obseruationes in manuali cura.

Auic.tertia tertij, cap.20. In regime curæ, quæ fit cum instrumento, oportet ante ipsam præcedat mūdificatio corpo & capitis propriè, & fiat phlebotomia necessaria fuerit,& obseruetur, ne ille i cum instrumento curandus est, habeat oculo rupturam, & timeatur vt accidat tunicis apostema, aut sit assuetus pati t sim, aut sit vehementis rixæ, velocis i: nam hæc mouent ad profundum vel re- tum. Arcul. Ne primū te ad curandum tromittas, ni prius magistrum pluries e rari videris.

Obseruationes de euacuatione.

Paul.lib.3.cap. de glau. Si veluti culi oculis obuersari videantur ex quadam morum prauitate, vel biliosioribus vap- ribus sursum distributis, medicamentu dialoes amarū exhibeatur. B. id est, qui sciuerit esse morbum ex bile, vtere pic: si minus, aliis compositis: nam picra sto chum & caput vnà simul vice expurgat: euacuat,&c. Auicen.loc.cit. Vomitus qu tumuis conferat ex parte mundificati- nis, tamen est nocitiuus in proprieta aquæ.

Obs

Obseruationes de resolutione.

Aet. ser. 7. cap. 51. Medicamentis vtendum est primùm simplicibus, velut melle, succo fœniculi, deinde cõpositis, liquidis, ictis collyriis, quæ paulo pòst describentur. Auic. tertia tertij, cap. 2. Et oportet vt incipias primo à medicinis lenitiuis, sicut fœniculũ cũ melle: deinde gradatim perueniatur ad medicinas compositas ex sera pino, &c. Et hæc non nisi post mundificationem corporis, &c.

Suffusiones curantia ac perseuerantia.

Curant suffusiones adeps piscis & viperæ recens, oleum antiquum cum melle, fel aquilæ cum melle, asa, aspaltum, berbena, cyclaminis succus cum melle, euphorbiũ, sarcacolla, sagapinũ, myrrha, lac ficus, gummi oliuæ, oleum benedictum Nic. mirabi, sief de fellibus Haly, sief rubeum Serapionis, fel canis, capræ, auium rapacium, scorpionis marini, gallinæ, tauri, testitudinis, hyenæ, vulturis, aquilæ, succus fœnicu, semen raphani, ozimum, rosmarinus, & al. Prohibent suffusiones fieri pilulæ, sine quibus pilulæ optomeræ Auic. hiera Archigenis, hiera magna, hiera andromachi Mes. in cur. sod. frig. caputpurgiũ Alex. codem in loco. lege insuper Varignanã ca. 12.

tra.3.vbi tractat de descensu aquæ ad o-
lum. Vide etiam Razem cap.de catarac.
Item Placentinum, qui puluerem desc-
bit, multum ab ipso commendatum, &
Vide fusius Montagnanam cons.66.cap.
de remediis conuenientibus diminutio
& corruptioni visus, &c.

De prognosticis suffusionum.

Paul.loc.cit.verùm omnia glaucoma
curationem non recipiunt, hypochyma
verò curantur, sed non omnia. B. Intelli
glaucomata non curari, quæ ex prægre
suffusione fiunt, humore iuxta pupilla
vehementissimè congelato ac resiccat.
Vnde Auic.de obstructione visus, inqu.
Ex siccitate fit, vt oculus in seipsum col-
gatur & corrugetur, & nominatur h
ægritudo glaucoma: fit enim oculus pr-
pter eam varius multorum generum,
non est ei medicamen. & Aet. Quæ gla-
cescunt, incurabiles sunt, &c. Auic.ter
tertij, cap.18. Et illa quæ est magis suscep
bilis curę, ex parte coloris est aërea & al
margaritalis, & quæ ad viriditatē paru-
per declinat. Genus autem gypseum, & v-
ride, & nigrum, & plumbeum vehemen
nigredinis, & citrinum non recipiunt c-
ram, quæ fit cum acu, &c. Galen.14.met.
cap.vlt. Hypochyma iam incipiens digē
tu

ti, vbi diu conſtitit, non poteſt.

Arcul.9.almans. Cataractæ quæ totum olum occupant, ſunt incurabiles. Item nium craſſæ, quæ non per compreſsionn mouentur, neque acu, neque medicantis curantur. Item cataractæ ex integ obſtructione nerui optici factæ curainem non admittunt, & quæcunque ſiue ercuſsione, aut poſt ægritudinem cereo fiant, difficulter ſanantur.

Authores diſſentientes circa ſuffuſiones.

1 Adſerere, locum affectum in ſuffuſione eſſe ambiguum.

2 Adſerere, ſuffuſiones ferè omnes per chirurgiam poſſe curari.

3 Adſerere, parorasim, id eſt, hallucinationem eſſe ſuffuſionis ſpeciem.

Confutatio diſſentientium circa ſuffuſiones.

Ad primum: Haly Abb.9.theoricæ cap. tenet, quòd locus ſuffuſionis ſit inter yſtalloidem & corneam: pro quo habes iam rationes in deſcriptione ſuperius ex uerſis authoribus recitatas.

Ad ſecundum: Paul.lib.3.cap.de glau.& uic.vt ſuprà dictum eſt in prognoſticis, ulta ſuffuſionum genera, quibus non eſt are remediũ, proculdubio recitauerunt.

Ex quibus concludi poteſt, non omnia ſe-
rè, ſed valde pauca poſſe curari, ſicuti ii
nobis experientia demonſtrat, &c.

Ad tertium reſpondetur, quòd ſi pa-
raſis eſſet ſpecies ſuffuſionis, ſequeretur
quòd hypoſphagmatici & icterici ſuffuſio-
nes pati dicerētur, quod à ratiōe alienū eſt:
nam iſti paroraſi laborant, vt teſtatur Gal.
4. de ſympt. cau. ibi. Si verò humores non
multitudine, ſed colore peccauerint ſecun-
dum eiuſdem coloris naturam paroraſis,
id eſt, hallucinatio ſuborietur: nam qui
ictero laborant, omnia quæ vident, pallide
arbitrantur. Qui verò pypoſphagmate,
omnia quę aſpiciunt, rubra putant, &c. ſed
hoc falſum, igitur, &c.

*De aurium doloris de-
ſcriptione.*

Dolor aurium, Græcè ὠταλγία dictus eſt
triſtis ac moleſta auris ſenſatio à contra-
ria re derepente ac violenter ſimul & vehe-
menter imprimente facta. Cuius ſpecies
enumerantur quinq;, vt dolor punctorius,
ſtimulās, tenſiuus, grauis, & pulſatilis, &c.

*Loci conſentientes de doloris au-
rium deſcriptione.*

Plato in Timæo, Pathos præter natū
violenter ac affatim incidens dolorem e-
citat, Gal. 4. de ſympt. cau. cap. 6. Hoc Pla-
to

volebat, quum diceret molestam sensio-
m in corporibus sensu prædictis fieri, si
impositum ipsi pathema ex violẽto simul
cõferto acciderit, &c. De speciebus dolo
m lege Galen. 2. de loc. aff. & 3. cap. 7. vbi
entionẽ facit de torpido, vlceroso, strin-
nte, lacerante, &c de quibus, cùm de do-
ribus agemus, in genere loquemur: lege
iam Auic. & Arcul. 9. almans.

De causis doloris aurium.

Omnis dolor aut per consensum, aut
imario affectu fieri solet, cuius causa est,
t mala intemperies, aut soluta continui
s. Mala intemperies aut fit à frigiditate,
t à caliditate, aut ab vtraque, & hæc cum
ateria vel sine materia esse potest. Soluta
rò continuitas fit aut à flatu extẽdente,
t ab humore corrodente, siue putrefa-
ente, aut ab aliquo tumore, abscessu vel
flammatione. Quæ verò per consensum
unt, aut à toto, aut à parte oriuntur. A to
o, sicuti per crisim, per febres. A parte, vt
stomacho, à matrice. Qui verò per se ve-
iunt, id est, à parte læsa, vel erunt in auris
artilagine, aut in meatu, aut in auditorio
eruo, &c.

Loci consentientes de causis dolorum auris.

Gal. 12. meth. cap. 7. Doloris causa aut est
diui

diuiſio vel alteratio,&c.De omnium do
rum cauſa in genere loquens,&c. vt ſup
dictum eſt. Gale.lib.3.de compo.med.p
loc.cap.1.Dolores aurium aliqui ex frig
ditate à ventis inducta fiunt,aliqui ex ba
neis frigidis medicatíſve,aliqui ex infla
matione:interdum circa meatum cutis:i
terdum in profundũ progreſſa,vbi audit
rius neruus ad inflammatam affectione
peruenit:aliqui ex flatu ventoſo tranſitu
nõ habẽte,aliqui ex humoribus ſanioſis
mordacibus dolorem excitãtibus oriũtu
Auic.quarta tertij,cap.6. Dolor auris a
fit à malitia complexionis, aut fit cau
apoſtematis aut bothor,aut cauſa ſoluti
nis cõtinuitatis,&c.vberius hunc locum
gito,& plura ad rem facientia inuenies:
ge inſuper Alexan.lib.1.ca.24.vbi diffuſi
rẽ pertractat:vide et Arcul.Sauo.et Gor

De ſignis dolorum auris.

Indicia omnino communia ab ætat
temperie,anni tempore,arte & victu pra
cedente ſumuntur,item ex laborantis re
tione.Signa ſi fiãt à mala intemperie,ſiu
calida,ſiue frigida,cognoſcũtur per ea,qu
in contrarium adhibentur. Signa particu
laria ſunt:nam ſi à flatu fiant, tunc dolo
erit tenſiuus,non grauans,& ſonus claru
auditur, non confuſus: ſi à caliditate
pr

præſſerunt calefacientia,& à frigidis iuuatur: ſi à frigiditate, grauitas & tumor ſentientur,& auditus impedietur, ſi à ſola continuitate, ex eo cognoſcitur, quia aliquid ſanguinis vel puris effluit: ſi inflammatione, tunc dolor erit continuus, grauitas cum tumore & febre consimili aderit: quòd ſi inteſiora hæc ſymptomata fuerint, quàm quòd liceat, cum alienatione & frigiditate extremorum, tunc erit inflammatio in intrinſeca auris parte. Cognoſcitur apoſtema eſſe ſanguineū vel bilioſum, quum intenſius ſe habeat dolor in bile & ſanguine, mitius in pituita & melancholia,&c.

Loci conſentientes de ſignis dolorum auris.

Iul. lib. 3.cap.23. Aurium dolor qui à frigiditate fit, ex anni tempore, ex victu præcedente,& ex laborantis temperie cognoſcitur: atqui ex calida intemperie prouenit, ob id cognoſcitur, quòd feruoris cuiuſdam ſine grauitate ſeu tenſione ſenſus adſit: qui verò ex glutinoſis craſsiſque ...tus fit, ex capitis auditúſque grauitate victus præcedentis ratione deprehenditur,&c. Auicen. quarta tertij, cap. de taram. Si fuerit apoſtema calidum in ipſo meatu, ſignificat febres cum quibus eſt horripila

ripilatio, & tremor, & cõcomitatur ipsum permixtio, intellectus alienatio, &c. Si verò non sit in neruo, tunc aderunt extensio, dolor, grauitas, & pulsus: si causa erit ventositas, significant ipsam sonitus & tinnitus, nec aderit grauitas: si vlcus & bothor, significat pruritus cum dolore & sanie: si ab humore frigido læditur, à frigidis, & fit fortior in frigidioribus partibus diei: si est à calido, est à contrario, &c. Vide de his Arcul. longè aliis melius rem pertractantem: vide etiam Auicen. quarta tertij, tract. 1. cap. 25. de signis apostematum in radice auris.

De cura doloris aurium.

Omnis curatio per eius causæ ablationem perficitur, & si quid malæ complexionis impressum fuerit ac derelictum, cum suis contrariis tam intrinsecis quàm extrinsecis remouebitur: verùm si humorum fluxus ad aurem timeatur, cum reuellentibus & euacuantibus auferendus erit, accidentia remouenda, & victus ratio instituenda erit, &c.

Dolor verò ex inflammatione vel erit creticus, vel non creticus. Creticus duabus intentionibus curabitur: prima crisim adiuuando, secunda symptomata remouendo, & victum ordinando. Crisis quadrifa-

riam

riam adiuuatur: Primo, multitudinem humorum euacuando, vt virtus in reliquum potentius exonerata agere conetur. Secundo, virtutem roborando cum his quæ sanguinem & ſpiritum cumulant, & hoc fiat ante criſim, ne in criſi natura impediatur. Tertio, meatus præparando, & ſuperfluitates auris abſtergendo ante criſim. Quarto, virtutem ſtimulando, ſi natura ad criſim tardauerit, vel ſi moram natura in criſi cõtraxerit in expellendo. Remotio ſymptomatum fit, quotiens dolor, modum excedens non frigidis & repellentibus, ſed rebus mollıẽtibus & anodinis demulceatur: nam frigidis & repellẽtibus interdũ criſis impeditur. Dolor ex inflammatione nõ creticus ſeptem exigit intentiones quæ ſunt euacuatio, reuulſio, repercuſsio per ſe, & reſolutioni mixta, reſolutio pura, ablatio ſymptomatum, & ſex rerum non naturalium inſtitutio. Euacuatio fiet per ſectionẽ venæ, ſi ſanguis peccauerit, vel per cholagoga, ſi bilis, vt cum rheubarbaro caſsia, manna, electuario de ſucco roſarum, diapruni ſolu. cum pilulis aureis, &c. Vel per phlegmagoga, ſi pituita, vel cũ pilulis cochiis, turbit, agarico, &c. vel cum pilulis indis, de lapide lazuli, confectione Hamech, ſi fuerit atra bilis. Reuulſio fiet cucurbitulis

bitulis, frictionibus, &c. Repercussio
materia calida perficitur cum oleo rosa
quarta parte aceti per decoctionem resc
ti, vel in materia frgida cum oleo amyg
larum amararum vel camomillino, &c. R
percussio resolutioni mixta fiet, si subscri-
ptis addatur mucilago, semen citonio,
semen lini, fœnugræci, &c. Resolutio fi
per resoluentia & mollientia, quale est d
chilon minus, vel emplastrum ex farin
hordei cocta cum oleo camomillino. R-
soluit etiam ac maturat apostemata aus
emplastrum ex farina fabarum, cum ol
liliorum alborum, & est expertũ. Victus
tio sit tenuis infrigidans in causa calid,
vel econtrario in frigida. Vinum carn
& oua vitentur, quanquã vinũ in causa f-
gida absente apostemate cõueniat. Aër
calidus potius quã frigidus, nam frigidu
inimicũ neruosis partibus est. Sympton-
ta remouẽtur, si fuerint vigiliæ, per ea q
somnũ cõciliãt, si syncopis vel surditas, p
ea quæ de syncopi ac surditate dicẽtur,
lor interim cũ anodinis vel narcoticis,
quibus plura ex Auic. & Aet. & iuxta n
tericos practicantes habentur.

Loci consentientes de cura doloris aurium.

Quòd omnis cura per eius causæ abla

nem fiat, habetur, non solùm ex Paulo, sed ex Gal.3.de cōp. med.per loc.cap.j.ibi, Dolores à frigiditate oborti, calefacientibus quàm celerrimè curantur, & dolor ab aqua medicata circa meatum auditorium contenta, oleo assiduè infuso curatur, &c. Paul. lib.3.ca.23. Dolor aurium à frigiditate calefacientibus curabitur præsidiis, vt oleo rutaceo, laurino: at ex calida conceptū intemperie: contraria discutiunt, vt oui albumen in aurem demissum, lac muliebre, oleum rosaceū, oleum lumbricorū & asellorum, quos Græci ὄνους κωλακιδίους vocant. Quòd si à crassis ac glutinosis succis fiat, vel à flatu exitum non habente, cū medicamentis curabitur, quæ aperiunt, incidunt, vt aphronitrum cū aceto & melle, vel fel ouillum cū oleo amygdalino, &c. Aet. ser. 6. à cap.73. vsque ad caput 76. inclusiuè de his vberrimè pertractat, vbi habes, quòd omnia amara citra mordacitatem ac molestiam meatus auris purgant & extergent, ac crassos humores impactos secant, &c. Auic. quarta tertij, cap.8. Si autē est causa, caliditas superflua, oportet vt infrigides cerebrum cū extinguentibus cognitis, & destilles in aurē oleum rosaceū, tepidum, aut albumen oui: & si est dolor vehemens, permisce cū eo camphoram, &c. Lege eum

fusius,lege insuper Mes.ibi,summa sexta cap.de cur.aurium, Si dolor fiat à complexione siue materia, solùm alteratione indiget,vt si calida, iuuatur ex infusione albuminis oui recētis, aut mucillagine psyllij:si fiat à complexione frigida,conferunt infusiones calidę,&c.De dolore ex inflammatione cretico & non cretico loquitur Nicolaus,ibi,Accidunt hæc apostemata vi symptomatis stimulata natura,& quandoque accidunt vincente natura,& fit sæpe secundum semitam crisis, & maximè in febribus & apostematibus cerebri.Vide Razen 3.comment.authoritate Gal.de hac re loquentem. Vide etiam in hoc Arcul.9.almans, qui & si quinq; modos in adiuuanda crisi declaret, nihilominus ad quatuor reducuntur,vt dictum est. Lege etiã Aphor. 20.primi lib.ibi, Quæ iudicantur,& iudicata sunt integrè, neque mouere, &c.amplius Gale.in comment.dicentem,Vbi deficit natura,adiuuandum,ne recidiuas materia relicta faciat,&c.

De dolore ex inflammatione nõ cretico verba faciunt omnes moderni, ex quibus primùm elicere poteris omnes à me dictas curandi intentiones, quas etiam breuiter habet Auicen.quarta tertij,cap.8.ibi, Et si causa fuerit apostema calidũ, profundum,

quod eſt timoroſum propter propinquitatem ſui ad cerebrũ, vſquequo ad collectionem perueniat & ſuppurationem, tũc poſt phlebotomiam & euacuationem oportet vt adminiſtres lenitiua in primis & infrigidantia, & propriè lac mulieris vice poſt vicem vſque ad diem tertium, & ſimiliter oleum roſaceum, decoctum cum aceto, deinde mucilaginem fœnugræci ſemine lini in aqua lactis, &c. Paulus loco citato, Si ex inflammatione auris laborauerit, ſtatim ſanguis mittendus eſt, deinde fotus ex oleo dulci & calente per ſpecillum in lana inuolutũ adhibeatur, extrinſecus etiam quæ dolorem leniunt, materiámque impactam concoquunt ſuperaccommodare, &c. Lege Galenum 3. de compoſitione medicamentorum per loca, cap. 1. ibi, Dolor verò ab inflammatione ortus, &c. Pro reſolutione abſceſſus, Galenus 12. meth. ca. 8. ad dolorem aurium ex humore frigido vel flatu, medicamento vtitur, quod ex caſtoreo & papaueris ſucco conficitur, &c. Meſu. Expertum eſt diachylon in oleo anethino diſſolutum, & ex eis quæ ſunt vltimi iuuamenti eſt ætypi cerotum. Docet etiam cataplaſma confici ad hoc idoneum ex farina fabarum, camomilla, violis, &c. De victus ratione & de ſex

rebus non naturalibus legantur Arcul.
Matthæus de Grado fusius. Auic.loc.cit.
habens dolorem frigidũ,potet vinum p
rum,forte & dormiat:& cũ excitatur, n
habet lęsionem aliquam,&c.Quòd aër fr
gidus sit neruis inimicus,habes Aphor.
tertij lib.ibi, Frigidũ inimicum ossibu
dentibus,neruis. De symptomatum abl
tione legatur Auic.ibi,Et quandoque n
cessarium est in curationibus dolorum v
hementium in aure administrare narcot
ca,sicut aliquid ex philonio cum lacte, v
opium & castoreum, & crocum cum lac
mulieris,&c.Aet.ser.6.ca.80.Vbi verò m
gnus est dolor,necesse est stupefacientib
sensum vti, ita vt ad lac muliebre & o
candidum modicum opij admisceamu
Admiscendum est & castoreũ ad veheme
tiores dolores parì mensura, ad leuior
dupla proportione,&c.

Obseruatio de diuersione.

Hîc ad memoriam reuocandum quod
quarta primi dixerat Auic.Quòd si ad d
uersum trahere volueris materiã,primù
dolorem mitigabis ac demulcebis,quo l
dato,ad curam te conferas,&c.

Obseruationes de repercußione.

Arcul. 9.almanſ. Antequam fiat repe
cussio,obseruentur hæc:nõ sit materia cr
ti

tice expulſa,non ſit venenoſa,non ſit furioſa,non plurima,non immediatè à cerebro expulſa,non valde tenax & craſſa,non paulatim congeſta,non fluxam ad partem extrinſecam auris.

Obſeruationes de topicis.

Tuſignanus ſeptem conditiones obſeruandas eſſe inquit in his quæ in aurẽ proiiciuntur:prima,quod iniicitur,non ſit calidum nec frigidũ,ſed tepidum,& hoc etiã innuit Auic.cap.8.Secũda,quòd ſit in parua quantitate, & hoc habetur ex Auenzoar primo lib.Theiſir.tra.41.ca.1.Tertia,quòd ſtet in aure pauco tempore. Quarta,quod antequam aliud proiiciatur, primũ ſit expulſum. Quinta,quòd cũ aliquid iniicitur in aurem,patiens iaceat ſuper latere ſano. Sexta,quòd locus ſit cum auriſcalpio mundificatus propter tortuoſitatem auris. Septima,quòd non adminiſtrentur repercuſſiua in apoſtematibus auris, &c. Galen.5. meth.ca.10.contra Theſſali ſectatores dixit,aurem eſſe particulam ſiccisſimam,idcirco quæ valentisſimè exiccent opus eſſe, vt caſtoreum. Verùm hîc in dolore anodinis, illic in vlcere ſiccantibus fortius vti perſuadet:vide tu illum fuſius.

Obſeruationes in narcoticis.

Auic.quarta tertij,ca.8.Oportet vt poſt-

ponantur narcotica, vſque quo timeat
ſyncopis,& propriè cùm fuerint humor
frigidi: nocent enim eis valde,& poſt e
rum vſum adminiſtra caſtoreum.

Audituinocentia.

Fumus argenti viui, ſemen arundini
lanugo & flos Typhæ, folia caſtaneæ,pu
uis platani, & puluis inuentus ſuper ei
foliis.

Dolorem ac pulſationem aurium curantia.

Dolorem ac pulſationem aurium iuu
vapor decoctionis abſinthij,aqua decocti
nis acetoſæ, ſuccus acori cum roſa, oleu
in radice aphodilli coctum, allium cu
adipe anſeris,ſuccus cucumeris aſinini,ſu
cus cucurbitæ cum oleo roſaceo, in calid
dolore,crocus cũ oleo roſaceo, ſuccus dr
cunculi,hederæ, cãnabis, gallia cũ oleo d
been vel de cheiri,galbanum cũ oleo lili
rum, grana granatorũ cum melle, ſucc
hyoſciami,lactucę aſini,laudanum cũ ole
roſ.ſuccus maioranæ,melliloti,mentæ,pa
ritoriæ,peucedani,polygoni,foliorum po
puli,porri,plantaginis,praſij, roſarum,ru
bi,rutæ, ſalicis, ſerpentariæ, ſolatri,adep
anſeris,leonis,vulpis,fel arietis,apri,bub
li,tauri,ſuis,oleum liliorum, amygdalar
amararum,ſcorpionũ,de vitellis ouorum
d

de ſemine cannabis, oleum benedictũ Nic. de cherua, ſiſaminum, de nucleis perſicorum laurinum, de ſemine raphani, de anetho, de chryſomylis, de been, yrinum, nardinũ, vrina apri, bubali, tauri, capræ, oleum de cinnamomo, petroleum in frigido & antiquo, pilulę ſine quibus, hięralogodion, eſdra, confectio Nicol. opium cum myrrha, croco, & oleo roſ.

De prognoſticis dolorum aurium.

Hippoc. prognoſt. 3. text. 15. Aurium dolor acutus cũ febrę continua ac vehementi difficilis eſt, periculum enim delirij abolitioníſque imminet. Quia igitur fallax hic locus eſt, citò etiam auertere omnia alia indicia à primo die neceſſe eſt, &c. Auic. quarta tertij, cap. 6. Et peruerſior dolor auris eſt ille, qui eſt ex apoſtemate calido, profundo, & propriè cùm perducit ad commixtionem intellectus: vbi verò dolor eſt in cartilaginibus extrinſecis, non eſt illic vehemens dolor, nec vehemẽs timor, ſed primus interdum ſubitò interficit, veluti apoplexia: interficit tamen magis adoleſcentes quàm ſenes, ſed ratio eſt, quia in ſenibus ignauior ſenſus, nec humores ſunt ad alienationem prompti, ſicuti in iuuenibus.

Authores dissentientes circa dolores aurium.

1 Adserere, in omni dolore auris esse i primis repercutiendum.

2 Adserere, dolorem auris non esse pe culosum.

3 Adserere, in dolore auris non esse seca dam venam.

Canfutatio dissentientium circa dolores aurium.

Ad primum Auic. quarta tertij, cap.2 Si apostema fiat per viam crisis, oportet non intendas ad curam quatenus exigitu ad curam apostematum, adhibendo stypt ca & apocrustica, id est, repercussiua principio. Itẽ repercussio fit ad membru principale, igitur in omni dolore non e perpetranda.

Ad secundum: Gal.3.prognost.comm.1 Quòd si dolor fuerit in cartilaginibus a in summa auris parte, non est periculu mortis. At si in profundo ex auditori meatu doloris sensus affligat, vt etia neruus auditorius afficiatur, periculũ in minet, ne in consensum perducto cerebr mors repente sequatur.

Ad tertium respondent Auicen. & Me quòd in omni dolore à sanguine fieri de beat sectio venæ. In aliis doloribus reuul

ſiuam imperant neoterici.

Deſcriptio vlceris aurium.

Vlcus, Græcis ἕλκος dictum, nihil aliud eſt quàm continuitatis ſolutio cum ſanie, quod interdũ extrinſece, interdum intrinſece accidit. Si intrinſece, vel erit in meatu, vel in neruo auditorio, aut circa os, petroſum vocatum. Præterea vel erit vlcus mundum, ſordidum, virulentum vel corrodens cum dolore, cum mala intemperie & cum inflammatione vel alio tumore, &c.

Loci conſentientes de deſcriptione vlceris aurium.

Gal. 2. meth. cap. 1. Vnitatis nanque ſolutio in oſſe fractura dicitur, in carnoſa parte vlcus. Auic. quarta tertij, ca. 12. Amplius non poſſunt eſſe vlcera, quin ſint apparentia ſenſui, aut ſint profunda, & non profunda propinqui temporis vel chronica, &c. Lege Arcul. & plures vlcerum differentias intelliges. Gal. 3. meth. cap. 4. memorat vlcus cauum & æquabile, recens & inueteratum, ſordidum, purum, liberum phlegmone, & phlegmone impeditum. Similiter de intemperie intelligendũ. Lege de hac re Placentinum. De veris vlcerum differentiis lege Gal. 2. meth. cap. 1.

De causis vlcerum auris.

Causæ vlcerum sunt vel humores corrodentes, vel aliquis abscessus, vel casu percussio, & res quę putrefacere vel corrodere possunt.

Loci consentientes de causis vlcerum auris.

Arcul.9.almans. Causæ vlcerũ sunt apostemata vel bothor cũ rumpuntur, necnon humores acuti, item cerumen auriũ & vermes, aut res ibidẽ natæ corrodentes ac putrefacientes, similiter casus & percussio Gal. 4.met.cap.1. Est enim horum duplex ortus aliàs ab excisione, sæpe ab erosione. Quo pacto fiat excisio, patet: erosio verò si intrinsecus ab ipso animali prouenit, vitiosi succi soboles est: sin extrinsecus, aut à valentibus medicamentis, aut ab igne.

De signis vlcerum auris.

Signa vlcerum auris manifesta sunt, si pus ex aure defluat, nulla in cerebro pręterita lęsione. Si fiat ab apostemate, statim ex vomica multa puris copia exiet, deinde paulatim & in pauca quantitate. E contra verò, si ab humoribus corrodentibus paulatim in primis egredietur, deinde magis abundabit. Signa vlcerum mundorum ab optima & concocta sanie cognoscuntur. Sordidorum ex crassitie ac multitudine

exeun

exeuntis saniei. Virulenta vlcera ex fœtore & putrida sanie subtili exeunte nobis innotescunt. Corrodentia si post saniem sanguis effluxerit. Fistulosa, si longo tempore contracta, si virulenta sanie, si ex callosa ac indurata carne consistant, &c.

Loci consentientes de signis vlcerum auris.

Razes 9. almans. hoc tantùm signum posuit, scilicet quum pus ab aure egreditur. De his signis fusius pertractat Arcul. & Auicen. Similiter cæteri practicantes.

De cura vlcerum aurium.

In omni vlcerum cura quinque opus sunt medicamina, abstergentia scilicet, corrodentia, carnem generantia, consolidantia, ac ad cicatricem inducentia. Abstergentia idcirco opus sunt, vt sanies crassa glutinosáque membro adhærens amoueatur, qualia sunt tenuia ac calida circa secundum gradum, sicut mel, &c. Corrodentia, vt supercrescentia carnis minuantur, & sunt calida & sicca in quarto, vt flos æris, alumen, &c. Carmen generantia, vt sanguis vlceri superueniens in carnẽ trãsmutetur: quod fieri nequit, nisi complexio temperetur, & sanguis coaguletur, & sunt sicca in primo, & temperata in actiuis, stypticitatis & abstersionis paucæ, vt

thus.

thus. Nec opus esset medicamentis in gignenda carne, quum ad naturam tantùm pertineat, ni in generatione carnis excrementum tenuius ac crassius interdũ efficeretur, ad quod id tandem opus est, quod redundantiam absumat, & sanguinẽ coagulet, quale est medicamen siccans & abstergens. Consolidantia, vt humilitas inter vtrasque vlceris superficies propinquas cõtenta ita conglutinetur, vt altera superficierũ vlceris alteri adhæreat, & sunt sicca in secundo, cum proportione actiuorũ ad membrum vt aloës, sanguis draconis, &c. Cicatricem inducentia sunt, quæ absque mordacitate tantum superficiem exiccant vt cortex pini, &c. Sed de his vberius dicemus in libro de chirurgia. Cura simplicis vlceris in corpore purgato indiget tantùm abstersione & consolidatione. Si verò vlcus fuerit compositum, puta cum inflammatione, vel mala temperie, aut dolore vehementi, tunc primùm erit inflammationi ac reliquis vacandũ, non neglecto interim ipso vlcere, &c. Cura vlcerum auris malignorum presertim corrodentium quinque mediis perficitur, præcedat tamen euacuatio ac reuulsio ad hæc quæ dicenda sunt. Primò, si quid est putridum, vel corrosum, vel induratum, auferatur. Secundò, quod

dò, quod remanet, optimè mundificetur. Tertiò, ſubſtantia iam deperdita regeneretur. Quartò, regenerata ſubſtantia ad cicatricem inducatur. Quintò, accidentia corrigantur, & ratio victus inſtituatur, &c. Primò putridum auferemus cum vnguento Aegyptiaco, cum modico aceti vel vini diſſoluto, vel ſi pars veluti ſenſus expers ſit, accipiantur viridis æris, ſaluminis, & mellis partes æquales, & cum modico aceti fiat collyrium. Secundò, mundificatio fiet cum hydromelle vel rhodomelle, aut ænomelle, aut oxymelle ſimplici, vel ſcillitico, ſi materia egrediẽs fuerit valde tenax. Tertiò, ſubſtantia regeneratur cum his quæ mediocrem cum pauca mordacitate exiccationẽ, qualis eſt aloës, myrrha, ſarcocolla, ſandaraca cum melle & vino diſſoluta. Quartò, ad cicatricem perducunt, olibanum, ſieſmemite, ſarcocolla, &c. Quintò, accidentia corriguntur, vt ſi ſit dolor, cum prædictis in capite præcedenti, ſi ſurditas, cum his quæ de ſurditate dicentur. Ciborum quantitas ſit modica in principio, donec ad ſubſtantiam regenerandam deuenerimus, tunc ſit locupletior, ſed boni ſucci & facilis concoctionis, &c.

Locà

Loci consentientes de cura vlcerum aurium

Galen.3.meth.cap.8. Fieri non potest, v in vlcere, vel carnis productio, vel sinus im pletio, vel agglutinatio, vel cicatricis indu ctio rectè vnquam cedat, nisi subiecta car pro naturali modo se habeat: verùm purg ri sordida, minuiq; supercrescentia etiar carne statum non seruante possunt, &c. Ex quibus verbis quinque dicta à me me dicamenta ad vlcus sanandum opus esse c gnosces. De abstergētibus quę Gręcis ῥυπ[τι]κὰ appellantur, loquitr Gale.5.de fac. simpl ca.2. vbi inquit omnia nitrosa & amara ad expurgandos meatus intro valere, at cuti & vlcerũ sordes non hæc tantùm, sed & vi ribus minora auferre possunt, qualia sun dulcia, quæ tenuium sunt partium, v mel, & ex cerealibus eruum, faba, lupini hordeum, &c. Et ca.14. de causticis seu vren tibus loquens, vehementer esse calida & carnis colliquantia, vt arsenicum, auri pi gmentum, sandaraca, & crysocolla, &c Et capi.15. eiusdem lib. loquens de his qua vim ἐπουλωτικὴν habent, id est, cicatricem inducendi, esse desiccantia absque morda citate dixit, &c. De generantibus carnem lege Galen. 3.meth.cap.3. vbi ad vnguem, quæ à me dicta sunt recitantur, & plura ad hoc munus idonea etiam enumerantur.

De

Iglutinatoriis etiam verba facit capi. 5. ısdem, & quo pacto ab iis, quæ cicatri-m inducunt, differant, apertè declarat: le illum fusius. De cura simplicis vlce-ı lege Galen. 3. meth. capi. 4. De vlcere mposito lege etiam similiter Galen. 4. eth. cap. 5. ibi, Verum vlceris quod cum o affectu coniunctum est, &c. lege tu lnc locum vberius, & inuenies quòd sa-ri non posſit vlcus, nisi locus in quo con-it prius sit sanatus, &c.

Breuis Galeni vlcerum curatio quæ 5. meth. cap. 1. continetur.

Omne vlcus siccantia medicamina re-irit, vlcus sinum habens, non solùm mo cè siccantia, sed absterſoria expostulat: od verò cõiungi labra petit, veluti cruē-tm magis siccantia, tum quæ sine abster-ne leuiter adstringunt, desiderat: quod rò ad cicatricem perduci debet, non so-ln magis adhuc siccantibus, sed strenuè stringentibus remediis indiget. At si ca-præter naturę modum intimuerit, acria demollictia quæ calida & sicca sunt, ad-beantur: si verò vlceri aliquod sympto-a adiunctum sit, primò id remoueatur, inde vlcus sanetur: si sordes innaſcantur llendæ sunt iis, quæ maiorem adstrin-endi vim habeant, quàm quæ carne im-

plent:

plent: si copiosa humiditas adsit, siccan-
tibus medicamentis, quæ propriam spe-
ciem non egrediantur, curandum. Agglu-
tinatoria sint igitur medicamenta siccan-
tia & adstringentia, carnem generantia
siccantia & abstergentia, & sic de reliquis.
Si verò subiecta caro intemperata sit, pri-
mùm eius intemperantiæ succurendum:
vtique quæ siccior iusto est, humectanti-
bus: quæ humidior, siccantibus: quæ
calidior, refrigerantibus: quæ frigidior
calefacientibus: quæ geminata qualitate
intemperata per geminam qualitatem con-
trariam curetur. Considera insuper intem-
perantiæ causas, num à toto vel à parte
per consensum membrum vlceratum in-
festent. Primùm enim causæ, quæ adhuc
intemperantiam fouet medendum, post
hanc ipsi quæ facta est intemperantiæ.
Sumitur etiam indicatio à particula læsa,
quæ si siccior fuerit, ea magis siccari ex-
postulat: quæ minus talis est, ea minus
siccanda. Simile etiam erit de calefacien-
do refrigerandóque præceptum. Sumitur
etiam à præcellentia membri aut à con-
trario statu. Itémque ex sensu acri heb-
téue, quum hæc diuersum medendi mo-
dum petant, & reliqua.

De mundificantibus ac abstergentibus vlcera aurium.

Mundificant ac abstergunt vlcera auriū succus absinthij cum melle aphodilli, tiam cum melle & thure, succus omphaij cum melle, ærugo ferri cum aceto decocta, fel tauri cum lacte capræ, licium aniquis vlceribus, mel cum sale gemeo tepium, myrthi decoctum, myrrha cum meiite, castoreo & opio, succus foliorum nuum, & succus oliuæ agrestis, virgæ pastois, vrina pueri cum cortice granatorum, leum amygdalarum amararū, rhodomel um matrisylua & betonica oleū myrthium, terebinthina, &c.

De sonitu aurium.

Sonitus aurium nil aliud est, si describaur, quàm auditus corruptio, in qua videur homini audire id quod certè nō audit, os Græci vocant ἤχους καὶ συριγμούς.

Loci consentientes de sonitu aurium.

Auicen. quarta tertij, tra. 1. Hæc dispoio est vox, quam homo incessanter audit exterius. Et eius comparatio ad auditum, est imaginationum & tenebrarum, quas videt homo, comparatio, &c. B. Id est, vocem quandam homo audit, ac si exterius audiret: & talem habet comparationem sonitus ad aures, qualem imaginatio ad

oculos, &c. Vide etiam hanc eandem se-
tentiam in Auicen. capit. de nocument
auditus.

De causis sonitus ac tinnitus aurium.

Omnis causa sonitus & tinnitus vel e
occulta vel manifesta. Oculta aut fiet à se
sus audiendi imbecillitate, aut ab eius su
tilitate: imbecillitas fiet à mala quapia
cõplexione. Manifesta nouem modis fiet
Primò ex aëre extrinseco intrinsecum m
uente. Secundò, ex sanie sonitum in a
re efficiente. Tertiò, ex motu ebullitio
humorum excitato, vt in febribus. Qua
tò, repletione superflua. Quintò, hum
rum agitatione & vapore. Sextò, casu v
percussione. Septimò, ex humorum m
gna inundatione. Octauò, ex fame h
mores commouente & aërem. Nonò, c
medicinis soluentibus quæ mouent & n
educunt, &c.

Loci consentientes de causis sonitus ac tinnitus aurium.

Galen. 3. de compos. medic. per loc. cap.
Sonitus quidam ex flatuoso spiritu gen
rantur, quidam ob exquisitam sensus a
diendi subtilitatem, quorum neutrius af
ctionis certa cognitio in principio habe
potest. Auicen. quarta tertij, cap. 9. Et inu
datio aëris quæ est causa vocis, aut est o
cul

culta, aut eſt maior illa. Oculta, quum interdum ſonitus auditur, interdum verò minimè, & tunc, id eſt, aut propter acuitatem ſenſus, aut propter debilitatem, &c. Lege vſque ad illum locum incluſiuè. Et quandoque accidit ſonitus poſt medicinas, quarum proprietas eſt vt retineant humores & ventoſitates in partibus cerebri, &c.

De ſignis ſonitus ac tinnitus aurium.

Dabis operam vt in primis cognoſcas qui fiant per ſe & qui per conſenſum. Per ſe enim fiunt quicunque ſunt continui & aſsidui: per conſenſum verò, qui ſunt intermittentes, qui diſpoſitione creſcẽte augentur & deſinente minuuntur. Signa ab acuitate ſenſus ſunt, quia à mediocribus ſonis læditur, nec excellentes tolerare poteſt, nullúſque adeſt flatuoſus ſpiritus, nec vapor craſſus, nec repletio. Signa ab humore cum flatu, grauitas in aure percipitur, imbecillíſque adeſt auditus: ſi verò ex flatu tantùm, ſonitus eſt clarior, nec vlla adeſt in aure grauitas: ſi ab humoribus craſſis fiant, paulatim creſcunt: ſi à ſiccitate, fiunt poſt euacuationes & febres. Signa apoſtematis ſuppurati ſunt, quia dolor præceſsit, ſonitúſque confuſus & ſanies apparet. Signa debilitatis ſunt ſuperfluitates,

ſi à complexione calida ſit ſtatim cum in flatione: ſi à frigida, econuerſo. Cognoſcuntur etiam ex prægeſſa diæta, à vomitu & à progreſſo pharmaco, &c.

Loci conſentientes de ſignis ſonitus & tinnitus aurium.

Auicen. quarta tertij, capi. 10. In illo qui eſt continuus & aſsiduus, cauſa eſt aliquid ſtans in ipſo cerebro: ſi autem quieſcit, deinde excitatur poſt euacuationem aut vacuitatem, aut quum calor fit vel frigus fit fortis, tunc eſt per communitatem. Illum qui eſt per acuitatem ſenſus ſignificat defectus cauſarum ventoſitatis & repletionis, & mundificationis auditus, & excitatio eius apud ieiunium & vacuitatem. Paul. lib. 3. cap. 23. Sonitus qui fiunt à craſſis glutinoſiſque humoribus cognoſcuntur, quòd non vniuerſim, ſed paulatim increſcunt ac naſcuntur. Galen. 3. de compoſi. medi. per loc. cap. 1. In cognitionem peruenimus nõ tantùm ex procatarcticis cauſis, ſed ex temperie, ex diæta prægreſſa, vt à longo vini potu, à violento & multo vomitu, aut à prægreſſa plaga, aut ex auricularium pharmacorum vſu, & ſimilibus. Quinetiam ſi ſonitus aut per interualla redit, aut perpetuò permanet, aut ex eo quod paulatim, aut aceruatim fit ſonitus. verùm

exacta

exacta & certa cognitio habetur, vt si quis ex flatuoso spiritu exitum non habente sonitum fieri putet, & siccantia vel attenuantia adhibuerit, admotísq; apophlegmatismis nihil profecerit, tunc certò cognosces ex auditus subtilitate sonitum fieri, præsertim si acuto audiendi sensu ægrè præditus appareat. Auicen. loc. cita. Factus à siccitate est post euacuationes & febres, & factum à debilitate scies per superfluitates: & quandoque est à complexione calida, fit subitò & cum inflatione, & frigida est econtrario, &c. Vide de his latius Arcul. & reliquos practicantes, & inuenies quæcunque à me dicta sunt.

De cura sonitus & tinnitus aurium.

Quum curatio fiat per causæ efficientis morbum ablationem, tunc si à percussione, vento, ebrietate, & à cæteris procatarcticis causis fiat. Causæ primitiuæ per sua contraria remoueantur, & roboretur auris & cerebrum. Si morbus hic generetur ex quadam crisi vel febre, primùm discutienda erit febris, & crisis non prohibeatur, præsertim si ex se natura præualeat: si minus, iuuetur: si verò ab aliquo particulari membro per cõsensum oriretur, primùm id quod transmittit membrum euacuabitur, & ad aliam regionem materia

diuertetur, & eius membri lapsa temperies per contraria permutabitur: deinde membrum recipiens roborabitur, vtputa cerebrum cum oleo myrtheo, & auris cum oleo amygdalino amaro, &c. In cura verò per se ex repletione capitis ab humoribus crassis quatuor curandi erunt intentiones, scilicet euacuatio, reuulsio ac deriuatio, humorum præparatio, ac eorum extirpatio, cerebri & auris roboratio, & regiminis institutio. Euacuatio fiet per ea quæ humorem superfluum euacuant qualis est hiera colocynthidos, pilulæ fœtidæ chochiæ, &c. Reuulsio similiter fiet cum clysteriis, frictionibus, & hæmorrhoidarum ac menstruorum euocatione. Deriuatio post omnimodam euacuationē cum caputpurgiis, masticatoriis, gargarismatibus, &c. Præparatio humorum præsertim pituitosorum fiet cum syrupo de stechade de calamento, oxymelle simp. & composito, & cum reliquis quæ suprà memorata sunt, & cum decoctis saluiæ rosmarini violarum, betonicæ, maioranæ, rutæ, origani, &c. Humorū extirpatio perficittur cum pharmacis in euacuatiōe nuper relatis, &c.

Roboratio cerebri & auris fiet remouendo eorum discrasiam, cum sacculis ex milio, sale, & furfure, asperso potenti vino

torre

orrefactis,aut cum fomentis ex camomil-
a,melliloto,calamẽto, origano, ſtechade,
bſinthio,aut cum pulueribus capiti adhi-
itis, vtputa cum ſpeciebus pleris arcoti-
on Nic.& diamuſci dul. aut cum his quæ
n aurem infunduntur,quale eſt oleũ amy-
dalarum amararum cum muſco & nuce
noſcata,aut oleum devitellis ouorum,aut
aſtoreum in oleo roſaceo diſſolutum. Vi-
tus ratio ſit calida & ſicca, pluuiæ, venti,
brietates & ſatietas nauſeatiua, & vomi-
us vitanda ſunt.Item mora ſub radiis Lu-
æ & Solis,&c.

Loci conſentientes de cura ſonitus & tinnitus aurium.

Auic.quarta tertij, cap. 2. Sonitus creti-
us non oportet vt moueatur, quoniam re-
nouetur cum remotione febris. In eo ve-
ò qui fit ob communitatem, oportet vt in-
entio ſit membri facientis ipſum, & pro-
riè ſtomachi,quare mundificetur & inten
latur cerebro, & confortentur auris & ce-
ebrum cũ oleo myrthino, auris verò cum
oleo amygdalino,&c. Itidem ait Meſ.cap.
de ſonitu.Paul.3.cap. περὶ ἤχων, Si in febri-
bus aut harum criſibus ſonitus auriũ eue-
nerint, nullum eis negotiũ faceſſere opor-
tet, quippe magna ex parte ſtatim finiun-
tur: ſinautem poſt morbum perſeueraue-

rint, abſinthij decocto foueri aures debē
& acetum roſaceum infundi, &c. De cu
per ſe ex repletione, quòd tot ſint intenti
nes, quot diximus, lege Arcul. & alios h
de re loquentes. Auicennas loco citato, I
ſimiliter factum à repletione, oportet
mundificetur corpus & caput cum eo quo
ſcis, & ſubtilietur regimen, &c. Meſu. ca
de ſonitu, Quando fit per abundantiam
repletionem in capite, cura eius eſt soluti
& euacuatio cū hiera diacoloquinthido
& chochiis, & ſimilibus, cum reiteratio
& reiteratione, &c. B. Intelligitur de m
teriȩ minoratione ac eradicatione per h
verbum reiteratione duplicatum. De pr
paratione humorum & aliis intentionib
loquitur ibi Aetius ſer. 6. Si adhuc rem
net ampliori tempore, omnibus amaris
acribus, & attenuatoriis ac diſcuſſoriis vt
re, quæ paulò anteà deſcripta ſunt, &c. leg
eum fuſius. lege inſuper Arcul. Sauon.
Gordonium, & Meſ. ibi, Quando fit à ve
toſitate groſſa, conferunt caputpurgia, ſte
nutationes poſt mundificationem, &c. i
telligens de deriuatione & de aliis, pro
in ipſo reperies, &c.

Obſeruationes in cura.

Auicen. quarta tertij, cap. 11. Oportet
omnes iſti vitent balneum, ſolem, & v
mitu

ıitum & clamorem & repletionem, & vt
:niant naturas, id eſt, ventres.

Curantia ſonitum & tinnitum aurium.

Curant ſonitum & tinnitum aurium, va-
or aceti, abſinthium cum felle bouino, fel
ıpræ cum ſucco porri tepido, colocynthi-
is decocto in aceto, ſuccus foliorum ebu-
, fel tauri cum ſucco porri, acetum deco-
:ionis hellebori, decoctio caricarum cum
napi, ſuccus rutæ in cortice granati tepe-
ıctus, vapor decoctionis hyſſopi cum fi-
ıbus, oleum de been, cum adipe anatis,
leum liliorum alborum, oleũ violaceum,
mygdalarum amararum, decoctum lauri
ım vino antiquo & oleo roſaceo, &c.

De prognoſticis ſonitus.

Galenus 3. de compoſit. medic. per loc.
ap.1. Si in febribus ſonitus fiant, minimè
urandi ſunt, vt plurimùm enim ſtatim ſe-
lantur. Hippocrat. aphoriſ. 4. aphoriſ. 60.
Quibus in febribus aures obſurduerunt,
ànguis ex naribus fluens, aut aluus turba-
a ſoluit morbum. B. Intellige de fluxu cre-
:ico, qui facilè adueniens ſonitum ſoluit.
Hercul. Antiqui ſonitus difficulter ſanan-
tur: qui verò ex natiuitate contrahuntur,
nequaquam ſanari poſſunt, &c.

De graui auditu & ſurditate.

Differunt inter ſe grauis auditus & ſurditas, quum hic tantùm diminutum, auditum, illa verò omnimodam auditus ablationem ſignificet. Hunc Græci κώφωσιν, illam verò δυσηκοΐαν appellant.

Loci conſentientes de graui auditu & ſurditate.

Auicen. quarta tertij, cap. 2. Omne auditus nocumentum, vel eſt vt deſtruatur eius operatio, aut auditus minuatur, ita vt qui audiat quod non audit, &c. Lege Arcul. 9 Almanſ.

De cauſis ſurditatis.

Omnis cauſa vel eſſentialis eſt, vel per compatiendi rationem. Si eſſentialis, aut auris pars aliqua læſa eſt, aut cerebrum. Si pars vel ſimilaris eſt, vel inſtrumentalis. Si ſimilaris, tunc vel ab intemperie, vel à ſoluta continuitate afficietur. Si inſtrumentalis, tunc ab obſtructione aliqua, aut à tumore aliquo præter naturam innato aut ab aliquo aduentitio, vtputa callo, carne, tuberculo, aut à ſorde in auribus genita, aut ab humoribus craſsis, vel à flatuoſo ſpiritu occupante oborietur. Si cauſa ſit per compatiendi rationem, tunc vel à toto, ſicut in febribus ex quibus vapores ad aures deferuntur: vel à criſi iam facta, vel à

membr

embro particulari propinquo & remo-
t sicut à cerebro & à stomacho. Item fiunt
rditates ex paucitate & crassitie spiri-
um, vel à consumptione corporis, &c.

*Loci de causis surditatis & gra-
uis auditus.*

Galenus 4. de sympt. caus. cap. 3. Grauis
ditus & surditas animanti euenire so-
lt, aut ob auris partem aliquam, aut ob
ruum à cerebro descendentem, aut ob ce
brum ipsum, si eadem in parte, vnde
ruus oritur, læsum fuerit. Proinde harũ
rtium morbi ab illis huc transferendi
nt, vt ij, qui ad similares pertinent ex in-
mperie & continui solutione æstimen-
r: qui verò ad instrumenta ex obstructio-
bus, siue ipsarum partium tumor aliquis
ręter naturam meatum obstruxerit, vt pu-
abscessus, phlegmone, œdema & scir-
hus, siue aduentitius, isque omnino pręter
aturam tumor in meatu ipso oriatur, vt
uum callosum vel carnosum innascitur
berculum. Atque huc pertinent sordes,
uæ creberrimè in auribus gigni consue-
erunt. Auicen. quarta tertij, cap. 2. Nocu-
nenta auditus aut sunt complexionalia,
ut instrumentalia, aut resolutiua. Singu-
aritatis nocumẽtum in neruo auditus in-
erdum accidit per omnes causas ægritu-
dinum

dinum ſimilium partium & inſtrument:
lium & ſolutionis continuitatis. Aegritu
dines conſimilium partium in ipſo ſun
vnaquæque ſpecierum malæ complexic
nis ſingularis & compoſitæ. Et quandoqu
fit vnaquæque earum abſque materia, &
quandoq; cum materia melancholica,cho
lerica, phlegmatica, ex phlegmate crud
& ventoſo. Inſtrumentales ſunt ſicut oppi
latio,quam facit humor,aut ſanies,aut ap
ſtema,&c.Lege eum fuſius. Hercul. 9. Al
manſ. Defectus etiam ſpirituum ſemini
quum ſunt craſsi, eſt cauſa grauedinis au
ditus, & ſimiliter paucitas ſpirituum, &
corporis exiccatio & conſumptio. Vide de
his Meſ.cap.de ſurditate.Item Gordoniun
& Sauona.

De ſignis ſurditatis & grauis auditus.

Et ſi per ſe ſurditas manifeſta ſit, ne
aliis indigeat indiciis, nihilominus an
per eſſentiam vel per conſenſum fiat, niſ
indicia cognoueris, non facilè rem perci-
pies.Cognoſcuntur igitur quæ fiunt per eſ-
ſentiam abſente totius vel partis mala diſ-
poſitione:econtrà verò ſi per conſenſum,ex
totius & partis prægreſſa ægritudine, qua
aucta ſurditas augebatur,& remota remo-
uebatur.Cognoſcitur etiam obſtructio tan
tùm ex intuitu ſub radiis ſolaribus. Co-

gnoſcit

gofcitur fieri ex materia frigida, craſſa,
grauitate & loci frigiditate, ex commo
one cũ ſonitu: & quia læſio cum frigidis
getur, cognoſces cauſam eſſe in neruo
ditorio ex dolore. Cognoſcitur ex criſi,
iri per præcedentem morbum ad aures
rminantem, & eo quòd criſi finita remo-
itur auditio grauis, &c. Reliqua ſigna ex
latione infirmi manifeſta erunt. Cogno-
ſtur à flatu fieri ex ſonitu & tinnitu.

Loci conſentientes de ſignis ſurditatis.

Auicennas quarta tertij, cap. 4. Factum à
mmunitate cerebri ſignificat diſpoſitio
reliquis ſenſibus, ſicut in virtute matri-
prætereà præceſſerunt nocumenta cere-
li, ſicut ſirſen & intellectus commixtio,
reliqua quæ dicta ſunt in cap. de ægritu-
nibus cerebri, ſimiliter de reliquis plu-
habet Auicen. quem fuſius legere pote-
s. Lege inſuper Arcul. nam ſi omnes ad
guem recitare voluerimus, præterquàm
ceat, in mora eſſemus.

De cura ſurditatis & grauis auditus.

Si à nuda intemperie ſurditas prouene-
t, per alterationem in contrarium ſana-
itur, auriſque roboratione ac regimine
cont

contrario discrasiæ indigebit, facta tamen aliquali reuulsione, si humorum fluxus imineatur. At si fuerit frigida intemperies calidis remediis curabitur, vtpote cum oleo laurino, costino, amygdalino amaro intra rem infuso. Roborabitur auris, si his similiter styptica adhibeantur. Similiter calida intemperies cum oleo rosaceo, cum aliquãtulo aceti bullito curabitur. Si vero ab intemperie cum materia morbus fit, cogitandum est in primis de qualitate humoris, deinde an principaliter in aurẽ contineatur, an aliunde transmittatur. Et tunc in curatione scopi erunt quinque, euacuare scilicet, reuellere, membrũ mandans corrigere, deinde causam coniũctam educere & resoluere, deniq; discrasiam alterare, & regimen in cõtrarium instituere. Calida igitur intemperies cum materia euacuabitur per χολάγωγα pharmaca, sicut cum decoctione fructuum, rheubarbaro, pilulis aureis, &c. Frigida materia per sectionem venæ vel cum chochiis & agarico. Reuelletur etiam materia ac deriuatur per masticatoria, per errhina, caputpurgia, & per ea quæ pluries à me dicta sunt, imò etiam per cauteria commissuræ coronali applicita. Corrigitur membrum mandans euacuando, corroborando, & eius intemperiem alterando.

rando. Causa coniuncta resoluitur in causa frigida per exercitium, clamores, & vociferationes in aure, vel per ea quæ in aures iniiciuntur, vel extrinsecè applicantur, veluti sunt suffumigia, emplastra, &c. vel lotiones cum aqua thermarum. Regimen in contrarium ordinetur, &c.

Loci consentientes de cura surditatis.

De cura surditatis sine materia loquitur Auicennas quarta tertij, tra.1.cap.5.ibi, Quòd si illic est caliditas tantùm, tũc cum infrigidãtibus curetur ex oleis & aliis, aut succo granati, ita vt bulliat in cortice suo cum aliquantulo aceti, thuris, & olei rosacei, & destilletur in ipsam aqua lactucę aut salatri. Illi verò quod factum est à frigore conferunt omnia olea calida, in quibus sit dissolutum castoreum, &c. De cura intemperiei cum materia, Alexander libro primo, capite 32. inquit, Quando biliosi humores ad caput delati surditatem inducũt, non difficulter succurritur, modò venter per χολάγωγα sedulò euacuetur. At si malum ex crassis & crudis humoribus oriatur, principio statim medicamento purgante euacuandum, vtputa cum oxymelle Iuliana, vel hiera, vel eo quod constat ex euphorbio. B. De hac compositione quæ
para

paratur ex euphorbio, meminit Mesu cap.de surditate, & modum parandi doce sed in pondere ipse decipitur, quum lo scrupulorum quatuor vsque ad sex, ipse vix quatuor drachmis vsq; ad septē in ou sorbili exhiberi iubet, quam quantitate oui cortex absque vitello & albumine c peret. Auicen. loco cit. In eo quod est ch lericum oportet, vt euacuetur cholera solutiuo ventris: nam vt plurimum cum lutione ventris surditas remouetur, si ve materia frigida, &c.

Paulus libro 3.cap. περὶ δυσηκοΐας καὶ κ φώσεως, At ex crudis crassísque humoribu prognatas surditates, vel grauem auditu venæ incisione curato, aut omnino purg tione ex hiera.

De reuulsione habes Alexand. locum i primo libro, cap.32. ibi, Purgatione ve egregiè facta, vtendum est apophlegm tismis, quibus per os capitis pituita pu gatur & ἐῤῥινοῖς καὶ πταρμικοῖς, &c. Vide d his latiùs Mesuen & Arcul. De resolution loquitur Auicennas loco suprà citato ib Et exercitium est vehementis iuuaminis & similiter vociferatio vehemens in aure & clamores buccinarum: & quandoque p nitur in aure caput ambubæ, vt ad ipsan peruenire faciat vaporem decoctionun

reso

ſoluentium,& confert ſuccus rutæ cum
ıelle & caſtoreo, &c. Obſeruentur quæ-
ınq; dicta ſunt in capite de dolore auris.

Conferentia & acuentia auditum.

Confert & acuit auditum vapor, ſiue fu
ıus aceti, ſuccus ariſtologiæ cũ melle, ſuc
ıs foliorum capparorum, vel oleum deco
ionis eius radicis, caſtoreum, cucumeris
ınini ſuccus, acetũ decoctionis hellebori
igri, flos aëris qui ex eo albus eſt, tritus
: inſufflatus, delet antiquam ſurditatem.
uic. oleũ decoctionis ſeminis laurcolæ,
ıercurialis cũ vino inſtillata ſerpentaria,
ıffumigium ſulphuris, radix brioniæ &
itis albæ, oleum laterinum, albuchaſsis,
leum cucumeris ſylueſtris, amygdalarũ
mararum de beẽ, oleum laurinum, ſotira
Nicolai iniecta auditum reddit, theriaca
nagna, pilulæ aggregatiuæ, hieralogo-
lion, & fel, & vrina capræ cum galbano.

De prognoſticis ſurditatis.

Hippoc. aphor. 4. aphor. 28. Quibus bi-
loſæ deiectiones ſuperueniente ſurditate
ceſſant, & quibus ſurditas ſuperueniẽtibus
deiectionibus ceſſat. B. Intellige ceſſare
ſurditatem ex deiectionibus, præſertim ſi
à febribus vel bile ad cerebrum mota ipſa
fieret, nam in cæteris caſibus locum non
haberet Aphoriſ.

Paul.lib.3.cap.cit.Quæ ab origine, ve
à prima natali die, sed longissimæ & abs
lutæ surditates cõstituũtur, nullo remedi
eliduntur. Quæ verò non absolutæ, sed di
turnę sunt: ipsæ etiam nullã curã recipiũt
aut certè difficillimam, &c. id est, quæ a
origine fiunt surditates, arte curari no
possunt; siquidẽ neruus auditorius meat
fortè nõ habet, vnde species soni hauriat
vel si habet, locum fortè nõ occupat, quen
iure possidere deberet: aut vehemẽs ade
inest obstructio ex carne oborta, vt mini
mè curationem admittat. Vide de his Me
suẽ. Hippoc. aphor. 4, aphor. 60. Quibus i
febribus aures obsurduerunt, sanguis e
naribus fluens aut aluus turbata soluit.

De Parotidibus.

Parotides sunt abscessus post aures d
genere inflãmationum, quæ accidunt i
carnibus glãdulosis, sicuti in emunctoriis

Loci consentientes de parotidibus.

Paul.lib.3. Parotis est glandularum sub
ipsis auribus passio. Galen. 3. de compos.
medic. per loc. cap. 2. Parotides ex genere
inflammationum sunt, fiúntque glandulis circa aures affectis. Itidem ait Aet. ser.
6. cap. 89. Auicen. quarta tertij, cap. 24.
Hæc apostemata sunt ex genere apostematum

matum accidentium in carnibus mollibus & propriè glandulosis, & nominantur nascentia auris, &c.

De causis parotidum.

Parotides vel à parte vel à toto fieri possunt. A parte, obstructis in capite humoribus : à toto corpore, si qua fuerit crisis in febribus. Hoc autem contingit ob eam quæ est in febribus caliditatem, relata multitudine ad caput. Fiunt interdum à materia sanguinea aut biliosa, interdum à pituitosa, aut melancholica, aut venenosa iuxta semitam epidimiæ, &c.

Loci de causis parotidum.

Paul. lib. 3. cap. 23. Parotis fit à materia morbi illic emanante, modò à capite humoribus in eo obstructis, modo à reliquo corpore in febribus crisim expertis oritur, &c. Quòd in febribus ob earum caliditatem fiant abscessus, lege 4. aphor. Gal. cõment. 3. ibi, Lassitudinem habentibus in febribus, &c. Auicen. loc. cit. cap. 23. Et hæc apostemata omnino fiunt à materia sanguinea aut cholerica, & quandoque melancholica aut phlegmatica, & quandoque ex his mixta. Vide latius in hoc Arcul. & reliquos practicantes, &c.

Alexan. lib. 1. cap. 34. Parotidum igitur

aliæ originem ad copiosum sanguinẽ ref
runt, aliæ ad tenuem calidum & biliosu
humorem, aliæ ad gelidum crassúmq; suc
cum, &c.

De indicijs parotidum.

Si fierent à sanguine, rubor loci, dolor
febris sequens, caliditas, grauitas, manife
stè indicant. Si à bile, erysipelas, dolor pu
ctorius, vel mordicans, febris succedẽs, co
lor pallidus, pauca grauitas aderit. Si à p
tuita in compressione aderit inũdatio, co
lor albus, vel rubedo ad albedinem decl
uis, dolor nõ intensus, nec sequitur febri
nisi dum pus conficitur, adest etiam grau
tas. Si à melancholia, durities, nullus fe
dolor & color liuidus ostendunt.

Loci de indicijs parotidum.

Auic. loc. cit. Significant quod est sa
guineum rubedo & grauitas, & expulsi
eius apud compressionem, & constricti
in meatibus, & significant cholericum e
sanguine subtili, dolor mordicatiuus, f
stulosus, id est corrosiuus sine grauitat
multa, &c. Alexan. loc. cit. loquitur etia
ipse de his indiciis, ibi, Quæ feruentis hu
moris plenitati adscribuntur, dolores in
tentissimos pariunt: quæ verò tenui sub
tilique humori erysipelaceas inflamma
tiones referunt, nulláque grauitate, nequ
dolo

olore locum excruciant,&c. de aliis indi-
'iis lege latius hunc locum.

De cura parotidum.

Cura eisdem et præsidiis, quibus alios
oscessus curare solemus, perficitur, præ-
:r quod nec styptica, neque repellentia in
iorbi principio cõueniunt: verùm sangui
e exuberante prius sectionem venæ mo-
emur, qua peracta considerandum num
arotides in tumorẽ attollatur, an adhuc
ltius delitescant: si in tumorem erũpant,
ınc lenientibus mollientibúsque, ac dige
:ntibus medicamentis vtemur, qualia
ınt quæ ex farina hordeacea, ex semine
ni, fœnigræci, althea, camomilla, lapa-
ıo, & infusa axungia parantur. Si verò
ltius delitescant, tunc natura cum attra-
toriis præsidiis, veluti cum cucurbitula &
otuum crebro vsu, adiuuanda erit Si verò
bscessus ad suppurationem se conferat,
us mouentibus vtemur: deinde scissa cu-
e pus excerni cogemus: quòd si dolores
ıterim ægrum molestent, his dolores mi
igabimus quæ moderatè humectant ac
alefaciunt, &c.

Loci de cura parotidum.

Auic. quarta tertij, cap. 25. Oportet ergo
ıe intendas ad curam eius in quãtum exi-
gitur ad curam apostematum, adhibendo

ſtyptica & apocruſtica in principio, deind
compoſitionem regiminis, deinde reſolu
tionem puram. Imò oportet vt incipias
& propriè quando accidit in febribus cun
dolore capitis, & adiuues ad extrahen
dum materiam ad apoſtema cum omn
ingenio & cum ventoſis, &c. Gal. 3. de con
poſ. med. per loc. cap. 2. Non vtimur in pa
rotidibus, vt in aliis partibus inflamma
tis; in principio repellentibus, ſed vice ve
ſa attractoriis, vt affligentem humorer
ex profundo ad cutem attrahentes, natu
ræ opem feramus. &c. Vide latius Aet. ſer
6. cap. 89. Paul. lib. 3. cap. cit. Si igitur alt
adhuc deliteſcens parotis in tumorem n
attollitur, natura debet adiuuari pręſidii
quæ coactas ſordes extrahant, vel etiar
cucurbitula adglutinata, vel crebro fo
tuum vſu. Sin inflammatione tentata i
tumorem erumpat, iis quæ leniunt & co
coquunt, vtemur cataplaſmatis: at ſi ſan
guis exuperare videatur, prius ſection
venæ ipſum euacuabis: deinde medica
mentis vtere, quæ puri mouendo ſunt
& vbi abſceſſus ad ſuppurationem ſpecta
rit, cute deſciſſa pus excernetur, vel acr
medicamento erumpetur, &c. Vide Alexã
Tral. longè fuſius de ſingulis his tumori
bus differentem.

D

De mitigando dolore lege Auicen.ibi,
ſfuerit initium eius cum dolore vehe-
enti,ſis contentus vaporatione,&c.

De prognoſticis parotidum.

Auicen.loc.cit. Et fortaſſe conſequitur
andoque ex vehementia doloris eius vt
erficiat,& apoſtematum, quæ fiunt ſub
agine auris, illud eſt magis incolume,
od eſt ſecundũ ſemitã bonæ criſis. Illud
rò quod eſt à criſi,cũ qua non eſt ſignum
aturationis,aut præcedit bona criſis, eſt
alum,&c.B.Ratio eſt,quia quæcũq; ante
ateriæ concoctionẽ à natura fiũt criſes,
alæ ſunt:quæ verò cocta materia, bonæ:
m ſatius eſt naturam vincere,quàm vin
cPaul.loc.cit.Si in altum recurrat collu-
es,periculum haud mediocre ſubſequu-
rum eſt,&c. Lege etiam de his fuſius Ar
el.& Sauonarolam.

De narium affectionibus, & primò de polypode & ozena.

Tres inueniuntur narium propemodum
niles affectus, Sarcoma, quod in de-
riptione polypi ponitur, Ozena & Po-
pus.Sarcoma,eſt pręternaturale incremẽ
carnis in naribus.Ozena verò,eſt vlcera
o profunda in naribus tetri odoris atq;
litum emittens.Polypus verò, eſt quod-
am ſarcoma ſimile polypis piſcibus:nam

ſicuti illi multas habent propagines, m(
léſq; ſunt atq; augentur, ita hic quoque a
fectus. Differt tamē ſarcoma à polypo m-
gnitudine tantùm & opificio, &c.

Loci conſentientes de polypode & ozena.

Gal.3.de compoſ.med.per loc.cap.3. :
Paul.lib.3.cap.24. Polypus tumor eſt pr-
ter naturam in naribus ortus, polypo
carni ſimilis iuxta ſubſtantiæ propriet-
tem. Ozena verò, vlcus eſt putridum ex t
morum acrium illuuie creatum. Gale.li.
finit.med. differentiam inter polypum :
ſarcoma enarrat. Auic. nullum agit de p-
lypo caput, niſi illud ſit in quo de hæmo-
rhoidibus & alharnabeth agit, vbi carn
eſſe in naſo additas aſſerit, nec de oze
ſermonem facit, niſi fortè in capite vlc-
rum naſi contineatur. Vide latius Gal.3.
compoſ.med.per loc.cap.3. ibi, Ex gene
tumorum præter naturam polypodes i
naribus generantur, &c.

De cauſis polypodum & ozenæ.

Ozenę cæterorúmq; vlcerum ac tumo
cauſæ eſſe poſſunt multiplices, ſicuti à vu
nere, ab aſceſſu, ab humorum acriū inf
xu, à vaporibus acutis paulatim rodent
bus, donec vlcera pullulent. Cauſæ etia
eſſe poſſunt quæcunque hæc omnia irr
tai

ıre poſſunt. Similiter polypodes fiunt ex umoribus craſsis à cerebro ad nares in-uentibus, vel ex ipſarum narium nutri-ıento, à facultate nutritoria & auctrice, ı carnem mutato, &c.

Loci de cauſis polypodum & ozenæ.

Gal. 3. de cõpoſ med. per loc. cap. 3. Mani-ſtum eſt affectionem hanc polypodis ex raſsis & viſcoſis humoribus generari, & zenæ ex humorum acriũ & putreſcibiliũ nfluxu generantur, ita vt ſi acres ſolùm int, ægrè curabilia vlcera producere con-ueuerunt, non tamen graueolentia. Auic. ıuarta tertij, de vlcer. in naſo cap. 3. Quan-loq; generantur vlcera in naſo ex vapori-ıus acutis aut malis, aut catarrhis acutis, &c. De his legito accuratius Alexan. lib. 1. cap. 35. Et Paul. ibi, Ozena eſt vlcus ex hu-morum acrium illuuie creatum, &c.

De polypodis & ozenæ cura.

His ambobus curandi ſcopus idem eſt, vt primum corpus euacuetur, materiáque per reuulſionem ac deriuationem adhuc fluens intercipiatur, capútque firmetur ac corroboretur: quo corroborato ad narium curationem progrediendum, ita vt in oze-nis affecta pars tum per repellentia, tum diſcutientia pharmaca reſiccetur, ſed in

polypo partim adstringant, partim sicc ac extenuent, partim discutiant ac cond sent. Si igitur totius corporis humoru copiæ indicia adsint, euacuatio prius au per sanguinis missionem, aut purgatio ne per hieram perficietur: deinde loco ir dantur remedia. Cura ozenæ erit prou de vlceribus aurium dictum est. Polypod verò cura fiet, si cum filo tenui ligetur, in radice sua incidatur: & vbi æger ma nualem abominatur operationum, procu randum est vt acribus medicamentis pol pus extirpetur, sicut cum puluere corti cum granatorum, arsenico, ęre vsto, nitro cantharidibus, &c.

Loci de cura polypodis & ozenæ.

Galen. 3. de compos. med. per loc. cap. 1 Cæterùm curatio vtrisque his communi ozena & polypodi, vt primùm caput sicce tur, firmetur, & corroboretur, quum pa làm sit, ob vitiatorum humorum redundantiam defluxum ex eo prouenire: quo roborato, ad naris curationem progredieris, scopo in ozenis proposito, vt affecta pars per mixtæ facultatis pharmaca, tum repellentia, tum discutientia, resiccetur. Repellunt austera & acerba, quæ adstringentia dicuntur: discutiunt verò cali-

,& ſicca facultate prædita. Similiter in
olypode mixta materia medicamentaria
ous eſt, vt partim aſtringat, partim ſiccet
attenuet, partim diſcutiat & condenſet,
t. Paul. lib. 3. cap 24. itidem ait, ibi, Quũ
tius corporis humorũ copiæ ſuſpicio fue
, hæc prius aut ſanguinis dimiſsione aut
rgatione ex hiera euacuetur, &c. Auic.
Meſ. curationem polypodis manualem
ocent, per inciſionem & cauterium cum
rro ignito, aut acri medicamine, quos, ſi
beat, leges. Hercul. recitat vng. de quo,
iquit, modernos ſe profiteri omnẽ poly-
ım & carcinoma curare, & eſt medicina
ortis, cuius operatio durat tribus diebus,
d circũſtantes partes cũ defenſiuis & ſic-
is frigidis defendantur, cuius deſcriptio
æc eſt. ℞. cantharidarũ p. j. arſenici ſubli-
nati p. ß. vel plus & minus, prout fortius
ut imbecillius operari deſideras, & cum
xymelle ſimplici aut ſapone nigro fiat
nguentũ: caue tamen mẽbra principalia:
iam tota vis in arſenico reponitur, &c.

Polypum & ozænas curantia.

Faciunt ad remotionem polypi, puluis
ıntimoniis, arſenici, ariſtologiæ, calcan-
ti, ciclaminis, dragonteæ, æris vſti, floris
æris cum melle vel ſucco ſerpentariæ, ſuc-
cus mali granati, videlicet granorum eius

acet

acetoſorum cum oſsibus ſuis cum mel
coctus ad ſpiſsitudinē, hermodactilus cu
ære vſto. Faciunt etiam ad vlcera narium
aloes, ariſtologia, auri pigmentum, cipe
rus, ciclamen, licium, plantago, ſicla, ſu
mach, bleta, &c.

De polypi & ozenæ prognoſticis.

Auic. quinta tertij, cap. 2. Carnes addit
ſi ſunt, molles, albæ, & non ſit in eis dolo
ſunt facilis curationis. Quæ verò ſunt ru
beæ aut fuſcæ, vehementis doloris: cum ſ
nie fœtida, ſunt difficilis curæ. B. Molles
quia pituitoſa facilè curationē admittunt
ſed liuidæ difficulter, quum cancri prope
modum naturam ſapiant. Meſu. cap. de po
lyp. nar. Polypus qui fit in naribus durus
niger, & non tractabilis, & mollis & putr
dus & fœtidus, fortaſsis nō ſanatur, ſed qu
elongatur & pendet, habens radicem gra
cilem, nō nimis profundatam, curatur pe
inciſionem, &c.

De dolore dentium.

Manifeſtum eſt quid dolor ſit dentium,
ſed locus doloris adeò latet, vt vix à medi-
co diuinari poſsit. Qua de re triplex erit
doloris locus, aut in ſubſtantia ipſius den-
tis, aut in neruo ad radicem dentis proſtra
to, aut in gingiuarū ſubſtantia inflamma-
tionem patiente, &c.

Loci

Loci consentientes de dolore dentium.

Gal.5.de composi.med.per loc.cap.8. Ex ...ntium affectionibus aliquæ euidēter ap...rent, veluti quū perforati, denigrati aut ...etriti sunt, aut frigida nec calida ferunt, ...d ab vtrisque aut ab altero solo dolor eis ...ontingit: aliquæ non manifestè apparēt, ...eluti quum circa corpus dentis in profun...o obortus sentitur, &c. lege de his Paul. ...b.3.cap.26.& Auic. septima tertij. cap.4.

De causis doloris dentium.

Causa doloris dentium aut est mala in...emperies, aut soluta continuitas. Si mala ...ntemperies, vel nuda erit, vel cum mate...ia: quæ si fuerit multa, partes extendens, ...olorem excitabit: si verò pauca, tenuis & ...cris, tunc vlcus inde orietur, & per conse...quens dolor: at si erit intemperies nuda ...bsque materia, tunc erit vel flatuosa, vel ...nimis calida & frigida, &c.

Loci consentientes de causis doloris dentium.

Auic. septima tertij, cap.4. Causæ doloris dentium sunt aut malitia complexionis pura cum frigore & calore, aut est cum materia aut vētositate: si cum materia, vel hęc est multa vel pauca, crassa vel acuta: aut materia apostemans dentem, vel erodens, vel

vel vermem nasci faciens, & tunc vel à ca-
pite, vel à stomacho, vel à toto, vt in febri-
bus materia descendit, &c.

Galen. 5. de compos. med. per loc. cap.
Perforantur dentes ex acriũ ac rodentium
humorum influxu, velut vlcera in cute cõ-
tra externam causam: similiter dentes li-
di siue denigrati ex humorum vitiatoru
influxu fiunt, &c.

De signis doloris dentium.

Dentes esse affectos cognoscimus ex su
nigredine vel corrosione: sed si in suo pe
manserint colore, inquirendum est, nu
malus color in gingiua videatur, aut si t-
mida, aut quid erosionis vel putrefactioni
in se habeat: nam tunc ex se dens non d-
let, sed ex mala affectione in gingiua: ve
si nihil horum adfuerit, coniecturandu
est affectionem esse in neruo, præsertim
dolor in profundo sentiatur. Cognosc
etiam hæc, si gingiuam gingiuæ, vel den
tem denti comparaueris: ita etiã mala in
temperies siue calida siue frigida, per co
lorem cognoscitur, vt si pallida, rubea, a
ba, item ex applicitis, iuuantibus ac noce
tibus, &c.

Loci consentientes de signis doloris dentium.

Gal. 5. de comp. medi. per loc. ca. 8. Si den
te

tes liuidi per omnem ſuam ſubſtantiam facti appareant, nihil mirum eſt ipſos quid inflammationi ſimile pati, &c.

Auic. ſeptima tertij. cap 5. omnia ferè recitat quæ à me nuper relata ſunt. Vide inſuper Arcul. 9. almãs. & Meſu. ca. proprio.

De cura doloris dentium.

Cura duplex eſt, vniuerſalis & particularis. Vniuerſalis in ſe continet euacuationem, reuulſionem, & fluxus cohibitionẽ. Euacuatio fit vel per ſectionem venæ, aut ventris ſolutionem, præſertim vbi abſceſſus aliquis, aut ſanguinis copia in cauſa fuerit. Secetur igitur primùm vena cephalica, deinde quæ ſub lingua latet. Reuulſio fiat cum cucurbitulis & extremarum partium frictionibus, &c. Fluxus cohibetur per pilulas alchaiber nominatas. Cura particularis duplex, regularis & coacta. Regularis erit in materia calida, vt primùm deſtillationes repellantur cum frigidis, ſicut roſa, myrtho, camphora, &c. deinde repellentibus diſcutientia commiſceãtur, & in fine reſoluentia & maturãtia, prout ad inflammationem pluries dictũ eſt, adhibeantur. Cura coacta conſiſtit in auferendo ſenſum, quo ablato dolor ſedatur. Si verò inflammatio fuerit in neruo dentis, tũc dens eradicãdus erit. Si verò præ mollitie dens

erosus sit, reddere oportet eum duriore
per austera & acerba medicamina. Si liui
& nigri, per resiccantia pharmaca.

Loci consentientes de cura doloris dentium.

Galen. 5. de compos. med. per loc. cap.
Erosione dentium, siue cauernæ, per exsiccationem influentis humoris vitiosi sanatur: qui si paucus fuerit, ex localibus auxilis exiccantibus medela sufficit: si multus influens humor, vniuersi capitis rationem habere conuenit: sed si caput à reliquo corpore afficiatur, totius corporis cura genda est. Porrò erosos dentes, qui præ mollitie perpessi sunt, reddere oportet duriores per austera & acerba medicamenta. Similiter etiam cura indigent liuidi & denigrati cum perforatis per resiccantia pharmaca, &c. Auic. septima tertij, cap. 6. Inquirendum an per se vel per consensum fiat dolor: si per consensum, incipe ab euacuatione membri consentientis cum phlebotomia, & ventris solutione, cũ hiera aut scamonio: si verò per se, cum scarificatione & similibus: deinde si materia calida, cum frigidis: si frigida, cum calidis: si sicca, cum humectantibus & dolorem leniẽtibus: si fuerit in causa siccitas, cõfert vt fricetur dens cum butyro & adipe anatis, &c. Mesu. I-

tem

entio in cura duplex eſt, vniuerſalis & articularis: vniuerſalis habet tres res, pri na eſt euacuatio, &c. Vide eum fuſius: vide tiam Arcu. 9. almanſ. cap. proprio, & alios racticantes, &c.

Obſeruatio in cura doloris dentium.

Gal. 5. de compoſ. med. per loc. cap. 9. In olore dentium citra gingiuarum inflam- nationem, ſiue in proprio dentium corpo e, ſiue in neruo dolor fiat, vehementiſsi- nis opus eſt medicamentis, ſiue quis velit epellere, ſiue diſcutere doloris cauſam, ſi- e humor ſit, ſiue ventus, & propterea om ia acerrimo aceto præparentur, &c.

Nocentia dentibus.

Nocet dentibus, braſsica, dactyli, gu- næ, granata dulcia, lac, nix, porrum ra- hanus.

Curantia dolores dentium.

Ad dolorem dentium valēt acetum, vi- ium decoctionis acetoſæ, acorus, aphodil- lus, allij decoctum cū pini ligno & oliba- no, alumen, amygdalarum folia in aceto cocta, aſſa been, betonica, borax. Pulſatio- nem dentis mirabiliter tollit chameleon- tis nigri decoctio, cappares, lac capræ, ra- dex chelidoniæ, cypreſſus, colocynthis, cornu cerui decoctum, radix cucumæ ma-

ſticaca, hedera, galla, gith, gramen, lac
malua, meliſſa, mezerõ, morus, naſturci
peucedanũ, pinus, pyrethrũ, portulaca, ro
marinus, ſandaraca roſa, ruta, ſumach, ſ
xifragia, hyſſopus, ſparagus, oleũ verm
terreſtrium, myrthinum, de citro, de vit
lis ouorum, oleum benedictũ Nic. & de
tifricium Democriti. Auic. tra. 4. ſum. 2
medicamen Adronici. Auic. eodem in l
co. mitridatũ Nic. Sotira Auic. prima qu
ti, &c. Reſeruant ad dolorem dentium, ſ
cus ceparum, ſanguis teſtudinis marinę f
catus, &c.

De doloris dentium pro-gnoſticis.

Auic. tertia tertij, cap. 5. Si affectio fu
rit in gingiua, nunquam remouebitur d
lor cum dentis extirpatione: ſi verò in ne
uo fuerit, nec per remotionem dentis i
terdum remouetur, & interdum iuuat. I
Quòd dentis eradicatio minimè vtilis ſi
omnibus notum eſt: at ſi in neruo fueri
exempto dante facilè curatur, quum mat
ria quæ prius cum dente erat retenta, ex
tum habeat: non iuuat interdum, quũ ma
teria ſit craſſa & neruo nimis adhęreat, &
Hipp. 4. aphor. aphor. 53. Quibus circa dẽ
tes in febribus quidam lentores naſcun
tur, iis fortes fiunt febres. Lege etiã pro
gnoſ

gnoſt.1.tex.24.ibi. Si quis ſtudeat dẽtibus non cõſuetus à pueritia ita facere malum.

Authores erronei diſſentientes circa dolores dentium.

1 Adſerere, dentes per ſe dolorem poſſe pati cum zoar primo theiſir.

2 Adſerere, dolores dentium magis affici à calido, quàm à frigido.

3 Adſerere, dentes ab aliis oſsibus non differre.

4 Adſerere, in dentibus non poſſe apoſtema ſpurium fieri.

Confutatio diſſentientium circa dolores dentium.

Ad primum, Ariſt.1.& 3.de anima, Pilis, oſsibus, vnguibus nullus eſt ſenſus, quum ſint naturæ terreæ, propter quod etiã plantæ nullum habent ſenſum: ſed dentes ſunt oſſa per Auic.prima primi.ca.de anoth.oſſium, & ſecundo de generatione animaliũ cap.6. igitur dolorem non patiuntur: nec obſtat dictũ Gal.3.de ſympt.cau.nec Ariſt. problem.2.& 3.cap.6.problem.22.vbi habetur, quòd dentes celeriter & dolent, & ſentiunt frigus & ſic patiuntur: nam hoc non per ſe, ſed potius per accidens euenit.

Ad ſecundum, Hip.aph.5.aph.18. Frigidum inimicum oſsibus, dentibus, neruis cerebro, ſpinali medullæ, calidum verò

vtile, vbi Gal. Quæcunque partes sunt natura frigidiores & penitus exangues, citius ac magis à frigido offenduntur, quàm à calido, &c.

Ad tertium, Arist. 2. de generatione animalium cap. 6. & 2. de anima, inquit, quòd ossa nõ crescunt, ibi, Omnium natura constantium impositus est finis magnitudini & augmenti, sed dentes crescunt, vt patet experientia, igitur ab aliis ossibus differunt: alioqui in contritione & contactu nisi crescerent, omnino contriti perderentur.

Ad quartum respondet Serapio, 2. de dentibus, ibi, Si dentes in suo toto corpore viriditatem accipiunt, tunc non mirandum si cõsequatur eos, quod simile sit apostematis. Vel dic posse apostemari per viam congestionis, id est, ex superfluitate nutrimenti, non per viam rheumatis, sicut alia apostemata. Lege Concil. dra. 96

De gingiuarum affectionibus.

Accidunt gingiuis inflammationes, vlcera serpentia, parulis & epulis. Inflammatio est calidi sanguinis influxus. Parulis, est alicuius partis inflammatio, quæ nisi discussa fuerit, in suppurationem vertitur. Epulis, est carnis excrescentia, quæ ab inflam

nflammatione contracta ad intimos mo-
ares dentes pertinet, nonnunquam cum
ebre & dolore, &c.

Loci consentientes de gingiuarum affectionibus.

Gal. 6. de comp. med. per loc. cap. 1. Inflā-
natio est calidi sanguinis influxus, &c.
Aet. ser. 8. cap. 24. Parulis est inflammatio
licuius partis gingiuarum cum tumore,
uæ vbi non dissoluitur, suppuratur. Epu-
is verò, est excrescentia carnis ab inflam-
natione consequuta, iuxta interiorē den-
em molarem, aliquando cum febre & ve-
iementi dolore internarum mandibula-
um, vt neque os ægro aperire liceat, con-
ingens, &c. Lege de his etiam Paulum.

De *causis gingiuarum affectuum.*

Causa vel est extrinseca vel intrinseca: si
extrinseca, tunc erit vel pluuiosa constitu-
io calida & humida, vel cæteræ dispositio
nes ad humorum putredinem paratæ. Si
intrinseca, vel à parte ortum habet, vel à
toto: à parte, sicuti à capite vel à stomacho:
à toto, sicuti in febribus, vaporibus scili-
cet ad gingiuas peruenientibus, ex qui-
bus vlcera & inflammationes oriuntur,
eo quòd in hac oris partes tam tenues &
debiles facilimè imprimantur, &c

Loci consentientes de causis affectuum gingiuarum.

Auic.octaua tertij,ca.1.Gingiuæ accidi apostemata causa materiei descēdentis a ipsam secundū plurimū ex capite,& quan doque ex communitate stomachi, & qua doque accidunt in principio hydropisis e malitia formæ,ob id quod ex vaporibu corruptis ad eam eleuatur,&c.

De signis affectionum gingiuarum.

Cognoscitur humor putribus per colo rem & tactum:nā cognitio nostra quæ pe visum quādoq; decipitur, ex tactu interd certior fit:ex tactu enim omnes qualitate percipimus,vt durum,molle,calidū, frigi dū:interdum inflammationes & vlcera pe se manifesta sunt,& plerunq; cū febre fiūt

Loci consentientes de signis affectionum gingiuarum.

Auic.loc.cit. Et significatur genus mate riei per colorē & tactū,& quandoque sun ex eis manifesta,recētia , velocia ad susci piendam curam,&c.

De cura affectionum gingiuarum.

Vbi totum corpus apparuerit aut mult tudine humorū refertum,aut eorū maliti vitiatum, primùm antequā ad topica per uenias,

tenias, per sectionem venæ, per purgatio-
em ac inediam curabis: quum verò ad to-
ica accesseris, duo scopi erunt consyderan
i: alter ab ipsius affectionis indicatione,
lter à particulæ quæ curatur natura. In
psa affectione conuenit vt in principio id
uod influit, repellatur. Repellentia sunt
uæ adstringendi vim habent, post princi-
ium vsque ad morbi finē pharmaco opus
st repellente & discutiēte, sed primo tem
ore adstringens præcellat, in fine verò dis
utiens, intermedio tēpore æquales vtrius
ue partes sint. Si verò quid induratum de
nflammatione relinquatur, non sunt ad-
tringentia cum discussoriis miscenda, sed
ta curandum, vt concoctoria præcedant
d discussoria. In particulæ natura, consy-
leretur superficiem oris esse cute totum
orpus ambiente molliorem ac rariorem.
qua de re nō fortibus auxiliis indiget, &c.
Cura parulidis fiet per discussoria, antequā
suppuretur, sicuti per collutiones ex deco-
cto seminis lini, sed epulidis inflammatio
cum discussoriis ac siccis deprimentibus
auferetur, &c.

*Loci consentientes de cura affectio-
num gingiuarum.*

Gal. 6. de compos. med. per loc. cap. 1. ean
dem et methodum enarrat, quam nuper re

tulimus, sed longè satis fusiorẽ. Aet.ser.8 cap.24.& 25. Parulis dissoluenda est ante quam suppuretur per collutiones, quale sunt, succus ptisanæ, decoctum seminis lini, deinde siccis deprimenda est carnis emnentia. Similiter epulis inflammatio cum dissoluentibus & siccis deprimentibus curanda est: quòd si suppurentur, incidantur & vlcus per collutiones curetur. habes remedia epulidis ex Gal.5. de compos.med per loc.cap.9.& à Paul.lib.3.cap.26.

Auicen.octaua tertij, cap.2. loquens de inflammatione, inquit, Si materia est superfluitas calida, tunc administra euacuationem & phlebotomiam, & cura in principio cum collutionibus oris infrigidantibus, & sit in eis stypticitas, sicut aqua myrthi, & foliorum frigidorum stypticorũ, & decoctio balaustiarum glandium, & succu portulacæ, arnoglossæ, &c. Lege de his Galenum fusius in loco nuper citato, &c.

Obseruationes de repellentibus & discutientibus.

Gal.5. de compos.med per loc.cap.9. Inflammationes repellentibus citra asperitatem & discutientibus sine asperitate indigent. Hoc idem refert etiam Aet.ser.8. cap.20. Gale.6. de compos.med. per loc.capit.1. Quum gingiuarum caro sit mollis

& rara, idcirco fortibus auxiliis non indiget. Vitentur insuauia ob eius sensum, item venenosa, ne ob duos meatus subiacentes aliquid in ventrem vel pulmonem influat, &c.

De linguæ batracho.

Ranunculus, Græcè βάτραχος dictus, est tumor venarum quæ potissimum sub lingua continentur. Sunt inter Auicennianos qui morbum appellent glandulam. Crescit ac si noua lingua oriretur: vnde sunt qui velint carnē additam esse linguæ batrachum, alij apostema pituitosum.

Loci de linguæ batracho.

Paul. lib. 3. cap. 26. Batrachus, tumor est ad inflammationis similitudinem, sub lingua erumpens, maximè in pueris. Itidem adserit Aet. ser. 8. cap. 37.

De batrachi causa.

Si tumor fuerit pituitosus, omnino ab humiditate viscosa à capite descendente fiet: si verò caro addita, tunc fiet sicuti & alia caro, &c.

Loci consentientes de batrachi causis.

Auicen. sexta tertij, capit. 17. Et causa eius est humiditas viscosa, &c. vide ipsum fusius.

De batrachi indicijs.

Cognoſcitur, quia ſimilis eſt ranæ in co lore, quum ſuperficiei & venarum linguæ tumor ſit, &c.

Loci conſentientes de batrachi indiciis.

Auic. loc. cit. Eſt ſimilis glandulæ duræ exiſtentis ſub lingua, cuius color eſt ſimilis colori compoſito ex colore ſuperficiei linguæ & venarum quæ ſunt in ea, & eſt ſimilis ranæ, &c.

De batrachi curatione.

Conſiderandum in primis eſt, num in puerulis, an in perfectæ ætatis hominibus cura fieri debeat: nam ſi in puerulis, tunc collutiones tantùm conueniunt: ſi verò in maturis hominibus, tunc primùm ſectio venæ ſub lingua: & ſi ranunculus magnus fuerit, oportet vt ſcindatur & extrahatur. Verùm in primis experiendæ ſunt medicinæ corroſiuæ, inciſiuæ ac reſolutiuæ: deinde ſi nihil profeceris, nil erit quod ab operatione manus te excuſet. Medicinę igitur in principio parantur ex ſale, ammoniaco, & gallis, & diu fricetur locus, deinde flore æris, dragacanto, & ſimilibus vti poteris, &c.

Loci conſentientes de batrachi curatione.

Aet. ſer. 8. cap. 37. In cura hoc diſcrimi-

nis

is est, vt aliter in pueris ac imperfectæ ætatis hominibus medendum sit, siquidẽ is sectio venæ sub lingua, illis verò collu iones tantùm cõueniunt. lege de his Paul. ib.3. cap. cit.

Auicen. sexta tertij, cap. 18. Experiantur n ipsa medicinæ corrosiuæ, incisiuæ, reso-utiuæ, in quibus est superflua exiccatio, vt al, ammoniacus, & fricatio cũ flore æris, & dragacanto, & administrentur phlebo-omiæ sub lingua & medicina fortis alco-a: si autem non valuerint, non erit excusa-io ab operatione manus, &c.

De *aphthis, id est, oris vlceribus.*

Quas Græci ἄφθας dicunt, Auicenniani alcola, nos pustulas in superficie oris ap-pellamus, &c.

Loci consentientes de aphthis.

Gal. 6. de comp. med. per loc. cap. 4. Aph-thæ sunt vlcerationes in superficie oris obortæ, habentes quidpiam caliditatis igneæ, &c.

Aet. ser. 8. cap. 39. idem refert. Auicen. sexta tertij, cap. 23. agit de his sub nomine alcola & vlceribus malignis, &c. Vide Hip-po. 3. aphor. aphor. 24. ibi, In ætatibus ta-lia contingunt paruis & nuper natis puerulis, oris vlcera que aphthæ vocan-tur, &c.

De

De causis aphtharum, id est, oris vlcerum.

Fiunt aut à lacte nutricis vitiato, aut e humorum vitiosorum ad hos influxu, au ab acredine eorum quæ bibuntur ac com duntur, &c.

Loci consentientes de causis aphtarum.

Gale. 6. de compos. med. per loc. cap. 4 Fiunt vt plurimum pueris lactentibus quum vitiosum fuerit nutricis lac, aut no probè ipsum concoxerit infans, &c. Auic sexta tertij, cap. 23. Non accidunt eis ni propter malitiam lactis, aut malitiam di gestionis eius in stomachis ipsorum, & quandoque accidit ex humore omni. Aet loc. cit. Fiunt etiam in his qui ad perfect ætatem peruenerunt, tum propter vitioso rum humorum ad os defluxum, tum pro pter acredinem eorum quæ bibuntur ac c meduntur, &c. lege aphoris. 3. Galen. com ment. 24. ibi, Causa harum nil aliud es quàm mollities instrumentorum, quæ ne que tactum, neque lactis sustinent qualita tem. Et com. 32. eiusdem, vbi, inquit, à sub stantiam tenuem habentibus, & à morda cibus humoribus fieri, &c.

De aphtharum indicijs.

Cognoscuntur ex tactu & visu aphthæ

ex

x tactu, dum color & tumor excitantur: isu cognoscuntur ob colorem: nam albus ituitam, flauus bilem, rubeus sanguinẽ, niger atram bilem significat, &c.

Loci consentientes de aphtharum indicijs.

Aet. ser. 8. cap. 39. Cognitio omnium fa-lis est, vt pote visui & tactui subiecta: ad ctum quia calidiores quàm expediat loci nt, tumorésque excitantur: visu verò co-noscuntur ob colorem, nam rubicundio-s à sanguine, &c.

Auicen. sexta tertij, cap. 23. Cognoscitur colore suo: album enim est phlegmati-im ex phlegmate salso in pluribus, & ci-inum est cholericum vehementioris in-ammationis quàm alia, & nigrum est me-ncholicum & rubeum, clarum est san-uineum, &c.

De cura aphtharum.

In primis curandũ est, vt humor ex quo cerationes fiũt, statim euacuetur, deinde it venæ sectio: nã in his vlceribus maxi-è cõducit: quibus peractis, tũc si subrubræ erint vlcerationes, vti oportet refrigerã-bus, & moderatè adstringẽtibus à princi-io præsertim & in puerulis, deinde his q̃ ci-a mordacitatẽ discutiũt. Si verò subflauæ erint, tũc similibus vtendũ, sed frigidio-

ribus

ribus: si nigræ, discutiẽtibus, &c. In adult
verò efficacioribus remediis vtendum, &c

Loci consentientes de cura aphtharum.

Auicen. loc. cit. cap. 24. Oportet vt inte
datur primò humori dominanti & facie
ri alcola, & euacuetur ex corpore toto, si e
dominus, deinde phlebotometur ex ven
quæ sunt sub mento. Phlebotomia eni
confert omnibus ægritudinibus oris cal
dis, &c. Galen. 6. de compos. med. per lo
cap. 4. Quæ in superficie tantùm sunt, fac
lè ex moderatè adstringentibus curantu
quæ verò diuturna & depascentia sunt, f
tioribus remediis vtendum. Aet. ser. & lo
cit. Si subrubræ infantium vlceration
fuerint à principio cum his quæ mediocr
ter adstringunt & refrigerant: deinde h
quæ citra mordacitatem discutiunt: si sul
flauæ, iisdem similiter vtendum, verũ m
gis frigidis, &c. Vide fusius.

Obseruatio in cura aphtharum.

Auic. sexta tertij, cap. 24. Et oportet
alienet omnia olea, vsque ad oleum de ol
uis, &c.

Aphthis nocentia.

Nocent ori & palato quædam speci
brasicæ & capparorum, lacticinia, melo
gia, nuces, raphanus.

Ap

Aphthas curantia.

Ad vlcera oris prosunt absinthium, om
bacium, alumen, butyrũ, camomilla, cam
bora, acatia, aloes, verbena, lutum arme-
um, plantago, rosa, rubus, spodium, dra-
acantum cum amylo, & aqua rosacea dis-
olutum, granata mala, galla, oliua, malua,
tium, lac, aphodillus, &c.

De aphtharum prognosticis.

Auic. loc. cit. Cholericum est vehemen-
is inflãmationis, sed omnibus malignius
st melancholicum siue cum apostemate si-
e singulare sit. Et omne vlcus eueniens
i superficie oris est velox ad dilatandum.
. Scito vlcera in temporibus pluuiosis &
i febribus pestiferis multiplicari. Quòd
erò vlcus facile dilatetur, vt ait Auicẽn. ex
o fortè contingit, quòd locus in quo vlce
a fiunt, caliditate non deficit, & cutis mol
lis & humida facilius vlceratur. Paul.
lib. 1. capit. 10. Quod modo cru-
stæ nigrescit, omnium per-
niciosissimum & le-
thale est,
&c.

IOANNIS BACCHANELLI

Regiensis, De consensu Medicorum in curandis morbis,

Lib. III.

De tonsillarum columellæq; inflammationibus.

Onsillæ, aliàs glandulæ, o quandam glandis similitudinem, à tole, qui author Festo est faucium tumor, di ctæ sunt, fiúntque circa columellam ex vtraque parte infra fauces, & Græcè παρίσθμια, & Arabicè amygdal vocantur. κιονὶς verò siue gurgulio, vel columella (quanquam gurgulio propriè par sit gutturis à naribus ad pulmonem, constans ex cartilagine & carne per quam spiritus meat ac remeat) accipitur tamen pro columella caruncula, quæ dum summa exstit, gurgulio dicitur: dum verò colũnæ instar propẽdet, columma vel columella: hæc dũ superius angusta est, & inferius rotũda ob vuis similitudinẽ vua & vuula dicitur dũ verò gracilescit, vel ab influxu humid laxio

laxior euadit, tanquam loro similis pendens, lorum dicitur.

Loci consentientes de tonsilis & gurgulione.

Gale. Aphor. 3. com. 26. Tonsillæ sunt locorum ad isthmũ attinentium inflammationes. B. Intellige per isthmum, partem illam quæ os & gulam interiacet dictã per metaphoram. Aet. ser. 8. cap. 40. Gurgulionem quidem columellam appellant, vuæ verò nomine accipienda est quædam in eo affectio, quum vuæ acino simile summum gurgulionis apparet. Lorum verò aliam affectionem vocant, quum ex suffitis, nimium ignitus gracilescit, & loro similis propendet, &c.

Gal. 6. de compos. med. per loc. cap. 3. Columella carnosa quædam est particula in summo ore dependens, quæ duobus nominibus appellatur à veteribus Græcis gargareon & cion, id est, gurgulio & colũna: quamquã non cion, sed cion idem posteriores medici, id est columellã vocarint: nec dicenda vua est, quum sit hæc gurgulionis affectio, &c. Gal. Aphor. 3. cõmen. 26. Tonsillæ sunt nonnunquam solius tunicæ ventri ac gulæ & faucibus totique ori cõmunes inflammationes, nonnunquam verò & subiectorum ipsi musculorum, &c.

De causis tonsillarum & gurgulionis.

Omnis inflammationis causa procatarctica est, vel nimia meri potio, multáque ciborum maximè acrium deuoratio. Causa verò antecedens est humorum influxus, vel humores liquidi, quibus lingua larínxque & aspera arteria humescere solent, ad malignū redacti, vel vapores ipsi à febrili calore concitati ac elati. Causæ coniunctæ sunt humores ad actum inflammationem reducentes, &c.

Loci consentientes de causis tonsillarum.

Gal.6.de cōpos.med.per loc.cap.3. Fiunt hæc, quemadmodum dictum est de aliis inflammationibus, ex humorum influxu, &c. Aet.ser.8.cap.45. Tonsillarū inflammationes plerunque fiunt à nimia meri potione, & à multa ac auidiore ciborū deuoratione maximè acrium & asperorum: fiúntque iis maximè, qui plurimo abundant sanguine, vel pueris qui texturam habent teneram. Auic.nona tertij, cap.12. Illis quandoque accidit catarrhus apostemans eas (nam de columella loquitur) ita vt prohibeat anhelitum, & quandoque mollificatur vua præter apostema, & indiget eo

quod

quod adſtringit,&c. B.Scias quòd Arabes quatuor vuulæ morbos enumerant, & ſunt apoſtema, vlcus, corroſio, & caſus. Apoſtema fieri poteſt à quacunque materia, vlcus tantùm à materia vlceráte, corroſio à multa & acri materia, caſus à ſanguine vel à pituita gurgulionem remolliente.

De columellæ indicijs.

Cognoſcitur facilè per viſum, ſi lingua deprimatur, vel ſi æger in radice linguæ aliquid inſiſtere ſentiat, difficultas præter hæc deglutiendi adeſt, item dolor, & interdum febris, cognoſcuntur humores ex eorum coloribus, apoſtema verò, vlcera & corroſiones per ſe ex viſu manifeſtant, &c.

Loci conſentientes de columellæ indicijs.

Gal.6.de compoſ.med.per loc.cap.3.Cognoſcitur hoc ſi quis aperto plurimum ore toto linguam deprimat, &c.

Aet.ſer.8.cap.45. In tonſillarum inflammatione accidit difficultas tranſglutiendi, dolor & aliquando etiam febris, &c. Vide in hoc Auicennam, qui tantam deglutiendi difficultatem interdum eſſe inquit, vt æger digitis ſuis eam comprimere cogatur, donec tranſglutiat, & hoc præſertim fit, quum tonſillæ & columella plus iuſto humiditatis recipiunt, vel laxantur, vel

inflammationem experiuntur.

De cura tonsillarum & gurgulionis.

Si ex inflammatione periculum immineat, primò euacuandũ per sectionem venæ cubiti, deinde reuellendũ ac deriuandum cum cucurbitulis collo ac mento affixis, & cũ gargarismis, primò leuiter adstringentibus, postea ex decocto furfure, passularũ paratis. Quòd si ad suppurationem vertantur tonsillæ, tunc fiant gargarismi ex decocto caricarum & aqua mulsa: si verò augescat morbus, venæ sub lingua secentur, aluúsque subducatur, póstque pharmacis acribus multùm discussoriis vtendũ est. Si verò quispiam sectionẽ gurgulionis moliatur, reuera præstantius est cauterio gurgulionem resecare, quàm ferro: siquidem nullo potiore remedio tota humiditas ad illã extremitatẽ defluxa exiccabitur quàm cauterio. Vstionem siue incisionẽ fiendam denotãt vuulæ attenuatio, & si ab extremitate eius resudet veluti pus, & liuiditas eius partis appareat, &c.

Loci consentientes de cura tonsillarum & gurgulionis.

Gal. 6. de cõpos. med. per loc. cap. 3. Communiter tum tonsillis, tum columella inflãmatis aut exulceratis in principio cõueni

nit quies, inedia & cõsequens diȩta, gargarismi simplices leuiter adstringẽtes. In vigore morbi aluus subducatur, gargarismi ex decocto ficuum aut ptisanȩ succo, in quo passulæ sint incoctȩ. Si verò tonsillæ ad suppurationem veniunt, gargarismi fient ex decocto ficuũ, aut aqua mulsa calida: si amplius augescat malum, & principiũ suffocationis suspectũ sit, aluus forti clysteri vel glande subducatur, vena cubiti secetur, cucurbitulȩ cũ scarificatione collo ac mento affigendæ, fomẽtis ac cataplasmatis frequentius & gargarismis vtendum. Quòd si morbus ad nullum horum præsidiorũ cedat, sed augeatur, venæ sub lingua secẽtur, aut iuxta angulos oculorum vel ea quæ in fronte est, &c. De sectione gurgulionis loquitur Hippo. prognost. 3 cap. 9. tex. 13. ibi, Gurgulio cum periculo secatur, aut vritur, & scarificatur, quandiu rubidus fuerit & magnus: nã inflammatio ad hæc consequitur, & sanguinis eruptio, sed hunc oportet aliis medicamẽtis extenuare. Vbi verò separatũ fuerit, quod sanè vuã vocant, extremúmque gurgulionis maius & liuidũ fuerit, superior verò pars tenuior, in hoc sanè tẽpore tutum est manus admoliri: præstat autem aluo prius euacuata manũ adhibere, si tempus permittat, & homo non suffo-

cetur,&c.Auicen.nona tertij,cap.15.Consy
deretur vuæ subtiliatio & detumitio, &
propriè in inferiore parte eius,& si ingros
satur extremitas eius,& refundat ex ea si
cut pus,tũc est melior hora incidendi cum
ferro aut medicinis cauterizantibus, &c.
B.Quoniam vocis plectrum est columella
vt Gal.de vsu partium, & in eius incision
sequatur quãdoque sanguinis profluuium
fiátque ex eius abscissione frigidior inspi
ratio, vnde fit vt thorace & pulmone refri
geratis quãdoque multi intereant.Idcirco
cautius procedendũ arbitror , ne dum par
tem sanare cupimus , maius nocumentum
inde sequatur. Habes etiam remedia pe
omnia morbi tempora ex Aet.ser.8.cap.45
& à Paulo libr.3.cap.26. Vide & alios pra
cticantes,&c.

De angina & strangulatione.

Angina quæ à Græcis συνάγχη dicitur,est
musculorum,faucium interiorum inflam
matio,qua fauces anguntur & strangulan
tur,anhelitum vel deglutionẽ impediens
sicuti παρασυνάγχη exteriorum. Hic mor
bus ab imperito medicorum vulgo defle
xa voce à synanchi,Squinantia dicitur.Di
citur tonsillæ etiam , quamquam Plinius
tonsillas ab angina seiungat. Strangulatio
verò

erò est subitus ob inspirationis defectum
nteritus. Angina quatuor hadet differen-
ias, vt infra in Aet. videbitur.

Loci consentientes de angina & strangulatione.

Gal. Aphor. 4. comment. 34. Quum mu-
culi gutturis anteriores vnà cum ambien-
e tunica inflammationem patientes viam
piritus valent intercludere, medici talem
lispositionem vocant synanchen, &c. Paul.
ib. 3. cap. 27. Angina quæ συνάγχη à Græcis
licitur, musculorum faucium interiorum
est inflammatio, sicuti parasynanche exte-
riorum. Auic. nona tertij, cap. 8. loquens de
suffocationibus describit esse apostema in
gutture anhelitum vel deglutionem vel
vtrunque impediens, &c. Gal. Aph. 4. com-
ment. 34. Strangulatio nil aliud est quàm
subitus interitus ob inspirationis defectũ,
qui fit ex angustia alicuius instrumenti ex
iis qui seruiunt respirationi, &c. De angi-
næ differentiis loquitur Aet. ser. 8. cap. 47.
Anginæ quatuor differentiæ existunt: pri-
ma, quum fauces inflammantur. Altera,
quum nec circa oris regionem, nec iuxta
fauces, nec forinsecus quicquam apparet,
sed iuxta asperæ arteriæ extremum suffo-
catio ægrum angit. Tertia, quum ex-
terna regio vnà cum interna fuerit iuxta

mentum inflammata. Quarta, quũ ceruicis vertebræ à ſuo loco excidunt, vnde lingua à luxata vertebra ad ſuã radicem impulſa quandoque ex ſuis propriis locis excidit, & difficultas reſpirandi magis infeſtat, vnde aperto ore ſemper hiare, atque aërem attrahere æger cogitur, &c. B. Præter has quatuor differẽtias à loco ſumptas ſunt aliæ quatuor ſpecies ab humoribus ſumptæ, ſcilicet à ſanguine, bile, pituita atra bile, quamuis rarò hæc vltima ob ſui craſsitiem eueniat. Speciẽ verò, quæ ex luxatione ceruicis verticuli contingit, caninam ſuffocationẽ vocat Auic. ad ſimilitudinem canis, qui aperto ore vehemẽter ex laſsitudine anhelat. Vide Gale. 2. prorrhet. cõmen. 54. & Apho. 4. cõmen. 35. De aliis anginæ ſpeciebus mentionẽ facit Hip. & Gal. 3. prognoſt. tex. 16. & ibi quid ſint fauces euidẽter exponit. Similiter Aph. 4. cõmen. 34. inter gulam & guttur ſpatium fauces nominat, &c. Lege de ſpeciebus anginæ Gal. 4. de loc. aff. cap. 3. circa finem, &c.

De anginæ cauſis.

Cauſæ procatarcticæ ſunt ciborũ facultas qualis eſt potus frigidę, ebrietas, nimia ſatietas, frigiditas aëris, & quæcunque ex reſpiratione attrahuntur mala. Cauſæ antecedentes ſunt totius vel partis repletio,

aut

ıt partium quæ circa fauces guttúrque
xiſtunt, vel humores fluentes, vt ſanguis,
ilis, pituita, &c. Cauſæ cõiunctæ ſunt hu-
ıores anginam actu facientes, qui partim
ıxi ſunt, partim fluunt, ex quibus binæ
ıecies pullulant: altera ſcilicet à glutinoſa
igidáque fluxione, altera vrrò à calida &
:ri, &c.

Loci conſentientes de cauſis anginæ.

Aet.ſer.8 cap.47. Anginæ cauſæ multæ
ınt, frigiditas magis quàm ardor, & pla-
æ, & ex piſcibus oſſa ad tonſillas impacta,
: potus frigidæ, & ebrietas, nimia ſatie-
ıs, & quę ex reſpiratione attrahuntur ma-
ı. Auicen. nona tertij, cap.9. Et quandoque
ıuſa eſt propter quoſdã cibos, &c. Et ſub-
ens cauſam antecedentem inquit, Quòd
on eſt ſemper repletio totius corpo-
is, nec ſuperabundat ſuperfluitas, niſi in
ıembris vicinis gutturi, & facit euenire
poſtema, &c. Et ſubdit, Quandoque acci-
unt ex ſanguine, vel ex cholera rubra,
ıt ex phlegmate, rarò verò ex melancho-
ıa. De cauſis coniunctis loquitur Gal.4.de
ic.rat.in mor.ac.comment.30. Et Hippo.
odem in loco, ibi, Synanche, id eſt, angi-
a, fit quũ hyeme veréque fluxio multa &
iſcoſa ad venas iugulares defluxerit, &c.

Vnde Gale. Fluxionum quæ à capite deferuntur, quædã sunt substantia tenues, aliæ ex crassis viscosísque humoribus fiunt. Tenues penetratis latis venis in angustioribus detinentur. Crassæ verò cõtrarium obtinent, vt in latis contineantur, strictas penetrare non valentes. Quum igitur in faucium venis tales impacti fuerint humores, pars in tumorem attollitur, &c. Scias quòd quum nerui & ligamẽta ad partes inflammatas extenduntur, tunc vertebræ vel intra, vel ad latus, ob eorum copulam, qua simul coniunguntur, citò vertuntur. Et de his lege Gal. Aphor. 4. comment. 35. & Aet in præallegato loco, &c. Vide etiam Galenum Aphor. 3. comment. 22. vbi anginam fieri inquit ex biliosis humoribus qui ad fauces autumno decumbunt, & à pituitosioribus, qui verè cum orthopnœa accidunt, &c.

De anginæ indicijs.

Indicia anginæ sunt, difficultas spirandi, febris, genarum rubor, deglutio impedita, dolor circa guttur, tumórque non extrinsecus apparens, interrupta vox. Fluxionum humoris indicia sumuntur à colore, à dolore, & à sapore. Cognoscuntur à colore, si rubidus, flauus, albus, liuens humor fuerit, A dolore, si grauis, tensiuus, pulsatilis vt

in

n ſanguine, ſi punctorius ac mordicans vt
n bile, ſi paruus & obtuſus vt in pituita,
ec. A ſapore, ſi dulcis vt à ſanguine, ſi ama-
us à bile, ſi ſalſus vel inſipidus à pituita, ſi
onticus ab atra bile, &c.

*Loci conſentientes de angi-
næ indicijs.*

Paul. lib. 3. cap. 27. Anginæ notæ ſunt, ſpi-
itus recta ceruice vix trahitur, nonnullis
ebricula oboritur, faciei rubor, æger ore
onniuet, cibum potúmque deglutire non
oteſt. Gale. 3. prædict. cõment. 16. Quia in-
lammatione vexantur muſculi in guttu-
e, meritò dolore afficiuntur, &c. Hippo. 4.
le vict. in mor. ac. tex. 30. Præterita quæ in-
uenti apparent haudquaquam tumentia
videntur, tendinéſque ceruicis poſteriores
tenduntur, vóxque ἀπέῤῥωγε, id eſt, abrupta
eſt, &c. Auic. ipſe inquit, quòd videtur lo-
qui cũ naribus, addítque exitus amborum
oculorum & egreſsio linguæ. Lege fuſius
de ſignis quando extrinſeci laborant mu-
ſculi, quandóve intrinſeci, &c. De indiciis
fluxionum humoris lege Auic. nona ter-
tij, cap. 9. ibi, Et ſigna eius quæ eſt ſangui-
nea, &c. Similiter ibi, Et ſigna cholericæ.
Et ibi, Signa phlegmaticæ ſunt ſalſedo &
ſapor baurach, &c. Lege etiam Arcul.

De

De cura ipsius anginæ.

Curatio in remouenda antecedente ca
ſa triplicem ſcopum exigit: primo vt eua
cuetur,ſecundo vt fluxio prohibeatur, ter
tio vt reuellatur. Euacuatio fiet per ſectio
nem venæ vſque ad defectum animi,excl
ſiuè,ni morbus inducias dederit,valida m
ximè exiſtente virtute cum repletione co
pioſa. At vbi morbus morã fecerit,partie
da erit ſectio venæ,ita tamẽ vt non deſine
te morbo,primùm à communi,deinde à c
phalica extraxeris, poſt hanc ad ſecanda
ſub lingua venas te conferes: verùm ſi pau
ca fuerit repletio,à cephalica eiuſdem lat
ris ad venas ſub lingua incipies: deincep
ſi abũdauerit bilis,aluus ſoluẽda erit cum
bilẽ educentibus. Fluxio prohibeatur cum
his quæ materiam incraſſant,quale eſt dia
codion & opiata,&c. Si verſio fiet,per cucur
bitulas,frictiones,enęmata. Confert etiam
diuerſio per deriuationem. Curatio in re-
mouenda cauſa coniuncta,ſiue phlegmone
diſcutiatur, ſiue in pus conuertatur, tres
etiam medendi ſcopos expoſtulat. Primus
erit repercutiens, quæ repercuſsiua niſi fa
cta euacuatione ſuſpecta ſunt. Secũdus par-
tim repellens, partim diſcutiens eſſe de-
bet,mximè dum viget morbus. Tertius di-
ſcutiat tantùm,& hoc à medio ſtatu vſque
ad

: morbi inclinationem. Quòd si ad suppu ationem inflammatio vertatur, tunc apeentibus, abstergentibus ac mundificanti is opus erit. At si sapiens à dolore premaur, tunc anodinis vt gargarismis ex la-e caprino dolori ipso vacandum erit. Inrim diæta sit tenuissima: sufficit enim sumatur ptisana, vel panis in aqua decous, & bibatur aqua, &c.

Loci consentientes de cura anginæ.

Hippocra.4.de vic.in mor.ac.tex.30. San uinem igitur ex brachiis detrahens mox nas quæ sub lingua sunt secabis, &c. Itim adserit Paul.lib.3.cap.27. Auicen. no-i tertij, capit.10. Oportet vt euacuetur in incipio vniuscuiusque materia faciens lud cũ phlebotomia & solutione vẽtris, vt retrahatur materia ad partem diuerm, saltem cum ventosis positis super lo- longinqua opposita ei, & ligatione extre itatum dolorosa, &c. Lege in hoc Mesu. Paul. fusius. De cura causæ coniunctæ louitur Mesu. capit. de synanch. ibi, Distinuamus in administratione particulariũ perationum per tempora morbi: nam n augmento sit magis vincens medicamen, stypticum & prohibitiuum agitationis, & discursionis rheumatis, &c.

Lege fuſius: nã præter has intentiones et
remedia docet in omni tempore morbi
portuna. Auic. ſimiliter loc cit. ait, ibi, In
piatur cũ medicinis ſtypticis miſtis cũ i
quæ parũ abſterſionis habẽt, & gargariz
tio cũ aceto eſt ex eis quæ repellũt & pr
hibent attractionem humiditatis plurin
deinde fiat gradatio ad maturatiua, &c.
capit. 2. Et quandoque dolor fit fortior
principio rei: quare oportet vt ſtyptic
admiſceatur aliquid quod ſedet dolorem
ſicut ſyrupus viol. &c.

Paul. lib. 3. capit. 27. loquitur de vic
quum dicit, Cibus ſit triduo aqua mulſ
inde ptiſanæ cremor cum dulci quadam
tione, deinde & ouorum lutea, &c.

Obſeruationes de phlebotomia.

Meſu. cap. de ſynan. Sit principium
ſtrum à phlebotomia ſi morbus accidit
plenitudine ſanguinis: ſi verò cum ſangu
ne abundet cholera, præponimus auacu
tionẽ choleræ ad ſanguinis detractionem
deinde facimus ſequi phlebotomiam. Pau
lib. 3. capit. 27. Non vniuerſim, ſed plur
bus interpoſitis vicibus euacuetur, ne c
mulata, vniuersímque facta euacuatione
anima ipſis deficiente ſuffocationis peric
lum ſuperueniat, &c. Auicen. nona terti
capit. 2. idem adſerit, & Aet ſer. 8. capit. 47

Obſe

Obseruatio de gargarismatis.

Auicen. loc. cit. Gargarismata postponantur, si illic est repletio, & si fuerint gargarismata dolorosa, sed administrentur post mundificationem, &c. Mirum in modum laudantur etiam vẽtosa super collum ad secundam vertebram, si deglutio fiat difficilis, &c.

Obseruatio de repercußiuis.

Mesu.loc. cit. Repercussiua nisi facta euacuatione suspecta sunt, vnde Gale.3.art. paruæ, Corpus plenum existens repercussionem non recipit, &c.

Obseruatio de victu.

Auicen. loc. cit. Et prohibeatur nutrimentum, vt sit corpus eius vtens sanguinis eius nutrimento, & conuertens ipsum à parte apostematis, quare minorem cibum necessario aut voluntariè, &c.

Nocentia gutturi.

Nocet gutturi amylum, mustum, planus, vrtica, nux, piretrum, andachora, &c.

Anginæ conferentia.

Anginæ conferentia sunt acetum per se gargarizatum, omphacium, oximel, ægrimonium cum vino, vinum granatorum, diamoron, robnucum succus rubi, ebuli, anisum cum melle, hyssopo & aceto,

garga

gargariſma, ſtercus canis oſſa comedenti viola purpurea, hyſſopus, Antirum cõfectio Haly.27. antid. diaolibanum Nic diarundinis. Auicen. prima quinti, philonium romanum, theodoricon magnũ Haly.7.antid. hiera Archigenis, &c.

De prognoſticis anginæ.

Hippoc. Aphor. 6. Aphor. 37. Ab angina habito ſi tumor fiat in collo bonum, foras enim morbus deducitur. Et ſimilis ſententia eſt 7. Aphor. Aphor. 50. Et ratio Aphorismi eſt quia ſatius eſt ex intimoribus & principalioribus mẽbris morbos extrudi, quàm è diuerſo. Hippocrat. prædict. 3. text. Angina grauiſsima eſt, ac celerrimè interimit, quæcunque nec in ceruice, nec in faucibus conſpicuum aliquid efficit, ſed plurimum doloris infert, ac ſpirationis difficultatem, orthopnœam dictam. Hæc enim eodem die, & ſecundo & tertio & quarto ſtrangulat. Quæcunque verò dolorem alteri ſubſimilem infert: attollitur verò, ac robore in faucibus efficit, admodum exitioſa, ſed paulò longior quàm ſuperior eſt. Paul. lib. 3. cap. 27. Pueris rarò talis affectus accidit, niſi cum ceruicis vertebræ affectæ loco excidunt, verùm illis ceu curã nõ recipientibus ac deploratis manum admoliri non oportet. B. Habes Aphor. 43. ſe-

cu

andæ sectionis, Strangulati ac dissoluti
ondum mortui nõ referuntur, quibus spu
na circa os fuerit: nam in iis exitiale si-
num est spuma circa os. Verùm Galen. in
iit. Nonnulli etiam strangulatorum, qui-
us circa os spuma visa est, relati sunt: vnde
iam Auicẽ. Quum tamen quandoq; acci-
it vt præfocatus spumet, deinde sanetur.
ippoc. aphor. 4. aphor. 34. Si à febre habi-
, tumore non existente in faucibus stran-
ulatio repẽte superuenerit, lethale. B. Ha
es hanc eandã sententiam 2. prorrhet. tex.
. vbi inquit, Fauces dolentes, &c. Ibi quòd
bri hui9 author à Gal. dãnatur. Et aphor.
. aphor. 35. Si à febre habito collum per-
ertitur, & vix potest deuorare sine vllo tu
iore, lethale est. B. Vbi nõ visitur tumoris
estigium, dictum inflammationẽ in gut-
ıre, vel in eius musculis esse, quare exitia
signum est maximè, quum febris adsit,
nquam vna ex causis mortẽ portẽdẽtibus:
nde Auicẽ. Si cum præfocationibus vehe-
ıens febris fuerit, tunc mors festinat, quo
iam febris facit ęgrũ magno anhelitu in
igere, &c. Et aphor. 5. aphor. 10. Quicunq;
b angina liberãtur, iis ad pulmonem ver-
itur, & in septem diebus pereunt: si verò
ıas effugerint, suppurantur. B. Dictum est
b Hipp. 2. aphor. aphor. 19. quòd acutorum

morborum non sunt certę pręnunciation aut salutis aut mortis, quia nonnunqua humor noxius ex vno loco ad alterum tr fertur, vnde si angina ad pulmonem vert tur, vel interficit, vel in pus conuersa su puratur: si ad cor, omnino ægrum perdi Auicen.9.tertij,cap.9. Quum autem faci sit viridis & denigratur situs oculorum,t ipse moritur. Similiter quando minorat pulsus, & infrigidantur extrema, & grot tudo linguæ & ipsius denigratio sunt ex gnis malis, &c.

Hippoc. prædict. 3. tex. 20. Securissim est angina, si rubor quàm maximè for vertatur. Et prædict. primo, Fauces dol tes tenues cum quadam difficultate stra gulantes velociter exitium afferunt, &c.

Authores erronei dissentientes circa anginam.

1 Adserere, ab inflammatione asperæ a teriæ strangulationem posse effici.

2 Adserere, in gutture nullum posse fie tumorem absque dolore.

3 Adserere, in angina nõ conducere repe cussiua, ne materia introcludatur.

4 Adserere, anginam pluries fieri à pitu ta, quàm ab aliis humoribus.

5 Adserere, sectionem venæ in omni a gina non conferre.

Consi

Confutatio dissentientium circa anginam.

Ad primum, Galen. Aphor. 4. comment. 4. Asperæ quidem arteriæ inflammatio ifficultatem spirandi aliquam efficere po st, strangulationem verò non potest.

Ad secundum, Gale. eodem et commen. uum tumorum triplicem differentiam numerasset, postea in fine commenti in- uit, possibile esse multitudine humidita s, pituitosæ præcipuè, madefaciente tu- icam gutturis interiorem, aliquem fieri imorem absque dolore.

Ad tertium respondet Auicen. 9. tertij, ıpit. 10. Et gargarizatio cum aceto est ex ıs quæ repellũt & prohibẽt attractionem umiditatis plurimæ: hæc tamen non con uceret, si materia esset crassa ac tenax. Vi- e tamen de his suprà in obseruationi- us, &c.

Ad quartum Gordonius & Gilbertus An lius & Geraldus de solo super 9. almans. apit. de squinantia dicunt, quòd aposte- na hoc fit secundum plurimum à sangui- ie, & raró à pituita. Præterea quum hæc nflammatio sit morbus peracutus, à fri- ;idis fieri nequit, igitur non pluries fit à ›ituita.

Ad quintum, Auicen. 9. tertij, capit. 10. Oportet vt euacuetur in principio vniuſ-

cuiusque materia faciens illum cum phl
botomia: præterea si non euacuatiua, s
tem reuulsiua in omni anginæ specie co
ueniet: habes etiam de hoc suprà plur
authoritates, &c.

De destillatione, grauedine, & raucita

Destillatio à Græcis κάταῤῥος dicta, r
aliud est quàm superabundantis humor
ex capite in partes subiectas fluxio. Diffe
à broncho qui raucedo, & à coryza q
grauedo à Latinis dicitur, eo quòd cat
rhus fauces & palatum obtineat, bronch
guttur ac arteriam, coryza verò nares t
tùm molestet. Has species destillationu
Gerardus quidam his duobus versibus e
plicuit.

Dum fluit ad pectus, dicetur Rheuma c
tarrhus.
Ad fauces bronchos, ad nares dico c
ryzam.

Loci consentientes de destillatione, grauedine, & raucitate.

Paul. lib. 9. cap. 28. Communis est om
bus vitiis excrementitiæ humiditatis e
capite in subiectas partes descensus, si in n
res defluat κόρυζα, si per palatum ad nare
κάταῤῥος, si in guttur & asperam arteriam
ita vt membranam interiorem exaspe
re

r; βρόγχος & ἀρτηριακὸν à Græcis dici-
t:, si fluxio in pectus pulmonésque de-
cumbat, tussis siue, vt ipse inquit, βῆχες
ὡς γίνονται κακοηθεῖς, &c. Gal. 6. de sympt.
c1.capite 4. Destillatio est per palati fora-
rna multorum humorũ delatio,&c. Vide
cam Aet.ser.8.cap.53.& Gale.2.prognost.
cmmen.49.ibi, Humorem de naribus se-
ctum,tenuem,& incoctum omnes medi-
grauedinem nominare solent,&c.

De causis destillationis, grauedinis, & raucedinis.

Causæ procatarcticæ sunt aër frigidus,
ora sub radiis lunæ,septentrionales ven-
dum humiditates exprimunt, similiter
r calidus,vẽti meridionales caput replẽ-
s, & humiditates liquefacientes. Item
mnus,coitus,& omnia ad caput euaporã-
a, & ipsum replentia, sicut ebrietates &
apulæ, exercitium & ira. Causæ antece-
entes sunt vel per se vel per cõsensum.Per
sunt humores superflui in capite existẽ-
s, intemperies calida, frigida, & humi-
a.Per consensum sunt à toto corpore, vt in
bribus humorem eliquãtibus:aut mem-
ro particulari, vt à stomacho in digeren-
o debili, & à reliquis membris. Causæ
oniunctæ sunt humor actu fluens, qui sæ-

pe eſt calidus, ſubtilis, interdum craſſ
& frigidus, &c.

Loci conſentientes de cauſis deſtillationis.

De cauſis procatarcticis lege comme
Aphoriſ.5.libr. 3. ibi, Auſtri caput aggr
uantes caliginoſi, &c. Item Aphoriſ.12.
13. eiuſdem libr. ibi, in commento, In qu
buſdam verò coacto in vnum & compr
ſo quodammodo capite, expreſſa mater
inutilis ad loca capite inferiora deſcend
&c. Aet. ſer. 8. capit. 53. Deſtillationis
muci cauſa eſt cerebrum, quod à frigo
ad frigidam intemperiem perducitur, &
Nam in hoc loco enumerat omnes ali
procatarcticas cauſas à me ſuperius deſc
ptas. Galen. 6. de Sympto. cau. cap.4. D
ſtillationis & grauedinis cerebrum ſt
tim cauſa eſt, vt pars quidem ſimilari
vel à frigore, vel à ſolis ardore ad inter
periem redactum, vt inſtrumentum v
rò, quatenus à plenitudine infeſtatur. L
ge latius Meſu. de cura catarrhi, ibi, A
ſterarum facit ac replet, &c. Lege ſim
liter Arcul. comment, almanſ. capit. de
tarrho. Item Gor. Sauon. &c. De fluxi
num cauſis lege Galen. de diffe. febr. ca
2. Nam ibi ex parte laborante binas ca
ſas intelliges, alteram ex accenſa caliditа
te, alteram à dolore excitato, vnde minu
plúſu

lusue attrahitur quod influit. Nam si ve-
ementior fuerit calor, multùm attrahit:
minus, tunc debilius. Similiter & in do-
ore. Ex parte verò mittente, nam si pars
iittens minus superfluitatibus abundet,
arum aliquid attrahenti parti immittit:
verò plus materiæ inutilis habeat, tan-
im ingerit amplius, quanto plus à naturæ
nodo recesserit, &c.

De destillationis indicijs.

Id scias velim, quòd destillationum in-
licia ex capitis intemperie siue calida siue
rigida sumi possunt, item à sapore, odore,
alore, & ab ipsius symptomatibus, vt gra-
ia exempli: Si caput calidæ fuerit tempe-
aturæ, facies rubescit, vel flaua est: si verò
rigidæ erit alba & pallida. A sapore, vt si
uod influit acris aut salsi, aut amari vel
œtentis quidpiam habuerit, calidam cen-
eto: si insipidi vel dulcis, frigidum. A co-
ore, vt quod rubescit, vel flauet, calidum:
uod albescit, vel liuet, frigidum. A sym-
tomatibus, vt si adsit ardor, punctio siue
mordacitas, calidum: si nullius sensus par-
ticeps cum grauitate & nariũ obstructio-
ne, frigidum. Relinquo ea etiã indicia, quę
sumi possunt ab his quæ iuuant & nocent:
sed ad differẽtiam quæ est inter tenuem &
crassam destillationem nũc transeo. Tenuis

igitur cognoſcetur ex eo dum expuitur, q
labilis ſit & fluens: at è conuerſo craſſa i
globum vertitur, & in ſe permanens no
fluit. Si quid verò in medio craſſum, & i
circuniacentibus partibus tenue fuerit
tunc iudica deſtillationem omnino eſſe te
nuem, quum hæ partes ad craſsitiem non
dum deuenerint. Signa quòd deſtillatio ſi
à toto ſunt, quia in febrium augmento au
getur, & in earum remiſsione remittitur
Similiter de particularium partium con
ſenſu intelligendũ eſt. Signa per eſſentian
in capite ſunt, ſi diu perſeuerauerit deſtil
latio, nec adſit aliarum partium morbus
de quo ſuſpicari poſsit, &c.

Loci conſentientes de indicijs deſtillationum.

Paulus libro 3. cap. 28. Qui ex æſtu gra
uedinem vel deſtillationem concipiunt
iis particulæ incaleſcũt, acris tenuíſq; hu-
mor tum per nares tum per os deſcendit, fa
cies rubeſcit & naſus. Qui ex frigore, iis
frons & caput vndique diſtenditur, mea-
túſq; athmoides dicti clauduntur, &c. Le-
ge de his Auicen. & Arcul. Meſ. & Razem
fuſius, & inuenies plura, quæ tuo arbitrio
huc traduces, &c.

De cura deſtillationum.

Sex in catarrho requiruntur medendi

ntentiones: prima regiminis regula, secunda erit catarrhi alteratio siue digestio, ertia euacuatio, quarta diuersio, quinta catarrhi interdum fluentis retẽtio, sexta accidentium correctio, ac capitis roboratio. ,egimen erit in catarrho calido, si calida mnia vitentur, & ea quæ etiam cerebrum ebilitare possunt. In frigido, somnus lonus & meridianus, & supinè dormire in rigido, malum est. Digestio siue humoris ræparatio in calido cum frigidis incrassantibus, sicut cum syrupo viol. de Iuiubis, le papauere myrthino cum aquis farfaræ, ndiuię, aqua ordei, & similibus parabitur n catarrho frigido, si crassa fuerit mateia cum calidis attenuãtibus, sicut cum syupo de glycyrrhiza, de hyssopo, de passio, ᴐxymelle simplici & composito, cum aquis ap. vener. saluiæ, decocto pectorali calido. Vacuatio in calido fiet cum fructuum decocto, cassia, manna, rheubarbaro, & cum pilulis aureis aggregatiuis de hiera simplici, In frigido, cum pilulis de hiera, cum agarico, polypodio, turbit, pilulis cochiis, &c. Vitetur sectio venæ, si possibile fuerit: si minus, fiat à vena cõmuni. Diuersio siue reuulsio fiet per caputpurgia, masticatoria & cauterizantia, vel per fricationes, lotiones, iuncturarum ligationes,

cucurbitulas & hyrudinum applicationes. Caputpurgia fiunt per liquores, per nares attractos, vtputa in calido cum aqua violacea vel hordei, &c. In frigido cũ aqua maioranæ, cum ſucco blitis, decocto nigellæ ireos vel cyclaminis. Cauteria fiãt in commiſſura coronali vel in humeris. Retentio catarrhi quæ fieri non debet niſi maxima vrgente neceſsitate, pluribus mediis perficietur: primo cum ſtypticis, vt cum bolo armenio, ſpica, olibano. Secundo cum his quæ à proprietate incraſſant, vt cum iulep violaceo, zuccharo violaceo, penidiis, diadragacanto, loch de papauere, diacodione liquido, pilulis bechichiis. Tertio cũ gargariſmis ex aqua roſacea, aceto, ſandaraca, &c. vel cũ pilulis de cynaglo. Remotio ſymptomatũ erit, per ea quæ malam capitis intemperiem ſiue calidã ſiue frigidam remouere poſſunt. Roborabitur deinceps caput in cauſa frigida cũ confectione pliris arcoticon Nic. cum diamuſco, in cauſa calida, cum electuariis frigidis, &c.

Loci conſentientes de cura deſtillationum.

Meſ. cap. de catar. Commune eſt ſex res, prima ponit ſtudium in vita patientis, ſecunda adæquat materiam, tertia abſcindit eam, quarta diuertit, quinta abſcindit fluxum

um eius, sexta corrigit accidentia, & de
is singulatim agit, vt latiùs videri potest.
Hercul. & Marcus Catinarius de his etiam
ifiùs pertractant. Videant in sua praxi qui
ptant rem medullius introspicere.

De reuulsione, euacuatione & deriuatione loquitur Gale. 4. meth. cap. 6. ibi, Destillationem fluere incipiẽtem ad contraria trahendam esse dicimus, fixam verò in laborante particula euacuandam. Similiter meth. 5. cap. 2. Quæ verò in oculis, aure, palato, fluxiones accidunt, eorum ad vicina deriuatio est per nares, &c. Hinc etiam elice quot modis fiat reuulsio. Lege etiam Aetium ser. octauo, capite 53. ibi, Expedit fontem malorum excindere sanato videlicet capite, &c.

Obseruationes in cura.

Galenus 3. de loc. affec. cap. 5. dicit, exemplificans de grauedine & destillatione, quòd qualitas & quantitas excrementorum atque causarum, quæ præcesserunt, contemplatio & capitis dispositio siue calida, vt in vstione, siue frigida, vt in refrigeratione, primùm à te considerentur: quæ nisi discretè cognoueris, idoneam dispositione curationem haudquaquam inuenies.

Ob

Obseruationes in phlebotomia.

Mesu. in cur. catar. phlebotomiam non nisi in tribus casibus fieri posse adserit: primus, si destillatio calida fuerit cum multa sanguinis copia in corpore calido: secundus, si calida descendens in aliqua principali parte figatur, vt in oculis, pulmone diaphragmate: tertius, si cum febre & maximè continua fuerit destillatio, ita vt in venis putrescere humores existimentur, in cæteris verò nequaquam.

Obseruationes de gargarismatis.

Mesu. Suspecta sunt gargarismata in quatuor casibus: primus est suspicio catarrhi ad pectus & pulmonem fluentis, id est in paratis ad phthisim & asthma. Secundus, si sit de genere subtilium, acutorum & mordicantium, eò quòd facilè cum gargarismis concitatur. Tertius, in præfocationibus quæ fiunt citò, id est, in paratis ad suffocationes. Quartus, si sit vehementis multitudinis.

Obseruationes in diuersionibus.

Marcus Catinarius in cur. catar. inquit, Nota quòd caputpurgia & sternutatoria non debent à principio fieri, sed factis euacuationibus, quia per ista fit motus & agitatio, &c.

Mes.

Mesu. Securius est regimen diuersiuum quàm abscissiuum, & licet regimen diuersiuum dilatet materiam & multiplicet, tamen multiplicatam conuertit ad partem communem non timorosam, &c.

Obseruationes in abscisione catarrhi.

Mesu. Et sunt ex stolidis qui ante digestionem & mundificationem communem administrant abscindētia catarrhi, & sunt causa cumulationis & multiplicationis ipsius. Fiant igitur post mundificationem & sedationem agitationis vehementis: in aliquibus tamen casibus in principio fieri potest, primò si ad partes nobiles reperet, aut catarrhus esset præfocatiuus, &c.

Catarrho conferentia.

Conferunt catarrho assatæ cum pipere sumptæ, betonica, bolus armenius, cinnamomum, gramen, lac caprinum, grana lauri, manna, myrrha, vitella ouorum sorbilia, fumus sandaracæ, laudani & asphalti vapor, suffumigium vtriusque storacis retinet catarrhum, item suffumigium vernicis, sebesten & hyssopus, acharistum Nicol. confectio de iacur Mes. Phylonium Romanum Auicen. loch de papauere, pilulæ pro catarrho Mes. 10. antidot. Pilulæ de papauere Mes. Rob de nucibus

Mes.

Mes.5.antid.Rob de papauere Haly.19.antid.syrup.de papauere,&c.

De prognosticis destillationum.

Hippocrates aphor. 2.aphoris. 40. Raucedines & grauedines in valde senibus coctionem non admittunt. B. Quia frigiditas illa ex senili ætate acquisita. reprimi non potest, imò & in quibusdam iuuenibus difficulter concoquuntur. Hippocra prædict. 2. tex.49. Grauedines & sternutamenta per omnes morbos qui in pulmone fatigent præire & subsequi malum est,&c. B. Ratio est, quia si grauedines sint signa indicant pulmonem malis humoribus repleri:si verò sint causæ,sunt etiam malæ,eo quòd ab aliis affectionibus prauis committantur.Lege etiam pro his aphoris. 12 & 14.& 31.libri tertij aphor. & plura intelliges de prognosticis,&c.

Authores dissentientes circa destillationes.

1 Adserere, sternutamenta in destillatione esse salubria.

2 Adserere,cum Artemide medico,plumbeam laminam pro voce tremula pectori esse applicandam.

3 Adserere, destillationes tantùm vocari quæ ex capite per asperam arteriam ad pulmonem feruntur.

Con

Confutatio dissentientium circa destillationes.

Ad primum, Galenus prædict. 2. comment. 49. Sternutamentum sequitur gradines magna ex parte, sed sanè concutit oracem,& vitiat pulmonem: igitur in stillatione non est salubre, quia ex suo otu efficit, vt materia à capite ad subiectum pulmonem descendat, vel signum est salubre ostendens per consensum etiam fici cerebrum, vt ibi Gal.

Ad secundum, Hippocrat. 5. aphoris. 24. horis. Frigida qualis est nix & glacies ctori inimica tusses mouent & destillaones, &c. Sed plumbeæ laminæ sunt husmodi, igitur pectori non applicandæ.

Ad tertium, Galenus aphor. 3. comment. . Non quas communi vocabulo destillaones consueuimus nominare, quæ scilit fiant ex capite ad pulmonem per aspeim arteriam, sed omnes fluxiones, quæ runtur per venas à capite ad partes inriores, &c. scilicet vocamus destillatioes, &c.

De tussis definitione.

Tussis, βὴξ Græcè dicta est, quoddam ggregatum ex duobus motibus, scilicet ilatatione & constrictione impetuosa pul monis & pectoris, ad expellendum nociua

à virt

à virtute expulſoria naturali pulmonis ſ
cta cum adiutorio diaphragmatis. Na
tuſsis ita pectori ineſt, ſicuti cerebro ſte
nutamentum, vt per eam nocumentum
pulmone expellatur, & à membris, quæ
pulmonis conſenſum patiuntur, &c.

Loci de tuſsis definitione.

Galenus 5. de ſymptomat. cauſ. capite
Tuſsis nil aliud eſt quàm vehementiſsin
efflatio, qua plurimus ſpiritus celerri
foras erumpens impetu ſuo extrahit, e
ploditq; excrementa meatuum ipſius c
ſtruentia, &c. Auicen. fen. 10. tra. 3. capite
Tuſsis eſt ex motibus, quibus expellit n
tura nocumentum ex membro aliquo,
hoc membrum eſt pulmo & membra q
ei continuantur. Vide de his latiùs Ga
num loco citato, capite 3. & 4. de ſympt
matum cau. Similiter de loco læſionis v
de cap. 6. eiuſdem quinti libri, &c. Vi
etiam Arcul.

De cauſis tuſsis.

Cauſæ procatarcticæ ſunt, ſicut dictu
eſt in deſtillationum cauſis, cauſæ antec
dentes vel per ſe ſunt, vel per conſenſu
Per ſe, vt mala intemperies cum materi
vel ſine materia calida, frigida, ſicca, h
mida: aut ſolutio continui, velut in vlce
pulmonis, in phthiſi. Per conſenſum, v

à

toto, vt in febribus: aut à partibus, aut à cerebro destillante, vel à pectore vt pleuritide & orthopnœa, aut diaphragmate vlcerato, vel in abscessum conuerso, aut à stomacho, splene, hepate, quum abscessum patiuntur: nam facta diaphragmatis compressione, siue à tumore, siue ab alio quodam fit tussis. Materiæ in pulmone quandoque imbibuntur, interdum inhæret, obruunt, & resolutis partibus subtilibus in petram condensantur. Causæ tussis siccæ sunt vel mala cõplexio, vel materia in pulmone cõtenta, quia vel nimis crassa expulsioni inepta, vel apostemata pulmonis, vel materia in venis pulmonis contenta, sua acuitate vel multitudine stimulans, vel imbecillitas facultatis expulsoriæ, &c.

Loci consentientes de causis tussu.

Aet. ser. 8. cap. 54. Causæ tussis sunt variæ; nam humor à capite ad asperam arteriam destillãs tussim efficit. Asperitas insuper intrinsecæ pelliculæ arteriæ asperę, ibi & potus præterlabentes tussim pronouent. Lumbrici stomachum infestãtes, etiam tussiculas paruas excitant, similiter & acris humor stomachum perturbans, & intemperies frigida instrumentorum respirationis tussim irritant: Vide de his fusius Auicen. 10. 3. tract. cap. 1. ibi, Causæ

primitiuæ tussis sunt, &c. Nam fusissi mè has pertractat. Vide insuper Galen de sympt. causis, cap. 4. & ibi intelliges quomodo intemperies tussim excitet, & à mala intemperie dolor fiat contra plu res, qui de mente Galen. hoc non posse fi ri certò affirmant.

De *signis tussis*.

Signum malæ complexionis calidæ, co gnoscitur ex præcedentibus causis cali dis, & læditur ex similibus, & iuuatur à contrariis, caliditas etiã sentitur ab ægro vehementia sitis, magnitudo anhelitus & pulsus, rubor faciei cum tussi sicca. Signa complexionis frigidæ sumuntur ex causis frigidis præcedentibus, iuuantur à cõtra riis, &c. Signa tussis ex sanguine sunt, ru bedo faciei, venarũ tensio, sapor in ore du cis, & interdum sanguis excreatur. Signa bilis sunt, flauities vultus, sapor in ore a marus, sitis, & quod expuitur, citrinũ est & vt plurimum tussis sicca est. Signa pitui tæ sunt, pallor faciei, & albedo, sapor insi pidus aut salsus cũ humiditate superflua pauca sitis, circa fauces viscosa pituita, com motio vomitus, &c. Signa atrę bilis sunt, fuscus color, sapor ponticus, tardus euen tus, lõga duratio. Signa subtilitatis & cras sitiei ex tenuitate fluxúque materiæ, &

quia ſubitò accidit,& è cõuerſo,materia viſcoſa,tarda in fluxu, &c. Signa ſiccitatis ſunt, quia ſedatur ex ſorbitione amyli, multiplicatúrq;,quum fames & ſitis adeſt, & apud ſomnum alleuiatur,ſimiliter dum comeditur & bibitur. Signa per conſenſum, eſt antecesſio læſionis ventriculi vel hepatis, tusſis adeſt ſicca, eſt inſuper minus continua & minus laborioſa, quàm quæ eſt per eſſentiam. Signa apoſtematis, vlceris,& ſimiliũ cognoſcuntur ex relatis in pleuritide,peripneumonia, & phtiſi.

Loci conſentientes de ſignis tusſis.

Aetius ſerm.8. cap.54. Tusſis quæ cum titillatione partium ab vtraq; palati parte contingit,palàm oſtendit deſtillationem à capite ad aſperam arteriam & ad pulmonem deferri: quòd ſi nihil expuatur, tenuem fluxum indicat, &c. Auicen. 10. tract.3.cap.1.de his pertractat ſignis, ibi, In tusſi frigida, eſt additio ex frigore, &c. Lege hunc locum fuſius, & habebis omnia quæ à me nuper relata ſunt. Lege etiam Arcul.

De *cura tusſis.*

Dictum eſt in capite deſtillationis, fluxum humoris eſſe diuertẽdũ, & quod iam fluxum eſt,euacuandum.Nunc etiam dicimus in tusſis cura duplicẽ ſcopũ requiri,

alterum in præparanda materia, alterum in abstergendo & præparatam educendo. Tenuis igitur & acris destillatio per infrigidantia & incrassantia, & fluxum intercipientia curatur, sicut cum syrupo de papauere violaceo, iuiubino, cum decocto hordei, iuiubarum, sebestē, vel cum diacodione tempore somni, vel pilulis bechichiis. Si verò fuerit frigida, crassa ac tenax, tunc cum calidis extenuantibus ac dissecantibus digeratur, vt cum syrupo de glycyrhiza, de hyssopo oxymellite. syrup. de prassio, oxymellite scillitico cum decocto caricarum passularum. cap. ven. hordei, &c cũ loch de pino, de scilla, cũ iure galli decrepiti, &c. Euacuatur deinceps subtilis materia cũ cassia, electuario de sebesten addita pectorali decoctione, vel cũ pilulis aureis aggregatiuis, &c. Frigida cum pilulis cochiis elephãginis. T. de ag. &c. Quod verò superest in pulmone, exiccetur tum bibendo, cum lambendo ac euaporando, de quibus satis pertractauit Mesu.

Loci consentientes de cura tußis.

Aet. serm. 8. cap. 54. Medemur tussi à tenui fluxu factæ per antidotum ex papauere capi. inspissantes, aut per alterius pharmaci dolorem leuantis. Quæ autẽ à crasso aut viscoso fit humore per extenuantia

&

& diſcindentia, inſtrumentorum reſpirationis frigiditati per calefacientia medentur. Quæ ab aſperitate, per lenientia & mordacitatem arcentia ſanantur, qualia ſunt ex arteriacis compoſitionibus ſimpliciora, &c. Gal. 6. de cõpoſ. med. per loc. cap. 1. & 3. non diuerſo à nobis ſermone hæc dilucidius pertractat, vbi habet inſuper multas ad tuſsim confectiones, &c. Lege etiam Auicen. 10. 3. tracta. 9. cap. de cura tuſsis, & Arcul. & Meſu. Vide etiam quæcunq; dicta ſunt de deſtillatione, nam huc referenda ſunt.

Obſeruationes in cura per exiccantia.

Hercul. 9. almanſ. cap. de cur. tuſsis, multas conditiones obſeruari in his iubet. Primò, quòd non niſi reiteratis euacuationibus exhibeantur. Secundò, quòd non adſit febris notatu digna. Tertiò, vt virtus conſtet. Quartò, vt incipiatur à minima quantitate, &c. Vide eum fuſius.

Nocentia & conferentia tuſsi.

Nocent tuſsi, acetum, ſuccus ebuli, præſertim tuſsi recenter factæ, nam antiquæ prodeſt mel nõ ſpumatum, nuces, &c. Conferunt tuſsi amylum cum zucharo & oleo amygdalino, ſemen bombicis, bdellium, radix chamaleontæ, cinnamomũ cochleę,

adiantum, hyſſopus, dragacantum, enula faba, fœnugræcum, cum melle, phiſtici, fur triticeum cum aqua hordei decoctum & colatum in frig. & ſic. tuſsi, galbanum gentiana, granata dulcia, iuiubæ, lac aſina vel capræ, decoctum glycyrrhizæ in vino malua, mãna, maſtix, mulſa, oua cũ melle papauer, paſſulæ, peucedanum, grana pini pulmo aſini, praſsiũ, roſmarinus ſebeſten ſemen lini, ſerpẽtaria, ſulphur, ſea, ſtorax ptiſana, terebentina cum melle, violæ, zedoaria, vrtica, radix ireos. Cõpoſita ſunt diacodion Meſu. diapapauer Meſu. in tuſſi catarrhali, diaſulphur Serap. diacodion compoſitum Serap. diaolibanum, diapenidion, diadragantum, diairis, diacalamentum, diatrion pipereon, diahyſſopum, diazingiberis, emplaſtrũ adip. Auic. ſexto tra emplaſtrum gabadi Haly. loch de pino, de papauere Meſ. de alliis Auicen. & Meſ. in quinta antid. in cur. tuſsis humidæ, loch de ſemine lini. Auicen. quinta quinti, oleum amygdalarũ dul. violaceum ſiſami, cucurbitæ. Pilulæ pro catarrho. Meſ. 10. antid. bichichiæ Meſ. ad tuſsim. Auic. ſyrup. violaceus, myrthinus. acetoſus Meſ. Iuiubinus de praſsio, de hyſſopo, de cãnis, de papauere, alteraniabim, &c. Athanaſia magna, ſyrup. de liquiritia, de calamẽto, de theriaca

maior

naior. trochiſci de ſtella, Auic. 8. 5. de ber-
beris, de papauere, de arſenico &c. Alliũ co
ctum, & baccæ lauri, &c.

De prognoſticis ipſius tuſsis.

Auic. decima tertij, loc. cit. Et tuſsis fre
quens plerunq; perducit ad ſputum ſangui
nis. Arcul. 9. almans, de cur. tuſ. Si diutur-
na ſit & frequens, in pregnãtibus abortum
facit: expuitur ſanguis fractis in pectore ve
nis. Hippoc. aphor. 6. aphor. 46. Qui gibbi
ex anhelitu aut tuſsi efficiũtur, ante puber
tatem intereunt. Lege etiã aphoriſ. 54. lib.
4. Quibus vt plurimũ tuſſes ſiccæ leuiter
irritantes in febribus ardentibus fiũt, &c.
Vide etiam Hippoc. in cap. de deſtillatione
aphor, ſuprà recitato.

Authores diſſentientes circa tuſsim.

1 Adſerere, tuſſes à nuda intemperie fieri non poſſe.

2 Adſerere, tuſsim ſiccam à nulla alia cauſa fieri poſſe, quàm à mala intemperie ſine materia.

3 Adſerere, tuſsim plerunque fieri cauſa tantùm calida & ſicca, vt Gerardus.

4 Adſerere, pilulas bechichias cõferre in omni ſicca tuſsi.

Confutatio diſſentientium circa tuſsim.

Ad primum, Galen. 5. de ſympt. cau. cap.

4. Tuſsim, inquit, fieri refrigeratis tantū respirationis inſtrumentis, ita vt affecti nihil inter tuſsiendum expuant. Itidem a Aet. vt ſuprà de cauſis dictum eſt.

Ad ſecundum, Galen. 2. prædict. comment. 42. inquit, Quòd ſi humor craſſus & viſcoſus, vel adeò tenuis ſit, vt expelli ne queat, ſiccam tuſsim efficit: vnde modicè craſſus facilè ſcreatur. Et aphoriſ. 4. comment. 54. Siccæ tuſſes ſunt, in quibus nihil expuitur: fiunt etiam aliquando ob intemperiem inſtrumentorum quæ ſeruiunt reſpirationi, aliquaudo in faucium aſperitate, vel à pauco & tenui humore deſtillante. Igitur ſicca tuſsis etiam à materiali cauſa effici poteſt.

Ad tertium, Galen. aphoriſ. 3. comment. 23. Ob hanc igitur ipſam frigiditatẽ tuſſe hyeme maximè fiunt, &c. Similiter 9. 12 eiuſdem libri, Caput prius repletum in calida & humida cõſtitutione, frigus autem ſuperueniens veluti manus quædã extrinſeca capiens ac premens, quandã vti ſpongiam, cerebri illam, quæ in ipſo cõtinetur, humiditatem, vnde fiunt tuſſes & grauedines, &c. Igitur à cauſa frigida & humida plerunq;, & magis quàm à calida & ſicca fieri poteſt.

Ad quartum dicimus pilulas bichichias

onferre tantùm in cauſa calida & ſicca,
t teſtatur Meſu. Sed tuſsis ſicca ab alia
auſa fieri poteſt, vt monſtratum eſt, qua
e re in omni ſicca tuſsi conferre non po-
uerunt, &c.

De aſthmate diſpnœa & orthopnœa.

Aſthma eſt affectus qui reſpirandi diffi-
ultatem cũ magna conamine præ ſe fert.
Hæc ſpirationis difficultas dũ modica eſt,
δυσπνοία Græcè dicitur: at quum vehemen
ior fit, & ſpirare æger ſine anhelitu &
ono non poteſt, tunc *ἄσθμα* vocatur: ſi
verò accidat in ſpirando vt non niſi re-
cta ceruice ſpiritus trahatur, tunc *ὀρθο-
πνοία* nominatur: quos igitur Græci vocãt
ἀσθματικοὺς, Latini anheloſos ſiue ſuſpi-
rioſos dicunt.

Loci conſentientes de aſthmate, diſpnœa, & orthopnœa.

Auic. decima tertij, c. 4. Aſthma eſt ęgri
tudo pulmonis cum qua patiẽs nõ inuenit
excuſationẽ ab anhelitu frequẽti, ſicuti eſt
anhelitus quo laborat præfocatus & feſti-
natus. Gal. aph. 6. com. 46. Multę ſunt ſpirã
di difficultates, ſed ſolam illam Hippo. cõ
ſueuit aſthma nominare, in qua contingit
ſatis crebrũ anhelitum fieri. Vocant *τὸ ἀσθ-
μαίνειν*, id eſt, anhelare, id quod fit in curſi-

bus & vehementioribus exercitiis, &c. Vide de his Gal. 7. de cōp. med. per loc. cap. ibi, Qui citra febrem dense respirant, &c. B. Nota quòd asthma interdū sumitur pro difficultate spiritus sine febre & apostemate, interdum pro constrictione non facta à causis materialibus, interdum pro malitia spirandi à materia crassa inhærente facta, & sic in hoc loco à Gale. accipitur, &c. Galen. 4. de vict. in mor. ac. comment. 21. Sicca orthopnœa ea est spirandi difficultas quæ sine sputis vel tussi vsqueadeò vehemens est, vt inclinari citra suffocationem qui ita afficitur, non possit.

De causis harum affectionum.

Causæ procatarcticæ sunt caliditas vel frigiditas, aëris casus, percussio, nimius corporis motus, fumus argenti viui, odor rectum pectus constringentium, &c. Causæ antecedentes per se, vt à mala intemperie frigida coarctante vel obstruente, vel à materia vt plurimum pituitosa in pulmone, vel eius bronchiis infarcta. Per consensum fit vel à toto, vt in febribus & hydrope, aut ab aliqua parte, sicut ab occipite, neruis, vertebris colli, à pectore, diaphragmate, hepate, stomacho, splene, ab occipite inquam spiritibus ad pectoris musculos transire nō valentibus, à neruis mo-

tum

m diaphragmatis impedientibus, à col-
vertebris & pectoris, quum extra ſedem
uertuntur à pectore, ſicut ab eius angu-
ia, abſceſſu, paruitate, vlcere, & colluuie,
diaphragmate, hepate, ſplene, ob eo-
m abſceſſus & vlcera: interdum fit etiã
exiccatione pulmonis, &c. Cauſæ con-
nctæ ſunt ipſi humores infarcti in arte-
is & venis pulmonis morbum facientes,
ſimilia.

Loci conſentientes de cauſis.

Auic. decima tertij, cap. 14. Et quando-
ie accidit propter multitudinẽ vaporis,
iando coarctatur in pulmone, & propter
entoſitatẽ coarctatam in membris anheli
is, & quãdoq; cauſa generationis in ipſo
t frigiditas eius. Vide de his latius apud
Meſu. cap. proprio. Galen. 7. de compoſ. me
ic. per loca, cap. 6. loquens de cauſis ante-
edentibus, inquit: Manifeſtum eſt coar-
tationem locorum præter naturã intrin-
ecus adeſſe, cuius etiã ſenſum ægri mani-
eſtè perceptant. Coarctatio verò fit, quum
ut craſſorum & tenuium humorum mul-
itudo pulmonis brõchiis fuerit infarcta,
ut tumor abſceſſui ſimilis in ipſo cõſtite-
it, &c. Auic. loc. cit. Et quãdoq; fit propter
ocumentũ in ipſo pulmone, & in eis quæ
pſi cõtinuãtur, ꝑpter inuiſcationẽ humo-
rum

rum crassorũ in arteriis & ramis eorũ, quandoque in cana pulmonis, & eius rartate, & in locis vacuis. Et istę materiæ el sæ sunt ad ipsum ex capite. Et quandoq; isti humores nocent sua qualitate, quantitate, & multitudine, & quandoque fit & rò ab exiccatione pulmonis, & quandoq; fit propter cõmunitatem membrorũ vicinorum comprimentium membra anhelitus, &c. Vide de his Gal. 4. de vic. in mor ac. com. 21. & 3. aphor. com. 26. & 4. aphc com. 50. ibi enim à quibus causis spiran difficultas fiat, apertè intelliges: lege et 4. de loc. aff. cap. 7.

De indicijs asthmatis, orthopnϾque.

Frequẽs adest anhelatio, nec spirare p sunt, nisi recta ceruice, pallescit eorum f cies. Si ab intemperie absque materia fia adest pectoris lenitas absque sensibili gr uitate, tussis sine sputo: calida ex calor sensu & ex anhelitu & pulsu magno fr quenti cognoscitur: frigida ex frigere i partibus spiritualibus percepto & ex anh litu, pulsu paruo ac tardo: sicca ex asperit te, ex siti, & à causis exiccantibus humid ex causis contrariis. Vel intẽperies omnc cognoscuntur ab his quæ iuuant & nocẽ nã calidis frigida prosunt, frigidis calid

hum

amores cognoſcuntur ex ſapore, odore, aſsitie ac tenuitate. Locus læſus cognoitur, quoniam ſi in pulmone eſt læſio, tūc ſeſt grauitas, ſcreatus, tuſsis laborioſa, difficilis anhelitus: ſi in aſpera arteria, mus adeſt in reſpirando, ſcreatus facilis: in bronchiis, ſcreatus fieri nō poteſt, niſi m multa tuſsi: ſi fiat à peripneumonia, gna ſuo capiti aſcribentur: ſi fiat aſthma toto per conſenſum ſicuti in febribus, ex o inde cognoſcet, quòd ad earum augmēm augetur, & in receſſu minuitur: ſi per ōſenſum ex partibus, facilè etiam cognoes ex earū morbis ſuperuenientibus, &c.

Loci conſentientes de indicijs aſthmatis.

Auic. decima tertij, ca. de ſig. aſthmatis, i humores vel humiditates fuerint cauſa ſthmatis, tunc aderit conſtrictio, in principio anhelitus, cū excreatione, oſcitatione, & retentione humoris permanentis, & grauitas cum ſputo, &c. Vide hunc locū fuius: nam de ſingulis ſignis hîc pertractaur. Vide inſuper Arcul. Sauo. Gordo, &c.

De cura aſthmatis & orthopnϾa.

Primus in curando ſcopus, (dummodo totius corporis repletio appareat) ſit ſectio venæ. Secundus ſit humoris pręparatio, ita vt tenuis incraſſetur, tenax & viſcoſus at-

tenue-

tenuetur cum syrupis in capite catarrh
memoratis. Tertius sit euacuatio, prout c
portuna fuerit in humore peccante. Qu
tus sit humoris cum cucurbitulis & fricti
nibus ad partẽ oppositam reuulsio. Quin
tus residuum exiccat. Sextus sit regimẽ e
his quæ dilatant anhelitum. Vitẽtur acri
acetosa, styptica, toleretur fames & potu
vitetur insuper somnus meridianus ac di
turnus, &c.

Loci consentientes de cura asthmatis & orthopnœæ.

Paul. lib. 3. cap. 29. Hæc cura sit, vt pe
abstergentia extenuantiáque medicamin
glutinosus humor & crassus abscindatu
quòd si necessitas vrgeat, etiam vena ant
omnia incidatur, & quantum vires patiu
tur, sanguis detrahatur, &c. Gal. 7. de com
pos. med. per loca, cap. 6. Cæterùm curati
ambarum affectionum aliquid commun
habet, & aliquid cuique proprium: comm
ne vtriusque est, vt redundantia humori
affectiones generantis, consumatur & ex
pendatur: proprium verò, vt si à crassis vi-
scosísque humoribus fiant, per attenuan
tia & extergentia consumantur, &c. Con
sule in his & aliis non solùm Auicen. sed
Mesu. ipse enim singula declarat. Vide &
Arcul. & alios practicantes.

Obser

Obseruationes in præparatione humorum.

Pau.loc.cit.duo notat:alterum vt quum ...ſsitiem & tenacitatem humorum ſeca... ...us & attenuamus,humiditatem cũ phar... ...acis adhibeamus,quo facilius efferatur, ...de largiorem potum anhelofis cõmen... ...t:alterum,ne vehementer calidis vel fri... ...dis in hac affectione vtamur,quia tena... ...s & craſsi humores à vehementi calore ...ſcoſiores reddũtur,& ſic difficulter auel... ...poſſunt, frigidis ne craſſeſcant ac cogan... ...r,&c.Vide ſimiliter Aet.ſer.8.cap.57.

Auic. loc. cit. Vitandæ ſunt medicinæ ...ltùm inciſiuæ, ibi, & non ſis conten... ...s,&c.Secundò,miſcendæ ſunt medicinæ ...paticæ,ſicut eupatorium, cum pectorali... ...is,præſertim ſi craſsities hepatis aſthma... ...adiungatur.Tertiò,quum morbus ſit na... ...ra longus, medicinæ ſæpius permuten... ...r,non ex eodem genere in aliud, ſed in ...dem conſimili facultate mutatæ perma... ...ant,vt voluit quarta primi, capit.1. ibi, ...nò in vna medicatione medicinam per... ...uta,&c. Quartò in ægritudinibus chro... ...cis interpolationes fiant.Quintò,ſi cau... ...coniuncta & antecedens aduerſentur, ...tendatur illi quæ magis infeſtat. De ob... ...ruationibus aliarum intentionum le-

ge Mesuen.

Conferentia asthmati & orthopnœæ.

Conferunt asthmati & orthopnœæ acetum scilliticum, amygdala amara, ammoniacum cum melle, assa fœtida in ouo sorbili, bolus armenius, calamentum, cappares saliti, decoctum centaurij Mes. dauci diptami, enulæ, caricarum, adianti, gentianæ, iuniperi, granorũ lauri, marrubij origani, pastinacæ, oxymel scilliticũ, peucedanum in ouo sorbili. pix humida cũ melle, sulphur in ouo sorbili, vel fumus eius in ore per embotum, scilla, thymus, hyssopu cum ruta, ficubus & melle, allium coctum betonica, gentiana, ius galli antiqui, galbanum, fœnugræcum cũ melle, vrtica cum melle, baccæ lauri, myrrha, violæ, zuccharum. Composita sunt, T. de agarico, alipt. muscata Nic. præsertim in pueris, diapapauer, diaprassium, loch de pino Mes. loch de scilla Serap. loch de papauere Haly. quadrumeron conf. Nic. rosata magna Nic syrupus de hyssopo, de prassio, de calamẽto, de iuiubis, de liquiritia, theodoricon magnum Haly, 6. antidota, theriaca magna Nic. hiera, logodium, hiera Archigenis, Phylonium romanum, &c.

D

De prognosticis asthmatis.

Hippoc. aphor. 4. aphor. 50. Difficultates spirandi in febre intermittente, lethales: vide etiam aphor. 46. lib. 6.

Auicen. loc. cit. Hæc ægritudo cùm accidit decrepitis, non forsitan sanatur, neque maturatur, quum ipsa in iuuenibus vt plurimum sit difficilis, & est ægritudo longa, habens cum hoc paroxysmos acutos iuxta similitudinem paroxysmorum epilepsiæ & spasmi, & multotiens mutatur ad peripneumoniam, &c.

Authores dissentientes circa difficultates spirandi.

Adserere, asthma verum non esse morbum pulmonis.

Adserere, orthopnœam non posse fieri absque febre.

Adserere, apnœam non dari posse in animali viuente.

Adserere, pulmonem esse proprium anhelitus instrumentum.

Adserere, anhelitum esse motum tantùm naturalem & non voluntarium.

Adserere, spirandi difficultatem indicare tantũmodo læsionem membrorum spiritualium.

Adserere, vinum in spirandi difficultate non esse exhibendum.

8 Adſerere, pharmaca non valde ſolue
tia in aſthmate conuenire.

Confutatio diſſentientium circa difficultates ſpirationis.

Ad primum, Razes quarto cõment. ca 1. Aſthma eſt veraciter, quod in canalibu pulmonis habet humiditates multas viſc ſas, prohibentes ex ipſarum viſcoſitate, aër trahatur quantitate opportuna. l Auic. Aſthma eſt ægritudo pulmonis, ig tur erit verus morbus pulmonis.

Ad ſecundum, Gal. aphor. 6. cõment. 4 Nonnulli ſimpliciter aſthma nominan nonnulli orthopnœam, quando abſque bre ægroti iugiter anhelitum habẽt diffi cilem: ex quibus verbis cognoſcitur orth pnœam abſque febre fieri.

Ad tertiũ, Gal. de loc. affe. cap. 7. in fin Nam impoſsibile videtur, vt animal om ſpiratione exactè priuatum in vita ſerua poſsit, quãuis animalia quæ in cauernis tent, thoracem mouere minimè videãtu quare aut exiguam fieri ſpirationẽ, vt ſe ſum effugiat, aut huiuſcemodi animal tunc ſpiratione omnino non indigere, ſe eam ſpirationem quæ per vniuerſum co pus fit, ſufficere, quippe hãc cor ipſum pe arterias efficit, ex quib⁹ apparet vt apnœ dari poſsit viuente etiam animali.

A

Ad quartum, Conciliator differētia 99.
ciendum quòd instrumentum proprium
nhelitus est diaphragma, pulmo verò co-
diuuatiuum se habens vt ad secantem ser
&c. Probat etiā alia potiori ratione, ex
o quod insēsibilis sit pulmo, tum quia
ot musculos in pectore frustrà natura pro
reasset.

Ad quintum, Auic. 10.3. tenet, quòd anhe
tus cōpletur duobus motibus, inter quos
int duæ moræ, &c. ita vt componatur ex
notu voluntario & naturali. Itidem cōfir-
nat Gal. de vsu partium, &c.

Ad sextū, Hippoc. prędictionū 1. tex. 27.
t Galen. in eodem com. At verò, inquit, ra
a spiratio, hoc est, multo tempore interpo
to, si magna est, indicat delirium: si par-
a, extinctionem natiui caloris: igitur alia
thorace etiam læsionem indicat, &c.

Ad septimū, Razes 4. cōment. Vinum te
nue & subtile facit ad asthmatis pasſionē,
i in potu accipiatur multa quantitas. Hoc
amē intellige in resolutione materiæ, vel
bi vinum sit cibus & potus.

Ad octauum, Paul. lib. 3. cap. 29. Ex an-
idotis hiera & purgatio continens, ex va-
lidissimis medicamētis petita. Idem Auic.
vtitur belleboro & colocyntide. Præterea
probatur etiam ratione, nam materię quæ

sunt à viis ductuum remotæ, educi nõ pos
sunt nisi per pharmaca vehementia: sed i
asthmate ita sunt, igitur non nisi per vali
dissima pharmaca educi poterunt, & pe
consequens vehementi indigent pharma
co, &c.

De peripneumonia.

Peripneumonia nil aliud est, quã pulm
nis inflammatio cũ febre acuta & spirand
difficultate: & est duplex, vera & spuri
vera cum à sanguine: spuria, quum ab ali
humoribus oriatur: vnde non immerit
Mesues alioquin oculatus à Conciliator
reprehenditur differentia 100. dum in
quit, veram fieri ex pituita, & esse minu
mortalem, &c.

*Loci consentientes de pe-
ripneumonia.*

Paulus libro 3. cap. 30. ἡ περιπνευμονία
φλεγμονὴ τοῦ πνεύμονός ἐστιν. similiter Aet. ser
8. cap. 66. Peripneumonia est pulmonis in
flammatio cum febre acuta. Itidem Auic
decima tertij, tra. 4. cap. 10. Peripneumo
nia est apostema calidum in pulmone. Le
ge Gal. 2. meth. & in lib. de finit. med. Item
in lib. de part. art. med. ca. 4. ibi, Peripneu
monia tantùm dicitur, quum à sola inflam
matione pulmo afficitur, &c.

Mesu

Mesu.cap.de peripneu. Ex ea quædã est
ra, quædam non vera, &c. Vide eum tu
lius, vide etiam Conciliatorem loc. cit.
e etiã de his Hippoc. & Gal. prædict.1.
t.29.Item Arcul.& Gord.& cæteros pra
ticantes,&c.

De *causis peripneumoniæ.*

Causæ antecedentes sunt angina, pleu-
ris,catarrhus,vel alia materia ab aliqua
rporis parte ad pulmonem transmissa.
ausæ coniunctæ sunt humores ibi coar-
cti & putrefacti,sicuti est sanguis, bilis,
uita: fieri enim potest ferè ab omni
more.

Loci consentientes de causis peripneumoniæ.

Haly abbas in sua praxi, Et hoc aposte-
a aliquando fit ex materia sanguinea,
t ex cholera quæ ad pulmonem incur-
, nonnunquam à catarrho à capite de-
ndente,interdum à pleuritide, iugula-
one, &c.nam pulmo imbecillis ea facilè
scipit, quæ ab aliis membris repurgan-
r. Paul.lib.3.cap.30.idem sentit,ibi, In-
mmatio fit vt plurimum à valenti-
us in eam partem destillationibus, aut
gina, aut suspirio, aut pleuritide, &c.
e causis verò coniunctis loquitur Auı-
n. decima tertij, capit.10. ibi, Et pe-

ripneumonia fit ab omni humore, sed plurimum fit à phlegmate, quoniam i membro rarò non cõtinetur humor subt lis, &c. B. Intellige Auicen. velle peripneu moniam à sanguine, & à pituita frequen ter fieri, rarò ex bile, rarissimè ex atra bi le, vnde Auic. plura capita facit de hac r quem legere poteris. Gal. apho. 7. cõmen 12. causas peripneumoniæ etiam tetigi quem fusius videbis.

De indicijs peripneumoniæ.

Indicia communia omni inflammatio ni sunt rubor, tensio, dolor. Propria sun febris acuta, grauitas absque dolore, ni pelliculæ ipsius thoracis sint inflammat quoniam tunc dolor percipitur, spiran adest difficultas, rubescunt malæ & facie nasus fit simus, venæ temporum eleuãtu appetitus deiectus est, linguę adest siccita tussis sicca præcipuè in morbi principi respiratio calida est, sputum biliosum, sp mosum, & quandoque cruentum, vigili adsunt quæ delirium & stuporem indu cunt, extremitates frigidæ, vngues liuid incuruantur, & hi plerunque in 4. vel 7 pereunt: si verò ad salutem tendat mor bus, sanguinis ex naribus profluuium se quitur, excremẽtitia per sedem excernun tur, &c.

De

De locis consentientibus de indicijs peripneumoniæ.

Gal.4.de loc. aff.cap.8. Quando cũ spi-
ndi difficultate, cui & angustia & gra-
itas cõiuncta est, acuta quoq; febris inci-
rit, is affectus inflãmatio pulmonis est:
uod si fuerit intolerabile incendiũ, angu-
æ verò & grauitatis sensus minor, erysi-
las ipsum vexare censendũ est. Et 2. de
c.aff.cap.7. Signa inflammationũ cõmu-
a sunt, vt partes inflãmatæ rubescãt, ten-
ntur, remittãtur, intumescant & doleãt.
t 2.de loc.aff.cap. 9. cognoscitur pulmo-
s inflammatio, quia tanta inducitur spi-
ndi difficultas, tantáq; angustia, vt suffo
ri laborantes videantur, ac recti sedere
ogantur, calida adest respiratio. Quocir-
vbi plurimùm perflant, iuuari videntur:
tussiendo modo hoc, modo alio colore
fectũ expuitur, vt rubrũ, flauum, rufum,
umosum, nigrũ & liuidũ: grauitatis sen-
us adest, dolórque ab imo ad pectus & ad
inam, & febris acuta adest, &c. Lege de
is fusius Aet.ser.8.cap.66. Vide similiter
uicen.decima tertij, cap.2. ipse enim ad-
it, quòd dolor ascẽdit ad iugulũ, & pulsa-
io est vsq; ad spatulam, & furculã, & ma-
millas saltẽ apud tussim, & quãdo dormit
super latus præfocatur, & lingua primò

rubeſcit, deinde nigreſcit, & quòd adeſ
inflatio oculorũ, grauitas palpebrarũ, pul
ſus vndoſus, lenis & diuerſus, & ibi reddi
rationem horum omnium. Vide inſupe
Hipp. 2. prognoſt. tex. 60. Vide etiã Arcul
& Razen 9. almans. ibi, Cum alicui ſuper
uenerit febris, & in aëris attractione tan
tam patitur conſtrictionem, vt ſe præfo
cari putet, &c.

De *cura peripneumoniæ.*

Primus in medendo ſcopus erit reuul
ſio, vt inflammationis augmentum prohi
beatur, quæ fieri poteſt cum ſectione venę
cum cucurbitulis, cum impoſitione enæ
matum, &c. Secũdus eſt humoris digeſtio
vnde ſi fuerit à ſanguine vel à bile, conue
niunt ſyrupus violaceus, iuiubinus cum
aqua hordeacea vel zucharacea, vel ſyru
pus myrthinus de papauere cum decoct
pec. Si verò fuerit à pituita, cõueniunt ſy
rupi de glycyrrhiza, de hyſſopo, oxyme
ſimp. miſcendo ſecũ ſyrup. viol. cum deco
ctis pectori conducentibus, &c. Tertius eſ
euacuatio, quę fieri poteſt cum manna caſ
ſia, rheubarbaro 7. de viol. de agarico cum
electuario de ſebeſten, &c. Quartus eſ
ſputi prouocatio, & completur cum hi
quæ in ore lambuntur, vt patet in cur
pleuritidis, &c. vide ibi plura.

Loc

Loci consentientes de cura peripneumoniæ.

Gal.meth.13.cap.4. Quum aliqua par-
cula phlegmone vrgeri cœperit, videndũ
st an propter calorem aliquem, qui in illa
ræter naturam ortus sit, an propter dolo-
em vel ipsius vel propinquæ alicuius par-
is hãc cõtraxerit, quò scilicet adempta cau
a phlegmone non amplius increscat. Post
æc consydera num vicina particula san-
uinem largius ad partẽ phlegmone ob-
essam transmittat, deinde si corpus succo-
um æqualiter auctorum redundantia la-
oret. Si igitur copus fuerit plethoricum,
el malo succo redũdet, cogimur sangui-
em mittere, & membrũ, ne quid trãsmit-
at, corrigere, &c. Aet.ser.8.cap.66. Si nil
bstiterit, vena in cubito secanda: & si vi-
res validæ fuerint, ex vtroque brachio
sanguis extrahatur, &c. vide latius Auic.
loc.cit. & Arcul. & Marcum Catin. & Sa-
uonarolam & Gordon.

Obseruatio in sectione venæ.

Herc.9 alman. Reiteratio sanguinis fie-
ri nõ debet, nisi plethoricum sit corpus, vel
membrũ influens sit hepar, vel aliqua eua-
cuatio solita, puta mẽstruorũ, hæmorrhoi-
darum repressa sit, aut si quam putaremus
ad membra principalia materiã defluere,

in alijs enim periculosa & suspecta est,&c. Auic. decima tertij, cap. I. commendat plus sectionem venæ, quàm ventris solutionẽ, quia in ipsa, inquit, non est timor sicut in solutione, quum interdum non soluat, interdum superflua sit, prohibet etiam narcotica, quoniam sputum & maturationem prohibent,&c.

Obseruationes in topicis.

Platearius, Nunquam vtendũ est repercussiuis, sed diaphoreticis & resolutiuis. Præterea caueant aquæ calidæ infusionem super caput, quia liquefacit humiditates,& superfluitates ad pectus descendere cogit, &c. Auic. loc. cit. vnum aduertit, quòd in topicis exterius applicitis maior esse debet in penetrãdo vis, quàm in pleuritide: nam in penitiori loco affectio collocata est, vnde ad cataplasmata, fomenta & linimenta addatur aliquid quod sit tenuium partiũ. Et nota quòd debent applicari tam retro supra spondilos, quàm antè ex directo partis inflammatæ,&c.

Conferentia peripneumoniæ.

Conferũt peripneumoniæ, althea, amylũ, aqua mellis, butyrum cum melle, bolus armenius, capillus Veneris, semina cucurbitæ, citruli melonũ, crocus, decoctio hyssopi, faba fressa in cibis, farina hordei, caricæ

lcæ cum fœnugræco decoctæ, ſuccus gentianæ, iuleb viol. iuiubinum, iuleb. Alzenes Meſ. in cur. pleurit. Glycyrrhiza, origanum cum melle penidij, pix cum amygdalis & zucharo, porrum cum melle, mucilago pſylij, ruta cum anetho ſicco cocta, viola, hypericō, iris, hyſſopus cum ruta ficubus & melle. Compoſita ſunt oleum de amygdalis, oleum narciſsi, de cucurbita, violaceū, ſyrupus de cucurbita, violaceus, de vino granatorum dulcium, iuiubinus, vnguentum violaceum, zucharum violaceū, confectio catafici Haly. 6. antid. Dialthea, æſypum, diapapauer, diadragacantū, diaolibanum Nic. Phylonium Nic. cum melle, loch de papauere Meſ. roſata magna Nic. ſotyra Nic.

De prognoſticis peripneumoniæ.

Hippoc. aphor. 5. aphor. 10. Quicunque ab angina liberantur, iis ad pulmonē vertitur, & in 7. diebus pereunt: ſi verò has effugerint, ſuppurantur. Et aphor. 6. apho. 16. A morbo laterali, vel pulmonia habito, alui profluuium aduenięs, malū. Et aphoriſ. 7. aphor. 2. A morbo laterali inflammatio pulmonis, malum. B. Nota peripneumoniam fieri à pleuritide, ſed non econuerſo, quia ſi mitis fuerit inflammatio, omnis humor noxius per ſputum expurgatur:

tur:si sit pernitiosa,antequã costæ patiantur,strãgulat. Et aphor.7.aphor.12. A pulmonis inflãmatione phrenitis malũ. Et secundo pronost.ca.69. Qui puruléti ex pulmonia sunt,&c. Vide tu Galeni commentũ:itẽ secundo pronost.tex.64.ibi, Quibu abscessus,&c. Et tex.67.eiusdẽ libri, Auic. Perineumonia quæ à cholera rubea fit, secundũ plurimum sua acuitate interficit,ci sit vicina cordi,& appositio cũ infrigidãtibus nõ peruenit ad locũ,&c. Mes. Et dixit Gal.quòd peripneumonia est difficilioris curæ quàm pluresis,& promptior ad interficiendũ,eò quòd solutio cõtinui in pulmone raró est susceptibilis curæ:vel quia virtus cordis non tantùm patitur,immo deficit ab inflãmatione eius,&c.Hercul. Peripneumonia longa & diuturna perducit tãdẽ ad nocumentũ hepatis,ita vt erret eius digestiua,& tumescant pedes & crura, interdum etiam venter. Auic. decima tertij, cap.2. Et Hippoc. dixit,quòd quando accidunt exituræ apud mãmillas,vel ea quę sequitur ad eas,& aperiuntur pustulæ, euadunt,& similiter quando accidunt exituræ in crure,sunt signa laudabilia,&c.

Authores dissentientes circa perineumoniam.

1 Adserere, peripneumoniam fieri non posse

posse à pituita per viam influxus.

Adserere, peripneumoniam pituitosam esse biliosa deteriorem.

Adserere, in peripnenmonia ex aliis morbis facta conferre sectionem venæ.

Confutatio dissentientium circa peripneumoniam.

Gal.2.de loc.aff.cap.9.respõdet primo, quippe iam ostendimus omnem inflãmationem ex affluente fieri sanguine, quapropter si biliosus fuerit sanguis, flauum aut pallidum erit sputum: si pituitosus & spumãs, candidum, &c. Ex quibus inferri potest hanc etiam inflammationem pulmonis à pituitoso sanguine gigni posse, &c.

Ad secundum respondet Mes.& omnes authores, quòd deterior est biliosa, quum morbus sit acutior, sæua inducens accidentia, &c.

Ad tertiũ, Pau. lib.3.cap.30. Vitabimus sanguinis detractionem, dum ex aliis morbis peripneumonia dependeat, & si in statum morbus fuerit, &c.

De sputo sanguinis.

Sputum sanguinis nil aliud est, quàm quędam sanguinis reiectatio per os vndecunque proueniens. Hîc consydera potius locum à quo sanguis emanat, quàm ipsam definitionem, vt monet Gal.

De

De causis sputi sanguinis.

Causæ eius primitiuæ sunt percussio, casus, vociferatio, acuitas vocis, vomitus laboriosus, cibi acuti, calidi, timor & angustia sanguinem acuens, sanguisuga gutturi inhærens, frigus constringens, caliditas dissoluens, &c. Causæ antecedentes sunt multitudo materiei & ciborum, aut retentio menstruorum, aut sanguis ex hæmorrhoidibus, aut abscissio mēbri, aut acuitas humoris, aut vehementia motus, aut flatuosus spiritus, &c. Causæ coniunctæ sunt, quia si proueniat à venis, erit aut incisio, aut perforatio, aut apertio, aut erosio, aut valida absterfio: si verò non prouenerit à venis, tunc erit vel vulnus, vel vlcus, quod à corrosione, vel putrefactione, vel ab abscessu sanguineo fiet, &c.

Loci consentientes de causis sputi sanguinis.

Auic. decima tertij, cap. 4. Causa primitiua fit ex percussione aut casu super pectus aut super hepar, aut à re incisiua, aut à tussi frequēti, aut à vociferatione, aut ab acuitate vocis sine gradatione, aut à rixa, aut vomitu laborioso, & propriè in præparatis, aut assumptione solutiuorum acutorum, aut ciborum calidorum, aut à timore & angustia sanguinem acuente, &c. Galenus

nus 4.de locis affectis capite octauo, Vo
præcedentes causas, aut cũ aliquis ex al
,vel in ludo,vel in certamine ceciderit,
it vbi lapis vel lignum thoracem offende
t,aut ira cum exclamatione acuta vehe-
entíq; voce, vt cytharœdis tragœdísque
cidit, vasa diruperint: vide locum hunc
sius. De causis antecedentibus & coniun-
tis loquitur etiam Gal.4.de loc.aff.cap.5.
anguis reiicitur vel rupto vel eroso vase
liquo,vel ore alicuius venæ patefacto rũ-
itur vas,vel ob sanguinis abundantiã,aut
b frigus à vicinis partibus contractũ, aut
b innatam intemperiem. Quandoque ru
tionis causa est aut vehemens motus, aut
umorum abundantia qui vnà cum crudo
& frigido & flatuoso spiritu venas exten-
lunt,&c. Lege hancmet sententiam cap.8.
eiusdem: similiter 6.de symptom.cau.cap.
.ad medium. Vide etiam Auic. decima
tertij,tract.3.cap.4. Similiter lege omnes
practicantes.

De signis sputi sanguinis.

Quoniam locũ cognoscere ex quo san-
guis emanat necessarium est, ne inter sto-
lidos quos redarguit Gal. computemur, di
ligenter aduertendum, quòd si à capite san-
guis fluat, quòd capitis vel dolor vel aliud
nocumentum præcessit, si proueniat ab
arte

arteriis, magno cum impetu exiet, erítq tenuior, rubeus cum claritate, víxque co betur. Si à pectore, præcefsit dolor: tufs & grauitas, si à pulmone. Habes Hippo aphor. 13. lib. 5. ibi, Quicunque spumosu sanguinem expuũt, iis è pulmone educti fit cũ tussi multa extenuatio corporis, al ratio in genis, &c. Nota etiã quòd spum sus sanguis de mẽte Auic. prouenire pote etiã à cana pulmonis. Si sanguis prouen rit à rupto vase, in primis erit multus, de inde paucus cũ aliquali dolore. Si ab eros vase, accidunt affatim sanguinis vacuatio nes, præcedúntq; exigua sputa, atq; acre ex capite in pulmonẽ distillationes, eríto tenuis. Sanguis ex apertione orificioru in principio est paucus, deinde augetur, & est sine dolore, sanguis ab apostematibus corrosionibus & vlceribus cognoscitur e præcefsione eorum, & interdum expuitu sanies, &c. Sanguis proueniẽs ex naribu facilè cognoscitur, tum ex rubore faciei tum quia dum exprimitur, nasus adhu fluit. Vel rem breuius sic habe: Sanguis a ore proueniens per quatuor modos cogn scitur, aut expuitur tantùm, & est ex par tibus oris: aut exit cum screatu, & est e colatorio, vel vuula palati & partibus eo rum: aut exit cum vomitu, & prouenit ve

à meri

meri, vel à ſtomacho, aut ab hepate & fi-
ibus orum: aut exit cum tuſsi, & tunc vel
ſt ex pectore vel pulmone, aut cana, aut la-
erto vocali, aut epiglotti, &c.

Loci conſentientes de ſignis ſputi ſanguinis.

Gal. 4. de loc. aff. cap. 5. Cognoſcitur ſan-
uis qui à gula & ventriculo reiicitur ex
pſo vomitu: ſi ex ſpiritualibus partibus,
x ipſa tuſsi: ſi ex faucibus & gurgulione,
x ſcreatu: ſi ex ore, ex ſimplici expuitione.
Cognoſces ex eroſa vel exeſa vena, ſi nulla
præcedente cauſa exiſtente, ſanguis pluri-
nus inter tuſsiendũ reiiciatur. Cognoſces
à pulmone educi, vbi fuerit ſanguis ſpu-
moſus. Cognoſces à partibus pectoris ema-
nare, ſi illic dolor adfuerit: nam in thorace
multi adſunt nerui, quibus dolores percipi
poſſunt. Cognoſcitur à primaria thoracis
affectione fieri, ſi neque multum, neque ru-
brũ, ſed nigricantem grumoſúmq; ſangui-
nẽ conieceris, &c. Vide etiam cap. 8. huius
lib. Itẽ Paul. Aeginetam cap. 31. lib. 3. Item
Aet. ſer. 8. cap. 59. Et Auic. 10. 3. tra. 3. cap. 4.
& ibi ad vnguem omnia intelliges. Vide
etiam Meſ. cap. de exitu ſanguinis ab ore:
ſimiliter Arcul. & alios practicantes.

De cura ſputi ſanguinis.

Primus ſcopus in medendo erit, ſex res

non naturales ad frigidum & ſiccum ord
nare, vt ſanguis cohibeatur & frigeſiat. C
bi igitur ſint viſcoſi glutinoſíque, ſtipti
& frigidi, quales ſunt ptiſana hordeace
vel ex amylo confecta, aut piſces viſco
carnes craſſæ, pingues, & animaliũ extr
mitates. Conueniunt etiam caſeus recen
portulaca, lentes, miliũ, alica ac coriza. B
batur aqua chalybeata, vitetur exercitii
loquutio, &c. Secundus erit reuulſio, qu
fieri poteſt per phlebotomiam multoti
repetitam, quæ pro ſingula vice ſit modic
Hinc valet ligare extrema, menſtrua & h
morrhoides euocare, cucurbitulas natibu
affigere, &c. Tertius eſt malam ſanguin
qualitatem temperare, reprimendo eiu
aquoſitatẽ, vel (vt ita dicam) bilioſitaten
Si enim fuerit aquoſitas illa pituitoſa, pra
paretur cum rhodomelle & ſyrupo roſ
ceo, deinde euacuetur cum myrobalani
chebulis & rheub. At ſi ſanguis fuerit b
lioſus, digeratur cũ ſyrup. roſaceo de ſem
ne acetoſę, de granatis, de omphacio, de c
toniis, myrthino, de portulaca, cum aqui
plantaginis, portulacæ, &c. deinceps eua
cuetur cũ myrobalanis citrinis & rheul
cum caſsia. Quartus eſt ſanguinis cohib
tio, quæ primùm & ſtatim fienda erit, n
forteàdeò vires ægrotantis proſternat, v
diffi

fficultas sit in reuocando. Primùm con-
enit portulaca, lapis hæmatites, corallus,
rnu ceruinum vstum, terra sigillata, bo-
s armenius, semen myrthi, flores & cort.
anatorum, gumi Arab, &c Sextus est, vt
sanguis in pectore vel ventriculo coagu-
tur, statim dissoluatur cum oxymelle
nplici & composito, cum aquis hyssopi,
abiosæ: aliqui exhibent theriacam &
agula leporis, &c.

Loci consentientes de cura sputi sanguinis.

Auic. 10.3. tra. 3. cap. 6. loquitur de sex re-
us supranaturalibus dicens, Et cibi con-
enientes eis, sunt omne conglutinatiuum
oppilatiuum, & omne consolidatiuum,
omne infrigidatiuum sanguinis, prohi-
ens feruorem eius, & custodiantur ab o-
nnibus causis mouentibus sanguinem, vt
ant cibi calefacientes, saltus, clamor, rixa,
itus, loquutio plurima, &c. Vide de his
atius Mesuem.

De reuulsione loquitur Paul. lib. 3. cap. 31.
Quibus destillatio cruentum sputum con-
itat, vena protinus debet incidi, & pro vi-
rium modo sanguis detrahi. Auicen. loc.
cit. Cura est vt succurratur cum phlebo-
tomia basilicæ, in qua existimatur esse re-
solutio singularis, &c. Et fricentur eius

extremitates & ligentur, incipiendo à superioribus ad inferiora,&c. Vide de his latius Marcum Cat. Arcul. Gord.& reliquos practicantes,&c.

Item Mesuem ibi, Secundam rem compleant administrationes phlebotomiæ cum iterationibus, &c. De Rectificatione sanguinis loquitur Auicenna loco citato. ibi, Et sumant in potu medicinas frigidas conglutinatiuas, &c. Vide de his vberius Mesu.& Arcul. De constrictione sanguinis loquitur Gal. 7. de comp. med. per loc. ca. 4. Curamus apertionem osculi alicuius vasis per obturationem,& rupturam per eius conglutinationem, & vasorum erosionem, per renutritionem erosorum. Obturatur osculum dilatatum per adstringentia, conglutinatur ruptum per eadem & quæcunque ipsis in compositione citra mordacitatem resiccantia,& glutinosi quid habentia miscent, vt lemnia terra. Renutriūtur corrosa per cibos boni succi,& pharmaca carnem gignentia, &c. Vide fusius Galen. 5. meth. cap. 5. 6. & 7. Item Aet. ser. 8. cap. 63. Et Auicen. ibi, Et confert tribuere ei in potu trochiscos de charabe,&c. Vide de his iuxta Arcul. Mar. Cat. Sauon. Gulielmum Plac. Gordonium, & reliquos practicantes,&c.

Obser-

Obseruationes de euacuatione.

Mesu.cap.de flu. sang.ab ore, Si fuerit acuitas & inflammatio & ebullitio in sanguine propter mixtionem choleræ acutæ in ipso, oportet vt euacuetur cholera prius, deinde phlebotometur: hoc enim est secũdum canonem artis, demum sequatur infrigidatio, &c.

Obseruationes in adstringentibus.

Gal.2.de comp.med.per loc.cap.4. Conueniunt adstringentia iis qui non tussiunt simplicia: sed illis qui ex pulmone, aut thorace, aut arteria sanguinem reiectant, miscenda sunt adstringentibus calida, & tenuium partium existentia, vt per totũ corpus distributio fiat: vbi verò circa stomachum aut aluum affectio hæc contingat, huiuscemodi pharmacorum mixtura opus non est, &c. Razes 15.comment. In ruptura venæ pectoris & phthisicis noli prohibere screatum perseuerante adhuc catarrhi descensu ad pectus vel pulmonem, &c.

Cohibentia sputum sanguinis.

Cohibent screatũ sanguinis, aloës, amylum, balaustię, barba hircina, betonica, bolus armenius, cinis cancri, cortices castaneorum, cauda equina, centaurium maius, nux cupressi, cydonia, & eorum flores, coagulum leporis & hœdi, colla piscium, co-

rallus,corigiola, coriandrum,cornu ceru
vſtum cum dragacanto, radix dracontea
hæmatites,gummi arabicum & amygda
larum,cortex glandiũ,flores granatorum
hyoſciamus, charabe, lachryma lentiſc
litium,lutum ſigillatum,maſtix, fructu
myrthi,mumia cũ maſtice, œnanthe,om
phacium,cortex rad.oliuæ,cortex oliban
albumen oui,pix,portulaca,plantago,pſy
lium, rheubarbarum,roſa,ſuccus rubij,ſa
lix, ſandaraca,ſanguis draconis,ſymphy
tum, ſynopida in ouo, cortex ſuberis, ſi
mach,ſpina alba,ſpodium cum ſucco plan
taginis,ſtercus apri,terra ſamia,triticum
vernix,virga paſtoris,hypocyſtis.Compo
ſita ſunt, Trochiſci hæmathicorum Me
in cur.ſputi ſang. T.de charabe,de terra ſi
gillata,de papauere,de ſtella Auic.tripho
ra ſaracenica Nic.theriaca maior Auic.ſo
tira confectio,confectio mirabilis Meſ.i
cu. tuſsis hum. medicamen Andromach
Auic.phyloniũ perſicum,diaolibanũ Ni
loch de papauere Haly, diapapauer Me
diaſulphur Serap.aqua aluminoſa, chaly
beata,athanaſia magna Auic.1.5.&c.

De prognoſticis ſputi ſanguinis.

Hippo.Aphor.4.Aphor.25.Sanguis qu
dem ſuprà qualiſcunque fuerit, malus,i
frà autẽ bonus. B. Si immoderãtia ſangu

n

is adſit, ſiue infernè vel ſupernè exeat, ſemper malũ eſt: immoderata enim nullo modo naturæ quadrant, &c. Et Aphor. 4. Aphor. 47. Excretiones in febribus non intermittentibus liuidæ, cruentæ, fœtidæ, omnes malæ. Et Apho. 4. Aph. 27. Quibus in febribus ſanguinis fluxerit multitudo quacunque ex parte, &c. Et Apho. 5. Aph. 3. Vbi ſanguis plurimus fluxerit, ſingultus aut conuulſio ſuperueniens, malum. B. Intellige niſi à plenitudine proficiſcatur, alioqui ad valetudinẽ confert. Verùm ſi ex euacuatione alius morbus ſequatur, neceſſario prognoſticũ erit malum. Nam Hipp. Apho. 7. Aph. 9. A' profluuio ſanguinis deſipiẽtia & conuulſio, malũ, Et Apho. 6. Apho. 10. Caput dolenti & circundolenti pus vel aqua vel ſanguis effluens per nares, aut os, aut aures morbum ſoluit. Et Aphor. 7. Aphor. 15. A' ſanguinis ſputo puris ſputum, malum. B. Hoc intellige de ſputo maligno quod ex pulmone educitur, alioqui ſenſus Aph. non eſſet ſemper verus. Et Aphor. 7. Apho. 37. Quicunque euomunt ſanguinem, ſi ſine febre quidem, ſalutare: ſi verò cum febre, malum: curare verò acerbis & refrigerantibus, &c. Galen. 7. de compoſ. med. per loc. cap. 4. In reiectatione ſanguinis, primum periculum eſt, ne immo-

derata euacuatio fiat,&c. Auic.10.3.tract.
cap.4.Et ille cui accidit ſputum ſanguin
eſt præparatus vt adueniat ei vlcus pulm
nis:& ille qui eſt à pectore,non eſt tantu
timoris,quantum in eo quod eſt ex pulm
ne. Et multoties quidem eſt ſputum ſa
guinis cauſa ſanitatis apoſtematis in h
pate aut ſplene,&c.Lege & Aphor.3.Aph
29.ibi, Iuuenibus autem ſanguinis ſpu
tiones,tabes,febres acutæ,&c.

Authores diſſentientes circa ſputum ſanguinis.

1 Adſerere, ſputum ſanguinis cum tuſ
ſemper à ſpiritualibus membris prou
nire.

2 Adſerere,ſpumoſum ſanguinem ſemp
eſſe indicium affecti pulmonis.

3 Adſerere,aperitiua in ſputo ſanguinis
retentione menſtruorum facto cõferr

4 Adſerere,omnem ſanguinis reiectati
nem per ſuperiora ſemper eſſe malun

Canfutatio diſſentientium circa ſputum ſanguinis.

Ad primum,Gal.4.de loc.aff.cap.5.N
verò ſanguinẽ qui à cerebro ad gurguli
nis partes internas,vt ad fauces affatim d
ſcendat, tuſsiendo educi ſæpenumero co
ſpeximus, quippe gutturi ſubito irruer
tuſsim mouere poteſt:ex quibus reprehe
di

ac Medicos,qui eruptionem peliculosissi-
um tanquã pulmone affecto credebant.
Ad secundum,Auic.cap.de sig.spu.sang.
quandoque est spumosus sanguis ex ca-
pulmonis proueniens. Et paulò pòst,Et
uma cum dolore pectoris significat lo-
um ægritudinis vnde non semper erit à
ulmone spuma,&c.
Ad tertium, Auic.10.3.de cur. spu.sang.
aueant à cibis calidis & omnibus calefa-
entibus,sed aperitiua sunt calida,igitur
on conferunt.Præterea Hipp.Aph.7.Aph.
7. Cura cum acerbis & refrigerantibus,
õ calidis & prouocantibus:sed in hoc ca-
fac vt monet Gal.5.meth.vbi per sectio-
em venæ menstrua prouocat, & non ape-
itiuis.Nec styptica cum aperitiuis admi-
cenda sunt,quum alterum ab altero facilè
n operatione impediatur.
Ad quartum,Galen.Aphor.4.comment.
5. inquit, eam quæ supra fit per os solam
xcretionem non esse semper malam, illa
uæ fit per nares omissa,quæ etiam non est
nala,quoniam Hippo.Apho.7.Aphor.37.
Quicunque euomunt sanguinẽ, si sine fe-
ore quidem salutare,&c. Igitur non sem-
per erit mala,&c.

De purulentis & tabe siue phthisi.

Empyema est puris collectio in media

inter thoracem & pulmonem regione. Tabes verò quæ à Græcis φθίσις dicitur, est pulmonis vel thoracis vlceratio cum febre de bili ac tussicula corpus cõsumens: nam à verbo φθίνω, quod est diminuo, dicta est: ex vlcere enim corpus consumitur, diminuitur, ac colliquatur. Hęc differt ab hectica, quum omnis phthisicus sit hecticus, & non econtra: præterea hectica tam ab vlcere, quàm à non vlcerato pulmone oritur. Marasmus etiam ipse cõsumptionem corporis importat quæ à febre acuta dependet. Tabis tres sunt species: vna quum corpus non alitur, ita vt summa macies oriatur, à Græcis ἀτροφία dicta altera, vbi malus corporis habitus est, in quo ferè omnia alimenta corrumpuntur, & hanc Græci καχεξίαν vocant. Tertia est quæ à Græcis dicta est φθίσις, & fit quum à capite in pulmonem catarrhus descendit, & frequens tussis oritur. Interdum tamen à medicis pro vno & eodem morbo accipiuntur.

Loci consentientes de empyemate & phthisi.

Paul. lib. 3. cap. 32. ἐμπύημα κατὰ τὰ κενὰ τοῦ θώρακος ἤ τοι κατὰ τὸν ὑπεζωκότα συνίσταται, id est, si verbum verbo reddideris, Empyema in vacuis thoracis regionibus, vel in membrana costas subcingente colligitur.

Gal.

Gal.lib.de tum.præter naturam,capit.3. ἐμπύοις,hoc eſt purulentos dicũt,quibus pus in media inter thoracem & pulmonem regione fuerit collectum. Similis ſenſus habetur 5.meth.cap.8.& aphor.6. commẽ.27. & 4.de loc.affect.capi.5.Aet.ſer.8. capt.67. Phthiſis propriè eſt vlceratio pulmonis ad ſanguinis ſpuitiones cõſequens.Gal.aphor. 7.commẽ.16.Quam propriè phthoen nominant Græci, hanc Hipp. phthiſim appellat, quæ pulmonis vlcera inſanabilia conſequitur, & totius corporis cum febre paruam extenuationem.Vide etiam hanc definitionem in lib.de fin.med.& 5.de loc. affect.ca. 3.Vide etiã Meſ.ibi', Phthiſis eſt detrimentum deſiccationis & cõſumptionis, cadens in corpus ex calore febrium habitudinalium & vlcere pulmonis.

De cauſis empyematis & phthiſi.

Empyema fit vel à ſanguinis eruptione, vel ab vlcere,aut ab inflammatione abſceſſa & rupta, aut à catarrho à capite ad pectus fluente.Cauſæ primitiuæ phthiſis ſunt aër, motus violenti corporei,regio borealis frigida & ſicca, cibi & potus ſalſi & acres ac caput replentes, caſus,percuſsio, autumnus pluuioſus,& temperies ægri frigida & ſicca, &c. Cauſæ antecedentes ſunt deſtillatio acris mordicans ac corrodens,

aut

aut præcedens peripneumonia iam putrefacta & vlcerata, aut pleuritis rupta, a putrefactio & corrosio præcedēs in substātia pulmonis, aut aliqua causarum spu sanguinis venam aperiens, &c. Causa coiuncta est ipsa materia producens phthisi ad actum, &c.

Loci consentientes de causis empyematis & phthisis.

Paul. lib. 3. capi. 32. Purulenta screatio vel propter sanguinis eruptionē, aut ab vlcere in pulmone, aut ab inflammatione abscessa & rupta, aut à destillatione à capi fluente ad pulmonem, &c. De causis primitiuis plura habes ex Auic. 10. 3. capit. 15. ib Et causa extrinseca est sicut casus & percussio aut multiplicatur quum æstati boreæ siccæ succedit autumnus pluuiosus, &c. Vide de his Arcul. fusius. De causis antecedentibus loquitur Mes. ca. de phthisi, ibi, Vlceratio huiuscemodi causam habe, aut ex præcedenti catarrho acuto, vlceratiuo, instillante in pulmonem, quandoque ex præcedenti pleuritide aut peripneumonia, &c lege eū fusius. Lege etiam Auic. 10. 3. tract 4. cap. 19. ibi, Causę vlcerum pulmonis sun catarrhus mordicatiuus, &c. Vide etian Galen. 4. de loc. affect. capit. 8. fusius de hi causis

cisis pertractantē,& alios practicātes,&c.

De signis empyematis & phthisis.

Signa ab exeuntibus sunt sputum saniei
[illegible]m signis suis, vrina est naturalis, verùm
[illegible]erdum oleaginea, interdum habet fur-
fres, quæ omnia humidi consumptionem
[illegible]nificant: in processu morbi lienteria aut
[illegible]arrhœa superuenit, & sudor in fine dige
[illegible]ionis. Signa à qualitate mutata sunt fe-
[illegible]is continua vniformis, genæ liuescunt,
[illegible]edes tumescunt, carnes consumuntur, vn-
[illegible]ues curuantur, pallidi apparent. Signa ab
[illegible]ctione læsa, malè dormiunt, pulsus minu-
[illegible]s, frequens, vniformis, diuersus in fine,
[illegible]nhelitus naturalis, sed in fine ob virium
[illegible]mbecillitatem diuersus, appetitus deie-
[illegible]tus, & quod sursum vergit, fœdi est odo-
[illegible]is, &c.

Loci consentientes de signis.

Hippoc. prędict. 2. tex. 60. Cognoscuntur
[illegible]urulenti principio si febris non dimittit:
[illegible]ed interdiu tenuior, noctu vehementior.
Si copia sudoris elicitur, ac tussiendi cupi
ditas adsit, nec quidquam tamen dignum
commentatione expuunt, si oculi caui red-
duntur, maxillæ ruborem contrahunt, vn-
gues manuum curuantur, digiti potissi-
mum summi calescunt, in pedibus tumo-
res consistunt, neque cibum appetūt, & po-
stulæ circa corpus erumpunt, &c. B. Causas

horum ſignorum habes in comment. Gal
Lege de his Paul. lib. 3. cap. 32. ibi, Phthi
cõfirmata, &c. Lege etiam Gal. 2. de mor
cau. cap. 7. & fuſius 1. de diff. feb. capi. 9. L
ge etiam Aet. & Paul. ibi, Pus collectu
atteſtantur grauitas pectoris, tuſsis valid
ſiccáque, &c. De ſignis præparatorum a
phthiſim loquitur Galen. & Hippo. apho
5. aphor. 9 ibi, Tabes fiunt, &c. Et Auice
10. 3. tract. 4. cap. 20. ibi, Iſti ſunt alati, hab
tes pectus ſtrictum, &c. vbi infert quòd c
lum gracile & longum præ ſe ferunt, & h
meros ad modum alarum & ſcapulas qua
à pectore ſemotas habent, ſi macilenti ſi
& carnem cum humorum acrium influx
mollem habeãt, ad phthiſim inclinati ſun
Vide de his fuſius Arcul. & Galen. de di
feb. 1. capi. 9. Cognoſce etiam ex Galen.
Hipp. prognoſt. 2. tex. 62. Quatuor erupti
nis ſuppurationis ſigna, quæ ſunt dolor, ſ
randi difficultas, tuſſedo, & ſcreatio: quæ
contineantur, & vehementer infeſtent, c
lerem ſignificant eruptionem: ſi minu
diuturniorem, &c.

De cura phthiſis & empyematis.

In primis an phthiſis curari poſsit, leg
Conciliatorem differentia 193. Si curand
erit, vnica erit intẽtio, vt videlicet cauſa
tam conſeruatricem, quàm productrice
am

moueamus : quæ ſi fuerit à ſanguine, per
ſtionem venæ reiteratã:ſi à bile,per cho-
loga:ſi à phlegmate,per ea quę pituitam
acunt: quanquam ſciam Auicen . à Raze
hoc differre , vt ipſe ſolutiua ad cauſam
mouendam exhibeat , quæ à Raze ratio-
phthiſis factæ interdicuntur.Si verò fiat
thiſis à pleuritide, cura erit in capite
puritidis nota.Si ab empyemate,tunc pu
concoctio adiuuetur,deinde euacuetur:
m ſuppuratio ſi rumpatur , vel deorſum
ndet,& expurganda erit per aluum, inte-
na, ac veſicam :ſi ſurſum , verſus pulmo-
m,tunc per aſperam arteriam elicita tuſ
educetur . Verùm ſi neutra harũ via à na-
ra tẽtetur,ſupereſt tãtùm,vt locus in quo
nies conſiſtit,ita aperiatur,vt extrudi poſ
. Si phthiſis proueniat ab vlcere, tunc cu
eritvt in primis vlcus abſtergatur cum
drome lle , aqua hordeacea, cũ cicerũ ac
chari,vel cũ decocto hyſſopi,&c . deinde
xus deſtillationũ prohibeatur cũ his quę
lmonem roborant, ſicut eſt ſyrupus myr
inus,puluis pulmonum vulpis , &c.Ter-
ò, reſiduum permanẽs exiccetur cũ mel-
& galbano,deinde vlcus conſolidet̃ con-
olo armenio.Aliqui exhibẽt lac quod ab-
ergendi , & conglutinandi vires habent:
nt qui exhibẽt aquam hordeaceam cum
cancris

cancris fluuiatilibus coctam, & præcipu
confert, &c.

Loci consentientes de cura phthisis & empyematis.

Mes.cap.de phth.Primam rem complen
quę abscindũt nocumēta catarrhi, & si ca
sa eius fuerit ex empyemate, peripneum
nia & pleuritide, cura eorum dicta est.S
cundam rem complent euacuationes ca
sas abscindētes, vnde si cognoueris ex ple
tudine sanguinis, phlebotomamus ex ba
lica: si cholerá abundare, euacuamus. Au
ca.de empye.Cúmq; eruperit sanies, & e
stimas quòd pauca sit, vt mundificetur cu
sputo ad quadraginta dies, tunc oportet
administrentur post eam abstersiua, laua
ua, mundificatiua, dando ea in potu, quu
incipit expui, id quod erumpitur, & cu
decocto hyssopi rad.lilij, syrup. de mel,
&c.Paul.lib.3.capit.32.Puris concoctio p
mùm adiuuanda est fomentis, cataplasm
tis: promouet etiam rupturam vomicæ
ni lateris incubitus, mulsæ sorbitio & si
cus ptisanæ cũ melle. Valentius decoctu
hyssopi & thymi cũ melle, &c. Vide latis
de his Galen.5.meth.cap.8.& Aet.ser.8.ca
65.& de cura vlcerum, 5. metheo.capit.1
Auic.de cura vlcerum partium pectoris,
inuenies quæcunque à me dicta sunt, &

Obseruationes in cura.

Galen.5.meth.cap.8.In vlcere pulmonis rimùm fac,ne magno ęger vtatur respira ,sed semper agat silētium.Præterea sta-m à ruptura vasis facta , curam incipias, uòd cruētum adhuc vulnus priusquā phle monem excitet , glutines. Mesu. cap.cit. Quando consolidatio & conglutinatio vul eris quæritur , tunc cibaria sint desiccati-a , non eleuata in gradu, multæ exiccatio is,& sint conglutinantia, vt sunt extremi-ates porcorum & hœdorum , &c. Et paulò nfrà. Prohibeatur eis omnis lubricitas vē ris & constipatio viscerum : nam lubrici-as vehemens resoluit virtutem,&c.

Conferentia tabidis.

Conferunt tabidis,ius adipis capræ bibi um , amylum, barba hirci cum aqua hor-lei,betonica,lutum armentum, butyrum, lecoctio cancrorum , dragacantum, fœnu-græcum, gumi albotim , peucedanum,pix humida , plantago , portulaca , confectio licta mirabilis . Mesu.in cur. tus.hu.loch le pino , de papauere , Troch.de papauere Haly.Phthisicis cōferunt radix acori cum ptisana,& betonica,berbenaca,cancri cum aqua hordei,decoctio scilicet citoniorum, cocleę cum vino,iecur apri vel lupi,semen lini,lutum armenium,marrubiū, porrum,

pulmo cerui, plantago, saluia, stercus va
carum, confectio de satyrion Mesu. conf
ctio dicta mirabilis, confectio de iacu
Mesu. in curanda phthi. diadragacantur
diapenidion, diarrhodon, diapapauer Ni
phylonium rom. loch de spodio Auic. loc
album Mesu. in cu. tuss. hu. syrup. de pap
uere, violaceus de hyssopo, de psylio. M
Triasandali Nico. Troc. de camph. Mes
de citoniis Serap. de arsenico & zacharu
ros. nouum.

De prognosticis phthisis & empyematis

Aetius sermone 8. capitu. 65. Quonia
rumpuntur suppurationes vel sursum, v
deorsum. Quę vero sursum, in vacuum t
racis locum funduntur, & periculosior
sunt. B. Nota quòd suppuratio multis m
dis terminatur, aut statim sua multitud
ne suffocat, aut à colluuie pulmo putref
vnde phthisis; aut sputo expurgãte liber
tur, aut per viam magnæ venæ ad vesica
cum vrina crassa extruditur, aut per via
secessus per intestina euácuatur, aut per
morem in cute pectoris enatum & ruptu
educitur, qui modi ferè omnes præter pr
mos optimi reputantur. Hippocrat. aphc
5. Aphoris. 11. Qui à tabe molestantur, si s
tum quod excusiunt, graue olet iniectu
carbonibus, & capilli à capite defluur
letha

thale. B. Capilli defluunt vel ob maxi-
um alimenti defectum, vel ob humo-
um perniciosam corruptionem, & est pes-
num signum.
Hippo. aphor. 5. aphor. 12. Quibuscunque
be laborantib⁹ capilli à capite defluunt,
alui profluuio superueniente moriun-
ur. Et aphor. 5. aphor. 14. A tabe habito pro
uuiũ alui superueniens, lethale. Et aphor.
. aphor. 27. Quicunque suppurati, aut a-
uam intercutem patientes vruntur, aut se
antur, si pus aut aqua vniuersim effluxe-
it, omnes moriuntur. B. Vide etiã aphor.
o. & 13. & 22. & 29. lib. 3. circa hanc ma-
riam: item 8. libr. 4. Et aphor. 7. aphor.
5. A puris sputo phthisis & fluxus: quum
erò sputum retinetur, moriuntur. Aet. ser.
. capi 67. Difficillimè curantur vlcera pul-
nonis, eo quòd citra tussim non repurgan
ur, & à tussi mutuò vlcus corrumpitur.
'ræterea pharmacorum vires ad vlcus per
ingere non valent, priusquam in ventre
ermutãtur. Præterea pulmo per spiratio-
es semper mouetur, & tussiendo lanci-
atur. Itidem si curentur, ita vt fistulosæ
& callosæ cicatrices relinquãtur, progressu
temporis fricantur, & leui ex occasione re-
cidiuantur. B. Vide de his fusius Gal. 5. met.
cap. 8. & 7. de compos. med. per loc. Intelli-

L 2

ge tamen tu vt Gale quòd vlcera in super
cie pulmonis facta curari possunt, sed ant
qua & à phlegmone facta difficulter, v
planè nūquā sanari possunt. Vlcera verò p
ctoris facilius curantur, tū quia carnosu
est pectus, tum quia paruo motu indige
tum quia substātiam ita mollem & ad er
sionem pronam non habet vt pulmo. Vi
de his latius Galen. loc. cit. & 4. de loc. aff
capit. 5. ibi, Vlcera in pulmone, &c.

Hippo. aphor. 5. aphor. 15. Quicunque
morbo laterali suppurātur, si in 40. dieb
purgantur à die qua fit ruptio, liberantu
si minus ad tabem transeunt. Et progno
2. text. 6 . Supersunt, quos febris eodem d
dimiserit, & cibum citius appetunt, & à
ti liberati sunt, & venter exigua & con
stentia deiicit, & pus album leue & conc
lor est, & sine labore ac tussi valida reiic
tur. Qui verò contrarium habent, pereun
&c. Et 2. prognost. text. 52. Quicunque d
lor circa thoracem & pulmonem non des
nit, adhibitis opportunis auxiliis, in su
purationem verti sciendum est. Vide te
xtus alios sequentes ad prognosticū etiar
maximè spectantes.

Galen. 5. meth. ca. 8. Si phlegmone seme
inuaserit, exigua glutinādi est eius spes, i
longius tamē protrahere potest tēpus, &

B. R.

Ratio eſt, quia in pulmone nec ſanies nec pus elui poteſt, quod in phlegmone ſota prima eſt intentio, nec vulnus glutinari, quum in perpetuo motu ob reſpirationem pulmo ſit.

Authores diſſentientes circa empyema & phthiſim.

Adſerere, omne empyema eſſe per inciſionem vel vſtionem curandum.

Adſerere, cum Eraſiſtrato, nihil ex thoracis ſpatio in pulmonem poſſe recipi.

Adſerere, phthiſim fieri poſſe à ſiccitate per ſe.

4 Adſerere, humiditatem per ſe poſſe pulmonem vlcerare.

Adſerere, phthiſim ex vlcere pulmonis antiquo eſſe curabilem.

6 Adſerere, lac nullo modo competere phthiſicis.

7 Adſerere, zacharum roſaceum recens nullo modo conferre phthiſicis.

8 Adſerere, abſtergentia expurgantiáque ſolùm in phthiſi conuenire.

Confutatio diſſentientium circa empyema & phthiſim.

Ad primum, Galen. aphor. 6. comment. 27. Vſtione tãtùm indigent qui plurimum habent puris, adeò vt deſperent per ſpuitiones poſſe expurgare: ſed omne empyema

tale non est, igitur nec per incisionem cu
randum, &c.

Ad secundum respondet Galen. 5. de lo
affect. cap. 3. ibi, Ii nanque vel ex thoraci
spatio in pulmonem quippiam recipi im
possibile esse sibi persuadentes, &c. & ib
docet modum & viam qua fit hic transitu
Similiter & 5. meth. cap. 8.

Ad tertium, Gale. aphor. 3. comment. 1
Morbi tabitudines nominati ad has du
sequuntur constitutiones, & ad frigidis
mam, ex qua nonnulla ex vasis quæ sunt i
respirationis instrumentis dirumpũtur,
ad alteram quæ coniunctam habet cũ cal
ditate humiditatem, quarum occasione c
put repletum mittit ad pulmonem fluxi
nes: à sicca verò constitutione omnia ali
magis quàm tabitudines consequuntur,
sic à siccitate nullo modo phthisis oritur.

Ad quartum, Conciliator differẽtia 19
in eius appendice inquit, quòd humidita
per se non causat phthisim, nisi fuerit con
iuncta humido catarrhali vel caliditat
vel frigiditati.

Ad quintum, Gale. 5. meth. cap. 8. Vlcer
pulmonis non modò ad curãdum sunt dif
ciliora, sed quibusdam etiam impossibili
eius cura videtur, & hoc ratione & expe
rientia. Ratione, quoniã pulmo est sempe
in

motu:sed quæ sunt sananda,quiete indi-
nt. Experientia,quia neminem eorũ ita
fectorũ sanatũ viderim.Item 4. de lo.aff.
,multos ex hoc morbo defecisse,imò in-
it,quapropter omnes perire necesse est.
Ad sextum,Gale.5.meth.cap.12. Veteres
rò etiam mulierem lactantam, iis qui
t hoc consumerẽtur, adstare voluerunt,
orum sententiæ ipse quoque accedo, &c.
bi lac summopere commendat. Itidem
serit 7.meth.cap.6. Præterea id quod est
cilis assumptionis, optimæ digestionis
bonæ nutritionis, item optimè hume-
ans, consolidans & abstergens, confert
thisis: sed lac habet has conditiones,
refert Auic.igitur est dãdum phthisicis.
uare si ab aliis irritetur,idcirco fit, quia
febre putrida non competit,&c.
Ad septimum, Auic.decima tertij,tra.4.
pite 6. Vnum de maximè conferentibus
thisicis est, zucharum rosaceum, & ex
is quæ multoties sum expertus, in corpo-
ibus & regionibus diuersis est, vt vtatur
ane zucharo ros. & si angustetur anheli-
us,detur in potu syrupus de hyssopo: & si
nflammatur,dentur trochisci de campho-
a,&c. Mes. Ex rebus mirabilis iuuamenti
d consolidationes & sanationes vlcerum
ulmonis est zucharum ros.recens & supra

quod non præteriit annus,&c.

Ad octauum, Conciliator different
194. Medici plerunque errant circa phth
sis curationem, eò quòd volentes purgar
saniem tantùm abstersiuis, eam expurgar
tibus vtuntur, vt sanguinis sputum denu
inducant,&c. ibi quæ notat zucharum ro
non nisi precedentibus mundificatiuis es
exhibendum,&c.

De pleuritide.

Pleuritis duplex, vera & mendosa. Ve
est subcingentis costas pectoris membr
næ cum suis musculis inflammatio, cu
dolore punctiuo & acutissima febre. Me
dosa verò est inflammatio in pannicul
pectoris extrinsecis. Intrinsecus enim i
pectore tres continentur membranæ, qu
rum quædam à Græcis dicuntur ὑποζωκότα
id est subcingẽtes Latinè, Arabicè pleur
quę verò rectè per medium thoracis ad i
gulum feruntur, διαφράττοντες, id est inte
sepientes, barbarè mediastinum dicitu
deinde diaphragma,&c.

Loci consentientes de pleuritide.

Galenus 5. de loc. affect. cap. 3. Inflamma
tiones, quæ in subcingentes costas mem
brana ac musculis illi continuis fiunt, mo
bum quem lateralem vocant, efficere so
lent

it. Hæc eadem sententia est iuxta Galen. d part. art. med. cap. 4. & de constit. art. d. cap. 15. & aphoris. 6. comment. 33. ibi, qui acidum ructum, &c. Mesu. Pleuresis quædam vera, quædam non vera. Vera est apostema cadens in panniculis & lacerti, &c. Non vera quæ fit in lacerto & velamine extrinsecis, &c. Vide de his Auicen. decima tertij, cap. de pleuritide. Item Alexand. & Aet. ser. 8. cap. 68. ibi, Pleuritis exquisita & propria est inflammatio membranæ extrinsecus latera succigentis, dolorem punctiuum vehementer inferens, cum acutissima febre, &c.

De causis pleuritidis.

Causæ primitiuæ sunt casus, percussio pectoris, denudaréque se post laborem in aere frigido, venti septentrionales, aquæ frigidæ potus & similia. Causæ antecedentes sunt humorum influxus, vel eorum superabundantia, vel retentio superfluitatum exire consuetarum. Causæ coniunctæ sunt sæpius sanguis & bilis inflammationem actu producentes, raro pituita, rarissime melãcholia, quia quod est densius, raro ad hæc membra penetrat, &c.

Loci consentientes de causis pleuritidis.

Galenus libro de constit. art. med. cap. 5. Inflammatio ex humorum influxu subori-

tur, quia hæ partes non æquè vt cutis su
densæ & cõpactæ, sed raræ potiús. Et aph
ris.6.comment.31.idem adserit, ibi, Quu
vnaquæque inflammatio ex alicuius h
moris, &c.

Auicennas decima tertij, cap. de pleu
Et materia huius apostematis vt plur
mum est cholera, aut sanguis cholericu
quoniam in membris tunicosis non pen
trat, nisi subtilis sanguis cholericus, v
purus, &c.

Mes.cap.de pleur. Commune est intri
secis ac extrinsecis pãniculis ab omni m
teria apostemari, verùm à sanguine & ch
lera frequentiùs, à phlegmate & choler
nigra rariùs, &c. & hæc de causis antec
dentibus & coniunctis. De causis verò pr
mitiuis lege Arcul. Gord. Sauona. & Aui
ibi, Et quandoque facit pleuresim mult
tudo potus aquæ frigidæ, & frigus addi
tum, & facit euenire caliditas vehemens
& potus vini puri, &c.

De indicijs pleuritidis.

Signa pleuritidis inseparabilia sunt, fe
bris acuta, dolor punctorius, modò ad iu
gulum, modò ad præcordia tendens, spira
tio frequens & exigua, pulsus serinus a
durus, tussis magna, interdum cum screa
tu, interdum absque sputis, quorum signo
rum

rñ si vnũ deficiat, vera pleuritis esse non
pest. Signa materię inflammationem ef-
ficientis sumunt ex colore sputi, vnde si ru-
bus fuerit, sanguinolenta erit inflamma-
tio: si flauus, biliosa: si spumosus, pituitosa:
niger, bilis assata. Signa pleuritudinẽ ab
inflammatione hepatis interstinguentia
sunt, quia loco, pulsu, dolore, colore & tussi
differunt. Loco, quia infra costas in dextra
ntùm parte sentitur duries vel tumor.
Pulsu, quia in inflammatione hepatis vn-
dosus est. Dolore, quia non acutus, sed gra-
uis. Colore, quia facies malè colorata. Tus-
si, quia adest sine screatu spirationéq; ma-
iori, cõtrà verò in pleuritide. Signa quibus
differt peripneumonia à pleuritide sunt,
quia in peripneumonia pulsus est vndosus,
genarum malę rubent ac si fuco delinia-
rentur. Signa quibus differat à phrenitide
sunt, quia pleuritis sine alienatione, pręser-
tim dũ incipit, prouenire solet: contrà verò
phrenitis cum alienatione incipit, & cum
anhelitus constrictione desinit, &c.

Loci consentientes de indicijs pleuritidis.

Gal. 5. de loc. aff. cap. 3. Huius signa inse-
parabilia sunt, febris acuta, dolor perinde
ac si locus intendatur vel pungatur, spira-
tio frequens & exigua, pulsus paruus arte-
riam duram & quodammodo intẽsam de-
monst

monſtrans, tuſsis magna cum ſputis col
ratis, nonnunquam ſine his, &c. Orib. aph
1. comment. 16. ibi, Acceſsiones, &c. Sign
inquit, pleuriticorum ſunt quatuor, ſcil
cet tuſsis, reſpiratio difficilis, febris, & d
lor acutus, quorum vnum ſi deficiat, ple
ritis eſſe non poteſt. B. Habentur hæc m
ſigna ab Hippocr. 4. de vic. in mor. acu. te
72. & lege cauſam horum ſignorũ ex ip
Gal. in comment. Gale. de conſtit. art. me
cap. 15. ex colore ſputi, quis humor pecc
nobis demonſtrauit, ibi, Si ſputum colo
rubro inficitur, tunc ſanguinolentum er
ſi flauo, bilioſum: at ſi ſpumoſa excreentu
pituitoſum: ſi niger fuerit ſcreatus, tu
iudicandum an fluxio ſiue bilioſa ſiue ſa
guinolenta aſſetur, &c. Lege etiam fuſi
5. de loc. affe. cap. 3. & aphor. 6. comment. 3
ibi, Quæ à flauis ac ruffis ſputis fit ex b
lioſis humoribus, &c. De aliis ſignis qu
bus ab aliis morbis interſtinguatur ple
ritis, fuſiùs habes iuxta Paul. lib. 3. cap. 3
& à Gal. 5. de loc. aff. cap. 3. De ſignis pleur
tidis mendoſæ fit mẽtio à Galeno ibiden
5. de loc. affe. ibi, Sunt & alij laterum dol
res cum febre & exigua reſpiratione, &
& ſunt hæc, grauitas lateris ſine tuſsi, nu
lum redditur ſputũ, dolor extrinſecus e
tumor, deinde extrà apparet, &c. Signa c

ctionis pleuritidis habentur ex Galeno
icommen.12.lib.primi aphor.ibi, Acceſ-
ſiones & conſtitutiones morbi indicāt,&c.
Ite Galen.etiam 2.de loc.affec.cap.9.ibi,
Quòd ſi tuſsiendo nihil expuat, fieri po-
te vt nihilominus pleuriticus ſit ille,&c.

De cura ipſius pleuritidis.

Cognoſcas id in primis licet, an notha
vel vera ſit pleuritis: ſi notha,tūc cura ten-
tiua vtitor cum fotu tum humido tum
ſico,quale eſt decoctum camomillæ, ane-
ti,melliloti,ſemine lini, fœnugræci, &c.
vel ſacculum ex ſale, milio, furfure,&c. &
cum his quæ potiùs ventrem leniūt, quàm
validè ſoluant.Si vera fuerit pleuritis, vel
ad reſolutionem, vel ſuppurationem, vel
ad alium morbum tranſmutabitur. Si ad
reſolutionem, tunc in primis id quod in-
fluit reuellendum cum ſectione venę, cum
lenibus clyſteriis,cum cucurbitulis cruri-
bus applicitis, cum fricatione partium in-
feriorum. Secunda intentio erit materiæ
præparatio,quæ ſi fuerit ſanguinea vel bi-
lioſa, præparabitur cum ſyrupo violaceo,
iiubino,cum aquis violarum, hordei, ci-
truli,melonis indi,cucurbitæ,&c. vel cum
decocto rerum pectus frigidantiū. Verùm
in materia bilioſa requiritur id quod plus
refrigidet,& humectet,quàm abſtergat,in

ſanguinea plus abſtergat, quàm humect, in pituitoſa plus abſtergat, quàm infrigidet, quale eſt decoctum hyſſopi & ſyrupus de liquiritia, hydromel & oximel. Tertia intentio eſt euacuatio à loco, in quo fit inflammatio, & perficitur cum ſectione venæ ex eodem latere patiēte, vel ſolutione ventris, vbi materia ad has partes declinat: nam quò natura vergit, eò ducere oportet per loca conferentia, & hæc fiet tutiùs per caſsiam, mannā, rheubarbarum. T. de agarico, de violis, &c. Quarta intētio erit ſputi euocatio ac facilis eductio, & perficitur cum iuleb & ſyrupis iam dictis, vel aliquo eclegmate, vel inunctione ex oleo violaceo, amygdalino dulci, &c. Quinta intētio eſt reſidui reſolutio, quę fiet cum topicis ad modū emplaſtri & fomenti cum camomilla, &c. Si verò ad ſuppurationem vertatur prima intentio erit puris cōcoctio, quæ fit cum emplaſtris ac vnctionibus mollientibus, ſicut cum oleo amygdal. dul. butyro adipe gallinæ, &c. Secunda intentio eſt rupturæ vomicæ promotio, quæ fiet cū valida tuſsi, & cum his quę dilatant pectus, qualis eſt mulſæ ſorbitio, incubitus eiuſdem lateris cum valido corporis motu, &c. Tertia intētio eſt, abſterſio cum aqua ſacchari vel hydromelle, cum iure cicerum. Quarta

ntentio erit conglutinatio, & perficitur
um bolo armeno & cum similibus,&c.At
ad alium morbum transmutetur, cura
iusdem morbi curabitur,&c.

Loci consentientes de cura pleuritidis.

Hippo.2.de vic.in mor.ac.tex.1. Lateris
olorē siue is per exordia fuerit, siue post-
à exortus sit,tentare calidis fomentis dis-
oluere non abs re existit,&c.& hæc de cu-
a nothæ tentatiua, vbi laudat fomenta ex
qua calida, & quæ ex sale & milio paran-
ur.Auic.de cur.pleur.plura habet,ibi, Ve-
ùm humida cū nō iuuant,non nocent,&c.
De cura veræ pleuritidis loquitur: deinde
Hippocrat.4.de vic.in mor.acu.tex.73.ibi,
i dolor sursum vel ad clauiculam, vel ad
nammam, vel brachium ascenderit, ve-
iam brachij internam secare oportet, qua
arte dolor afficit, sanguinémque auferre
ro corporis habitu, anni tempore, ætate,
mò si dolor acutus fuerit, vsque ad animi
lefectum detrahes, posteà clysterem ex-
iibebis: si verò sub thorace dolor fuerit,
leuretico ventrem subpurgabis. Lege
etiam secundo de vic.in mor.ac.tex. 10. 11.
vbi non animi vsque defectum venam se-
care iubet, sed eousque extrahere, donec
rubidior multò, aut pro rubido liuidus
fluxerit, &c. Quonam latere secanda sit
vena,

vena, dubitauit primus Gentilis, dein
omnes neoterici: quanquàm meo iudic
efficaciores sint eorum rationes, qui à pa
te læsa dicunt extrahi, quàm qui ab oppo
ta. Pro his lege Manardum lib. 12. epist
larum ad Iacobum Pharusiũ, plures rati
nes adducentem. Galenus secundo de vi
in mor. acu. comment. 11. Tutius est per v
næ sectionem euacuare, quàm per purga
tis medicamẽti administrationem, etia
si ad hypochondriorum regionem dol
finiatur, imò per venæ sectionem nullu
impendet periculum, eo discrimen max
mum subeũte, quod per purgationem te
tatur, maximè quum morbus hic acutus
cum febre vehementissima. Quòd etiã d
uersio ad hanc intentionem spectet, leg
Auic. ibi, Oportet vt prohibeas materia
euenientem cum euacuatione & attracti
ne, &c. De secunda intẽtione loquitur Me
ibi, Mundificationem corporis oportet
præcedant præparatiua ad materiei dig
stionem necessaria, & si materia fuerit ch
lerica, requiritur infrigidatio maior cu
humectatione non spoliata à virtute ab
tersionis, &c. Si materia erit sanguine
requiritur virtus infrigidationis mino
& abstersionis maior: si phlegmatica, re
quiritur minor infrigidatio, & maio
abste

ſterſio. De tertia intentione loquitur uicen. decima tertij, de cur. pleu. ibi, Dica us igitur, quòd cura eſt phlebotomia, ſi nguis fuerit vincẽs, & ſi eſt humor alius, acua non cum eis quę ſunt ſicut myroba ni, &c. Paul. lib. 3. cap. 33. Recentiores mnibus venam incidũt, veriti, vt opinor, rbationem, quam purgatio ſolet accerre, &c.

De quarta intentione plura habes ex ſeſue, ibi, Quintam rem complent admi iſtrationes medicinarum ſputum facilintium, quæ fiunt cum humectantibus & nificantibus, procedendo ad res tempe- ıtæ abſterſionis, &c. Auicen. loc. cit. Opor t vt ſit tua magnifica intentio ad hoc vt utum facile ſit, & ex eis quæ multiplicãt utum, eſt dormire ſuper latus infirmũ, c. De aliis intentionibus curatiuis habes tiam plura ex Auicẽ. loc. cit. ibi, Et ex eis uæ ſunt ſolicitè attendenda eſt, vt ſuccur as maturationi ægritudinis, & ſi ſanies it, oportet vt ſuccurras cum mundificaone, &c. lege de his vberius Meſ. Marc. at. Arcul. Gordonium, & cæteros practiantes.

Obſeruationes circa curam tentatiuam.

Meſu. cap. de pleu. Et canon eſt, debere b humidis & debilioribus incipere, &

quanto compactior & ficcior fuerit mate
ria, tanto tardius ad fortiora prorumpere
ne resoluatur quod est subtile, & cadat du
rities in residuo. Cauendũ insuper, ne va
por ex euaporatoriis ad nares ægri ascen
dat, dissolutionem enim & tristitiã & an
helitus constrictionem generat, &c.

Hippocra. secundo de vic. in mor. ac
tex. 9. Verùm si fomentis dolor non pla
cetur, non diutius calefacito: siccat enim
id pulmones, atque ad suppurationem
excitat, &c.

Obseruationes in phlebotomia.

Auic. decima tertij. cap. de pleu. Cúm c
phlebotomas & euacuas, & non sedantu
accidentia, tunc scias quòd prohibitio col
lectionis, quam quæris, difficilis est: no
igitur reiteres phlebotomiam, vt nõ con
geletur materia, quæ habitura est colle
ctionẽ. Et post hæc, Dispositio debilitati
virtutis nõ est quæ tolerare posSit phleb
tomiam & solutionem, sed necessariũ e
tunc vti clysteriis, &c. Mesu. Oportet phl
botomiam præponi solutiuis, nisi ventri
fuerit constipatio, tunc enim præcipimu
lenire prius naturam, &c.

Obseruationes in solutiuo pharmaco.

Auic. decima tertij, cap. 1. In solutiuo e
timor magnus, ipsum nanq; interdum m
uet

M

it, & quandoque non soluit, & quando-
ue superfluit. Vide de his Galen. 2. de vic.
morb. ac. comment. 2. deinde inquit
uicen. Nec soluatur venter cum pharma-
laborioso, sed leniente, & vitentur sty-
ica, sicuti myrobalani.

Conferentia pleuritidi.

Conferunt dolori lateris & pleuritidi,
nygdalæ, anethum, berbena, betonica,
ellium, brassica, galbanum, gentiana,
alua, capillus Ven. violæ, hordeũ, passu-
l, iuiubæ, peucedanum, saluia, verbascũ,
tica, iris illirica, colatura furfuris cocti
aqua hordeacea, althea, alchana, camo-
illa, caricę, hyssopus, penidij, zucharum
olatum, & quæcunque dicta sunt supe-
us in capite peripneumoniæ.

De prognosticis pleuritidis.

Hippocr. aphor. 3. aphor. 23. Hyeme ve-
morbi laterales, &c. Et apho. 6. apho. 33.
ui acidum eructant, non valde morbo
erali corripiuntur. Et aphor. 6. aphoris.
A morbo laterali vel pulmonia habito,
ti profluuium adueniens, malum. B. In-
llige de fluxu à natura nõ regulato: nam
i à virtute regulante fit, etiam in princi
o bonum, nisi vllum aliud accidens fue-
, quod virtutem prosternat: vnde Auic.
fluxus in principio apparẽs, bonum est

ſignum,&c. Et aphor.5.aphor.8. Quicun
morbo laterali laborantes in 14.diebus
repurgantur, ij ad ſuppurationem vertu
tur. Et aphor.15.eiuſdem, Quicũq; ex m
bo laterali ſuppurãtur, ſi in 14. diebus pu
gantur, à die qua fit eruptio, liberantur:
minus, ad tabem tranſeunt. Auicẽ. decin
tertij, cap. de pleu. Quæ eſt propinqua c
di & parti ſiniſtræ eſt deterior, ſed ad h
vt maturetur conuenientior, & quæ eſt
motior à parte ſiniſtra, eſt ſalubrior, ſ
ex parte reſolutionis & maturationis m
gis inobediens. Et paulò pòſt, Et apparit
fluxus ſanguinis narium eſt ex ſignis b
nis vltimis in pleureſi B. Adde tu, qu
non tantùm à naribus, ſed ab hæmorrh
dibus & matrice proueniens ſanguis
caſu laudatur. Galen. 10. metho. cap.5.
pulmonis vel membranæ quæ coſtis ſu
tenditur, vel ventriculi, vel iecinoris phl
gmone ſit, quæ has partes occupet, n
modò his qui imbecilles ſunt viribus, ſ
etiam quibus valentiores ſunt mortife
eſſe ſolet. Hippocr.3 prorrhet. text.5. D
lor lateris ex ſputis bilioſis, ſi abſque r
tione euenerit, in furorem aguntur. B. l
cto ſcilicet bilis ad cerebrum tranſitu. A
cen. decimæ tertij, tract.1. cap.1. Et qua
do accidit prægnantibus eſt pernicioſu

accidens decrepitis ob debilitatem vi-
um in ſpuendo interficit. B. Nam ſolet
ominem interimere vel ex eius vehemen
a ſymptomatum, vel ex præfocatione.
imo modo prægnãtes moriuntur, ſecun
o decrepiti nõ valentes materiã extrude-
. Hippoc. lib. de aëre & aqua, Qui habẽt
entrem natura humidũ, minime morbo
terali atque aliis morborum generibus
orripiuntur. B. Hic locus citatur à Galen.
phor. 6. commẽt. 33. & ratio eſt, quia abun
ante bile aut pituita ſalſa & acri irrita-
ur aluus ad deiectionem, in qua plures hu
iores excerni ſolent, &c.

Authores diſſentientes circa pleuritidem.

Adſerere, pleuritidem poſſe fieri abſque febre, Anaxionis exemplo.

Adſerere, profluuium alui in omni pleuritide eſſe ſignum periculoſiſsimum.

Adſerere, pleuritidem plerunque fieri à tenui pituita.

Adſerere, repercuſsiua in pleuritide iã facta conferre.

Adſerere, pleuritidem dextri lateris deteriorem quàm ſiniſtri.

Confutatio diſſentientium circa pleuritidem.

Impugnat primum Gal. aphor. 1. comm.

12,ibi,In morbo laterali acuta quidem f
bris vnà cum spirandi difficultate & tus
& dolore lateris pungente signa passion
significatiua nominantur. Et 5.de loc. af
cap.3.vocat hæc signa inseparabilia,igitu
absque febre fieri non potest.

Ad secundum,Gal.aphor.6.commen.1
In mediocri verò morbo laterali profluu
alui superueniens potest prodesse ratio
euacuationis,& magis quũ signa cõcoctio
nis apparuerint,inesse passionibus, nequ
adest timor sed morbus est citra pericul

Ad tertium,Gal.aphor.6.cõmen.33.Pu
mo in omni parte rarus ac laxus, prõpte
est omnes suscipere humores , membran
autẽ subcingens plus bilioso,ob hãc igitu
causam,quibus pituita natura superabun
dat,raro à morbo laterali corripiũtur,&
Vbi habes non plerunque à pituita fieri.

Ad quartũ,Gale.2.meth. cap.17. Parciu
ad pectus est adstringẽtibus vtendũ, quan
do talia humores,qui phlegmonem exci
tant,in pulmones & cor nonnunquam re
primant. Et paulò pòst, Quippe foras tra
here potius , quàm reprimere in eo debe
mus.Itidẽ ait Auic.decima tertij, in ser.c
muni de cur.doloris. Vnde non mirum
Mes.à Gord.hac de re derideatur , quũ i
eo morbi principio principiante nullun
opu

ius medici ab infirmo petatur.

Ad quintũ respondet Conciliator diff. 90. & tenet quòd deterior sit respectu fi-is materiæ, itẽ ratione nobilioris partis, em quia sæuiora fiunt symptomata, &c. ege fusius vbi de peripneumonia agit.

De cardiaca paßione.

Sunt cordis pasiones se inuicem con-equentes numero tres. Prima, est cordis mbecillitas. Secunda, est palpitatio. Ter-ia, est cardiaca syncopa. Nam facta imbe-illitate cordis vehemẽti agitatur virtus, nde palpitatio ex qua deinceps syncopis ritur; nec inter se differunt, nisi secũdum nagis & minus. Palpitatio est quædam di-atatio atque contractio præter naturæ or-linem facta: cardiaca verò syncopa est in-iati roboris labefactatio & languor siue præceps virium lapsus.

Loci consentientes de cardiaca paßione.

Mesu de ægritud. cor. Aegritudines cor-lis sunt, debilitas pulsus, tremor & synco-pis, nõ aliter inter se differentes, nisi sicut debiles & fortes. Debilitas facta fortis, vs-queadeò vt sit agitatiua virtutis, facit tre-morẽ, tremor superueniẽs generat synco-pim, vltimitas in syncopi est extinctio & mors. B. Nota quòd Arabes pro palpita-

tione cordis tremorem dicunt, nescient inter palpitationem & tremorē interstin guere. Sed de his fusius dicemus in fine h ius morbi. Galen. lib. de tre. & palp. cap. Palpitatio est quædam dilatatio atq; con tractio præter naturæ ordinē. Et 12. meth cap. 5. Syncope est præceps virium lapsu Auic. decima tertij, cap. 6. Syncopa est de structio maioris partis pluriū virtutū mo tiuæ ex sensibilibus propter debilitatē co dis & aggregationē totius ad ipsam, & c.

De causis syncopæ.

Causæ syncopæ sunt vel extraneæ ve interaneæ. Extraneæ sunt ambientis aëri malitia, vel res venenatæ, vel animaliur venena, vel aliquis animi deflexus, quali est ingens dolor, timor, &c. vel plures mo tus, vigiliæ, respirationis prohibitio, & Causæ interaneæ vel primario affectu fiūt vel per consensum totius & partis. Si pri mario affectu, erūt vel mala intemperies calida, frigida, sicca, humida, vel mal compositio obstruens & spiritus præfo cans, vel solutio continui: quæ si fueri in superficie, mors vsque ad diem secun dum prolongatur: si ad ventriculos pene tret, statim interficit: vel erit aliqua in flammatio vel abscessus, ex quibus breui ter aut aliqua mora facta mors sequitur.

Si

per consensum totius corporis, tunc vel
it febris acuta colliquans, vel vehemens
ritas corporis, ex qua magna sudoris co
a elicitur. Si per consensum partis, vel
it ab ore ventriculi, vel à mala hepatis
spositione, aut vteri strangulatu, aut à
tentis menstruis, aut à vermibus, aut ab
nmodica hæmorrhoidarum euacuatio-
e, aut à medicamento fiet.

Loci consentientes de causis syncopæ.

Gal. 12. meth. cap. 7. Occasiones quibus
yncopæ succedunt, sunt sex, dolor vehe-
nens, vigiliæ, immodica inanitio, inter-
um motus, & principiorum intemperies.
t cap. 5. eiusdem, Fit syncope ex ambien
is aëris malitia, vel ex venenatis faculta-
ibus, vel ex animalium venenis, vel ex ali
quo affectu animi & pluribus moribus, ex
vigiliis, ex immodica eius tenuitate, ex cō
inentium corporum raritudine, ex respi-
ratu prohibito, & ex nutrimenti defe-
ctu, &c. De aliis verò causis loquitur 5. de
loc. aff. cap. 2. ibi, Affectus cordis si prima-
rio affectu fiant, erunt aut malæ intempe-
ries, aut venenosus humor, aut erysipelas,
aut inflammatio, aut alius quispiam præ-
ternaturalis tumor, &c. Lege de aliis à me
recitatis totum hoc caput. Et 12. meth. ibi,

Si per consensum ab ore stomachi,&c.Vi de etiam de his quæ per compatiendi ra tionem fiunt Mes.lōgo satis sermone pe tractantem.& Auic.decima tertij,cap.6. Paul.lib.2.cap.38.Similiter vide Act.& re liquos practicantes: nam Auic.tres caus ponit, quarum prima est attractio, toti aut maioris partis spiritus ad cor:secun est præfocatio spiritus in corde, spiracu non inuenientis: tertia est paucitas spir tus in toto,ita vt non superfluat præter i lum qui est in minera,&c.

De signis syncopæ.

Signa ipsius syncopę est animi defectu pulsus parui,extremorum frigus & sudo frigidus perrumpens. Signa primarij affe ctus sunt, quia nulla manifesta causa i aliis membris inuenitur,nec in ore stom chi,quum non adsit nec vomitus, nec nau sea. Signa malæ complexionis calidæ sin materia sunt caliditas,æstus,incendium,fe bris,pulsus frequens & velox.Signa com-pl.frigi.sunt pulsus & anhelitus tardus,ra-rus,præcesserúntque longa ægritudo, san-guinísque euacuatio, &c.adest somnolen-tia,color pallidus. Signa siccæ comp.sunt extenuatio corporis,nulla sentitur humi-ditas,pulsus durus,&c.Si sanguis vel bilis peccet,sentitur caliditas, pulsus magnus,

plenus

lenus, fortis. Si melancholia, adest timor, tristitia, solicitudo, plusus durus, &c. Si pituita, abest sitis, cor percipitur, ac si in aqua nataret, pulsus mollis, &c. Signa oppilationis sunt diuersitas in pulsu percepta cum imbecillitate & paruitate, &c. Signa per consensum sumuntur à membris communicantibus materiam: nam si à cerebro, tũc præcessit dolor capitis, vertigines, imaginationes falsæ. Si ab hepate, cognoscitur ex debilitate, caliditate & grauitate in eo percepta cum suis aliis morbis. Si à pulmone, cognoscitur ex difficultate spirandi, ex tussi & ex catarrho. Si à stomacho, cognoscitur ex vomitu, nausea, difficultate digerendi, &c.

Loci consentientes de signis syncopæ.

Paul. lib. 3. cap. 34. Notæ ipsius sunt, resolutio animæque defectus, pulsuũ paruitas, extremorũ frigiditas, & in sudorem proruptio. At si cor incaluerit, magnam crebrámq; edit respirationẽ: si refrixerit, exiguam & raram.

De signis primarij affectus & per consensum lege Auic. decima tertij. cap. 7. ibi, Et quando syncopis non habet causam manifestam, & est cum tremore cordis frequente, & non est, quod est in ore stomachi causa faciens ipsam, tunc ea est

cordialis confirmata: illa verò cum qua e
nausea & conturbatio, est stomachalis, &
Loci de aliis signis habentur fusius ab ip
Auic. cap. de signis tre. cordis: similiter a
Arcul. Sauo. & Gor. & ab aliis.

De cura tremoris cordis ac syncopæ.

Primum regimen erit contrarium ca
sæ efficiẽti tremorem siue palpitationem
nam si fuerit causa calida, regimen erit f
gidum, cordiale: si frigida, calidum, &c. S
cunda quæ occurrit intentio, erit digesti
præsertim si ab aliquo humore fiat, in ca
sa calida cũ frigidis, vt cum syrupo viol. c
ribes, de suc. acetosæ, de limonibus, acet
sa simp. cũ aquis violarum, rosarũ, borag
nis, nenupharis, &c. Tertia erit euacuatio
quæ peccante sanguine (virtute roborata
fiet per sectionem venę in parua quãtitate
aut peccante bile, per leuia pharmaca, qua
lis est infusio rheubarbari in rebus cor
dial. cum myrobalanis citrinis, cum man
na ac cassia. Pituita verò superabundant
cum diaphinicone, electuario indo, cum
myrobalanis, chebulis & agarico, additi
semper rebus cord. calidis in melancholi
peccante cum confectione hamech, piluli
indis de lapide lazuli, &c. Quarta inten
tio est reuulsio, qua reuellimus materias a

cor de

orde,& deducimus ad membra ignobilia
um fricationibus,cucurbitulis,cũ sectio-
ie venæ saphenæ,cum lotionibus & clyste
iis,&c. Quinta est robur cordi addere,re
nouendo intemperiem calidam cum fri-
gidis,vt puta cum rosis,camphora, sanda-
is,acetosa,nenuphare & similibus: in cau-
sa frigida cum calidis,vt cum buglossa, ze
doaria,mellisophyllo , cort.citri , musco,
ambra,& c aut cum cõpositis , vt puta cum
zucharo boraginaceo,buglossaceo,electua
rio de gemmis, diambra, diamusco : hinc
etiam parari possunt epithemata , vnctio-
nes,sacculi, pulueres, &c. Syncopis maxi-
mè si in paroxysmo fuerit, tres in eius cu-
ra requirit intentiones: quarũ prima pro-
hibet resolutionem spirituum,qui reman
serunt,ne omnino resoluantur : & fit cum
irroratione faciei cũ aqua rosacea acetóq;
mixta,vel aqua frigida vel vino.Secunda re
generat spiritus, & virtutem roborat,vn-
de huc spectant aromatica, & quæ citò re-
ficiunt , qualia sunt vinum , oua sorbilia,
aqua carnis , & similia. Tertia excitat vi-
res,& conuertit vapores & spiritus ad ex-
teriora confricatione extremitatum, cum
prouocatione sternutationis, facta cũ acri
aceto & helleboro albo,&c.

Locũ

Loci de cura syncopæ.

Auic. vndecima tertij, tract.2.cap.4. d cura à causa calida inquit, Et stude vt s aër infrigidatus vltima infrigidatione vt sint rorationes & odoramenta aromat ca camphorata,&c. Vbi commendat etian res in cibo acetosas cum succis fructuur agrestibus & malis acetosis,&c. Pro secu da intentione inquit, Da ei ad sorbendun syrupũ de fructibus,&c. Pro tertia intẽti ne in materiali omni feratur auxiliũ cun euacuatiuis in sanguineo cum phleboto mia & extractione sanguinis vltima, &c Lege eum fusius,& plura inuenies à me d cta. Lege insuper Arcul. Marc. Catin. Sauõ & Gordia. & cæteros neotericos. De cur syncopæ loquitur Galen.12. meth. cap.5 Quum essentia virium,quibus regitur co pus tum in spiritu, tum in solidorum corporum temperamento consistat, hæc si integra sint, seruari debent: si corrupta, ad integrum reuocanda. Quæ igitur portio defluit, hanc apponendo resarcimus, quod alterascit, in debitam temperiem per contrariam alterationem vindicemus,&c. B. Habes curam illius syncopæ quæ per consensum oris vẽtriculi fieri solet ab ipso Gal.12 meth.cap.3. præcipuè si à crudis crassisque humoribus fiat: si verò à flaua bile, habes

simil

[si]militer, curā ca.5.eiusdē li.ibi, At quibus
e flaua bile, quæ os vētriculi infestet, syn-
c[o]pa incidit, &c. Lege Paul. Aegi. ca. 36. &
3. lib. 2. omnia ex Galeno satis bellè reci-
t[an]tem, &c.

*Quot modis dicatur medici-
na cordialis.*

Auic. in lib. de viribus cordis, Septē mo-
[d]is dicitur medicina cordialis: Primò, quia
[re]ficit spiritus & nutrit, vt vinū: & de hoc
[ét]iam loquitur ipse secunda primi, summa
[de] pulsibus, & vndecima tertij, in cura syn
[co]pis, similiter aqua carnis, oua, & similia.
[Se]cundò, quia illustrat spiritus, vt margari
[tæ] & siricū. Tertiò, quia cōgregat substan-
[ti]am cordis & spiritus, prohibendo resolu
[ti]oné eorum, vt charabæ, terra sigillata, bo
[lu]s armenius. Quartò, quia amica est cor-
[di], quale est dulce & odoriferum. Quintò,
[qu]ia per virtutē suam alteram & viuificāt
[ro]borando per qualitates manifestas, qua-
[li]a sunt simplicia temperata, vt borago, bu
[gl]ossum, aurū. Sextò, quia euacuāt depuran
[d]o humorē melancholicū à corpore, aut
[e]uacuando quod nocet cordi, vt sunt myro
[b]alani, &c. Septimò, quia sua proprietate
[o]cculta roborat ac cōfortat cor, vt hiacyn-
thus,

thus, semina citri, buglossum, &c.

Obseruationes in cura.

Auic. vndecima tertij, tract. 1. cap. de c. vlceribus cor. Oportet vt sit velox studiu in cura malarum dispositionum cordis, a vt non fiat error, quia incorrigibilis est, quod non accidit aliis membris, &c.

Obseruationes in euacuatione.

Auic. loc. cit. Obseruamus ne superflu & cadat virtus, deinde post euacuationem viuificemus virtutem. Repletio sanguin remouetur phlebotomia basilicæ dextr, & repletio vaporosa cũ phlebotomia ba-licæ sinistræ. In aliis euacuationibus n-sceantur medicinæ cordiales, &c. Mich. a uon. de mẽte Auic. inquit, Audaciores e debemus in administrando phlebotom in ægritudinibus cordis quàm pharmac, nam phlebotomia non peruenit ad cor l-dendo sicuti pharmacia cũ suis vaporibu.

Obseruationes in remouenda mala complexione.

Auic. in cura calidæ. Si inueneris virt-tem debilem, & timueris extinctionẽ, n erit excusatio, quin ꝑmisceas frigida ca dis. Mar. Car. Non debe r us excessiuè ca dis & frigidis vti, & quum infrigidare d sideramus, medicinam calidã aromatica miscere debemus, quia frigida claudur

vi-

as,& penetrare nõ poſſunt, vel hæc ſimul
iſcemus vt naturalis calor & ſpiritus vnà
nſeruentur: nam Auic. confidimus, quòd
natura fuerit fortis, diſcernet inter fri-
dum & calidum, & afferet frigidum cor
,& calidum ſpiritui, &c. Vide eũ fuſius.
al. 12. meth. cap. 5. Ad robur virtutis con
ruandum, & ad ſyncopalem acceſsionẽ,
10 minus derepente incidat, cauendã, ſin-
ılare præſidium eſt temperamenti cuſto-
ia, &c. Vide Meſu. de his, &c.

Nocentia ac conferentia cordi.

Nocent cordi, alſcebram, colocynthis,
phorbium, geniſta, mezereõ, lac, ſcamo-
ium. Conferũt debilitati, ſyncopæ, & tre-
ori, aurum, caro cochlearum, margaritę,
enta, meliſſa, & xyloaloes, ambra, bora-
o, cinnamomũ, crocus, granata acetoſa, la
is lazuli, acetoſa, myrobalani, aqua florũ
yrthi, roſa, poma acetoſa, ſandali, ſena,
ica inda, ſpodium, os de corde cerui, om-
hacium, zingiber, perdix, ſiricum, argen-
ım, been acetoſitas citri, coralli, corian-
rum, doronici, emblici, endiuia, epithi-
um, folium, charabe, mumia, rheubarba-
um, perſica, vinum, oua. Compoſita ſunt
iamargariton Nic. electuariũ de pomis
Meſ. diamuſcus dulcis, aromaticũ muſca-
um Meſ. electuarium de gẽmis Meſ. pli-

ris arcoticon Nic. cõfectio xyloaloes Mu
diasenæ, dianthos, diarrhodõ Nic. electu-
rium lætificans Mes. zucharũ ros. borag-
naceum, diambra, ambra cũ ligno aloe
osse, de corde cerui cũ aqua rosacea in mo
dum pilularum, electuarium de citro, pr:
lator regum Mes. gallia muscata, oleũ m
linum Mes. oleum basiliconis Nic. persi
& pyra condita, rob de ribes, de berberi
de sumach, de pomis, de granatis acetosi
de citro, syrupus ros. de pomis, de acetos
theriaca magna Auicen. triphera ioanit
Mes. theodoricon magnum, troc. de xylo
loes, de musco almans, potio muscata Ni.
sotyra confectio, &c.

De prognosticis syncopis & palpitationis.

Hippoc. aphor. 4. aporis. 65. In febribu
circa ventriculum & fortis æstus & cordi
tremor vel dolor, malũ. Et aphor. 2. apho
41. Qui frequẽter ac fortiter absque caus
manifesta exoluũtur, derepente moriũtur
Paul. lib. 3. cap. 34. Si syncope valida sit
medicinæ locus non est, sed si vires adhu
tantillũm cõstent, aliquando ad sanitaten
recursus est, &c. Gal. 12. meth. cap. 6. Existi
mandi sunt insanabiles, qui viribus ian
languentibus aliquod eorum viscus phle
gmone infestetur, quoniã nutrire eos assi
du

ė non possumus, nec seruare eos, si non
itriâtur: licet, &c. Auic. vndecima tertij,
ract.2.cap.6. Et scias quòd syncopis cõfir-
ata curam non recipit, & propriè quãdo
rducit ad viriditatem faciei & cõuersio-
em colli, & ille cuius res peruenit ad hoc,
nc quum caput eleuat, statim moritur. B.
ria requiruntur ad hoc, vt confirmata di-
tur, primum quòd sit continua, secundũ
sit vehemens, tertium quòd nulla adsit
usa manifesta, vt dictum est in aphor.
al.12. meth. cap.5. Si copia humorum cru
orum vires premant, & propter tum mul
tudinem tum crassitiem exiguos anima
s meatus obstruant, iam multis nomini-
us exitialis est syncope, &c. Auic. loc. cita.
Quúmque cõfirmatur in corde malitia cõ
lexionis, non recipit curã: & quando non
t confirmatio, non facilè curatur, aposte-
ra quidem calidum est interficiẽs statim,
frigidum ex eis est, quæ sunt difficilia,
uúnque cor non toleret vt apostemetur,
uomodo tolerabit vt collectio & saniosi-
ás in ipso fiat? cor longinquius est ad hoc
t toleret solutionem singularis. Et quãdo
ccidit, vt penetret vsque ad ventres eius,
nterficit statim: & si nõ est penetrãs, post-
ponitur eius interfectio vsque ad secundũ
diem. Et quando permutãtur materiæ ex-

pulsæ ad cor ex pleuritide, & peripneu m
nia sunt causæ magni timoris & mor
subitæ. Et quando calor purus aut frig
purum peruenit ad cor moritur, & qua
doque vidi congelatum loqui, & iam m
riebatur cum sudore, &c. Lege hunc l
cum fusius.

Authores dissentientes circa cardiacas paßiones.

1 Adserere, idem esse palpitationẽ & tr
morem cordis.

2 Adserere, syncopim frequenter accid
tem esse signum mortale.

3 Adserere, sectionem venæ vsque ad sy
copim non esse fiendam cum Auerrho

4 Adserere, vinum in defectu animi n
esse exhibendum.

5 Adserere, in actu syncopis reficient
spiritus non præmitti debere styptici

6 Adserere, syncopim & lipopsychiã nu
lo modo inuicem differre.

Confutatio dissentientium circa cardiacas paßiones.

Impugnat primum Galen. lib. de tre. &
palp. ca. 5. ibi, Tremor est partium quæ su
sum vicissímque deorsum feruntur, inuo
luntarius motus, sed sursum ferri & distr
hi, & ferri deorsum & cõtrahi non idẽ est
igitũ nec tremor & palpitatio idẽ sunt, &c

Ad

Ad secundum, Gal. aphor. 2. com. 41. Nō ..nes qui exoluūtur, derepente moriun..t, sed qui sæpius, fortiter, ac sine causa ..anifesta exoluuntur: igitur frequens syn..cis hoc non efficit, sed tantum seruatis ..ous dictis conditionibus.

..d tertium, Gal. apho. 1. com. 23. In maxi..ns inflammationibus & in febribus adu..ritibus, mensura euacuationis est vsq; ad ..imi defectū: nā in febribus ardētissimis ..tim totius corporis habitus refrigera..t, febris extinguitur, & plurimis aluus ci..tur, sudores emanāt, &c. In maximis ve..r doloribus nullū maius inueni remediū, ..ūm vsq; ad animi defectū euacuatur, &c. ..de argumenta Auerrhois non cōcludūt, ..um plerūque ea quæ natura inchoat ars, ..inde perficiat, & econuerso.

Ad quartū respondetur, quòd si vinū in..rdici deberet, maximè iis qui syncopi la..brāt, ex flaua bile interdiceretur: sed Gal. ..meth. ca. 4. omnib' quos syncope malè ..bet, offerri iubet, eo quòd deductionē in ..rpus prmoueat, igitur in syncopi vinum ..it exhibendū: intellige tu omnibus phle..mone interiori non laborantibus, &c.

Ad quintum respondetur, quòd actu exi..ens syncopis refici virtus desiderat, & sic ..æcedent reficiētia styptica, sed si timea-

tur de futura syncopi, ob nimiam euacu-
tionem, debent præmitti styptica, & hæ
ex Galeno 12. meth. cap. 6.

Ad sextum, Gal. 12. meth. cap. 5. loques
de succis grauantibus, ac obstruentibus, i
quit, Quod si nec obstruant, nec onerei,
syncopem ij certè non inferunt, sed qu
lipopsychias Græci vocát: vbi lipopsych
à syncopi differre dicit. Prætereà syncop
accipitur tanquam genus, lipopsychia ta-
quam species, igitur aliquo modo inter
differunt, &c.

De vomitu, nausea, & vulnulosa subuersione.

Vomitus est motus facultatis expulf-
triæ stomachi, cum quo expellitur id quò
est noxium per viam oris.

Loci consentientes de vomitu.

Galen. 6. de sympt. cau. cap. 2. accipit na
seam pro vomitu, dum inquit, Nausea e
expultricis facultatis motus deprauatu
quo per gulam id celerrimè euacuatu
quod ventriculo est noxium. Interdum a
cipitur nausea pro præuia ad vomitum d
positione, sicuti primo de loc aff. capit. 4
dum inquit, Quòd si humor quispiam i
ipsis ventriculi tunicis contineatur, nau
sea quidem vexabit, sed inanis & sine vo
mitu, & quæ irritat duntaxat, nullum hu

moren

norem euacuans,&c. Et octauo de comp. med per lo.ca.2. Appellát eos stomachicos quibus nausea cõtingit, & maximè si ad vomitum impellat: erunt igitur quatuor inuicem sequentia symptωmata, primũ ανψία, quæ fit quum stomachus intempe-rie vitiosus, aut humorum redundantia cibos auersatur: hæc dum crescit, nauseã parit, ex qua adhuc aucta, subuersio oritur, quæ fit dum fundus stomachi ad superiora vertitur, vnde quum vehemens est subuersio, voluulosa à Galeno octauo de compos. med. per loc. cap. 3. dicitur, non minus ac si vehementi contentione & violentia, veluti in voluulis siue ileis, dum stercora vomuntur, subuersio fiat, à qua demum vomitus siue reiectatio fieri solet, &c. Auic. 13. cap. de vom. Vomitus & subuersio sunt motus stomachi ad expellendũ ex eo quod est in eo per viam oris.

De causis vomitus & nauseæ.

Causæ procatarcticę sunt aër corruptus fœdi odoris, cibus & potus in odore & sapore malus, aut nimia eius assumptio, aut mala eius præparatio & vnctuositas, motus à cibo statim laboriosus, ira & cætera animi accidentia, imaginatio alicuius rei obscœnæ, similiter casus, percussio, veneni potus & animalium venenosorũ morsus.

Causæ antecedentes per essentiã sunt m
la intẽperies, calida, frigida, aquea, & fl
tuosa, materiæ stomacho inhærentes v
natantes, quæ grauando, pungendo ac e
tendẽdo vomitũ excitant, item acuitas se
sus oris stomachi, mala cõpositio, sicuti a
cidit in oppilatione pylori, id est, ianitor
vel morbus in numero, vt vermis mord
cando ac pungendo, solutio cõtinui, infl
matio & abscessus pustulæ, dolor & imb
cillitas ipsius stomachi, &c. Causæ per co
sensum vel fiunt à toto, vt in febribus,
tũc vel est creticus vel symptωmaticus, si
uti accidit in febrib⁹ malignis. & est pess
mus: vel fit à parte, sicuti à cerebro mat
rias transmittẽte, vel ipso percusso & vu
nerato, vel ab hepate, splene, intestinis, &

Loci consentientes de causis vomitus.

De causis primitiuis lege Arcul. & cęte
ros practicantes. Gal. 6. de sympt. caus. cap
2. circa mediũ, Huiuscemodi excretione
fiunt interim grauato ob multitudinẽ vẽ
triculo. vt quum plurimum cibi ingestun
est interim ob rem mordacem, quemadm
dum per cruditates cibus ingestus, vel aci
dum ructum vel nidorem, vel amarorẽ, ve
acrimoniam refert: & in hoc genere con
tinentur pituitosa ac biliosa & acetosa ex
crem

ementa, tum ibi nata, tum ex vniuerso
bitu animantis in ipsum deriuata. Est &
rtium causarum genus, quibus ventricu
r ad vomendum cōcitatur, nulla vel gra-
vel mordaci re ipsum irritante, sed ob
iduntaxat, quod præter naturam quip-
pm in eo cōtinetur. Vocantur præter na-
ram quæcunq; postquam concocta sunt,
ere non possunt, quare non tam acida pi-
ita & salsa, verùm dulcis, & sanguis quā-
oque in ventriculo consistentes ipsum ad
mitum impellūt, &c. Lege etiam Gal. I.
loc. aff. ca. 4. Itē aphor. 6. com. I. &c. Ha-
s etiā de his causis sensum Auic. 13. tra. 5.
p. 8. ibi, Et id quod commouet os stoma-
i ad vomitum, aut est qualitas operatiua
peratione materiæ, ex qua læditur mem-
ri communicantis vt cerebri, aut aduen-
is percussionis, aut materia grossa imbi-
ita, aut infusa in ipso corrumpens cibum,
c. Lege eum fusius. de his Arcul. vberius
git, &c.

De signis vomitus, &c.

Signa ad vomitū præcedentia sunt, nau-
ea, subuersio, tremor, labiorum & hypo-
hondriorum tensio. Signa vomitus qui fit
er consensum sunt: quòd si à toto, vel à
parte fiat, in eorum augmento vomitus &
nausea augetur, & in eorum morbi decre-

mento minuitur. Indicia per essentiai sunt primò, si à nuda & mala intemperi sine materia fiat, quòd tristis quidam adē rit sensus in ore ventriculi, nec vlla aderi in ventriculo grauitas, nec ructus exien erit alicuius extranei saporis, sed frequen & inanis aderit nausea absque vomitu. Signa à mala intemperie cum materia sum tur à grauitate percepta, à ructus sapor siue amaro, dulci, acido & fœtido, à siti humor sit calidus, à putrefactione & ab e quod vomitur. Indicia obstructionis pylc ron sunt tarda concoctio & cibi descensu nisi moræ in causa sint aliæ causæ. Sign vermium erunt commotio quædam, siu titillatio circa ventriculum. Signa soluta continuitatis sumuntur à dolore, ab exitu sanguinis, & à similibus, &c.

Loci consentientes de signis vomitus.

Auicen. decimatertia tertij, tract. 5. Signa vomitũ antecedentia sunt nausea, subuersio: tremit labium, accidit tensio hypochondriorum. Signa humoris calidi putri di sunt sitis, & sapor malus in ore, & putre factio apparens, &c. Vide de alijs signis eũ fusius. Galen. lib. de plen. circa finem libri, de his etiam signis mentionem fecit, ibi, Patet stomachum hoc loco appellari os

ipsius

ſius ventriculi, vbi ſi pituita colligatur, ppetitiones excitat: ſi verò bilis flaua fuerit, ſitim & cibi faſtidium pariet, præterea s erit illis amarulentum. At ſi atra bilis, orosi & triſtes & ſine ſiti, ſaliuáque plumum illis ſcatet: nec tamen omnes cibũ ſtidiunt, imò eorum in quibus atra bilis cida fuerit, nonnulli ſatis famelici ſunt, c. Lege etiam primo de loc. affect. cap. 4. bi, Rurſus diſtinguendo inueſtigabimus, um ab intẽperie ipſius ventriculi hoc eue iat, an à flaua bile in ipſo contenta, an à ecinore malè ſuo officio fungente, an is x vniuerſo defluat corpore, an etiam in pſo gignatur ventriculo, &c. B. Ex hoc lo- o poſtremo elice, quòd ex frigido ciborũ upiditas excitatur, &c. lege de ſig. omni- us Arcul. & Sauon. & Gord. fuſiſsimè lo- quentes. Vide etiam Platearium, &c.

De cura vomitus.

In cura vomitus primùm cõſidera an cibalis ſit, an humoralis, item an creticus an ſymptomaticus: ſi cibalis, vel per eſſentiã, vel conſenſum. Si per eſſentiam, tunc quatuor erunt curandi intentiones: prima eſt cauſæ vomitus remotio: ſecunda eſt ventriculi roboratio: tertia eſt diuerſio & accidentium correctio: quarta eſt victus ratio. Prima igitur & ſecunda intentio vno &

cod

eodem tempore cum contrarijs moderat stypticis alterantibus malam complexio nem remouebit. Tertia perficietur cum r uulsione, cum cucurbitulis suppositorii: clysteriis, frictionibus: quod si acciderit syncopis eisdemet auxiliis, vt suprà dict est, curabitur. Quarta intentio sit mode rantia in cibo & potu, participent aliqu stypticitate remedia & cibaria, sintque fa cilis concoctionis, saporis non ingrati, vi num laudabile, & quod patienti placeat &c. Si verò fuerit vomitus per consensum tunc moderanda erit siue totius siue parti consentientis dispositio, similitérque rob randus erit stomachus cum his quæ exte rius & interius applicari possunt: deind cum diuersionibus prohibere fluxum hu morum ad stomachum. Quòd si vomitu sit creticus, tũc vel integrè iudicatur, & sic naturæ relinquendus: vel in aliquo deficit & tunc in eo quod deficit, supplere opor tet: si verò superfluat, compescendus est. Vo mitus verò symptomaticus vel ex stoma cho prouenit, vel ab aliis membris aliunde deriuatur. Si primò, tunc intentiones me dendi erunt tres, prima euacuatio humo ris in ventriculo contenti: secunda est sto machi intemperies corrigenda; simúlque stomachus roborandus: tertia est diuersio,

e fluant ab alijs membris humores,& ac-
identium correctio,quæ omnia etiam su-
rà relata sunt.Si ab aliis membris proue-
iat vomitus,similiter in primis euacuan-
um,deinde diuertendum,& membra tam
iandantia,quàm suscipientia roboranda,
: alterũ ne mittat,& alterum ne suscipiat
rohibeamus,&c. Vomitus igitur si non
ierit qualis esse oporteat, tunc si sanguis
im aliis humoribus peccauerit, secanda
it vena communis, maximè etiam si ex
ppressione mẽstruorum & hæmorrhoi-
arum proueniat.Si verò à sanguine pec-
ent alij humores,tunc facta aliquali præ-
aratione,sicuti in bile peccante,cũ oxysa-
hara,syrup.de agresta,de granatis, de ci-
ro,de limonibus,de endiuia, de citoniis,
e papauere,cũ aquis endiuiæ, plãtaginis,
ipulorum,&c.In pituita cũ rhodomelle,
yrup.de absinthio,de menta,de bisantiis,
e fumo terræ,de epithimo cũ aquis mẽtę,
bsinthij,&c.Fiat euacuatio in bile cũ rheu
arbaro, myrobalanis, cit. pilulis aloë-
hãginis:in pituita cum rheubarb.& my-
obalanis cheb. agarico, &c. Reuulsio fiat
t dictum est cum cucurbitulis natibus ac
oxis affixis, cum ligaturis iuncturarum,
um lotionibus pedum, cum proritatione
rinæ & sudoris.Fluxus etiã intercipitur
vias

vias obstruendo, humores incrassando, & ventriculum roborando, cum diacitonii & troc. de olibano Razes, &c.

Loci consentientes de cura vomitus.

Auicen. decimatertia tertij, tra. 5. cap. 11. Sermo vniuersalis in cura vomitus est huiuscemodi, vt qui generatur à corruption administrationis cibi, rectificetur, & adiuuetur ex quibusdã confortãtibus stomach boni odoris, calidis & frigidis, secũdũ q cõuenit, & ille cuius causa est materia ma la, aut plurima, euacuetur illa materia c ebibitis, & clysteribus, & minor etiã cibu & subtilietur, &c. Gal. 1. de loc. affe. cap. 4 Igit si ipsum quod molestat nil aliud qu intemperies fuerit, calidã refrigerando, & frigidam calefaciendo, illico hominẽ iuu ris, maximè si videris refrigerãtibus tũ m dicamentis, tum victus ratione hominẽ sa nari & calorificis lædi, &c. Lege fusius Ga len. 8. de cõpos. med. per loc. cap. 1. ad finẽ & cap. 3. ibi, Vomitus ob imbecillitaten grauati stomachi oborti curantur, &c. Vi de de his Arculeum & Gordonium, &c.

Obseruationes in cura vomitus.

Hip. aphor. 4. aphor. 6. & 7. Graciles & facilè vomẽtes purgare superius, cauente hyemẽ: vomẽtes verò difficulter & med

crite

iter carnosos, per inferiora, cauẽtes æsta-
m. B. Quomodo & quibus conueniat vo-
itus habetur ab Hippo. in lib. de salubri
æta tex. 17. vbi inquit; Vomitus hoc mo-
irritare oportet homines obesos, ieiuni
mãt currendo, aut celeriter eũdo, graci-
ores & imbecilliores à cibo vomitũ pro-
ocent. Lege etiã tex. 20. & 22. eiusdem. &
de in comment. latius Galenum. Gal. lib.
e sect. ven. ad finem, Caue ne noxam sto-
nacho inferas: nam stomacho læso multæ
iæ corporis particulæ læduntur, &c.

Obseruationes ante vomitum.

Ioan. Arcul. cap. de vom. & eliciuntur ex
uicen. quarta primi, cap de vomitu, Insue
prius ad vomitum assuescãt leuibus vo-
itiuis, ne ad insueta tam citò fiat trãsitus.
ecundò, ante vomitum præcedat ventris
nitio, & cibetur cibis diuersarum virtu-
im mixtis ex incisiuis, abstergentibus,
iscosis, dulcibus, vnctuosis, acetosis, &c.
ertiò ante vomitum fac, quòd extrema &
omachus sint calida, & quòd tempus sit
alidum in meridie, &c.

Obseruationes post vomitum.

Ioan. Arcul. Finito vomitu lauet sibi fa-
iem cum aqua rosacea, cui parum aceti sit
dmixtum, lauétque os ex vino. Tardet ci-
ũ per duas horas, & quũ cibatur, tribuan-
tur

tur res boni odoris & ſuauis ſaporis, pa-
cæ quantitatis, facilis digeſtionis, velos
penetrationis, paucæ ſuperfluitatis, dor-
miat & non bibat, &c.

Gal. 8. de cõpoſ. med. per loc. cap. 3. Et
ob id curationis ſcopus, vt ſimul ad af-
ctas partes odoratas qualitates impon-
mus, quales aromatum ſunt: nam quem-
admodum graueolentia omnia ſtoma-
chum ſubuertere ſolent, ſic odorata cor-
borare, &c.

Conferentia vomitui.

Conferunt vomitui, abſinthiũ, acetũ ſci-
liticum, acetoſa, omphaciũ, allium, aloe,
anethum, aniſum, aurata piſcis, betonic,
calamentũ, caſtanea, cæpe, citonium, citr,
coriandrum torrefactum, griſomila, end-
uia, fœniculum, phiſtici, cariophyllum, m
la granata acetoſa, lupinus dulcoratus, m
ſtix, melliſſa, myrthus, meſpila, nux m
ſcata, olibanum, origanum, pyra, piper, p
ma, pulegium, pruna, roſa, roſmarinus, ſu
mach, ſpica, ſcenoanthos, tamarindi, vu
non recentes, acatia, &c. Cõpoſita ſunt, al
pta, moſcata Nic. antidotum hæmagogu
Nic. aquæ thermarũ, alumnioſa, roſace
aromaticum roſ. Meſ. Confectio alchar
zi Meſ. diacitomiten, diaolibanum Ni
electuarium de myrtho Auicen. phylo
niu

ium Nic.cum poſca, menta cum aceto, ...uſc.almanſ.hiera picra,Gal.pilulę arom. ...aly.rob de ribes, de acetoſa, de agreſta ...etoſitatis citri, de berberis, de citoniis ...rnuum,fructuũ, granatorum,pyrorum, ...morum,ſy.de agreſta,de menta,de ace- ...ſa,de ſuccis, acetoſus de citoniis Meſ.de ...uctibus.Auic.de citoniis,de granatis,de ...ſis,troc.de roſis,de olibano almanſ.ſoti- ...a Nic.roſata nouella Nic.

De prognoſticis vomitus.

Hippo.Aphor.1.Apho.2.In perturbatio- ...ibus ventris & vomitibus ſpontaneis ſi ...lia purgentur, qualia purgari oportet, ...onfert & leuiter ferunt: ſi minus,contra. ...t Aphor.4.Aphor.22.Morbis quibuſlibet ...ncipientibus ſi atra bilis vel ſuprà vel in- ...rà exierit,lethale &c.Et Aphor.7.eiuſdẽ, ...omentes verò difficulter & mediocriter ...ene carnoſos per inferiora, timẽtes æſta- ...em.Et Aphor. 6. Aphor.15. A longo alui ...rofluuio habito ſpontaneus vomitus ſu- ...eruenien̄s morbum ſoluit.B.Hîc nota na- ...uram eſſe medicorum magiſtram: nam ...etractionem edocet,quam imitari debet medicus. Et Aphor.7. Aphor.3. A vomitu ſingultus & oculorum rubor, malum. B. Quotienſcunque ventriculus ab humoribus infeſtatur, vel per vomitiones vel in-

ferne eos abiicit,& statim à singultu libe-
ratur:quum verò singultus nō desinit,du-
rum alterū significat,vel cerebrū,vel ve-
triculum non mediocrem pati inflamm-
tionem,&c. Et Ahor.7. Aphor.10. Ab il-
vomitus,singultus,desipientia vel conu-
sio,malum. B. Quia nil ad inferiora c-
scendere significat. Et Aph. 37. Eidem q-
cunque euomunt sanguinem , si sine feb
quidem, salutare:si verò cū febre , malu:
curare verò acerbis & refrigerantibus.
Intellige de vomitu qui à ventriculo ta-
tùm prouenit,non à pulmone. Est enim s-
lutaris vomitus,quū nullius inflammati-
nis suspicionē afferat, præsertim si sine f-
bre fuerit. Vide Gal. in comment. Hippo
prognost.2.cap.7. Vomitio vtilissima est
pituita ac bile mixta quàm maxima est
non multa,nō crassa est:syncerior enim d
terior est. Et tex.39. Si vomitio fuerit pr
sea,aut humida,aut nigra,quodcunque
his fuerit,malum. Et tex.40. Si idem hom
omnes vomit colores , exitiale admodu
est. Et text.41. Vomitio liuida si graue ole
ocyssimam indicat abolitionem. Et tex
42. Omnis sub putris ac fœtidus odor i
omni vomitione malus, &c. B. Habes ra
tiones ex Galen. quur syncerum deteriu
sit permixto, & de aliis quæ tibi in leger
d

lo apertissima erunt,&c. Auic. tertiadecima tertij,tra.5.cap.8. Et ex nausea est, quæ est signum crisis,& quandoque est signum malum, sicut in febribus pestilentialibus. Et quum multiplicatur in conualescentibus, indicat conuersionem: & in administratione vomitus cum æqualitate, est iuuamentum maximum, & asiduatio eius maximè debilitat virtutem stomachi, & facit eum lacunar superfluitatum. Et vomitus quidem creticus euadere facit spasmum:nam accidit febricitanti spasmus aut epilepsia,& subito euomit humorē vt flos eris:& euadit. Et multotiens vomitus sanat ex singultu clamoso. Et ex administratione vomitus cum æqualitate conseruantur renes,& curantur nocumenta eorum,& nocumentum pedum,& eruptio venarum, &c. Et deterior vomitus est ille vomitus sanguinis,nisi secundum necessitatem sit. Et amatur quidē vt administretur in mense bis,& melior horarum vomitus est,quæ est post balneum & cibum,&c.

Authores dissentientes circa vomitum.

1 Adserere,vomitum quolibet tempore & in omni homine posse tutò prouocari.

2 Adserere,vomitum non nisi à re grauante vel mordaci irritari.

3 Adſerere, in ſyncopi ex conſenſu ventri culi facta non conferre vomitum.

Confutatio diſſentientium circa vomitum.

Ad primum, Gale. Aphor. 4. comment. Cui imperandus eſt vomitus, oportet vt ſ gracilis & facilis ad vomendum, & quò non ſit hyems: & ſic non quolibet tempo prouocandus, nec in omni homine. Na mediocriter carnoſos & difficulter vom tes per inferiora, nõ per ſuperiora purga dos admonet, &c.

Ad ſecundũ, Gale. 6. de ſympt. cau. cap. Eſt & aliud cauſarum genus, quibus ve triculus ad vomendi impetum concitatu nulla vel graui, vel mordaci re ipſum irı tante, ſed ob id duntaxat quod præter nat ram quidpiam in eo continetur.

Ad tertium dicitur, quod eſt opinio Ga 1. art. cur. ad Glau. cap. 14. quòd prouocet irritando ſtomachum. Itidem Auic. 2. 3. cura ſyncopis. Itẽ Haly abbas 6. pract. ca de ſyncopi: & in hoc latet Auerrhois qua tumlibet, verùm ſi ſyncopis cum ſudo fieret, tunc nequaquam fieri iubet Auice loco citato, &c.

De corruptione concoctionis & eius imbecillitate.

Concoctio eſt ſecundũ qualitatem, qua nim

imirum ventriculus facit, dum cibos ſibi
miles reddit, alteratio, quæ trifariam læ-
itur, vel omnino abolita eſt, & talis per-
ıanet cibus, qualis ingeſtus eſt vel imbe-
illa fit, & cibus tardè concoquitur, vnde
αδυπεψία, id eſt, tarda concoctio à Græ-
is dicitur: vel deprauata eſt, & tunc cibus
ı alienam qualitatem permutatur, vnde
πεψία, id eſt, cruditas appellatur. Cibus
erò interdum & ipſe ita corrumpitur, vt
ullam concoctionem admittere poſsit, &
ullum proprium nomen habet, &c.

Loci conſentientes de corruptio-
ne concoctionis.

Gal. 6. de ſympt. cau. cap. 1. Concoctio eſt
ecundum qualitatem, quam nimirũ ven-
riculus facit, dum ſibi ſimiles cibos red-
it, alteratio, &c. Lege eum fuſius.

Et tertio de ſympt. cau. cap. 4. Alteratrix
imiliter vel omnino abolita eſt, quũ cibus
ecundum omnes qualitates talis perma-
et, qualis aſſumptus eſt: imbecilla, quum
ardè concoquit: deprauata, quum in alie-
am qualitatem cibi permutantur, &c. Le-
ge eum fuſius. Lege etiam 6. de ſymp. cau.
ap. 1. ibi, At bifariam vitium fieri poteſt:
ut enim tardè alterantur cibi, vt vix pro-
priam tranſmutationẽ ſuſcipiant: aut cor-
rumpuntur omnino vt nullam concoctio-

nem admittant:illud βραδυπεψία, hoc verò
nullum proprium nomē habet. Vide Auic
13.3.tra.3.cap.1.ibi, Et cibus aut conuerti
tur ad id quod facit digeſtionē integram
aut conuertitur ad id quod digeritur di
geſtione aliqua non integra,&c. lege eum
fuſius.

De cauſis corruptionis, concoctionis, ac eius imbecillitatis.

Cauſæ primitiuæ imbecillitatis conco
ctionis ſunt aër corruptus, fœtidus, vapori
bus malis admixtus, ſimiliter ventricul
vel alicuius membri ſibi compatientis ca
liditas nimium diſſoluens, aut frigidita
calorem natiuum extinguens. Cibus qu
ſua qualitate mala, aut ſua quantitate con
fici non poteſt, aut quia intempeſtiuè, au
nō recto ordine, aut quum diuerſimode in
geritur. Potus ſimiliter quū bibitur plu
quam ad cibum ſpectet. Coitus in cibo, &
accidentia animi immoderatè ſpiritus cō
mouentia,&c. Cauſæ antecedentes & con
iunctæ per ſe ſunt mala ventriculi compo
ſitio, mala figura, vt ſi fuerit maior vel mi
nor quàm deceat, vel figuræ rotundę, quum
naturaliter oblōgæ ſit. Cauſa ſimiliter eri
lapſus ad frigidā & ſiccam intemperiem
& humores cuiuſcunque generis in ventr
culo ſuperfluentes. Per conſenſum à tot

etiam imbecillis concoctio, sicut in fe-
ribus, hydrope, crisi, &c. A' parte, vt læso
rebro, splene, hepate, &c. Causæ corru-
ionis vel erunt in ventriculo, vel in cibis
it in rebus superuenientibus. Si in ven-
iculo, vel fiet per proprios vẽtriculi mor-
os, ex quibus corruptio ciborũ sequitur,
uti ex solutione continui, ex eius inflam
atione, &c. Si in cibis, vel corruptio fiet
er suam malam qualitatem, vel vaporo-
m, vel acidam, aut fœtidã, aut putridam,
c. Vel per suam quantitatem, vt dictum
t, &c. In rebus superuenientibus sicuti ab
rrore externo accidente, vel à vitiosis hu-
ioribus in ipso cumulatis.

Loci consentientes de causis.

Gal. 6. de sympt. cau. cap. 1. Causa cõmu-
is est alteratricis potentiæ à scopo aber-
atio. Fit autem bifariam, vel à potentia
psa affecta, vel ab externo errore. Potentia
ursus bifariam læditur, vel per suã ipsius
ssentiam, aut per aliquem instrumento-
um morbũ. Error triplex est, vel à ventri
uli excrementis, aut à cibis, aut dormiẽdi
empore. Per suam essentiam ex intempe-
ie quadam agentium qualitatum. Per in-
trumentorum morbos, vt per erysipela-
a, œdemata, phlegmones, scirrhos, absces-
sus, & propter alios morbos simplices &

compositos in ventriculo existētes, quib
malè ventriculus concoquit læsa existen
eius potentia. Interdum etiam animal n
concoquit, aut ob immodicam ciborū p
tuúmque quantitatem, aut prauam qual
tatem, aut quia intempestiuè, aut non rec
ordine ingerantur, &c. Lege Gal. 1. de lo
aff. cap. 3. ibi, Corruptionis ciborum tr
sunt differentiæ, &c. Auic. 13. 3. cap. de co
rupt. dig. Et ad summum causa in hoc a
est in cibo, aut in receptore cibi, aut in r
bus accidētibus superuenientibus eis, &
Vide eum fusius: nam ibi omnes causæ r
citantur, quæ nuper à me dictę sunt, &c. V
de etiam Gale. 3. de loc. aff. cap. 6. ibi, Qu
cōcoctionis opus, &c. ibíq; intelliges quò
digestio fit in fundo vētriculi, sicuti in ei
ore ipse appetitus, &c. Lege etiam Arcul.

De signis corrupt. concoctionis ac eius imbecillitatis.

Indicia debilis cōcoctionis cognoscun
tur ex grauitate, extensione, & ex mala ci
bi tolerantia. Cognoscuntur etiam ex visi
& patientis relatu, ex ventositate, ex rugi
tu, ex mora cibi in stomacho, ex pauca cor
poris refectione, facieíque pallore, & e
multo sputo. Signa diminutæ concoctioni
sunt, si post decimā horam ructus odorem
malum redoleat. Signa corruptæ sunt, s

nidor

dorosum, fœtidúmque, aut aliã non con-
etam qualitatem sapiat. Signa malæ tem
raturæ & malæ compositionis solutíque
ntinui ex dolore, & ex his quæ de vomi-
dicta sunt, iam patent. Intemperiem ve-
frigidam & humidam attestantur, sitis
odica, sapor insipidus, acidus ructus, co-
r linguæ albus, pallor vultus cum albe-
ine. Calidam verò & siccam demonstrant
tis asſidua, sapor oris amarus & ructus
etens nidorosus, color linguæ flauus, pal-
r cum flauitie. Attestantur esse in stoma-
ho flatum rugitus & extẽsio. Signa corru-
tæ concoctionis & materiæ corruptę sunt
etor, sapor inconsuetus & horribilis, nau-
a, vomitus, singultus & syncopis. Vbi ve-
ò mora fuerit pluriũ dierum, & non con-
inuò hęc adsint, aliunde materiam proue-
ire indicium certum est, &c.

Loci consentientes de signis corruptionis.

Gal. 6. de sympt. cau. cap. 1. Corruptiones
idorosæ sunt à calidioribus & biliosiori-
us, acidæ à frigidioribus & magis pitui-
osis. Acidas quidem creant quæ pituitosa
sunt & frigida, fumosásque calida & bilio-
sa. Et paulò pòst, Tardas etiam cõcoctiones
cibi difficulter corruptibiles faciunt, si vl-
tra quàm vires tolerant sumantur, simili-

liter & vigiliæ,&c. Lege locũ fusius Au. 13.3.tra.3.cap.4. Illam quæ leuis est, significant grauitas & extensio & remanentia cibi in stomacho longior,&c. Vide Au. fusius hîc,& in cap. de corrup. digestion. similiter Arcul. Cord. & cæteros practicantes & habebis quęcunque à me recitata sunt,&c.

De cura corruptæ concoctionis & eius imbecillitatis.

Considerandũ an per se vel per cõsensum ab aliis partibus afficiatur stomachus. per se,tunc si à modica repletione fiat, somnum longum sanabitur: si verò à multa repletione, tunc educto per vomitum cibo iam corrupto cum aliis humoribus admixtis, primùm stomachi discrasiam per sui contrarium curato,& causas quę alteratricem facultatem debilitant aufert, ventriculúmque roborato. Vnde in causa frigida roboratur ventriculus, simúlque materia præparatur cũ syrup. de absinthio de menta cum mina citoniorũ aromatica cum rhodomelle, cũ aquis absinthij mentæ. Roborant etiam ventriculum plurimæ cõfectiones, sicut aromaticum rosa. diagalanga, diaciminum, diatrion pipereon,&c. In causa calida primùm facta euacuatione vel per vomitum vel per secessum, ma-

teri

tiæ præparatio fiet cum syrup.rosaceo,&
is quæ suprà in capit. vom. memorata
it. At si per consensum morbus fiat,tunc
od transmittit membrum, corrige per
acuationem & reuulsionem, & stoma-
us né humores aliunde fluẽtes recipiat,
boretur,& sui demum intemperies per-
utetur, résque non naturales in contra-
um ordinentur, &c.

*Loci consentientes de cura corru-
ptæ concoctionis, &c.*

Aet.ser.9. ca.24.Si à ciborum corruptio
e fiat cruditas, statim per vomitum tol-
da est corruptio. Quod si quis natura dif-
culter euomat, enæmate succurratur. Si
defectu ventriculi, cum his quæ conco-
tionem adiuuant,curato, &c. Auicen.13.
tract.3. capi.5.Cùm fuerit debilitas dige
tionis à causa leui, aut à repletione ante-
edẽte non plurima, tũc sufficit in ea lõgi
udo somni,&c. lege eũ fusius.Lege etiam
apit.7.ibi,Primum est vt educatur corru-
ptum in stomacho cum vomitu aut solu-
ione ventris,& rectificetur regimẽ, &c.le
ge eũ vlterius, & inuenies quodcũq; dictũ
est:lege Arcul.& Mar. Catinarium, &c.

Obseruationes in cura cibandi.

Aet.ser.9.cap.24. Ad cauendam crudita-
tem prȩuidere debemus,vt neq; in multitu
dine

dine, neque in qualitate eorum quæ in
bo accipiuntur, neque in acceptionis
portunitate, neque in ordine delinquat,
quæcunque concoquere valeat, ea tantu
ingerat, &c.

Auicen. 13.3. tra. 3. cap. 7. Caue à frigi
subtilibus (quoniam subtilia corrumpu
tur in eorum stomachis) non vomat a
cibum, ne stomachus debilis fiat, sumátq
res stomachum roborantes, &c.

Obseruationes in topicis.

Gal. 8. meth. cap. 5. Quæcunque applica
tur stomacho, sint valde calida: nam tepi
firmitudinem ventriculi dissoluunt, & t
lia in duplici vase calefacienda sunt, ne e
rum facultas vitietur, &c. Nota etiam qu
cunque dicta sunt de vomitu circa stom
chum supra, &c.

Conferentia concoctioni & stomacho.

Conferunt stomacho, & cõcoctioni pro
ficiunt hæc simplicia calida, vt sunt absin
thiũ, agaricus, aloës, calamentum, calamo
aron, cardamomũ, cinnamomũ, ciperi, nu
ces cupressi, citrũ conditum, phistica, ga
langa, gallia, gariophyllũ, grana pini cum
zucharo, macis, mastix, laudanum, menta
oliuæ, olibanus, oua, passulæ, rheub. scoria
ferri, vinum, xyloaloës & zucharum. Com-
posita

pita calida sunt, aromaticum ros. garyopillatum, diaciminum, confectio Alexandrina, confectio de xyloaloës, de galanga, de citoniis, de scoria ferri, ceroteum Alexandrinum Mes. emplastrum diapnicon, oleum masticinum, de absinthio, de menta, pilulæ stomachicę, aloephangina, syrup. de absin. de menta, de fumo terræ, de cort. citri, theriaca magna, triphera minor, troc. de ros. de absinthio, hiera Gal. Simplicia frigida sunt, acetosa, acetum, agresta, aqua chalybeata, belirici, berberis, citonia, corallus, coriādrum, emblici, endivia, cicorium, vinum & aqua extinctionis ferri, granata, Izarabe, chebuli, lactuca, myrobalani, myrthus, mespila, persica, poma, pruna damascena, ribes, rosa, sorba, sumach smaragdus, perdix, pellicula interior stomachi gallinarum, capillus veneris, coriādrum, &c. Composita frigida sunt, diacitoniten, diarrhodon, electuarium de sorbis, rob de ribes, de berberis, de sumach, de citoniis, de pyris, de pomis, de granatis, de citro, syrup. de myrtho, ros. zucharum ros. oleum citoniorum, ros. &c.

De prognosticis corruptæ concoctionis & eius imbecillitatis.

Auicen 13. tract. ca. 3. Quandoque perducunt debilitas digestionis & cōuersio cibi

ad

ad phlegma, ad tremorem & frigus exe-
mitatum, & commotionem paroxyſmi fe-
bris, verùm pulſus non eſt pulſus vt initio
febris. Et dicitur in libro mortis velos:
Qui habẽs nauſeatiuam ſatietatem & r-
ditatem digeſtionis, bothor apparẽs ni-
ſuper oculos eius ſimilis ciceri, & ru-
pars eius, & viridis fit pars alia, tũc ipſe o-
ritur in 17. Gal. 6. de ſympt. cau. ca. 2. Qu-
coctionis gradus quatuor enumerẽtur, i-
mus fit in ventriculo, ſecundus in venis, t-
tius in qualibet parte, quartus qui altera-
nis ſpecies eſt aſsimilatio dicit. Porro co-
ctio vel omnino deficit, vel deprauata eſt:
deficit, corpus aſſumpto cibo non paſcit,
& fit atrophia. Si deprauata eſt, fiunt vi-
gines, leucas & elephas: vide eum fuſi.
Auicen. 3. 3. tract. 3. cap. 1. Sanguis qui n-
eſt digeſtus digeſtione conuenienti na-
ræ non recipitur à membris, ſed putrefit:
fœtet, nec fit ex eo nutrimentum, nec b-
na aſsimilatio: vnde non mirum ſi ſequ-
tur lyenteria, hydrops, ſcabies, &c. In
corrupta digeſtio in conualeſcentibus ſe-
per recidiuam pronuntiat. &c.

Authores diſſentientes circa concoctionem.

1 Adſerere, hominem poſſe viuere natu-
liter pluribus diebus ſine cibo.

2 Adſerere, à ſiccitate & humiditate abſ-

alii:

aliis qualitatibus actiuis coctionẽ lædi.
Adſerere, poſſe aſsignari tempus moræ
ciborum in ſtomacho.

Confutatio diſſentientium circa concoctionem.

mpugnat primum Gentilis & experien
t, nam quum recitaſſet ex Alberto, vetu
ln in Lombardia vixiſſe per 40. dies ſine
oo, ipſe inquit. Hæc difficilia ſunt in ho
ine apud me: nam tales humores debe-
nt potius putrefieri & carere regimine
turæ, quàm nutrire, &c. Vnde naturali-
r loquendo, non ſolùm impoſsibile eſt,
d etiam non credendum, &c.
Ad ſecundum, Auicen. de noc. digeſt. Ve
m ſicca & humida non perueniũt ad hoc
cundum plurimum, vt appareat ex eis ſo
l cum æqualitate ambarum aliarum qua
latum nocumentum in digeſtione: igitur
n lædunt abſque aliis qualitatibus.
Ad tertium, Quum diuerſimodè loquuti
t authores de hac re, idcirco tale tem-
s aſsignari impoſsibile exiſtimo: nam
uerrhois dixit, quòd tempus moræ eſt
. horarum: Gentilis, 10. horarum. Aui-
n. de cur. febr. phlegmatici, inquit, Hora
bi ſit poſt paroxyſmum teporem & eradi
tionem eius, & ante paroxyſmum ad mi
s quatuor horis. Vbi cõcludi poſſet quòd
ſto

ſtomachus in ſpatio quatuor horarum, à cibo vacuus: nam ſuperius dixerat, Caue ne occurrat paroxyſmus, niſi ventrem habeat vacuum, &c.

De appetitu canino.

Quum appetitus ad naturalē actionem pertineat, non ad animalem, vt ipſe Galenus ait, ad appetitum neceſſe eſt vt præcedat inanitio, deinde inanitarum partium naturalis appetitus, hunc mox ſequitur ventriculi per venas ſuctio, deinde ſuctionis ſenſus qui eſt fames, demum animalis appetitus omnium vltimus: hic erit duplex, alter ad cibum,& eſt appetitus calidi & ſicci: alter ad potum, & eſt appetitus frigidi & humidi. Quorum vterq; trifariam aboleri poteſt, ſi vel ſuctionis ſenſus pereat, vel ſuctio non fiat, vel corpus non inaniatur: vnde dicimus quòd appetentia, vel eſt abolita, vel imbecillis, vel deprauata. Abolita, quum nihil quis appetit: imbecilis, quum in appetendo deficiat: deprauata, quum immoderatam cibi potioniſque exhibitionem appetat, aut ad alienæ qualitatis deſiderium vertitur. Appetitus igitur caninus erit plurium, quàm poſsit digeri, intenſior appetentia, à cuius aſſumptione animal non ſatiatur: alienam qualitatem

ppetere eſt, ac ſi ea quæ ſecundum natu-
ſm non ſunt, quis appetat, qui morbus
Galeno cita. i. pica ſiue malacia, eo quòd
ero gerentes mulierculas infeſtet, voca-
r, ita vt carbones extinctos & teſtas &
niles abſurdos cibos appetant, &c.

*Loci conſentientes de appe-
titu canino.*

Galen. 4. de ſympt. cau. cap. 7. de his lon-
iori ſermone pertractat, quem fuſius vi-
ere poteris. Facit etiam mentionem de ap
etitu canino. 6. de loc. affect. cap. 2. ibi cani
a appetentia vexantur, &c. Et 5. de loc. af-
ect. capit. 6. locus affectus demonſtratur,
i, Quæ aut canum moræ, &c. Et eſt os
entriculi deuoratorum pondus ſuſtinere
on valens, &c. Similis etiam ſenſus habe
ır in compoſ. Aphor. 20. libr. 2. Vide etiam
tius Auicen. tertiadecima tertij, text. 8.
apit. 10. de corruptione appetitus: & Aet.
r. 9. ca. 20. & 23. de vitioſo appetitu: vi-
e etiam Arcul. & alios, &c.

De cauſis appetitus canini.

Cauſæ quę caninum appetitum excitant
unt plures: quandoque excitatur hic appe
itus poſt diuturnas euacuationes ac febres
rolixas, interdum à ventre retentrice cor
poris, quandoque à vermibus cibum aſ-

ſumptum deuorantibus, interdum à cat
rho ad ventriculum ſtillante. Sed ad ſur
mum tres erunt præcipuè cauſæ, frigid
tas ſcilicet cogens ac exprimens, callid
tas reſoluens, & inanitio conſumens, fr
giditas erit vel ab acida pituita, vel à m
lancholia, &c.

Loci conſentientes de cauſis appetitus canin

Auicen.13. tract.2.cap.12. Multotiens e
citatur hic appetitus caninus poſt euacu
tiones & febres prolixas reſoluentes,
quandoque accidit ex debilitate virtutis r
tentiuæ in corpore, & quandoque propte
caliditatem ſuperfluam in ore ſtomachi r
ſoluentem, &c. lege locum hunc fuſius: G
len, 4. de ſymp. cau. capi. 7. Caninæ appete
tiæ binæ ſunt cauſæ, quarum vna eſt acido
rum humorum vitium, altera eſt plurim
per totum corpus inanitio, ſiue ipſa calo
ris vim ſequatur, ſiue retentricis faculta
tis imbecillitatem, &c. Habes etiam in 2
aphor. comment. 21. quòd canini appetitu
vel propter ſolam intemperaturam frigi
diorem, vel propter humores acidos, quos
exorbuit os ventriculi, fiant. Similis ſen-
ſus habetur à Paulo lib. 2. cap. 51. & ab Aet.
ſer. 9. cap. 21. & 22. ſed latius conſule Gale.
loco citato: nam præter alia, plura exem-
pla affert de ſiti immodica, ſicuti de meſ-
ſore

ſtre qui vinum, in quo vipera extincta fue
it, bibit & mortuus eſt: Item de eo qui
x veteri vino inebriatus, & de his qui in
qui aquam marinam bibere auſi ſunt, &
e quodam febre ardenti laborante, &c.
uorum cauſa erat ſalſus vel bilioſus hu-
nor ventriculum mordicans. Quòd verò
ermes ſint cauſa appetitus canini, legere
oteris non ſolum Auicē. ſed & neotericos
mnes, &c.

De ſignis appetitus canini.

Signa humorum acidorum in ventricu-
o ſunt, multa deiectio eorum quæ deuo-
ata ſunt. Signa inanitionis ipſius habitus
xacta inanitio, nec cibus per totum cor-
pus diſtribuitur. Signa frigiditatis ſunt eo
quòd nulla vel parua adeſt ſitis, copioſa ad-
eſt deiectio, adeſt etiam fames aſsidua, &
cibi aſſumpti grauitas, flatus multiplica-
tio, praua concoctio, cum ſingultus copia.
Signa caliditatis ſunt ſitis vehemens, cor-
pus non impinguatur, nec quicquam per
vomitum vel per ſeceſſum excernitur, &c.

Loci conſentientes de ſignis appetitus canini.

Galen. 4. de ſympt. cau. capit. 7. Canina
appetentia ſi ab acidis humoribus fiat co-
gnoſces: quia eorum quæ fuerunt ingeſta,
multa fiet deiectio: ſi ab inanitione, quia
per habitus exactam inanitionem cibus

per corpus non digeratur, &c. Razes 9.al manſ. Si cibus nec eum grauat, nec ipſum euomit, nec per ſeceſſum expellit, ſignum eſt à vi caloris morbũ fieri: ſi verò aſsiduè famem patitur, & cibus poſt aſſumptionem grauat, ita vt vel vomere, vel per ſeceſſum reiicere neceſſe ſit, ſignũ eſt morbum à frigore oriri, &c. Lege etiam Aet. ſer. 9. cap. cit. Auicen. 13. tra. 2. ca. 13. Signum eius qui fit poſt euacuationes & ægritudines eſt anteceſsio earum, &c. Signa eius qui fit ex frigore ſunt paruitas ſitis, multitudo fæcis, inflatio, &c. Signa ex caliditate ſunt fortitudo ſitis, & non eſt vomitus acetoſus, & natura eſt vt plurimum conſtricta, &c. Signa eius qui fit ex debilitate virtutis retẽtiuæ eſt multitudo egeſtionis crudæ, &c. Signa ex humore acetoſo aut melancholico ſunt paucitas appetitus, & aceſitas eructationis, &c. Vide Arcul. etiam & alios practicantes, &c.

De cura appetitus canini.

Omnem operã dabis in remouenda cauſa: nam ſi fiat poſt euacuationes & febres prolixas, tunc reficientibus vnctuoſis quæ os ſtomachi mũdificãt opus eſt, ſicuti eclegma eſt ex oleo amygdalino dulci cum zucharo paratum. Si fiat à retentricis facultatis imbecillitate, tunc per contrariũ eius

com

cõplexionis curato, vt si humida cum siccis, si calida cum frigidis, &c. Si fiat à catarrho, tunc cura erit: prout dictum est in capite destillationum. Si verò fiat ab acida pituita, quemadmodũ sæpius fieri solet, tunc his potissimum vtendum est quæ incidant ac repurgent, vt sunt dulcia, salsa, & alioqui abstergẽtia calida, qualis est hiera Gale. deinde vinum dulce. Prosunt etiam calida pinguia, sicut butyrum cum brodiis pinguibus, cinnamomo, garyophyllis & croco paratum. Si verò fiat à vermibus, conferunt ea quę vermes interficiũt, deinde vtetur stypticis. Si fiat à calore plurimo resoluente, remoue cum frigidis tam intrinsecè quàm extrinsecè applicitis poros carnis obstruentibus, vt cum oleo myrthino ros. &c. abluantúrque aqua frigida & aceto, nisi quod prohibeat: cibi verò sint frigidi, crassi, viscosi, quales acidi, acetosi & congelati, vnde confert etiam in hoc casu panis azymus & similes cibi, &c.

Loci consentientes de cura appetitus canini.

Auic. decimatertia, tra. 2. cap. 14. Verùm illos quibus accidit hoc post febres fortes & euacuationes, oportet cibari ex vnctuosis quæ mũdificant os stomachi, quæ nõ sint malæ substantiæ, quale est oleum amygda-

larum dulcium cum zucharo,&c.Illis verò qui patiuntur ex debilitate virtutis retentiuæ, licet secundum plurimum debilitetur propter frigus, tamen debilitatur omnis virtus propter omnē malitiam complexionis, idcirco oportet vt cognoscas complexionem, & opponas cum contrarietate curæ,&c.Hippo.aphor.2. aphor.21. Famem ἀκρατοποσίη, id est, vini potio soluit.Gal.in commen.inquit pro fame intelligi debere non naturalem quæ ex longa inedia, aut ab aliqua euacuatione facta sit, sed tantùm appetentiam caninam, quæ vini potione & cibis pinguibus & oleaginis curatur, quia hoc symptoma plerunque fieri solet à frigida intemperie, siue nuda, siue humoribus imbuta, vnde vinum calefaciēdo excludit humores & stomachi intemperiem emendat.

Obiectio.

Videtur hoc in loco Auicen. discordare à Galen. 1. in ordine assumendi: nam Galen. vino præmittit pinguia, Auicen. pinguibus vinum, dum inquit, Ipsum sanat sumptum in potu calefactum in ieiuno. Prœterea Auicen. non semper laudat vinum, vt Gal. maximè, si adsit vētris solutio, quū dicat, Oportet vt omne vinū tūc deuitent,&c.

Responsio.

Dicimus vinum tantùm conferre post pinguia

nguia, vomitus ratione, ſed ad reſoluen-
ım humorem viſcidum, ieiuno ſtoma-
ıo vt Auic. In reliquis verò ſunt concor-
:s, ſi bene conſiderentur. Paul. lib. 2. ca. 15.
uoniam igitur à pituita potiſsimùm a-
da conſtituitur affectus, iis vtendum eſt,
uæ hanc incidant repurgéntq;, vt ſunt dul
a, ſalſa, & alioqui abſtergẽtia calida, &c.
et. ſer. 9. cap. 22. Nullo alio tutiori medi-
ımento expurganda eſt acida materia,
uàm picro appellato pharmacho, quod
on tantùm calefacit, ſed diſſecat, repur-
at, extrahítque ex profundo oris vẽtricu-
i; quin & ventri robur addit, ne facilè hu-
ıorem nociuum ſuſcipiat: appetitus verò
ui à fortitudine caloris prouenit, nõ hoc
nedicamento, ſed iis tantùm indiget, quæ
utem condenſare ac ſpiſsiorem reddere
oſſunt, vt eſt oleum ex immaturis oliuis
xpreſſum: abſtineant à potu vini & ab o-
mnibus quę tam intrinſecus, quàm extrin-
ecus calefacere poſſunt, &c. Lege Auicen.
bi, Et ſimiliter cura eius eſt, quæ accidit
propter reſolutionem plurimam, &c.

Conferentia appetitui canino.

Conferunt canino appetitui omnia pin-
guia, vinum, diaciminum, diatrion, pipe-
reon, emplaſtrum aggregationis. Auic. 3. 5.
emplaſtrũ purgamẽti ferri Haly. 14. antid.

theriaca. Serap. hieralogonion Haly.7.a-
tid. hiera picra Gal.&c.

De prognosticis appetitus canini.

Auic.13.Tra.2.c.12. Et ſcias quòd appe-
tus caninus multoties perducit ad buliṁ
& ſubet & mortẽ,&c. Gal.4.de ſymp.ca.
c.7. Non mirum ſi affecto ore vẽtriculi, vi
appetentia conſiſtit, quandoque dolores
animi defectio ſequatur: nam tum ob ex-
ctam ſentiẽdi vim, tum ob ſitus vicinitã
hoc contingere poteſt,&c. imò ex neruo
aut arteriarũ conſenſu cardialgia, morb
comitialis, grauis ſopor & deliria conſe-
tiente cerebro eueniũt,&c. Hip. aph.5. ap.
27. Qui noctu bibere appetũt, iis ad mo
ſitientibus ſi ſuperdormierint, bonũ,&c.
Quia conquieti per ſomnum ſubdeſce
dit id quod ſitim efficiebat. Et nota quò
qui ex humidi defectu valde ſitiũt, iis da
dus eſt potus: nam ſuccurrere defectui, e
inquit Gal. medicinale Theo. Vide tame
de ſiti in lib. de febribus infrà,&c.

De bulimo.

Bulimos, eſt intenſus membrorum ap
petitus cum deiectione appetentiæ ſtoma
chi, vnde venæ fiunt vacuæ, ſed ſtomachu
reſpuit ac abhorret cibum,&c.

Loci conſentientes de bulimo.

Auicen. decimatertia, tra.2. cap.15. Buli
mu

usvocatur famesvaccina,& est membro-
m fames cum satietate stomachi,& venę
idem sunt vacuæ, & stomachus cibum
spuit,&c.Gal.aph. 2.comment.21. Passio
ilimos appellata est casus potentiæ appe-
ricis à frigiditate exteriore, qui à fame
idem inchoauit, sed non habet amplius
m adiunctam,&c.

De causis bulimi.

Causæ primitiuæ sunt motus per loca
uosa & frigida, vel mala ventriculi in-
mperies,vel eius imbecillitas,vel frigi-
itasvirtutem attractoriam & sensibilium
ortificans,similiter & inanitio,&c.

Loci consentientes de causis bulimi.

Galenus 4.de symptomat.caus.capite 7.
ccedit ad hoc bulimos, id est, vehemens
ımes,quæ fit quum simul penuria, imbe-
illitate & refrigeratione ventriculus af-
icitur,&c.Auicennas 13.tra.2.capite 15. Et
nultoties accidit iter agentibus in frigo-
e & congelatis, quorum stomachi ex fri-
;ore vehementi inspissantur, & causa eius
st malitia complexionis, mortificans vir-
utem sensibilem & attractiuam, & fit ex
humoribus,&c.

De *signis bulimi.*

Signa bulimi recitata sunt suprà capite
de appetitu canino,nam communia prope-

modũ ſunt. De his vide Gal. lib. de fin. med. ibi, Bulimos eſt ingẽs fames, & diſpoſitio, in qua fit cibi inquiſitio ex paruis interuallis: qui hac detinentur, reſoluuntur & concidunt, decoloréſque fiunt, perfrigeſcunt iis extrema corporis, & torquetur ſtomachus, víxque pulſus percipitur, &c.

De cura bulimi.

Quum morbus fiat à frigore exteriori, curetur cum calidis aromaticis, in quibus adſit ſtypticitas, deglutiántq; panem infuſum in vino odorifero cretico, deinde fiat aliqualis diuerſio, ligando extrema manuum & pedum. Somnus interdicatur, pungantur ac ſuſcitentur, cum vrtica & virgis paruis ſuauiter flagellentur, fiántque emplaſtra circa regionem ventriculi ex odoriferis ac cordi congruentibus, & ſi aduenerit ſyncopis, tũc ſpargatur eorum facies ex aqua frigida, ſtringantúrque manus ac pedes, euellantúrq; capilli: quum verò ſyncopis deſinit, ſtatim cibentur, &c. In cauſa calida vtantur frigidis, velut roſa, nymphea, viola, coriandro præparato, ſandalis, camphora, fiántque epithemata frigida ex aqua roſ. nenupharis cum ſandalis, &c. Cibaria ſint boni nutrimenti cum omphacio conditi. Potus ſit vinum granatorum cum iuleb roſ. vngatur etiam ſtomachus cum

oleo

oleo rof.myrthino, &c.

Loci confentientes de cura bulimi.

Auicennas decimatertia tertij, tra.2.ca. 17. Eft cura cafus appetitus, & oportet vt odorentur cibi promouentes appetitum, habentes fpecies & fructus odoriferos & aromatica odorabilia, in quibus eft ftypticitas, vt congregetur virtus, & deglutiant panem infufum in vino odorifero, &c. Vide hunc locum fufiùs, & omnem curam intelliges. Lege etiam Aet.ferm.9.cap.20.de cura perditionis appetitus, nam ambo hi morbi fimul coincidunt, &c. Vide etiam Arcul.& Marc.Cat.&c.

De prognofticis bulimi.

Aet.fer.9.cap.6. Afsidui bulimi & exoluunt, & in animi deliquia incidunt, quibus ægrè auxilium reperitur. B. Nota quòd fyncopis ex bulimo, tum ob corporis inanitionem, tum ob oris vẽtriculi nocumentum, cui cor compatitur, accidere folet: quę fi longo durauerit tempore, plerunque ęgros ad interitum perducit, &c. Intellige etiam de bulimo quæcunque dicta funt de prognofticis appetitus canini.

Authores diffentientes circa bulimum.

1 Adferere, idem effe bulimum & appetitum caninum.

2 Adferere, vinum in quolibet appetitu

can

canino conferre.

3 Adſerere, cibaria craſſa tantùm in bu-
mo & appetitu canino competere.

Confutatio diſſentientium circa bulimum.

Ad primum reſpõdetur, quòd defini-
nes vtriuſq; datę ſunt, quæ manifeſtant n
idem eſſe. Prętereà Gal. aphor. 2. com. 21 in
fine eos reprehendit dicẽs, quòd pro ge-
rali & vniuerſali faciunt ſpecialem & p-
ticularem. Prætereà bulimos tantùm à f-
giditate exteriori fieri poteſt, & non ap-
titus caninus. Demũ bulimos incipit cu
fame, ſed perſeuerat ſine fame, quod n
facit appetitus caninus, &c.

Ad ſecundum, Gal. eodem in comme.
Talem famem vini potio ſanat, non aute
eam quæ ex longa inedia, vel alui profl-
uio, aut fluxu ſanguinis, aut alia aliqua f-
cta euacuatione, &c.

Ad tertium reſpondetur, quòd & ſi cib-
ria craſſa, eò quòd magis ſedẽt appetitu n
videantur congrua, nihilominus tenu
danda ſunt, tum quia virtus imbecill
eſt, tum quia faciliùs per membra diſtr
buuntur, &c.

De dolore ſtomachi & eius flatu.

Dolor ſtomachi eſt eius quidam triſti
ſenſus à mala intemperie nuda vel mate

rial

...ia, aut à soluta continuitate proueniens,
...us causæ primitiuæ sunt percussio, ca-
...offensio stomachi vel membri consen-
...tis, vt cerebri, nerui intestinorum, vel
...men cibi inordinatum, vel aliarum
...um non naturalium. Causæ anteceden-
...unt nuda intemperies, vel cum mate-
...acri & mordicante, vel à sanguine, pi-
...a, aut potus aquæ frigidæ, aut flatus ex-
...ens, aut soluta continuitas sicut ab vl-
...bus, vel ab aliquo abscessu. Causæ con-
...tæ sunt ipsi humores, vel reliqua dolo-
...æ stomachi actu efficientia, &c.

Loci consentientes de causis doloris stomachi.

...uicen. decimatertia tertij, tra.2.cap.1.
...or stomachi accidit aut propter mali-
...n complexionis absque materia, aut
...m materia, & propriè acuta mordicati-
...aut propter solutionem cõtinuitatis ex
...sa ventosa extensiua, aut mordicatiua
...sta, aut aggregatiua ambarum rerum
...ul, sicuti est in apostematibus calidis,
...Lege eum vlterius. & inuenies etiam
...sas, quur dolor accidat ante comestio-
...m, & sedatur quum comeditur, &c. Con-
... in hoc etiam Arcul.9. Alman. Galen.6.
...ymptom. caus. cap.2. Spiritus in ventri-
... spatiis oriri solet, quum humores pi-
tuitosi

tuitosi ibi contenti, vel cibi ab imbelli calore in vapores resoluuntur. Nam vbi solutum frigus vaporem non excitat ta calor magna ex parte quæ comprehe vincens plusquam pro vaporis generatione cibum extenuat, nisi fortè suapte natura in flatum transeat. Quare relinquitur quòd à calore imbecilli cibos non omnino conficiente, sed quodammodo dissoluente, flatus siue spiritus exoriatur, &c. Lege iam fusiùs Galen. de caus. flatus. 14. meth. cap. ibi, Porrò halituosum spiritum in animalis corpore ex succis, &c.

De signis doloris stomachi.

Signa bilis sunt mordicatio, dolor, pu- ctorius, sitis, oris siccitas atque amaritu- Signa pituitæ sunt, oris salsedo, præsertim si salsa fuerit pituita, inflatio, grauitas in- sibilis, aliquando frigiditas: interdum sitis ratione doloris & clamoris, item lo- est vomitus pituitosus, pallor faciei, &c. Signa flatus sunt eructatio, rugitus: ructus fiunt vel strepitus, extensio in hypochondrio, iuuatur per emissionem strepitus, dolor permutatur frequenter. Signa apostematis sunt appetitus destructio, emi- in parte exteriori, præsertim si fuerit cir- os ventriculi: si verò fuerit in fundo, concoctio destruitur, nec apparet eius er-

ncia,adeſt febris, &c. Cognoſcuntur vl-
cera ex ſanie & reliquis exeuntibus,&c.

Loci conſentientes de ſignis doloris ſtomachi.

Auic.decimatertia,trac.2.cap.2. Et mordicatio cum inflatione eſt ſignificatio materiei calidæ propter qualitatem acutam, vel ſalſam: ſi mordicatio non eſt ſtabilis, sed renouatur, ſignificat effuſionem choleræ ex hepate,&c. Et ſigna ex ventoſitate ſunt eructuatio & rugitus & extẽſio in hypochondriis, &c. De his conſule Arcul. fusè,Gal.6.de ſymp.cau.cap.2.Cognoſcitur flatum eſſe in ventriculo,quoniam ſi per os eiicitur,facit ructũ: ſi per inferiores partes flatũ reddit vel ſtrepentem vel ſine ſtrepitu: quòd ſi per neutrã partem deferatur, ſymptoma ventriculi efficit ob imbecillitatem non potẽtis ſpiritũ redundantem & nebuloſum expellere,&c.lege hoc totũ caput: nam ex flatu acuto ac tenui ſono,& ſimiliter ex bomboſis diuinare te docebit, qua ex parte flatus procedat,& alia ad rem facientia:lege etiam neotericos,&c.

De cura doloris ſtomachi.

Diuerſimodè curabitur dolor,prout cauſa efficiẽs fuerit: nam ſi nuda ac ſola intemperies mala ſit in cauſa,tunc ſola alteratione per contrariũ curabitur:ſiverò materia-
lis

lis intemperies in caufa fuerit, tunc cu[...]
di intentio quinis intentionibus perfi[...]
tur. Prima erit circa regimen fex re[...]
non naturalium, ita vt in cõtrarium ca[...]
omnia adhibeãtur, vt in calidis frigid[...]
econuerfo. Secunda eft doloris mitiga[...]
quæ ftatim in opus dirigenda eft, quũ [...]
machus fit membrũ fenfitiuũ, ex cuius[...]
fione facilè totum corpus compatitur. [...]
duobus modis perficitur. Primò abfcin[...]
do abforis caufam, & hæc fit cũ folutiui[...]
fectione venę: quòd fi materia nimis fto[...]
cho adhæreat, ac fixa & compacta perfif[...]
ita vt aliqua pręparatione indigeat, præ[...]
randa tunc erit prout in altera intenti[...]
dicetur. Interim alter fedandi modus [...]
cum rebus anodinis quę parari poffunt [...]
fotus, cataplafmata, cerata, olea, &c. Fo[...]
fiunt cũ floribus camomillæ anethi, me[...]
loti, & femine lini, fœnugræci, althææ, &[...]
Deinde in cafu necefsitatis ad opiata c[...]
currendum: vnde in caufa frigida dan[...]
phylonij rom. ℥ß. vfq; ad ℥ j. cũ modico [...]
no, & in calida tantundem requiei Nic. &[...]
Tertia intentio eft humoris peccantis p[...]
paratio, vnde in caufa calida procedim[...]
cum fyrupo acetofo fimpl. vel ozyfacch[...]
ra, fyrupo de endiuia, viol. de agrefta cu[...]
aquis endiuiæ, lupulorum, violarum, &[...]

Qu[...]

(ae bilis si aliũde flueret, præparãda esset cm his quæ aliqualem in se stypticitatem tinent, vt cum syrupo ros. de semine ace tæ, de granatis, de citoniis, cum aquis en uiæ acetosæ, plantaginis & cichorij, &c. i causa frigida cũ rhodomelle, oxymelle mpl. & compos. scilliticóq; syrupo de ab-ithio, de menta, si fuerit pituita salsa, cũ r. viol. & oxymelle simplici, cũ aquis ca-omillæ, endiuiæ: si melancholia cũ syr. fumo terræ, de epithymo acetoso sim-ici. syr. viol. & cum aquis fumi terræ, lu-lorũ, boraginis, &c. si sanguis extraha-r per venæ sectionẽ. Quarta intentio est acuatio, quæ in materia biliosa ita para tur. ℞. mãnæ electæ mast. ℥ xij. electua-j de semine ros. ℥ ij. semẽ syr. viol. ℥ j. cũ ecocto fructuũ & florum cord fiat potus. el in materia crassa cũ cassia diaphinico-e. In melãcholia cũ cassia & confectione amech: laudatur insuper hiera Gal. simpl. lulæ aleophãginæ, &c. Si in causã fuerit ẽtositas, curato post euacuationẽ factã cũ alefacientibus & exiccãtibus, præsertim materiam fouentẽ habuerit, vnde in hoc ommẽdatur cucurbitula cũ maxima flam na applicita. Item fiant fotus ex decocto nentæ, absinthij, camomillæ, calamenti, ulegij, rutæ, cinnamomi, galãgæ, calami

arom.&c.vel cũ oleo in quo ruta,apiũ, cuminum,maratrum bullierint.&c. Quinta intentio eſt malæ cõplexionis derelictæ remotio,quæ ſi fuerit calida, frigidis remouebitur:ſi frigida,cũ calidis, quæ parantur per cerata cataplaſmata,linimenta,&c.

Loci conſentientes de cura doloris ſtomachi.

Auic.13.tra.2.cap.3. Cura eius qui eſt ex malitia cõplexionis calidę ſine materia eſt in potu ſumere lac acetoſum,& aquã frigidã,& in cibo pullos, perdices, cucumeres, cucurbitã,portulacam,&c.& ſic intelliges de frigida cõplexione, quòd per contraria curetur. Quòd doloris mitigatio tribus dictis modis fieri poſsit,lege etiã Auic.2.primi,doct.2.ſum.2.ca.de cau.ſedãdi dolorẽ. Itẽ quarta primi,cap.de ſedatione doloris. Lege etiã neotericos practicantes Arcul.& Mar.Cat. Mich. Sauona. Razem & Bauerium fol.66.&c. Auicen.13.trac.2.cap.3.loquens de præparatione ſimul & euacuatione humoris dolorem efficientis,inquit,Et quando dolor fuerit ex humore cholerico calido,euacuabis,& adminiſtrabis ſyrupũ acetoſum cum aceto in quo fuit infuſum abſinthium, &c. Galen.14.meth. cap.7. In curatione omne principium eſt totũ corpus euacuare ea euacuatione quam ferre

poteſt

poteſt: purgatio ſit vel miſsio ſanguinis, vel purgatio tum per ea quæ ſubter expellunt medicamenta, tum per quæ ſupra, vt vomitoria, deinde per ea, vt vno verbo me expediam, quæ calefaciunt & exiccant, &c. Galen. 12. metho. cap. 8. De cura flatus ventriculi commendat cucurbitulam maxima cum flamma admotã, & ita hoc præſidium valere, inquit, vt incantamenti cuiuſpiam ſimile videatur. Et 8. meth. cap. 5. Flatus ſanandi ſunt, oleum in quo ruta & ſemina quæ flatus diſcutiunt fuere incocta, vt ſunt apij cumini, marathri, atque alia id genus. Et 14. meth. cap. 7. Eſt illud, inquit, commune præceptum omniũ ferè quos vitioſus ſuccus creat morborũ, quòd in fine calefacientibus & exiccantibus ſit vtendum, &c. Vide Aet. ſer. 9. cap. 27. ex Archigene curam, & Auicen. 13. tract. 2. cap. 3. ibi, Et dolore quidem ſtomachi frigidos & ventoſos ſedat, &c.

Obſeruatio circa curam doloris ſtomachi.

Marc. Cat. de mente Auicen. Debemus in primis cum diligẽtia & bona dura procedere, & cauſam cognoſcere, ne ſi error contingeret, ob id quod ſtomachus chylum generat, talis error toti corpori communicaretur. &c.

Nocentia ac conferentia dolori stomachi.

Dolorem & mordicationem induci[t] bleta, bulbus, fructus cedri, dactyli, gra[na] pini, iuniperus, lac, rapa cruda, scamo[nium]. Conferunt dolori & mordicationi, ab[sin]thium, aloës, acetosa, acetum scilliticũ, [be]tonica, calamus aromaticus, corallus, [co]riandrũ furfur, galanga, gariophyllũ, g[en]tiana gariophyllata, granata, acetosa, [la]ctuca, maiorana, menta, mellilotũ, nep[eta], nux moschata, ostraca, oua semicocta, [ori]ganũ. puritaria, passulæ, peucedanũ, por[tu]laca, pulegiũ, rheubarbarum, rosa, ruta, [ru]bus, lac sicomori, siliqua, sisamus, spica, [se]na alba, scenoanthos. Cõposita sunt alpi[...] didicõ. Auic. tertia quinti, Apozima de a[b]sinthio quarta quinti Auic. Athanasia [ma]ior Haly. 6. antido. Ceratum hyssopi, fil[a]grios hyssopi Pauli, stomaticon Mes. se[cun]da antid. electuariũ de carui. Auic. de a[m]bra Serap. electuariũ indũ de baccis lau[ri], gallia muschata, infusio hieræ Mes. oleu[m] de absinthio, de mẽta, de costo, nardinu[m], rosaceũ, masticinũ, myrthinũ, de citoni[is], pilulæ aleophanginæ, masticinæ de hie[ra] cũ agarico hierę simpl. Quadrumeron co[n]fectio Nic. Rob granatorum de citoni[is], theodericon magnũ Auic. theriaca maio[r]

th

triaca diatessaron.triphera magna Nic. triphera saracenica Mes.troc.de diarrhodo,de absinthio,de rosis,vnguentũ carduni Auic.secunda antid.zucharum ros.

De prognosticis doloris stomachi.

Auicen.13.tract.2.cap.1. Et quandoque moritur subitò propter aduentum doloris acor. Secundò,& quandoq; descendit dolor,& facit prouenire colicam. Tertiò portendit in prægnantibus præfocationẽ matricis. Quarto,timetur in illo in quo prolongatur dolor stomachi, quòd attrahat apostema stomachi. Quintò,Hippo. in lib. mortis festinæ, Quando apparet cum dolore stomachi super pedem dextrũ quoddam simile vesicæ,tunc patiens moritur in vigesimum septimum diem. Et si habet dolorem ventris,& apparet in supercilio eius vestigium & bothor, similis fabæ, deinde fit vlcus,tunc ipse morietur, & huic accidit subet,&c.

Authores dissentientes circa dolores stomachi.

Adserere,succum absinthij magis conferre stomacho quàm ipsius herbam.

Adserere,in omnibus maximis doloribus sectionem venæ semper conuenire.

Ad primum,Auic.13.tertij,Quoniã succus eius est separatus à stypticitate reten-

ta in herba, idcirco non ita conducit sto-
macho vt ipsa herba, quæ ob partem te-
ream in se manentem fit magis stypti-
& confortatiua, &c.

Ad secundum, Auic. quarta primi, Ti-
quoque cauere debes à minutione in ho-
fortis doloris, itẽ cauendũ à phlebotom-
in corporibus habẽtibus subtilitatem n-
miã oris stomachi, quoniã ex ea in synco-
pin cadũt. Præterea in frigido, crasso ac v-
scoso humore nõ competit, igitur nõ sem-
per competit, sicuti etiam in dolore vir-
prosternente non competit, &c.

De imbecillitate hepatis.

Hepatis imbecillitas est alteratricis fac-
tatis in propriis actionibus impo-nti-
absq; alicuius visceris malo manifesto, &c.

*Loci consentientes de imbecil-
litate hepatis.*

Gal. 8. de compos. med. per loc. cap. 6. a-
finem, Imbecillitas hepatis est citra mani-
festum aliquod in viscere malum in pro-
priis actionibus impotentia alteratricis f-
cultatis. B. Intelligendus est hic Galen. d-
alteratrice facultate, & si ad vnguem ean-
non expresserit: nam huic attractoria &
retentrix & expulsoria tanquam princi-
paliori seruiunt.

Auic. 14. trac. 2. c. 1. Hepaticus est ille cu-
iu

uest debilitas absq; re manifesta in ope-
rationibus hepatis,&c. Inuenio iuxta Gal.
lib.fin.med. iocinorosos appellari, quos
ieris dolor cũ tumore & duritie & cor-
pis colore malo comitatur, & his febris
arẽs superuenit,& lingua arescit, quæ o-
nino euenire solẽt, quũ alteratrix facul-
e suo nõ ꝓbè fungitur officio: ad ipsam
em pertinet sanguinem generare, vnde
à al.5.de loc.aff.cap.7. sanguifica specia-
ti alteratrix dicitur, & ab Auicen. dige-
stia. lege Gal.6. de sympt.cau.cap.2.

De causis imbecillitatis hepatis.

Causæ primitiuæ sunt casus & percus-
i super hepate, & quæcunq; à rebus non
aturalibus prouenire possunt, malè dis-
ositis. Causæ antecedentes sunt vel per se
el per consensum: per se fiunt vel à mala
itemperie sine materia, vel vt placet Aui-
n. cum materia abscessum, vel erysipelã,
el œdema generante: per consensum ve-
, vel à toto, vt in febribus, vel ab aliqua
arte quæcunq; sit debilitante fieri solent.
ausæ coniunctæ sunt vel ipsa intẽperies,
el quid aliud facultatem alteratricẽ actu
nbecillitans, &c.

*Loci consentientes de causis imbe-
cillitatis hepatis.*

Auic. 14. tract. 2. cap. 1. Et id est aut pro-

pter malitiam cõplexionis singularis se
materia, aut cum materia, cuius princip
est ab hepate, aut à membris aliis, sicut
fel quando non trahit choleram, aut spl
quando non trahit melancholiam, aut r
nes, aut vesica, aut matrix propter vehe
tiam fluxus sanguinis, & propter vehem
tiam retentionis menstruorũ, &c. Et qu
doq; nõ est propter malitiam complexi
nis solam, imò propter apostema sangu
neum, erisypelam vndimiam, aut propt
vlcus, &c. B. Nota an hoc loco decipiat
Auic. Nam dictum est à Gal. non solùm i
descriptione iam dicta, sed etiã 8. de com
pos. med. per loc cap. 6. quòd hepatica pec
liariter appellata citra tumorẽ præter na
turam contingat, &c. Gal. 6. de sympt. cau
cap. 2. Intemperies quæ alteratricis facul
tatis imbecillitatẽ parit, si calidior, quàn
oporteat, fuerit, interdũ biliosum, inter
dum melancholicũ excrementum efficit: f
frigidior, pituitosum & aquosum excre-
mentum similiter parit. Lege insuper Ga-
le. 5. de loc. aff. cap. vlti. ibi, Omnium facul
tatum essentia, &c. Item 3. de sympt. cau. &
Aet. ser. 10. cap. 1. Et Paul. lib. 3. cap. 46. &
Arcul. 9. almans, &c.

De indiciis imbecillitatis hepatis.

Indicia sumuntur à colore corporis, ab

egest

estione,à dolore leui,ab intēperie cali-
,frig.sic.& hum.à facultatibus ipsius he
tis.Si verò per consensum morbus effi-
itur,ex mēbri læsione,à quo fit consen-
s. A colore cognoscitur,quia si à flaua si-
pallida bile,aut à pituita fiat, tota cutis
it alba siue pallida,siue flaua:ab egestio-
,quia quæ egeruntur,similia carnis lotu
apparēt. A dolore leui, quia sicut ex ci-
vētriculus premitur,ita ex chylo iecur,
de dolor leuis accidit:à cōplexione co-
noscitur ex eo,quòd à suis cōtrariis iuua
r:à facultatibus hepatis, nā si ab altera-
ice,sanguis diminutè erit cōcoctus, qua-
s est sanguis pituitosus,aut superfluè erit
coctus, qualis est biliosus & adustus. Si
b attractoria facultate morbus fieret, tūc
ix prima cōcoctiōe celebrata,chylus egre
itur,quum ad iecur attrahi nō possit: si à
etētoria,tūc id egreditur quale intrauit:
ab expulsoria, tūc id nō expellitur quod
st superfluū,sed admixtum sanguini cer-
itur: aut cognoscitur ex eo, quòd multæ
d ventriculum fluunt humiditates. Sunt
 harum facultatum alia indicia:nā si san
uis corruptus sit, vel ad putredinē decli-
is,vel colore varius vel pituitosus,tūc al-
teratricem cognoscimus esse diminutā: si
totius corporis adsit macies & imbecilli-

tas, tũc attractoriam vim esse imbecille coiectamur, & sic de reliquis. At si morbu per cõsensum fiat, cognoscitur ex alteriu membri læsione: nam si per cõsensum fe lis fieret, tunc ex colore icterico cognosci tur: si ex consensu stomachi, ex concoctio nis malitia, & sic de reliquis, &c.

Loci consentientes de indicijs imbecillitatis hepatis.

Auicen. 14. trac. 2. cap. 2. Color est ex re bus quæ significãt secũdum plurimũ dispo sitionem hepatis, &c. Et egestio & vrina similes aquæ carnis significãt debilitatem hepatis in generãdo sanguinẽ, &c. Cõple xiones autẽ significãtur ex radicibus prędi ctis, &c. Lege fusius hunc locũ, & indicia à me dicta inuenies. Gale. 5. de loc. aff. cap. 7. Igitur alui quũ sedimina aquæ, in qua ma ctata caro abluta est, similia esse videris, tunc efficacissimũ esse affecti iecoris signũ nõ dubites. Et paulò pòst facit mẽtionem de complexionũ signis, ibi, Calidæ intẽpe ries hepatis, &c. Habes tamen rem magis expeditã 8. de compos. med. per loc. cap. 6. ibi, Calida igitur intẽperie circa hepar exi stente, colliquationes fiunt primũ humo rũ, deinde carnis ipsius hepatis, &c. Simili ter habes signa facultatũ hepatis 5. de loc. aff. cap. 7. ibi, Si attractrix facultas affici-

tur,

r,tunc cibus in ventriculo in saccũ trãs-
ıitatus relinquitur, &c. Vide 8. de com-
ps. med. per loc. cap. 6. fusius de hac re. Itẽ
Iul. & Aet. & Arcul. &c.

De cura imbecillitatis hepatis.

Perficitur hæc cura quatuor mediis. Pri
ıo, remouendo causam imbecillitatis. Se-
ındo, roborãdo hepar. Tertio, remouẽdo
quæ aduenerint symptωmata. Quarto,
gulando ægrũ in sex rebus non natura-
bus. Causa si fuerit primitiua, vt potus
ıuæ frigidæ, remoue eã cum calidis, vt pu
cum potu vini, & abstineat se ab aqua, &
c de reliquis causis primitiuis. Si causa an
ecedens in hepate fuerit intemperies cali
a, remoueatur frigidis stypticis hepati
onducentibus, frigida calidis aromaticis
perientibus, humida siccis, &c. Si verò fue
it apostema, vlcus, vel aliqua alia soluta
õtinuitas, curabis per ea quæ ad aposte-
nata, vlcera, & solutã continuitatẽ faciũt,
t aliàs dictum est. Si causa sit per consen-
sum ab alio membro, tunc illius membri
mala dispositio remouẽda est cum euacua-
tione, reuulsione, ac mẽbri roboratione,
ne quid amplius ad hepar, transmittatur,
demum hepatis nocumentũ iam impres-
sum remoueatur, &c. 2. Robur hepatis fit
decẽ mediis, vt ex Auic. & neotericis elici-
tur

tur 1. Cùm leuiter calefacientibus, vt naturalis eius temperies seruetur, & hoc intelligi potest de his quæ ad penetrandum exhibentur. 2. Cum leui apertione, quũ semper de obstructione hepatis timor sit, & tvtimur physticis & absinthio. 3. Cum maturatione & lenificatione, quę cum passulis & vino granato conficitur. 4. Cum abstergentibus quæ parantur cum aqua hordeacea & hydromelle. 5. Cum incidentibus, vt cum vino granatorum, quod ad acetũ vergit. 6. Cum his quæ moderatã in se stypticitatem habent, vt scenoantho, rosis, absinthio. 7. Cum prohibentibus putredinem, vt cinnamomo, cassia lignea. 8. Cum exiccantibus, vt cũ spodio. 9. Cũ mundificantibus, vt cum melle & vino subtili. 10. Cum his quæ à proprietate valent, vt spica, lupi hepar, limatiis rheub. passulis. Verũ in his memoriæ interim mandandum, quænam facultas principaliter læsa sit, vt eius robori magis intendas: nam attractoria vis calidis & siccis, sed magis calidis: retẽtoria frigidis & siccis, sed magis siccis roboratur: alteratrix calidis & humidis, licet magis calidis: expultrix calidis & humidis, licet magis gaudeat humidis, &c. In causa igitur frigida cõueniũt absinchium, rheubarbarum, troc. de rheub. diacurcuma, sy. de absin

ſinthio, de eupatorio. Item electuarium al. in tex. Auic. deſcriptum, ibi, ℞. ligni oes, roſarũ, ſpicæ, nardi, cinnamomi an. ij, &c. In calida cõueniunt cichoriũ, aqua matiarũ, diarrhodon Abbatis, triaſanda-T. de roſis, ſyr. de endiuia, de cichorea cũ ieub. 4. Cibaria nullam craſsiem, vel viſitatem participent, carnes ſint boni nuimenti, vnde conueniunt vitelli ouorum orbilium cum cinnamomo & pipere aroatizati. Itẽ paſſulæ limatiæ, &c. Potus ſit qua hordeacea cũ aliquantulo mellis, &c.

Loci conſentientes de cura imbecillitatis hepatis.

Auic. 14. T. 2, cap. 3. vt plurimum debilias hepatis eſt propter frigus aliquod, aut iumiditatem aut ſiccitatem, aut propter naterias malas retẽtas in ipſo, & propter ioc plurimũ curæ eius eſt cum calefactione ſubtili, cũ apertione & maturatione & lenificatione permixta cum ſtypticitate cõfortante & prohibente putrefactionem, & fit cũ medicinis aromaticis, in quibus eſt apertio & maturatio, vt crocus. Et quãdoque indigemus propter retentionẽ materiæ in ipſo phlebotomia & ſolutione veneris, &c. Gal. 8. de compoſ. med. per loc. cap. 6. Scopus curatiõis in eiuſmodi affectionibus ſit communis quidem iuxta intempe-

rie:

riei contrarietatem: peculiarem verò cuiusque cõtrarium. Verùm in his siue exterius applicitis, siue intra adhibitis, semper aliquid ex adstringẽtibus miscere oportet vt iecoris robur seruetur, &c. Et 2. me. cap. 16. Si quidem in ventriculo & iocinore robur resolui est perniciosissimum, &c. De cura facultatũ hepatis laborãtiũ habes plenè iuxta Auic. loc. cit. ibi, Si debilitas digestiua prouenit, conforta cum styptis aromaticis: si à retentiua, adde in confortione de stypticitate & minus de calefactione, &c. Lege fusius, & inuenies cætera à me iampridem exarata: lege etiã Arcu. in hoc, & Marcum Car. De cibis lege etiã ibi Auic. Et conuenientiores cibi sunt, quibus nõ sunt crassitudo & viscositas, & lege eum fusius & Arcul. &c.

Obseruationes in curatione.

Auicen. Medicinæ hepaticæ sint aperitiuæ cum leui caliditate, quarum virtus sit incisiua & abstersiua, nec stypticitate careãt, quum hepar sit membrum latum, &c.

Nocentia & conferentia imbecillitati hepatis.

Nocent hepati aloës, assa, colocynthis, dactyli, helleborus, euphorbiũ, esula, ficus, lac, mezereon, ozymũ, serpẽtaria, serapinum, scamonium, scebram, triphera ferrugine

Nic. Conferunt imbecillitati, & eam robo rant absinthiũ, acorus, aloes boni, amygdalæ amarę, ammonium, asarum, berberis, calamus aromaticus, cinnamomum, cortex citri, costum, cuscute, crocus, cichorium, endiuia, eupatorium, phystici, fumus terræ, granata acetosa, lactuca, laudanũ, lignum aloes, liquiritia, hepar lupi, macis, mastix, myrobalani, cit. nux musc. origanũ, passulæ, rheubarbarũ, rosa, rosmarinus, rubea, spica, spinachia, scenoanthos. Composita sunt citonia condita, conditum de citro, de succo citoniorum, de muscho, diarrhodõ, dialacca, diacurcuma, diareos, lætificans Mes. el. de myrtho Mes. de cãphora Auic. empl. diaphinicõ, diaspermaton, gallia sebelien Mes. oleum masticinum, amygdalarum amararum, irinum, costinum, pilulæ aggregatiuæ, de rheub. stomaticæ Auic. de agarico Serap. syr. de endiuia, de cichorea cum rheub. de acetositate, diarrhodon, de fumo terræ, de absinthio, tro. de ligno aloes, de rosis, de aniso, de absinthio, de lacca Haly, de eupatorio, hiera Damasceni, tudiarum rosa, &c.

De prognosticis imbecillitatis hepatis.

Auic. 1 4. tract. 2. cap. 2. Et multoties perducit ad hydropem & colicam phlegmaticam,

cam;&c. Arcul. Debilitas hepatis notā-
lis quū inueterata fuerit, aut difficillię,
aut fere nunquam emendatur: lege etm
Gal.8.de compos. med.per loc.&c.

De inflammatione iecinoris.

Inflammatio est calidi sanguinis in-
xus quæ in hepatis substantia, vel in ea
gibbosa vel concaua parte, aut in mascis
vel tunicis colligentibus, vel in venis ei
accidere solet: nec inquirendum vtrum
venis mesenterij hoc accidat, quoniā in
concaua iecoris parte fuerit inflamma
etiam in venis mesenterij necessariò ei.

Loci consentientes de inflammatione hepatis.

Auic.14.T.3.cap.1. Apostematū in p-
tibus hepatis accidentium quædam fit
in ipso hepate, quædam in lacertis posi
super ipsum, & alia sunt quæ accidunt
meseraicis: & eorum quæ fiunt in ip,
quædam accidunt in partibus eius supe
ribus & ad latus gibbosum, & alia in p-
tibus inferioribus,& ad latus cōcauum,
alia in velaminibus & panniculo & in
nis ipsius,&c.Lege Gal.5.de loc.aff. cap.
& 13.meth.cap.14.vbi etiam inquit: Qu
cauo iocinoris phlegmone obsesso, pro-
nus etiam venas quæ in mesenterio su
vna phlegmone laborare necesse sit. Vi

etia

eam Gal.in lib.de tum.præter naturam c.2.ibi, Inflammatio eſt calidi, &c.

De cauſis inflammatio-
nis hepatis.

Cauſæ primitiuæ eſt nimius calor ex im ndico motu aut ex ſole ignéque acquiſi- t, aut acre medicamentum, aut nimius pus, vel cibus calefaciens, percuſsio aut ſio, &c. Cauſæ antecedentes vel per ſe ſt in hepate vel per cõſenſum fiunt. Per ſunt intẽperies calida, malos humores rahens, aut intemperies frigida quæ al- tatricem & expultricem debilitat, vnde mores fieri poſſunt: ſimiliter obſtructio qua humores retinentur, aut dolor ma- riam ad iecur attrahens, aut iecoris im- becillitas. Cauſæ coniunctæ phlegmonis ſanguis copioſior, quàm pars poſtulet, ipſo hepate contentus, &c.

Loci conſentientes de cauſis inflam-
mationis hepatis.

Galen. 13. meth. cap. 6. Iſtius caloris cau- aut eſt immodicus motus, aut ex ſole & ni tepor, aut acre medicamentum, &c. uic. 14. tra. 3. cap. 1. etiam de aliis primiti- is cauſis loquitur, ibi, Et cibi quidem ca- facientes & craſsi, & qui non digerũtur alde adiuuant ad faciendum apoſtemata hepate, & quandoq; accidit propter per-

cusſionem & torſionē,&c. De cauſis etia
antecedentibus hic, verba facit ibi, Cau
illius ſunt complexio frigida prohibēs c
geſtionē & expulſionem, aut debilitas ſt
machi, aut oppilatio congregans hum
res, &c. lege eum fuſius. Gal. 13. meth. ca.
Communis omnium phlegmonum gen
ratio ex ſanguinis influxu eſt copioſiori
quā pars poſtulet. Cauſa verò quur influ
ſanguis, tum à partibus mittentibus, tu
ab his quę ad ſe attrahūt, peruenire pote
mittunt enim partes, quum nimium cop
ſuperuacuus eſt, aut quū à ſua qualitate m
leſtantur: quę verò attrahunt, ea ob morb
ſum calorem attrahunt, vel ob ſui, vel vi
næ partis dolorem, aut ob partis recipiēt
imbecillitatem, vt teſtatur Gal. 23. metl
cap. 5. Lege etiam de his Gal. 13. meth. ca
6. ibi, Dolor prouenit, vel ob intemperie
& vultus confuſionem, & diſtorſionem &
tenſionem, vel obſtructionem quandā, &c
Lege etiam 14. meth. cap. 1. ibi, Inflamma
tio fieri ſolet, quum ſanguis copioſus i
aliquam particulam procubuit, &c. Leg
de his vberius Arcul. 9 almans, &c.

De indiciis inflammationis hepatis.

Indicia hepatis inflammati ſunt dolo
inſeparabilis in dextro hypochōdrio, gra
uitas

as in eo maior quàm in oppilatione,for
n corporis mutatur:apparet enim in fa-
& in aliis membris tumor siue infla-
o:color tendit ad citrinumvel pallidum,
lla adest pulsatio, vt in cæteris inflam-
ationibus,costæ nothæ vt plurimum do
nt,exigua & sicca tussicula adest, singul-
s quoque sequuntur, dormire non valet
per latus dextrũ,& super sinistrum dor-
ire graue est, febris adest acuta. Signa
ando adest,in gibba parte sunt grauitas
aior,quàm in concaua,singultus minor,
nsio apud suspensoria manifestior fit ta-
ui,præcipuè indebili,tussis sicca,difficul
s anhelitus maior,ob cõsensum diaphra
matis,vrina pauca cũ mordicatione, lin-
ua est citrina,ad nigredinem decliuis.Si-
na quando fuerit in concaua, singultus
naior, grauitas minor, eò quòd à stoma-
ho sustentatur,tussis parua, & anhelitus
aruus,dolor vehementior,nausea,appeti-
us destructio,sitis vehemens,vomitus bi-
iosus,frigus extremitatũ, & nigredo lin-
guæ & syncopis,&c.

*Loci consentientes de signis inflam-
mationis hepatis.*

Gale.5.de loc.aff.cap.7. Iecur affici de-
clarant in dextra præcordiorum parte gra
uitas,dolor tota præcordia contrahens, &

ipſius vſque ad iugulum extenſio, exig
tuſsis, linguæ color in primus ruber,
inde niger, ingens ciborum faſtidium, ſi
inexhauſta, vomitus tũ ſynceræ bilis, t
quæ ouorum vitellis ſimilatur, quæ poſ
æruginis colorem refert, aluus adſtrin
tur, ſi inflammatio cum eius viſceris im
cillitate excitetur, ſpiritus adeſt diffic
tas, febris acuta, &c. Et paulò pòſt, Infla
mationes in ſimis iecoris partibus faſ
dium, nauſeam, vomitũ bilioſum, ſitim i
gentẽ, tuſsim atq; dolorẽ vſque ad dext
partis iugulum excitant, nõnunquã vtri
parti dolor adeſt, nothæ coſtę cõſentiũt.
gibba verò parte inflãmatione exiſtent
prҫter dicta, tumoris cumulus cõprehẽſi
conſpicuus in ſuperficie tactui, maximè
abdomen gracileſcat, cõprehenditur, dol
res circa reſpirationẽ, & tuſsiculæ mag
intendũtur cũ dolore ad iugulũ extenſo,
detrahi videatur magis quàm intima pa
te. Si verò in rectis muſculis inflãmatio a
cidat, tumor erit præter naturã oblongus
atq; per totũ ventrẽ extẽſus, vmbilicũ con
prehẽdẽs, &c. Lege de his Auic. 1 4. tract. 3
cap. 2. ibi, Signa cõmunia ſunt, quòd inue
nit æger grauitatem ſub hypochondrii
inſeparabilem, & inuenit illic dolorem ve
hementem, &c. Lege ſimiliter Arcul. 9. al-
mans.

ans. Item Gal.2.de lo.aff.cap.9.ibi, Si in-
gnita nobis fuerit inflãmatio, iubendũ
t ægro, vt magnã edat respirationẽ, &c.
ide etiam de hac re Paul.lib.3.cap. 46. &
et.ser.10.ca.3.& Gal.2.de loc.aff.ca.8.

De cura inflammationis hepatis.

In curatione hac tota adhibenda est di-
gentia, ne hepatis læsio per totum cor-
is dispergatur. Erunt igitur intentiones
urationis sex, prima erit reuulsio.2.reper
ısio. 3. humoris præparatio. 4. euacua-
o.5.resolutio.6.malæ complexionis de-
elictæ remotio, cum regimine sex rerum
on naturalium. Reuulsio fiet cum sectio-
e venæ basilicæ, aut cephalicæ, quæ an fiẽ-
a sit ex opposito, an ex eodem latere, du-
itat Conciliator differentia 198. quẽ fu-
ius videbis. Diuertimus etiam cũ frictio-
ibus, ligaturis, cucurbitulis circa partes
xtremas positis, & similibus. Repercus-
io fiet tum per exteriora, tum per inte-
iora. Conueniunt extrinsecus epithema-
a & inunctiones ex oleo ros. de citoniis,
vel ex aquis rosarum, solatri cum syndone
madefacta & hepati applicita, quibus ad-
di possunt pulueres ex sandalis rub. & al.
& cit. ex rosis, cortibus & floribus gra-
natorum, & aliquid camphoræ: sed in

materia frigida accipimus aliquid abſi
thij maſticis cum oleo roſ.maſticino, &
Intrinſecus valent ſyr.roſ.de ſucco acet
ſæ.plantaginis,cichorij,cap.ſine aquis,
cauſa frigida: rhodomel, ſyr. de duab
rad.oxymel cum ſyr. roſ. Et hæc faciu
etiam pro tertia intentione, vno tam
animaduerſo, quòd ſtyptica tantũ in pri
cipio,ſed cùm materia iam fluxa eſt, al
non ſtypticis vti poſſumus, vt ſyr. acet
ſimp.viol.de endiuia, de fumo terræ, &
Euacuatio fiat rurſus peccante ſanguin
cum ſectione venæ hepaticæ, aut peccan
cholera cum rheubarbari infuſione, a
cum aliis pharmacis,prout millies dictu
eſt. Reſolutio fit cum his quæ reſoluun
addendo aliquid quod nonnihil ſtyptici
tis ſecum afferat:& huc ſpectant inuncti
nes,cataplaſmata,&epithemata cũ aneth
melliloto, althæa, camomilla, roſis, al
ſinthio:ſimiliter cũ oleo anethino, cam
millino,roſ.& c.Si verò ad ſuppurationem
verteretur, tunc ſuppurantibus vtendum
qualis eſt decoctio paſſullarũ, caricarum
althææ,maluarum ſemen lini, fœnugræ
ci,cum oleo amygdalarũ dul.cum pingue
dine gallinæ,anatis,butyro,ex quibus pa
ramus cataplaſmata, &c. Maturata in
flammatione tũc vomica,vomitu,tuſsi &

ſrnutamentis, & ſimilibus prouocanda
e deinde abſtergenda, ſi in gibba fuerit
rte, cum vrinam prouocantibus & ab-
rgentibus, qualis eſt aqua hordei, cice-
m rub. hydromel, hydroſaccharum, &c.
Sin concaua, cum his quæ per ſeceſſum
acunt, qualis eſt caſsia, ſerum caprinum,
marindi, &c. deinde conſolidandum
it, ſiue conglutinandum cum bolo ar-
enio & terra ſigillata, &c. Quòd ſi ab-
eſſus ad duritiem permutetur, quanuis
rò curationem admittat, nihilominus
m emolliētibus procedemus, ſicuti cum
thæa, maluis, &c.

*Loci conſentientes de cura inflam-
mationis hepatis.*

Gal. 13. meth. ca. 6. Communis omnium
legmonum curationis indicatio eſt e-
cuatio: quæ verò adhuc in generatione
nt in iis prior euacuatione eſt influentis
affectum locum ſanguinis inhibitio,
c. Et cap. 11. eiuſdem lib. Quum iecur in-
ammationem patitur, tum reuellendus,
m educendus, qui ad iecur fluit, ſanguis
ſt, interna in dextro cubito inſecta vena,
ropterea quòd è directo & ampla via cum
ena, quæ caua dicitur, ſocietatem habet,
qua non apparente media ſecanda eſt:
quòd ſi ea nec ſe oſtenderit, reliqua ac ter-

ria incidenda eſt, &c. Ex quibus notare d
bes, quòd ſtante virtutis robore mo
κατ' ἴξιν, id eſt, è directo extrahatur ſa
guis: & ſi alia atque alia vena ſecetur, n
multum referre, quum ſingulæ venæ ſi
in euacuatione reſpondeant. Auic. 14. tra
3. cap. 12. Phlebotoma igitur in primis,
non hæſites in hoc, quum nõ eſt prohib
tio fortis, & extrahe ſanguinem abunda
tem. Et ſcias quòd indiges in initio ei
eo quod eſt ſimile in caſu de repercuſsio
& infrigidatione, &c. Gal. 13. meth. cap. 1
In iecinoris phlegmone, etiam ſi nihil a
fluat, reprimẽtibus vtendum: & reddit b
nam rationem: primò quia in principio p
rum eſt quod affluit, tum magna ex par
non craſſum, tum recipientis partis virt
valentior: ſecundò, quia nondum in affl
cta parte violenter impactum eſt. Quu
verò phlegmone in ſuo vigore conſiſtit, c
trario modo omnia ſe habent: adeſt eni
multitudo ſanguinis craſsi ac impacti, t
virtus partis debilior, vt à ſe ſuperuacu
emolliri non poſsit. De digeſtione leg
Auic. ibi, Medicinæ conuenientes apoſte
matibus hepatis in initio rei, quũ illic e
caliditas ſuperflua, ſunt, aqua endiuiæ &
aqua ſolatri cum ſyr. acetoſo, zucharino, &
aqua hordei, arnogloſſæ, cuſcutæ, cucume
ris,

rcucurbitę,&c. De euacuatione loquitur
il.13.meth.cap.15. ibi, Confiderandũ an
igibba vel in caua parte fiat inflamma-
t:fi caua parte,purgare per aluum cõue
r:fi in gibba,per vrinas. Lege etiam 14.
cut huius,ibi,Expelli è iecinore oportet
icquid in totũ atræ bilis,tum faniei ex
legmone prouenientis iam collectũ eft,
c. De regimine refolutionis loquitur
ã Auicẽ.ibi, Quapropter indiges vt in-
oias à regimine refolutionis materiei in
c ęgritudine:plufquã fit tua incœptio in
liquis apoftematibus,timeto lapideitatẽ
duritiem,&c. De cibo & potu habes plu
ex Gal.13.meth.ca.14.ibi,Pofcit ergo tũ
cur ipfum,tum os meatus,qui bilẽ tranf-
ittit,cibos & pharmaca quæ obftructa
cludant,qualia funt nõ lenta,fed quæ te-
ii confiftentia fine qualitate mordente
iam à mordentibus plhegmones irritã-
ir)non dulcia , quia à dulcibus tum iecur
im lien intumefcunt. Talia igitur erunt,
t in cibis prifana,& in pharmacis oxymel
im aqua mixtum, punica mala , & quæ-
unque aftringunt , interdicuntur , quum
ilis meatus os arctẽt,& bilem ipfam ex-
erni prohibeant,& phlegmonas ipfas quę
n cauo funt vifceris irritent,magis quàm
n gibbo:nam quum ad gibbũ perueniũt,

iam quæ aſſumuntur, mutata ſunt, vt
nec adſtringant vel mordeant,&c. Auicn
fine ca. Cibus autẽ melior eſt chiſch. h
dei, infrigidat enim & abſtergit,& nõ
cit acquirere oppilationes,& feſtinat e
penetratio: panis non ex frumento, ſed
ſimila,& ex oleribus, lactuca & attrip
ces, ex fructibus granata dulcia, &c.

Obiectio.

Miror mirum in modum, mala puni,
dulcia hic ab Auic. cõcedi, tũ quia adſtri
gunt, tum quia ex dulcibus hepar intum
ſcit,& aquã hordeaceam hic concedi, &
altero ſequẽti textu renui, ibi, Et aqua h
dei quanuis abſtergat ſine mordicatio
tamen eſt dulcis, & dulce facit incurre
oppillationes,&c. tamen à Raze, Serapi
ne & Haliabbate commendatur, &c.

Reſponſio.

Gentilis putat Auic. tex. corruptum,
loco aquæ hordei, legi debere aquæ me
lis. Vide tu commentatores Auic.& inte
liges cauſam alterius obiectionis.

Obſeruationes in cura inflammationis hepatis.

Marcus Cat. de mẽte Auic. Statim, inq
ſuccurrendũ eſt huic ægritudini, nõ tant
in iecore, ſed in quocunq; membro princ
pali, alioqui cura eſſet vana,&c. Galen. 13
meth

h.cap.8. Prohibendũ ne tumor augea-
nec ſuppuretur, cauendo etiã ne ad ſcir
m cõuertatur: nam facilè tumor in du-
ri euadit, &c. Auic. 14. tra. 3. cap. 12. Nul-
i emediis ſuccurrendum, ni prius facta
ectio venæ, aut antequam pharmacũ
cõueniente ſectione ſit exhibitũ. Nã,
uit, ſi phlebotomas, & dimittis mate-
in in hepate, & adminiſtras ſtyptica &
cruſtica, procul dubio induratur apo-
na. Caue tamen in exhibendo pharma-
ne nimium ſoluẽtibus vtaris, nã hepar
ra quòd imbecille reddunt humores, e-
m commouent, vt interdum maiori co-
ad locũ læſum refluant, &c. Vitandum
ùper ne vrinã prouoces morbo in cõca-
parte exiſtente, aut ſoluas ventrem, ſi in
ba parte tumor fuerit, &c. Ga. 13. meth.
.12. Quæcunq; iecinori intrinſecus vel
trinſecus applicantur, non ſint actu fri-
da: nam vltra ꝙ ad locum difficulter pe-
trarẽt, meatus etiã cutis occluderẽt, &c.

Obſeruationes de repellentibus & reſoluentibus.

Auic. loc. cit. Repellentia ſint in ſtiptici-
te remiſſa, & niſi tumoris augeatur cali-
tas, cum aperientibus & incidentibus
iſceantur: reſoluentia citius in iecoris
flammationibus ſunt applicanda, quàm
in

in cæterorum membrorũ tumoribus, c

Conferentia inflammationi hepatis.

Conferunt inflammationi hepatis ae sta attriplex,berberis, camphora , capil Ven.acetositas citri,cucurbita,endiuia,- choreũ,hepatica,lupuli,mercurialis,ny- phea,portulaca,rheubarbarũ,rosa,sand, semperuiua,solatrum,spodium,sumacha marindi,violæ.Composita sunt, confec de acetosis Mes.electuariũ de psylio M. ceratum de sandalis , emplastrum de fi- mento Mes. de semperuiua Haly , oleu itinum rosaceum,syr. acetosus de pom, de portulaca,triasandali Nic.triphora pe fica.troc.de sandalis Mes. de spodio,de phora, vnguen . ros. viol . hiera , siraco Mes.papauer.cum oleo rosaceo,&c.

De prognosticis inflamma- tionis hepatis.

Auic.14.tra.3.cap.1. Et apostema qu est in gibbositate est deterius eo quod in concauitate. Et apostema hepatis siue lidũ siue frigidum oppilationem facit , non relinquit corpori nisi sanguinẽ aqu sum,& cum hoc debilitat hepar in separ do aquositatem.quæ si in meseraicis co tinetur , est causa hydropisis carnosæ ascitis.Item quando permutatur calidu ex hepate ad splenem , est bonum : si ver

e

e splene ad hepar, malum. Et cap. 2. Inter-
du omnis species apostematum hepatis
pducit ad hydropem: & scias quòd quũ
apostemati hepatis associatur ventris solu-
ti est mortale. Et cap. 16. Non euadit ali-
qu ex apostemate duro quiescente & con
finato. Hippoc. aph. 7. aph. 46. Quorum
hear suppuratur, aduritur, si pus purum
&lbum fluxerit, euadunt: nam in tunica
hi pus continetur: si verò qualis amurca
flit, pereunt. B. Quia si pus album & pu-
rū fluat, signum est, quòd ad carnem he-
pis vsque corruptio non pertingit, sed
tatùm in eius tunica fuisse: si verò vt fæx
oi fluat, tunc declarat substantiam hepa-
tesse corruptam, idcirco non ab re mo-
ritur, &c. Hippoc. aphor. 7. aphor. 17. In
hatis inflammationibus singultus ma-
lū. B. Quia ex magnitudine inflamma-
tinis stomachus cõpatitur, vnde fit singul
tu. Hippoc. apor. 6. apor. 18. Vesica discissa
a: cerebro aut corde, aut septo transuer-
saut aliquo ex tenuioribus intestinis, aut
idnore lethale est, &c.

Authores dissentientes circa morbos hepatis.

1 Adserere, aquam hordeaceam non con-
uenire in inflammationibus hepatis.

2 Adserere, profluuium ventris in aposte-
mate

mathe hepatis ex abundanti mater
non esse mortale.

3 Adserere, nutrimentum viscosum no
nocere hepati.

4 Adserere, hepati supercalefacto cert
sam tanquã frigidam esse applicandan

5 Adserere, stypticiora magis conueni
in hepatis apostematibus quã stomach

6 Adserere, in apostemate hepatis phl
botomiam potius in pede, quàm in bra
chio fiendam.

Confutatio dissentientium circa morbos hepatis.

Ad primũ, aqua hordei nõ solũ ab Aui
cen. sed à serapio 4. tra. ca. 2. & à Rhaze i
lib. diuis. & à Gal. 13. meth. vt suprà. Maxi
mè igitur dum commendatur conuenit.

Ad secundum, Auic. Quum hepatis apo
stemati sociatur fluxus ventris, est morta
le: & intellexit propter materiæ exubera
tionem. Similiter factus ab imbecillitat
hepatis est mortalis, vt volunt Auic. com
mentatores.

Ad tertium, Serapio, Indiget hepar cibi
& potibus, & medicinis apertiuis, non vi
scosis, sed subtilibus, non mordicatiuis ne
que dulcibus, neque stypticis & ponticis
eò quòd oppilant, &c. igitur, &c.

Ad quartum respondet Conciliator dif
ferer

rentia 197. quòd per se cerusa nocet hepati, quanuis cum aliis quæ suam virtutem proferant, possit interdũ iuuare, sed melius esse cum aliis aromaticis operari, &c.

Ad quintum respondetur per ea quę dicta sunt in cura. Nam Auic. 13. tra. 4. cap. 1. quoniã ex magis stypticis grande nocumentum resultat, eò quòd hepar velocius quã stomachus correspondet duritiei, quã inducunt styptica, &c. & sic non conferunt magis hepati quàm stomacho, &c.

Ad sextum, Auic. alleg. cap. inquit, Phlebotoma, si tibi possibile est, ex basilica: & si non, ex nigra: & si non, ex cephalica: eò quòd directius hepar respiciunt. Et hoc etiam habes ex Galeno in cura: igitur magis in brachio, quàm in pede.

De morbo regio.

Icteritia dicta est ab ictero aue, quã nos galbulam siue ficedulam dicimus, de qua facit mentionem Marcialis, dicens:

Galbula decipitur calamis, & retibus ales
Turget adhuc viridi cum rudis vua mero.

Dicta est etiã Aurigo à colore auri vel arquatus morbus, à cœlestis arcus colore, aut morbus regius, eò q̃ morbo affectos apparatu regio & ludis lasciuis vti perutile est. Horatius.

Aut mala quem scabies aut morbus regius vrget.

vrget. Eſt autem morbus regius per tot corpus bilis ſuffuſio, quæ interdum nigr interdum flaua eſt, ex qua color citrinu vel niger apparet, &c.

Loci conſentientes de morbo regio.

Plin. Icteris auis à colore vocatur, qu ſi ſpectetur ab icterico, ſanari id malu tradunt, & auem mori. De deductione l rum nominum lege fuſius Cornel. Cel. Aet. ſer. 10. ca. 17. & neotericos omnes. G len. lib. finit. med. Aurigo ſeu morbus r gius arcuatúſue eſt bilis refuſio in cuter quo fit vt ſuperficies tingatur, luteáq fiat, & vitietur cutis, &c. Auicen. decim quinta tertij cap. 3. Icteritia eſt coloris c poris fœda alteratio ad citrinitatem v nigredinem tendens, ob curſum humor citrini & nigri ad cutem ſine putrefacti ne, &c. B. Similis definitio legitur etia penes Concil. diff. 78. adiungit tam Auicen. ſine putrefactione: quia re ve dum bilis putreſceret, non icteritiam ta tùm, ſed febrem tertianam producere Vide Aet. ſer. 10. cap. 17. & Paul. lib. cap. 50.

De cauſis morbi regij.

Cauſæ ſi extrinſecę fuerint, tres erūt, ſ licet, virus alicuius animalis, aſſumptio borū icteritiā efficiētiū, vel bilē generāt

& c

obstruentium, & nimius labor in sole
cido. Intrinsecę vel fiunt ab hepate vel ab
is membris. Si ab hepate, vel erit mala
emperies calida vel frigida cū abscessu
l sine abscessu, aut obstructio, aut facul-
tis attractoriæ vel secernentis imbecil-
las. Si à splene, tunc in causa est apostema,
l obstructio, vel mala côplexio, vel eius
cultatis imbecillitas, & sic de aliis mem
is intelligito. Interdum fit per morbo-
m iudicationes, &c.

Loci consentientes de causis morbi regij.

Galen. 5. de loc. affec. cap. vlt. Morbus re-
ius nonnunquam fieri solet iecinore ne-
aquam affecto per morbi iudicationem.
terdum citra morbi iudicationem, dum
nguis extranea quadam corruptione in
ilem vertitur, qualis ferarum morsu fieri
let, aut assumpto veneno. Interdum fit ab
bstructione, aut ab inflammatione, aut à
irrho iecinoris, aut citra hæc ab ipsa tan-
m iecinoris intemperie præter naturam
nutata, aut à iecinore suo munere nō fun-
gente, aut ob splenis vitia. Interdum ab
ttractricis folliculi fel continentis im-
becillitate, aut quia folliculus est obstru-
ctus, aut quia eius facultas secretoria est
imbecillior. Interdum fit etiam ob obstru-

ctis aut infirmis vasis, quæ ac ipso exor
ora sua in hepar extendunt,&c. Auicen.
cap.3.ibi, Icteritia citrina aut fit multit-
dine generationis choleræ citrinæ, aut pr-
pter euacuationis eius prohibitionem,
multitudo eius generatur ab hepate pr-
pter causas calefacientes, aut propter ap-
stemata in hepate,& in meatu choleræ, a
propter oppilationē retinentem cholera
in felle, aut propter caliditatem cōplexi-
nis choleræ,&c. Lege fusius,& tam intri-
secas, quàm extrinsecas causas icteritiæ i-
telliges. Vide & Gordoniū & Arcul. in pr-
prio cap. Gale.4. Aphor. com.62. Tres su
affectus, quibus morbus regius solet ad
nire, tumor durus, inflammatio & obstr-
ctio. B. Nam dum sanguis expurgatur,
bilis à venis ad meatus bilem recipient
transfertur, si trium alterum adfuerit, n-
cesse est sanguinem non expurgari, sed v
cum ipso bilem per totum corpus differ
vnde morbus regius oritur. Vide Paul. li
3.cap.50.& Auic. de oppilationibus hep-
tis, ibi, Materia quæ generat oppilatione
aut est humor oppilans propter suam cra
sitiem, &c. Lege eum fusius,&c.

De signis morbi regij.

Signa cōmunia sunt, pigrities & tum
ad motum grauans, dulceis cibos adue
santu

ſitur, variis imaginibus vexãtur, pruritus
tius corporis adeſt, difficulter exudant,
pa oculorum, & faciei tempora, & malæ
llorẽ demonſtrant, &c. Signa malę hepa-
t tẽperaturæ per ea quæ de imbecillitate
patis diximus ſatis nota erunt. ſimiliter
abſceſſus ſigna per ea quæ retulimus de
flammatione hepatis, &c. Signa oppila-
onis ſunt grauitas, dolórque ſub dextra
rte nullo tumore vel vrgente, febre per-
pta: item ſi egeſtio flaua non egrediatur,
d alba. Signa imbecillitatis expulſoriæ
cultatis ſunt, ſi vrina nullo colore infecta
cernatur, etiã ſi nulla grauitas percipia-
r. Cognoſcitur etiam ex attractoria fa-
ltate fieri, ſi nauſea, vomitus, amaritudo
ris, nullo apparente in iecore grauitatis
nſu adfuerit, & flauus color paulatim &
õ ſubitus fiat. Signa veneni erunt, ſi nulla
rius exiſtente humorũ malitia, ſed ex ho-
ine ſano ſtatim icterus euadat: nã abſque
ora virus per totum corpus diffunditur.
igna ſumpta à criſi ſunt, ſi febres præceſ-
erunt acutæ, & alia quę criſim indicare ſo-
ent. Signa quòd per conſenſum totius cor-
oris fiat erunt ex febribus, quæ tenues ſan
guinis partes in bilem commutant. Signa
quòd fiat à ciſti fellis ſunt quòd accidit ſu-
bitò, & egeſtio eſt alba, adeſt amaritudo

oris & ſitis, & ſi porus, qui vadit ad ſtom
chum, eſt oppilatus, tunc vrina eſt color
ta, ſpiſſa, crocea, egeſtio tincta crocea, &c
Signa quòd ex ſplene fiat, ſunt duriti
ſplenis, grauitas, & icteritia potius nig
quàm flaua, &c.

Loci conſentientes de ſignis morbi regij.

Aet. ſer. 10. ca. 17. Communiter omnib
ictericis adeſt pigrities & tumor ad m
tum grauans, &c. Gal. 5. de loc. aff. c. vlt.
per morbi indicium icterus fiat, indiciu
erit, quòd excrementa & vrinæ ſecundu
naturam ſe habebunt. Si ſanguis exter
corruptione in bilem vertatur, indiciũ e
totius corporis praſinus ſiue porraceus c
lor. Si ab obſtructione folliculi fellis fi
ſignum erit quòd citra febrem morbus r
gius accidit, vrgétque in dextra præcord
rum parte grauitatis quidam ſenſus. Si v
rò ab inflãmatione vel alio abſceſſu, tũc f
bris aderit cum bilioſis deiectionibus,
in dextra præcordiorum parte dolor. Si a
intemperie hepatis humorum corrupt
contingat, tunc totũ corpus herbis cande
ti pallore infectis aſsimilatur, interdu
plumbeũ aut magis fuſcũ colorem refe
Si ob ſplenis vitium, tunc colores veniu
multò nigriores quàm ab hepate, &c. Le
de h

dcis 9.de compof. med. per loc.cap. 1. B.
Na tamen quòd velle ex colore tantùm
afctũ fedem diuinare,eſt malum, vt Gal.
rert 5.de loc aff.ca.cit.de Steſiano exem-
plm afferens,&c. Lege etiam Auic.15.tra.
n p.de ſignis icteritiæ citrinæ,Natura o-
mia illa nuper à me recitata habet, quæ
tatius videre poteris: ſi enim omnia in
vım congererem,longè à negotio res li-
biexcederet.Vide de his Arcul.& Gord.
Pil.& cæteros practicantes.Similiter de
ieritia nigra lege Gal.6.de loc.affect.ca.
daffect.lienis,& Aet.ſerm.10.cap.17.Vide
eam Auic.de ſignis oppilationis hepatis,
i,Signa oppilationis ſunt,&c.

De cura morbi regij.

Morbus regius indicatoriè ex febribus
prfectè ſolutis eueniens, viſibilis ad cu-
tn tranſlata,ſi multùm craſſa, balneis vel
rbus diſcuſſoriis facilè curabitur, quale
e balneum ex aqua dulci,vel ablutio ocu
lrũ & totius corporis cum aceto albo ca-
llo,& ſucco citri,in quo bullierint flores
mmomillæ,&c. Verùm ſi craſſa fuerit, in
imis extenuantibus vti oportet, deinde
ſcuſſoriis.Si à cauſis primitiuis fiat auri-
o,tunc ſingulæ remoueantur,vt ſi morſus
iperarum ſit in cauſa,curetur ad externas
artes virus deducendo, & membra prin.

cipalia tuendo. Si causæ sint per consensu
à toto, vt in febribus, remoueatur febris
euacuatione, sectione venæ & soluentib
pharmacis, deinde infrigidantibus, ne
caliditate sanguis in bilem conuertatur.
verò fuerit caliditas hepatis vel alteri
membri, remoue per infrigidantia, c
uendo obstructionem, & membra demu
roborando.

Cura arcuati ex multitudine bilis qu
tuor habet intentiones: Prima est euacu
tio, ne dum superfluit bilis, ipsa suæ mul
plicationis sit causa, quæ fieri interdũ d
bet cum sectione venæ, interdum cũ pha
maco, vt cassia, manna, rheubarbaro, el
ctuario, de suc. ros. ros. Mes. diaprunis s
&c. Secunda est humoris præparatio, &
cum acetoso simp. syr. de endiuia, viol.
cichorea, de suc. acetosæ, de agresta, de l
monibus, de acetos. citri cũ aquis & dec
ctis similibus. Tertia intentio est discrasi
membri derelictæ remotio: vnde in cau
calida conuenit tale epithema: ℞. aquę e
diuiæ lib. 1. ros. ℥ ij. sandalorũ spodij an
ʒ j. aceti ℥ j. spicæ ℈ j. Misce, & cum synd
ne applicetur hepati, vel fiat ceratum sa
dalinũ. Electuaria sunt triasandali, dia
rhodon, troc. de camphora. Quarta inte
tio erit sex rerum non naturalium ad fr

gidu

dum & humidum declinantium, de qui-
s satis aliàs diximus, &c. Cura icteritiæ:
obstructione quatuor etiã intentiones
quirit: prima humoris obstruentis inci-
, extenuatio atque reseratio, & fit cũ sy-
po bisantino, cum aceto de duabus rad.
odomelle, oxymelle, syrupo de eupato-
, de cichorea, &c. Cum aquis fœniculi,
ij, cuscutæ, & eupatorij. Consulerem ta-
en in hoc, vt prius stomachus cum cassia
l pilulis aleophanginis purgaretur, an-
quam ista exhibeantur. Secũda erit eua-
atio, quæ perficitur cum iis quæ bilem
assam & pituitæ admixtam purgant, vt-
uta cum rheubarbaro, agarico, diaphini-
one, diaturbit, & œnæmate acri, quod ad
testina superiora pertingeret. Tertia in-
ntio est palliditatis vel fœdi coloris abla
io, & occlusarum viarũ apertio, & fit cum
ebus apperiẽtibus & vrinam prolicienti-
us, vt cũ decocto apij, fœniculi, asparagi,
rusci, petroselini, aqua raphani, vel deco-
cto marrhubij, prasij, cicerum, rub absin-
hij, centaurij minoris, cuscutę, vel cum in-
fusione cartami in lacte in ore Auic. vel
cum dialacca, diacurcuma, diacalamento,
troc. de rheubarbaro, de eupatorio, &c.
Quarta intentio sit circa regimen, quod
calidum & aperiens & extenuans insti-

tuatur. Curatur Aurigo, si à facultatu
siue iecoris, siue folliculi fel continen:
imbecillitate fiat, prout de hepatis imb-
cillitate iam dictum est, &c.

Loci consentientes de cura morbi regij.

Gal.9.de compos.med.per loc.cap.1.Ict
rici qui ratione indicationis febrium fiū
curantur balneis aquarum potabilium,
olei discussorij affrictu, omniúmque rar
facientium cutē, quale anethinū oleū & c
momillum. Qui verò regium morbum e
obturatione incurrūt, per omnia quæcun
que strenuè extergēt, etiamsi medicamen
tariam substantiam habeant, & calidæ sin
facultatis, curantur. Conueniunt icterici
ex inflammatione hepatis quæcunque in
flammationes sanant. Si verò inflammati
& obturatio simul coincidant, laxantibus
simúlque extergentibus opus erit: fugiēd
tamen quęcūque medicamentarię substan
tiæ & calidæ facultatis existunt, &c. Auic
15.tra.1.cap.6. Scias quòd intentio in cura
tione icteritiæ ad duas res tendit, quarum
vna est, vt remoueatur icteritia cū eo quod
resoluit ipsam à cute & ab oculo cum me-
dicinis lauatiuis & solutiuis educentibus
materiā facientē icteritiam. Secūda verti-
tur ad causam & abscindit eam, & est aut
rectifi

ectificatio cõplexionis,aut cõfortatio virtutis,aut regimen apostematis,aut apertio apostematis,aut apertio oppilationis, aut euacuatio per phlebotomiam basilicæ,&c, et.serm.10.cap.18. Secatur vena quibus copia sanguinis vnà cũ bile in toto corpore abundat, aut quibus dolor vel distensio circa precordia fuerit.Et de purgatione loquens dixit, Quare in principio purgare nõ oportet,priusquã per deoppilantiã bilis attenuetur.Nanq; mali causam purgationes in principio datæ præbuerũt,&c.Gal.5. de loc.aff.cap.vlt.Quibus morbus regius citra febrẽ accidit,vrgente in dextra præcordiorũ parte grauitatis cuiusdam sensu, his omnibus obstructiones aperiens & cibis & potibus & medicamentis extenuantibus,deinde medicamentum quod bilem ducere posit exhibens,eorũ plurimos vna die sanitati restituimus,&c.Lege de his omnibus intentionibus Arcul.Gordonium, Marcũ Catin.& cæteros practicãtes.De cibo & potu & de aliis sex rebus nõ naturalibus lege Auic.15.cap.6.ibi:Et cibus quidem ictericorum. Et cap.7.ibi, Cibi in omnibus illis sint cibi leues.Vide eũ fusius. Vide & alios suprà scriptos authores.

Obseruationes in cura.

Auic.15.cap.6.Omnes qui habent icteri-

tiam ex cauſa calida, deuitent iram, & m
tum primum & balneum, &c.

Conferentia morbo regio.

Conferunt icteritiæ abſinthium cũ ap
vel adiantho, acetoſa, acorus, aphodillu
agaricum, aloës, alcacangi, aſſarum, attı
plex, berbena, betonica, ciclamẽ, calame
tum, chamædrys, chamepitys, camomill
caſsia, ſiliqua, centaurium, cartamum, cu
cuma, cuſcutæ, helleborus, endiuia, eup
toriũ, epatica, fœniculũ, lactuca aſini, lun
brici, lupulus, marrhubium, menta, mult
pedum aſeliuæ, nepita, origanum, peoni
perdix, peucedanum, aqua raphani, rheu
barbarum, roſmarinus, rubea tinctorum
aqua ſalicis, ſulphur cum ouo, ſcariola, ſco
lopendria ſiue citrach, ſtercus aſini, pull
bibitum, tamarindi, tamariſcus, vrina, vr
tica, hyſſopus. Compoſita ſunt, confectio d
rauedſeni, de eupatorio Meſ. decoctũ fum
terræ & coltulæ, diarrhodõ Nic. electuarii
de pſylio roſatũ Meſ. diaphinicon, oleũ de
cartamo, de abſinthio, ſyrupus biſantinus
de fumo terræ, de abſinthio, de cichorea cũ
rheubarbaro, oxymel ſcilliticũ, ſotira Ni-
colai, theriaca, triaſandali, triphera perſica
Meſ. triphera ſaracenica Nic. tro. de rheub.
de roſis, de eupatorio, de camphora, vinum
ſcilliticum, pilulæ Indæ, de fumo terrę, &c.

De

De prognosticis morbi regij.

Hipp.Aphor.4.Apho.62.Quibus in fe-
ibus morbus regius ante diem ſeptimũ
ciderit,malum. Et Aph.64.eiuſdem lib.
uibus in febribus morbus regius ſepti-
o vel nono, vel vndecimo, vel quartode-
mo ſuperuenerit,bonum,niſi dextrũ hy-
chondriũ obduruerit:ſi verò nõ,bonum.
Morbum regiũ in febribus accidere an-
ſeptimũ,malum ex eo eſt,quia vel ab in-
ímatione,vel à duro hepatis tumore,vel
ipſa obſtructione oriri indicat: poſt ſe-
timũ verò,bonum,niſi ex dictis quiſpiam
ffectus hepati acciderit. Vide tamen pro
ph.iſto Hipp.4.de vic.in morbo ac.com.
t. Hipp.Aph.6.Aph.42.Morbo regio la-
orantibus,ſi fiat hepar durum,malum eſt.
t Aphor.5.Qui morbo regio laborant,nõ
dmodũ ventoſi ſunt.B.Quum nec ventris
mbecillitate,nec pituitoſo humore,à qui-
us fieri ſolet ipſe flatus, ictericis laborãt,
dcirco flatuoſi nõ eſſe poſſunt. Auic.15.ca.
le ict.In omni oppilatione in meatu hepa
is ad fel, aut in meatu fellis ad inteſtina,
uæ eſt ex incarnatione, aut porro,nõ ſpe-
ratur ſanitas.Et in eo qui habet icteritiam
frigidã,qui nõ curatur,nec reſoluitur eius
materia,eſt timor,& pluribus eorũ aſſocia
tur mors ſubita. Et quando multiplicatur
rema

remanentia vrinæ albæ cum icteritia, it parum tinctæ, est deterius, & magis tim dum ne cadat habens eam in hydropem et ad summam, dum non remouetur apo- ma, & rectificatur dispositio, non hab spem in curatione ipsius icteritiæ, &c.

Authores dissentientes circa morbum regium.

1 Adserere, icteritiam ante septimum a- parentẽ, semper esse malum indiciun

2 Adserere, icteritiam post septimum parentem absque tumore hepatis, e bonum signum simpliciter.

Confutatio dissentientium circa morbum regium.

Ad primum respondetur, esse verum, n si icteritia cum alia euacuatione coniung tur, vtputa cum sudore vel ventris flux nam tunc est bona. & hoc voluit Galen. i fine commen. 62. 4. aphor.

Ad secundum respondetur, quòd icteri tia proueniens in 7. 9. & 11. non est iudi canda bona, nisi materiæ concoctio præ cesserit: & hoc voluit Auicen. vbi de signi icteritiæ determinat. Vnde, inquit, si icte ritia accidat in 7. aut 9. cum signis lau dadilibus, sine hepatis læsione, tunc erit bona: si minus, neutiquam. Igitur non sim pliciter bona, &c.

De

De splenis affectibus.

Scias quòd omnia morborum genera uic membro accidere possunt, sicuti in- mperies calida, frigida, humida, sicca, ue nuda, siue cum aliquali materia, qua- s est imbecillitas splenis aut mala com- ositio, aut obstructiò, quæ nihil aliud est uàm morbus in viis lienis, prohibens na- ıralium aut superfluarum humiditatum ransitum, quę per ipsum transire naturali- er consueuerunt: aut solutio continui, qua is est dolor, qui est splenis quædam tristis ensatio, non per carnem ipsam splenis, sed otius per panniculum eam contegentē fa ta. Hinc etiā abscessus plures enumerātur pecies, vt dura, mollis, biliosa, sanguinea.

Loci consentientes de sple- nis affectibus.

Auicen. 15. tract. 2. cap. 1. Spleni accidunt mnes species ægritudinum, quæ sunt ma- la complexio, compositio, sicuti oppilatio- nes, & solutio continuitatis, & similia, & apostemata cum speciebus suis, &c. Galen. 6. de loc. affect. ca. Quum itaq; splén mul- ta habeat accidentia cum hepate commu- nia, illa nulla re differre videntur, nisi quòd quædam magis, quædam verò mi- nus alterutri euenire solet, &c. Lege de aliis Arcul.

De causis affectuum lienis.

Causa imbecillitatis splenis est ipsa i[n]temperies calida, frigid. humid. sicca, &c. Causæ obstructionis sunt vel cibi crassi atrabilarij, aut aliquod apostema vel flatu[s] crassi obstruentes. Causa doloris est solut[a] continuitas siue à mala intemperie, siue à apostemate, siue à flatu crasso facta. Caus[æ] apostematũ splenis procatarcticæ sunt aë[r] crassus, vinum crassum, & cibi atrabilare[s]. Causæ antecedentes & coniunctæ nonnul[-]læ per se existunt, aliæ per consensum. Pe[r] se sunt, vel expultricis imbecillitas, vel at[-]tractoriæ fortitudo, aut alteratricis debil[i]tas, aut obstructio illius venæ per quam a[-]tra bilis ad os stomachi defertur. Materi[a] verò efficiens apostema vel est sanguis ni[-]ger, vel alij humores, quamuis rarò pitui[-]ta. Per consensum sunt totius vt in febri[-]bus, vel partis vt in hepatis intemperie, aut in vteri menstrua retinentis, &c.

Loci consentientes de causis affectuum lienis.

Quòd intemperies sit causa imbecillita[-]tis, lege Galen. 5. de loc. affect. capit. vlt. ibi, Omnium facultatum essentia, &c. Et. 6. de sympto. cau. capit. 2. Auicen. 15. tract. 2. ca[-]pi. 9. Oppilatio quandoque fit ex ventosita[-]te, quandoque ex apostemate & ab humori

bus

ls,secundum quod sciuisti,&c. Gale.9.de
mpos.med. per loc.capi.2.Splen à natura
errimè indurari solet, sanguine nimi-
m in venis obturato,& ob crassitiem ne
e excerni, neque discuti facilè potente.
icen.15.capi.13.Dolor splenis aut fit pro-
pr ventositatem & inflationem, aut pro-
pr apostema magnum, aut propter solu-
nem continuitatis, aut propter malitiã
mplexionis, &c.De causis apostematum
ge fusius Arcul.9.almans.Alex.lib.3.cap.
.Oboriuntur in liene nõ rarò, vt dictum
, inflammationes, quarum vniuscuius-
e singuli humores possunt existere cau-
vt sanguis, bilis, &c. Similiter Auicen.
c.cita. vbi inquit: Sed phlegmaticum ac
dit rarò.Lege neotericos omnes præser-
m Arcul. & Gord.

De signis affectuum lienis.

Signa temperaturæ calidæ sunt sitis, in-
atio lienis, corruptio attractoriæ faculta
s.Signa frigidę sunt,casus appetitus,fasti
osa satietas,rugitus ac ructus copia, im-
ecillitásque attractoriæ facultatis. Signa
cæ sunt durities corporis, imbecillitas,
assities sanguinis, & color nigerrimus.
igna humidæ sunt,corporis mollities,ni-
redo ad albedinem decliuis,&c.Signa ob-
ructionis sunt grauitas lateris sinistri,di-
stentio

ſtentio & dolor, nec adſunt ſigna alicus abſceſſus. Signa attractoriæ facultatis ſu totius corporis ex ſanguine purpureo n grities & obſtructio. Signa retentricis fectæ ſunt, vomitus ſine febre vel alia o caſione. Signa inflammationum lienis c gnoſcimus ex dolore, feruore, diſtentio, febre, & ex eo quod ad tumidam duritie quæ ſcirrhus dicitur, paulò pòſt deſinit: i etiam os fœtet, gingiuæ exeduntur, vlce in cruribus cicatricem non recipiunt, d inde affecto iecore hydropici fiunt, &c.

Loci conſentientes de ſignis affectuum lien

Auicen. 15. trac. 2. cap. 1. Calidam ſigni cant complexionem ſitis & inflatio in ſin ſtro, & corruptio virtutis attractiuæ. Frig dam ſignificant debilitas attractionis & c ſus appetitus, & iteratio faſtidioſæ ſatieta tis, &c. lege eum vlterius. De ſignis obſtr ctionis lege Paul. lib. 3. cap. 49. ibi, At ſi li nem grauitas & diſtentio, & etiam dolo exerceat, meatus obſtructio oſtēditur, &c De ſignis facultatum lienis loquitur Gale 6. de loc. affect. cap. 1. ibi, Si alteratrix facu tas imbecillis ſit, ſanguis ex iecore in vni uerſum corpus impurus tranſmittitur, qu circa color nigrior euadit. Si vomitione v rò ſanguis melancholicus excernatur, qu per inferiora interdum decedere videtur

ilicium eſt, quòd retentrix facultas im-
ecillis ſit. At ſi euacuatione ſuppreſſa mœ
ſtia melâcholica ſuperueniat, & cibi aui-
diſſimè concupiſcantur, acida maximè exi
ſtente, quæ ad ventriculum transfertur me
lâcholia, expultricem laborare indicium
eſt.

De ſignis apoſtematum lienis loquitur
Iul. loc. cit. ibi, Inflammationis notę ſunt,
tumor, dolor, diſtentio. Et paulò poſt, In
ſcritiem occalleſcit, hoc preſsis vitio os
ſtet, gingiuæ exeduntur, &c. B. Quur
gingiuæ corrodantur ratio eſt, quia vapo-
is corruptio ad partes gingiuarum aſcen-
dens eas exedit. Lege de his Auicen. de ſi-
gnis apoſtematum ſplenis, ibi, Communi-
cant apoſtemata ſplenis in grauedine, ma-
gnitudine, &c. Lege etiam Alexã. Tral. lib.
cap. 25. Item Arcul. & Gord.

De cura affectuum ſplenis.

Cura complexionis ſimplicis eſt altera-
tio & regimen contrarium, ita vt cauſa re
moueatur. Si verò fuerit mala intemperies
ſolida cum humoribus, tunc tres opus e-
runt intentiones: prima alteratio ſiue hu-
moris digeſtio, quæ fit cum ſyrup. acetoſo
ſimpl. ſyrup. viol. de endiuia, de fumo ter-
ræ, de lupulis cum aquis endiuiæ, fumi
terræ, lupulorum, cichorij, &c. Secunda

T

erit euacuatio, quæ fit cum Rheubaa-
ro,manna,caſsia,pilulis aureis aggregi-
uis,electuario de ſuc.roſ. &c.Tertia eſt e-
ſolutio debilis cum roboratione mem i,
ita vt mala intemperies remoueatur: ſit
cum zucharo roſ.viol.triaſandalis,diar o
done, vel per ea quæ extrinſecus adhib-
tur, inungendo cum oleo roſaceo, vio-
ceo, &c. Temperies verò frigida curar
cum his quæ humorem pituitoſum præ-
rant, quale eſt oxymel ſimp.& compoſ.il
liticúmque, rhodomel, ſyrup. de duab
rad.biſantinus,euacuatio cum agarico,le
ra Gal.diaphinicone,&c.Remouetur ma
intemperies derelicta cum electuario d-
muſc. dul. de baccis lauri, vngendo e-
trinſecus cum oleo de ſpica,de ruta,de ca-
paribus, &c. Cura materiæ ventoſæ ſin-
liter digeritur, euacuatur ac reſoluitur,
pro reſolutione conueniunt diaciminu
diatrion pipereon,theriaca.Extrinſecus
ſoluunt,fotus ex anetho,ruta,pulegio,ca
mento,ſemine aniſorum,cimini,fœnicul
ſimiliter oleũ rutaceũ, de capparibus, &
Cura inflammationũ, quatenus ad cauſa
antecedẽtem attinet,euacuatione & reuu
ſione indiget:quatenus verò ad cauſam c
iunctam, tunc ſicuti in aliis abſceſsibus i
primis repellẽdũ,in morbi incremento r

p

llentibus cum aliquali resolutione vten
m, in statu & declinatione resoluendum
si abscessus in suppurationem vertatur,
ia tunc suppurãtia opus sunt. Euacuatio
itur in causa antecedente, si humoris co-
a cum sanguine abũdet, tum à vena com
ini, tum ab ea quę inter annularem & mi
mum digitum collocatur, sectio fieri de-
t, vel retentis menstruis, vel hęmorrhoi-
bus à vena in talo pedis. Euacuantur alij
mores, præparata prius cum coctione eo
m materia, per ea quę millies dicta sunt.
euulsio fiet cum enæmate splen reficien-
, aut hæmorrhoidarum & menstruorum
ouocatione, &c. Cura apostematis duri
es similiter requirit intentiones, prima
æparatio humorum cũ syr. de epithimo,
mo terræ, oxymelle, &c. Secunda, euacua
o, quę fit cum confectione hamech, cassia,
yrobalanis indis, epithymo, &c. pilulis
dis, de fumo terræ, de lapide lazuli, &c.
ertia est mollificatio & resolutio, quę per
itur cum vnguentis ceratis, cataplasma-
, fotu, &c. de quibus plura habes iuxta Ar
al. & Gord. Cura facultatum affectarum
ismet remediis perficitur, si modo quid-
iam austerum adiungatur, &c. Cura dolo
is est, vt eius causa remoueatur: quæ si fue-
it mala intemperies, calid. frigid. per con-

traria remouebis: si flatuosa materia u-
ram habuisti: si ex inflammatione, cura-
rum cura, & vtere anodinis, prout ali. in
aliis doloribus dictum est. Cura obstructio
nis splenis fit perinde ac de ictericitia i-
ctum est, &c.

Loci consentientes de cura affectuum splis.

Galen. 13. meth. capitu. 2. Vbi lien pe-
gmone inuadit, in sinistra manu secala
est vena, siquidem quod euacuandum r,
communis est indicatio. Et 9. de compi.
medic. per loc. capit. 2. Deinde attenuan-
bus opus est pharmacis, citra manifestn
caliditatem, vt ne vehementer incrassel t
succus crassus in ipso obturatus. Quò vò
actiones ipsæ conseruentur, ex austeris a-
quid his admiscetur, quale etiam adstr-
gentium genus. Ea gratia igitur ama
valde medicamenta ipsi offerimus, & qu-
dam ex austeris ipsis admiscemus. Et.
meth. capit. 16. Quotiens obstructio qu
in eum incidit, aut phlegmone potiss-
mum ad scirrhum perueniunt, tum ea q
obstructiones eximant, tum quæ dissecer
valentiora exigit. Nam quale medicam
tum iecori est absinthium, tale est lie
capparis cortex: & quale est iecori eupat
rium, tale est spleni scolopendrium, &
Alexand. lib. 3. capit. 23. Calidiori & sicc.
lieni

]nis intemperaturæ contrariis medica-
ıntorum auxiliis, frigorificis & hume-
ćntibus ſubueniendum eſt: frigidæ verò
uumidæ calorificis & arefaciẽtibus pre-
ſiis ſuccurrere expedit,&c. lege eum fu-
ſi;nam ıbi plura ad curam faciẽtia intel-
]es, & demũ omne genus eduliorum in
ırbis ſplenis congruentium etiam per-
cies.Lege inſuper Arcul. Marc. Catin.&
Jul.lib.3.cap.49. & Auicen. 15. tra. 2.cap.
ι cura ſplen. Item Aet. & Gord. & omnia
;ne recitata intelliges.

Obſeruationes in cura ſplenis.

Galen.13.meth.cap.16. Valentiora tantò
ıgis lieni congruunt, quantò craſsiori
itur alimentó,&c.

Auicennas 15.tract.2.cap.3. Eſt proxima
ırationibus hepatis, & indiget vt ſint
ıedicinæ fortiores & penetrabiliores:pe-
ıtrare verò faciunt ea,quæ obſeruant vir-
ıtem ſuper eos, quouſque perficiunt ope-
ıtiones ſuas,&c.

Obſeruationes de phlebotomia.

Auicennas loco citato,cap. 5. Et phlebo-
omia plurima apoſtemat ſplenem, eua-
uando ſubtile,& remanendo craſſum: id-
irco Razes dixit non multum referre de
ıena ſecanda, dummodo vulnus illatum
ongè pateat.

Obſeruationes circa localia in cura ſpleni.

Aui.loc.cit.cap.6. Applicanda in curatione ſeruent latus ſtypticitatis, ſed cum c[illegible]tela calefactionis vehementis, ne matea ad craſsitiem & duritiem feſtinet: na ambo viſcera ad duritiem opportuna ſu[illegible], ſed miſceantur cum eis medicinæ, in q[illegible]bus ſit inciſio aliqua cum caliditate æqu[illegible]li. Et capi.7. Et ſcias quòd res calidæ val[illegible] non ſunt multùm conuenientes ſpleni, p[illegible]pterea quòd indurant & exiccant, & pro[illegible]bent à reſolutione, &c. Itidem fatetur P[illegible]lus & Galen.

Obſeruatio circa medicamenta.

Galen.13.meth. ca.17. Sanè duplex rat[illegible] eſt eius medicamentorum vſus, quum pa[illegible]tes ſuperiores poſitæ laborant, per ea qu[illegible] eduntur & bibũtur, inferiores per id quo[illegible] fit per clyſterem infuſum, &c. Paul.libr.[illegible] cap.49. Cibus competit tenuis, acris, ſic[illegible]cus, potio paucisſima.

Auicen.15. tract. 2. capitu. 7. Omne lac præter lac camelarum, eſt malum ſpleni. Et in adminiſtratione ciborum melius eſt vt adminiſtrẽtur ante eos balneationes longæ, deinde aſſumat inciſiua, ſubtiliatiua, & facientia ſitim, & ſumat in potu vinum mixtum cum aqua marina & ſubtili, & regimen per tres dies. Lege Galen.13.meth.

cap.

p.17.ibi, Scirrho laborantibus cõuenien
a medicamenta,&c.lege etiam Alexand.
ral.lib.3.cap.23. nam fusissimè de omni-
is cibis ibi pertractat,&c.

Nocentia spleni.

Nocent spleni lagana, bouinæ carnes,
ctyli,ficus,lac,lentes,vinum dulce, craſ-
m, nouum, aqua cruda, frigida, omnia
ctuoſa,legumina,olera, caſeus antiquus
litus,aues aquaticę,omnes fructus aquo-
omne ſplen,& omnis aër craſſus,paludo-
s,autumnalis,&c.

Conferentia spleni.

Conferunt ſplenis affectibus frigidis,
ſinthium, acorus, agaricus, apium,am-
oniacum, agrimonium,aſſa,ariſtologia,
tonica, chamædrys, capparis,caules,cy-
amen,cyperus,coſtus,ebulus,hedera, hel
borus, epithimũ,lapatium, lapis lazuli,
pis armenus,lentiſcus,liliũ, mel,menta,
ercurialis,naſturtium, nux moſch. oua,
iganum, paſſula, paſtinaca,peonia,poli-
ichum, pulegium, praſiũ, pulmo vulpis,
phanus,ruta,radix capparorũ, radix ge-
ſtæ,ſaluia,ſandaraca,ſena,ſerpillum,ſte-
ıas,ſcolopendrium,ſpica,ſquilla,tamari-
us, vrina hominis, vrtica, hyſſopus, iris,
num extinctionis auri, &c. Compoſita
lida ſunt diacurcuma,diatriõ pipereon,

ſyrup.de calamento, de ſtechade, de alн-
thio, de fumo terræ, troc. de abſinthio,de
capparibus, hiera, &c. Frigida ſunt ſinh
acetum ſcilliticũ, aqua chalybeata, bla,
corallus, cornu cerui vſtum, lactuca ali,
morus, myrobalani omnes, vitis, viola, c.

De prognosticis affectuum ſplenis.

Auicen.15.tra.2.cap.4.Si ſpleneticus i-
uenit dolorem interiorẽ, eſt magis ſalus,
quia in ipſo adhuc ſperatur ſenſus.2.Qu-
do accidit fluxus ventris cum ſanguine,
melius, quia ſperatur cũ ipſo reſolutio m-
teriei ſplenis: ſi autem perſeuerauerit, -
uenit ei lubricitas hydropica, & moriet.
3.Qui catarrhũ habet, nõ ei accidit ſple,
B.Quia humiditatis copia humidã inte-
periem arguit, ex qua rarò atra bilis co-
tingere ſolet. 4. Qui habet dolorẽ in ſpl-
ne ſuo, & currit ex eo ſanguis rubeus, & a
parent in corpore eius vlcera alba non l-
dẽtia, morietur in die ſecũdo: & ſi nõ, cad
appetitus.5. Quandoq; terminãtur apoſt-
mata ſplenis fluxu ſanguinis nariũ, & pro
priè ex latere ſiniſtro, & apoſtematibu
apud aures difficilis ſuppurationis & ape-
tionis propter craſsitiẽ materiei.6.Et lau
dabilior vrina eorum eſt craſſa, ſanguinea
& vrina in qua eſt fæx viſcoſa: quandoqu
ſignificat ſanitatem ſplenis & deſtructio

nem

m eius. Vltimò, inquit, apostemata sple-
s conuerti ad iecur, malum; ecõtrà verò,
num. Hippocr. aphor. 6. aphor. 43. Qui-
nq; lienosi difficultate intestinorum ca-
untur, iis superueniente longa difficul-
te intestinorum aqua intercutis aut leui-
t intestinorum aduenit, & moriuntur. Et
hor. 6. aphor. 48. Lienosis difficultas in-
stinorum superueniens, bonum. Lege
iam de hac re apho. 22. tertij. lib. ibi, Au-
mno verò, &c. lege etiam Arcul.

Authores dissentientes circa morbos splenis.

Adserere, materiam in splene posse edu-
ci conuenienter per vias vrinæ.
Adserere, omne genus lactis in splenis
duritie conferre.

Confutatio dissentientium circa morbos splenis.

Ad primum, impugnat Gal. 13. met. cap.
. vbi inquit, gibbũ hepatis expurgari per
enes, sed lien per intestina: quũ per renes
uacuari, nulla lieni vacuando via pateat.
Ad secundum respondetur, quòd lac ex
o, quòd obstructionẽ inducit, nequaquam
onceditur: verùm quum lac camelarum à
roprietate lieni conferat, idcirco lauda-
ur ab Auic. & hanc ob causam non omne
genus lactis conceditur, &c.

De malo habitu.

Malus habitus, quem Græci καχεξίαμ dicunt, est præuia quædam ad hydropem dispositio, ex mala hepatis concoctione proueniens, &c.

Loci consentientes de malo habitu.

Paul. lib. 3. cap. 47. Principia aquarum cutem subeuntium vocare Græci καχεξίν, Latini malum corporis habitum cõsueuerunt. Aet. ser. 10. cap. 19. Quum corporis habitus in aquositatem diffunditur, καχεξ à Græcis appellatur. Auic. 14. tra. 2. cap. Quum corrumpitur digestio hepatis, communicat super ipsum debilitas, in primis accidit dispositio ad hydropem antecedens, & vocatur cachexia, &c.

De causis mali habitus.

Causæ ipsius cachexiæ sunt longitud alicuius morbi, durities splenis vel hepatis, consuetarum excretionum prohibitio deprauata hepatis siue stomachi alteratio quæ si omnino corrumpatur, non amplius cachexiam, sed aliquam hydropis speciem efficiet. Denique quæcunque causæ hydropis esse possunt, dum leues existant, omnino cachexiam inducunt, &c.

Loci consentientes de causis mali habitus.

Aet. ser. 10. cap. 19. Hæc affectio vt plurimum

um ex longo morbo congregatur, aut ex
ſcere quopiam in ſcirrhum indurato, ma
mè hepate, ſplene, aut à conſueta & cohi-
ta excretione aliqua. Auic.14.tra.4.ca.3.
t à corruptione digeſtionis, vel ab hepa-
i imbecillitate, & quandoque accidit
opter congregationem aquæ in pulmo-
:, &c. B. Hancmet ſententiam habes ex
ſo cap. de ſignis peripneumoniæ, ibi, Et
iando prolongatur tẽpus cum peripneu-
onia, facit incurrere ægrum in inflam-
ationem pedum, &c.

De ſignis mali habitus.

Primum corpus albicat vel flaueſcit ob
tius malam intemperiem, concoctiones
npediuntur ob hepatis vel vẽtriculi im-
:cillitatem, remanet tamen ciborum ap-
tẽtia à frigido elicita, deinde faſtidium
defectus animi accidit ob venenoſam
ateriam ad cor exhalantem, reſpiratiõ
ra ob conſenſum pulmonis vel diaphra-
matis, extrema corporis inflantur, præ-
rtim ſi anaſarcam cachexia præcedat.
rina & ſudor paucus ob aquoſam humi-
itatem retentam, quæ per conſueta loca
cpurgari nequit, teſticuli inflantur, dum-
iodo aſciten cachexia præceſſerit, vlce-
a adſunt incurabilia ob ſanguinis ſinceri
efectum, &c.

Loci

Loci consentientes de signis mali habitus.

Aet.ser.10.cap.19. In hac effectione v- uersa corporis miscella laxior fit ac em- lescit,corpúsque totum cum virore albi ac inualidum est:nam intereundum cru vacillant,concoctiones in primis,manet etiam appetitu,impediũtur , fastidium - cidit,respiratio fit rara ac debilis,quæ n- tibus ac actionibus cõdensatur.Lege Au, loco citato , cap.3.ibi , In primis permu- tur color corporis & faciei ad albedine & citrinitatem , & apparet inflatio in p- pebris,&facie,& extremitatibus manuu ac pedum,&c.Lege fusiùs,& intelliges c- tera à me dicta,&c.

De cura mali habitus.

Cura requirit quatuor intentiones. Pr ma erit circa regimen, ita vt æger in cib & potu parcus sit , non comedat ad satiet- tem,nec nisi celebrata digestione: sitire a famescere in hoc casu vtile : fugienda e ciborum multiplicitas, aqua interdicatur nisi alia cogeret necessitas.Cibaria igitu in hoc casu sint calida , tenuia & exiccan tia , præsertim in causa frigida , in calid verò econuerso.Secunda est euacuatio : vn de si à menstruis vel hæmorrhoidibus sup pressis morbus proueniat , vel ab alia ex

cre

etione prohibita, fiat ſectio venæ: ſi verò
vitiatis humoribus, tunc purgatio ex
era vtilis eſt, vel ex agarico, pilulis de
eubarb. hieralogodione, electuario, in-
,diaphinicone, prout materia exegerit.
ertia intentio eſt humorum præparatio,
ide ſi fuerit bilis mixta, conuenit ſyrup.
ſantinus de endiuia, cum aquis abſin-
ij cichorij: & in materia non valde fri-
ida valet ſyr. de eupatorio acetoſus ſimpl.
in materia craſſa ac viſcoſa oxymel ſcil-
ticum, ſyrup. de abſinthio, & in materia
ıelancholica ſyrup. de epithymo, de hyſ-
po, &c. Conueniunt etiam in hac inten-
one diacurcuma, dialacca, triaſandali,
iarrhodon, troc. de roſ. de abſinthio, &c.
uarta intentio eſt diuerſio, quæ fieri po-
ſt per vomitum, quia extrahit ab hepate
er venas meſeraicas, tum quia ex infimo
co materias eradicat, tum quia à ſtoma-
io & ab adiacentibus partibus optimè a-
ertit. Clyſteres etiam laudantur, eò quòd
ſtomachi fundo euacuant: tum quia edu-
tio per vētrem naturalis magis eſt, quàm
er vomitum, &c.

*Loci conſentientes de cura ma-
li habitus.*

Aet. ſer. 10. c. 19. Cibi eorum ſint ſimpli-
es, qui facilè concōqui poſsint, &c. Lege
eum

eum fuſiús. Auic. loc. cit. c. 4. Cibus habitium cachexiã ſit ex eis, in quibus eſt ſauitas & confortatio naturæ, ſicut alcubigi, id eſt, perdices, & ſint vina eorum odorificata, cum eis quę ſunt garyophylli, cinamomum, crocũ, &c. & ex fructibus, granata dulcia, & de citoniis parum nõ nocet, & miſceantur cum cibis ea quæ ſunt ſicut ſinapis, porrum, allia, &c. Paul. lib. 3. ca. . Victus ſit tenuis, ſiccus, &c. De euacuatione loquitur Aet. loco cit. ibi, Si hęc affectio ex conſuetæ excretionis cohibitione contingat, excretionem irritare expedit, aut venam incidere, ſi nihil præpediat: ſi minus vena incidenda ſit, conuenienti purgante pharmaco, & maximè ex hiera oportet, &c. Auicen. loco cita. Conſidera an humores ſin cholerici, & educantur ſolutione ventris cum hiera picra: nam educit ſuperfluitates abſque humiditatibus innatis, &c. Lege eum fuſiús. De humorum præparatione lege Arcul. & neotericos: lege etiam Auicen. ibi, Et ex eis quæ conferunt eis valde ſunt ſyrup. de abſinthio in ieiuno, mitridatum & diacurcuma, & dialacca, & diaſpermaton, &c. De vltima intẽtione lege etiam Auic. ibi, Et vtatur vomitu ante cibum: eſt enim regimen bonum eis in principio rei cũ raphano infuſo in ſyr.

ac

etoſo,& in fine cum helleboro,&c.

Obſeruatio in regimine.

Auicen.14.tra.4.capite 4. Oportet quòd gimen eorum ſit, ſuperfluitates prohiens,&c.

Obſeruatio in ſectione venæ.

Paul.lib. 3.cap.47. Iis qui copia vitioſom humorum laborant, vacuatio ſanguis per venam noxia eſt: purgatio autem hiera permultum vtilis. Auic.loco cita, Ante venæ ſectionem præcedant quæ nguinem purificant,qualis eſt hiera.

Obſeruationes de ſolutione ventris.

Auicen.loco citato, Primùm humorum ıalitates conſiderētur & purgentur:quòd nouiſsimè materia aggregetur,figi eam on permittas, ſed reiterata purgatione luces. Secundò,cauendum ne eorum ſtoachi à ſolutiuis lædantur,quare cum ſolentibus aromatica ſunt admiſcenda.Terò, ſex purgationum modos enumerat. rimus,per ea quæ ventrem ſoluunt,& obructiones aperiunt. Secundus, per clyſtea attenuantia & reſoluentia. Tertius,per oderatum exercitium & per paucitatem otus. Quartus,per balnea cum aquis non alidis. Quintus, per vomitũ ante cibum. extus,per cibos exiccantes, aperientes, & ttenuantes cum aromaticis,&c.

Confer

Conferentia malo habitui.

Conferunt cachexiæ, ſpica, cinnamo[...] abſinthium, eupatorium, ſemẽ vrticæ, [...] mæpitys, vrina hominis, helleborus, n[...] ſucus, maiorana, cricius, handacocha. Co[n]fectio alcacangi, de rauedſeni, cõditum de buglоſſa, diacurcuma, dialacca, diacoſtu[m] Meſ. empl. Alex. Meſ. omoruſia Auic. th[e]doricon magnum Haly, theriaca, diater[...]ron, triphera minor, pilulæ de rheubarb[e] alcacangi Meſ. troc. de diarrhodon, de [...]ſis, de rheubarb. de eupatorio, ſyr. acetos[us] de diarrhodon, de abſinthio, de fumo t[er]ræ, de ſquinanto viatic. 5. &c.

De pragnoſticis mali habitus.

Act. ſer. 10. cap. 19. Senes facilè hac af[fe]ctione capiuntur, maximéque liberant[ur]: pueri verò facilè pereunt ob vitalis rob[o]ris imbecillitatem, aut ex ſuccis ob cu[tis] raritatem facilè tranſpirãtibus. Qui in v[i]gore ſunt, rarò incidunt, faciléque inde [se] extricant: quum verò malum diutius d[u]rat, in aquam inter cutem tranſit, &c.

De hydrope.

Hydrops eſt morbus à materia intra p[e]ritoneum contenta, quæ ab hepatis imbe[cillitate] prouenit factus, ex quo venter in[tumeſcit], & interdum reliqua membra. Huius tres ſunt ſpecies: prima ἀσκίτης, i[d]

e[...]

vtricularis: secunda est τυμπανίτης, id tympania: tertia ὑπόσαρκα καὶ ἀνάσαρκα λευκοφλεγματία, id est, pituita alba dicitur. Ascites est morbus in quo venter & crura intumescunt, superiores autem partes gracilescũt ac marcescunt. Tympanias autem est morbus in quo plus flatuosi spiritus inuenitur, & minus humoris, ita vt si venter percutiatur, tympani modo crepitum elidat. Anasarca verò est morbus, quo totum corpus albidum redditur, atque humore circunluitur, ex quo ægris pudenda peruertuntur, & febres accidunt, &c.

Loci consentientes de hydrope.

Auicen.14.T.4.cap.5. Hydrops est ægritudo materialis, cuius causa est materia exuberans frigida & ingrediens membra, &c. Aet.ser.10.cap.20. Hydropis differentiæ tres sunt: alius enim ascites ab utre dicitur, alius tympanitis à tympano, tertius sarcites iuxta carnem, à Græcis λευκοφλεγματίας nominatus, &c. hoc idem sentit Paul.lib.3.cap.48.& Alexand. lib.3.cap.29.ibi; Hic morbus, &c. Gal.lib. defînit.med. Hydrops, quæ anasarca, id est, per carnem dicitur, est quum totum corpus intumuit œdemate atque humore corpus circunluitur, &c. Ascites, id est, vtricularius est in quo venter & scrotum cru-

ráque intumescunt, superiores autem a[...]tes extenuantur, &c. Similiter Tympa[...] est quum in ventre spiritus plus inu[...]tur, humoris minus, & si quis pulsaui[...], sonus exauditur, &c. Lege etiam Gale[...]de hac re aphor. 4. commen. 11.

Obiectio.

Quur tres tantùm species facis, qu[...] Theodorus lib. 5. quatuor enumeret, sci[...]cet anasarcam, hyposarcam, tympani[...]m & ascitem. Præterea Hippocr. 4. de vi[...] mor. ac. tex. 3. duas tantùm species esse [...]clarat, vna quidem hyposarca, altera c[...] inflationibus.

Responsio.

Distinctiones interdũ dantur penes [...]mina rerum, interdum verò penes causa[...] efficientẽ, interdũ penes locũ læsum. E[...] igitur quatuor ratione nominis, vt The[...]dorus: erũt duæ ratione loci: nam aut in [...]mnibus mẽbris cõtinentur, aut tantùm [...] concauitate ventris, & sic erunt duæ sp[...]cies vt Hippocra. erunt tamen tres, vt d[...]ximus, quia causæ tres sunt, &c.

De causis hydropis.

Causæ efficiẽtes & primitiuę sunt omn[...] causa exterior, nocumẽtũ in digestione i[...] primens, & imbecillitatẽ maiorẽ quàm i[...] cachexia inducens: regimen inordinatũ i[...]

se

e rebus non naturalibus, percusſio, casus
offenſio ſuper hepar, &c. Cauſæ antece-
ntes ſunt mala diſpoſitio hepatis vel
orũ membrorũ, quæ prouenit vel à ma-
intemperie nuda, vel humorali, vel à ſo-
la continuitate, vel ab aliquo abſceſſu
geſtionẽ impediente. Cauſæ per conſen-
m erunt vel à toto, vt in febribus quę ca
rẽ hepatis innatũ imbecillitant, & dige-
ionẽ prępediunt, vel euacuationes ſuper-
æ calorẽ innatũ extinguẽtes, ſicuti eua-
ationes per ventrem, per vomitũ, per ſu
rem, per menſtrua, per ſanguinis fluxũ,
c. Vel erunt à membris particularibus,
uta à pulmone, diaphragmate, abſceſ-
m vel aquam patiẽte, vel à ſtomacho ob
lam eius intemperiem, vel à ſplene ob
es magnitudinẽ & duritiẽ, &c. Cauſa cõ-
ncta eſt materia ipſa frigida, mẽbra alte-
ns, & in tumorem attollens cum imbe-
litate hepatis & digeſtionis eius aſſi-
è illam materiam regenerantis, &c. In
aſarca igitur erit materia pituitoſa, pe-
trans cũ ſanguine per membra. In aſcite
it materia aquoſa citra peritonium con-
nta. In tympanite eſt materia ventoſa in
as partes diffuſa, &c.

Loci conſentientes de cauſis hydropis.

De cauſis primitiuis lege neotericos, prę

cipuè Arcul.& Sauonarolam, Gordoniu, Platearium, & reliquos. De causis antecedētibus lege Auic.14.tra.4.cap.4.ibi, Cau sæ verò antecedentes sunt omnes ægritudines hepatis complexionales, instrumentales, sicut paruitas & oppilationes, & apostemata calida, frigida, mollia & dura, &c. Lege eum fusius. Gal.5.de loc.aff.cap.7.in omnibus corporis partibus tum superis, tum inferioribus, pituitosus sanguis contineri conspicitur in iis morbis, quos Græci anasarcas & leucophlegmatias nominãt: proinde cõsentaneum est, vt ob visceris refrigerationem cibus iam redditus in sanguinẽ transmutari nõ possit, &c. Et inuenies per consensum etiam affici. ibi, Laborans aqua inter cutem molestari videtur vitio existente in liene, vel in ieiuno, vel pulmone, vel renibus, aut tenui intestino, aut mesenterio, aut vbi sanguis plurimus per hæmorrhoidas excernitur, aut ob muliebre profluuiũ, aut quũ retinentur menstrua, aut aliam ingentem vteri dispositionem, &c. De causis particularibus loquitur Aet.ser.10.cap.20.ibi, Ascites fit quũ inter pelliculam peritoneum appellatã, & intestina plurima aquosi humoris collectio fiat. Tympanias, quũ flatus aëre repleti a superflui plurimã collectionem facit, &c

Sar

scites verò ab aquosa pituita ortum ha-
bet,&c. Hoc idem sentit Auicen.14. tra.4.
cap.4. ibi, Ascitis causa est materia aquosa
effusa in spatium ventris inferioris, &c.
Vide Galenum de causis hydropis 2. de na-
turali facult. cap.7. Item 4. aph. comm.11.
ibi, Quibus tormina, &c. Item 4. de præ-
sag. ex pulsibus, capite de meninge affe-
cta. Itē prognost.1. tex.1. ibi, Cuiusuis aquę
intercutis genitura est, vbi sanguificatio-
nis officiū intercidat, &c. Hippoc. aphor.7.
aphor.71. A pituita alba aqua intercus su-
peruenit. Vide Gal. in commē. Vide etiam
Iul. & Alex. lib.3. cap.29.

De signis hydropis.

Signa hydropis in genere octo sunt. Pri-
mum, est vitiatus color iuxta hepatis in-
temperiem, vt in frigida albus & liuidus,
in calida flauus vel rubeus. Secundum, est
inflatio oculorum & pedum, vt in anasar-
ca: excipitur tympanias, in quo nullus tu-
mor nisi in ventre cernitur. Tertium, sitis
inexhausta, quia humor in his locis reten-
tus salsus est & putrefactus. Quartum, ci-
borum fastidium, scilicet in calida hydro-
pe: nam in frigida appetitus inualescit.
Quintū, vrinæ paucitas, rubeæ, præsertim
in ascite & anasarca, vbi nulla fit separa-
tio sanguinis & bilis. Sextum, febres mi-

tes ac tepidæ. Septimum, accidunt vlc
Octauum, nihil cruentum secerni solet, ma
ximè in ascite & tympania, &c.

Signa particularia Ascitis, sunt gra-
tas sensibilis in ventre: & si percutitur, il
lum sonum emittit, sed aqua à latere a
tus commota cernitur. Tactus est vtri-
quæ pleni. Nulla adest membrorum n-
gnitudo, cutis tensio, paucitas vrinæ, p-
sus paruus, frequens, & ad duritiem de-
uis. Signa hyposarcæ sunt inflatio tot
corporis, velut in defuncto corpore imp
guantur membra, & propriè facies, & ci
premitur digito, remanet fouea: nulla a-
est suminis inflatio aut commotio, vt in-
scite & tympanite, fluxus interdum sang.
nolentus, pulsus, vndosus, latus & lenis. S
gna tympanitis, egreditur sumē plurim
exitu, nulla adest grauitas, sed tensio pl
rima, membra ab ariditatem tendunt,
percusso ventre sentitur sonus vtris flat
non aqua pleni: adest ructationis volun
tas, ex qua leuius se habet: pulsus vt plu
rimum velox & frequens, ad duritiem de
cliuis, nulla adest inflatio pedum, &c. Si
gna distinguentia hydropem à prægnant
sunt, quia ab vmbilico infrà prægnan
tis venter extenditur, in hydrope ver
infrà & suprà, &c.

Loc

Loci consentientes de signis hydropis.

De signis in genere hydropis lege Auic. .tra.4.cap.8.ibi, Omnẽ speciem hydro- ; sequitur corruptio coloris , &c. lege nc locũ fusius. Gal.5.de loc.aff.cap.vlt. In asarca per aluũ nihil cruentum , neq; in .ite, neq; in tympania excerni solet, sed tiũ quod est inter peritoneum & partes subiacentes aquoso humore impletur: s verò qui ex frigidæ aquæ potu hydro- ci facti sunt, vehemẽtes ciborũ appetitus nt, &c. De signis particularibus mẽtio- m facit Alex.lib.3.cap.29.ibi, Quum in re circa abdomen humores aquosi col- cti fuerint, &c. Lege etiã de hac re Auic. c.9.ibi, Cũ ascite est grauitas sensibilis vẽtre, &c. Et cap.10. loquẽs de anasarca, quit, Apparet inflatio in corpore toto si- c accidit corpori mortuo, &c. Et cap.11. tympanite egreditur sumẽ plurimũ exi , &c. Vide fusius Arcul. & Sauonarolam. ipp. prognost.2. tex. 2.ibi, Si quibus ex ani parte cõsistit hydrops, &c. Lege etiã sius Galen. in hoc commento, &c.

De curatione hydropis.

In Ascitis cura tres tantùm intentiones surgunt, quarũ prima versatur circa vitę gimen, ita vt sex res nõ naturales ad ca-

liditatem & ſiccitatẽ vergant, quum cauſa
aſcitis ſit frigida & humida. Nã hepar ſi
à cauſa calida primùm moleſtetur, nihilo-
minus ex imbecillitate & ſpirituũ reſolu-
tione tandem frigeſcit. Dięta igitur ſit te-
nuis, ſi vires patiãtur. Cibaria parẽtur cum
pipere, caryophyllis, &c. Vinũ ſit ſubtile,
album, paucæ quantitatis, aquam vitet.
Altera intentio eſt in remouẽda cauſa con-
iuncta, quæ perficitur cum pharmacis hy-
dragogis, vel cum vrinam prolicientibus,
vel cum his quæ inſenſibiliter aquã reſol-
uunt, vt ſunt fomẽta, emplaſtra, ſacculi, ce-
rata, &c. Solutiua fiunt cũ rheub. agarico,
cum ſucco rad. iridis, ebuli & ſambuci, cũ
ſoldanella, vel eius ſucco, cũ electuario de
Mezereõ quæ laureola dicitur, cum pi-
lis de ſerapino, de euphorbio, &c. Diure-
ca ſunt ſyrup. biſantinus de duabus radi-
bus, oxymelle, ſyrup. de abſinthio. Fomen-
ta fiunt cum rebus calidis reſoluentibus, ſ
ſaluia, maiorana, roſmarino, menta, abſi-
thio, pulegio, camomilla, origano, fol.
lauri, alumine, ſulphure, ſale, &c. Empla-
ſtra, quale eſt de granis lauri, de ſtercore
prino &c. Sacculi parãtur ex milio ſale, ſ
fure. Vnguẽta, quale eſt illud Agrippæ,
mille alia quæ parari poſſunt. Conueniu
etiã diacurcuma, dialacca, troc. de rheu

Terti

ertia intentio malam hepati diſpoſitio-
em remouet cum his quæ hepar roborãt,
periunt, ac obſtructiones dirimũt, extrin-
cus cũ ceratis & linimentis ex oleo rutæ
momillino paratis, intrinſecus cũ confe
ionibus iam memoratis, &c. Quòd ſi per
æc aſcites nõ ceſſauerit, cute compuncta
qua extrahatur, &c. Anaſarca ſiue hypo-
arca hiſdemet intentionibus indiget: nã
ræter regimen calidum & ſiccũ etiã cau-
a cõiuncta remoueri debet cũ medicinis
oluentibus & aliis; vt dictum eſt. Verùm
oc plus habet: vt ſectionẽ venæ ſuppreſ-
is hæmorrhoidibus, mẽſtruis, vel ſi ab ali-
quo apoſtemate fieret, & humorũ præpara
ionẽ requirit, quod in aſcite minimè di-
tum eſt: & hoc fit cum rhodomelle, ſyru.
le duabus rad. de biſantio, oxymelle ſimp.
&c. Aduerte tamen quòd ſyrupos in hoc
caſu ſimpliciter ſine aquis & decoctis exhi
berem, quũ aquæ apud me ſuſpectæ ſint.
Laudatur in hoc caſu hiera ſimplex, rheub.
agaricus, pilulę de rheub. Mala autem diſ-
poſitio hepatis, ſi ab apoſtemare, vel ab
obſtructione eius proueniat, quo pacto cu-
randa ſit, ſuprà habuiſti: quæ ſi à mala intẽ
perie oriatur frigida, tunc damus electua-
rium diacurcumæ, dialaccæ, rheub. hepar
lupi, abſinthiũ, eupatorium: in calida, diar-

rhodon, abſ. triaſand. In cauſa mixta troc. de rheub. cũ ſpeciebus diarrhodonis Abbatis. Tympanias verò perinde ac dictum eſt curanda erit, dummodo ſoluẽtia pharmaca iam dicta flatuoſum vẽtum vnà cum aquoſo humore reſoluant, vnde laudatur diaciminum, diagalanga, diamuſcus, electuarium de baccis lauri, item fotus ex rebus calidis & ſiccis, &c.

Loci conſentientes de cura hydropum.

De regimine victus loquitur Paul. lib. 3. cap. 48. ibi, Cibus erit ſalſamentũ, ſinapi & albia ex auibus ſylueſtres & ſiccæ magis. Inter olera aſparagus, porrum, ſinapi. Vinum ſit vetus & tenue, potio liberalis vitanda eſt, & aqua in totum, calidioribus acrioribúſq; cibis & auxiliis, vbi febris cum hydrope fieret, abſtineatur, &c. Auicen. 14. cap. 13. Oportet comedere cum mẽſura, & dimittere aquam, ita vt prohibeatur à viſione aquæ, ne dicam à potu, quãtum poſſibile ſit, &c. Lege Alex. de omnibus oleribus, piſcibus, volucribus, leguminibus, ſiue bellariis fuſius c. 30. De curatione per hydragoga loquitur Gal. 7. aph. cõmẽ. 56. ibi, Curatio hydropis fit per medicamenta aquoſitatem ſoluentia, per epithemata, ac per ea quæ ciendi vrinam & in vapores

talem

talem humorem ſoluendi facultatẽ habẽt.
Item 14. meth. triplicem innuit curãdi rationem: prima vt tumorem in viſcere cõtentum ſanemus. 2. vt humiditatem ſoluamus. 3. vt per medicamenta vrinã citemus. Habet etiam, quòd calidior & ſiccior temperies exile corpus reddat, quod fit ex acuta exercitatione, & medicamentis attenuãtibus, & victu, & animi cogitatione, &c. Paul. lib. 3. cap. 48. Curatio communis ab euacuatione incipit, verùm aſcites & tympanias medicamentum aquam educens requirit, anaſarcas ſanguinis detractionem, modò affectus ex hæmorrhoide vel menſtruis retentis oriatur, &c. Gal. 4. de vic. in mor. ac. tex. 3. ibi, Hydropum duæ ſunt naturæ. In comment. Anaſarca, inquit, interdum ſanguinis detractionẽ, dum incipit, expoſtulat, ſi ex retentione hęmorrhoidarum vel muliebrium, vel ex quapiam quæ ita ſit plethorica cauſa inceperit: tympaniam verò & aſcitem nullus per ſanguinis miſsionẽ ſanare auſus eſt, &c. Lege Auic. 14. tra. 4. ca. 13. Similiter Mar. Car. & Arcul. Gor. & Alex. de cura hydropum in particulari. Gal. 2. de tẽpe. ca. 3. Medicamẽ id quod cantharides recipit, hydropicis prodeſt, tametſi cãtharis ipſa veſicã omnino vlcerat: verùm vbi per ea quæ admiſcẽtur caſtiga-

ta, corpori plurimo humore grauato o[...]
tur, & illũ & per vrinas expellit, &c. Et[...]
meth. cap. 13. Harum euacuationem me[...]
camentis quæ digerant molimur, vel c[...]
rurgia in ascite, adhibita punctione, qu[...]
paracẽtesin vocãt, &c. Lege quomodo h[...]
fiat punctio ex Arcul. & Gulielmo Plac[...]
ab aliis omnibus qui chirurgiam pert[...]
ctarunt. &c.

Obseruationes de euacuatione.

Auic. 14. trac. 4. cap. 13. Primũ in asci[...]
aqua, in anasarca pituita, in tympanite f[...]
tus euacuetur. 2. Soluentia ita soluãt, vt n[...]
hil hepati & ventriculo mali inferant, s[...]
sint leuia. 3. Reiteretur euacuatio, ne ma[...]
riæ multum congregetur, cauendo ne p[...]
vice ita copiosa sit, vt virtutem deiiciat. 4
A soluẽtibus statim hæpar & ventriculu[...]
cum stypticitate moderatè aromatica. 5
Prouocetur vomitus vt materia in ventri
culo contenta euacuetur. 6. Enæmata con-
ueniunt, dummodo causam antecedente[...]
& coniunctam euacuare possint.

Obseruationes de sectione venæ.

Gal. 4. de vic. in morb. ac. com. 3. Primũ
si expedit in principio fiat: secundum non
est fienda, nisi sui causa fuerit retentio san
guinis, vel aliqua plethorica causa, vel in-
flammatio hepatis, &c. Auic. loc. cit. Sectio

venæ

næ vitanda est quatenus sit posibile, & uum sit consilium de phlebotomando, iue prius materias dominantes, &c.

Obseruationes in attenuantibus & incidentibus medicinis.

Auic. loc. cit. quatuor habet annotatu di ia. Primò, quòd misceãtur cum rebus, he r & ventriculũ roborantibus. Secundò, ıòd varianda sunt & mutanda, eò quòd na ıra ab eo quod est consuetũ non patitur. ertiũ, quòd in puluerẽ redigantur, vt ci- us ad partẽ hepatis gibbam perueniant. uartò, quòd post eorũ vsum iura pinguia chibeamus, ne vrinarij meatus exhauriã- ır. B. Caue tamen ex hoc textu, ne decipia s, quũ in omni specie hydropis iura sint ıspecta. In puluerẽ, intellige vt Gal. cras- ıscũlũ. De obseruationibus circa victũ, ge fusius Alexan. lib. 3. cap. 30.

Nocentia ac conferentia hydropi.

Nocent hydropi, vsus aceti asiduus, bo inæ carnes, lentes cum corticibus, meze- eon, aloes, & quicquid hepatis temperiem nolestat ac corrũpit. Conferunt hydropi bsinthium, agaricus, anisum, apium, beto ıica, calamentũ, calamus aromaticus, cha- næpitys, chamędrys, cantharides, electua- iũ, cuscutæ, cichoriũ, succus radicis ebuli, ielleborus, eupatoriũ, fœniculus, caricæ,

fumus

fumus terræ, chebuli, lac asininum, ca-
num, lactuca limaciæ, meu, mezereon, my-
robalani, myrthus, origanũ, pastinaca, pe-
dices, petroselinum, prasium, rheubar-
rũ, rosmarinus, ruta, sansucus, sambuc,
sinapis, scilla, scenoâthos, vrina, hyperi,
hyssopus, iris. Cõposita sunt, vnguentu
Agrippæ, confectio alcacangi, dialacca, a
curcuma, diatrion pipereon, emplastru
Aristarchi & Andromachi Mes. pilulæ
rheub. de agarico, theriaca, triphera sen
ginea, troc. de lacca, de rheubarbaro, de
gno aloes, vnguentum Artanitæ mag. co
fectio de mezereõ, de eupatorio Mes. ol
de cherua, de mezereon, pilulæ de mez
reon, theriaca, diatessaron, &c.

De prognosticis hydropum.

Hip. aph. 3. aph. 22. Autũno plurimi æs
ui morbi, febres quartanæ & erraticæ, &
aquæ inter cutẽ, &c. vide Gale. in cõment
Et aph. 4. aph. 11. Quibus tormina & circ
vmbilicum dolores, & lumborũ dolor, qu
neque à medicamento, neque aliter solui
tur, in hydropem siccã firmatur. Et aph. 6.
aph. 8. Aqua intercute laborantibus vlcera
in corpore facta difficulter sanantur. B.
Quia exiccari expostulant, sed hoc difficil
limum ob humiditatis immoderantiã. Et
apor. 6. aph. 27. Quicunque suppurati, aut
aquam

quam intercutẽ patientes, vruntur aut secantur: si pus aut aqua vniuersum effluxerit, omnes moriuntur. B. Eò quòd natura subitaneas mutationes nõ tolerat. Et aph. aphor. 35. Aqua inter cutem laboranti tussis superueniens, malum. B. intellige, nisi à materia à capite in subiectas partes stillante tussis oriatur: nam si aquosa humiditas adeò excreuerit, vt asperas arterias occupet, periculum de suffocatione imminet. Et apho. 6. apho. 43. Quicunque lienosi difficultate intestinorum capiũtur, superueniẽte aqua intercute moriũtur. Et aphor. 7. aphor. 5. In mania dysenteria aut hydrops, vel mentis alienatio, malum. Et aph. 48. eiusdem lib. Aqua intercute laborans, si à tussi habeatur, desperatus est. Et aph. 56. eiusdẽ, quibus hepar aqua plenũ in omentum eruperit, his venter aqua repletur & moriũtur. B. Quia effluere ad omentum aqua non potest, nisi aliquo modo exedatur, vnde mors sequitur, &c. Et alph. aph. 12. A diuturnis sanato hæmorrhoidibus: si vrina non seruatur, periculum est aquam intercutem vel tabem aduenire. Et aph. 14. eiusdẽ lib. Ab aqua intercute habito, si aqua è venis in ventrẽ defluxerit, soluitur morbus. Et prognost. 2. cap. 1. Aqua intercus omnis si ex acuto morbo existit, ma

lum

lum eſt:non enim ſedat febrẽ,ſed dolor
admodũ infert ad mortẽ.B. Eò quòd in
nire remedia, quæ vtriq; affectioni val
reſpõdeant;difficillimũ eſt.Auic.14.tra.
cap.3.multa habet prognoſtica.Primò a
tes malignior omnibus,deinde hypoſar
deinde tympanitis. Secundò, deterior h
drops illa eſt, quæ fit cũ ægritudine ac
& vehementius timẽda,quæ homini tẽ
raturæ calidæ & ſiccæ aduenit: non en
ſine cauſa maxima per cõtrariũ ſuæ cõp
xioni ægrotat.Tertiò,hydrops ex duri
ſplenis magis ſalua eſt,quàm quę à duri
hepatis prouenit. Quartò, ſi ex hydro
diſpnœa,& cõſtrictio anhelit⁹ cõtingat,
ſolutio ventris,propinquã mortẽ in trib
diebus ſignificat.Quintò,& dicit quòd q
do hydropico deſcendit ſicut caro, præn
ciat mortem eius.Sextò, & habenti mel
choliã reſoluitur melãcholia, eò quòd h
drops eã humectat.Septimò, & ſcias quò
fluxus ventris in hydrope eſt mortali
Octauò,dictum eſt quòd quãdo in facie h
minis, aut in manu eius ſiniſtra mollitie
& in naſo pruritus accidit in principio
quòd moritur in ſecunda vel tertia die. N
nò, & ſi fuerit apoſtema durum, tunc no
ſperetur in ſanatione hydropis quæ ſequi
tur ipſum:nã etſi aqua auacuetur qualibe

ena

uacuatione, redit tamen & replet, &c.

Authores dissentientes circa hydropem.

Adserere, cachexiam non præcedere hydropem quæ paulatim facta sit.

Adserere, tympaniam ita à frigiditate fieri, sicuti ascitem.

Adserere, hyposarcam esse ascite deteriorem.

Adserere, in ascite hydrope semper incisionem esse opportunam.

Adserere, omne genus lactis in ascite nullo modo competere.

Adserere, tussim in hydrope semper esse signum malum.

Confutatio dissentientium circa hydropem.

Ad primũ: Auic. 1 4. ca. 3. Quando corrũpitur digestio hepatis, & antecedit eius debilitas, in primis accidit dispositio ad hydropẽ antecedẽs, quę vocatur cachexia: sed semper digestio hepatis in qualibet specie hydropis corrũpitur, & antecedit eius debilitas: igitur semper præcedit cachexia. Et hæc opinio cõfirmatur à Dino, vnde manifestè decipiuntur, qui contrariũ adfirmãt.

Ad secundũ: Gal. aph. 4. com. 11. Videtur autẽ à maiori frigiditate generari aquosus hydrops, quẽ asciten vocant, à minore

tympanias: nã humida substantia in flat-sum aërem sine calore aliquo transmuti non potest, & sic isti decipiuntur, qui op-situm astruunt, &c.

Ad tertiũ: Auic. 1.4. cap. 3. Ascites est m-lignior omnibus, &c. Præterea illa speci-est deterior, quæ causas & symptomata i-uissima habet: sed ascites est huiuscemod-cùm adsit sitis vehemens, grauitas, suff-catio & syncopis: igitur erit hyposarca d-terior, &c.

Ad quartũ: Conciliator. diff. 199. refer-ex Gal. neminẽ vidisse ex incisione libera-tum. Præterea Auic. loc. ci. de incisione m-rach, Scias, inquit, quòd parum proficit nisi in corpore forti valde, quãdo potẽs es-tolerare sitim & minorationẽ cibi. Vnde nõ oportet vt audeat fieri, dum possibilis est alia cura, &c. imò, vt refert Conciliator, plerique ex hac incisione moriuntur.

Ad quintum: Auicen. loc. cit. Non respi-cias ad illud quod dicitur in ipso, ex hoc quòd decipiuntur sophistæ, quòd natura la-ctis est contraria hydropi: imò scias quòd hoc medicamẽ est iuuatiuũ per illud quod est in eo de abstersione, & est cõueniẽs per id quod est in eo de proprietate. Et paulò infrà, Et scias quòd lac camelarũ & capra-rũ Arabicarũ est vehemẽtis iuuamẽti, &c.

Ad-

Ad sextum, Gal. aph. 6. com. 35. Neque
nim quū ex alia fit occasione, in homine
quam intercutē patiēte, tussis est signum
itiale; sed quando ex ipsius morbi ratio-
e, & sic non est perniciosum signum.

De leuitate intestinorum,
id est lienteria.

Leuitas intestinorū, quæ λιεντερία à Græ
is dicitur, est celerrima ciborū expulsio,
qua nulla alteratricis facultatis actio
ernitur, sed tales cibi quales deuorati
unt secernuntur.

Loci consentientes de leuita-
te intestinorum.

Galen. aphor. 6. comment. 1. Leuitas inte
inorum est velox exitus eorū quæ come-
untur ac bibuntur, quæ talia deiiciūtur,
ualia deuorata fuere, quibus egredienti-
us nulla mutatio alteratricis facultatis
nuenitur, siue in qualitate, siue cōsistētia,
olore & odore, &c. Lege de hac re Gordo
ij definitionem & aliorū neotericorum.

De causis leuitatis intestinorum.

Causæ procatarcticæ ipsius lienteriæ,
unt cibi, potus, & pharmaca secundū qua-
itatem, quantitatē, & ordinē ventriculum
nfestantia, inter quę aër quoque humidus
ōnumeratur. Causæ antecedentes & con-
iunctę sunt mala stomachi intēperies, hu-

mores vel nimium frigidi, vel mordace flatus quoque non sinens stomacho cibu inhærere, vnde putrefit & expellitur. Ite vlcera, abscessus, & similia dolorem stoma cho inferentia, siue per se, siue per aliorum morborum consensum, ita quòd nec vẽtri culus ciborum contactum toleret, vnde fa cultas expultrix ad id expellendum irrita tur. Item stomachi ac intestinorum imbe cillitas, ex qua retinere cõtenta ne exigu quidem tempore possunt, sed illico, perin de ac si graue aliquod onus deponerent, e secernunt, &c.

Loci de causis.

Galen. apho. 6. com. 1. Causa leuitatis in testinorum est triplex: quarũ prima est ma la retentricis facultatis stomachi intemp ries: secunda fit ab humorum mordacitate superficiem ventriculi exulcerãte: quare c bi & potus quum ad locũ vlceratũ perue niunt, membrũ illos continere non potés, absq; cõcoctiõe illos deiicit. Tertia est, quũ pituita in ventriculo continetur, quæ cibũ & potum extra ventriculũ & intestina lu- bricare facit, &c. Itidẽ adserit aphor. 4. cõ- ment. 12. Auic. 16. tra. 1. cap. 2. præter cau- sas assignatas enumerat etiã solutiuarum medicinarum impressionem in superficie intestinorum & stomachi. Item imbecilli-

tatem

tem digestionis, qua deficiente cibus cor
mpitur & expellitur. Item catarrhũ ci-
um corrũpentẽ, item ciborum malã qua-
tatem, quantitatẽ, malitiã sui ordinis, ar-
ficium, & denique ventositatem & infla-
onẽ. lege etiã Auic. I 3. cap. de lubricitate
omachi. Item Gal. 6. de sympt. cau. cap. I.
em I. de loc. aff. cap. 2. Item 6. de sympt.
u. cap. 2. vbi de nausea loquitur. Item 6.
e loc. aff. cap. I. ibi, Sunt quædam acciden-
ia, quæ haud absurdè intestinis & ventri-
ulo simul affectis euenire creduntur, vt
ienteria. Vide etiam Paul. lib. 3. capit. 4.
tem Marcum Cat. qui omnes causas ad
ctogenarium numerum reducit, cap. de
ienteria.

De signis leuitatis intestinorum.

Signa in genere sunt exitus cibi & po-
us indigesti, dolor in regione stomachi,
& ægritudo eius præcedens, sicut nausea,
subuersio, vomitus: & hic fluxus ordinem
non habet, sed quãdocũque cibus sumitur,
egreditur, &c. Signa si à medicamine fiat,
sunt, dolor & mordacitas stomachi, præ-
cessit pharmacum, & statim sequutus est
fluxus, sapor etiam testatur pharmacũ, &c.
Signa intemperiei frigidæ & humidæ
sunt albedo faciei & linguæ, paucitas si-
tis, tarda digestio, multitudo sputi, non

adeſt grauitas vel nauſea ſtomachi, & e-
ſtente pituita adeſt dolor ſtomachi, acet-
ſa eructatio, læditur à frigidis, nauſea a-
eſt & vomitus. Signa intẽperiei calidę ſu-
oris amaritudo, ſitis, vomitus frequẽs, b-
lis, ſapor amarus, & humores calidi per l-
ceſſum emittuntur, &c. Signa vlcerũ ſu-
vomitus ſaniei, eructatio, pus redolens, -
lor, &c. Signa apoſtematis ſunt, tumor, d-
rities, grauitas, aſsiduus dolor, febris co-
tinua, &c. Signa flatus ſunt, quum ſentit-
flatuoſus motus, dolor modò vnam, mo-
alteram ſtomachi partem moleſtat; iuua-
tur ſi crepitum vel ructum emittant. Sign-
imbecillitatis facultatũ ſunt, ſi imbecill-
ſit digeſtiua, egreditur cibus ſine digeſtio-
ne, ſi retentrix vel expultrix, egreditur v-
lociter. Signa interſtinguẽtia liẽteriã ſto-
machi & inteſtinorum ſunt, quia lienteri-
inteſtinorum, id eſt cœliaca paſsio habe-
cibum ſatis bene eductum, dolor eſt in in-
teſtinis, & præceſsit ægritudo inteſtinorũ:
& econuerſo, ſi fuerit ſtomachi, &c.

Loci conſentientes de ſignis leuitatis inteſtinorum.

Pau. lib. 3. cap. 40. Verùm in vtroque le-
uitatis genere celerius quàm in cœliacis,
qua aſſumpta egerũtur, támque intenſá eſt
cruditas, vt alimenti aſſumpti genus co-
gnoſc

noſcatur, &c. Lege de his ſignis Auic. 16.
ra.1.cap.3.ibi, Fluxus ſtomachicus nõ ha-
et ordinem neque horas, in quibus per
eipſum creſcat, immò eſt ſecundum regi-
nen: nam ſi digeſtiua eſt debilis, egreditur
ne digeſtione: ſi retentiua & expulſiua
ebilis, egreditur velociter, &c. lege eum
uſus de aliis ſignis. Item Arcul. & Gord.
Mar. Cat. qui breuiter omnia lienteriæ
gna exponit: lege etiã alios neotericos.

De cura leuitatis inteſtinorum.

Conſideranda eſt in primis à qua cauſa
ic morbus proueniat: nã ſi ex parte cibi
orrupti, tunc ventrem ſoluere vel vomi-
um prouocare vtile eſt. Si verò ex nimia
ibi quantitate aſſumpta fiat, tunc facta
uacuatione paucus cibus exhibeatur, de-
nde mala ſtomachi cõplexio corrigatur:
autem cauſa fuerit nimia humiditas in
entriculo contenta, tunc medendi inſur-
unt quatuor intentiones. Prima erit cir-
a victum: nam cibandi ſunt ex chondro,
rtiza & pane, cum aliquibus adſtringenti-
us, vt malis punicis, pyris, malis cydoniis,
vel diacitonite: conueniunt etiam teſtes
gallinacei & piſces ſaxatiles, &c. 2. Inten-
tio eſt humoris frigidi præparatio cum
rhodomelle, ſy. de menta, de abſinthio,
cum decoctis vel aquis mentæ abſinthij.

3.Intentio eſt euacuatio, quæ fit per ſo-
tionem ventris,ac per vomitum, maxime
materia in ſuprema parte ventriculi c[illegible]-
tenta,cum pilulis aleophanginis, maſti-
nis,& de hiera ſimpl.diaphinicone & d-
citonite ſolutiuo.4.Intentio eſt ventrici
roboratio,ac diſcraſiæ derelictæ oblat:
& perficitur cum exterioribus vnguens
calefacientibus,ac ſtypticitatem in ſe l-
bentibus,quale eſt oleum de ſpica, de a-
ſinthio,de maſtice,de menta, de citoni,
item cum emplaſtris & ceratis eandẽ vi
ſeruantibus,ex menta,abſinthio,roſis,ſo
noantho,ſpica,baluſtiis, galanga, ciper
&c. Roboramus etiam cum interiorib
electuariis adhibitis, quale eſt aromatic
roſ.diaciminum,diagalanga, diacitonite
cum ſpeciebus & zacharo.Si verò cauſa fu
rit materia calida,victus & regimen decl
net ad frigidum:digeſtio fiat cum ſyr. roſ
de granatis,de cydoniis,de myrtho. Eua
cuatio,cum rheubar.aloe lota,hiera ſimpl
Robur denique indimus, ac malam dere-
lictam intemperiem remouemus cum zu-
charo roſ.diarrhodone Abb.cõfectione de
tribus ſandalis,&c.Si verò cauſa fuerit vl-
cus,primò oportet abſtergere,deinde con-
ſolidare,vtputa cum rhodomelle, abſter-
gere & conglutinare cũ bolo armeno, &c.
Si cau

causa fuerit ventositas, primùm fiat eua
atio ac digestio, præsertim si materia fo-
ens sit, deinde resoluatur cum electuario
baccis lauri, vel fomento, vel vnguentis
emplastris ex rebus calidis stomacho
nferentibus, &c.

Loci consentientes de cura leuitatis intestinorum.

Mar. Cat. Cura variatur secundum va-
etatem causarum, &c.

Gal. 8. meth. ca. 5. Cibandi sunt fluente
lhuc ventre ex polenta & pane, quē Græ-
oxylipe vocāt, qui mimum aceti habeat:
spergere tamen polentam debebis, vbi
ilicet vēter adhuc plus iusto excernit, vel
ali punici, vel pyrorum, vel malorū suc-
citoniorum: si amplius venter non ex-
ernit, sufficit alica ad modum ptisanæ
reparata, hoc est, aceti habens pauxillum,
militer gallinacei testiculi, saxatiles ex
lbo iure pisces, & fructuum aliquis ex his
ui adstringunt. Lege de his cibis Paul.
eg. lib. 3. cap. 40. ibi, Si biliosa sit de-
ectio, &c.

Lege etiā Auic. 13. tra. 5. cap. 7. ibi, Et sit
ibus, &c. Vide etiam Gal. in lib. de san.
uenda, &c. De cura malæ complexionis
lura habes etiam ex ipso Auic. in loc. cit.
bi, Quod si causa fuerit ex frigore, cum

calefactiuis curentur ebibitis: & si illic e-
rit materia, euacuetur, & administretur vo-
mitus in omni septimana: & si fuerit ma-
litia cõplexionis calidę cum materia, opor-
tet vt educatur humor cũ facilitate, &c. le-
ge fusius, & omnem curam intelliges. Le-
ge etiam Arcul. 9. almans, & ipsum A.
lib. 9. cap. 51. Item Auic. 16. tra. 2. cap. 2. de
fluxu stomachi lubricatiuo, &c.

Obseruationes in cura.

Marc. Cat. cap. de lien. Medicinæ solu-
tes sint quæ à lõginquo nõ attrahãt. Au.
16. tra. 2. cap. 2. In quibus non sunt vlcera
fac vt permisceas styptica fortis stypti-
tatis, cum medicinis calefactiuis in po-
& in emplastris, & vtantur medicinis n.
turam iuuantibus & confortantibus sp-
ritum, vt theriaca magna, &c.

*Conferentia leuitati inte-
stinorum.*

Conferunt lienterię fotus ex balaustiis
radix bedegar, castanea, cupressus, aqua ve
vinum extinctionis ferri, fæx vini cum a-
qua myrthi: cataplasmetur fraxinus, cha-
rabe, licium, lini semen, margaritæ, ossi-
fraga, anisum, polygonum, hypocystis, zin
giber. Comp. athanasia Nic. diacitoniten
Nic. mitridatum Nic. cum decocto balau-
stiarum, mina, michleta, pilulæ stypticæ
Nic.

℞.electuarium inuentionis nostræ, Mes. ectuariũ de myrtho, Mes. sufuf. de myr-to Mes. confectio de seminibus Mes. pe-e constringere, manus in feruentem a-am mittere.

De prognosticis leuitatis intestinorum.

Hippoc. apor. 4. aphor. 12. Quorum alui iestinorum leuitate laborant, hyberno tēpore suprà purgari malum, &c.

Et aphor. 6. aphor. 1. In longis leuitati-bus intestinorum si ructus acidus fiat, qui prius non erat, signum bonum.

Auic. 16. tra. 1. cap. de causis fluxus, Lien-tia quæ fit propter complexionem frigi-dam & humidam est ducens sua longitudi-ne ad hydropem, & est in summo difficilis curationis, quũ confirmatur. 2 facta à vir-tute medicinarum soluentium interdum perducit ad dysenteriam & vlcera intesti-norum. 3. Inquit Hippoc. quòd omnis flu-xus ventris post ægritudinem subitò est malus, significans mortem propinquam. Et singultus cùm accidit habentibus flu-xum ventris, est significatio mala, signifi-cans siccitatem facientem arefactionem. 5. Et Hippoc. dixit, quòd habentibus lubrici-tatem intestinorum vomitus est malus, & iudicium occultã habet causam, &c. Her-

culus

culus cap. de lien. Succedens fluxibus an-
quis, & ad chronicas ægritudines mon-
lis. Et perſeuerans ex debilitate conten-
uæ perducit ad hydropem ſiccam, & ta-
dem ad mortem. &c.

Authores diſſentientes circa leuitatem inteſtinorum.

1 Adſerere, cum Eraſiſtrato, muſcoſa
ſanguinolenta cum crudis excrement
excerni.

2 Adſerere, non poſſe inueniri lienter
ſpeciẽ, in qua ſemper adſint acidi ructu

Confutatio diſſentientium circa leuitatem inteſtinorum.

Ad primum: Gal. aphor. 6. comment.
Hæc Eraſiſtratus inquit, neſcio qua duct
opinione, adiiciens crudis excremẽtis m
ſcoſa ac ſanguinolenta: hoc enim null
appoſuit, neque eorum qui eius ætate cl
ruerunt medicorum, neque eorum qui p
ſterius fuerunt, &c.

Ad ſecundum: Gal. eodẽ commen. Qu
cunque à pituita ventriculum refrigerant
fiunt leuitates inteſtinorum, ſemper cu
ipſis ſunt acidi ructus, vt caſus quidam, &
ſic ſpecies lienteriæ inuenitur, in qua ad
ſunt iſti ructus acidi.

De dyſenteria.

Quæ à Grecis δυσεντερία dicitur, Latin
diffi

fficultatem inteſtinorum, ſeu tormina
ocant. Eſt autem dyſenteria fluxus ven-
is ſanguinolentus cum excoriatione &
cere inteſtinorum, &c.

Loci conſentientes de dyſenteria.

Gal. lib. fin. med. Dyſenteria eſt inteſti-
orum vlceratio cum phlegmone & cruē-
rum fæcíque ſimilium ſtrigmentorum
cretione, non ſine alui inteſtinorúmque
orſu ac cruciatu. Lege etiam Gal. 6. de
c. aff. cap. 1. ibi, Sanè in præſentia nomen
yſenteriæ, &c. Pau. lib. 3. cap. 42. δυσεντερία
κωσίς ἐστι τῶν ἐντέρων. Lege etiam Aet. ſer. 9.
p. 43.

De cauſis dyſenteriæ.

ic affectus vel per ſe, vel per conſenſum
eri poteſt. Per ſe vel ab externa vel ab in-
rna cauſa orietur. Ab externa, ſicut à fri-
iditate, ardore, venenatorum pharmaco-
i potu, & ab acribus cibis, &c. Ab inter-
a, ſicut ab humoribus acribus paulatim
rodētibus, ſicut à bile, pituita ſalſa, ab a-
ra bile, exuſta, vel ab aliquo abſceſſu abru
to. Per cōſenſum fit totius, vt in fine fe-
riū, vel partis, ſicut à craſsioribus inteſti-
is, à meſeraicis, à gracilioribꝰ hepate, &c.

Loci conſentientes de cauſis dyſenteriæ.

Auic. 16. tra. 1. ca. 2. Et excoriatio eſt do-
or abraſionis ex ſuperficie inteſtinorum,

quæ aut eſt à materia cholerica, vel ſan-
nea acuta, aut viruleta, aut ſanioſa, &c.
ge fuſius hunc locũ Gal. aphor. 6. cõmen.
Difficultates inteſtinorũ fiunt ex humo-
bus acribus inteſtinorum, ſumma prim-
infeſtantibus: deinde progreſſu tempo-
ſe profundentibus, ita vt vlcera putrila-
ni obnoxia, ventriculo etiam compatie-
efficiãtur, &c. Vide etiam Gal. 5. de loc. f.
cap. vlt. Item 1. de loc. aff. cap. 2. Vbi de-
ſtrat quòd affectus à quapiam cauſa ort-
non ſemper remota cauſa remoueatur, d-
permanentẽ habeat diſpoſitionem, affe-
de dyſenteria exemplum. Hippoc. aph-
4. aphor. 11. Quibus tormina & circa vm-
licum dolores, &c. Galenus tormina fi-
inquit, vel propter morſum vehemente-
vel ſpiritum flatuoſum qui non habet e-
tum. B. Nota tamen quòd tormina ſi-
στρόφοι non ſemper pro dyſenteria acc-
piuntur, ſed pro inteſtinorum torminib-
qui à mordacitate humorum, vel à ſpiri-
flatuoſo fieri ſolent, vt teſtatur Gal. aph.
comment. 41.

De ſignis dyſenteriæ.

Signa dyſenteriæ ſunt dolor, ventr-
punctio, & frequens aſſellatio, in qua fru-
ſta inteſtinorum cernuntur. Signa vlceri
ſunt ſanies exiens, excoriatio, & fœtidu-
odo

dor. Locus vlceris pluribus modis cogno-
itur, primùm ex dolore supra vel infra
mbilicum existente: nam in superioribus
olor magis vehemens est, quàm in infe-
oribus: præterea vomitus, nausea, & sin-
ultus interdum ventriculo ex consensu
atiente fiunt. Cognoscitur etiam ex cor-
ibus intestinorum exeuntibus: nam te-
ues & parui ex gracilibus, crassi verò &
ti ex crassis intestinis descendũt. Cogno
itur etiam ex tempore: nam quum inter
olorē & assellationem prolixum est tem
us, tunc ex gracilibus, si breue, ex crassis.
ognoscitur etiam ex qualitate eius quod
greditur: nam à superioribus proueniens
st magis fœtidum, & sæpenumero loturę
arnis simile. At quod ab inferioribus in-
estinis prouenit, ex dolore infra vmbili-
um, & ex sanguine, & sanie ante fæces
xeunte cognoscitur. Vlcus plurimę sordis
sse deprehenditur à longa ægritudine, &
quantitate eius quod egeritur, & ex do-
ore non sensato. Vlcus sordidum à corro-
uo secernitur ex virulentia, aquositate al-
ida, odore graui: ac corrosiuũ est vehemē
is doloris fœtorisq;, colore ad nigredinē
ergente. Signa vlceris profundi sunt san
uis plurimus exiens post abrasionem in-
estinorum, item ægritudo vehemens, &c.

Loci consentientes de signis dysenteriæ.

Gal.6.de loc.aff.cap.1.Dysenteria nõ s-tim fieri solet,sed protinus ab ipsius init bilis mordax secernitur, quũ deinde int-raneorũ abrasiones sequuntur, postea pa-lulum cruoris simul excerni videtur,qu-do affectus ipse in dysenteria esse censetu Considerandũ insuper nũ per se solæ abr-siones exeant, aut simul cũ quopiã ping excernãtur,quia tunc indicium est in cra sis intestinis vlcus cõsistere,&c.Lege hui locũ fusius,& omnia signa intelliges.Leg etiam Gale.primo de loc.aff.cap.1.vbi pi exemplo inquit,Quum intestini tunica per dysenteriam deiectam cõspexeris,& Vide etiã Gal.5.de loc.aff.ca.vlt.Item leg Auic.16.cap.3.ibi, Communia signa sur dolor,punctura & alchurati, & quòd vlce ra cognoscuntur per excoriationem, odo rem fœtidum & per alchurati,id est,abra siones intestinorum,&c. Lege fusius hun locũ, & inuenies quæcunque à me sub bre uitate recitata sunt.lege etiã Arcul.& Aet ser.9.cap.43.ibi,Si circa intestina crassa vl ceratio contingat,&c.

De cura dysenteriæ.

Requiruntur in cura dysenteriç quatuor intentiones:prima circa regimen, vnde si

vlcer

ceratio inteſtinorum à cauſa calida pen-
:at cibaria & aër ad frigidum alteranda
runt: vnde comedũtur oua ſorbilia, hepar
allinarum, ſorbitiones frumentaceæ, &
ermittentibus febribus etiam lac, oriza,
alciarij panes, amylum, & quæcunq; hu-
iores obducũt & ſpiſſant, & quæ corpora
ıxata & rarefacta adſtringunt & ſiccant,
t pultes ex alica, ex oriza, milio, &c. conce
ıtur interdum ob ſtomachi imbecillitatẽ
inum, cæterùm aqua pluuialis frigida a-
ds cõuenit. Secũda intentio verſatur cir-
a cauſam excoriationis, quæ ſi fuerit à bi-
oſa materia, primùm humores, deinde
braſiones, demum ſanguinem educente,
atim nõ expectata digeſtione, euacuanda
rit, cũ myrobalanis citrinis & rheubarba-
o nõ vſto vt aliqui, & facta aliquali eua-
uatione, tũc materiã præparamus cũ ſyr.
oſ. de citoniis, de endiuia, myrthino cũ a-
uis endiuiæ, plantaginis, acetoſæ roſaceę,
tc. & facta digeſtione iterũ euacuamus cũ
heub. Et pro roborando hepate epithema
aramus cum ſandalis, roſis, aqua endiuiæ,
oſarum, ſpodio, &c Deinde ſtyptica exhi-
benda ſunt. Si verò cauſa fuerit ſanguis vl-
ra iam prædicta, vena ſecetur. Tertia intẽ-
io eſt circa excoriationem: quæ ſi fuerit
ine vlcere, tunc lauare & conglutinare

opus est. Lauamus cũ aqua hordei, vitel
ouorũ, & zaccharo rubeo per clysterem
fusis. Conglutinamus quotienscunque 1
profundo non est immersa excoriatio, fl
tantùm superiores partes attingit: & h:
fit cũ albumine ouorum, gummi Arabic,
adipe renũ caprarum, oleo rosaceo, cũ bo
armenio, dragacantho, brodio pingui, v
cũ aqua hordei, si lauare simul ac congl.
tinare quærimus, omnia per clysterem i
fusa. Si verò excoriatio cũ vlcere iuncta f
tunc duplex erit intentio, quarũ prima e
abstergere ac mundificare, secunda cons
lidare. Mundificamus cum decocto furf
rum frumenti, vel aqua mellis, iure cice
rub. aqua lactis, vrina, lixiuio dulci, vin
rub. rhodomelle, vel decocto pisciũ salit
rum & oliuarũ, demum cũ decocto, troc. d
arsenico, &c. Consolidamus postea cum re
bus stypticis, quale est decoctum lentium
rosarũ, balaustiarum, cor. granatorum, su
mach, coriandrorũ: & addimus boli arme
nij, sanguinis draconis, terrę sigillatæ, thu
ris ana ʒ j. ouorum binos vitellos, vt cly
stere magis intestinis adhæreat. Quarta
intentio est fluxus cohibitio, ne ex super-
fluo fluxu virtus prosternatur. Idcirco in-
trinsecus conueniunt syru. rof. de citoniis,
de granatis, troc. de spodio cũ semine ace-

tosæ,

osæ, zucharum rosf. tria sandali, myua citoniorum cum corallis, spodio, sandalis, &c. Quæ nisi profuerint, ad narcotica procedendum, vt cũ athanasia, phylonio Romano, vel cũ suppositorio ex licitio, quod filo complicandũ est, vt cùm lubeat, posit extrahi. Extrinsecus autem prosunt linimenta ex oleo myrtheo, masticino, vel de citoniis, cum aliquo puluere styptico, vel emplastro de diaphinicone Mes. Proderit etiam suffumigium siue lauacrum ex vino rub. in quo styptica aliqua incocta sint, lauando manus & pedes, vel fumum in ferro recipiendum, ferro continuè in dicto vino excandescente, &c.

Loci consentientes de cura dysenteriæ.

Paul. lib. 3. cap. 42. Alimentum erit per initia, oua ex lacte, sorbitiones frumentaceæ per se & cum lacte, lac mediocriter coctum, holera non sunt necessaria, gustare tamen possunt endiuiam coctam, intybum & arnoglossum, &c. Poma adstringẽtia, dummodo carnes reiiciãtur, cruda esui danda, & aqua potioni frigida, sítque cœlestis, & læso stomacho vinum propinandum, &c. B. Lege Auic. 16. tra. 1. cap. 4. ibi, Ex cibariis eligat frigida & facientia conglutinationem, &c. & 16. tract. 2. cap. 7.

ibi, Et cùm volueris cibare, &c. Lege etiam
fusius Aet. ser. 9. cap. 43. & intelliges sigi
latim quæcunque ad victum pertinent, &c.
De secunda intentione loquitur Auic. 16
tract. 2. cap. 7. ibi, Oportet te considerar
quæ sit dispositio causæ facientis excoria
tionem & vlcera intestinorum, & an fia
vel facta sit à ruptura, à repletione, ab apo
stemate: & si fiat, præpara in abscindend
eam & constringendo ipsam: & si fueri
necessaria euacuatio propter malitiā hu
moris fluentis, fac eam cum timore & cau
tela, &c. Galen. 12. meth. cap. 2. At sanguini
missio, quæ scilicet vires non deiicit, sym
ptoma spectantis medici opus non est, se
eius qui totum affectum adimere studet. B
Intellige, si in toto fuerit repletio, aut si in
causa fuerit iecur sanguinem multipli
cans, vel sanguis hæmorrhoidarum ve
menstruorum retentus, &c. Auic. loc. cit. Et
rheubarbaro inest proprietas mirabilis
vlceribus intestinorum, & fluxu excoria-
tiuo, & propriè quando datur in potu cum
aqua arnoglossæ & pauco vino, &c. Lege
Auic. loc. cit. cap. 3. de cura vlcerosi, ibi, Et
multotiens sanat, &c. & habebis multa pro
secunda intentione. Gale. 6. de loc. aff. cap. 1.
Si in superioribus intestinis fuerit vlcus,
ab epotis medicamētis petendum est præ-
sidium:

ſidium:ſi.verò in humilioribus, clyſterem ſubmittere magis conuenit. B. Hoc idem ſentit Auic.loc.cit.ibi, Oportet vt cures id quod eſt in ſuperioribus inteſtinis.&c.De ertia intentione loquitur fuſius Auic.16. ra. 2. cap.7.ibi, Et non cures in corroſio- ie,niſi de medicinis conferentibus corro- ioni,vt ſunt mundificatiua,abſterſiua cum xiccatione & ſtypticitate:& quum ſciue- ris quòd vlcera ſunt ſordida,mūdifica cum is quæ ſunt aqua mellis,& fortior aqua ſa- is,aqua oliuarum ſalita: & ſi neceſſe fue- it, adminiſtra tro.de Arſenico,&c. Lege Gale.5.meth.cap.1.vbi methodum ſanandi lcera demonſtrat,quàm nō inutile foret, i ad hunc locum transferres. Vide etiam 2.meth.cap.1.vbi habet duplicem curan- di viam,quarum altera vacat ſymptomatī, ltera penitus morbo: lege locum fuſius, ege etiam de hac re Arcul.& Sauo.

De 4.intentione loquitur Auic.eodem n loco, ibi, Et quando non ceſſat dolor, ūc ſedeat infirmus in tinna,in cuius aqua ecocta ſint ſtyptica cum aliquanto ane- hi,fœnugræci & altheæ: & ſi adeò fortis iat , vt appropinquet ſyncopis , non erit xcuſatio narcoticorum, &c. Lege de his Marc. Cat. Gord. & Matthæum de Gra- do,&c.

Obseruationes circa victum.

Auic.16.tra.1.cap.4. In cibis eorũ oportet vt non sit mordicatio,nec salsedo plurima,nec acetositas plurima nociua quæ virtutem expulsiuam moueant,quantitas cibi sit pauca.Secũdò, cibaria sint actu frigida non sumat in potu nisi infrigidatum:nam frigidum constringit,tepidum verò resoluit.Tertiò,& rectius est, vt non comedant cibos plurium specierum.Quartò,& sciat quòd dormire est ex rebus magis iuuatiuis.Quintò,& si cũ fluxu fuerit tussis, dimittat id in quo est acetositas vehemens & stypticitas,&c.

Obseruationes circa pharmaca & syrupos.

Marcus Cat.Non exhibeantur solutiua quæ noceant loco vlcerato, vt scammoniata.Auic.loc.cit. Cúmque administras medicinas, tunc incipe cum singularibus: si verò non valent, tunc tende ad composita. Et sint restrictiuæ,aut exiccatiuæ,aut constipatiuæ,aut infrigidatiuæ,aut conglutinatiuæ,&c. Et non oportet vt sit superfluitas in assatione eorum,ne liquefiat eorum virtus.B. Ex his intellige, quòd noua non sit opinio de non vrendo rheubarbaro,sicuti plures existimarunt,sed Auicennæ,&c.

Obser

Obſeruationes circa narcotica.

Auic.loc.cit.In narcoticis eſt timor,licet uãdoque accidat,vt ſint neceſſaria, & non portet vt adminiſtrentur,quandiu ab eis xcuſatio eſſe poteſt. Et quando neceſſaria ſt adminiſtratio,nõ exhibeantur eis quo-ũ infrigidatur corpus, & debilitatur vir-is, & id apparet in pulſu, &c.Hoc idẽ ad-erit Alex.lib.3.cap.10.vbi de præpoſtero nedicorum imperitorum iudicio facit nentionem Auic. Et ex regimine clyſte-iorum eſt, vt clyſter fiat paulatim per vi-es, & pinguia clyſteria ſedant dolorem lceris corroſiui,ſed non ſanant.

Obſeruationes circa curationem.

Auic.14. cap.15. Nullus creticus fluxus ohibendus eſt,niſi ſuperfluus fuerit,quia unc à natura non regulatur, ſed à multi-udine humorum, vel ab eorum acredine rouenit. Item nullus fluxus eſt conſtrin-gendus,ni primùm materiam peccantem uacuaueris,vel ſaltem minoraueris.Item luxus diuerſorum colorum nunquam co-hibendus, quia multitudinem humorum ac diuerſitatem ſignificat, ſi virtus tolera-uerit. Item infirmus nõ adeat ſedem, quo-tiens moleſtatur,ſed retineat,&c.

Conferentia dyſenteriæ.

Simplicia frigida ad dyſenteriam cõfe-

rentia ſunt, acatia, hypocyſtis, balauſti,
galla, gummi Arab. lutum Armenum, ſpo-
diũ, granata, ſumach, berberis, acetoſa, por-
tulacæ ſemẽ, coriandrũ, plãtago, roſa, myr-
thus, mora immatura, citoniũ, glans, aqua
chalybeata, camphora, lithargyriũ, pani-
cum, miliũ, phlomos, nenuphar, cornu cer-
ui vſtũ, pyra pontica, papauer, lapis, hæma-
tites, ſanguis draconis, charabæ, agreſta,
bleta nigra, corallus, corigiola, dragacan-
tum, lactuca, liciũ, lentes, meſpila, hordeũ
opium, partes animalium, ſemperuiua, &c.
Compoſita frigida ſunt rhob de ribes, de
berberis, de citoniis, troc. de charabe, de
terra ſigillata, de ſpodio, emplaſtrũ diaphi-
niconis Meſ. electuariũ de ſorbis, michle-
tæ, diacitonites, diarrhodon Nic. zacharũ
roſ. triaſandali, manuſchriſti, parlatũ, &c.
Simplicia calida ſunt vinũ nigrum, ſtypti-
cum, chalybeatum. thus, ciminũ, aniſum,
cortex, citri, colophonia, laudanũ, caſeus,
coagula, nuclei dactylorũ, oriza, acorus, al-
thea, aqua piſciũ ſalſorũ, butyrũ, bitumen
Iudaicum, caro leporis, charta combuſta in
clyſteri, cypreſſus, fœnugræcum, lignum
aloës, maſtix, rheubarbarũ, adeps caprina,
hircina, arietina. Compoſita ſunt theriaca
antiqua, & phylonium, athanaſia magna
Meſ. & Nic. troc. de eupatorio, &c.

De

De prognosticis dysenteriæ.

Hipp.Aph.4.Aph.24.Difficultas intesti-
orũ si ab atra bile inceperit, lethalis est.
.Quia nihil ab vlcerato cãcro differt, vel
uia nullũ pharmacum illi cõtinuò adhæ-
ere potest. Pro expositione Aphor.huius
ege 22.Aphor.ibi,Deiectiones nigræ,&c.
sque ad 24. Et Aphor.4.Aphor.26.A diffi-
ultate intestinorũ habito si veluti carun-
ulæ exeant,lethale est. B.Quia carnem in
iis concrescere vel cicatricem induci non
peramus.Nota tamẽ,quòd dysenteria ha-
et triplicem differentiã. Prima, quũ pin-
uia quædã corpora excernuntur.2.quũ ex
uperficie intestinorum interiore quædam
amenta exeunt.3.quũ intestinorũ substan-
ia abraditur, & hæc est incurabilis, &c.
Hipp.Apho.6.Aph.3.In longis difficultati-
us intestinorũ inedia ex fastidio malum,
t cũ febre peius. B.Intellige si accidat in
rocessu morbi:nam dictũ est Aph.7.Aph.
.In morbo diuturno fastidiũ cibi malum,
t Aph.6.Aph.43.Quicunque lienosi diffi-
ultate intestinorum capiuntur, iis super-
eniente longa difficultate intestinorum,
ut aqua intercute, aut leuitate intestino-
um,moriuntur.Et Apho.2.Aph.14.In pro-
luuiis alui mutationes excrementorũ iu-
ãt,nisi ad mala mutatio fiat,&c.Et Aph.5.

Apho.34.Mulieri vterum gerenti ſi alu plurimum profluat,periculum eſt ne abo tiatur. Et Apho.6.Aphor.48.Lienoſis dif cultas inteſtinorum aut dyſenteria ſupe ueniens,bonum. Et Apho.7.Aph.5.A' fur re difficultas inteſtinorũ bonum.B.Rati ne tranſmutationis,quũ à capite ad inf riora humores noxij tráſferantur. Et Apl 7.Aph.24.A' deiectione ſincera difficult inteſtinorũ malum.lege etiã Aph.30.lib.7 ibi, Quibus in alui profluuiis excrement ſpumoſa ſunt,&c. Aet.ſer.9.cap.43. Dyſen teria in colo aut recto cõſiſtens, facilè cu ratur:quæ verò in tenuibus inteſtinis,ma ximè in ieiuno,difficilè.Secundò,quæ poſ abſceſſuum eruptiones fiunt,graues ſunt:& quæ cũ inflammatione oboriuntur,& qua cũ febre & appetitus perditione,peſsimæ, quæ pori aſpectum habent, ſúntque nigra, plurima graueolentia:& quæ vnà cum ex- crementis pelliculas cum ſordibus mixtas emittunt. Tertiò magis in his deficiunt mulieres quàm viri, magis ſenes & pueri quàm iuuenes,&c.Auic.16.tract.1.ca.2.Pri- mùm magna effuſio ſanguinis puri poſt dyſenteriam valde mala, quia ad intima adeò penetrarũt vlcera, vt venæ ſcindãtur. Secũdum,vlcera inteſtinorũ perducunt ad hydropem. Tertiũ,conuulſio, vomitus,ſin-

gultus

ıltus & conturbatio rationis post dysen-
riam, mortem significant. Quartum, in
or. Hippocr. Qui habet dysenteriam, &
paret post eius aurem sinistram veluti
s nigra similis orobo cum vehementi si-
, moritur in decima, & non tardatur,
c euadit, &c.

Authores dissentientes circa dysenteriam.

Adserere, omnem vehementem fluxum in principio morbi factum, esse compescendum.

Adserere, dysenteriam à sanguine deterioris esse curæ, quàm à bile.

Adserere, dysenteriam ab atra bile semper esse lethalem.

Confutatio dissentientium circa dysenteriam.

Ad primum, Damascenus in Aphoris. Si
ıis per multum tempus neque vomitum
eq; solutionem ventris habuit, & ei subi-
eueniet, videndum ne restringere festi
es, quia huic corpus prauis expurgatur
umoribus, vnde Auicen. 16. tertij dixit,
uxum fluxu curari: verùm si imbecillitas
irium ex fluxu fieret, esset restringendus.
ide Concil. differ. 200.

Ad secundum dicimus, quòd deterioris
uræ est dysenteria ab atra bile: nam Gale.
.aphoris. comment. 24. Quæ ab atra bile
it, insanabilis est: deinde quæ à bile & à

pituita

pituita salsa, deinde quæ à sanguine.

Obiectio.

Auicen.ponit deteriorem esse, quæ per adustionem choleræ amaræ, quàm nigræ: itidem Haly.Abb.in sua praxi, Quomodo igitur deteriorem dicis, quæ ab atra bile fit?

Responsio.

Dico quòd ratione subitæ impressionis deterior est quæ à bile adusta fit, sed ratione eradicationis deterior est quę fit ab atra bile. De hac re lege Concil.differentia 10

Ad tertium respondet Galen.aphoris.6 comment.43.quòd qui durum habent lienem, iis superueniens dysenteria soluit dispositionẽ. Quare si atra bilis aliunde prouenerit, nec fixam ac permanentem causam in intestinis habuerit, salubris est & non lethalis: & hanc solutionem habes ab Auicen.3.can. capit.de solutione ventris omnium modorum, & sic non est semper lethalis.

De fluxibus hepaticis.

Omnis fluxus, qui vitio hepatis accidit, hepaticus solet appellari, & eius species sunt nouem, vt chylosa, pituitosa, biliosa, atrobilaris, sanguinea, lotiua, fœtida, virulenta, & vltima, quando caro hepatis nigra & crassa expellitur. Chylosa est, quando

pars

ps chyli vel totus chylus egrediť, & hoc
io hepatis & nō vētriculi. Pituitosa du-
px:altera à crassiori pituita, altera ab a-
osa. Biliosa verò etiā varia, & multiplex
iuxta bilis species, sicut flaua, vitellina,
asina, eruginosa, &c. Atrabilaris similiter
ixus niger est, sicuti sanguis niger, aut ni
i vini fæx, aut melancholiæ per adustio-
im bilis genitæ, aut melancholiæ natura
l, vel per adustionē preter naturam geni-
. Sanguinea, quam cruentam vocat Gale.
terdum retinet proprium colorem, inter
im niger est sanguis, interdum paucus
t multus, interdum continuus & interpo
us. Lotiua verò est fluxus rei aquosæ, quę
ndit ad colorē rubeū, & est sicuti carnis
centis lotura. Fœtida est fluxus rei fœtē-
, siue sit humor, siue sanies, siue hepatis
bstantia corrupta. Virulenta est fluxus
i subtilis, tendentis ad citrinitatem aut
bedinem ad modum virulentię. Vltimus
t fluxus, ex quo res nigra non facilè diuisi
lis egreditur, & est substātia hepatis per
itrefactionem vel adustionem separata.

Loci consentientes de fluxibus hepaticis.

Quòd tot sint species fluxuum hepatis,
uot nuper recitauimus, lege Arcul. & Sa-
onarolam, & maximè Auic. vbi agit de

solu

ſolutione ventris omnium modorum & de expulſionibus rerum ex hepate & ſp-ne. Galen.6.de loc.affect.capit.1.Nonnulli antiquorum præter hanc, quæ ab vlcerao ne inteſtinorum fit, dyſenteriam, alia quoque cruentam ob excretorum ſpeciu nominarunt, in qua ſyncerus interdu & plurimus ſanguis, interdum veluti - mus & fæces ipſius non paruæ quantitas excernitur, &c. Lege etiam Gale.2.de lo affect. capit.5.

De cauſis fluxuum hepaticorum.

Cauſæ chyloſi fluxus ſunt quinque. P-ma, quum chylus eſt pluris quantitat quàm pro nutriendo corpore deceat.2. paruitas hepatis copiam chyli contine non valentis.3. eſt abſceſſus in meſeraici vel in concauo hepatis.4. eſt obſtructio a tenuatoria aut carnoſa, aut coarctatoria h rum partiũ. 5. eſt imbecillitas attractric ſiue retentricis facultatis, &c. Cauſa pitu toſi fluxus eſt mala complexio frigida he patis, deſtruens alteratricem ſiue digeſti uam facultatẽ. Cauſa aquoſi fluxus eſt cor ruptio alteratricis facultatis, & fortitud expulſatorię facultatis. Cauſa bilioſi fluxu eſt copia bilis genita ab intemperie hepa tis calida, vel regimen calidum, qualis eſ vſus ciborum acrium, amarorum & ſalſo

,rum

um: item ira, & motus in sole, febres ar-
entes, abscessus calidi, obstructiones cy-
ti fellei, & quæcunque possunt sanguinem
durere & bilem gignere, &c.

Causæ fluxus melancholici sunt sex: ma-
ı intemperies hepatis calida adurens, aut
igida congelans. Secunda, vlcus in sub-
antia hepatis emittens pus nigrum. Ter-
ia, obstructio hepatis, qua patefacta exeũt
enigratæ materiæ, iandiu retentæ. Quar-
ı, fortitudo vitutis tales fæces separantis
c expellentis. Quinta, imbecillitas facul-
tis retentoriæ & alteratricis fecalem flu
um inducentes, &c. Causa sanguinei flu-
ıs vel est scissura venæ, vel copiosa eius
ultitudo, aut obstructio venæ chyli, aut
scessus, aut imbecillitas attractricis fa-
ıltatis. Causa lotiui fluxus, vel est imbe-
llitas concoctricis facultatis, aut retento
e, quæ non adeousque chylum retinet, vt
rfectè digeri posit: aut est imbecillitas
cernentis facultatis, non separans aquo-
atem à sanguine ob hepatis imbecillita
m. Causę harum imbecillitatum sunt in-
rdũ mala intemperies aut abscessus aut
ostructio. Causæ fœtidi fluxus sunt longa
ora humoris retenti in loco præternatu-
ıli, vel vlcus, vel apostema, à quib⁹ sanies
alè olens secernitur, interdum ipsius he-
patis

patis putrefactio. Causæ fluxus virulen
est facultas expulsoria humorescreticè v
symptomaticè expellens, vel sanguinis c
aliquo apostemate in hepate aut mesera
cis rupto resudatio. Causæ fluxus substa
tiæ hepatis sunt putredines, adustiones, v
cera corrodentia substantiam hepatis.

Loci consentientes de causis fluxuum.

Vide in alios neotericos Arcul. de his i
fissimè differentem. Galen. in art. med. ca
88. de signis hepatis patientis. Item de di
eorum quæ excernuntur multa habet, qu
ad hunc locum adduci possunt. Paul. libr.
ca. 42. Iecoraria dysenteria fieri solet, qu
iecur alimentum distributum non prob
conficit, & retentrix eius facultas vel alt
ratrix imbecillis est. Galen. 1. de nat. hun
tex. 41. Fieri, inquit, frequētissimè à mult
sanguinis copia in venis contenta, quę à n
tura per venas perinde excernitur, ac i
mulieribus per vterum, & aliis per nare
vel mariscas: vide etiam Galen. 9. de com
posi. med. per loc. cap. 5. Item 2. de loc. affec
cap. 5. Vide insuper Alexand. libr. 3. de Ie
coraria dysenteria. Item Gord. & alios neo
tericos.

De signis fluxuum hepaticorum.

Signa fluxus chylosi sunt nota illis qui
chylum cognoscunt, & est albus subtilis,

e ptisana hordeacea. Signa quum fit à par-
itate hepatis sunt, quia à generatione
ontractum est hepar, & quòd iuuatur
paucitate cibi. Signa quòd fiant ab apo
emate siue ab obstructione, sunt satis
ota per ea quæ dicta sunt de imbecillita-
: hepatis. Signa fluxus biliosi cognoscun-
ır per colorem & substantiam eius quod
greditur. Signa fluxus pituitosi aquosi,
ognoscuntur ex præcedenti regimine, vt
x commestione fructuum, ex potu aquæ
ιperfluo. Signa malæ complexionis hepa
s & apostematis, & obstructionis patent
x supradictis. Signa fluxus humoris me-
ıncholici cognoscuntur ex colore nigro
ndente in rubeum, & interdum est ve-
ıti fæx vini, vel sanguinis nigri conge-
ti. Si est à caliditate humor magis lucet,
ıagísq; fœtet, & præcedit liquefactio hu-
ıorum, & fluxus ventris virulentus & fe-
res, &c. Quando fit à frigiditate, adsunt
gna in contrarium, &c. Si proueniat ab
ostemate rupto, primò præcesserint si-
na apostematis, sicuti grauitas, dolor,
: febris continua. Si ab obstructione, præ
esserunt signa obstructionis. Signa san-
uinei fluxus ex hepate, sunt hepatis no-
ımēta præcedētia. Si à ruptura venę, præ-
essit casus vel percussio hepatis, sangui-

nisq; copia egredit, quæ nec facilè, nec [illegible]
tim supprimi potest. Sanguis acutus cog
scitur ex ciborum acredine, & ex eo qui
per loca dum transit, mordicat. Obstructio
hepatis cognoscitur ex grauitate, tumo,
&c. Signa lotiui fluxus cognoscuntur à ci
lo non probè digesto exeunte simili lotu
carnis. Cognoscitur ab imbecillitate r
tentricis vel digestiuæ, ex caliditate & f
giditate in hepate contenta: nam à frig
ditate debilitatur digestiua siue alteratr
à caliditate retentrix virtus. Signa flux
fœtidi sunt ipse fœtor rei egredientis. S
gna virulenti, sunt signa hepatis calidi si
cute subtili, & signa inflammationis he
tis liquefacientis. Signa substantiæ hep
tis exeuntis sunt nota, quoties res exie
similis est hepati, quod nil aliud est quà
sanguinis coagulum, nec diuidi potest, ne
in aqua solui sicut frustum sanguinis con
creti, &c.

Loci consentientes de signis.

Arcul. omnia hæc signa habet, & mult
plura quàm dixerim, 9. almans. capit. pro
prio. Gale. 6. de loc. affect. capit. [illegible]. Discerni
tur hæc à vera dysenteria, quia ab initic
tenuis sanies sanguinis ab hepate reiici
tur: deinde aucto malo crassus humor fœ
cibus vini haud absimilis. Prǽterea in iec

ne

oris excrementis nihil abrasũ expellitur, interim per duos vel tres dies euacuatio ppprimitur, ſed rurſus redeunte malo ex-eméta prioribus multò peiora excernun r,quod in inteſtinorum vlceribus haud-iaquam apparet, &c. Paulus libr.3.capit. ı. Si retentrix vel alteratrix imbecillis t ſæpe eiuſmodi deſcendunt, vt recens in s caro lota eſſe videatur. Lege Aetiũ de ıc re.& Alex.Gord.& alios neotericos.

De cura fluxuum hepaticorum.

Fluxus chyloſus, ſi à nimia quantitate ıyli proueniat, cibus detur in minori quã tate. Si fuerit nimium craſſus vel viſco-ıs, dentur attenuantia & incidentia, ſicu-ius cicerum & decoctiones apertiuę cum dic. fœniculi, petroſelini, &c. Si fiat ab ɛpatis paruitate, cibari debet frequen-us cum cibis tenuibus, boni nutrimen-& paucarum ſuperfluitatũ, ſed parũ pro ce. Si fiat ab apoſtemate, tunc fiat diuer-ɔ & euacuatio cum ſectione venæ, dein-ɛ topica ſuis temporibus congruentia ad-ibeantur. Si verò fiat ab obſtructione vel x debilitate attractoriæ facultatis, tunc es opus ſunt intentiones: prima digeſtio, uæ fit cum ſyrup. de duabus radicibus, bi-ıntino, oxymelle ſimpl. ſyrupo de eupato io, de cichorea cum Rheubarb. cum aquis

aperiẽtibus,qualis eſt aqua abſinthij, foe-
culi,cuſcutæ,cichorij: quibus etiam inte-
dum adhibemus ſyrupũ de endiuia,roſ.&c.
Secũda eſt euacuatio,quæ fieri poterit cũ
rheubarbaro,agarico,pilulis de rheubar-
ro, de eupatorio. Tertia eſt malæ comp-
xionis derelictę in hepate ablatio,quę p-
ficitur cum confectionibus & electuari,
qualia ſunt,diacalamentũ,diacinnamon,
theriaca, diacurcuma. Troc. de lacca, a
rheubarbaro,de eupatorio. Et in cauſa ca
da, diarrhodon, triaſandali cum ſemi-
bus frigidis aperientibus,&c. Omnis pr-
terea fluxus hepaticus ſiue à caliditate,ſi
à frigiditate productus,quatuor intẽtion-
bus curari debet. Primò regimine vitæ,ſ
cundò remouẽdo cauſam ipſius fluxus, te
tiò roborando omnes hepatis facultate
quartò corrigendo ſymptomata. Regime
in fluxu chyloſo erit ex calidis vel frigidi
prout hepatis diſcraſia requiret: vt pluri
mũ tamen ad ſiccum cum ſtypticitate ali
qua temperata victus tendat. In fluxu bili
ſo regimen ſit frigidum & humidum cũ
temperata ſtypticitate. In fluxu melancho
lico interdum ad frigidum, interdum ad
calidum, interdum ad tenuitatẽ, interdum
ad craſſitiem, iuxta longitudinem & breui
tatem morbi victus ordinetur, cũ virtutis
robo

robore. In fluxu lotiuo fit ex his victus qui nutrimentum bonum paucarum superfluitatum inferat, facilisq; digestionis, sparga turq; vices. Causa fluxus remouetur in pituitoso fluxu, euacuando primũ humorem pituitosum cum decocto iridis & myrobalanorum chebulorum, & educendo per vrinam cum dialacca & vino albo, &c. In fluxu cholerico euacuetur per cholagoga cũ decocto prunorum, tamarindorum, myrobalanorum cit. rheubarb. &c. In fluxu melancholico cum myrobalanis Indis, epithimo, sena, in sero decoctis cum confectione hamech. Et si multitudo sanguinis adfuerit, fiat sectio venæ, & aperiantur hæmorrhoides & menstrua prouocentur: in fluxu lotiuo educatur aquositas multiplicata per secessum, per vrinam, per sudorem In fluxu fœtido procedatur, primùm cũ mundificantibus & solutiuis, prout humor corruptus exegerit, vtputa cũ decocto hordei aut hydromelle, oxymelle, &c. Similiter in virulento mũdificetur virus cum decocto prunorũ, tamarindorũ, myrobalanorũ cit. &c. Roborantur facultates hepatis, & discrasia frigida aufertur cum calidis temperatis, quales sunt passulæ, phistici, auellanæ, cinnamomũ, hepar lupi, caro limatiarum, crocum, &c. In causa calida cũ endiuia, cicho-

rio,ſemine ſandalis,vino granatorũ, aq plantaginis,portulacę,cum camphora,& In melancholico cum ſyrupo de abſinthi de eupatorio,de epithimo, cum diagala ga,diacalamẽto,theriaca,mithrydato,& In lotiuo,cum electuario de paſſulis Aui & quibuſcunque in capite debilitatis h patis dictis. Corriguntur accidentia, vt adſit excoriatio, cum mundificantibus abſtergentibus, vtputa cum aqua horde adipe renum capræ,albumine oui,& vite lo,oleo violaceo,&c. Dolor auferatur cu clyſteriis modò abſtergẽtibus, modò an dinis,modò ſtupefacientibus,prout oppo tunum videbitur,&c.

Loci conſentientes de cura fluxuum hepaticorum.

Auicen. 16.tra. 2.cap. 1. Iam ſciuiſti cauſas fluxus hepatici,& ſciuiſti curam cuiuſcunque cauſæ: oportet igitur vt redeas ad id, & cures malitiam complexionis eius, & apoſtemata,& debilitatem,& oppilationem, & repletionem eius, ſcilicet vnumquodque cum eo, quod dicitur in capitulo ſuo: & cùm hæc feceris, iam curaſti. Lege Arcul.Gordon.Marcum Cat.Aetium & Paul.Aegin.& intelliges omnia.

Obſeruationes in euacuatione.

Marcus Catin. Oportet cauere ne euacuem

temus cum rebus nocẽtibus hepati, ideo
imur rheubarbaro in infuſione.

Obſeruationes in topicis agendis.

Auicen.16.tra.2.cap.de cur. fluxus hepa-
ci, Et multoties linit inſipiens hepar in
ac aſſellatione cum inſpiſſantibus ſan-
uinem & extinguentibus hepar, per hoc
uòd ſunt frigida: & in hoc eſt mors &
ræparatio ad putrefactionem, &c.

Conferentia fluxui hepatico.

Conferunt fluxui hepatico bolum cy-
ricum potum, vel per clyſterem impoſi-
um emplaſtrum diaphiniconis, Meſ. &
uæcunque ſuprà recitauimus, &c.

De prognoſticis fluxuum hepaticorum.

De fluxu chyloſo loquitur Arcul.ſic:Flu
us chyloſus niſi pendeat ab apoſtemate,
t plurimum curatur. Hippoc.aph.7.apho.
6. Quibus hepar aqua plenum in omen-
um eruperit, iis venter aqua repletur &
oriuntur. Arcul. Fluxus cholericus per-
ucit ad excoriationem & vlcera inteſti-
orum, prout cholera erit magis vel mi-
us acuta ac aduſta,& curatur, niſi ab apo-
temate ortum habuerit. De fluxu melan-
holico lege aphor.4.aphoriſ.21.ibi, Deie-
ctiones nigræ, qualis eſt ſanguis niger,
ponte venientes, ſiue cum febre, ſiue ſine
ebre, peſsimæ,&c. Et aphor. 4.aphoriſ.22.

Morbis quibuslibet incipientibus si a
bilis vel suprà vel infrà exierit, lethale.
apho.4.apho.23. Quibuscunque ex morb
acutis aut diuturnis, vel ex vulneribus, si
quouis alio modo extenuatis, nigra bil,
siue vti sanguis niger desubter exierit, p.
stridie moriuntur. Et apho.4.apho.24. D.
ficultas intestinorum si ab atra bile inc
perit, lethalis. Et aphor.4.apho.25. Sangu
quidem suprà, qualiscunque fuerit malu
infrà autem bonus est. Arcul. Fluxus sa
guinis nigri fœtentis & sanguinis rub
est deterior, quàm fluxus nigri: alij ve
fluxus si ab humoribus ortum habeant,
plurimum curantur, si ab apostemate v
vlcere, nunquam aut difficulter sanantur.

Authores dissentientes circa fluxum hepaticum.

1 Adserere, in omni fluxu hepatico con uenire styptica.

2 Adserere, in fluxu hepatico tenuem victum non esse exhibendum.

3 Adserere, fluxum hepaticum esse facilis curationis.

Confutatio dissentientium circa fluxum hepaticum.

Impugnat primùm Auic. 16 tertij, de cura eius, vbi inquit: Illud quod cadit de errore in hoc est, vt dentur illi qui habet fluxum

m hepaticum oppilatiuum, medicinæ
nstipatiuæ addentes in oppilationem,
ſam confortantes vt ſtringāt materiam,
id ad errorem maximum perducit.
Ad ſecundum reſpōdet Conciliator dif-
rentia 202. dicens: Sunt quidam moder-
rum qui in hac paſsione præcipiunt non
ſe diætam tenuem exhibendā, cuius con-
arium indicat Auicen. dicens, In aſſum-
tione aſſellationis hepaticæ plurimū eſt,
t non appropinquet panis, quia hepar non
ecipit ipſum, imò rectius eſt, vt ſit cōten-
us aqua ſauic bis in die, &c. Igitur iuxta
onciliatorem & Auic. tenuis victus con-
enit, & non econtrà, &c.
Ad tertium Haly abbas 7. practicæ, Dy-
nteriæ hepaticæ medela perdifficilis eſt,
perpauci liberātur ab ea. & ſubdit, Mul-
i enim parum cognoſcunt hepatis debili-
tem & eius cauſam. Galenus 5. de loc. aff.
uoſdam cognouiſſe ait, quibus fluxus he-
aticus acciderat ex debilitate hepatis, &
eriiſſe ex pauca curatione. Præterea au-
hores ſuccinctam huius morbi cauſam
dcirco ſcribunt, quia parum fidunt de eius
alute, & ſic potiùs eſt incurabilis, quàm
urabilis, &c.

De tineſmo, id eſt inteſtinalis fluxu.

Tineſmus, eſt mala recti inteſtini diſpo

ſitio, in qua egerendi prompta quędam cupiditas cum gemitu ac conatu ægri adeſt, paucis admodum ſequentibus excrementis muſcoſis ac ſanguineis. Hic duplex eſt, verus & mendoſus. Verus, quum cauſam ſui recto inteſtino affixam tenet. Mendoſus, quum cauſa non eſt fixa, ſed aliunde veniens eum producit, ſicuti materia fluens per inteſtina ad anum, &c.

Loci conſentientes de tineſmo.

Galenus lib. finit. med. Tineſmus eſt diſpoſitio recti inteſtini ad partes inferiores pertinens, in qua impetus cupiditatéſque deſidendi plures, ſed paucæ excretiones ſequuntur, &c. Aet. ſer. 9. capite 43. Tineſmus eſt egerendi promptitudo, quæ differri ac deuitari non poteſt, nihil tamen præterquàm pauca cruentum aſpectum habentia propellens, &c. Lege de hac re Paul. lib. 3. cap. 41. Et Galenus 6. de loc. affect. cap. 1. ibi: At vlcera quę recto inteſtino oriuntur, &c. Lege etiam Mar. Cat. & Arcul. Auicen. 16 tra. 2. cap. 16. Primùm oportet te ſcire in diſpoſitionem tineſmi, an ſit tineſmus verus, an tineſmus mendoſus, &c.

De cauſis tineſmi.

In genere conſiderandum, num cauſa in longanone exiſtat vel à ſupernis partibus deſcendat. Si cauſa erit fixa in recto inteſtino,

ino, tunc erit vel inflammatio, vel vlcus
rrodens, vel fiſtula, vel occultæ hæmor-
ioides, vel ragadiæ, vel abſceſſus durus.
verò à ſupernis partibus defluat, vel erit
ımor impactus pungens ac ſtimulans, vt
tuitoſus, ſalſus, bilioſus, aut atrabilaris
luſtus: vel erunt cibi acuti, ſalſi, viſcoſi,
l pharmacum acutum mordax, aut ſup-
oſitorium acre, vel mala intemperies fri-
ida abſque alio complexu, &c.

Loci conſentientes de cauſis tineſmi.

Paulus libro 3. cap. 41. Cauſa tineſmi eſt
ıflammatio in longanone facta cū molli
: laxo tumore, quod œdema vocant, quæ
ercoris inſidentis ſuſpicionem præbet,
ıod exitum quærat. Auicennas 16. tra. 1.
t cauſa Zair, id eſt, tineſmi, aut eſt apoſte-
ıa calidum aut durum, aut mollificatio
ıcerti, aut tenſio, ex qua lacertus impedi-
ır ab operatione ſua, aut ſuperfluitas ſal-
ı, aut baurachia, aut chylus groſſus, aut
holera ingrediens, aut frigus adueniens,
ut longitudo ſeſsionis ſuper durum, aut
raſsities fæcis, aut eius durities, aut hæ-
norrhoides, aut fiſtula, aut ragadiæ, aut ru
itus, aut corroſio, aut grauitas ſenſata, &c.
ege etiam Arcul. & alios, &c.

De ſignis tineſmi.

Signa quòd adſit tineſmus ſunt deſiden-
di

di cupiditas cum conatu ad excernendur vbi primum pingue, deinde muſcoſum cruentum egeritur. Signa inflammation vel abſceſſus ſunt, grauitas, dolórq; cont nuus, qui nec emiſsione ſtercoris remou tur, excrementáq; difficulter excernuntu mollientia & anodina valde conferũt, ali in contrarium lædentibus. Signa vlcer ſumuntur à præcedentibus rebus, vt ab hu moribus vlcerantibus, ſicut in dyſenteri aut à fluxu flauo, praſino, & nigro præce dente, aut ex abſceſſu ad vomicã deuenien te, aut ex pharmaco exulcerante iam al ſumpto. Signa fiſtulæ & hæmorrhoidarun vel ragadiarum cognoſcentur ex his qua ſuis in locis dicẽtur. Signa humorum ſunt quia ſi à bile efficiatᷓ tineſmus, cognoſcei ex victu precedente, bilẽ multiplicãt, & ex aliis bilem indicãtibus, ſicut ex punctione in recto inteſtino, ex flauis excrementis, & ꝙ à calidis læditur, &c. Si pituita, cognoſci tur à pituitoſis excremẽtis, à pruritu in in-teſtino recto, & ab aliis pituitam indicãti-bus. Si ab intẽperie frigida abſq; alio cõple xu, aderit deſidendi voluntas & conatus ad excernẽdum, ſed nihil egreditur, à calidis deinceps iuuatur. Si à flatu incluſo, tũc in-dicium erit, quòd emiſſo flatu ſtatim ti-neſmus ceſſat, & retento augetur, &c.

Loci

Loci consentientes de signis tinesmi.

Aetius ser.9.cap. 43. In principio si gra- ▯s distensionis sensus circa imum vētrem ▯t,& maximè circa partem dextram,con- ▯tare oportet stercorū multitudinem in ▯co intestino insitam esse, &c. Galenus ▯lla alia signa ponit prętcr quædam com- ▯unia, quæ sunt desidendi cupiditas cum ▯natu ad excernendum, vbi primò pin- ▯e, deinde cruentum egeritur, &c. Aui- ▯nnas 16.cap.3.multa signa affert, ibi: Ti- ▯smi autem diuisiones significant id quod ▯reditur, &c. Vide in hoc Razen 8.com- ▯ent.& Arcul.9.Alman.

De curatione tinesmi.

Si causa tinesmi fuerit bilis vel pituita ▯lsa,tunc clysteriis lauatiuis indiget: sed ▯imùm prohibeatur causa antecedens cū ▯uersionibus & euacuationibus, deinde ▯usa coniuncta remoueatur cum clystere ▯aqua hordacea zuch.& vitellis ouorum ▯causa calido parato, aut in frigida, cum ▯odomelle, aqua cicerum, sero capri- ▯, &c. Quòd si ab inflammatione vel ab ▯io abscessu fieret tinesmus, consideran- ▯m num per viam defluxus fiat, & tunc ▯xus causam euacuatione & diuersione, opus fuerit, amputabimus. Euacuatio

fiet

fiet per ſectionem venæ vel cum pharm-
co leniente. Diuerſio fiet cum vrinam &
ſudorem prouocantibus, cum cucurbi-
lis, frictionibus, &c. In cauſa coniuncta ſi
fuerit calida, in principio repellendū
cum anodinis, vt cum oleo roſaceo, my-
thino: & in cauſa frigida, cum oleo can-
millino, anethino, ſyſamino. In augmen
repellentibus calida reſoluentia & em-
lientia addantur, quale eſt oleum liliorū
alborum, adeps renum capræ, bdelliu,
butyrum. Quòd ſi ab vlcere fiat tineſmu,
tunc eductis primùm ſi quæ fuerint fæci-
bus, vlcus abſtergatur cum hydromell
vel rhodomelle: vel ſi putredo cogat, add
tur aqua ſalſa, vel decoctio aluminis, qu
bus interdum addi poteſt vnguenti Aegy
ptiaci vncia vna: quo deinde repurgat
tunc his, quæ ad cicatricem perducun
opus erit. Si verò fiat à fæcibus ſiccis, cure
tur cum emollientibus ſæpe reiteratis. Si
mala intemperie frigida, cum calefacien
tibus tam in victu, quàm in medicamine
exhibitis. Si ab intemperie calida, cum re
frigerantibus anodinis. Si à flatu, per ea
quæ flatum reſoluunt. Quòd ſi dolor ma-
gis vrgeat, nec per anodina ceſſare velit,
tunc vrgente neceſsitate ad ſoporifera ve-
niendum, inter quæ laudatur ſuppoſito-
rium

ium de licio, filo tamen appensum, vt ad
bitum possit remoueri, item anathasiæ
Nicolai ℥ j.&c.

Loci consentientes de cura tinesmi.

Aetius serm.9.cap.43. Si impacta fuerit
ercorum multitudo in cæco intestino, tol
nda erit cum emollientibus clysteribus,
t furfurum decocto, fœnugræci, melle,
leo,&c. lege eum fusiús. Auicen.16.tra.2.
ap.16. Si fuerit fæx sicca, cura cum clyste-
ibus lenitiuis. Si fuerit caliditas, indige-
is eis quæ sunt cassia, fistula, & syrupus
iolaceus. Si fuerit causa frigus adueniẽs,
um potionibus & clysteribus calidis, &c.
t si fuerit causa apostema calidum, stude
a retinendo id quod currit ad apostema,
t curetur in principio sui cum phleboto-
nia, & cum minoratione cibi, &c. lege
um fusiùs: lege etiam Arcul.9. Almans. &
l arc. Catin. & reliquos practicantes. Sera-
io, Cura tenasmonis vertitur ad causam
t ad morbum. Ad causam triplex inten-
io: Prima, prohibitio materiæ imbibitæ
n intestino. Secunda, eius resolutio. Ter-
ia, est sedatio acuitatis materiæ, & æqua-
iò malę complexionis eius,&c. Razes lib.
diuis. cap.72. In fine, inquit, iuuantur ha-
bentes tenasmonem suppositione collyrij
plusquam reliquis curationibus,&c.

Obse

Obseruationes in curatione.

Arcul.9.Alm.Clysteria communiter e-
bent esse paucæ quantitatis, vt decem e
duodecim vnciis:nõ enim oportet vt tra∫-
eant vltra intestinũ rectum, & cũ hoc n-
lius retinentur.Item collyria sint vsque d
digitos septem. Auic.16.tra.2.c.16. Et sc s
quòd frigus facit tenasmon in pluril s
horis.B.Quia materiam frigidam siue -
lidam impingi illic cogit.Arc.Sint om
cibaria humida, insipida, paucæ dulce-
nis,vitẽtur sicca,amara, acria, salsa, ace-
sa, & quæcunq; fæcem exiccant & exasp-
rant. Vide Auic.ibi, Et quũ eum cibas,&.

Inducentia ac conferentia tinesmo.

Inducunt tinesmum, colocynthis, e-
phorbium,sarcocolla,scamonium. Conf
runt tinesmo adeps porci, capræ clyster
zatus, balaustia, bdellium, brassica,cauc
equina,colophoniæ suffumigiũ,fœnugra
cum, ferruginis cum aceto suffumigium
gummi Arab.ius galli veteris, pisciũ,cha
rabe lacasini,litium,lini semen coctũ cun
oleo ros.malua meu,eneasma,nasturtium
myrrha cũ olibano & croco, oleũ persico
rum,origanum, pini cortex porrum, psy
lium, sauina, spica storacis, suffumigium
phlomos, therebentina, ruta, confectio de
storace Mes.electuarium nigrum Haly 16.

ant

t.Micleta Auicen.4.5.Troc.de Almezeon,de balauſtij Auic.8.quinti,&c.

De prognoſticis tineſmi.

Razes 8.commen.Tineſmus plurimum poſt dyſenteriam, & quod non fit poſt ſenteriam eſt leuioris curæ:idem adſet Auic.dicens:Facilius eſt id quod nõ ſuc dit dyſenteriæ.Hipp.aph.1.ἐν γαστρὶ ἐχούσῃ ινεσμὸς ἐγγενόμενος ἔκτρωσιν ποιέει.id eſt, Mulerem in vtero habentem tineſmus innatis abortire facit, qui aphor. tantum in anſlatione Conſtantini inuenitur, nulla ec à Theodoro, nec à Leoniceno facta entione.Auic.16.tract.1.cap.2. Et ſingul is quum accidit habentibus fluxum venis,& propriè habentibus tineſmum, eſt gnificatio mala,ſignificans ſiccitatem faentem arefactionem,&c.

De doloribus in genere.

Altius nunc exordiar de doloribus in ge ere aliquid demonſtrans:deinde ad morum colicum me conferam. Dolor eſt tris ſenſatio à ſubita ac violẽta mutatione cta,& tantũmodo ad tactũ,& non ad aliũ enſum.Dolorum igitur differẽtię ſumun ur à loco,vt ſi dolor ſit in omnibus inteinis,vel in eorum parte. Si verò ſit in omnibus,tunc erit vel cũ motu,vel cũ quiee. Si cum motu,erit tertiò : ſi cum quiete,

vocabitur nomine generis, dolor. At si
in parte, vel erit remissus, & vocatur b
Auicen.punctio, vel intensus, & in crais
intestinis, & erit colica dispositio. Sin
gracilibus, erit ileus siue voluolus. Rurs
dolorum species sunt sex, scilicet punc-
ria, grauis, stimulans, extensiua, pulsati,
& vlcerosa. Punctorius dolor circa me-
branas potissimùm consistit. Grauis ci
hepar, lien, renes. Stimulans circa parte
ossibus vicinam, & in cute fieri potest. E-
tensiuus pertinet ad partes, quibus nul
sunt arteriæ, vt membranæ, cutis, aden
quibus nullæ insunt arteriæ: nam infla-
matæ extensiuo tantùm dolore vexantu
Pulsatilis circa ipsas arterias vel in part-
bus ipsas continentibus, & in inflamm-
tionibus consistit. Vlcerosus non solùm a
cutem sed ad imas quoque partes velut a
ossa extenditur.

Causæ horum sunt, quia punctorius, v
cerosus & stimulans fiunt à bilioso vel pi
tuitoso humore salso, aut à corrupto san
guine, aut à vermibus suis aculeis punge
tibus, aut à quopiã vlcere. Grauis verò ex
tensiuus ac pulsatorius à materia pituito
sa, crassa, vel ab atra bile grauante & exte
dente, vel à flatu incluso, aut à copia alicu
ius materiæ extendentis, &c.

Loci

Loci consentientes de doloribus in genere.

De diff. doloris lege Gal. 12. meth. cap. 7. Im de elementis primo. Itē in lib. de pla cis Hippoc. & Platonis. Quod ad sensum ptineat, lege Gal. in lib. de cōst. art. med. c. 8. Item de inæquali intemperie cap. 3. Im 3. de sympt. diff. cap. 3. De diff. dolo- rm Auic. Arcul. & plerosque alios practi- ntes. De speciebus dolorum, lege Gal. 2. loc. aff. cap. 3. 7. & 8. vbi loquitur de mor colico.

De dolore colico.

Morbus intestini plenioris, quem Græci licon vocant, nihil aliud est quàm dolor is intensus in intestinis crassis, maxi- que in colo vocato, cum quo ea quæ à tura ad inferiora expelluntur, difficul- r exeunt, vt sunt humores, excrementa, rmes, flatus.

Loci consentientes de dolore colico.

Gal. lib. finit. med. Colica dispositio est stitutio plenioris intestini diuturna, in a spatiis temporis interiectis cruciatus tolerabiles, difficultates spirandi, su- ores, perfrictionésque adoriuntur. Aui- n. 16. Tract. 3. cap. 6. Colica est passio tegra, intestinalis, dolorosa, cum qua

fit difficilis exitus eius quod egreditu
per naturam,&c.

De causis dolori.

Causæ vel per se,vel per cōsensum fiu
Per se binæ sunt, altera à mala intemp-
rie cal.frig.sicca,nō autem humida, quu
per se dolorem non efficiat:altera à solu
continuitate. Intemperies calida dupli-
ter colicam efficit,vel nimis calefaciend
vel nimis resoluendo & fæces exiccand
Frigida vel obstruendo,vel facultatem e-
pulsoriam imbecillem reddendo. Solu
continuitas fit ab incisione,exesione,fr
ctione, tensione, & tunc vel ab humo
acri,vel multo, vel flatu, vermibus & a
scessu.Causæ per cōsensum fiunt vel à ve
triculo humores vel flatus aggregante,v
ab hepate,vel liene,materias ad intestin
expellente, vel à renibus lapidem patien
tibus, vel à vesica, aut vtero abscessum p
tiente, aut à toto,sicuti in febribus,quu
ex venis ad intestina humores extrudun
tur,&c.

Loci consentientes de causis doloris colici.

Gal.12.meth cap.7.Porrò naturalis no
titia nos docet,vitiū id corporis ex quo si
dolitur ū aut cōtinuitatis diuisionem esse
aut alteratione aliquam. Primū illud spe

dabimur, cuiusnam naturæ esse debeat, od continuitatē soluit: necesse igitur est òd sit vel ructio, vel contusio, vel erosio, c. Et in art. med. cap. de sig. Thorac. Dolr quencunq; obsederit locum, aut contiitatis solutionem, aut subitam alteraonem ostendit, soluitur cōtinuitas incine, exesione, fractione, tensione: alterar substãtia à caliditate, frigiditate, &c. le etiã Gal. 2. de loc. aff. c. 5. Paul. lib. 3. cap. 7. Dolores grauissimi fiũt plures ob caus: vel enim à crasso & pituitoso humore tra venas subsidēte, vel à spiritu crassi oflatuosóq; exitum nõ habēte, aut ab intini inflammatione, vel ab vlceribus ac ordacibus succis infestantibus, &c. Lege his Galen. 4. de loc. aff. cap. 7. ibi, Plures nt dispositiones, quas per vehemētes mots dolor comitatur, &c. Et Auic. 16. tra. 3. p. 8. has causas etiã enumerat, & multifa obstructionem, ex qua fieri colicã affe. Vide illum fusius. Vide etiam de causis iritus flatuosi. Gale. 12. meth. cap. vlt. vbi duplici causa fieri inquit, &c.

De signis doloris colici.

Indicia incipiētis colicæ sunt, quia priũ minimũ quid excernitur, cõsuetudóq; cernendi variatur, appetitus minuitur: ũ verò ad incrementum tendit, dolores

crescũt, aluus siccior euadit, ita vt flatus e-quidem egredi possit. Vigiliæ sitísq; mul-tiplicantur, & si quid excernitur, simile u-bulo stercori cernitur: quum verò ad sa-tem tendit, excrementa ac flatus exire i-piũt, dolor de loco ad locum mutatur, & adeò frequens est, sed per enæmata rem-titur. Si vero ad mortẽ tendat, dolor est in-tensissimus, nõ minuitur, non remittit, nil excernitur, vomitus ad vomitum suc-dit, sudor frigidus apparet, &c. Signa di-stinguentia colicam à nephrit sumuntu quantitate, à loco, à motu, a b exeuntibu à causis præcedẽtibus, à quantitate: quon nephriticus dolor paruum occupat spaci colicus quàm maximum: nam totum ve trem & stomachũ obtinet. A loco, quon nephriticus in renibus, colicus paulò alt ri loco continetur. A motu, quoniam col cus ad plures partes mouetur, nephritic fixus ac immobilis permanet. Ab exeunti bus, quoniam in colico fæces retinentu sed non in nephritico, verùm arenosa ma teria in vrinis apparet. A causis præceden tibus, quia in colico deiicitur appetitus nausea & vomitus fiunt grauiores: sed i nephritico non ita, sed præcessit vrina ar nosa vel crassa. Signa intersting uentia co licum à dolore vteri sunt, quia ad inferio
ra

i,velut ad pubẽ & coxas dolor vteri, ſed
olicus ad ſuperiora magis tendit,item in
olore vteri præceſſerunt menſiũ ſuppreſ-
ones, & ſi aluus leniatur,ac fęces educan-
ır,nõ ceſſat:at colicus habita ſede placa-
ır.Item in dolore vteri mulieres ſuffo-
ari videntur ex vaporibus eleuatis, quod
olicæ non accidit,&c. Signa humorũ coli
æ ſumuntur ab ætate, regione, tempore,
ictu præcedente & ſimilibus. Signa pitui-
oſæ colicæ habentur,ſi victus pituitã ge-
ıerãs,ſi ſenilis vel puerilis ætas, ſi hyems,
i regio frigida & humida præceſſerunt, ſi
atietas,cruditas,ocium, ſi adſit grauitas,
i obtuſus dolor,ſi longioris moræ abſque
lubio colicã pituitoſam eſſe cõiicies.Caue
amẽ ne interdum ex ſiti & inflammatio-
ıe & vrina rubea decipiaris,tanquam coli
am calidam putans,vt inquit Auic.quoniã
llud commune eſt omnibus colicis. Signa
latuoſæ colicæ ſunt,quia præceſſerũt cau-
ſæ flatus,ſicut potus aquæ frigidæ,holera,
fructus,ructus,extenſio,nulla adeſt graui-
tas ſicut in pituitoſa.Interddum etiam in-
flatio manu pereipitur,nec egredientibus
humoribus dolor miteſcit,eò quòd in tu-
nicis craſſus flatus retinetur. Signa colicæ
ab inflãmatione ſunt,tumor,durities,tẽſi-
ua,dolor cõtinuus extendẽs,grauis perma

nans ac pulſans, febris acuta, ſitis, vigil, & interdum vrinæ retentio: ſimiliter cu ſtercore ob aſceſſum vias comprimente.

Loci conſentientes de ſignis doloris colici.

Gal. 2. de loc. aff. cap. 5. Protinus affec colo inflatio quædam & extenſio, & flat complures, & tormina, & excrementa fl tibus plena videbuntur, quæ ſtercori bul lo ſimilentur: quinetiã cibi tum cupidita tum concoctio deterior euadit, &c. Leg Auic. 16. tract. 3. cap. 7. vbi de ſignis colic abſolutæ agit, & inuenies quæcunq; à m ſub breuitate enarrata ſunt. Lege etiã Ra zen in 9. almanſ. cap. de doloribus ventri & ibi etiam Arcul. Gale. 6. de loc. aff. cap. & 2. ponit ſigna interſtinguentia colicum à nephritico, ibi, Primùm vomitus & nau ſea vrgent, ſed grauiores, & magis aſsi dui dolente colo, &c. Lege etiam Auic. 16 tract. 3. cap. 10. Paul. lib. 3. cap. 43. Qui ex humore pituitoſo laborant per totum abdomen, ac ſi pertunderetur colon, in alto excruciantur: adſunt tormina, ructus, nauſea, vomitus potiſsimùm pituitæ, aluus retinetur: præceſsit continuus ciborum frigidorum craſsíque ſucci vſus, ſatietas, cruditas, ocium, &c. Lege Auic. 16. tract. 3. cap. 11. ibi, Quãdoq; ſignificat colicã phlegma.

antec

itecessio causarum phlegmatis ex satie-
ie nauseatiua,& ex speciebus ciborum,
ætas,& regio, & hora &.Lege Gale.12.
eth.cap.vlt.nam multa indicia declarat,
im curam aggreditur.

De cura doloris colici.

Omnis dolor in genere curam admittit
ipliciter:primò remouẽdo eius causam,
ia ablata dolor euanescit,sed quia in ab-
tione causæ plura requirũtur,vt sunt hu-
iorum præparatio, reuulsio, resolutio,&
iacuatio,quæ moram ad longum tempus
ahunt , idcirco alia insurgit curandi in-
entio,quæ est doloris remotio cum anodi
is ex caliditate ac humiditate temperata
onstantibus,ex quibus plerunq; mala in-
eperies illius mẽbri aufertur,quibus etiã
õ proficiẽtibus tertia medẽdi intẽtio ori-
ur,quę dolorẽ cũ narcoticis mẽbra stupe-
aciẽdo remouet,aliis præsertim nõ iuuan
ibus.Si igitur inducias dederit dolor, ab
blatione causæ incipiemus : si minus, sed
ntẽsissimè,ægrũ cruciet,cũ secũda intẽtio
ie procedemus,scilicet cũ anodinis dolorẽ
mitigãtibus,quæ tũ intrinsecus cũ extrin-
secus applicari possunt : in quorũ numero
laudãtur enæmata anodina & lenitiua, si-
cut ex decocto camomillæ,anethi,mellilo
ti,semine lini,fœnugręci,malųę,althea cũ

vncia caſsiæ extractæ, & tantundem zuchari cũ oleo de ſemine lini, butyro &c. Cõueniunt etiã iura pinguia cũ croco, aqua decoctionis camomillæ, &c. Extrinſecus conueniũt iniũctiones, cataplaſmata, fotus, balnea, quæ parari poſſunt ex oleis camomillæ, anethi, &c. cataplaſmata ex rebus anodinis, &c. quæ omnia niſi contulerint, ad narcotica tranſeundũ, inter quæ debilior eſt egethea, quæ ſtupefacit & reſoluit, parũ validior athanaſia, valentius eſt philoniũ. A proprietate curant colicam, ſtercus lupi, oſſa meſpilorum, caſtoreũ, lumbrici terreſtres pulverizati. Cura colicæ pituitoſæ quinq; intentiones requirit: prima eſt ventris lenitio, ſecunda eſt humorũ digeſtio, tertia eſt euacuatio, quarta reſidui reſolutio ac mẽbrorũ roboratio, quæ intẽtiones non ſolùm in pituitoſa, ſed etiã in billioſa & melancholica cõducũt. Vẽtris igitur lenitio perficitur per leniẽtia, qualia ſunt clyſteria cum caſsia, zucharo, hiera ſimpl. &c. Digeſtio fieri poteſt cum ſyru. de duabus rad. biſantino, oximelle ſimpl. & rhodomelle, modò materia ſit viſcoſa ac craſſa. Euacuatio perficitur cum hiera ſimpl. cum diaphinicone, &c. Et nota quòd materia in viis ductuum exiſtens, abſque alia præparatione euacuari debet, iuxta duo carmina

mina à Iacobo Foroiulienſi poſita, quæ ſunt,
Synocha cum colica phreneſi ſquinantis & anthrax,
Materias crudas euacuare iubent.
Reſolutio reſidui fit cum oleis rutæ, liliorum alborum, camomillæ, in quibus concoctæ ſint cyminum, fœniculum, abrotanum, pulegium, aniſum, &c. vel fiat cũ electuariis calidis, vt cum diamuſco, electuario de baccis lauri, aromatico roſ. diagalãga, diacymino, &c. Cibaria ſint in colica lenientia ac roborantia ob appetitus imbecillitaté, síntque calidiora & ſicciora in frigidis doloribus, qualia ſunt porra & allia: ſed ab initio morbi ieiunare oportet: in ſequentibus diebus cibaria ſint boni ſucci, vitentur cruditas & ſatietas. In doloribus à materia acri, victus ſit humidior & frigidior, vitentur acria tam in cibo quã in potu, vitentur etiam in genere omnia holera, legumina, graueolentia, &c. Conueniũt aqua carnis, vitelli ouorum, medulla panis in vino caricæ & paſſulæ, &c. Cura fæcum ſiccarum perficitur cum lubricantibus ac mollientibus, vt cum clyſteribus ex camomilla, anetho, althea, violis, fœnugræco, cum oleo amygd. dulcium, butyro, &c. vel cũ iure galli, in quo coquantur tamarindi,
ſebeſt

sebesten,&c. Cura inflāmationis in col
est,vt primùm sanguis mittatur à vena
biti:secundò considerandū,num inflamn
tio ad suppurationē vel ad resolutione
tendat.Si ad resolutionē, in primis repe
cutientia in incremento,resoluentia cū r
percussiuis & mollientibus,in statu, dis
tientia cū mollientibus cōueniūt.Si ad su
purationem, tunc suppuratio adiuuand
deinde ad vomitum irritanda. Quæ rupt
abstergentibus primò,& lenientibus,dei
de conglutinatione indiget.

Cura flatuosæ colicæ consistit tantùn
in resoluentibus flatum,qui si habeat ma
teriam fouentem,frigidam, obstruentem
primò abstergentibus lenientibúsque cly
steriis,deinde incidentibus ac attenuanti
bus: & de obstruentibus indiget, quibu
peractis educatur materia fouens, deinde
resoluatur flatus.

Loci consentientes de cura doloris colici.

De cura in genere lege Arcul.& Mar.
Cat.De cura pituitosæ colicæ lege Galen.
12.meth.cap.8.ibi,Dolores igitur,quos hu
mor crassus excitauit,&c.Et de cura bilio-
sæ, ibi, Sin mordens humor sit qui affli-
git,&c.Et de cura ex inflāmatione facta,
ibi in eodem loco, Si sanguinis abundan-

tia

r ſit, quòd diſtendat, veluti in phlegmo-
, fieri ſolet, protinus vbi vires ægri va-
ites fuerint, ſanguis mittendus eſt, &c.
de cura flatuoſæ etiam mẽtionem facit,
i, Pari rõne qui ex flatuoſo ſpiritu, &c.
iic.16.tra.4.cap.2. etiam curã habet ibi,
ratio vera eſt inciſio cauſæ, &c. Lege
ul. & Aet. fuſius de hac re. De cibariis lo
itur Auic.16.tra.4.cap.28. & 27. ibi, Co
i indigent cibo leniente & roborãte ob
becillitatem appetitus, &c. Lege etiam
ul. lib.3.cap.43. ibi, In doloribus frigi-
s victus ſit calidior & ſiccior, & per ini-
a morbi à cibo abſtinẽdum: deinde acria
ſumantur, vt porra & allia, in ſequẽtibus
nt boni ſucci, concoctu facilia, &c. lege
et. ſer.9.cap.30. particularẽ de victu men
onem facientem. Lege etiam Razem in
uiſ. ibi, Quum ſedatur dolor, &c.

Obſeruationes in victu.

Auic.16.tra.4.cap.1. In regimine colicæ
nterdicatur repletio, & ſi qua ſit, per vomi
um expellatur, item ſitis toleretur, aut ſi
bſtinere nequeat, bibat parum, &c.

Obſeruationes in curatione.

Marc. Cat. Oportet aduertere ne differa
tur cura colicæ, quia eſt dolor intentiſſi-
mus, citò virtutem proſternens, &c.

Obſer

Obseruationes de soluentibus pharmacis.

Auic.loc.cit.Cauendum ne in princip pharmacum valde solutiuum exhibeatu nam humores & schibalæ sunt plures, forte penetrare nõ possunt, sed incipien à lenientibus ac lubricantibus,&c.2. In t bus casibus medicamenta valde soluent exhiberi debent. Primus, si materia ante dens in coniunctam causam transeat, vt à venis ad intestina. Secundus, si humor adeò crassi existant, qui nec clysteriis, v leui pharmaco educi possint. Tertius, si v que adeò vehemens sit obstructio, vt null pacto per prædicta aperiri posit: item n lo modo hieræ addatur agaricus, nam fac eam retineri & profundari, &c.

Obseruationes in clysteribus.

Auic,loc.cit. Debemus esse contenti d clysteribus, quoniam à longinquis parti bus non attrahunt, nec humores commo uent, nec febrem excitant, sicut pharmaca solutiua: præterea clysteres absque nocu mento reiterari possunt.2. Si clysteres acu ti non soluunt, supersedendum donec con cocta sit materia: quandoque enim hepati, cordi & capiti sua acredine nocent.3. Non fiant clysteres, si quid crudi fuerit in vẽtri- culo, ne ad inferiora trahatur: & hoc aduer

te

propter eos, qui in omni colica & in om
nus horis enemata imponi iubent. Mar.
it. Si in intestinis causetur excoriatio, nõ
bemus fortia & acuta clysteria admini-
are: sed loco eorũ lauatiua, & dolorem
lantia. 2. Quòd æger se taliter debet si-
are, vt clysteria declinent ad locum dolo
. 3. Quòd reiteranda sunt pluries. 4.
uòd suppositoria debent esse longa ad
ensuram septem digitorum, vt virtus
rum posit longius communicari, &c.

Obseruationes de narcoticis.

Mar. Catin. Non debemus narcotica à
incipio approximare, sed quãdo alia nõ
fficiũt: quia ex his materia infrigidatur
incrassatur, si fuerit frigida, si oppilati-
, magis oppilabitur: si ventositas, magis
crassabitur. Hoc idẽ sensit Gal. 12. meth.
p. 8. ibi, Cauendus est magnopere in affe
ibus qui à crassis & glutinosis humori-
us fiunt, &c. Item dixit quòd extrinsecus
æc adhibentur, & si intrinsecus præbean
ır, sint bene rectificata, &c.

Obseruationes de balneis
& fomentis.

Auic. 16. tra. 4. cap. 1. Cauendum ne caput
apores balneorum & fomentationũ susci
iat, & hoc cũ frigidis applicitis. Mar. Cat.
Non debemus vti fortibus calefactiuis,
neque

neque fortibus resoluentibus, vbi ftet-
pletio materierum: nam augent dolore,
& materias crassas subtiliant, & in vent-
tatem conuertũt, nec competit remediu
de allio à Gal. 7. meth. cap. 15. descriptu,
nisi sit minorata materia.

*Nocentia & conferentia do-
lori colico.*

Inducunt colicam aqua aluminosa, ci
ta animalium, caseus, vsus citri, citon
pontica, cucurbita, faba, fungi, granatũ l
uestre, lac omne, melones, menta, hordi,
pyra, tubera, &c. Conferunt ad colicã an-
gdalæ amaræ & dulces, apiũ, betonica,
lamentum, chamæleonta, cartamus, ca-
posia, cassia, fistula, cẽtaurea, colocynth,
enula, esula, euphorbium, galanga, gale-
ta, auis carduelis, gith, ius galli decrepi,
hyosciamus, laurus, limaciæ, matricari
myrobalani, chebuli, nasturtiũ, ozimu
cyclamẽ, polypodium, radix piperis, rut
sagapenum, sisamus, stercus canis, capre,
lumbi, lupi, porci, vrtica, aqua mellis fe
rea, diaphinicon, electuarium de baccis la
ri, diaprasium Nic. diacitoniten laxatiu
diaciminũ, electuarium indum, elescopl
phylonium Rom. oleum de carthamo, la
rinum, rutaceum, de piperibus, nardinum
liliorum, pilulæ iliacæ almãs. fœtidæ ma

ies Mes.sagenea Auic.theodoricon ma-
gum Auic.theriaca magna, troc. de vio-
l,troc.de epithimo.

De prognosticis doloris colicis.

Hippoc.prognost.2.cap.13.Dolores qui
cum febre affligunt circa lumbos & infe-
rs sedes, si præcordia attigerint, inferas
tes relinquētes, exitiales admodū sunt:
il cōsideranda sunt alia signa: nā si quod
lrum prauū fuerit,desperandus est ęger.
Intellige de his quæ symptomaticè mo
ntur ab vna parte ad aliā. Hippoc. aph.
apho.6. Quicunque dolētes parte aliqua
rporis dolorem non sentiunt, iis mens
grotat.B.Id est,quicunque dolet,& dolo
s qualitatem non sentit,hic sensu ægro-
t:non refert si sensum vel γνώμην,vel ani-
am dixeris.Et apho.6.aphor.7. Dolores
ntris sublimes, leuiores: qui verò non
blimes,fortiores. B. Nota non secūdum
rporis longitudinem intelligi Hippoc.
d secundum profunditatem,id est,nō se-
dum infimā & supremam corporis par-
m,sed secundum exteriorem & interio-
m,&c.Et aphor.6.apho.40.Quibus do-
r circa pręcordia fit absque inflammatio
e,iis febris superuenins morbum soluit.
t aphor.7.apor.26.In forti dolore vētris

partium extremarum frigiditas, malũ.
Frigiditas fit vel ab inflãmatione, vel ob
caloris innati defectum (deficit calor |
quia extinguitur, vel quia à multitudi
suffocatur) vel ob dolorem vehementẽ m
dias corporis partes occupantem, ad qum
natura contracta cũ sanguine partes ext
mas tanquã exangues relinquit. Et aph.
apho.22. A ventris dolore diuturno sup
ratio. Et aphor.4.aphor.11. Quibus tori
na & circa vmbilicum labores & lumbo
dolor, qui neque medicamento, neque a
ter soluitur, in aquã intercutem siccam
matur siue ὑδρῶπα. Gal.12.meth.cap.v
Colica quæ à siccitate contingit, insana
lis est: cuius rationẽ postea ipse reddit: l
ge eum. Auic.16.tra.3.cap.8.& 9. Si coli
erit incolumis retentio, non erit vehemẽ
& dolor mutabitur, & patiens ex admin
stratione clysteriorum ob exitum flatus
excrementi quietem inueniet. Si verò fue
rit mortalis, aderunt fortitudo doloris, v
mitus, ad vomitum, sudor frigidus, extre
mitatũ frigus, rationis turbatio, spasmu
& retentio excremẽtorum: & si vestigiun
nigrum, vel bothor apparuerint, postridi
moriuntur, &c.

De ileos.

Ileos, quem Latini voluulum vocãt, est
tenui

nuium intestinorum dolor vehementis-
mus, cum quo excrementorum per seces-
sum difficilis fit exitus, &c.

Loci consentientes de ileos.

Gal. aph. 6. com. 44. Ileos est intestinorũ
tenuium passio, in qua ob interclusam in-
feriorem viam nulla excrementa inferius
excernuntur. Aet. ser. 9. Voluulus est inte-
stinorum affectio lethalem dolorem infe-
rens. Gal. 6. de loc. aff. ca. 1. Hunc ileon, id est,
voluulum vocant, nonnulli etiam chorda-
pson, quum scilicet tumor aliquis emineat
in tenuiũ intestinorũ parte, vt videatur in-
testinum chordarũ similitudine conuolu-
tum. B. Chordapson ab Aet. exponitur inte-
stinorum emollitio, quæ fieri dicitur, quo-
ties admota manu durities tactui succum-
bit: sed quoniã emollitio, si durities adsit,
intelligere nequeo, Galeni expositio mihi
magis placet. Vocatur etiam hic morbus à
Celso chordios.

De causa ileos.

Causa ileos est intestinorum vel obstru-
ctio, vel retentricis facultatis fortitudo &
attractricis, vel potio frigida, vel intestino-
rum descensus in scrotum. Obstructio de-
inde fit vel ab inflammatione, vel à tumo-
re duro, vel ab alio quopiam abscessu, vel
ab excrementis siccis, vel ab alia intestino-

rum compreßione facta, aut à veneni cu-
iuspiam potione, &c.

Loci consentientes de causis ileos.

Gal.apho.6.cõment.44.Visum est antiquioribus medicis, vel ab inflatiõibus, vel ab aridi stercoris obstructione huiuscemodi tenuiũ intestinorũ affectus oriri. Itidem ait 6.de loc aff.cap.1.Vide etiam Gal. 6.de sympt.cau.ca.2.ibi.Fit etiã ab humoribus præter naturam adeò intestina obstipantibus, &c. Paul.lib.3.cap.44.& Aet.ser.9 c. 28.Feri voluulum dicunt intestinis vnà cum stercore in scrotum descendentibus: itẽ ex plagis quibusdam, ex frigore vehementi, & ex aceruata frigidæ potione. Auic.16.tert. 4.cap.29. Et quandoque accidit propter potionem venenorum facientiũ ileos. Interdum fit ex fortitudine virtutis retentricis, nam gracilia intestina ob suam gracilitatem magis ad retinendũ sunt parata, quàm crassa. Vide Gal.6,de sympto.cau.ca.2. ibi Quẽadmodum stercus per lethales voluulos, &c. Et Auic.loc.cit. vult quòd ileos ab hisdemet causis fiat, ac dictum est in colica. Haly Abbas lib.9.ca.de col. enumerat primùm apostema calidum, obstructionẽ ex fimo sicco vel ex humore crasso, rupturam abdominis, priuationem ciborum, & potum

m lethiferi medicamenti, &c.

De signis ilei.

Signa ilei sunt dolor supra vmbilicũ, ni
l ex fæcibus ad inferiora descẽdit: Vomi
is interdum fæcum, homorũ & vermium:
ctus inanes, fœtor oris & toius corporis,
quũtur etiã mala symptomata, qualis est
emor cordis, vigiliæ, animi defectus, fri-
is extremarũ partiũ, sudor frigidus, vri-
e difficultas. Signa veneni sunt imbecilli
s virium, mollificatio & tremor cordis,
ec ab alia causa ista fiunt. Signa inflãma-
onis sunt dolor, duricies fæcis, tumor, fe
is, &c. Signa interstinguẽtia ileum à col
ca sunt. 1. dolor vehementior quàm in co
ca. 2. locus ilei supremũ vmbilici partẽ
cupat, colicæ infimã. 3. ileus magis ten-
t ad vomitũ quàm colica, quum sit stoma
o propinquior. 4. Ileus nõ iuuatur à cly-
eribus & suppositoriis, sicuti colica. 5. In
eo maiora sunt & grauiora symptomata,
uã in colica, sicuti syncopis, tristitia, &c.

Loci consentientes de
signis ilei.

Gal. aph. 7. cõ. 10. Primùm nihil in ileis
d inferiora descẽdit, & hoc est proprium
t inseparabile indicium: vomitus nõ sem
er adest, nisi quando exitiales sunt, si vehe
nentius distorqueantur, ascendit eis ster-

cus & singultiunt, quidam desipiunt & cõ
uelluntur cõpatiente neruorum princip
passioni ventriculi. Et 6. de loc. aff. ca. 1. do
lores vehemẽtissimi in sublimioribus in
testinorũ partibus eueniũt grauiter vomi
tionibus cruciantes, &c. Aet. ser. 9. c. 28. in
principio adest dolor circunuolutus, vẽtri
culi humiditas multa, exolutio, ructus in-
nes & nihil alleuiantes, murmura intesti
norum, stercoris & flatus perfecta cohibi
tio: in vigore morbi, omnia sursum feru
tur, adest vomitus bilis & pituitæ, toti
corporis frigiditas, spirãdi difficultas, &
De signis distinguentibus inter colicã
ileum lege Auic. 16. tra. 4. cap. 30. ibi, Am
plius signa distinctionum colicæ cũ signi
ileos sumũtur, &c. Lege etiã de signis apo
stematum, ibi, Et factũ ex apostemate, &c
Et nota hîc in Auic. quod dicit, Et illic fe
bris non erit, & tamen Galen. aphor. 6. cõ
ment. 44. inquit, Quanto maior ac gra-
uior euadit, tanto maiorem febrem effici
contingit, &c.

De curatione ileos.

Cura perficitur, vt dictũ est, in colica per
quatuor intẽtiones. Prima, cum regimine
vitæ. 2. cum eius causæ ablatione. 3. cum
euacuatione. 4. cum resolutione & robora
tione. Victus igitur sit tenuior quàm qui

dict

ctus est in colica, sitque boni succi, &c.
latio causæ ita erit, vt si venenũ sit, dan-
erit opera vt vomitus prouocetur pro-
pato calẽte oleo, vel aliquo iure pingui,
inum theriaca exhibeatur, vel quidpiam
ud, prout species veneni magis requirit.
vero in causa fuerit obstructio, proceda-
r tunc cum dissecantibus ac attenuanti-
is pharmacis, deinde purgante pharma-
aluus soluatur. Si fuerit inflammatio,
dem erit cura ac dictum est in colica. Si
usa sit descensus intestinorum in scrotũ,
nc intestina ad suum locum compellan-
r, & resupinato patiente fascia constrin-
tur. Interim sectione venæ opus est, tum
venarum meseraicarum copiam, tum
vehementissimum dolorem: cætera
nt ac dictum est suprà

Loci consentientes de cura ilei.

De prima intentione loquitur Aet. ser.
cap. 28. ibi, Cibi sint boni succi, &c. De se
nda intẽtione loquitur Pau. lib. 3. ca. 44.
i, Qui veneni causa ileon patiũtur, com-
llendi sunt vt aquæ calidæ potu euomãt,
inde oleo calente propinato, vel iure ali-
o pingui, deinde interpositis aliquibus
ebus theriaca exhibeatur. Quòd si ob-
uctio discutiatur purgante aliquo phar-
aco, aluum inanire cõfert. Si ex intestini

in scrotum descensu ileus accidat, in in-
na intestinum compelletur, & fascia su-
nato patiẽte ligabitur. Auic.16.tract.4.
31.tria notat: primùm quòd ileos est co
fortior, idcirco in cura properandum, iu-
xta illud Hipp. Extremis morbis extre
sunt opportuna remedia. 2. quòd id qu
bibitur, magis iuuat in ileo, quàm in co
ca: nec multùm referre, an à bibitis ve
suppositis inchoetur. 3. quòd in ileo mag
sectio venæ conuenit quàm in colica, & c

Nocentia ac conferentia ileo.

Inducunt ileon argentum viuum & c
ro porcina. Conferunt ileo absinthium,
corus, agaricus, allium, betonica, cham
drys, chamæpitys, camomilla, centaure
cyperus, eupatorium, pastinaca, ruta, sau
ba, stechas, turbit. Composita sunt, vng. a
labastri, aragon, aureum vng. Nic. vng. la
xatiuum Nic. martiaton Nic. oleum lili
bibitũ, oleum de cherua, confectio phar
Auic.1.lib.5. confectio Hermetis Auic. di
citoniten Nic. electuarium ducis Nic. phy
lonium catarcticum imperiale Nic. stom
ticum calidum Nic. theriaca magna, pilu-
læ sine quibus & fœtidæ, &c.

De prognosticis ilei.

Hippoc. aphor. 6. aphor. 44. Quibus ex
stillicidio vrinæ ileos superuenerit, in se-
ptem

em diebus pereunt, nisi febre superue-
ente satis vrina fluxerit. B. Quoniā adul
rinū ac spurium vocauit aphor. Gal. id-
rco damnatur ab Auic. eo quòd causam
hor. ignoraret, quasi id nō legerit Auic.
od in fine commenti inquit Gal. quòd
ilicet si veritatem debet habere aphor.
ortet multitudinem humorum crudorū
à cum multa frigiditate causam arbitra
, quam febris superueniens liquefaciat
dissoluat, & per viam vrinæ dissolutam
tura emittat, &c. Et aphor. 7. aphor. 10.
b ileo vomitus singultus, desipientia vel
nuulsio, malum. B. Quia intestina cogū-
r tandem ex se cum molestia contra na-
ram vidētis materiam molestantem ex-
udere, vnde singultus, vomitus, &c. pro-
eniunt. Aet. ser. 9. ca. 28. Familiaris ileos
t puerulis, sed naturalis beneficio humi-
itatis euadunt: senibus verò si accidit, nū-
uā conualescunt, in chordopso vocato su-
itum instat periculum, vt plerunque 3. vel
horā non excedat. In inflammatione ve-
ò si suppuratio vel longa mora cōtingat,
ericulo non vacat, quanquam sint ex eis
ui seruati sint. Auic. 16. ca. 29. Et deterior
leos est, in quo expellitur per superiora
tercus, deinde in quo est sudor fœtidus ha
ens fœtorem stercoris: deinde in quo est

anhelitus fœtidus & eructatio fœtida, &.

Authores dissentientes circa ileon & colicam.

1 Adserere, in colicæ principio conueni narcotica.

2 Adserere, theriacam nouam esse ven nosam, & non esse exhibendam.

3 Adserere, cum Auic. ileon posse gener ri ex stranguria.

4 Adserere, ileon curari non posse per fl xum vrinæ, mediante febre.

Confutatio dissentientium circa colicam & ileon.

Ad primum respondet Conciliator dif ferentia 204. per plures differētias. Prima sumitur à morbo vel ab accidente, vel à v rium robore: vnde nisi symptoma supere morbum stante virium robore, quòd null modo conueniunt. 2. diff. sumitur à caus morbi, vel à cōplexione morbi: vnde permanente virium robore, & causa existente frigida cum dolore remisso, non conueniunt narcotica, sed adhibenda sunt anodina: verùm si symptoma esset vehementissimum, & causa esset calida, vbi esset timor de casu virtutis, tunc posset, sed magna cum cautela exhiberi.

Ad secundum, Gal. 5. meth. cap. 13. Mulieri cùm dormitura esset dedi theriacā quatuor

nor menses antè confectam: habet enim
d ætatis adhuc præualentẽ papaueris suc-
um, qui in antiquatis ignauus redditur:
gitur nõ est venenosa, & potest exhiberi.
Ad 3. Gal. aphor. 6. comment. 44. Aiunt
nim quòd vesica inflammata angustia lo-
i facta ex compresſione in intestinis paſ-
ionem affert, quę ileos nominatur. Ego ve
ò multos me puto in tota vidisse vita, nõ-
ullos tantum periclitantes, non paucos
tiam mortuos, nõ potẽtes mingere, quo-
um nullus factus est ileosus: & sic tenet
quòd ileos non generetur ex stranguria.
Ad quartum respondetur per id quod di
ctum est ex *Gal.* in eodem aphor. suprà cõ-
ra Auic. ibi, Multitudinem humorum, &c.

De renum & vesicæ calculo.

Morbus calculosus, qui à Græcis λιθίασις
dicitur, est lapidis generatio ex humori-
bus viscidis & immẽso calore orta, in qua
vrinæ excretio retinetur. Id tamen notũ
est, quod plerique medici attestati sunt,
quòd non solùm in vesica & renibus, sed &
in colo, pulmone, fellis folliculo, iũcturis,
stomacho & inguinibus lapides oriantur:
vnde lapides inter se differunt magnitu-
dine, duritie, asperitate, colore, numero, lo
co & materia agente, de quibus satis co-
piosè infrà mentionem faciemus.

Loci

Loci consentientes de renum & vesicæ calculo.

Galen.lib.finit.Med.Lithiasis,id est,l cularis morbus,est calculi generatio in nibus & vesica,ex qua vrinæ excretio p hibetur. Quòd calculi in partibus enun ratis gignentur,lege Galen.6.de loc.cap ibi,Nonnulli à forti excernendi cona &c. Et 4.de loc.aff.cap. vlt. ibi, Quida diuturna tussi vexatus frustum quodda paruo grandinis grano,&c. Deinde se v disse lapidem in fellis folliculo attestat Gentilis,& in iuncturis & stomacho q dam Gilbertus, & in inguinibus Arc Aet.ser.2.cap.4. Consistunt lapides in re bus iuxta ipsorum ventriculos aut par aut maiores,interdum plures & paucior magnitudine,forma,colore,asperitate, multitudine inter se differentes,&c.

De causis renum & vesicæ calculorum.

Causæ initiatrices sunt cibus potúsqu crassus ac viscidus: causæ coniunctæ sun binæ, quarum altera erit materialis, alte ra efficiens. Materialis à crasso terreóqu humore conficitur. Efficiens est ignea re num aut vesicæ caliditas,quæ tum natura lis,tum aduẽtitia esse potest,vt quæ ab ali qua re calida renibus adnata proueniat

Causa

ausæ verò humores in renibus tardantes
unt, vel expultricis imbecillitas, vel ob-
uctio, quæ tum attenuatoria à superflua
viscosa materia, tum carnosa ab ali-
a carne innata vel ab apostemate proue-
t, &c.

*Loci de causis renum & ve-
sicæ calculorum.*

Gal.2.de natura humana, tex. 13. Pleri-
ue pueri qui plurimùm voraces sunt hu-
iorem non modicum aggregant, quem
udum propriè vocamus qui calculo gi-
nendo in primis opportunus est, acceden-
calore, tanquam causa effectrice. Itidem
ferit 3.aphor.comment.26.ibi, Lapis est
ropria passio puerorum, qui ob edacita-
em non paucos humores crudos coacer-
ant, &c. Auic.18.cap.16. tres causas calcu-
assignat, materiam scilicet quæ est hu-
iditas viscosa & crassa, virtutem agen-
em, sicut est caliditas ab æqualitate egres-
, & materiæ retentorem, qui est ex-
ultricis imbecillitas, quæ ab intempe-
ie vel ab inflammatione & vlceribus ori-
ur, &c.

Gal.14.meth.cap.4. Similiter & calculi
generantur in renibus, asso scilicet in his
rasso glutinosóque succo: prouenit enim
æc affectio ex ciborum crassorum succo
fi

si quis liberalius his vtatur,&c.

Obiectio.

Quur non omnibus hoc vitium contingit, quum vtraque causa sit omnibus parata?

Responsio.

Dilucidatur hęc tua dubitatio à Gal... meth.cap.16 ibi, Siquidem credendum ... quibusdam esse densos admodum ren... vel per augusta in iocinore ora, &c. lo... cum, & rem intelliges, &c.

De signis renum & vesicæ calculorum.

Signa generationis calculi sunt vri... exiẽs pura & aquosa, in qua non excernu... tur arenosa iam prius visa, sed retinentu... Signa iam generati lapidis sunt dolor, gr... uitas, vrinæ suppresſio, maximè si in vtr... que renibus lapis extiterit.

Signa motus lapidis sunt dolor veh... mens vsque ad inguina communicans ... scrotũ & testes. Vehemens inquam ob l... ci angustiam & sensibilitatẽ, sed quũ ia... in vesica lapis fuerit, dolor mitigatur ... tãdẽ mingitur. Signa lapidis in vesica sur... pruritus pudendi, ex cuius cõtractione p... nis intenditur, vrina supprimitur, nec ni... magna cum difficultate & conamine em... titur. Sunt qui duos longiores digitos an...

intro...

ntromittant eleuatis prius sursum versus
ruribus,& aluo ab excrementis purgata,
: lapidem manifestè adesse sentiant. Are-
a insuper quæ subsidet, si rubra vel flaua
ierit, è renibus descēdit: si alba & cineri-
a, ex vesica. Egreditur autem arena, dum
onfirmari & dissolui lapidem contingit:
uo cōfirmato, & obstructione completa,
ō amplius arena exit, &c. Item lapis renū
st rotundus, vesicæ est oblongus, &c.

Loci consentientes de signis calculorum.

De his signis lege Auic. 18. tra. 2. cap. 17.
ignorum lapidis in renibus primum est
rina crassa, quæ deinde incipit cōuerti ad
enuitatem propter retentionem turbi-
i, &c. lege locum fusius. Gal. 1. de loc. aff.
ap. 1. Indicia lapidis in vesica sunt aquæ si-
ilis vrina, in qua subsident sabulosa quę-
am, laborantes assiduè pudendum scal-
unt, idque vel laxum, vel intentū præter
nodum, postea de repente vrina supprimi
ur. Vide Galen. 6. de locis affectis, ca. 1. ibi,
Nephritici dolores eodem in loco stabi-
es permanēt, &c. Lege fusius Aetium ser-
none 2. cap. 4. ibi, Adest loci dolor absque
umore foris apparente, & plura de si-
gnis annotatu digna inuenies. Lege etiam
Arcul. 9. alm. plura enarrantem. Item
Galen.

Galen.6.de locis affectis,cap.1.vbi Hip-
cratem damnat in illo aphorismo, Quib
in vrinis arenosa subsistunt,iis vesica la-
rat calculo. Vide insuper Alex. Tra. lib.
cap.34.Item Gord.& alios.

De cura calculorum renum & vesicæ.

Corpora quæ parata sunt ad calcul
præseruatiuam curationem expostula,
at quæ actu ægrotant, curatiua indige.
Præseruatio igitur has in se intention
requirit:prima, vt materia quæ lapid
generat,nullo pacto efficiatur: secunda:
si quæ facta sit,ne ad renes vel vesicā flu,
sed ad intestina mittatur, hoc efficit:te
tia,vt si quid ex hac materia ad renes ca
euenerit, ne illic figi ac retineri permi
tit:quarta, calorem renum qui est cau
efficiēs,remissiorem efficit. Prima igit
intentio prohibet omnia crassa & visco
tam in cibo quàm in potu, vnde panes az
mi,caseus, & animalium extremitates,
lacticinia procul absint,similiter vitent
satietates & cruditates, sed attenuatori
sit diæta,vrinam ciens,vitentur etiam dul
cia,&c.Secunda,qua ex renibus ad intesti
na materiam diducimus, completur pe
pharmaca lenientia,scilicet cùm cassia ve
decocto glycyrrhizæ, semine alchechen
gi,vel per enœmata lubricantia ventrem
ve.

el per terebinthũ assumptum:nam valde
tuat. Tertia non permittit figi materiam
i renibus, sed eam expellit cũ diureticis,
t cum brodio cicerum rubrorum, cũ de-
octo glycyrrhizæ, in iure galli decrepiti,
i paritaria in sero lactis decocta, vel cum
ius succo, &c. Quarta remouet, ac calo-
em intensum mitigat cum oleo violaceo,
enupharino, amygdalino, dulci, vitando
a quæ euidenter adstringunt, &c. Cura-
iua verò ratio concretum in vesica vel re-
ibus lapidem auferre intendit, primò lu-
ricãdo vias cũ cassia, & minuẽdo materiã
er ea quæ frangunt lapidẽ, & vrinã prori-
ant & ora venarũ referũt, facta in primis
ectione venæ, si sanguinis multitudo ob
cutos dolores ad partẽ læsam se cõtulerit.
Cõminuunt igitur lapidem quædã à pro-
rietate occulta, quædam verò à manifesta
ualitate. Quę igitur hoc à manifesta qua-
itate efficiunt, sunt pulegiũ, calamentum,
riganũ, saxifragia, radix graminis, amy-
gdal. amar. Itẽ radices petroselini, aspara-
gi, brusci, fœniculi, apij, decoctũ cicerum
rubr. cor. fabarũ & rad. maluarũ, &c. Fran-
gunt à proprietate occulta lapis Iudaicus,
puluis leporis cõbusti, vitrũ multoties in
aqua saxifragiæ extinctũ, puluis lapidum
cancrorũ, limatiarũ & mandibularũ, lucij

piscis. Item sanguis hircinus, cortex la[...]
& inter composita laudatur. Iustiniani[...]
tontiphron dialacea, &c. Competunt eti[...]
clysteres ex decocto maluarũ, parietar[...]
camomillæ, melliloti, fœnugræci cum [...]
tyro, oleo scorpionũ, benedicta, casia, [...]
charo, vel cum oleo amygdalarũ dulciu[...]
Extrinsecus cõueniunt omnia mollien[...]
qualia sunt vnguenta ex oleo amygdalo[...]
dulci pinguedine gallinæ, butyro, oleo e[...]
scorpionibus, &c. Similiter & brodia p[...]
guia exhibeantur, &c. Ad roborationẽ sto[...]
machi, qui plerunque imbecillitatem i[...]
hoc morbo suscipit, ista conferunt, scili[...]
oleũ de absinthio, de menta, vnguentum e[...]
absinthio, &c. Si qua verò opus fuerit [...]
gestione, perficietur cum oxymelle sim[...]
vel composito, cũ aquis saxifragiæ, par[...]
tariæ, granorũ iuniperi, &c. Quòd si de[...]
tus ex renibus lapis circa collum vesicę c[...]
tineatur, tunc supinatus æger, eleuatisq[...]
sursum coxis, adeò concutiatur, donec [...]
ipso meatu lapis excidat, deinde si min[...]
per vrinam exierit, tũc per cautherem i[...]
strumentũ, vel per ea quę calculos confri[...]
gunt, amoueatur: quòd si minus per ha[...]
curatio ad vota successerit, tũc per incisi[...]
nem inter anum & testes in vesicæ collo f[...]
ctum adunco ferro euelletur lapis.

Lo[...]

Loci de cura calculorum renum & vesicæ.

De primis intentionibus lege Auic.18.
ıc.2.cap.18.ibi,Intentiones in curatione
nt abſciſsio materiæ & prohibitio gene-
tionis ipſius,cũ abſciſsione cauſæ & re-
ificatio eius,deinde mũdificatio & com-
inutio,& fractio,& cõpreſsio,& eradica-
o eius,quæ omnia lõgo ſatis ſermone ex-
icat. De victus ratione lege Aet. ſer.11.
ıp.6.ibi, Deligant cibos, è quibus neque
tietates,neque cruditates cõtingunt,&c.
ale.10.de comp.med.per loc.cap.1. Quæ
lculoſis auxiliant vnica facultate indi-
ent,quæ ſiccare & extergere cũ manifeſta
ıliditate poſſunt:ſunt autem talia ferè o-
nia amara,&c.Paul lib.3.ca.45. Medica-
ıentis vti oportet, quæ confringere ſiue
ccare calculos poſſunt abſque manifeſta
ıliditate:ſic enim Græcè habet, ἄνευ τῆς
ʒυχίνειν ἐπιφανῶς. Vnde vereor ne menda
 in Paulo, nam quæcunque ab eo in hoc
ffectu recitantur, ſunt manifeſtè calida,
cut & in Gale. qui vtitur pipere, myrrha,
niſo,dauco,apio,&c.Aet.ſer.11.cap.5.Si ti-
nor adſit,ne multitudo ſanguinis ob acu-
os dolores materias ad affectam partẽ ad-
ocet,ſecanda eſt vena cubiti à latere affe-
to,nec copia extrahẽda,quum ex hoc fu-

turum nõ sit, vt à renibus lapis excidat, &
Gal.1.de loc.aff.ca.1. Itaque supinato æg
vt crura reliquo corpore sint sublimio,
multifariam ipsum concuties, vt lapis
meatu recedat, deinde iube vt æger vri
reddere tentet: quòd si vrina supprimit
rursus vehementius concute, & si sic p-
manserit, demissa fistula ænea lapidem
ceruice vesicæ repelles, &c.

Generantia ac curantia calculos.

Inducunt ac efficiũt lapidem, amylu,
caseus, camphora, candrus, farina cũ lac,
lac coctũ, lagana, porcinæ carnes, triticu
coctum. Curant lapidẽ radix acetosæ, ac-
rus, amygdala amara, anisum, vrina por-
apium montanum, abrotanum aqua m-
lis & cicerum rubrorũ, batheca, cap. Ve
betonica, chamæleonta, cancer fluuialis
myrrha, cardui agrestæ, cinis radicis ca
lis, cicada, ciminũ, cinis testarum, cochle
rum, cyperus, condisi, cordumeni, cotul
cubebe, daucus, sion id est, cresconi, fœn
culum syluestre, lac ficus, genista, gum
cerasorum, prunorum cum vino, gramin
semen & radix, lapatiũ, lauri cortex & r-
dix, renes leporis, lumbrici terreni, malu
matricaria, semen mellonum, milleped
stercus muris cũ aqua mellis, nigella, p
lium montanum, porri semen, succus r-
phan

ani, rubus, ſaxifragia, ſauina, ſenation, ſagapenum, ſerpillum, ſcolopendria, cinis ſcorpionum, ſcenoanthos, fimus turturis & ...i, tribulus, vitis aqua cadens, vitrũ vſtum ...tum, ſuccus vrticæ, iringi, vſnea, hyperi...m, agaricus. Compoſita ſunt, Adrianum confectio. Nic. antidotum hæmagogum, ...merina confectio Haly, confectio cona...lris Auic. 1. ſemen, dialacca magna Meſ. ...aſulphur Meſ. diapiretrum Nic. diapra...um Nic. electuarium Ducis Nic. electua...um cabadij Haly, philonium Rom. iuſti...um confectio. Nic. Imperialis confectio ...icen. 1. ſemen litontriphon Nic. milium ...lis cum myrtho. ſylueſtri, Nephrocatar...cum Nic. oleum benedictũ Nic. oleum ...granis citri, oleum de ceraſis Meſ. de ...peribus, de ſcorpionibus, oleum alche...engi, de ſauina, petroleũ, ſyr. maior Nic. ...heodoricum magnum, theriaca magna, ...guentum laxatiuum Nic. Zeneliten cõ...ſtio Auic. Reſeruant à generatione lapi...s aqua mellis, caſsia ſyringa, geniſta, gra...pini maioris comeſta.

De prognoſticis calculorum renum & veſicæ.

Auic. 18. tra. 2. cap. 16. In illo in quo eſt ſe...men arenoſum nõ aggregatur lapis, quo...ã materia nõ eſt coarctata. Et ſcias quòd

parum accidit puellis & mulieribus; quoniam meatus vesicæ earũ ad exteriora breuior ac latior est & paucorũ anfractuum, &c. Et scias quòd lapis renum & vesicæ est ex iis quę hæreditantur, &c. B. Quod dic, mulieribus nõ accidere lapidem, mihi non placet: nam sua ratio potius ad facilem expulsionem, quàm ad lapidis generationem pertinet: sed fortè ratio potior est, quia mulieres calorẽ non vsqueadeò vehementẽ habent, vt materia in lapidẽ verti posit, vel quia ex menstruis omnia superflua expurgantur, &c. Hipp. Apho. 6. Apho. 6. Renum & vesicæ vitia in senioribus difficulter sanantur. B. Quia in motu semper sunt, dum cõtrahuntur & dilatantur, vel quia in senibus ob calorem innatum imbecillem, non aliæ ægritudines longè curantur, &c.

Authores dissentientes circa calculum.

1 Adserere, calculum generari posse à calido temperato.

2 Adserere, calculosis domire super dorsum valde nocere.

3 Adserere, lapidem renum curari posse per incisionem.

4 Adserere, diuretica in principio calculi conuenire, nulla facta euacuatione.

Confutatio.

Primum impugnat Gal. Aph.3.cõm.26, cens,quòd materia crassa,cui vehemens caliditatis accedit,est causa generation lapidũ,& Auic.inquit, Virtus verò augens est caliditas quũ egressa est ab æqualitate, vbi inquit Gentilis, non nisi ab excellenti caliditate lapidem posse generari.

Ad secundum Auic.18.cap.16. Et dormire super dorsum est ex eis quæ lapidi conferunt:nam ad resolutionem materiæ confert: & sic non semper nocet, imò plerunque iuuat,&c.

Ad tertium Auic loc.cit. Et sunt quidam qui laborant extrahere ipsum per incisionem ilij & dorsum, sed est timor magnus eo qui rationem nõ habet,quoniã oportet penetrare per musculos, per dorsum, per ossa magna, per neruos & arterias,& venas magnas, in quo casu accidit syncopis,& mors,& sic cura est potius impossibilis quàm fieri posse putetur.

Ad quartum respondet Conciliator diff. 05.quòd diuretica nõ conueniunt in corpore cacochymo vel pletorico, nisi facta euacuatione & digestione. Item nec conueniunt in vlcere recenti, nec vbi fuerit obstructio:nam vt ipsa calida resoluunt ac putrificant. Prætereain ardore vrinæ non

ſunt adhibenda, eò quòd ad locum læſ materias ducunt, & plus ad mingend ſtimulant, ex quo dolor augetur, &c.

De inflammatione, abſceſſu, & vlceratione renum.

Dictũ eſt ſæpius, quid inflãmatio, quue abſceſſus & vlceratio, quare nõ eſt vt ties à nobis repetatur. Cõtinet in ſe om hos affectus nomen nephritis iuxta. Ga. 10. de compoſ. med. per loc. cap. 1. Vnde N phritis lib. ſi. med. ita deſcribitur, Neph tis eſt renum phlegmone cũ dolore vel menti, interdũ cum meiendi difficulta, ac fibroſis vel arenoſis excrementis cũ m dico ſanguine, &c. Variant deinde abſc ſus tum ab efficiente materia, tum ex p te locorum, pro quibus vide Auic. 18. cap

De cauſis horum affectuum.

Cauſæ inflammationẽ renum extrin cæ ſunt, equitationes, percuſsiones, att tiones, plagæ, pharmacorum potiones, & Cauſæ intrinſecæ ſunt vel repletio toti corporis vel membrorum cõſentientiu vel ſanguinis mala qualitas, vel excori tio lapidis, vel vrinæ retentio renes exte dens: cauſa coniuncta eſt ſanguinis calid influxus. Cauſæ aliorum abſceſſuum ſu aliorum humorũ influxus, vel multitud

vapo

poroſorum ſpirituũ. Cauſæ vlcerũ ſunt
æcunque ſunt cauſæ ſolutionis cõtinui,
uti apoſtema diſruptũ, vel humores ero-
ntes, bilioſi, acres, vel lapis egrediens, &
icquid ſcindere vel aperire vel erodere
is partes poteſt, &c.

Loci conſentientes de cauſis.
horum affectuum.

Aet. ſer. 2. cap. 16. Renum inflãmationes
on ſolùm humores corrupti, ſed & plagę,
pharmacorũ potiones, & attritiones, &
ræſertim continuæ, aquilonares. Auic. 18.
ap. 1. Cauſæ apoſtematis renũ ſunt reple-
o in toto corpore, aut in membris cõmu-
icantibus, aut qualitas & quantitas ſan-
uinis, aut excoriatio lapidis, aut retentio
rinæ apud renes extendens. Gal. Aphor. 4.
omment. 75. Fit magna ex parte à lapide
cuto, vel admodum aſpero, aut à dirupto
liquo abſceſſu. Et in lib. de tumorib. ca. 2.
t 2. ad Glauc. ca. 6. Abſceſſus fiunt ab alio-
um humorum influxu, & à multitudine
aporoſorum ſpirituum, &c. Auic. loc. cit.
Cauſæ vlcerum ſunt cauſæ continuitatis
olutæ & apertionis, &c.

De ſignis Nephritidum.

Inflammationis renum & veſicæ indicia
ũnt, loci affecti ardor, & cũ grauitate do-
lor, febris continua, mentis alienatio, bilis

syncerae vomitus, mingendi impotentia præsertim existente in vesica inflammatione. At si circa ilia dolores fuerint, & horror inæqualis, & febris inordinata, abscessus in renibus cum loci cruciatu testantur. Signa vlcerũ renum vel vesicæ sunt vrina crassa cũ exiguis carunculis. Dolor in affecto rene interdum exiguũ pus mingitur interdum sanguis & ramenta. Item furfuracea vrina, squamulæ & grauis odor, cum mictu sanguinis & puris, vlcerationem vesicæ denotant. Cognoscitur affectus esse in renibus vel in vesica per dolorem qui in differentibus locis accidit. Nam si vlcus sit in vesica, dolor erit in pube: si in iliis & dorso, erit in renibus: si in vrinæ meatibus erit in media regione, &c.

Loci consentientes de signis.

Hipp. Apho. 3. Aphor. 36. Quibus autem morbo renali laborantibus prædicta accidunt signa, doloresque circa spinæ musculos fiunt, siquidem circa exteriora fient abscessus quoque exterius futuros expecta: si verò dolores magis circa interiora loca fiant: etiam abscessus interius futuros expecta. Lege Gale. 6. de loc. aff. cap. 2. ibi, Renem affectum esse cognosces, si dolores cum horrore interpellato varioque

restare videantur. Hipp. aphor. 4. Aphor.
5. Quibus in vrina crassa existente carun-
culæ paruæ aut veluti capilli vnà exeũt, his
renib⁹ excernitur, &c. Et aphor. 4. aphor.
7. Quibus in vrina crassa furfurea quædã
simul exeunt, iis vesica scabie laborat. Et
aphor. 4. aphor. 75. Si sanguinẽ aut pus min
git, aut renum, aut vesicæ exulcerationem
significat. B: Disce in comment. Gal. quomo
do renum affectus & vesicæ inter se distin-
guantur. Vide etiam Auicen. 18. trac. 2. cap.
ibi: Signa vlcerum. Et Hippoc. Aphoris.
aphor. 81: Si sanguinem aut pus minxe-
rit, aut squamulas, & grauis dolor adsit, ve
sicæ exulcerationem significat. Vide de his
signis Arcul. 9. almans.

De curatione nephritidis.

Cura inflammationis renum & vesicæ
consistit in ablatione causæ. Causa autẽ est
influxus sanguinis, qui si adhuc influit, pro
hibendum est ne influat, diuertendo cum
sectione venarum, quę in cruribus circa po
plitem consistunt, & cum cucurbitulis, fri-
ctionibus, &c. Quòd si quidpiam iam flu-
xum est, per euacuationem sanguinis in cu
bito, deinde inflãmationi ipsi per catapla-
smata & fotus medẽdum: ita tamen vt si ad
resolutionem tendat, cum his quæ pluries
dicta sunt, sicut in principio cum repri-
mentibus

mentibus, in vigore cum mixtis, in decremento cũ resoluentibus, &c. Cura vlcerum etiam in abstergentibus ac mundificantibus consistit, deinde cum his, quæ cicatricem inducunt ac consolidant, &c.

Loci consentientes de cura nephritis.

Aet.ser.11.cap.16. Si inflammationis acumen nõ remittatur, sed vehementior exurgat dolor, vena cubiti secanda, sanguinis detractione repetita: & si quid inflãmationis relinquatur, ad cataplasmata procedendum, &c. Lege eum fusius. Auicen.18.tra.1.cap.3. Initio curationis est abscissio causæ per phlebotomiã ex basilica, si sanguis est vincens: interdũ fit incuruatura poplitis vel ea non apparente, in saphena: & si fine cum sanguine humores acuti, calidi, per solutionem ventris, cũ cassia fistula & aqua casei. Et de cura vlcerum lege eum fusius 18.cap.12.ibi, In curatione vlcerũ renum, &c. Lege de hac re Gord. & Arcul. ibi, Causæ antecedenti hæc conueniunt, digestio, euacuatio, & diuersio, sed coniunctæ, quæcunque à me dicta sunt.

Obseruationes circa victum in inflammatione.

Auic. loc. cit. Oportet vt detur in potu aqua dulcis frigida, sed non ita frigida vt

prohi

ꝓhibeas maturationē. 2. Abſtineat à car-
n& dulcibus, aqua calida, & omne cali-
dm nocet eis, & aqua plurima non eua-
cetur, quin laborare faciat renes ſuos in-
ſu & motu. 3. Et non eſt vlceribus & apo-
ſmatibus aliquid magis cōgruum quàm
cies. 4. Et balnea conueniunt eis, nſi in de-
nnatione apoſtematum calidorum, &c.

Obſeruationes circa medicamenta.

Gal. 10. de compoſi. medi. per loc. capit. 1.
uę ad inflammatas & vlceratas affectio-
es medicamenta componuntur, medica-
ientis mitigatoriis opus habent. Quum
erò impoſsibile ſit hæc citò ad regiones
enum peruenire, ob id ipſis pharmacha
rinam cientia miſcemus, &c. Itidem ait
meth capit. 7. ibi, Quoties in veſica, &c.
alen. 13. meth. capit. 6. Ne quum circa ſe-
em vel aliam huic vicinam partem ini-
um phlegmones incidit, aluum deiicies,
eque cùm in veſica vel cole vel renibus
ſt cœpta, pharmaca quæ vrinam prouo-
ent, bibenda dabis. Itidem ait 13. meth.
apit. 11. ibi, Si quum in renibus, &c. Et
3. meth. capit. 16. Calida quoque vitanda
unt, quum renes facillimè in duritiem
occalleſcant, &c.

Aetius ſermone 2. capit. 16. notat non eſ-
ſe exhibendum pharmacum purgatiuum,
ſed

sed per clysterem aluum esse leniendu, nec multam clysteris copiam infundendam, ne repleta intestina renes comprimant, &c.

Obseruationes circa topica.

Auicen.19. tract.1. cap.10. Reprimentia frigida non longo tempore applicanda: nam illud nociuum est, & indurant apostemata velociter 2. statim, si fieri potest, sedandus est dolor, quũ vesica sit membrum neruosum 3. quòd simus soliciti in prouocanda vrina, quum frequentius retinetur in apostemate vesicæ, &c.

De prognosticis nephriticorum.

Hippocr.aphor.6.aphor.2. Atra bile vexatis & renum paſsionibus hæmorrhoides superuenientes, bonum. B. Ob id quòd mala qualitas humorum euacuatur, &c. Aui. 18. tract.2. capit.1. Omnia renum apostemata velocia sunt ad hoc, vt in lapidẽ conuertantur. Et quando apostema calidum est in rene, & non sit vacuum à febre, & inde accidat commixtio rationis, tunc est mortale. Et capit. 10. loquens de vlceribus inquit, Quòd multoties ex vlceribus renum proueniunt fistulæ, quæ nullo modo sanantur, & ille cuius ren disrumpitur moritur. Et fen.19. capit. de vlcerib. vesicæ inquit, quòd difficiliora sunt quàm renum

&

ille cuius vesica disrumpitur, moritur
cundum plurimũ: quòd si scindatur, non
carnatur, nisi in parte carnosa, &c.

De Diabete.

Hunc affectum vocant quidam hydro-
m matellæ, alij vrinæ fluorem, alij di-
acon ab inexplebili siti, alij diabetem,
ii nihil aliud est quàm renum affectio,
qua potio statim qualis assumpta est per
inã reiicitur, & rarò accidere solet, &c.

Loci consentientes de diabete.

Galen. 6. de loc. affect. cap. 2. Diabetes est
roprius renum affectus, qui caninæ in ore
entriculi cupiditati proportione respon-
et, accedente præterea retentricis facul-
tis imbecillitate. Paul. libr. 3. capitu. 43.
ιαβήτης ταχεῖα τῶν πινομένων ἐστὶ διέξοδος οὔρ-
ων τοιούτων οἷα ἐπόθη. διὸ καὶ διψῶσιν ἀμέτρως,
ν καὶ δίψακος ἐκλήθη τὸ πάθος, &c. Auicen.
. tracta. 1. capit. 17. Est vt egrediatur
qua sicuti bibitur tempore breui, & pro-
ortione respondet ad lubricitatem sto-
achi.

De causis diabetis.

Causę sunt vel retentricis facultatis im-
ecillitas, vel facultatis attractoriæ vehe-
nentia. Prima fit à mala intemperie frigi
a intrinsecus vel extrinsecus aduenientes:
ecunda fit à vehementi renum calore nu-
do

do vel complexo, attrahens à venis em- gentibus, & ex eis ad hepar extenditur & ex hepate ad stomachũ, & ad omnia mem- bra, vnde humiditates membra irrorans attrahit, & fit sitis vehemens, quæ pu non sedatur, vnde *Διψακος* dictus est, id e siticulus morbus, &c. Fit etiam à resolutio ne lacertorum colli vesicæ, &c.

Loci consentientes de causis diabetis.

Auicen.19.cap.17.Causa diabetis est d- positio renum ob imbecillitatem accide- tem & dilatantem orificia meatuum, qu- re fit vt aquositas non figatur in renib. Et quandoque fit ex frigore, toto corpo vel renibus dominante, aut à potu aquę fri gidæ, aut propter vehementiam attract- uæ, &c. Lege eum diffusius. Gale.6. de lo. affect.cap.2. Fit hic affectus à retentricis fa cultatis imbecillitate, &c. Vide eum f- sius, & plura intelliges.

De signis diabetis.

Signa quando fit ex caliditate sunt lum borum caliditas, vrina multa in principi sicut lotura carnis recentis, minus tame infecta & rubea, ac si defectu hepatis prouenitet: deinde processu temporis i qualitate & colore potus egreditur. Si fu rit à frigiditate, tunc circa lumbos perc

gur frigus, & vrina in principio eſt quan
titis conſuetæ: deinde multiplicatur, &
et ſicuti lotura carnis, ſed minus tincta,
àm in fortitudine attractricis faculta-
t. Adeſt ſemper ſitis, nec ex bibitis ſatia-
ur, ſed quo plus ſunt potæ, plus ſitiuntur
uæ, &c.

Loci conſentientes de ſignis diabetis.

Aet.ſer.11.capit.1. Comitatur ſitis perti-
ix, ex qua nulla ex potu ſatietas contin-
it, quare aſsiduè bibere coguntur, &c.
ide de hac re Galen. 6. de loc. affect. cap.
Auicen. nullam de ſignis diabetis men-
onem facit, lege tamen fuſius Mar. Cat.
p, de inuoluntario exitu vrinæ, ibi, Adeſt
is intenſiſsima, &c.

De curatione diabetis.

Cura in duabus intentionibus conſiſtit,
arum altera ad ablationem cauſę ſtudet,
tera ad membrorum vrinæ roboratio-
m. Si cauſa igitur fuerit acritudo hu-
orum, euacuatione demitur, deinde
nes intrinſecè & extrinſecè cum ſucco
anatorum & limonum infrigidentur. Si
uſa fuerit frigiditas, ex qua retentrix im
ecillis ſit, roboranda erit cum calidis ſty
ticis, ſicut cum decocto myrthi, ſumach,
alauſtiarum, abſinthij, cum vino chaly-
eato, aut cum puluere tali.

℞. cupularum glandium ℥ j. thuris m
rhæ ana ʒ ß pelliculæ stomachorum g
narum ʒ iij. Misce, & fiat puluis. Con
niūt etiā Tro. de spond. cum semine ace
sæ T. de terra sigillata, de balaustiis cum
no vel aqua absinthij. Si causa fuerit ve
mentia attractoriæ facultatis à superf
caliditate innata, tunc expedit infrigi
re & stypticare, qua ratione conuenit
syrup. de agresta, de acetositate citri, ci
aquis portulacæ, lactucæ, & vng. sanda
num comitissæ infrig. Galen. Si causa est
relaxatio musculorum colli vesicæ con
niunt quæcūque de paralitide scripta su
qualis est diacorus, acorus conditus, &
Sitis remouetur, si dato potu euomatur
rursus frigidiore dato iterum reuomatu
donec sitis extinguatur, & aquositas à r
nibus diuertatur. Somnus etiam hac in
commendatur. Quòd si prædicta morbu
omnino non abstulerint, non erit præt
rem, si stuporem inducentibus vtamur,
cuti lactuca, papauere, vel ceratarum e
succo papauere admota.

Loci consentientes de cura diabetis.

Auicen. 10. tract. 2. capitu. 18. Diabete
vt plurimùm accidit ex caliditate igne
quapropter plurimùm curationis eius e

infr

ifrigidatio & humectatio, &c. lege eum ifius.

Aet.ser.11.capit.1.Scopus medendi est vt umorum acredinem auferamus, sanguiémque, ac cum eo permixtum humorem rosum ad tardiorem motum reddamus, renum intemperiem reuocemus. Vide tiam Aet. ibi, Victus sit boni succi morda itate carens, vt sunt oua sorbilia, alica, arnes porcinæ, vinum rufum crassius, fri idum, dilutum, item caseus recens sine sa e. Vide etiam Paulum & Marc.Cat.

Obseruationes in cura diabetis.

Auicen. 9.tract.1.capi.18. Quæ oportet psum vitare est labor dorsi, & assumptio iureticorum, &c.

Obseruationes in euacuatione.

Galen 7. meth.cap.12. inquit, quòd euauatio est renum, thoracis, arteriarum & enarum, & cordis, & vtriusque vesicæ com nune quoddam opus, sit tamen euacuatio eniens vt Auicen.

Conferentia diabeti.

Infrigidant renes, ac diabeti conferunt, amphora illinita vel bibita, cassia, filiqua, cucurbitæ conditæ, oleum cucurbitæ, plumbum, &c.

De prognosticis diabetis.

Aet.ser.11.cap.1.Si amplius mordens cali

ditas in visceribus augeatur, venter superior corrugatur, & venæ in ipso eleuantur, vniuersúmque habẽt gracilem habitum, & tabes totius corporis accedit: qui verò non mingunt, nec ex eis potus transpirat, ob potus satietatem & humoris inundationem & vesicæ circuntensionem, aceruatim ventre rumpũtur. B. Si quis Aet. intelligere voluerit, supponere habet duas diabetis differentias: alteram, in qua talis potio qualis assumpta est, per vrinam reiicitur: alterũ in qua nihil penitus mingitur, nec potus per alia loca transpirat. Qui igitur primo diabete laborant, incurrunt marasmum vel tabem, consumpta scilicet omni venarum humiditate, vnde gracilis habitus oritur & tandem mors. Qui verò non mingunt, nec per alia loca potum excernunt, dum bibere non desinant, ventre rumpuntur. Vide Galen. 6. de loc. affect. capit. 2. ad finem: & Auicen. 19. cap. 17. Quandoque perducit ad liquefactionem & ad ethicam, &c.

De vrinæ stillicidio & eius difficultate.

Mingendi actio bifariam læditur in emittendo scilicet vrinam, & in retinendo. Actio emittẽdi vrinam, vel abolita est, vel imbecilis, vel deprauata: si abolita, tunc ἰσχουρία dicitur, & est quũ nullo pacto eger

min

ingere poteſt. Si verò imbecilis fuerit, nc δυσουρία à Græcis dicitur, à Latinis dif :ultas vrinæ, quæ nil aliud eſt, quàm me- ndi deſiderium cum vrinæ difficultate, & ifariam conſideratur: primò, quum te- uiter mingitur: ſecũdò, quum in mingen-) patiens longam moram occupat: tertiò, ıum mingere incipit, & in mingẽdo per- uerare non poteſt, ſed plerunque interci- itur. Si verò actio mingendi fuerit depra ıta, tunc excretio vrinæ non niſi gutta- m deſtillabit, & vocatur στραγγουρία à Græ is, à Latinis verò vrinæ ſtillicidium, & eſt ɛcretio vrinę guttatim ſtillantis.

Loci conſentientes de ſtillicidio vrinæ & diff.

Galen. 6. de ſympt. cau. cap. 2. At huiuſce- ıodi ambo veſicæ morbi vnum commune mptoma, iſchuriam, id eſt vrinæ ſup- reſsionem. Eſt & aliud ſymptoma quum ihil penitus vrinæ in veſicam delabitur, bolita nimirum renum actione, &c. Et phor. 5. comment. 58. Quando aliquis pa- um & frequenter mingit, hæc paſsio vri- ę ſtillicidium nominatur, &c. Vide hac de e Alexand. lib. 3. capit. 38. Item Arcul. 9. ılmanſ.

De cauſis ſtillicidij & difficultatis vrinæ.

Cauſæ primitiuæ vel ſunt extrinſecæ, ıualis eſt caſus, percuſsio, & læſio inſtru-

mentorum vrinæ: vel non extrinsecæ, sii
sex res non naturales assumptæ, &c. Ca
antecedens est triplex, vel ex parte vesi
aut à læsione facultatum eius, aut à dis-
sitione vrinæ. Si ex parte vesicæ, tunc læ
aut est in meatu colli vesicę, aut virgæ
tunc vel est aliquis abscessus, vel vlcus, l
scabies, ex quibus dolens timet extra m-
tere vrinam: vel erit quædam obstructio
obstruens vrinæ meatum. Si verò à læs-
ne eius facultatum, tunc vel erit viri
sensibilis læsa, quæ nec mordacitatem
grauitatem vrinæ percipit: vel motiuá
voluntaria læsa, dum musculi relaxant
& incontinentia vrinæ accidit, vel
tentricis & expulsoriæ facultatis imb
cillitas, quæ à mala intemperie, aut à d
fectu spirituum prouenit. Si à dispositi
ne vrinæ, tunc vrina quantitate aut qua
tate peccat: quantitate, quum ipsa vel n
mis sit pauca, vel nimis copiosa, vnde e
pelli non potest: qualitate, quum nim
calida, mordicans, vlcerans, &c. Cau
etiam potest esse imbecillitas renum, no
valens aquositatem attrahere vel expell
re, ob malam intemperiem frigidam, au
calidam, aut ob earum obstructionem.
Causa per consensum erit ex parte mem
brorum principalium, sicuti hepatis in se
questr.

iestratione aquę deficientis, vel ex par-
cerebri spiritum animalem retrahen-
i,&c. Auic.19.tra.2.ca.6.

Loci consentientes de causis.

Auic.19.tra.2.cap.6. Et fortasse causa est
igus, aut calor de foris, aut percussio,
it retentio vrinę plurimę,&c. Aut fit pro-
er causam in meatu colli vesicæ & capi-
s virgæ. Aut propter causam in virtute,
it propter causam in instrumento, aut
opter causam membri mittẽtis, aut pro-
er causam in vrina,&c. Galenus aphor.3.
omment.16.& apho.comment.58.causam
le inquit imbecillitatem retentricis fa-
ıltatis,quæ ab intemperie & aliquo præ-
r naturam tumore fieri solet, vel acrimo-
iam vrinæ, quæ etiam à renum paßione,
el à superfluitate serosa ex venis ad ipsas
ercolata prouenit. Et stillicidium vrinæ
eri inquit, recto intestino & vtero inflam
atione patiente, & hoc per compatiendi
tionem, aut à puro ex renibus ad vesi-
am euacuato.

Obiectio.

Galenus stranguriam esse quoddam re-
entricis potentiæ symptoma hîc inquit.
tenim 6.de sympt. caus. reposuit eam in-
er expultricis potentiæ symptomata.

Responsio.

Soluit dubium Galen.6.de loc.aff.cap. dum inquit, Humores mordaces omn intestina & vesicam ad excretionem exc tant: qui verò mordaces non sunt, imbeci litatem intestinorum sequi consueverun quia retinere contenta nec exiguo quide tempore possunt. Ac si dicat, si à mordacit te humorum stranguria fiat, ad expultr cem pertinebit facultatem; si verò ab in becillitate, ad retentoriam lege de his ca sis Aet.ser.11.cap.19.& Paul.&c.

De signis stillicidij ac difficultatis vrinæ.

Stillicidium vrinæ, & eius difficultas e se manifesta sunt. Signa eius causarũ eri (si prouenit à frigore) vrinæ tenuitas v crassities cum albore, & frigus sentietu Signa ab humorum acrimonia habentu ex vrina acri bilem attestante, vel ab habi tu ipso, vel à colore, & ab his quæ intempe riem calidam denotant. Signa apostema tis sumuntur ex febre, vel quia paulatin fit affectus, & ex dolore loci, & eius exten sione & tumore. Signa lapidis & obstru ctionis per syringam intromissam habe buntur. Signa humoris crassi cognoscun tur ex grauitate sensata & pondere. Signa flatuosi spiritus est tensio sine grauitate loci

ci, quæ interdum permutatur. Signa mol
ficationis muſculi veſicæ ſunt egreſsio-
es vrinæ abſque voluntate. Signa contra-
i muſculi veſicæ ſunt, quia vrina retine-
ir, nec poteſt educi, niſi cum valida com-
reſsione. Signa debilitatis ſenſus ſunt,
uòd æger mordacitatem vrinæ non ſen-
it. Signa expultricis facultatis læſæ ſunt,
ex compreſsione facilis fiat vrinæ edu-
tio. Signa difficultatis vrinæ per conſen-
um hepatis & cerebri, ſunt eorum ægri-
udines præcedentes, & quòd non apparent
æſiones aliæ in inſtrumentis vrinæ.

Loci conſentientes de ſignis.

De his ſignis lege Auicennam 19. tra. 2.
apite 7. ibi, Signa eius, cuius cauſa eſt
frigus, eſt albedo vrinæ cum craſsitie &
tenuitate, & multitudo ſurgendi ad min-
gendum, & ſenſibilitas frigoris, &c. Lege
diffuſiùs librum, & plura inuenies. Paulus
libro tertio, capite quadrageſimoquinto,
Si neque ab inflammatione, neque à calcu-
lo, ſed ab vrinæ acrimonia dependeat, co-
gnoſces per ſigna bilem atteſtantia. Si ve-
rò à frigido fiant, aderit vrinæ tenuitas al-
bórque, & præter alborem craſsities, quæ
humorem pituitoſum denotat. lege Arcul.
Alexand. & Gord. &c.

De cura stillicidij & differentia vrinæ.

Cura huius morbi consistit tantummodo in eius causarum ablatione, ac in vrinæ prouocatione. Inquiratur ergo omni studio eius causa: nam si fuerit à frigore, tunc calefaciendo, & regimen calefaciens instituendo facilè curabitur: proderũt interim clysteres ex rebus calidis, inunctiones, fotus calidi prout sermo erit. Si causa erit obstructio colli vesicę, vel fiat ab apostemate, cura erit apostematis, prout millies dictum est: si à materia lapidea, recurratur ad caput calculi. Si à materia pituitosa, saniosa, vel sanguinis coagulatione, tunc intentio erit materiam attenuare cum incidentibus, attenuantibus ac aperitiuis, scilicet cum syrupo bisantino de duabus rad. oxymelle simp. cũ aquis fœniculi, apij, & c. deinde vrinam prouocare. Prouocatio vrinæ multifariam fieri potest: primò leuiter vesicam comprimendo, vel cum suppositorio ex sale gemeo, vel cum titillatione in capite virgæ, cum fricatione in collo vesicæ prope anum. Proritant vrinam validius inunctiones ex oleo scorpionum & liliorum alborum: nam preterquàm quòd calefaciunt, etiam resoluunt ac relaxant. Simi-ter fotus ex parietaria, ex senecione, cum

dictis

ctis oleis in sartagine frixis, & pubi ad-
otis, vel ex rebus magis calidis, vt cum
lamẽto, pulegio, sabina. Intrinsecus con-
eniunt clysteres ex hiera picra, benedi-
a, casia, zaccharo, & oleis scorpionum.
onueniunt etiam decocta fœniculi, aspa-
agi, brusci, apij, petroselini, vel decoctum
iniperi, sabinæ. Item puluis corticis oui,
quo pullus egressus sit, à suo cortice de-
urati, ad quantitatẽ drachmæ vnius. Item
ubea tinctorum, canthárides, amoris pe-
ibus & alis. Prouocant etiam vrinam dia-
acca, diacurcuma Iustinianum, & confe-
tio de cineribus scorpionum, &c.

*Loci consentientes de cura stillicidij
& difficultatis vrinæ.*

Paulus libro 3. cap. 45. Si ab acrimonia
umorum dependeat, conuenit ptisanæ
remor, pisces, balnea, victúsque idoneus.
Acria vitanda sunt, vinum, exercitium, &
arda comestio. Si verò à frigida intempe-
ie, conuenit vinum calidum, & cibi qui
vrinam prouocent: & hæc de regimine.

Aetius ser. 11. cap. 19. Considerandæ sunt
præcedentes causæ: nam si fuerit frigidi-
tas, cum calefacientibus, & vrinam prouo-
cantibus tollenda est, addito etiam ad pe-
ctinem fotu. Si verò caliditas præcesit, si-
cut vrina acris & biliosa attestatur, tunc
sanè

sanè exuberantem humorē vitiosum quà
celerrimè purgare oportet, vitatis inter
omnibus salsis & acribus. Quòd si nec ac-
monia adhuc auferatur, lac ipsum cu
amylo in vesicam deiiciatur, &c. Auic.
tra. 2. cap. 8. Si causa est humor vel sani
opus est vt curetur cum aperitiuis ac di
reticis, &c. Lege eum fusiùs, lege etia
Arcul. 9. Alman. Item Marc. Catin. & re
aptiùs ac dixerim intelliges.

Conferentia stranguriæ.

Conferunt stranguriæ decoctio acor
cap. Veneris, althææ, allij, amygdala am
ra, apium, cassia lignea, cicera, cyperus, se
men cucurbitę, gladiolus, gramen, chamę
drys, assarum, phu, cardamomum, locust
suffumigium, maiorana, mel, meu, meze
reon, millefolium, ruta, serpillum, sisim
brium, asparagus, scilla, terebinthus, por
celliones, virga pastoris, vsnea, rapa satiua,
raphanus, miliū panicum. Composita sunt
cōfectio alchechēgi Auic. egezea cōf. Mes.
philonium romanum mitridatum, oleum
amygda. de sabina, de ossibus persicorum,
oxymel scilliticum. socrita confect. Haly.
theriaca T. de absinthio.

De prognosticis stranguriæ & dysuriæ.

Hippoc. apho. 6. aphor. 6. Renum & vesi-
cæ vitia in senibus difficulter sanantur. B.

Et

hoc aut propter inquietudinem renum, ut humorum acrimoniam, aut virtutem num imbecillem. Nam qui morbi ſeniis accidunt, longi plerunque ad mortem ſos concomitantur. Auic. 19.tra.2.cap.6. ꝑpertum eſt in pluribus hominibus, & ctum eſt, qui habet difficultatem vrinæ, aduenit ei poſteà tenaſmos, moritur in ptimo, niſi accidat febris, & plurimam ouocationem vrinæ faciat, &c. Aet.ſer.2. p.19. Si acris humor diutius in veſica mo tur, partes ipſas corrodit & exulcerat, &c. ippocrat.aphor.3.aphor.16. In fine, In ſictatibus lippitudines, articulorũ dolores, inæ ſtillicidia, dyſuriæ, &c. Lege etiam aphor.3.& 31.eiuſdem, ibi, Senibus ſpindi difficultas, vrinæ ſtillicidium, dyſuæ ſiue vrinæ difficultates. Et aph.5.apho. . Retento inteſtino aut vtero inflammaonem patiente, vrinæ ſtillicidium accit, & renibus purulẽtis vrinæ aduenit ſtil cidium. Et apho 49.lib.7. Vrinæ ſtillicium & mingendi difficultatem ſeu dyſuām vini potio & venæ ſectio ſoluit, inciere ante interiores in talo eſt bonum, &c.

De retentione vrinæ.

Quæ à Græcis ἰσχουρία dicitur, eſt exata prorſus vrinæ retentio periculum affeens, &c. Et hoc atteſtatur Gal.lib.fin.med.

ibi,

ibi, Iſchuria eſt exacta prorſus, &c. Vide etiam Gordon.&c.

De cauſis retentionis vrinæ.

Cauſæ huius affectus ſunt octo, inflammatio, durities, ſanguinis grumus, expultricis reſolutio, lapidis procidentia, membrorum compreſsio, vlceratio & lithiaſis, vel alia obſtructio. Retinetur etiam vrina ob negotiorum importunitatem, vel per ſomnum,&c.

Loci conſentientes de cauſis retentionis vrinæ.

Galenus 6.de loc.aff.cap.3. Iſchuria prouenit,quum circa id quod continetur,contrahi non poteſt,vt ipſum exprimat: interdum obſtructio in inferiori meatu, aut à craſsis humoribus,aut impacto lapide:nõnunquam ab inflammatione, vel alio tumore, vt anguſtior meatus reddatur, vel omnino obſtruatur: lege locum hunc fuſiùs,& antedictas cauſas inuenies,&c.Lege etiam Aet.ſer.2,cap.21.ibi,Accidit & ſanis ſæpe vrinam ipſorum cohiberi ob negotiorum importunitatem, ac ſi diutius in concionibus,foro iudiciario,ſomnóq; mictionem retinuerint,&c. Lege Galen. loco cit.& Auic.& Arcul.& alios modernos.

De indicijs retentionis vrinæ.

Iſchuria ex compreſsione vrinæ ſtatim

cognoscitur, sed causarum suppressionis indicia non tamen vsquequaque sunt nota. Signa igitur sunt, quòd ex facultate excretoria hæc fiat, cognoscitur ex compressiona vehementi, ex qua vrina excernitur. Signa obstructionis erunt, si minus per compressionem vrina excernatur, & tunc obstructio erit à grumo sanguinis, si nulla adsit lapidis nota, & sanguis effluat: vel erit ab abscessu, si pus excernatur, vel inflammationis notæ non aderint: vel erit à carúcula, si vlcus & vlceris indicia præcesserint: vel erit à lapide, si intromissa fistula ænea lapidem remouédo vrina euacuetur. Similiter si à crassis humoribus fiat obstructio, cognosces ex victu præcedente, si in otio educatus, si multis cibis crassis ac viscidis humores generantibus vsus fuerit, &c.

Loci consentientes de signis retentionis vrinæ.

1 Galen. 1. de loc. aff. cap. 1. Intueri oportet præterita & præsentia: nam si à resoluta facultate vesicæ ischuria proueniat, tunc hominem ita figurato, vt decliuis sit ceruicis vesicæ positus, ac tumorem præter naturam comprimse, vt vrina expellatur: quòd si minus profeceris, tunc facultatem non resolutam, sed potiùs vrinæ fistulam obstructam conijce. Si igitur obstructio à lapide

fiat,

fiat, &c. Lege totum hunc locum, & in-
nies quæcunque à me suprà posita sunt, le-
ge etiam Galen.6.de loc.aff.cap.3.ibi, bn
fungente suo naturali munere vesica, c.
B. Nota, quòd in omnibus corporis par-
bus est naturalis quædam vis excretoa,
qua excrementa secernuntur, naturalis i-
cta, eò quod voluntati nõ obediat, sed natura-
ter agit. Vnde musculus ceruicẽ vesicæ r-
cundans, tanquam voluntati ipse obeds,
volentibus nobis eò vsque ab actione qu
scit, donec vesica suo munere fungatur, c.

De cura retentionis vrinæ.

Quamprimum ischuriæ causam ag-
ueris facilis erit cura: nam suppressios
vrinę causas amouere est curatio. Si igit
inflãmatio causa sit retẽtionis vrinæ, cu-
tur inflammationũ curatione: quòd si p
vel humor, vel sanguinis grumus in cau
sit, per dissoluẽtia pubi admota (vitatis vi-
nam cientibus, ne maior vel obstructio v
extensio circa vesicam fiat) statim curabi
vel his non conducẽtibus, ea mittẽda su
in vesicã quę dissoluũt per syringã. Si ver
propter obtusum vesicæ sensum vrina su
primatur, irritãdo excitare eius actione
expedit cum insessionibus aut cimicibu
capiti virgæ admotis. Si causa sit lapis, tũ
admota syringa lapis excutiendus est, &
si

: de singulis, prout supra de destillationis
inæ cura dictum est, &c. Aduertendo etiã
ıæcunq; à Paulo superius de regimine di
a sunt, &c.

Loci consentientes de cura retentionis vrinæ.

Aet. ser. 2. cap. 21. Si ex inflammatione
rina supprimitur, sectione venæ curabi-
ır, adhibitis etiam fomẽtis & cataplasma
is, quæ sæpius ad inflammata dicta sunt: si
erò supprimitur à sanguinis grumo, tunc
rumus eo pacto dissoluendus, quo de eru-
tione sanguinis dictum est: si verò lapis
rinam supprimat, à loco excutiendus est,
ɛc. Lege Arcul. 9. almans. vbi de sectione
gitur, quæ aliis non iuuantibus in collo
esicæ fieri solet, &c.

Stranguriæ & ischuriæ conferentia.

Conferunt strãguriæ & ischuriæ abro-
anũ, acorus, agaricus, alliũ, althea, ameos,
mygd. amar. anethum, apiũ, arthemisia,
acca lauri, balsamũ, baucia, chamædrys,
hamepithys, carpobalsamũ, castoreũ, cen-
aurea, ciminũ, cimices, cinnamomũ, cype-
us, cypressus, cuscuta, crocus, daucus, ele-
iiũ, epithimũ, fœniculũ, fæx vini vsta, fili-
endula auis, furfur tritici galbanum, ge-
ista, melãthiõ, iuniperus, casia, terebin-
thus, lapatium, lithospermon, locustarum

suffumigium, lumbrici terreni, maiora, matricaria, myrthus, nasturtiũ, origanu, ocimũ, parietaria, peonia, peucedanũ, c. Ven. portulaca, raphanus, rapa satiua, sil, ruta, rosmarinus, saluia, sabina, saxifrag, senapium, sepia, serpillum, siler, sisimbr, sinapis, scordeon, asparagus, scenoanth, stechas, tamarischus, trifolium, betoni, vinum scilliticum, hypericon, hyringi, iris, porrũ, cepæ, asphodellus petroselin, iuncus odoratus. calamus odoratus, resi mulei pini, lentiscus, hordeũ, mel, eruũ, p po, piper, capparis, cẽtauriũ. Cõposita fu aureũ vng. Nic. diaprasiũ, diapiretrũ Ni Iustinum conf. Nic. etiam mucos minge tibus. pilulæ diacastoreę Nic. vng. mellir dio. c. antidotum hemagogum Nic. &c.

De prognosticis retentionis vrinæ.

Hippocrates apho. 4 apho. 80 Si sangui nem mingant, & grumos & stillicidiũ vri næ habeant, & dolor in imum incidat ven trem & pectinem & fœmen, circa vesican labor est. B. Intelligit pro labore morbũ nam non refert siue πόνον siue νόσον quis di xerit, & intelligitur de omnibus vrinæ in strumentis: nam partẽ pro toto, id est pro vesica, totum quod vesicæ annectitur, hic accipit, &c. Et apho. 4. apho. 82. Quibus in vrinaria fistula tubercula nascuntur, iis

suppur

uppuratione facta & eruptione, solutio. B. Hîc subauditur, quòd ex his tuberculis schuria fiat, quibus diruptis proculdubio anatur. Nota tamẽ quòd in antiqua trãslatione Gal. pro ischuria legitur malè strãguria, &c. Aetius ser. 2. c. 24. Quum nõ eiiiant lotium, subiecta membra mortificantur, neque ita longè pòst moriuntur.

De vrinæ incontinentia.

Quũ vrina inuoluntariè excernitur, tũc resolutione vesicam laborare dicimus, &c.

Loci consentientes de vrinæ incontinentia.

Aet. ser 2. c. 24. Quibus resoluta est vesica, iis vel præter voluntatẽ vrina excernitur vel supprimitur. Lege Auic. 19. cap. 13. de inuolũtario exitu vrinæ. Et Paul. lib. 3. de vrinæ incõtinentia. Lege etiam cap. 18. vbi de resolutione, quæ vnamquanq; particulam obsedit, mentionẽ facit. Lege etiam Arcul. 9. alm. & Sauonarolam, &c.

De causis incontinentiæ vrinæ.

In causa est vt plurimum resolutio musculi, qui ceruicem vesicę ambit, item facultatis retentoriæ imbecillitas, item nimius potus, hepatis imbecillitas segregare aquositatem non valens, item nimia renum caliditas & superfluum frigus, acuitas vrinæ, & luxatio vertebrarum spinæ.

Loci consentientes de causis incontinentiæ vrinæ.

Gal.6.de loc.affe.ca.3. Si musculus q vesicam claudit resoluatur, tum inuolu-taria vrinę excretio prouenit,&c. Auic.. tra.2.cap.13. Fit vt plurimũ propter sup-fluitatem frigoris & molificationẽ lacer, & debilitatem virtutis attractiuæ in vesi & renibus,& propter caliditatẽ plurima attrahentem ad vesicam resudationẽ à co pore,& propter coarctionẽ stercoris cõpi mentem,& propter acuitatem vrinæ, & Lege Aet. ser.2.cap. 24. Et Gal. de loc. a cap.3.ibi,Alter luxatis ad extremas part spinæ vertebris inuitus vrinam profudi nullo infestante vesicã dolore: coniecimu eius musculi neruum,qui vesicam claudi esse affectum, proinde spinam curare vo luimus,&c.

De signis incontinentiæ vrinæ.

Nota esse possunt signa tũ ex relatione infirmi, tum ex his quæ dicta sunt: nam quotiescũque copia vrinæ frequẽter emit-titur,& in mictione ardor nõ sentitur,nec sitim æger patitur,nec corporis extenua-tionem, tunc iudica musculum vesicæ esse resolutum,à quo excretio inuolũtaria vri-næ procedit,&c.

Loci

Loci consentientes de signis.

Lege razem 9.almanſ.de fluxu vrinæ,& uic.19.cap.13 ibi, Et ſcire facile fit ex eis ıæ præterierunt,&c.

De cura incontinentiæ vrinæ.

Cura talis ſit, qualem diximus in cura iabetis,pro quibus lege diffuſius Aet.ſer. c.24. & vbi ad eos qui ſe in ſomno periingunt remedia ſcribit,& Auicen. vbi de ıctu in lecto ſermonem facit, & eſt fen. ı. tract.2.cap.15. Item curam de inuoluntrio exitu vrinæ,&c.

Conferentia inuoluntario exitui vrinæ.

Conferunt inuoluntario exitui vrinæ : molificationi veſicæ, acetũ ſcilliticum, :orus,calamus aromaticus,chamepithys, minum, cinis vngularum apri cyperus, ıdeæ,pulmo hœdi heleniũ,carnes ericij, eniculum agreſte, chubebe, laurus Aleandrina,cerebrum coagulum leporis, linum aloës, mumia, oſtraca, grana pini, ırtices populi, ſiſimbrium ſcolopendria, eſica apri, mures elixæ & comeſtæ. Comoſita,confectio Ariſtomachi Auic. confeio philoſophorũ Auic.ibi,1.5.Vinũ extinionis ferri,oleũ nardinũ,oximel ſcilliti-i,electuariũ piperis Haly,tamaricon cõſ. Ialy,trifera magna,trifera de ſcoria maır Auic.Tro.alchechẽgi Aui.hiera Gale.

De prognostic. incontinentiæ vrinæ.

Aet. ser. 2. cap. 24. Qui præter volunt vrinã emittunt, quanto plus eis conting, eò minus periculo sunt obnoxij.

De ramicum generibus, id est, de herniis.

Quod ramicem siue herniã Latinè di mus, Græci κήλας omnes ferè testiũ tum res vocant, & sunt numero octo. Prim Hydrocele, quæ est incocti humoris in p te scroti collectio. Secũdus Enterocele, intestini in alterum locũ paulatim vel s mel delapsus. Tertius, Hidrenterocele, est delapsus intestini, aqueíq; humoris co lectus in scroto. Quartus, Cirsocele, & e quorundã vel omnium vasorum, quæ tes alũt, dilatatio. Quintus, Hydrocirsocele & est dilatatio vasorũ vnde aluntur teste & crudi humoris in scroti aliqua parte co latio. Sextus, Epiplocele, & est omenti lap sus in partem scroti. Septimus, Enterœpi plocele, & est intestini & omenti in scroti partem delapsus. Octauus, Sarcocele, id est, carnosus ramex. Inuenitur etiam exõ-phalos, id est, procidens vmbilicus, & est vmbilici prominentia diuersis de causis proueniens, sed nos de hernia aquosa & intestinali tantùm, & inguinali verba faciemus, &c.

Loci

Loci consentientes de generibus ramicum.

Gal. lib. de Tum. præter naturam. c. 17. &
l. Induratis teſtibus σαρκοκήλην nomẽ im-
ſuere: quũ verò in teſtiũ tunicis humor
quoſus colligitur, ὑδροκήλην: ſi verò omen-
m in teſtiũ tunicas deſcendat, ἐπιπλοκή-
ν, ſi verò peritoneũ in inguina profluat,
βουβονοκήλην: ſi circa vmbilicum ἐξόμφαλον, &
ide Gal. lib. finit. med. Auic. 22. cap. 2. enu
erat etiam octo ſpecies herniarum, quæ
nt ventoſa, aquoſa, ſanioſa, carnoſa, vari-
ſa, zirbalis, inteſtinalis, & apoſtemoſa, &
oc ſub rupturæ nomine. Caput deinde
iud facit de vmbilici augmẽto, quod alij
eminẽtia inſcribũt, & habet tot ſpecies,
ot de herniis nuper diximus. Vnde ven-
ſa à Græcis dicitur πνευματόμφαλον, carnoſa
ρκόμφαλον, aquoſa ὑδρόμφαλον, Zirbalis ἐπι-
λόμφαλον: & eſt omenti in vmbilicum de-
rſus, & ſic de ſingulis. Lege de his fuſius
ixta Aet. ſer. 14. cpa. 22. 23. & 24.

De cauſis ramicum.

Cauſæ ſunt intrinſecæ & extrinſecæ, ſi-
it caſus, percuſsio, plaga, ſaltus, vel qui-
iq; alius motus violentus. Cauſæ intrin-
cæ ſunt per ſe notæ, nam à flatu flatuoſa
parte abdominis contenta, varicoſa à la
tudine venarum & ab earum imbecilli-
te prouenit: aquoſa ab aqueo humore in

ſcrotum delapſo, & ſic de reliquis. Hæ au-
tem proueniunt peritonei membrana ni-
nimium extenta aut rupta, &c.

Loci conſentientes de cauſis ramicum.

Aet. ſer. 14. cap. 22. Aquoſa hernia int-
dum ex occulta, interdũ à manifeſta ca-
cõtingit. Ex occulta, quum aquoſus hum
circa partes corpuſculorum, quæ ſcrot
contexũt ac implicãt, ſanguini admixt,
collectus fuerit: ex manifeſta, quũ ex p-
ga colliſis vel fractis vaſis ſanguis -
fluens in ſubſtantiã aquoſam trãſmutat.
Gale. lib. de Tum. præter naturam cap. 1
Interiori mẽbrana quã Græci περιτόναιον
cant, vulnerata ac rupta fiunt ramices, &
Lege hunc locum fuſius. lege etiam Aui
fen. 22. cap. 2. ibi, Ruptura fit propter ſolu-
tionẽ paniculi, &c. lege etiã Arcul. & Pau.

De ſignis ramicum.

Signum cõmune omnibus rupturis e
tumor inter abdomen & peritoneum app-
rens. Signa herniæ apoſtemoſæ ſunt ſigna
abſceſſuum cõmunia, ſcilicet tumor, duri-
ties, grauitas, dolor, & quod paulatim au-
getur. Signa herniæ zirbalis ſunt, quia pau
latim aduenit, nõ ſentitur, rugitus eſt par-
uæ quãtitatis, nec multũ ad profundũ olei
ſe extendit, nec reſupinato ægro ita facilè
reuertitur ac inteſtinalis. Signa enteroce-
les,

s,id eſt,inteſtinalis ſunt,facilis reductio,
um reſupinatur, rugit dum intromitti-
ur,niſi vel flatus, vel ſiccæ fæces in cauſa
nt, ne tam citò introducatur: eſt præterea
agnę molis,accidúntq; dolores,vehemē-
ſsimi,dum oſeum extendit,& teſticulum
ōprimit. Signa aquoſæ ſunt, quòd tactui
edit,& extenditur oſeū: cognoſcitur etiá
er eius ſplendorem,lenitatem: item quia
um mollitie grauis eſt, & paulatim fit,
ec quocūq; æger ſituetur, interiora petit.
igna flatuoſę ſunt,quia redit abſque dolo
e,ſtatim facta compreſsione,abſque quòd
ger reſupinetur, etiam percuſſa reſonat:
ec adeſt grauitas,nec lubricitas, ſed cum
enitate tendit. Signa ſarcoceles,id eſt,car
oſæ ſunt,quia cum duritie tumet, & eſt
bſque dolore: nō augetur, nec minuitur.
igna varicoſæ ſunt,quia ipſa eſt dura,ob-
onga,veluti virga,cuius craſsities excedit
liquando craſsitiem digiti: cognoſcitur
tiam ex repletis venis,&c.

Loci conſentientes de ſignis ramicum.

Auic.22.cap.3. Signum autem cōmune rupturis eſt additio apparens, & ſentitur inter ſifach & mirach. Signū herniæ inteſtinalis eſt redditio eius cum velocitate cū reſupinatur,& ſenſibilitas rugitus,& propriè quū premitur. Hernia verò ex zirbo

& sifach cognoscitur ex aduentu eius p-
latim, &c. lege eum fusius: lege etiam r
cul.9.alm. Item Aet.ser.14. cap.22. & pl
ra intelliges.

De curatione ramicum.

Scopus curandi hydrocelem & flatu-
sum ramicē est, causam à qua humor aqu
sus vel flatuosus gignitur, amouere. Quo
fiet primò cum phlegmagogis, vel aquo
sum humorem educētibus pharmacis, siu
clysteribus, deinde cū resoluentibus, sicu
cum farina fabarum, cimino, emplastro d
baccis lauri, & similibus: deinceps prohi
bendum est ne noua eodē in loco aqua ve
flatus generetur. Prohibent nōnulli extra
hendo aquā, alij cū cauteriis vrēdo vsq; a
epidimin, quē Arabes didimum vocāt, sec
reuera in hoc casu vstionē valde timeo: nā
si epidimis totus vratur, vereor ne testes
corrumpantur. Si minus, certum est quòd
per partem non vstam adhuc aqua descen-
det: quare satius mihi videtur aquam re-
soluentibus extrahi, quàm vrentibus. Cu-
ra enteroceles & epipeloceles, id est, herniç
intestinalis & zirbalis in duplici intētione
consistit, in reductione scilicet intestinorū
ad suum situm, & in retentione in situ suo
conuenienti, & in constipatione seu con-
solidatione rupti ac laxati. Reducuntur ad
suum

m situm intestina & omentum, si resu-
nato patiente cruribus sursum eleuatis
i manu comprimantur, & leuiter agi-
ntur, quibus ob ventum renitẽtibus pri-
um cũ resoluentibus ac discutientibus
ollientibúsq; flatũ succurrimus, vt cum
coct o altheæ, camomillę, mellilotí, semi
lini, fœnugræci, anisi, cimini, cũ spõgia
plicato, vel cum oleis camomillæ, ane-
i, amygdalarũ dulciũ, adhibita interim
ligẽtia vt emolliẽtibus ac vnctuosis cly-
eribus fæces extrahantur. Retinẽtur etiã
suo situ intestina pluribus mediis, pri-
iò cũ fotu ex aqua vino & aceto decoctio-
is gallarũ, nucum, cupressi & aluminis.
ecũdò, cũ cerato de pelle arietina, descri-
tione Gẽtilis, stringẽdo locũ in quo emi-
ẽtia apparet cũ angulo, quod vulgò bra-
heriũ dicũt, nõ mutãdo id, nisi ad decimũ
uartũ diẽ. Tertiò, cũ potionibus cõstipan-
ibus, vnde aliqui vtuntur, scrupulo vno li-
naturæ chalybis cũ vino, in quo hepatica
erreſtris, gallæ virides, & nuces cupressi
ncoctę sint. Quartò, cũ manuali operatio-
ne, sicut cũ incisione ac actuali, siue potẽtia
li vstione. Et modũ incidendi docet Auic.
& Albucasis. & pleriq; alij, quos videre po-
teris. Cura sarcoceles, id est, carnosæ her-
niæ, eo modo erit perficienda, ac si esset
quid

quidam scirrhus. Similiter apostemosu ramicē curabis non aliter, ac curari solet alij abscessus: eminentia verò vmbilici eandem ferè curationem requirit, ac de herniis dictum est, &c.

Loci consentientes de cura ramicum.

Aet. ser. 14. ca. 22. Tutissima itaque curatio herniarum chirugia & vstione perficitur, si peritus artifex contingat: potest etiam medicamento scrotum inuri, & cōsumpto humore & cicatrice inducta firmari, &c. Gal. meth. 14. c. 13. Quod humor qui in hydrocelis visitur, alienus à corporis substantia tota natura sit, sicuti etiā quæ in asciti hydropibus continetur aqua, dixisse sufficit, quarum certè euacuationem vel medicamentis quæ digerans molimur, vel chirurgia in hydrocele quidē immisso sypho ne in asciti adhibita punctione, quā paracentesin vocant, &c. Vide hac de re Arc. 9. almans. Auic. & Marc. Cat. Auic. 2 2. cap. 5. Si ambo ad oseum descendant, posibilis est reductio cum resupinatione & qualibet compresione cum manu. Quòd si addatur ruptura, incipiatur in desiccando illud quod dilatatum est propter humiditatem, & adunando quod scissum est, & ingenietur in consolidatione eius. Quòd si fiat in-

obed

pediẽs ad redeũdum, ſedeat æger in aqua
lida, & emplaſtretur ruptura donec re-
eat, deinde cõſtringatur, &c. De cura ſar-
oceles lege Gal. 14. meth. ca. 17. nam cum
irrhis eum enumerat.

Obſeruationes circa regimen.

Auic. 22. c. 4. Regimen vniuerſaliter ha
entibus rupturam eſt dimittere repletio
em & motum plurimum, & ſaltus, & in-
eſtum ſubitum & coitum. Item dimittere
ibos inflatiuos, & non multum vti potu
quæ, & dimittere omnes res mollifican-
es, &c. B. Cõſidera quòd cuiq; ramicis ſpe-
iei victus ratio ſit in cõtrariũ exhibenda.

Cõferẽtia enterocelis & hydrocelis.

Conferunt enterocelis & hydrocelis bar
a hirci, bdellium, adeps canis cũ alumine
ciſſo, cupreſsi folia & nucis, glutẽ de co-
iis, muſcus, herba, plantago, pſyliũ, ſemen
ini cũ reſina & myrrha, pentaphilon, ruta
ylueſtris, ſymphitum, betonica, tritici pa-
leæ, filix herba cum axungia, lenticula in
modum emplaſtri, peucedanum, cerotũ de
pelle arietina. lege de his in conſiliis Mon
tagnanæ. Item Gord. Sauo. & Arcul.

De prognoſticis ramicum.

Auic. 22. c. 2. Et ſcias quòd ramex inteſti
norũ & tribi eſt ægritudo multũ difficilis,
quãtumuis ſit parua, & ramex aquæ eſt æ-
gritu

gritudo facilis,& si sit magna: ramex ve-
ramicosus ac carnosus difficulter aut nu-
quã sanatur,&tandẽ oẽs ramices inueter-
ti,ac longo tẽpore facti,suspecti sunt,ne-
stes corrũpant. Aet.ser.14.c.24. Cæterũ
nosse expedit intestinorũ herniã,qualisc
que fuerit,semper aquosa deteriorẽ.Gor
Et quũ pertransit septem dies, tunc lab
fiunt dura & obturata, quorum vnio vid
tur impossibilis,&c.

De gonorrhœa.

Quod semini profluuiũ Latinè dicitu
Grecè γονοῤῥοία ἀπὸ τῆς γονῆς, quod est genit-
le semẽ,& ῥεῖν quod est fluere, appellata es
quæ nil aliud est quàm inuita ac præter v
luntatem & pudendi tensionẽ, seminis ex
cretio. Sunt tamen qui differentiam inte
semen & geniturã esse dicant, vt semẽ ta
tùm in his esse velint qui generare adhu
non possunt,econtrà verò genituram.

Loci consentientes de gonorrhœa.

Gal.6.de loc.aff.ca.5.Gonorrhœa est in-
uita ac præter volũtatẽ seminis excretio.
Et paulò pòst,significantius dices esse assi-
duam seminis excretionẽ haud quaquam
cole extẽso. Aet.ser.11.cap.33.Gonorrhœa
est seminis excretio præter voluntatem ac
pudendi tentiginem.

De

De causis gonorrhœæ.

Causæ sunt vel spermatis copia, vel eius nuitas & acrimonia, vel multitudo eorũ æ generant sperma, vel erunt imbecilli s retẽtricis aut facultatis, aut expulsoriæ rtitudo in seminariis vasis: vel gonor- œa ex conuulsione cõtingere potest, aut renibus ob eorũ adipis liquefactionẽ, æ fieri potest à nimio coitus desiderio, t à multitudine coit⁹, aut ei⁹ cogitatiõe.

Loci consentientes de causis gonorrhœæ.

Gal.6.de sympt.cau.ca.4. Gonorrhœa si dendo non intento euenerit, retentricis cultatis in seminariis vasis imbecillitatẽ quitur. Si verò intento cole acciderit, cõ- ulsioni quodãmodo similis erit affectus, c. Vide Gal.6.de loc.aff. ca.5. ibi. Ná sicut tentio, &c. Vide etiam Aet.11.cap.32. ibi, it gonorrhœa ex vasorum seminaliũ flu- ione, &c. Vide etiã Auic.20.c.30. ibi, Cau aut est in spermate, aut in vasis semina- bus, aut in renibus & lacertis, aut in prin piis ex spermate vel ob eius copiam, & enuitatem, &c.

De signis gonorrhœæ.

Signa quãdo fit ex multitudine seminis int, quia ad copiam coitus nulla corporis mbecillitas siue diminutio sequit̃. Signa

tenui

tenuitatis ſeminis sũt manifeſta inſpicii ſperma. Signa mordacitatis ſeminis ſu, quia in exitu dolor percipitur, adeſt ardo vrinæ, & color eius ad flauitiem declii eſt. Signa imbecillitatis retentricis ſu, quia ſine erectione virgæ ſemẽ egreditu ſi à conuulſione hoc malum proueniat, a erit erectio, &c.

Loci conſentientes de ſignis gonorrhϾ.

Auic. 20. cap. 3. Illã, in qua cauſa eſt ſp matis multitudo non ſequitur debilitas diminutio cum multitudine coitus, &c. illa quæ fit à tenuitate eius, cognoſcitur turmis ſpermatis præſentia. Et illa quæ propter acuitatem & mordicationẽ ei, ſentitur ipſa in egreſsione, &c. Lege A ſer. 11. ca. 33. & Gal. 6. de loc. aff. cap 5. &c.

De *cura gonorrhϾ.*

Similis erit huic cura, qualis in omni xu parari ſolet. primò cũ pauco cibo & p tu, & ſi à læſa retentrice gonorrhœa ori, cataplaſmatis, in ſeſsionibus adſtringen bus vtendũ, ex lentiſco, rubo, myrtho, ac tia, hyciſthide paratis. Si fiat à multitud ne ſeminis, euacuetur primũ, deinde ſpe ma exiccetur. Exiccant ſperma rad. nen pharis. 5. lactucæ, portulacæ, rutæ, agni, l eſt caſti, folia ſalicis, ciminũ, calamẽtũ, m

rh.

ia, euphorbium, item diaciminum, &c. Si
it à tenuitate ſpermatis, tēperetur cū ſty-
icis calefacientibus exiccando & craſsi-
em inducendo. Si à facultate expulſoria,
oc vtendum eſt frigidis & parumper ſtu
efacientibus, &c.

Loci conſentientes de cura gonorrhœæ.

Auic. lo. ci. c. 22. Minoretur cibus, fiat
uacuatio, & adminiſtrētur ea quæ exiccāt
perma, & minorant ipſum. Euacuatio te-
uitatis eius eſt cū eis quibus ineſt ſtyptici
as, & celefactio cū exiccatiuis permixta,
c. Vide illum fuſius. Aet. ſer. II. cap. 33. Pri
nùm in quiete & pauco cibo & aquæ potu
ffectos obſeruare oportet, cibi non facilè
orrumpātur, nec difficulter permutētur,
t reſiccandi vim habeāt, &c. B. Quòd ſint
n quiete, intelligendus eſt Aetius in pri-
io morbi tēpore: nam poſt hoc exercitiis
gros eſſe committendos ait Paul. quibus
otum corpus & affectæ partes firmentur.

Obſeruationes circa curam.

Cauendū eſt primùm, ne quum craſsitiē
enuitatis genituræ inducere quæras, ali-
uid in medicamentorū compoſitione ad-
atur, quod genituram adaugeat, &c.

Conferentia gonorrhœæ.

Cōferūt gonorrhœæ agnus, id eſt caſtus,

aqua frigida, calamentũ, camphora, laç-
præ cum melle potatũ, castoreũ cum suo
agni, casticoreũ, hæmatites lapis, eruca, la-
ctucæ semen, nymphea, portulaca, plum-
lamina, semen rutæ, ireos, diaprasium N-
colai, electuarium Sauo.

De prognosticis gonorrhææ.

Aet. ser. 11. ca. 33. Non solùm autem v-
ris, sed & mulierculis hoc malum accid-
& in fœminis ægrè tollitur, &c.

De priapismo.

Priapismus est genitalis mẽbri tenti-
in longum & latũ citra veneris appeten-
aucta, & denominatur à Priapo, quẽ tale
membrũ habuisse suapte natura finxeru-
homines. Sunt qui hanc affectionẽ Satyr-
sim nominẽt, à Satyro etiã priapo dicta n-
sed quũ Pau. distincta capita de satyriasi
& priapismo habeat, describatúrq; ab ip-
ἡ σατυριασις ἐστὶ παλμὸς τοῦ αἰδοίου, &c. fecit
rem à priapismo distinctã aliqualiter es-
dubitarem ob eorum causam, de qua infr-
fusius dicitur.

Loci consentientes de priapismo.

Gal. 6. de loc. aff. c. 5. Priapismus est, cùm
coles & in longitudine & circulo totus au-
getur, nullo stimulante ad libidinẽ deside-
rio, aut acquisito calore, vt quibusdam acc-
dit, qui supini decũbunt. Lege similẽ descr-
ptio

ionem iuxta Gal.9. de compos. med. per
c.capit.9. ibi, Priapismus est auctio pu-
ndi, &c.

De causis priapismi.

Causæ huius affectus sunt tres, prima ar
riarū ora immodicè patētia: secunda, va-
porosus spiritus in fistuloso neruo ortus:
rtia, est rei venereæ abstinentia. Ora arte
iarū patēt vel ob humorū vitia, vel ob fla-
iosum spiritū sine ordine & violēter eua
iatū: flatuosus verò spiritus fit ab humore
iscoso crassóque, cum caloris paucitate.
Abstintētia rei venereæ accidit ob seminis
etenti multitudinē, &c. Satyriasis, de qua
uperius mētionem fecimus, est assidua co
is palpitatio, quæ cū vasorū seminis inflā-
natione, interdū cum intentione accidere
olet: quæ si tantum à flatuoso spiritu fiat,
iullo modo à priapismo differre potest.

Loci consentientes de causis priapismi.

Gal.6. de loc. affec. ca. vlt. Fit priapismus
vel ob arteriarum ora immodicè patentia,
&c. Lege etiam Gal. in lib. de Tum. præter
naturam cap.15. ibi, Pudendorū tensiones
præter naturam quæ non desistūt, quidam
σατυριασμὸν, quidam πριαπισμὸν nuncu-
parunt. vide horum differentiam postea 6.
de loc. affect. capit. vlti. Vide etiam causas

flatuosi spiritus. 14. meth.ca.7. Item 6. de sympt.cau.cap.2 De satyriasi, vide Paul. de prima palpitatione locutũ. De secũda fit mentionẽ Aet. vnà cũ priapismo. Auic. 3. c.37. Causa propinqua tensionis est multudo ventositatis crassæ in partibus membrorum coitus aut materiæ vẽtosæ, in ipso morbo cõcauo, aut superueniens eis ex arteriis aut vasis spermatis.

De indicis priapismi.

Indicia per se sunt manifesta ex definitione data & ex infirmi relatione: lege tamen Gal. 14. meth. ca.5. In iis qui sic sunt affect. etiam inuitis pudendum arrigitur, quod vbi viderit quispiam, statim intelliget esse ex inflammationum genere, &c.

De cura priapismi.

Si causa fuerit materia flatum efficiens, tunc tres medendi intentiones insurgunt, prima regimen victus, secunda est euacuatio, tertia materiæ discussio & resolutio. Regimẽ fit attenuãs absq; manifesta caliditate. Euacuatio fiet vel per sanguinis missionem, vel per purgationẽ, tum per vomitum, tum per ea quæ per inferiora soluũt. Residuũ materiæ discutitur per frictiones crebras, per exercitium & balnea ex aquis digerentibus, & per ea quæ vnico verbo calefaciunt & exiccant. Sed interim

per

r initia si calidor materia fuerit, ea im-
menda quæ caloris proportioni respon-
ant, vt cum cerato rosaceo, infrigidante
aleni, cum lamina plumbi, &c. Digesta
ateria tunc ad dissoluentia accedendum
ne calefactione vehementi: si autem cum
momilla agno, id est, casto, &c.

Loci consentientes de cura priapismi.

Aet. ser. 2. cap. 32. loquens de regimine
quit, Hac affectione prehensos, inedia vs
ue ad tres dies adseruare conuenit, vten-
úmque esse cibis qui leniter attenuare va
ant citra manifestam caliditatem. &c.
idem ait Gal. 4. met. & cap. 8. & 9. de cō-
of. med. per loc. cap. 9. ibi, Palàm est non
portere membra ipsa calefacere sed refri
erare leniter per ceratū rosaceū, &c. Lege
tiam fusius in meth. cap. 8. ibi, Principiū
rationis cōmune est, vt totum corpus ea
uam ferre potest euacuatione euacuetur,
uacuatio fiet per missionem sanguinis,
c. lege eum fusius, & plura à me recitata
ntelliges, &c.

Obseruationes in cura.

Aet. ser. 2. cap 32. ait cauenda esse quæ-
unque vrinam citare possunt, & omnia
quæ venerem prouocare valeant. Auic.
fen. 20. cap. 39. Dimittat coitū omnino, &

cogitationem in eo, & confyderation & id quod mouet defyderium, nisi accide priapismus propter emissionem coit: nam tunc coitus est curatio &c.

Prohibentia satyriasim & venerem.

Prohibent satyriasim & venerem vit, allium, berbena, camphora, cicuta, catap mata, coriandrum, eruca, ruta, lactuca n- ta, fimus muris, & nymphea, salicis fol, portulaca, rosa, plumbum, stannum, nep ta, faba & diaolibanum Nic.

De prognosticis priapismi.

Aet. ser. 2. cap. 3 2. Cæterùm dolores c cõtingunt; quales tetanici habẽt, & hi q reliquis mẽbris distendũt, & ex præcipi hoc modo affecti pereũt, nisi confestim e auxiliũ feratur: quũ verò moriũtur, vẽt eorũ inflatur, & frigidũ exudãt, &c. Aui loc. cit. cap. 3 7. Et hoc accidens quando n curatur, peruenit ad tetanũ vasorum spei matis, & accidit apostema calidum cũ ec & interficit, &c.

Authores dissentientes circa Venerea.

1 Adserere, desyderiũ coitus esse tantùn ex cerebro ob virtutem imaginatiuam

2 Adserere, gonorrhœam esse passionen propriã pudẽdi & expultricis facultatis

Adser

Adſerere, coitum nec per ſe, nec per accidens valere in ægritudinibus cerebri pituitoſis.

Adſerere, ſatyriaſim eſſe morbum ridiculoſum potius quàm curandum.

Confutatio diſſentientium. circa Venerea.

Ad primum reſpondetur, quòd duplex deſyderium: alterum ſcilicet animale, quod in concupiſcentia inuenitur: alterum naturale, ex repletione ſpermatis, quã euacuare tentat natura. Primum vt quædã cõcupiſcentia à corde oritur, licet per cerebrũ poſtea perficiatur. Secũdum prouenit iecore, vnde Auic. Et deſyderium coitus ab hepate, &c. igitur non tantũ ex cerebro, ſed ex aliis etiã mẽbris principalibus.

Ad 2. dicitur, ꝙ iuxta Galeni placitum gonorrhœa ſit paſsio per ſe retentoriæ facultatis, & propria vaſorum ſeminalium, ſed per accidens expulſoriæ, & ſecundum apparentiam ipſius pudendi, & hoc affirmant Auic. & Sera. Non erit igitur proprius expultricis nec pudendi affectus, ſed per accidens.

Ad 3. inquit Auic. coitum maximè præſtare ad euacuationem & diuerſionem ſuperfluitatum, vnde in ileo morbo præſertim iuuat, quoniam cauſam ægritudinis,

quæ fit ob amorem, remouet, & parat
cadere in ægritudines phlegmaticas
eius multitudine liberat, si moderatus p
cipuè fuerit, &c.

Ad 4. Auic. Perducit hominē ad spasm
& tetanum vasorum spermatis, & inter-
cit. Vnde morbus hic valde timendus e
& non ridendus, vt aliqui adserunt, &c.

De suppressione menstruorum.

Menses sunt mulierum profluuia, à v
tiato humore dependētia, eóque dicti su
quòd singulo mense accidant. Tempus d
rationis menstruorum multis mulierib
est à primo vsque ad tertium diem nō p
cis à primo vsque ad quintum, aliis ad s
ptimum, & raro ad duodecimum acced
profluendo incipítque fluere à quartode
mo anno, paucis ante 13. aut 12. nec vlt
quinquagesimum fieri solet: imò à trigin
ta quinque annis præsertim obesis mulie
ribus solet cessare, &c.

*Loci consentientes de suppressio-
ne menstruorum.*

Gal. 6. de sympt. causis cap. 4. Mense
sunt deprauatæ per vterum fluxiones, qua
expurgato per hāc partem vniuerso corp
re fiunt. Pau. lib. 3. cap. 60. Mulierum plur
mis menses quartodecimo anno fluere in-
cipiunt, paucis ante 13. aut 12. plerisq; post

.erumpunt Haly. Abb.9.de paſſ.matri.la
tudinem inceptionis menſtruorum eſſe
iquit à quarto anno completo vſque ad
..& latitudinē deſinētiæ à 36.vſque ad 50.
hoc idem affirmant Auic.& Ariſt. 9. de
iimalibus & hoc intelligitur de vniuer-
li durationis tēpore. Particulare verò in-
pit à duobus diebus,& ſe extendit vſque
d ſeptem. Gal.5.apho. Tempus menſtrua-
onis durat à 3.die vſque ad 8. quòd ſi vl-
ra citrá que fluxerit,talem fluxum præter
aturam diximus,&c.

De cauſis ſuppreßionis menſtruorum,

Menſtrua ſupprimuntur vel per ſe affe-
to vtero,vel per conſenſum. Per ſe affici-
ır vterus vel ex duritie contracta, vel ex
enarum anguſtia, vel ratione facultatis
xpulſoriæ,quæ ob malam intemperiem
riri ſolet. Supprimuntur rurſus, obſtru-
tis vaſis, quæ ad vterum deſcendunt, &
oc vel ratione caloris deſiccantis, vel ob
opiam humorum craſſorum, vel ob ab-
ceſſum,vel carnem aditam. Siſtuntur etiā
nenſes,ſi ad alia loca ſanguis transfera-
ur,vel ob varia excretionum genera, &c.
Per conſenſum etiam ſupprimuntur, vel
atione hepatis ſanguinem non diſcernen
is, vel ratione obſtructionis totius cor-
poris,vel aliorum membrorum particula-

rium,&c.

Loci consentientes de causis suppressionis menstruorum.

Gal.6.de sympt.cau.ca.4. Suppressio causa menstruorum vel est durities vte, quæ vel illico ab origine contrahitur, post generationem: & hoc ratione vti affecti, qui ex venarum angustia, aut ex forum vteri compressione, quum immo cè corpus crassescit, aut ex intemperie vteri procedit. Detinentur etiã mẽses ob materiam ipsam, quũ crassum fuerit vel vissum quod euacuatur. Supprimuntur rursus obstructis ob huiuscemodi humores, vasis quæ ad vterum descendunt, vel ratione vniuersi corporis, &c. lege tu fusius Aet. se 16.ca.51. Sistuntur menses quibus sangu crassus est & viscosus, & quibus ad alia loca transfertur, velut per nares & seden Quin & sanguinẽ ex torace reiectantibus vel quibus per venæ sectionem multus extrahitur, &c. Lege de his causis Gal. aphor 5.cõment.57. Item Auic.fen.21.cap.25. ibi Menstrua retinentur aut propter causam propriam, aut communem, &c.

De signis suppreßionis menstruorum.

Suppressio menstruorum quæ fit à frigore, cognoscitur grauitate, somno, coloris albedine, pulsus raritate, copia vrinę, &

excret

cretione pituitosa. Que verò fit à calidi-
te, demonstratur ex inflatione ac exicca-
one vteri, vel ex his quæ vterũ radunt ac
ordent: quæ verò fit à siccitate, manifesta
r ex his quæ præterierunt, præsertim ex
tenuatione corporis & venarũ tenuita-
: quæ autem fit ab abscessibus vel carne
dita per obstetricem, cum signis abscef-
um cognoscitur. Similiter quæ fit à duri
e, vel à conceptione, per obstetricem vte-
ceruicem tangentem cognoscetur, &c.

*Loci consentientes de signis suppres-
sionis menstruorum.*

De signis lege Auic. 21. cap. 27. Illius quę
endet à frigore, signũ est grauitas som-
i & profundatio in ipso, & albedo colo-
s, viriditas venarum, & raritas pulsus, &
ultitudo vrinæ, & phlegmatica egestio,
reliqua. Lege eum vberius. Gal. 6. de loc.
ff. cap. de vteri aff. citat aphor. 39. lib. 5.
i, Si mulier quæ neque grauida est,
eque peperit, lac habet, menstrua huic
efecerunt, & ibi alia indicia suppres-
ionis ponit: nam inquit, Grauitas totum
orpus molestat. Item fastidiũ, vt nulla ad-
it cibi cupiditas, horror inæqualis. Quòd
i inæqualitas sine horrore euenerit, alie-
áque cupiat, iube quòd obstetrix vteri cer
icem tangat: nam dictum est ab Hippoc.
aphor.

aphor.5.aphor.34. Quibus os veteri d[illegible] est, his vteri os cõprimi est necessariũ: qu[illegible] si citra duritiem clausum sit, eam prægn[illegible] tem esse conijcies: quòd si clausum sit, cu[m] duritie, effectum esse vterũ portendit, &c. lege tu fusius. Lege etiam Aet. ser. 16. c[illegible] 54. ibi, Supprimũtur ex frigidiore tẽpe- tura, &c. Quod per excrementa corpo[ris] signa habere possimus, elice ex Gal. 6. [illegible] sympt. cau cap. 4. ibi, Talem semper refe[rt] speciem id quod excernitur, quale est [illegible] quod in animante redundat, &c.

De cura suppreßionis menstruorum.

Cura retentionis menstruorum duob[us] scopis indiget: primũ in remouenda cau[s]a, alterum in prouocandis menstruis. [Si] causa igitur fuerit vehementissimus calo[r] menstrua cohibens, tunc prouocare ea no[n] licet, quum sat sit ab hoc calore superflui tates absumi. Si verò in causa fuerint lon gæ ægritudines præcedentes cum imbeci litate virium, tunc nec prouocanda sunt quum corpus potius reficientibus quàm euacuantibus indigeat. Si verò causa fuerit materia pituitosa, tunc in medendo opus est, materiam, à qua menstrua corrumpun- tur, & à suo naturali ordine mutantur, pręparare, & præparatam euacuare. Præpara- tur crassa attenuando, & obstructa aperien do

cum oxymelle, ſy. biſantino de duabus
l. cum aquis fœniculi, apij, cuſcutæ. Eua-
atur cum his quæ humorem ſuperfluum
ucunt, vt cum aggarico, electuario indo,
phinicone, &c. & ſi qua mala fuerit in-
nperies relicta, tũc his remoueri debet,
æ ſtomachum & hepar roborant, quales
nt multæ confectiones, &c. Quòd ſi men
retineantur ab aliquo abſceſſu, curatur
ra apoſtematum, vt pluries dictum eſt. Si
uſa fuerit pinguedo, tunc adhibitis reſol
ntibus curabitur, cum exercitijs & ieiu-
is, &c. Si cauſa fuerit aliquod vlcus, tunc
ra erit impoſsibilis: & ſi quid curæ fue-
, tunc per regimen & frequentem venæ
ctionem fiet vt ſanguis per tenuem vi-
um & ſanguinis miſsionem, qui fluere
r inteſtina conſueuerat, diſcutiatur ac
acuetur. Prouocant deinceps menſtrua
coctum quinque rad. cum ſabina, pule-
o, calamento, mentaſtro, origano cũ ſyr.
duobus vel quinque rad. Prouocant va-
lter trochiſci de Razes, caſsia lignea,
ocus, cinnamomum, borax aurificum.
em balnea, frictiones & cucurbitulæ po-
itibus ac coxarum parti domeſticæ appli
cis, item ſaphenæ venæ inciſio, & peſſa-
a ex mercuriali & melanthio cum mu-
o in rara ſyndone, &c.

Loci

Loci consentientes de cura suppressionis menstruorum.

De cura lege Aet. ser. 16. cap. 53 ibi, Qu ob nimiam caliditatem non purgatur, ma maximè humectare oportet cũ balneis & vberiore ac humidiore cibo & potu, qu ob nimiam frigiditatem oppositam cu tionem exposcunt, &c. Gal. aph. 5. comm 36. Intentio sanationis est primùm ora narum adaperire, quæ ad vterũ pertinet, sanguinémque extenuare, deinde pur tionem adhibere: nam quando crassi e cuãtur humores, tales sanantur dispositi nes, &c. De prouocandis menstruis le aph. 28. lib. 5. ibi, Suffitus aromatũ mu bria ducit, sępius verò & ad alia vtilis ess nisi capitis facerent grauitatẽ, &c. B. Ve tatem nõ cõtinet apho. in omni mẽstruc suppressione: nã si detinẽtur menstrua o vteri inflãmationẽ, aut tẽsionẽ, aut ob al similes causas, nihil suffitus aromatũ pr dest, sed si sistũtur ratione sanguinis cras vel obstructionis vasorũ aut substãtię dẽ tatis, verũ est, ꝙ per aromatũ suffitus me ses euocãtur, quum crassa extenuat, obstr cta incidendo reserat, & obserata aperi Quæ verò sint aromata docet Ga. esse am mũ, cassiam, costũ, cinn. &c. vide Auic. 2 tra. 3 ca. 28. Vide etiam Arc. & Marc. Ca

Prouocantia menſtrua.

Prouocāt menſtrua abſinthium, acorus, ;aricus, agnus caſtus, alliū, aloës, amara-cum, amygdalæ amaræ, abrotanū, artemi-, aſſa, ciclamē, calamentum, chamedrys, amæpithys camomilla, cantarides, caſto um, centaurium, cinnamomum, cupreſ-s, cyperus, cucumer agreſtis, naucus, hele um, eupatorium, phaſeoli rub. lens ſylue is, galbanum ammoniacum, iris lupini, aiorana; cuſcutæ, laurus, laudanum, mar-bium, meliſſa, mentaſtrum. matricaria, ercurialis, myrrha, naſturtium, ouum a-tis, origanum, ozimum, papauer, rub. pa naca, peonia, peucedanum, pulegium, ra-anus, roſmarinus, rubea tinctarum, ru-ſambucus, ſaluia ſaturegia, ſauina, ſer-llum, ſinapis ſcamonium, ſcilla, ſpica, vr-a, vſnea. Compoſita ſunt diacalamentū, atrion, pipereon, diaphraſium, troc. de yrrha, theriaca magna, triphera magna, lulæ fœtidæ de ſerapino.

De prognoſticis ſuppreſsionis menſtruorum.

Aet. ſer. 16. cap. 52. Suppreſsis menſtruis nguinis reiectationis ac ſyderationis pe iculū imminet, &c. lege nōnulla etiā iux- Gal. 6. de loc. affe. cap. 4. Quæ intelligi m poſſunt de menſtruis quā de retēto ſe-

mine

mine. Auic.21.tra.3.cap.26. Suppressis e[illegible] sibus ei cui virtus ad excernendum e[illegible]sto- tens, assimilatur vtris, & multiplicatur[illegible] pilli, & nascitur ei veluti barba. Quare [illegible] gitur forma eius & incrassatur, deinde[illegible] ritur, & interdum prouenit ante mort[illegible] ad dispositionem, cum qua non est poss[illegible] le vt prouocentur menstrua. Hippoc.ap[illegible] 5.aphor.34. Menstruis deficientibus [illegible] guis ex naribus fluens, bonum. Et aph[illegible] 57.eiusdem, Si menstrua plura fiant, a[illegible] dunt morbi: & si non fiant, ex vtero mo[illegible] contingunt. B. Quasi dixerit, si menst[illegible] detinentur, necesse est processũ tempo[illegible] ipsum vterum pati: lege Gal.comment.[illegible] aphor. 5.aphor.61. Si mulieri cessent pur[illegible] tiones, neque febris neque rigor superu[illegible] niat, & fastidia accidant, iudica ipsam [illegible] vtero habere.

De mensium profluuio & eius causis.

Duplicem hic affectus habet causam, v[illegible] ab vtero vnde emanat, vel ab ipso humo[illegible] fluẽte. Prima fit aut ab vteri imbecillitat[illegible] aut ab eius venarũ apertione aut à quop[illegible] vlcere corrodẽte vel scissura. 2. bifariã fi[illegible] ri cõtingit, vel ab ipsius sanguinis quant[illegible] tate vel qualitate. Quantitate vel cau[illegible] repletionis nimium corpus aggrauãtis

vnd

ide fit euacuatio,quæ vel naturalis vel nō
aturalis erit. Naturalis, quum à natura
a fiat,vt ſuperfluum tantummodo expel-
tur:non naturalis,quum ob ſuam multi-
idinem & dominium immodicè profluat:
ualitate, vel cauſa caliditatis ſanguinis
el tenuitatis.Interdum etiam ſuperfluunt
nenſtrua cauſa abortiui fœtus,vel ob par-
is grandiores,&c.

*Loci conſentientes de cauſis pro-
fluuij menſtruorum.*

Gale.Aphor.5.comm.57. Fit immodica
nenſtruorum euacuatio,ſi ora vaſorũ quæ
d vterum pertingunt, vltra modum ape-
iantur, aut ſi ſanguis vel calidior vel te-
uior fiat,aut ſua multitudine modum na-
uræ conuenientem excedat, aut totũ cor-
us aggrauet,&c.Lege etiam Auic.21.tra.
.cap.2.ibi,Superfluitates quandoque fiunt
ecundum ſemitam ægritudinis, aut pro-
ter diſpoſitionem in matrice,aut propter
ius debilitatem, aut malitiam comple-
ionis, aut propter vlcera & corroſiones,
&c. Lege etiam Paul.lib.3.ibi, Fit etiam
ob partes grandiores & crebrò ob abortiui
fœtus cauſam,&c.

De ſignis profluuij menſtruorum.

Signa menſtrui ab imbecillitate vteri,
aut ab apertione venarum prouenientis

erunt,si sanguis exierit purus, nullũ dolorem inferens ab vlcere, si profluat paulatim,& maximo cũ dolore prodeat. Consyderentur tamen & quantitas ipsius fluentis sanguinis,& modus delationis:nã amplioribus vasis ruptis magna sanguinis copia statim profluit,minoribus verò nõ itidem. Signa ex quãtitate sanguinis nimium corpus replentis sunt.Signa repletionis,vt venarũ latitudo,exuberans faciei & corporis repletio,quę interdum cũdolore est.Signa, quando fit à mala qualitate,sunt,caliditas, tenuitas, acrimonia & color prauus.Signa immoderatæ euacuationis sunt color fœdus,pedes tumescunt,concoctio vitiatur,& prosternitur corporis robur,&c.

Loci consentientes de signis profluuij menstruorum.

Auic.21.tra.3.cap.3. Factam à debilitate matricis & apertione venarum significat exitus sanguinis puri nõ dolorem faciens, &c.Lege eum fusius.Gal.6.de loc.aff.ca.4. Quũ immodicè euacuantur, sequitur color fœdus, pedes molli tumore attollũtur, corporis robur prosternitur,ciborum tum concoctio,tum cupiditas vitiatur,atque in totum omnia quotquot immoderatam sanguinis euacuationem siue ex hæmorrhoide,siue alio quopiam sanguinis fluore euenient

nientem ſequi cõſueuerunt, accidentia huiuſcemodi fœminas infeſtant, &c. Lege Arcul. & Aet.

De cura profluuij menſtruorum.

In ſuperfluo menſium fluxu binæ requiruntur intentiones, quarũ altera in remouenda fluxus cauſa conſiſtit: altera in retinendo fluxum: verùm in praxi vltimum quod eſt in intentione, primum eſſe debet in exequutione. Si igitur cauſa multitudinis ſanguinis menſtrua ſuperfluxerint, tũc ſectione venæ, & victu tenui, qui ſanguinem non adaugeat, ſuccurrendum. Si verò cõtinui ac calidi ſanguinis fluxus accidat, tunc ſanguis cum ſyr. roſ. de granatis, de ſuc. acet. cũ aquis acetoſæ, portulacæ, plantaginis alteretur: & ſi quid bilis ſecum admixtum ſit, euacuetur cum myrobalanis, caſsia & rheub. Deinde ſanguinis diſcraſia cum diarrhodone, triaſandalis, vel cũ epithemate ex aqua roſ. plantaginis & vnctionibus frigidis remoueatur. Si vaſorum apertio in cauſa ſit, per obturationem, & ruptura per conglutinationem, & eroſio per renutritionem curabuntur. Si cauſa fuerit vteri imbecillitas, per aromata ſtyptica, quæ ſua proprietate roborant, curabitur: ſi cauſa fuerit vlcus, tunc opus ſunt duæ intentiones, abſterſio ſcilicet

& conglutinatio,&c. Et hæc de prima intentione. Secunda, intentio est sanguinis cohibitio, quæ duobus mediis perfici potest: primo diuersione, vt sanguinẽ ad alias partes reuocemus: secundo cohibitione, restringẽdo & viã intercipiendo per quam sanguis debet fluere. Diuersio igitur fit per sectionem venæ hepaticæ vel basilicæ, aut per impositionem cucurbitularum in manibus ante cibũ, vel sub brachiis cũ vehementi frictione. Interceptio viarum per quas sanguis fluit tum intrinsecè tum extrinsecè fieri potest: intrinsecè cum syr. frigidis stypticis, qualis est syr. rosс. myrtinus de portulaca, cum aquis plantagin. solatri, acetosæ, quibus adiici potest troch. de charabe, de terra sigillata, de spodio, & semine acetosæ, item pilulis corallorum rub lapidis hæmatitis, electuar. de scoria ferri & triphera ex arte phemonis, &c. Valent etiam in hoc casu nascalia ex coto in suc. plang. immerso cũ bolo armenio sanguine draconis, &c. Item balnea & inunctiones ex rebus stypticis, vt ex rosis corticum granatorum, gallis, balaustiis, acatia, hypocysthide, &c. Quæ omnia quũ nihil profecerint, ad narcotica, considerata primùm virtute, refugiendum, qualis est athanasia Nic. & phylonium.

Lo

Loci consentientes de cura.

De cura lege Auicen.21.tra.3.cap.4.ibi,
acta à multitudine aggrauante corpus,
&c.Si fiat à bile,euacuetur cum myrobala-
nis,in quibus est virtus styptica:si ab vteri
imbecillitate,dentur aromata,&c.Gale.7.
de compos.med.per loc.cap.4.Osculi vaso-
rum apertio per obturationem,& ruptura
per conglutinationẽ, & erosio per renutri-
tionẽ curatur,&c.Et meth.5.ca.4.& 5.Exi-
stimanda est profusionis quantitas: nam si
perruptum vas aliquod magnũ est,aut ve-
hementer reclusum hiat, vtique adstrin-
gentibus medicinis opus est, veluti balau-
stio, hypocystide,omphacio, acatia,gallis
immaturis & malicorio. Sin vel exiguum
vas est perruptũ, & nõ multus profluit san-
guis,tunc aloë,& manna,& pini cortex,&
Lematum sigillum, lapis hæmatites, &
alia similia ex austero vino nigro vtilia
medicamenta.Vide etiam de cucurbitulis
ad mamillas applicandis meth.13.cap.19.
ibi,Sic nanque ad mamillas cucurbitulas
imponimus, quum sanguis ex vtero pro-
fluit.Itidem meth.5.cap.3.Hippo.Aphor.5.
Aph.50.Mulieri si vis menstrua cohibere,
cucurbitulam quàm maximam ad mam-
mas appone, &c. De regimine victus le-
ge Aet.ser.16.cap.64.ibi, Imperandum est

vnius aut alterius diei ieiunium,&c.Le
etiam Auic.fen.21.cap.4.ibi, Cibetur ie
cum eis quæ ſunt vitelli ouorum,&c.

Siſtentia ac ſupprimentia menſtrua.

Siſtunt ac ſupprimunt menſtrua acai, acetoſa, alumen,aizoon, aqua alumino, balauſtia,barba hirci,bolus armenius,la ctæ piſantiæ ſuffumigium,caſtanearũ cortices,cauda equina,cornu cerui vſtum, cuta,citonia,coagula, cõſolida,coralli,coriandrũ, lapis hæmatites, hepatica,vinu extinctionis ferri, fimus capræ,gallæ immaturæ,gypſum,gumi arab.glandes,granatorum cort.& flores hyoſciami, charbe,lapis iaſpis,lentes,lentiſcus lycium,ſemen mãdragoræ,margaritæ,maſtix,menta,millefolium,myrrha,myrthus,frondes mori,mumia, nymphea,olibanum, oliua polygoniũ, portulaca, cortices interiores quercus & vlmi,rota,rubri,ſanguis draconis,ſiliquæ Aegyptiæ comeſtæ, ſolatrũ, ſumach,ſcoria ferri,vernix, ſpodiũ,ſpica inda,virga paſtoris,flores vitis agreſtis, hypocyſthidis ſuccus,peunidi acerbi & agreſtis.Compoſ.ſunt conf.alchechengi Auic 1.5.cõfectio ſcoriæ. Auic.3.5.diaolibanum Nic.phyloniũ Perſicum Meſ.ſyr.de myrtho,de portulaca, theodoricon magnum

iphera minor fœnonis,Mes.Troc.de ter sigillata,de charabe, de spodio,de chi-ta,athanasia Haly.6.ant.&c.

De prognosticis suppressionis menstruorum.

Hipp.Aph.5.Aph.56. In fluxu muliebri conuulsio & animi defectus aduenerit, alũ.B.Nam adomnem immodicam eua-iationem, tanquã casus cõmunis, animi efectus accidere solet. Vnde Gal.meth.5. ip.5.Profluere prohibetur ob animi deli-iium,quod sæpius accidere solet, &c. Et ph.5.Aph.57.Si menstrua plura fiant, ac-dunt morbi:& si nõ fiant,ex vtero morbi ontingunt.Auic.21.ca.2.Et illud est dete-ius, quod ex cõplexionis malitia oritur. t quũ superfluit sanguinisfluxus,sequitur ebilitas appetitus & digestionis,aut ex-emitatum inflatio, & coloris malitia,& iterdum perducit ad hydropem,&c.

De doloribus iuncturarum, siue articulari morbo & podagra.

Dolor iuncturarũ est tristis sensatio ea-um à mala intẽperie, vel à soluta cõtinui-ate eis accidẽte proueniens.Cuius species unt arthritis, podagra, ischias, gonagra chiragra. Morbus igitur articularis, quem Græci ἀρϑρῖτιν vocant,est defluxus humorum ad artus siue iuncturas pedum

ac manum, cum dolore & tumore. Podagra est pedum affectio, ab humore calido vel frigido, dolorem inferens, etiā neruis patientibus. Ischias est coxarū dolor diuturnus ac difficilis, à materia fluente [illegible] vertebras ischiæ, & ligamenta, vsque ad poplites & suras. Gonagra est inflammatio genuum cum intenso dolore. Chiragra est manuum dolor, à materia in neruis & tendonibus manuum contenta.

Loci consentientes de dolo. &c.

Gale. lib. fen. med. Arthritis morbus est inflammatio articulis accidens, quæ magnum dolorem neruis patientibus adfert. Et Apho. 6. comm. 49. Podagra est inflammatio pedum à fluxione humorū causata. Paul. lib. 3. cap. 77. Coxendix est dolor à natibus inguinibúsque ad genua vsq;, in plurimis autem ad summum pedem pertingens. Auic. cap. de dolo. iunct. Sciatica est dolor, qui incipit à iunctura anchæ, & descendit retro ad coxam, & quādoque extenditur vsque ad genu & ad calcaneum, &c.

De causis articularis morbi.

Causæ efficientes vel sunt extrinsecæ vel intrinsecæ. Extrinsecæ sunt casus, percussio, propulsus, vel luxatio, labor intempestiuus, potio frigida insueta, nauseatiua satietas, nimia repletio, & omne quod bonā

digest

gestionẽ impedit, & superfluitates mul-
plicat. Item consuetarum euacuationum
tentio, item mœrores, curæ, & reliqua
nimi pathemata. Causæ intrinsecæ sunt
el ex parte membri suscipientis, vel ex
arte fluentis materiæ. Causa instrumẽta-
s est dilatatio meatuum naturaliũ acci-
entalis, quæ fit vel propter membri imbe
illitatem, aut propter eius malam intem-
eriem. Rursus imbecillitas membri vel
rit à sui origine, vel propter caloris vehe-
nentiã, aut propter motũ, vel dolores, vel
ausas extrinsecas. Causa materialis maio-
i ex parte erit pituita, sæpe sanguis, rarò
ilis, rarissimè omnium atra bilis, &c.

*Loci consentientes de causis arti-
cularis morbi.*

Paul. lib. 3. ca. 78. Cæterùm hoc mali fre-
quenter antecedit improbus labor, vehe-
nens ambulatio, equitatus creber, vsus
Veneris intẽpestiuus, insueta frigidæ po-
io, &c. Lege eum fusius, & plura inuenies.
Lege etiã Auic. 22. cap. de dol. iuncturarũ,
ibi, Et de causis eius sunt cibi generantes,
&c. & paucitas digestionis, quies & demis-
sio exercitij, coitus plurimus, frequentia
ebrietatis, & retentio euacuationũ, &c. Le-
ge locum vberius. Lege etiã Gal. 6. Aphor.
comment. 28. vbi causam enumerat, quòd

multi idcirco laborant,quia patres & at
habuere podagricos,in quibus ſemen e
vitiatũ, atque ideo natis vehementiore
fecerunt partiũ imbecillitatem:vbi etia
inquit, quòd neceſſe eſt pedes eſſe natu
imbecilliores, ſi quis podagra corripi d
beat,&c.

De ſignis articularis morbi.

Signa cauſarum extrinſecarũ habent ex relatione infirmi.Signa intẽperiei ſi plicis ſunt, quòd dolor eius eſt ſine grau tate, inflatione, & coloris alteratione. S gna intemperiei cum materia ſunt,grau tas,tumor,quorũ abſentia nõ ſemper ſig ficat materiæ priuationem, quũ fieri po ſit vt materia in profundo deliteſcat.Ite permutatio caloris,loci & doloris materi indicant flatuoſam vel humoralem.Sign particularis cauſæ ſumuntur à iuuantibu & nocentibus,itẽ ex calorę loci, & ex pulſu,& ab egredientibus,& ex hora doloris, & ex additione eius & repletione.Item ex ætate,conſuetudine,& ex regimine præcedente.Signa ſanguinis ſunt, quia rubeſcit locus niſi in profundo lateat, adeſt tenſio, pulſatio,grauitas, regimẽ ſanguinẽ adaugens, & diſpoſitio corporis ſanguinea.Signa bilis ſunt,calor intenſus,nulla grauitas, paucitas rubedinis, dolor eſt ſuperficialis,

alis,mordicās,vrina rubea,pulſus velox,
mperies bilioſa, regimen bilem gene-
ans.Signa pituitę,color albus,liuidus,do-
or grauans,remiſſus,tumor magnus cum
ollitie,nō ſentitur calor,vrina alba,tem-
eries pituitoſa, regimen pituitam gene-
ans, & ætas ſenectutis.Signa melancho-
æ ſunt,dolor remiſſus,profundus, tumor
aruus cum duritie,vrina remiſſa, tenuis
abitudo extenuata, regimen præceſsit
nelancolicum.

Loci conſentientes de ſignis.

Auic.22.tra.3.cap.de ſig.dolorum iunct.
Complexio ſimplex ſit parumper rarò, &
it in ea dolor ſine grauedine abſque infla-
ione,& non eſt alteratio coloris,&c.De ſi-
gnis humorum lege Paulum lib.3.cap.78.
bi,Deprehendi facilè humorum noxam
nferentium diſcrimina poſſe,tum ſuis co-
oribus,tum his quæ ſuperueniunt,&c.Le-
ge eum fuſius etiā de particularibus cau-
ſarum ſignis.Lege etiam Razen in lib.de
iuncturis,& plura intelliges,&c.

De cura articularis morbi.

Pro cura articularis morbi ſiue podagra
quatuor opus ſunt intentiones : prima erit
auerſio,quę fiet ſanguine peccante,cum ſe-
ctione venæ per rectā diametrum:aut cum
euacuatione,minuēdo materiā,ſicuti cum
pilulis

pilulis de hermodactylis minoribus cu
rheubarb. aut cum vomitu. Secunda est
moris siue calidi, siue frigidi digestio, q
fit stypticis frigidis in causa calida, vt cu
sy. ros. de granatis cum aquis plantagin
acetosæ, &c. Et in causa frigida, cum rh
domelle, deinde cum sy. de stechadæ, cu
aquis betonicæ, absinthij & saluiæ perfi-
tur. Tertia intentio est præparati humor
omnimodo euacuatio, vnde in causa cali
conueniunt pilulę de herb. min. cum rhe
in frigida pilulæ de hermamai. &c. Qua
ta est doloris prohibitio, quæ fieri potest
causa calida cum repercutientibus anod
nis, qualis est casia cum oleo ros. dissolut
vel cum aqua solatri & ros. vel cum medu
la panis in lacte cum vitello oui. Sed si flu
xerit omnino materia, tunc anodina simp
citer conueniũt, sicuti camomilla, anethi
mellilotum, fœnugręcum, &c. Vltimo cu
his quę resoluunt & emolliũt procedẽdum
sicut cum oleo camomillę & stercore vacc
no, aut cum balneo ex vino & rebus stypti
cis, &c. Cibaria in causa calida sint frigid
& humida, vt ptisana hordeacea, cũ zucha
ro, cucurbita, attriplices, cucumeres, & si
milia. Vitentur dulcia, acria & salsa: itẽ ca
nes & vina. In causa frigida vict⁹ sit tenuis,
& pro potu sit hydromel. Itidem curatur a
dixi

xi iſchias: verùm quum in profundo ma-
ria lateat, repellentibus in principio non
imur, &c.

Loci conſentientes de cura articul. morbi.

De prima intentione loquitur Auic. 22.
tp. de cur. dolo. iunct. ibi, Cùm autem cau-
 in eis eſt cũ materia, tunc opus vt prohi-
eatur quod effunditur per attractionem
d contrarium, & per minorationem, &c.
n cauſa ſanguinea opus vt adminiſtres
hlebotomiam ex parte contraria, deinde
dminiſtres vomitum, &c. Paul. In quibus
anguineus humor redundat, protinus ſan-
guis mitti debet, qui tamẽ in pituitoſis vel
trabilariis non eſt detrahendus, &c. Razes
n lib. de iunct. Incipimus minuere ex late
re oppoſito, propter duo cõmoda: quorum
vnum eſt declinare materiam à ſuo loco, al
terum eſt retardare curſum materię ad lo-
cũ doloris. Et in lib. diuiſ. Opus vt non pro-
lõgetur phlebotomia in ſanguinea, ſed fiat
cum incipit dolor & pulſatio, &c. Vide de
his etiã Haly. Abbatẽ, Arcul. Mar. Cat. &c.
Gal. aphor. 6. comment. 28. Non influet hu-
mor, ſi omnino vacans ſuperfluitatibus cor
pus extiterit: erit enim vacans, ſi mediocri
vtatur exercitio, & bene cibum concoxe-
rit: vnde & deſidiæ & crapulæ eis nocent,
&c. Lege de dis cibis Razem loc. citat. ibi,
Diæta

Diæta ſit frigida & humida, ſicut aqua [illegible] dei, & curcubita, & cucumeres &c. Leg[illegible] tiam Alexād. ibi, Vitētur dulcia, acuta, [illegible]ctuoſa, ſalſa, &c.

Obſeruationes in euacuatione.

Mar. Cat. inquit, ꝙ in euacuādo pitu[illegible] nō debemus tātùm phlegmagogis vti, [illegible] etiā cholagogis, quum pituita ſemper b[illegible] admixta ſit, alioquin ex ſe nō flueret. Sc[illegible] dò, quòd euacuātibus debemus ſtyptica [illegible] miſcere, quia conſtringendo vias, prohib[illegible] materiæ fluxum. Tertiò, quòd à princip[illegible] cū vehementi pharmaco non eſt euacua[illegible] dum, quia tunc tenue egrederetur, & qu[illegible] eſſet craſſum, remaneret, &c.

Obſeruationes circa digeſtionem.

Sera. ſuper 9. alm. Digeſtiuū materiæ f[illegible] gidæ debet eſſe calidū ſtypticū, dū mater[illegible] fluit: ſed in materia fluxa debet eſſe ſubt[illegible] liatiuū & inciſiuū. Mar. Cat. Digeſtiua no[illegible] debēt eſſe valde aperientia, nec quæ nerui[illegible] & iuncturis noceant, ſicut oxymel.

Obſeruationes circa repercuſsionem.

Gilbertus, Vti debemus repercuſsiuis [illegible] donec eſſet dolor & apoſtematis pulſatio, & tūc ceſſabimus ab eis: quoniā ſi vlterius v[illegible] fuerimus, ingroſſabitur materia, & reddetur difficilis diſſolutionis. Auic. Repercuſſio non oportet vt fiat materia exiſtente

fortis

ortis effuſionis plurimæ reſumptionis:nã
materiam inobedientem facit,& dolor ac-
cidit magnus.

Obſeruationes circa reſoluentia.

Haly Abb. in ſua praxi,Non oportet vti medicaminibus calefaciẽtibus & ſubtiliã-tibus,niſi poſt digeſtionem & corporis pur gationem:quoniã ſi aliter fiat, tunc humor induritur & indureſcit, & difficilis fit ſana-tionis. Auic.Non oportet vt approximent reſolutiua fortia in principio rei ante eua-cuationem, quoniam faciũt euenire mate-rias plurimas,deinde reſoluunt ſubtile ea-rum, & inſpiſſant reſiduum, & retinent ipſum,& hoc in materia viſcoſa & melan-cholica.

Obſeruationes circa motum.

Alex.Tra.Non ſuperabundantem ſequã-tur motũ,quoniã nocet,ſed vtantur eo pau-latim abſque labore, quoniã motus gene-rat bilẽ rubeã,& eam attrahit ad articulos. Razes in lib: de iunct.Caueant ab ambula-tione, equitatione,balneis,retẽtione vrinę & egeſtionis.

Conferentia doloribus iun-ctorarum.

Conferunt doloribus iunctuarum reſol-uẽda quædã ac liquefacienda materiã con-denſatã,vt crocus,mellilotũ,aniſum,aloes,
maſtix,

maſtix, iris, ſtechas arab. Quædam cra-
tiem attenuando, & ex profundo attrahen-
do, ſicut caricæ, mel, lentiſcus, abrotanum,
apium ſylueſtre, calamentum, ariſtolochia
ruta cum melle, vrtica naſturtiũ, gummi
tæ ſylueſtris, ammnoniacum, galbanum,
euphorbium, reſina terebenthina, coſtus
caſtoreum. Quædam attrahendo & veſica-
do, vt cepæ, alliũ, lac, ficus, anacardi, ſal,
cortex, nouum atramentum, fermentum.
Quædam vrendo & vlcerando, vt atramen-
tum, vitriolũ, ſtaphiſagria, fermẽtũ, ſcilla,
vernix pini, thapſia, cantharides. Quædam
penetrando in profundũ, vt aqua vitæ, oleũ
terebenthinæ, oleũ philoſophorum. Quæ-
dam leniendo & molificando, vt adeps ana-
tis, anſeris, vulpis, leonis, vrſi, medullæ c-
riũ vituli, cerui, aſini, æſypus, mucilago, ſe-
men lini, fœnugræci, althœæ, oleũ vulpi-
coſtinũ, liliorũ, de caſtoreo, de ſinapi, de n-
ce Rom. cum ſtorace & aſſa. Quedã euaci-
do, vt pilulæ fœtidæ, aggregatiuæ de he-
modactylis, de ſerapino, de oppopona-
Meſu, pilulæ arteticæ Nico. pilulæ mag-
ſtrales, confectio de turbit, &c.

De prognoſticis articularis morbi.

Hippo. aphor. 2. aphor. 46. Duobus dolo-
ribus ſimul eundem locũ infeſtãtibus vehe-
mẽtior alterũ obſcurat. Et aphor. 4. aph. 2-

No-

Nõ febricitantib⁹ si tormina acciderint, & genuũ grauatas, & lũborũ dolor, purgari inferius oportere significatur. Et aphor. 4. ca. 1. Lassitudinẽ habentibus in febribus circa articulos & maxillas potissimũ abscessus fiũt. Et aph. 4. aph. 33 Sed si ante morbũ aliqua parte doluerint, hic morbus firmatur. Et aphor. 4. aphor. 44. Quib⁹ febres lõgæ, iis tubercula vel dolores in articulis fiunt. Et aphor. 4. aphor. 45. Quibus tubercula vel in articulis labores fiunt, ij pluribus vtũtur cibis. Et aphor. 6. aphor. 22. Quicunque dolores ex dorso ad cubitũ descendunt, venæ sectio soluit. Et aphor. 6. aphor. 28. Eunuchi neque podagra laborant, neq; calui fiunt. Et aphoris. 29. eiusdem, Mulier podagra non laborat, nisi menstrua defecerint. Et aphor. 30. eiusdẽ, Puer podagra non laborat ante vsum venereorũ. Et aphor. 49. eiusdem, Quicunq; morbi podagrici fiũt, hi sedata in quadraginta diebus inflammatione finiũt. Et aphor. 55. eiusdem, Dolores podagrici vere & autummo magna ex parte mouentur. Et aphor. 6. aphor. 59. Quibuscunque à coxẽdicum dolore diuturno molestatis excidit coxa, & rursus incidit, his maiores superueniunt. Et aphor. 60. eiusdẽ, Quibuscunque à coxendicũ dolore diuturno molestatis excidit coxa, his crus tabe-

ſcit,& claudicant,ſi non vrantur. Auicē. lo
cit. Et humores crudi quum retinentur
corpore, nec euacuantur per egeſtion
vel vrinam, nec per artem, non eſt long
quum quin currere faciant dolores iunc
rarum. 2. Et aptiores ad hoc, vt in eis mu
plicentur iſta, ſunt ſenes, & habentes æg
tudines chronicas, & conualeſcentes quu
nō reguntur cū rectificatione. 3. Et aptio
tempora ad dolores iuncturarum ſunt v
propter motum ſanguinis & humorum:
autumnus, propter malitiam humorum
digeſtionis. 4. Et cùm ſucurritur dolo
bus iuncturarum, in primis quando app
rent, fit eorum cura facilis. 5. Quòd ſi co
firmentur, & conſueſcant propriè illis q
generati ſunt, & humoribus diuerſis no
curantur. 6. Et quando apparent varices i
habentibus dolores iuncturarum & poda
gram, eſt eorum ſanatio per eas. 7. Et dici
tur qui habet dolorem anchæ, & apparet i
coxa eius rubedo vehemens triū digitorū
non faciēs ei dolorē, & accidit ei in ea pru-
ritus vehemēs, & deſiderat olera, morietur
in 25. die. 8. Et omne membrū in quo eſt do
lor iuncturarū macreſcit & extenuatur. 9.
Et dolores iuncturarū præter ſciaticā & po
dagrā, quū curantur & eradicātur eorū ma
teriæ, nō redeunt velociter. Razes. 12. com.

Deterior

terior iuncturarũ dolor erit, quando accit ei, cuius pater vel auus illo laborauerit. Auic. Sunt ægritudines quæ hæreditãriæ. Razes in lib. prog. Dolor iuncturarũ in iuuentute breuè fore vitã significat, & qui fit in superiorib⁹, sunt satis deteriores, &c.

Authores erronei dissentientes circa articulares morbos.

Adserere, in principio morbi articularis semper esse repellendum.

Adserere, articulares morbos ad saniẽ posse terminari.

Adserere, venæ sectionem ex pede primùm & nõ ex manu esse cõmittendam.

Confutatio dissentientium circa articulares morbos.

Ad primum respondet Auic. cap. de cur. pi. quòd repercussiua & fortiter styptica sint in hoc casu multùm suspecta, quoniã materiam in loco profundo incutiunt, & nocent nocumento vehementi, & demum difficilis eius resolutio.

Ad secũdum, Razes in diuis. inquit, hoc esse eis proprium, quòd per saniem non terminantur.

Ad tertium, Auic. loc. cit. Et non fiat primùm phlebotomia ex pede, nisi post phlebotomiam in manu, materia sit valde pauca, &c.

IOANNIS BACCHANELLI Regienſis, De conſenſu Medicorum in curandis febribus,

Lib. IIII.

Febris quid ſit, & vnde dicatur.

EBRIS, quæ à feritate ve feruore dicitur, eſt calor p ternaturalis accenſus in c de & arteriis, ad alia me bra diffuſus, naturalibus ctionibus incommodãs. Qui calor dupl eſt, alter natiuus & genuinus, alter ve acquiſitiuus ac ſpurius, qui ſi per totum c pus diffundatur, febrẽ efficit: ſi minus, la ſitudinem inducit.

Loci conſentientes de febre.

Alexand. lib. 5. capi. 1. Febris nil aliud e quàm immodicè auctus feruor, accenſu præter naturam in corde & arteriis, qu ſecundum naturam ignis cor poſsiden corpori vniuerſo dominatur. Galenus. 2 de mort. cau. capit. 2. πυρετός ἐστι τοῦ παντὸ ζώου θερμότης τὶς ἄμετρος οὖσα, id eſt, febris eſt totius animantis immodicus calor.

Et

1.aphor. Febris est conuersio natiuæ caliditatis ad igneam. Et 3.de differ.mor.c.5. ...i calor totum corpus infestat, febris nominatur: si verò per totum corpus non diffundatur, lassitudo dicitur. Auic. 4.causa, ...p. 1. Febris est calor extraneus accensus ...corde, & procedens ab eo, mediante sanguine & spiritu per venas & arterias ad totum corpus, & inflammatur inflammatio... quæ nocet operationibus naturalibus. ...l.de difficul.respi.cap.21. Duplex est caloris genus, alterum genuinum & corpori innatum, alterum acquisititiũ ac spurium.

Obiectio.

Erúntne bini calores distincti, an vnus ... idẽ calor naturalis & extraneus? Quòd bini distincti sint, videtur: nam naturalis temperatus est, vt in 2.de sa.nat.& in com. ...phor. Qui crescunt plurimum habent caloris innati: sed in 1. aphor. est mutatus ad igneum, vt in definitione superiùs allata.

Responsio.

Dicimus vnũ & eundem calorẽ esse quò ad substantiã, sed esse diuersos calores quò ad fundamentũ: nam aliter fundatur naturalis, quàm præternaturalis, &c. Nota etiã quòd febris est morbus calidus & siccus, calidus ἐνεργείᾳ, siccus verò potestate: nam febris si in superflua humiditate accenda-

tur,non actu sicca dicetur,sed facultat[e]

De febrium diuisione.

Febriũ aliquæ sunt substantiales, ali[æ] accidentales. Substantiales sumũtur à [ma]teria,à modo motus,à quãtitate. A mat[eria] vel erũt mẽbra continentia , ex quibus e[]ctica,aut humores, vnde putrida,aut ὁρμ[ῶν]τα,id est agitãtia,siue impellentia,vt sp[iri]tus , à quibus ephemera prouenit. A m[odo] motus,quũ τρόπος κινήσεως sit ratio mot⁹ [quo] calor mouetur. A quãtitate, id est, à rem[is]sione & intẽtione illius caloris. Febres [ac]cidentales dicũtur quæcũque oppilation[es] & inflãmationes siue alios abscessus seq[uun]tur,& nõ sunt per se ægritudines sicut al[iæ]. Sumuntur etiam accidentales à calore,[] mordaces,mites:aut à colore,vt pallidæ,[li]uidæ. Febriũ aliæ sunt breues, aliæ long[æ]: aliquæ salubres,aliquæ insalubres:aliæ i[n]terpolatæ , aliæ continuæ: & harum aliqu[æ] sunt simplices, aliquæ cõpositæ.Rursus i[n]terpolatarũ tres sunt, quotidiana,tertian[a] quartana. Continuarũ quæ à flaua bile pro[]ueniũt,duæ sunt species: altera synoche di[]cta, altera sortito generis nomine cõtinu[a] dicitur. Rursus synoche tres sunt,quædã [à] principio vsque ad finẽ æquales perdurant quædã augẽtur,quædã decrescũt:primæ ho[]motenæ & acmasticæ.2.anabasticæ & apac[]masticæ.

aſticæ 3.peracmaſticæ dicuntur. Conti-
ıarum rurſus nonnullæ ſingulis tertiis
ıebus inualeſcunt, nonnullæ in quotidia-
ırum figura progrediuntur, & aliæ in
ıartanarum forma.

Loci conſentientes de diuiſione febrium.

Galenus 1. de diff. febr. Principales ac
opriæ febrium differentiæ ſumuntur ab
ırum ſubſtantia,aliæ verò ab aliquo acci-
ente,&c. Aetius ſer.5.cap. 58. Differentiæ
ıius caloris maioris aut minoris ratione
iſtinguuntur,& iuxta ſubiectum ſiue ma
eriam,aut ipſum cordis corpus calore oc-
ıpãte,aut humores acrem ſubſtantiã, &c.
lexand. libro 5. Trifariam in ſumma fe-
res ingruunt,in ſpiritibus,humoribus,&
ıembris ſolidioribus : in ſpiritibus fit fe-
ris ἐφήμερα, in humoribus bifariam, aut
ı venis,vt καῦσος, ſi humores cum ſangui-
e computruerint, & quas συνεχῶς, id eſt,
ontinuas vocant: aut extra venas, per di-
erſas corporis partes putridi humores
iſcurrunt, & febres fiunt, quas Græci τυ-
ικὰς vocant: in membris fiunt febres he-
ticæ.Auicen.Dicamus quòd febres apoſte
natum & oppilationum ſunt febres ac-
identales, & aliæ febres ſunt ægritudi-
ıes: lege Galenum 1.ad Glauconem,cap.4.
le hac re Auicen. ibi, Diuiduntur etiam

febres, vt nonnullæ ſint acutæ non acu-, chronicæ non chronicæ, nocturnæ, diur-, ſalubres, & horribilia accidentia habi-tes, aliæ dimittẽtes, aliæ inſeparabiles, c. Gale. 2. de diff. feb. cap. 2. Intermittenti- tres ſunt omnes numero, quotidiana, t-tiana, quartana: quotidiana à pituitę put-dine, tertiana à flaua bile, quartana à -gra. Continuarũ q̃ à flaua bile proueniu-, duæ ſunt ſpecies: altera ſynoche dicta: al-ra ſortito generis nomine cõtinua. B. Iti ait 2. de criſ. c. 9. Et nota ꝙ συνεχὴς à con-nuo feruore dicitur, de qua Gal. 9. meth 4. mentionem facit, & harum vniuerſu tempus in vna acceſsione conſumitur, &

De cauſis febrium in genere.

Cauſa febrium duplex eſt, extrinſeca intrinſeca. Extrinſeca fit ab aëre calido v- frigido, à mala qualitate, à corruptione, motu, & ab otio. Intrinſeca diuiditur i- cauſas προκαταρκτικὰς, id eſt, præincipiẽte- & in προηγουμένας, id eſt, antecedentes, & i- contentiuas ſiue coniunctas. Procatarctic- eſt, quæ cùm peractum eſt opus, recedit, v- exuſtio ſolis vel ictus ſcorpij. Coniunct- eſt, quæ quum adeſt, prǽſentem ſeruat mor-bum, ſublata tollit, vt calculus in veſica. Antecedens verò à coniuncta prorſus con-ſtituitur: nam hac præſente adeſt affectus,

&

aucta augetur, & minuta minuitur, & ablata remouetur. Nota tamen quòd hæ causæ, scilicet præincipientes, coniuncta & antecedens referuntur ad causam efficientem: nam causa materialis in febribus erunt membra, vt in hectica humores, in putrida spiritus: in ephemera causa formalis erit calefacere & adurere corpus, & causa finalis, cuius gratia hęc aguntur, erit sensibilis læsio operationum, &c.

Loci consentientes de causis febrium.

Galenus 1. de different. feb. cap. 5. Quum febris sit in corde quædam præternaturalis caliditas, eius causas nũc ostendere intendimus: nam non vnus est tantùm generationis caliditatis modus, sed aut propter motum, aut propter putrefactionem, vel propter adhæsum alterius caloris, aut propter retentionem calidi effluxus, aut propter mixtionem calidæ substantiæ fiũt, &c. De aliis causis lege Galenum in libro de cau. procatarct. & primo method. capite 8. Vide etiam de causis caliditatis Gale. 2. de morbor. caus. cap. 2. Et nota quòd Galen. 4. meth. cap. 3. inquit, Externæ causæ cognitionem non nisi ad noscendos affectus, qui nostram notitiam fugiunt, vtilem esse, &c.

De febrium temporibus.

Tempora febrium bifariam cõsiderantur, aut quatenus vniuersalia, aut quatenus particularia. Vniuersalia sunt quæ totius morbi, siue febris circuitu absoluũtur. Particularia sunt, quæ paroxysmi siue exacerbationis partem metiuntur. Rursus vniuersalia non solùm penes morbi essentiam, sed & penes symptomata & materię alterationem distinguuntur: nam sicut morbi principium tempus dicitur, in quo morbus apparet sic etiam principiũ erit, quũ materia cruda nullũ coctionis vestigiũ demonstrat aut quũ sympt. incipiũt. Similiter augmentum dicetur, quũ morbus augetur, vel accidentia intenduntur, vel aliquod indicium appareat. Status erit quum morbus & symptomata non se mutãdo in sua dispositione maneant, aut quũ signa concoctionis manifesta videãtur. Declinatio erit quũ non solùm febris declinet, sed & accidẽtia & materia iam digesta expellitur. Tẽpora verò particularia distinguũtur circa caloris modum: nam si calor à materia submergatur, in membro erit principiũ: quum verò calor excitatur, erit augmentũ: at quũ intensiori gradũ calefacit, erit status: & quũ remittitur, declinatio seu remissio morbi dicitur. Nonnulli inter initiũ & incremen-

tum

m inæqualitatis nomen connumerarũt,
ut interuallũ ac quietem in declinatio-
s fine,&c. Nota quòd principium morbi
terdum videtur abſconditũ, & hoc quũ
orbi principiũ adeò breue ſit, vt cogno-
i nõ poſsit,ſicuti in ſynocha, epilepſia &
oplexia,aut quum morbus eſt paucorum
cidentium, aut quum in prima die mor-
concoctionis indicia appareant,&c.

Loci conſentientes de febrium temporibus.

Gal.lib.de totius morb.temporibus.c.1.
quiparat morbi tempora ad animantium
tates, vnum quidem principium genera-
oni eorum tribuens, alterum incremen-
,tertium vigori, quartum declinationi,
uum ægri ſalui futuri ſunt. Auic.4.can.
p.3.Febrium horæ ſunt ſicut reliquarum
gritudinũ,principium,augmentũ, ſtatus
pud vltimũ,& declinatio: & ſunt quinque
articulares cauſæ cuiuſq; paroxyſmi,&c.
et.ſer. 5. cap. 2. Principium febrilis exa-
erbationis eſt cõtractio extremarum par-
ium omnium,& maximè naſi: augmẽtum
abet accidentium incrementum, & ceſ-
at frigiditas: vigor erit vbi calor æquali-
er per totum corpus diffunditur,&c. vide
llum fuſiús.Galenus in lib. de morb. tem-
poribus, ſex tempora enumerat, initij no-

men, inæqualitatis, incrementi, status vigoris, declinationis & integritatis interuallum ac quietem nominans, &c. his plura in hoc libro iuxta Galenum inuenies: nam secat etiam periodum in duas partes, in accessionem & remissionem-ue interuallum. Et nota pro iuniorib. quòd periodus idem importat, acsi dicetur, circuitus, & est tempus in morbis intensione & remissione consistens. Typus verò est intensionum remissionúmque ordine succedēs redditio. Paroxysmus & exacerbatio idem important, & sunt, vt inquit Aet. motus morbi particularis à remissione ad deterius. De principiis morbi absconditi lege Auic. lat. 4. can. cap. 3.

Quomodo status morbi præcognoscatur.

Cognosces morbos fore breues vel prolixos, ab ipso morbi paroxysmo: nam paroxysmi longi longum, breues breuem morbum prænunciant. Item ab ipso genere morbi: nam apoplexia, tertiana, breui, paralysis & quartana longo tēpore terminantur. Ab ipsa virtute debili vel valida, vnde ex debili breuis, ex valida longus erit. Ab ipsa ętate & tempore: nam in senio & hyeme, longus: in iuuentute & æstate, breuis. Ab ipsis accidentibus breuiter vel

longo

go tempore durantibus. Ab ipsis excre-
entis exeuntibus mutatis: nam in vrina
llum apparens concoctionis indicium,
gum morbum: & ecõtrà, breuem signi-
at. Nota quòd peracuti morbi quartum
em non transcendunt: acuti verò plerun-
e 14. Vocandi erunt morbi acuti, si cum
uis symptωmatibus terminantur. Quare
bres ephemeræ nõ erũt morbi acuti, &c.

Loci consentientes de præco-
gnitione status.

Hippocr. aphor. 1. aphor. 12. Accessiones
constitutiones morbi indicabunt & an-
tempora & circuitum, adinuicem in-
ementa, siue quotidie, siue alternis die-
s, siue per maiora interualla fiant. Gale.
n solùm in hoc comment. sed etiam in 1.
crisi 6. lib. quomodo quispiam futurum
orbi vigorem posit primò cognoscere,
cilè ostendit, quem legere poteris. Auic.
can. cap. 4. docet cognoscere statum ex
pore & motu morbi, ex ipsa virtute, æta-
, tempore, pulsu, rigore, à paroxysmo, ab
ccidentibus ipsis, & ex euacuatione & di-
estione, &c. Vide illum latiùs de his. Hip
ocrates aphor. 2. aphor. 23. Acuti morbi in
uatuordecim diebus iudicantur. Et Auic.
can. cap. 3. Status diuersus est in morbis:
norborum enim valde acutorum status
quart

quartum diem non transcendit, nec feb... ephemeræ morbi acuti dicuntur, & si p... pinquus sit earum status, quum hoc nota... tis sit, sed oportet insuper quòd timore... inducant, acuti verò absolutè morbi su..., quorum status 14. attingunt, &c.

Authores dissentientes circa febrem.

1 Adserere, febrem esse complexionem ... lidam & siccam.

2 Adserere, febrem non posse diuidi ... morbum & accidens.

3 Adserere, in omni morbo esse asigna... da quatuor tempora.

Confutatio dissentientium circa febrem.

Ad primum respondetur, quòd si com... plexio calida & sicca esset, febris tunc se... queretur, quòd complexio biliosa esset fe... bris, quod falsum est: nam febrientes siu... pituitosi siue sanguinei sint, remanēt sem... per in eadem cōplexione ac præditi erant. Prætereà idem homo pluries in comple... xione mutaretur: nam febriens esset bilio... sus, non febriens pituitosus, quod falsum esse omnes asseuerant.

Ad secundum Auic. & Concil. differentia 87. tenent, quòd febres sunt accidētales quum mediatè vel immediatè à morbo depen...

dendeant:sunt autem morbi, quum nullum morbum sequuntur.

Ad tertium respōdet Arcul. morbos qui nullam varietatem medico sensibilem deferæbent, & qui in principio generationis contrahuntur, & qui ad mortem terminantur, non habere quatuor tempora, & sic falsum est, quòd in omni morbo sint quatuor tempora.

De febre ephemera.

Febris ephemera nil aliud est quàm calor accensus in spiritibus, & dicitur ephemera siue diaria, non ex eo quòd duret tantùm per vnam diem, sed quia plerunq; accidit vt in vno die desinat: perdurare tamen potest vsque ad quartum diem, sed raro tertium diem progreditur.

Loci consentientes de febre ephemera.

Gal. aphor. 4. comment. 5. Febres diariæ omnes ab ipso Hippoc. vocantur, quæcunq; duratione vna die durāt: tales vel à tumoribus inguinū, vel à causis manifestis fiūt. De reliquis à me dictis lege Gal. 10. meth. cap. 2. ibi, Sanè dicuntur id genus febres omnes diariæ, quia solui vna die sunt natæ, &c. Item 9. meth. cap. 1.

Obiectio.

Anceps sum an tantùm in spiritibus calor

lor accendatur, quum ſanguis & ſpir vnà permiſceantur, vt voluit Galenu xto de vſu partium, imò & ſecundo de ferent. febrium, capite nono, tenet à guine calefacto fieri ephemerã: quare ſolùm in ſpiritibus, ſed etiam in ſangu calor accendetur.

Reſponſio.

Dicimus vtrunque à calore febrili ca fieri: ſed ſi aduertamus, quòd primò non ſanguine, ſed in ſpiritibus calor fundat, dubitatio nulla erit.

De cauſis febris ephemeræ.

Quum duplex ſit ephemera, vera ſci cet & ſpuria: vera fit tantùm à cauſis pro tarcticis, ſpuria verò fit per accidẽs, vel obſtructione, vel per ἀντιπερίστασιν, ſicut cohibitione, &c. Cauſæ ephemerarum t tidem ac ſuæ ſpecies ſunt, quæ, teſte Au cenna, enumerantur 21. Nam aliquæ animam magis quàm ad corpus pertinen vt anguſtia, triſtitia, cogitatio, ira, vigili ſomnus, quies, timor & gaudium: aliqu magis ſpectant ad corpus quàm ad anim vt motus, quies, euacuatio, dolor, ſyncopi fames, ſitis, obſtructio, ſatietas nauſeatiu inflammatio, ſoliditas: aliquæ verò extrin ſecè veniunt, ſicut ab aduſtione, frigore, ſ liditate, balneis, &c.

Loc

Loci consentientes de causis febris ephemeræ.

Auic.4.can.cap.5.Omnes febres diariæ [illegible]nt aut à causis præincipientibus per se [illegible]lefacientibus:aut per accidens, vt oppi[illegible]ndo:aut per antiperistasin, vt cohiben[illegible]), &c.lege eum fusius.Gal.2.de cris.cap. . Sunt autem hæ tantummodo spiritus [illegible]ısiones absque humorum putredine aut [illegible]embri inflammatione, nisi inflammatis [illegible]guinibus accidant : earum verò genera[illegible]onis occasiones sunt vigiliæ,cruditas,tri[illegible]itia,timor,ira,curę,deustio,refrigeratio, [illegible]ısitudo,ebrietas,& quæcũq; similia, &c. [illegible]ide Aet.ser.5.cap.58. ibi, Auspicantes ac [illegible]rternè lacessentes causæ,&c.

De signis febris ephemeræ.

Signa febrium ephemerarum sumuntur [illegible]iocunditate caloris, non incipiunt cum [illegible]igore,rigore,somno,velut putridæ, nec [illegible]n principio calor concernatur.Concoctio [illegible]n vrina primo die apparet: fiunt à primi[illegible]his tantùm causis,pulsus nõ est diuersus, [illegible]ec systoles magis se accelerat quàm natu[illegible]alis,principiũ paroxysmi leue est ac faci[illegible]e,augmentũ nõ vltra duas horas se exten[illegible]lit,in statu nullũ vehemens symptωma vi[illegible]etur.Declinatio fit cum sudore, ad integritatem desinit,& adhibito balneo nul-

lus horror ſentitur. Signa trāſmutati
ephemeræ in alias febres ſumūtur ab
declinatione febris: nā ſi abſq; ſudore
vel cū ſudore, per quem integra recon
ſcentia non ſequatur, iam in alias feb
trāſit: itē ſi declinatio vltra 24. horas c
ſymptωmatibus & pulſu non natural
extenderit, aut ſi remanſerint aliqua ſy
ptωmata in ſui receſſu. Cognoſcitur eti
quum in hecticam tranſmutatur ex ſig
hecticæ, de quibus infrà latius, aut in ſy
cham, ex venarum repletione, ex calidi
te, inflammatione, rubore faciei, &c.
in putridas ex horrore, pulſus diuerſita
& coarctatione, ex mordaci calore & à v
hementia ſymptωmatum, &c.

Loci conſentientes de ſignis.

Gale. 1. de diff. feb. cap. 7. Indicia ſunt,
ſi fiant à procatarcticis cauſis, & eſt ſig
inſeparabile, ſed non proprium, ſi co
coctio in vrinis, ſi pulſus frequentia à pr
prietate deficiat, ſi nullo modo ſyſtoles a
celeritatem tendat, ſi caliditatis adſit ſu
uitas, ſi cum ſudore aut rore, vel optim
aliquo vapore declinatio ad integritaten
ſequatur: hæc omnia propria & inſepara
bilia ſigna ſunt, &c. De reliquis lege Aui
cen. 4. can. cap. 6. Item Aet. ſer. 5. cap. 58. &
Paulus lib. 2. cap. 15. Item Galen. 6. de criſ.

cap.

p.13. & 1.art.cur.ad Glauc.cap.2. & 3.le-
etiam Arcul. & alios neotericos, &c.
e signis transmutationis lege Auicen.
cau. cap.8. Item Galen. 1. de diff. feb.
p.7.

De cura febris ephemeræ.

Si à causis procatarcticis febres epheme
fiant, tũc alteratione sola curãtur: si ve-
à causis corporeis oriantur, tunc triplex
it intentio. Prima circa causæ ablationẽ
febris alterationẽ, ita vt calida frigidis
rẽtur, vt exustio solis cum vmbra, & sic
io efficies, causam remouebis, & malã se
is discrasiã per alterationem expelles. 2.
rohibet ne fiat transitus ab hac febre ad
ias, meatus aperiendo, vapores resoluen-
o. cũ balneis in febris declinatione adhi-
tis, vel cũ oleo quopiã perfricando. Ter-
a est quæ symptωmatibus occurrit, & re-
men instituit: ad febrem enim sequitur
olor, sitis, vigiliæ, & ad eius causam syn-
pis epilepsia, &c. quibus occurritur op-
ortunis præsidiis. Regimẽ verò nõ solùm
brem, sed eius quoq; causam respicit. Vi-
us igitur ratio humida ac boni succi in
eclinatione febris exhibeatur, iis vinũ in-
erdicatur qui ex inflãmatione vel furore
ebricitãt: in vigiliis tamẽ cõcedendũ: at in
eliquis rebus nõ naturalibus semper con

trarium eſt offerendũ, ſicuti in labore
tem iubemus, in vigiliis ſomnum, in i
furore animi iocunditatem, &c. Inter
cibus modo quodam coacto & irregu
in principio febris eſt exhibendus, iis p
ſertim qui ex labore, anguſtia, fame, &
perflua bile febricitãt, &c. Ad ſpecies e
merarũ particulares ſcribendo nõ deſc
dam, ſiquidem rariſsimè opus medici
ſideratur, ni prius morbus in putridã
hecticam febrem mutetur, &c.

Loci conſentientes de cura ephemerarum.

Aet. ſer. 5. cap. 59. vſque ad cap. 69.
omnibus febribus ephemeris particul
curam pertractat. Similiter Auic. 4. ca
cap. 10. vſque ad 44. de ſingulis particu
ribus mentionem facit, ſigna demonſtr
do, cauſas & curationem. Alex. itidem a
lib 5. cap. 1. Paul. vnicum tantùm caput
diariis habet lib. 2. cap. 15. Gal. 1. art. cur.
Glauc. cap. 3. Omnes haſce febres balne
curare oportet, & ad conſuetam victus r
tionem eos perducere, &c. Et paulò pòſt l
ques de victu. Interdicitur, inquit, vinu
qui inflãmatione inguinum laborant, ſi
liter & furore percitis, cibo inſuper hum
do ac boni ſucci reficiẽdi ſunt, &c. quòd a
quos cibare oporteat in principio par
xyſm

ſmi.lege Auic.4.can. cap.9.ibi, Neceſſe
t in principio febris cibare qui patiũtur
hemerã ex labore & anguſtia. Itidẽ ait
al.10.meth.cap.5.ibi, Quum adhuc inua-
ra ſit febris, vel quum incipit, &c.

Obſeruationes circa balneum & euacuationem.

Auic.4.can.cap.9. Balneum non conue-
it in quatuor caſibus: primo, quum time-
ır de caſu putredinis. 2. quũ adeſt obſtru-
io ab humoribus craſsis. 3. quum adeſt
tietas nauſeatiua. 4. quum adeſt catar-
hus, &c. Itẽ dixit, quòd in ephemera, nul-
euacuatio cõuenit, niſi adſit materia ob-
ruens, aut ſatietas nauſeatiua, aut totius
orporis repletio, &c.

De prognoſticis ephemerarum.

Gal.1.ad Glau.cap.2. Cura harũ febrium
n promptu eſt: at earũ cognitio maiorem
xigit diligentiã, & de qua nemo ante nos
uantum oportuerit, ſcriptũ reliquit, &c.
tidem ait Auic.4.can.cap.5.

Obiectio.

Gal.1.de diff.feb.cap.7. videtur contra-
ium innuere, quum dicat, Nec earum co-
gnitio eſt difficilis.

Reſponſio.

Dicimus hãc eſſe difficilis cognitionis,
quũ ipſum adhuc perſeuerat principiũ, ſed

facilis, quũ iam ad declinationẽ venit manifestam. Hippo. aphor. 4. aphor. 55. Ex .. guinum tumoribus omnes febres m.. præter diarias. Vide in hac re Oribasij .. ment. fusius. Auicen. 4. can. cap. 5. Homines quibus maximè nocent febres ephemer, sunt calidi & sicci, quia ad hecticã citò p.. ueniunt: aut calidi & humidi, quia in .. brem putridam incidunt, &c.

Authores dissentientes circa febrem ephemeram.

1 Adserere, omnem ephemeram esse f.. brem accidentalem.

2 Adserere, ephemeram coniungi po.. cum putrida.

Confutatio dissentientium circa febrem ephemeram.

Ad primũ respõdetur, quòd si ephemer.. f.. querẽtur calorẽ aut dolorẽ alicuius apo stematis, quòd hoc verũ esset, sed nõ omne huiusce modi sunt, igitur nõ accidentales.

Ad secundũ dicit Arcul. quòd tenẽda est eorũ pars, qui negãt has febres cõiũgi pos se: nã quotiẽs calor ad humorum putredinem transit, non amplius ephemerã efficere potest, sed tantùm putridam.

De febre hectica.

Febris hectica est calor præternaturalis, accensus in membris radicalibus siue

solid

lidioribus, quæ Græci μὲρι σ͂ερεὰ vocant, nſumptis tamen in ipſis humiditatibus, ius ſpecies ſunt tres, iuxta quatuor huiditates ſecundas: quarũ prima vocatur omen non habens, ſecũda ros, tertia cam um, quarta glutẽ, ita tamẽ vt quoties huiditas prima deſinit, & ſecunda quæ eſt s, incipit accendi, tunc prima ſpecies heicæ dicitur: quæ ſi ad cambium, tertiã hu iditatem peruenerit, tunc erit ſecũda ſpe ies, & vocatur ab Auic. dubalen, id eſt, are ctio ſiue μαρασμὸς, id eſt tabes: ſi verò ad luten deuenerit, tunc erit tertia ſpecies, vocatur ab Auic. almuchaſif, ſiue curuaura: nam ferè eadem forma videtur, ac eſt n decrepitis curua, &c.

Loci conſentientes de febre hectica.

Auicen. 4. can. cap. 1. tra. 3. Cùm inflamnantur membra radicalia & propriè cor, ſt illud ipſa ægritudo quæ eſt hectica, ſeundum quòd ſciuiſti, &c. Galen. 2. præd. omment. 60. Quum partes ipſæ corporis olidiores ignitiores euadunt, febres hecticas nominamus. Quòd ſint tres ſpecies hecticæ, lege etiam Auicen. loc. cit. vbi etiam enumerat humiditates ſecundas. Le ge etiam Galen. 1. de diff. feb. cap. 9. Tabida febris incipit, quum natiua humiditas

in vnoquoque corpore inſperſa in me-ſpatiis partiũ ſimilariũ, ex qua primũ p-tes nutriũtur, & circa cordis corpus pi-clitatur: quũ verò iam res eò periculi ve-rit, vt nihil iam ex tali humiditate ſup-ſit, tunc exquiſita talis cõſiſtit, &c. Et cap. eiuſdem, Tabida febris non tantùm ſic, ſed etiam calida eſt paſsio, &c.

De cauſis febris hecticæ.

Cauſæ febris hecticę vel ſunt febres ep-meræ, aut putridæ, aut febres ex partiu nobilium inflammationibus ortæ, ſicu ex pulmonis aut thoracis affectibus, pr-ſertim ex empyemate & ptiſi, aut febr ardentes cũ totius animalis & cordis pr-ſertim ſiccitate. Interdum cauſæ ſunt er-res medicorum, qui victum nimis tenue inſtituunt, aut aquam frigidam in inflam-matione diaphragmatis prohibent, au quum ob defectum animi, vinũ & aquai carnis & diamuſcũ iubent, quæ omnia o ſui caliditatem ad hecticam ægrum perdu-cunt, & rarò hectica per ſe incipit.

Loci conſentientes de cauſis febris hecticæ.

Aui.4.can.tra.3.c.1. Cauſæ hecticæ ſunt febres ephemeræ, aut putridæ, aut febres inflãmationũ, quia rarò hectica incipiẽdo accidit, niſi ſit cauſa valde fortis, &c.

Galen.

Galen.1.de diff.feb. cap.9. Exoritur hæc
ssio ipsi cordi nõnunquam per se ipsam
sti excandescentiis, tristitiis: nonnun-
qm ex ardentibus febribus:aliquãdo ex
pmonis & thoracis affectibus,prçsertim
eempyemate & ptisi, & ex omnibus diu
rnis inflammationibus nobiliores par-
e occupantibus,&c.lege locum fusius. de
riquis lege Auic.4. can.tract.3. cap.1.ibi,
funt etiam ab aliis,&c.

De indicijs febris hecticæ.

Febrium hecticarũ duo sunt propria in-
cia:primũ,quòd à principio vsq; ad finẽ
nt æquales,nec accessionẽ,nec augmẽtũ,
c vigorẽ,nec remissionẽ habẽt:secundũ,
òd æger nõ se febricitare percipit. Reli-
a signa sumũtur partim à calore, si qui-
m à comestione calor crescit: itẽ in pri-
o tactu cæteris ardentibus febribus est
auior, sed in processu fortior & magis
odẽs:itẽ pulsus est durus,frequens,debi-
,fixus,partim ab ipso corpore mutato:
 oculi sunt cõcaui,flos vitalis coloris ex-
nctus,adsunt vigiliæ,corpus extenuatur,
 vrina apparet quædã supernatãs vnctuo
tas,cutis fit arida,squalida. Hæc febris si
iqua à lçsione membrorũ incipiat,ab eo-
ım arida intemperie, ex qua siccitas no-
ıbilis prouenit,facilè deprçhendes,&c.

Loci consentientes de indiciis febris hecticæ.

Gal. lib. 3. de præsag. pulsf. cap. de arte[...] cordis, Febriũ hecticarũ duo hæc sunt p[...] pria signa, vt si perpetuò sibi illæ simil[...] sint, nec inuasionẽ vllã accessionis, nec i[...] crementũ, nec vigorem, nec remissionẽ [...] beãt, nec se febricitare percipiat æger, &[...] lege Gal. 1. de diff. feb. cap. 9 abundè eni[...] de his signis pertractat, ibi, Adest oculi c[...] cauitas, amisso eorũ liquore, flos vitalis [...] loris extinctus, in tota cute squaliditas i[...] moderata, palpebræ dormitantibus sim[...] les, &c. lege tu fusius Auic. 4. can. cap. 2. tr[...] 3. sumit indicia à pulsu, à tactu, à cibis: [...] pulsus, inquit, est durus, frequens, debili[...] fixus, & sic de reliquis. Alex. lib. 5. cap. 2[...] seorsum de omnibus signis pertracta[...] quomodo scilicet hectica à diaria putr[...] dáque distet, & quomodo hectica in m[...] rasmum transeat, lege eum si lubeat. Vid[...] etiam Auic. de signis adubul, &c.

De curatione hecticæ.

Duplici scopo hecticã curabis, quorũ al[...] ter fit ad sex res nõ naturales, alter ad me[...] dicinalia. Primus fiet, si aër in æstate decli[...] net ad frigidũ, si victus sit humidus & fri[...] gidus, plus tamen humectãs quàm infrigi[...] dãs, qualis est ptisana hordei, carnes hœdi[...]

perd[...]

rdicum, caponũ, qui ex amylo & frumen nutriti sint, pisces petrosi, cancri fluuiales, testudines nemorales, limaciæ & ranæ, oua sorbilia, caseus recens. Potus sit aqua hordeacea, vel vinũ albũ olygophorõ: obsint motus, vigiliæ, superflua repletio & ieiuniũ: sit victus ratio paulò plenior, quã tenuior ob morbi longitudinem, gaudeat æger & lætet. Circa medicinalia quatuor pus sunt intentiones: prima sit in remouenda causa hecticæ, vnde si fuerit causa vlcus in pulmone, primò remoueatur vlcus, non neglecta tamen hecticæ cura. Si causa fuerit tristitia, inducendo lætitiam auferetur. Secunda intentio respicit febrẽ quatenus febrem hecticam, & tunc infrigidatio & humectatio tam per interiora quàm per exteriora cõpetunt, sicuti est aqua hordeacea cũ cancris fluuialibus decocta, sy. viol. de papauere, de iuiubis, item electuaria resumptiua veluti quoddam à Gordoni & à Francisco Pedemontio extat descriptum. Valet etiam lac asininum & muliebre, modò asina & mulier ex rebus frigidis & humidis nutriantur, & dosis erit iuxta Auicẽnæ placitum à tertiodecimo vsque ad vigesimumtertium, & cõmuniter ab vnciis tribus vsque ad quatuor: verùm lac præbendũ non est, quũ post eius assumptionẽ sitis &

diffis

difficultas ſpirandi & caloris recepti ægri videantur, vel vbi febris putrida hecticæ coniuncta ſit. Extrinſecus verò conueniũt vnguenta ex oleo violaceo nenupharo, ceratum à Franciſco Pedemontio deſcriptum, & epithema facultate frigidum, ad actu tepidũ. Tertia intentio eſt eorũ rectio quę cũ febre hectica copulantur, in quorum numero quũ febris putrida adſit, tunc euacuatio non ratione hecticæ, quæ eſt non materialis, ſed ratione putridæ, ex qua ſuperflua plurima aggregantur, conuenit tamen pharmacum nõ valde ſoluens, tum propter virtutis imbecillitatem, tum quia periculũ eſſet de maxima exiccatione, quæ proculdubio fugienda ſunt, ſed eius loco pharmaco leni ac lenitiuo vtantur. Vltima intentio eſt ſymptomatum correctio, quæ ſunt ſyncopis, tuſsis, & fluxus ventris. Syncopis tollitur cum aqua carnis, vino granatorum, vitellis ouorũ, & vino odorifero: irroretur etiam facies ex aqua roſ. moſch. Fluxus ventris ac ipſa tuſsis emendantur, ac dictum eſt ſuprà, pro quibus recurre ad ſua capita.

Loci conſentientes de cura hecticæ.

De prima intentione loquitur Gal. 1 de meth. cap. 2. ibi, Nutrimẽtum oportet eſſe

humi-

...idum & frigidum, quod hecticis febri...ãt conducturũ, vt ptisanę cremor frigi...&c. Vide Pau. lib. 2. cap. 22. Auerrhois ...llig. inquit, quòd magis humectatione ...get ęger, quàm refrigeratione, &c. De ...nda intentione Gal. in art. par. inquit, ...uscuiusque causam prius abscindere ...rtet, deinde ad eam, quę ex ea facta est, ...itudinem deuenire. Auic. 4. can. tra. 3. ...4. Intentio curandi febrem hecticam ...infrigidatio & humectatio, &c. Itidem ...Aet. ser. 5. cap. 93. ibi, Scopus curationis ...humectantibus & refrigerantibus con...fit. De exhibẽdo lacte lege Gal. 10. meth. ...2. Item Paul. lib. 2. cap. 21. Et inuenies ...dum exhibẽdi, &c. De balneo similiter ...ge Gal. 10. meth. cap. 10. Et Auic. loc. cit. ...Aet. ser. 5. cap. 93.

Obseruationes circa curam.

Auic. loc. cit. Caue tamen in his frigidis ...caloris eorum imbecillitatem, ne mul...m in gradu extollantur, alioqui calor eo...m suffocaretur.

De prognosticis hecticæ.

Hip. aph. 2. aph. 28. Febricitantiũ nõ om...ino leuiter permanere corpus, & nõ mi...ui, vel etiam plusquam ratio expostulat, ...ontabescere malum: hoc enim morbi lon...gitudinem, hoc verò imbecillitatem significat.

ficat. Gal. 1. de diff. feb. ca. 8. Vbi iam feliſ hectica exquiſitè conſiſtit, & iam dudũ cœpit, nõ modò eandẽ curare eſt diffic, ſed etiã impoſsibile. Auic. 4. can. tr. 3. ca. Hectica eſt in principio rei difficilis co tionis & facilis curationis, & finis adu non penitus recipit curationẽ. B. Difficis eſt cognitionis, quia parum vel nihil à la naturali diſpoſitione corpus permutat: idcirco poſtea curatur, quoniã virtutis r bur vehemẽtem tolerat refrigeratione: at quum μαρασμώδης efficitur, in eius cur tione fruſtrãtur medici, tum ob nimiã co ſumptionẽ, tũ ob eorũ imbecillimã virtu

Authores diſſentientes circa hecticam febrem.

1 Adſerere, hecticam febrem poſſe abſq alia febre per ſe incipere.

2 Adſerere, in hectica febre fieri mutati nem ex ſpecie in aliam ſpeciem.

3 Adſerere, cibum non eſſe cauſam, quu in hectica magis calor appareat, &c.

Confutatio diſſentientium circa febrem hecticam.

Ad primũ, inquit Auic. 4. can. tra. 3. ca. 1. Quòd lõginquũ eſt, vt accidat hectica inci piẽdo, & poſſe membra radicalia inflãma ri, quin prius humores & ſpiritus nõ inflã mentur, & ſic nõ poſſe per ſe incipere, niſi

ab

blia vrgente cauſa dependeat,&c.
d ſecundũ, Arcul. inquit non eſſe dicen
du eundẽ calorem numero & æque intẽ
m migrare de ſpecie in ſpeciẽ, ſicuti pa-
en exemplo Auic. Nã flamma accẽſa in
ynnio primũ abſumit oleum in lucerna
tum, deinde oleũ lychnio imbibitum,
num humiditatẽ coti,& ſic non migrat
ſpecie in ſpeciem.
Ad tertium, reſpõdet Gal.1.de diff. feb.
od caliditas arida, humido irrorata ma-
g manifeſtatur, eo quòd aliquam partem
ci tenuem in vapores cõuertat. Vel ſi ma
g placet opinio Auerrhois, eo quòd cali-
das febrilis, quæ non ſentiebatur per ci-
m aſſumptum, mutatur ex non ſenſu ad
ſum apparentem: & ſic cauſa efficitur,
calor magis appareat,&c.

De febrium putridarum diuiſione & numero.

Recitat Gal.2.meth.ca.7 quòd tres ſunt
briũ diuiſiones ex humorũ putredine or
prima ex eo, quòd cauſæ ipſius putredi
s adſunt vel non adſunt. Secunda ex eo,
od per totum animal aut eius partẽ ali-
am eſt diffuſa putredo. Tertia, quatenus
m phlegmone eſt, aut citra hanc. Enume
t deinde in lib. cõtra Lycũ has eſſe febres
tridas, quæ numero ſunt nouem, vt ar-
dens,

dens, lypiria, hepiala, typhodes pestilẽt. semitertiana, quotidiana, tertiana, quartana, de quibus seorsum tractabimus, &c.

De putredinis definitione.

Putredo iuxta medicorum opinionem, est corruptio humoribus contingens propter ebullitionem extranei caloris, &c.

Loci consent. de putredinis definit.

Gal. 2. meth. ca. 8. Putredo est mutatio totius putrescẽtis corporis substantiæ ad corruptelam à calido externo. Arist. 4. met. Putredo est corruptio propriæ caliditatis ab aliena caliditate in vnoquoq; humido. B. Nõ mirũ quũ familiaris & natiua caliditas cõcoctionem adiuuat, externa verò corrumpit. lege Aet. sermo. 5. cap. 74.

De *causis putredinis.*

Duplex est causa putredinis, altera ipsam complens, altera præparans. Cõplens, si intrinseca fuerit, tunc est respirationis priuatio, quæ à multo, crasso, ac viscido humore meatus cõstipante fiet Si extrinseca, tunc erit ab aëris mutatione præparatoria, vel cibis, qui malè per suã substantiam, qualitatem, tempus, ordinem & artificiũ disponitur: nam substantia eius vel est nimis viscosa vt anguillæ, aut nimis humida vt fructus, aut renuitur à natura, aut corruptibilis per se est, vt lac. Qualitas in causa erit

vb

cibus plurimæ humiditatis erit parti-
tis. Tempus erit etiã cauſa præparatoria,
ſibus in tẽpore nõ opportuno ſumatur.
do etiã erit cauſa, vbi craſſa & dura te-
nbus in comedendo præponantur. Arti-
ſium, ſi cibaria malè parantur: at in gene
loquendo, omnis putredo à calido & hu
edo fieri poteſt, &c.

Loci conſentientes de cauſis putredinis.

De cauſis putredinis lege Auic. 4. can. tr.
a. 1. ibi, Putredo fit à cibo, ab obſtructio
, aëre, humore: vbi de cibo tanquã de cau
præparatoria loquitur: lege eum fuſius.
niliter Aet. ſer. 5. ca. 74. Et Gal. 2. de cau.
orb. ca. 8. ibi, Putredinem inducunt aut
edicamenta quæ ſuapte natura putrefa-
re poſſunt, aut excremẽta in ipſo anima-
genita, aut ea quæ tranſpirationem im-
diunt. Hip. 3. epidim. à calido & humido
tredinem fieri dixit: nam ſi annus, in-
it, calidus & humidus fuerit, neceſſe eſt
magna peſtilentia ſuccedat. Vide de hac
Gal. 1. de tẽper. cap. 4. Item de inæquali
tẽperie cap. 4. & 7. ibi, Non tantùm quæ
culcata ſunt & proſpiratu prohibita, ſed
putreſcunt alia multa, &c. Vide etiam
al. 2. meth. cap. 8. &c.

De ratione diuersitatis febrium.

Putredo est aut in vno solo mẽbro tutùm, vnde aliquis abscessus orietur, & hc vel ratione imbecillitatis mẽbri, vel es vehementis caloris, vel eius doloris, &c. aut erit in totius corporis ambitu diffu: quæ si à maximis venis ad minimas trã- rit, fiet febris continua: si verò extra vēis in omnes corporis meatus distribuat, tunc erit interpolata. Causa interpolati- nis est triplex. Prima, quia humor velo- ter vel tardè putrescit. Secũda, quia hume velociter vel tardè in loco putredinis co- ligitur. Tertia, quia humor velociter vl tardè à putredine expurgatur. Pituita ig- tur quotidianã facit, ex eo quòd veloci ob sui humiditatem ad putredinem mo: tur, aut citius ob sui quantitatem collig- tur, cuius accessio durat horas 27. Quart- na ratione suæ siccitatis duos dies interp nens tardè putrescit, & ratione suæ pauc tatis tardè colligitur. Tertiana verò int has seruat mediũ, vnde si fuerit pura, dur 12. horis, sicuti quartana si fuerit à natur: li melancholia durat horis 19. Et pro ei quiete asſignantur horæ 48. & in quotidi na sex, & in tertiana 24.

Loc

Loci consentientes de ratione diuersitatis febrium.

Auic.4.can.2.tra.cap.1.Dupliciter varia ır putredo,vel ratione humorum putre- entium,aut ratione loci: quia quãdoque t in vno solùm membro, quod quadrifa- iam contingit,vel ratione suæ imbecilli- tis,vel ratione vehementis eius loci cali itatis,vel ratione acuitatis & doloris,&c. Gal.2.de diff.feb.cap.2. Rationem reddit uur febres interpolatæ,quǽue conclusæ int:quam quum in longam orationẽ pro- rahat,ad illud caput te cõferes. Vide etiã .de crisibus cap.3. Quanquam vberius de is pertractet Auic.&c.

De signis febrium putridarum in genere.

Indicia febrium putridarum propria sunt, quia nulla antecedit causa procatar- ctica:incipiunt cũ rigore,horrore,sed non omnes : adest inæqualitas pulsuum , calor mordax , atque tactui molestus. Sed pro- prium ac inseparabile est indiciũ pulsuũ, systollæ velocitas , & vrinarum cruditas, debilísque concoctio : præcedit etiam pri- mum morbi insultum lassitudo, pigritia, somnolentia,vigiliæ, spirandi difficultas, venarũ tensio,sitis,dolor capitis,inquietu- do,periodus cum sudore terminatur,&c.

Loci consentientes de signis febrium putridarum

De his indiciis loquutus est Gal. sa vberius primo de diff.feb.cap.7.ibi, Inc cia febrium,quæ humorũ ratione accēdu tur,hæc sunt,primũ non inseparabile, s propriũ est,quòd nulla ex causis procata cticis ipsas antecedit:initium sumere à r gore proprium est putridarum,sed nõ in parabile signum,&c. Lege locum fusius, plura ad hanc rem facientia inuenies:leg insuper Paul.li.2.ca.2. Et Auic.4.can.ca. ibi, Vt plurimũ antecedit almellilotu , cu associatur lassitudo,pigritia,alices, saltu commotio,somni,vigiliæ,anhelitus, con strictio,venarum tensio,&c.

De cura febrium putridarum in genere.

Morbus quatenus morbus per sui con trariũ auferri exposcit, febris est morbus: igitur per sui contrariũ tollenda erit. Sed hæc febris minimè tolli potest,ni prius pu tredo,à qua dependet,inhibeatur,quæ nec causa manente inhiberi potest:igitur pri- mùm erit remouēda putredinis causa,mox ipsa febris sanabitur. Causa putredinis erit transpirationis prohibitio,que vario mo- do oriri solet : nam aut à densatis exiguis meatibus & constrictis corporibus fiet,aut ab

humorum abundantia, aut à crassitie lentore, quæ singulæ affectiones per sua contraria remouebũtur, vt densitas per rarefacientia, constrictio per dilatantia, crassities per incidentia, lentor per detergentia: & si totum corpus iam singula dictorũ occupauerint, etiam toti corpori per contraria est occurrendum. Sed quia febris est morbus de repletione, idcirco etiam euacuari desiderat: euacuabitur manu & pharmaco: manu, per sectionem venæ, cucurbitulas, hirudines & frictiones: pharmaco purgante per inferiora aut superiora, per urinam & sudorem. Demum symptomatibus complicitis succurrendum, & norma uiuendi instituenda erit, &c.

Loci consentientes de cura febrium putridarum in genere.

Gal. 2. meth. c. 4. & 5. Febris sanari nõ potest, nisi inhibita prius putredo sit: porrò inhiberi causa manẽte nõ potest, quare submouẽda eius causa erit si modò, &c. lege eũ fusius, & habebis quæcũq; dicta sunt, licet sub aliis verbis, &c. lege etiã Auic. 4. fen. 2. tract. cap. 7. ibi, Scias quòd intẽtio in medicãdo has febres, quãdoq; vertitur ad partẽ febris, quare est infrigidare & humectare: interdũ ad materiæ partem, &c. De uictu lege fusius in lib. 1. vbi oẽs aph. ferè

ad propositum accomodauimus.

De febre tertiana pura.

Febris tertiana pura est interpolata febris, à flaua bile pura ac tenui putrescente orta, cuius est de tertio in tertiũ ęgrũ affligere, secundũ naturã humoris propriã, & in septem periodis, vel antè, iudicatur.

Loci consentientes.

Gal.2.de diff.feb.ca.3. Febris tertiana exquisita est, quæ per sensibiles corporis partes delata oritur, cum rigore inuadens, atque ardentis febris similitudinem gerens & bilis vomitibus, aut deiectionibus, aut sudoribus: vel ex horum quibusdam, vel omnibus soluitur, cuius accessio duodecim ad summum horarum æquinoctialiũ spatio finitur. Hippoc.apho.4.aph.59. Tertiana exquisita in septenis circuitibus, quo tempus longissimum est, iudicatur.

De causis febris tertianæ puræ.

Febres tertianæ puræ fiunt à flaua bile putrefacta ac mota, & extra vasa lata, præsertim in cõsistentium ætate biliosissima tempore æstiuo, in regione calida & sicca & in iis præcipuè, qui laboribus, vigiliis & solis ardore & cibis calidis & siccis aut immodico pharmacorum calidorum ac exiccantium vsu, curis & similibus vsi fuerunt, &c.

Loci

Loci consentientes de causis febris tertianæ.

Gal.2.de diff.feb.cap.3.Febris hæc à flabile per sensibiles corporis partes delaoritur.Et in 1.ca.eiusdẽ li. Tertianę fiũt amara bile,& plerunq; in corporibus, orũ naturalis habitus ad bilem accedit, consistentium ætate biliosissima,tẽpore tiuo,&c.B.Nota ꝙ tres sunt febres bisæ iuxta Auic.placitum, tertiana, scilit continua,tertiana periodica,& causon. riodica rursus diuiditur.nã aut est pura, it spuria:pura,quæ à pura bile,cui nullus ter humor admiscetur, oriri solet. lege his causis Aet.ser.5.ca.79. Item Galen. de cris.cap.3.Item Oribas. apho.4. com. .& intelliges febrem interpolatam exa vasa putrefieri.lege etiam Auic. 4.can. .35.Et Galen. 4. apho.com.59. &c.

De signis febris tertianæ.

Sex sunt ex quibus indicia febris tertiae sumuntur:Primum à modo rigoris, vt cipiat cum horrore & rigore difficili,ita t pungi ac vulnerari cutis videatur. Secun um,ab vrina & sudore,nam sudor per toim corpus apparet in paroxysmi recessu, rináque sit rubra ac veluti ignea. Tertiũ caloris qualitate, vt sit causonis calore iauior,ac minus mordens,ęqualis tamen

quoquo versus,quia primò acris videatur, sed paulò pòst à manu remanēte vincitur. Quartum ab ipsis symptomatibus, vt sitis quæ hominē exurit,& vigiliæ adsint sine capitis grauitate. Quintum, à pulsu qui est velox,magnus,non æqualis in diastole & sistole.6.sumitur ab ętate,regione, tempore,& à multitudine euentus tertianarum & ad infebricitationem desinit. Signa quibus tertiana exquisita à spuria differat,sunt quatuor:primū,quòd eius accessio non transcendit duodecim horas.Secundū,exquisita tertiana in septenis circuitibus iudicatur.Tertium incipit cum rigore breui & intenso,& terminatur cum sudore exuberante. Quartum quia in prima vel quarta,vel septima videtur vrinæ coctio,quod in spuria nequaquam.

Loci consentientes de signis febris tertianæ.

Gal.2.de cris.cap.3.Febris tertiana cognoscitur,quia æqualē & liberā celeritatē habet,neq; vllū adest inflāmationis signū, sitim inuehit, hominē exurit,in vigore cōsistit,calor æqualis est quaque versus, post potum plurimus vapor per cutem exhalat, sudoris nuncius,vomitus bilis adest, venter soluitur,& biliosum mingūt,sudor apparet vaporosus,calidus per totum corpus

æqual

:ualiter sudans, pulsus velox, magnus, ad
febricitationem desinit, & acc: ssionis
mpus vltra 12. horas non se extendit, sæ-
is septem horas, interdum citius & tar-
us incipit cũ rigore, &c. De indiciis per
æ distinguitur à spuria tertiana, lege A-
cen. 4. can. cap. 3 . tra. 2. Oribas. apho. 4.
mment. 59. Sex modis cognoscitur ex-
uisita tertiana, nempe materia, natura, tẽ-
ore, regione, copia ciborum & temperie,
c. Galen. 2. de diff. feb. enumerat de ter-
o in tertium accessionem, breue tempus
im rigore inuadens, & per sudores & bi-
s vomitum & excrementa biliosa, &c. le-
e Paulum lib. 2. cap. 8.

De cura febris tertianæ puræ.

In cura febris tertianæ puræ sex opus
int intentiones, quarũ prima versatur cir
regimen sex rerũ non naturalium: secũ-
a erit lenitio ventris ac materiæ in con-
rariũ alteratio: tertia erit euacuatio: quar
a vrinæ vel sudoris prouocatio: quinta ca
oris remanentis alteratio, & membrorũ
oboratio: sexta accidentiũ correctio. Regi
nen contrarias omnino qualitates requi-
it, vnde aër sit frigidus & humidus, sicuti
k cibi humectare & refrigerare habẽt, vt
x oleribus attriplex, blitum, lapathum, la
ctuca, endiuia, cucurbita, cremor ptisanæ,

& sorbitiones alicæ, aqua hordeacea. C
ueant à melle, sinapi, salitis, & ab omnib
acribus: item à vinis, præcipuè vetustis: q
verò morbus concoqui cœperit, dandu
est vinum tenue aquosum: quum verò m
bus soluitur, liberius exhibendum. Secu
da intentio est ventris lubricatio & ma
riæ vlceratio: prima fiet cum clysterib
ex cassia, rhodomelle, & oleo violato, v
cum cassiæ simplicis bolo, &c. Alterat
materiæ per refrigerantia & humectanti
vt cum syrup. de endiuia ros. viol. de agr
sta, de suc. acet. acetoso simplici cum aqu
endiuiæ viol. &c. Tertia scilicet euacuat
fiet per sectionem venæ, si sub forma ant
cedentis causę materia fuerit sanguini ac
mixta, aut in futuro de admiscenda timea
tur: quæ si à sanguine fuerit separata, tun
fiet per pharmaca soluentia, sicuti cũ rheu
barbaro, cum cassia, diacatholicone, ele
ctuario de suc. ros. &c. Quarta eliciet su-
dorem & vrinam non rebus calidis, sed po
tius id valentibus frigidis, sicuti cum ace-
toso simp. cum emulsione scilicet commu-
nium frigid. in aquis endiuiæ acetosæ, aut
cũ balneis temperatis boni odoris. Quin-
ta erit caloris derelicti alteratio, ac laxo-
rum membrorum roboratio. Relaxantur
enim membra tum ob imbecillitatem ex

resol

volutione ſpirituum acquiſitam, tum ex
core febrili, & euacuationibus tam na-
raliter, quàm artificialiter factis: his igi
r ſuccurritur cum rebus frigidis, robo-
ntibus, ſiccis, cum Troc. de camphora, ſy
p. roſ. aut cum triaſandalis, diarrhodone
b. zucharo roſ. vel cum epithemate tum
rdi tum hepati applicito. Sexta remouet
cidentia quæ huic febri contingere ſo-
nt, ſicut ſunt ſitis, vigiliæ, dolor capitis,
aſperitas linguæ. Sitis tollitur cum col-
tione oris multifariam parata, ſicuti cū
uis endiuiæ acetoſæ, cum vino granato-
m & omphacio, addito zucharo, cum ele
uariis de vino granatorum, aut cum mu-
lagine pſylij in ſyndone rara inuoluto,
in aqua immerſo. Vigiliæ remouentur
m vnguento populeone, addita caſsia o-
orata, opio & croco: aut cum lotionibus
x rebus ſomniferis, &c. Dolor capitis tol
tur cum cucurbitulis, frictionibus, cum
xyrrhodino, & pilulæ cap. frig. &c.

Loci conſentientes.

De prima intentione loquitur Gal. 1. ad
Glauc. ca. 9. ibi, Semper oportet contrarias
ualitates illis, quæ præter naturā inualue
int, opponere, cum hoc multò plus iuuet,
uā quomodolibet euacuare. Et paulò pòſt,
Cibi humectantes & refrigerantes omnes

exqu

exquiſitis tertianis ſunt vtiles, quantis
tanta ſit, vt cõcoqui poſsit, ex oleribus
attriplex, blitũ, lapathũ, malua, lactuca
cucurbita, & ex aliis, ptiſanæ ſuccus, &
licæ ſorbitiones, ex piſcibus ſaxatiles,
volatilibus, quę mollibus cõſtant carnib
Itẽ teſticuli gallorũ & ſuũ pedes & cereb
la. Itẽ ouorum ſorbiliũ vitelli, quia hi fa-
lius quàm pars alba concoquuntur, &c.
ge locũ fuſius, & nota prædictam victus
tionẽ tantũ delitioſis eſſe exhibendã, rol
ſtis verò qualem nobis mõſtrauit Hip
ſcilicet tenuem, &c. lege Pau. lib. 2. cap. 1
Et Auic. 4. can. cap. 39. De ſecunda inte
tione loquitur Galenus, & ſimiliter de te
tia, primò ad Glauc. cap. 9. ibi, Exquiſita
tertianam, quæ ex flaua bile commota in
ualeſcit, quã maximè fieri poteſt, refrige
rare oportet & humectare, &c. De cæteri
verò intentionibus lege iuxta Auicen. loc
citato, vbi enumerat linientia pharmaca,
& commendat fieri phlebotomiam quan-
do eſt poſsibile, deinde materiæ adæqua-
tionem cum ſyr. acetoſo, & euacuationem.
demum reſoluentia, &c. lege eum fuſius.

Obſeruationes circa victum.

Auicen. lo. cit. Et nõ cibes niſi apud has
conditiones: prima, niſi aluus primũ ſoluta
ſit: ſecunda, quòd prior cibus ſit concoctus

ante

ante paroxyſmi aduentum: tertia, non exhibeatur cibus, niſi in tempore quietis, ſiue in declinatione, ſi poſsibile eſt: quarta, quotiens ad ſtatum properatur, tunc victũ magis attenuare oportet, &c.

De prognoſticis febris tertianæ.

Gal. 1. ad Glauc. ca. 8. Exquiſita tertianę ſeptem circuitibus iudicatur, & præter id etiam minimè periculoſa. B. Nota quòd in febribus intermittentibus annumerantur tantum acceſsiones & nõ dies, vnde in tertiana ſeptem circuitus 14. dies referunt, in quibus etiam alij acuti morbi finiuntur. de aphor. 4. comment. 59.

Hippoc. apho. 4. apho. 36. Sudores febricitanti ſi incœperint, boni tertio die. 5. 7. 9. 12. 17. 20. 27. 34. Hi enim ſudores indicant morbos: qui verò nõ ita fiunt, laborẽ ſignificant, & morbi longitudinem & recidiuam. Gal. 3. de criſ. cap. 3. Tertiana vomitibus & excrementis bilioſis & ſudoribus toto corpore fluentibus finiri debet, quia humor tenuiſsimus, ſi modò aſcendit vomitum irritat: ſi deſcendit, aluum mouet: ſi ad meatus, cutis ſudorem copioſum ſui tenuitatem elicit, &c.

Auicen. 4. can. cap. 37. Et quandoque cõmitur in vno paroxyſmo ob ſuę materię tenuitatem, &c. B. Gal. 2. de diff. febr. cap. 3.

Quat

Quatuor causas breuitatis enumerat, q[illegible] sunt humoris quantitas, qualitas, labor[illegible] tis vigor, & corporis dispositio: vt exem[illegible] gratia, si cum pauca quantitate humoris[illegible] tenui eius qualitate, vigor cum rara dis[illegible] sitione corporis maior fuerit, tunc mor[illegible] erit breuis: sed si multa bilis, crassa, vig[illegible] imbecillitas, & dēsa corporis dispositio [illegible] mul fuerit, tūc morb⁹ erit valde lōgus, [illegible]

De febre tertiana notha siue spuria.

Gal. 2. de diff. feb. ca. 8. enumerans sig[illegible] exquisitæ tertianæ, inquit: Quibus v[illegible] aliquid horū deficit, hæ nō amplius exq[illegible] sitæ, sed simpliciter tertianæ nuncupāt[illegible] maximè si intermissionē μικροτέραν, id e[illegible] breuiorem habuerint, accessione videli[illegible] in longius tempus protracta: & notat q[illegible] tuor huius febris differentias. Prima vo[illegible] tur simpliciter extensa, quæ ad 24. hor[illegible] extenditur. Secunda paululum extensa, [illegible] durat vsq; ad horas 30. Tertia dicitur a[illegible] plius extensa, & durat vsque ad horas 3[illegible] Quarta vocatur plurimùm extensa, & d[illegible] rat vsque ad 40. & plures horas, ita vt qu[illegible] tiens magis à pura siue exquisita distabi[illegible] totiens magis notha, siue spuria, siue e[illegible] tensa nuncupabitur, &c. Similis sensus e[illegible] 1. ad Glauc. cap. 8.

De causis febris tertianæ nothæ.

Causa vt plurimùm est crassa bilis putrefacta, interdum bilis cum pituita admixta & vnita, &c.

Loci consentientes.

De causis lege Auic.4.can.2.tra.c.35.ibi, tertiana nō pura fit à putredine bilis crassæ substantiæ, ob commixtionem bilis cū phlegmate, commixtione complexionali vnita, &c. B. intellige ita humores misceri vt si ab vtroq; vna forma perueniret, & in hoc ab emitriteo differt, qui à duabus inuicem distinctis formis efficitur. Et nota q Galen. facit differentiam inter duas tertianas & duplicem tertianam: nam duplicis tertianæ causa ab vna tantùm minera prouenit, sed duarum tertianarum causa à duabus mineris loco distinctis efficitur.

De signis febris tertianæ nothæ.

Signa sunt sex, grauitas capitis cū dolore tensiuo. Secundū, Accessio durat ob humoris crassitiem vsq; ad 24. vel 30. horas, & tepor eius vsque ad 48. Tertiū non apparet concoctionis vestigium, sed vrina est cruda. Quartum, non extenuatur corpus vt euti in tertiana simplici. Quintum, nec cum sudore desinit, nec rigorem interdum habet, nec adest caliditas acris & mordax. Sextum, nulla adsunt sæua accidentia, vt dictum

dictum est in simplici tertiana, & idem ob-
cessionis tempus semper est.

Loci consentientes de signis tertianæ.

De his signis lege Auic.4.can.2.tra.c.
37.ibi, In non pura tertiana adest grauis
capitis cum dolore extensiuo, duratque pa-
roxysmus vsque ad 24. horas, vel 30. vsque
ad declinationem, & tunc tepescit do-
compleátur 48. horæ, &c. lege eum fusi.
Gal.1.ad Glauc.cap.8.ex historia adoles-
tis omnia signa huius febris demonstra
inquiens: Vrina cruda admodum, febris i
cidit cum horrore, quæ neque in calidi-
te, neque in pulsibus exquisitæ tertianæ
similis, accessio durat ab aurora tertię di
vsque ad auroram quartæ: & semper ide
accessionis tempus. lege hunc locum vb-
rius. Et nota quòd non idem accession
tempus semper est, nisi materia crassa bi
dominetur, &c.

De cura febris tertianæ nothæ.

Curandi intentiones tot erunt, quot di
ctæ sunt in febre tertiana simpl. Versatu
igitur prima circa regimen sex rerum no
naturalium, vnde victus in primis nõ quo
tidie, sed alternis diebus in tempore quie
tis exhibendus erit, qui nõ adeò infrigide
& humectet, vt in tertiana simplici, sed
alic

quatenus calefaciat, incidat, & abster-
gat, sítque non tenuis adeò, sed crassior
quàm dictũ est. Cæteræ verò res non natu-
rales eadem ferè qualitate fac vt polleant.
Secũda quæ est ventris lenitio ac materiæ
præparatio, efficietur primò clysteribus ex
cassia, hiera picra, oleo camomillino, & sa-
le paratis. Similiter præparatio materiæ
cum syr. acet. simpl. rhodomelle, syr. de dua-
bus rad. bisantino, cũ aquis & decoctis ci-
chorij, boraginis, fœniculi, &c. Tertia erit
euacuatio quæ peccante materia cum san-
guine fiet per sectionem venæ, aut corpore
existente plethorico, quod vbi à sanguine
separatũ cognoueris, tunc vomitu vel phar
maco solutiuo euacuabis, vtputa cum infu-
sione rheubarbari, agarici, aut cũ diaphi-
nicone & cassia, &c. Quarta erit vrinæ &
sudoris prouocatio, quæ cum hordei deco-
cto, vel petroselini, apij, cichorij, &c. Quin
ta erit membrorum quæ laxa sunt, robora-
tio: & fit cũ Troc. de ros. de eupatorio, aut
aromatico ros. Extrinsecus cũ oleo de ma-
stice, de spica, de menta, de absinthio, aut
cũ fotu ex camomilla, absinthio, mẽta, ad-
dendo semper aliquid vini odoriferi, &c.
Vltima intentio est quorundam symptω-
matum remotio, quæ sunt in appetentia, &
somnus profundus, incitatur appetitus cum

capparibus conditis in aceto,aut cum ...
citonite, cum zucharo, aut inunctioni...
suprà scriptis,&c. Somnus etiã remoue...
cum aceto calido, vt refert Auicen.cap...
subet,aut cum lotionibus,& cum his si...
libus,quæ ægrum expergisci possunt.

Loci consentientes de cura febris tertianæ nothæ.

Gale.1.ad Glauc.ca.10.Non oportet ci... quotidie exhiberi,sed alternis diebus: ... ctus ratio non sit quæ humectet & refrig... ret vniuersum corpus, qualis in exquisi... tertianis exhibetur, sed aliquem modu... sumat ad calefaciendum & incidendũ,&. Post victum,sectionem venæ commend... ibi,Quòd si sanguinem mittere oporte... neque hoc omittendũ, sed ab initio stati... faciendum. Laudat etiam humorum pr... parationem ex hyssopo,origano,spica na... di,cũ mulsa decoctis,& post septimum c... ma absinthij danda est cum oxymelle,sol... tionem:deinde cum his quæ molliter ven... trem subducunt,&c. Paul.lib.2.cap.20.Vo... mitus post cibũ iis vtilissimus est, quibu... hæc febris in vetustatem incidit.similite... Auic.& Razes 17.côti.Auic.4.can.2.tra.ca. 40.Et quũ videris vrinas eorũ crassas, tunc phlebotoma, & post hæc adiuuantia ad digestionẽ sunt syrup.acetosus,&c. quæcun-

æ à me dicta ſunt de aliis intentionibu
ie vberius pertractat. Nota tamẽ ex Ha
l Abb. non concedi in principio huius
orbi pharmacum electiuũ, niſi materia
rgeat, quamquam iuxta Manardum in
iſtola ad Charandinũ videatur legi con-
rrium, imò vix inuenies Gal. in omni fe-
e abſque cõcoctione humorum pharma-
m ſolutiuum exhibere, ſed in aliis à fe-
e morbis paucos inuenies, quos per phar
acum non expurget, &c.

Obſeruationes de humorum concoctione.

Gal. 1. ad Glauc. cap. 10. Ab initio ſtatim
tãda quæ nimis exiccãt & calefaciũt, &c.

Obſeruat. circa pharmaca ſolutiua.

Auic. 4. can. & Arcul. Raro & tardè ſolu-
uum exhibendũ eſt, alioqui ſi importuna
erit euacuatio, tunc tenues tantùm exol-
ntur, & craſſæ partes remanebunt, &c.

De prognoſticis febris tertianæ nothæ.

Auic. 4. can. cap. 35. Hæc quidem nõ pura
uandoque prolongatur tempore longo, &
irciter medietatem anni, & quandoque
erducit ad mollitiem & magnitudinem
lenis. Gal. 1. ad Glauc. cap. 8. Vidi quando-
ue quum in autumno incœpiſſet in vere
eſiiſſe, tũ quia æger medici prçeceptis non

paruiſſet, tum quia læſus ex hyeme e
lien intumuit, præcordia flatibus fue
oppleta, & iam ſubtumida quædam ad
in facie decoloratio, & præſertim c
crura, adeò vt de adoleſcente dubitare
bis contigerit, &c. B. Prorogationis fe
cauſa, Gal. teſte 2. prognoſt. com. 25. eſt
plex. Prima fit propter aliquam partem
fectam curatu difficilem. Secunda fit p
pter humores craſſos, crudos, incoctóſq
Tertia, propter aliquod circa ægrum co
miſſum: idcirco dicebat Auicen. In mo
longo reſupinetur æger, & crura curu
tur, & tangantur eius viſcera, & videatu
qua parte corpus tumuerit, &c. Hipp. A
4. Aph. 29. Quibuſcũque in febribus ſe
die rigores fiunt, difficile iudicium ſeq
tur. Et Apho. 4. Aph. 43. Febres quæcunq
nõ intermittentes tertia die fortiores fi
magis periculoſæ: quocunque modo int
miſerint, periculum abeſſe ſignificat.
Aphor. 4. Aphor. 44. Quibus febres long
his tubercula vel labores in articulis fiun
Et Aphor. 4. Aphor. 45. Quibus tubercu
vel in articulis labores ex longis febribu
fiunt, ij pluribus vtuntur cibis. Et Aph. 4
eiuſdem, Si rigor incidat febre non de
ciente, ægro iam debili, lethale, &c. Leg
Galen. comment.

Auth

Authores dissentientes circa febres tertianas.

Adſerere, tertianam febrem cognoſci poſſe per acceſsionem tantùm de tertia in tertiam.

Adſerere, ſolùm humori putrido digeſtionem conuenire.

Adſerere, omnes fructus nocere febricitantibus cum Auic.

Adſerere, nullum in febribus vinũ eſſe concedendum.

Confutatio dissentientium circa febres tertianas.

Ad primum reſpondet Auicen. 4. can. 2. act. cap. 36. quòd qui cõſiderat tertianam er paroxyſmum, errat in ea, ſed oportet attendat ad ſignificationes alias. Hac iam de re à Galeno irridetur Theſſalus, ıi diatritum in cognoſcendo tertianam ſpectabat: & 2. de criſ. cap. 3.

Ad ſecundum dicit Gal. 1. de vic. in mor. ut. vbi loquitur de ptiſana ordeacea, quòd ullo modo humori putrido conuenit dieſtio, quum nec ad benignitatem humor duci poſsit, ſed continuò euaporans hu-nidum, quoddam cineritium permaneat: iſi hoc fortè acciderit in continuis febri-us, quia tunc humor putridus digeri de-et, quũ tota materia putreſcere incipiat.

Ad tertium, dicimus propoſitionem e: veram, modò de his omnibus fructibus i- telligatur, qui ſua humiditate ad corr- ptionem ſunt proni: ſed quũ multi ſint q ſua humiditate corruptioni reſiſtāt, vt gr. nata mala, citrina, pruna, &c. Idcirco in f bribus cōceduntur, quum magis per ſua frigiditatem iuuant, quàm per humidit tem putreſcibilem noceant.

Ad quartum Galen. 3. de vic. in morb. a comment. 8. Vinum, inquit, aquoſum m: ximè febrientibus eſt idoneum, & id e quod album eſt colore & ſubſtantia tenu nullam earum, quæ in cæteris vinis inſun habens qualitatem, nec auſteritatem, ne adſtringentiā, nec dulcedinē, nec acrimo niam, nec odorem, & quòd in Italia imbe cillum eſt, Sabinũ, quod febrientibus ad miniſtrant, & quòd reperiri poteſt tale vi num in Aſia, Cilicia, Phœnicia, Palæſtina Scyro & Creta: vnde ſi multa reperiuntu in Italia, Aſia, Bithynia, nil mirũ, imòquo plus eſt, miratur cur nil tactum ſit de ho vino ab Hippocrate, quũ febrientibus plu quàm cætera omnia ſit iocundius, &c.

De febre quotidiana ſimplici.

Quotidiana eſt febris intermittens, à pi- tuita extra venas putrefacta proueniens, cuius eſt ægrũ quotidie per ſex horas cum

falſa

ſa quiete dimittere. Vocatur etiam alio nomine emphemerina.

Loci conſentientes de febre quotidiana.

Gal.2.de diff.feb.cap.4.Febris quotidiana exquiſita eſt quæ ex pituitæ putredine ortum habet, per ſentientes corporis partes à natura detruſa,&c. Lege etiam cap.7. eiusdem libri.

De cauſis febris quotidianæ ſimpl.

Cauſæ præcedentes ſunt tẽperaturæ humidiores, anníque tempora, quies,otium, repletio,balnea ſtatim à cibo. Cauſæ antecedentes & cõiunctæ ſunt ipſa pituita,quæ cum ſit quadruplex,acida, dulcis, ſalſa & vitrea, quæ eſt acidæ qualitatis particeps, quatuor ſpecies ſiue differẽtia febrium efficiet.

Loci conſentientes de cauſis febris quomodo.

Gale.1.ad Glauç.cap.7.Fiunt hæ febres ætatibus,naturis,anníque ſtatibus & temperaturis humidioribus, &c. Vide latius textum.Item Auic.ibi Fit febris humidis, quietis, ſenibus,infantibus, nauſeatiuam ſatietatem patientibus & balneantibus ſemper repletionẽ,&c.Gal.2.de diff.feb.cap. Sicut tertianæ à flaua bile, ita quotidianæ à pituita fiunt. Et in lib.de plenit.tres

ſpecies pituitæ enumerat.& 2.de d
feb.cap.64,eſſe dixit vt ſalſa,acida,du
vitrea, quæ acidæ etiam qualitatis p
ceps dicitur.Vnde Auic.4.can.2.tra.ca
quatuor ſpecies enumerat ibi, Et phleg
putridum quandoque eſt vitreum,qua
que acetoſum,quandoque dulce,quãdo
ſalſum. B.Nota tamen,ſi quæ ſint aliæ
cies pituitę,per has quatuor intelligi:
crudũ & mucilaginoſum ſub vitreo co
prehenditur, ſicut inſipidum & aquoſ
ſub dulci, & ponticum ſub acetoſo:
pſeum verò febrem non accendit.lege
his fuſius lib.1.cap.de humoribus.

De ſignis febris quotidianæ ſimpl.

Febris quotidiana cognoſcitur,quia
primis diebus nullum habet vigorem,
potius in progreſſu tẽporis refrigerat
nem quandã,ob humoris craſsitiem.Pa
Fit inæqualis,ſubmerſus, debilis,rarus,
principiis verò particularibus fit frequ
ſed non adeò velox nec vehemens,nec m
gnus vt in tertiana,ſed rarus. Vrina alb
tenuis:deinde fit rubra,nulla adeſt ſitis,n
ſi à pituita ſalſa aut valde putrida fiant,ſ
dor nõ apparet materia exiſtẽte craſſa. C
ventriculi & hepar malè afficiũtur ob vi
concoctoriã imbecillẽ.Præcordia vltra na

tur

ralem habitum intumeſcunt ob caloris
ibecillitatem. Calor etiam accidit hy-
rno tempore,& fit principiũ acceſsionis
ca veſperũ:febris incipit ferè cũ ſynco-
,& principium vniuerſale durat 18.die-
is, & declinationis 64. Calor huius fe-
is in primo tactu eſt debilis,vaporoſus:
d dum mora fit in tangẽdo,ſentitur acris
mordax:ſi verò febris fiat à vitreo & ace
ſo phlegmate, multiplicatur valde fri-
is:& in vitreo rigor eſt vehemẽtior:quæ
rò fit à ſalſa pituita, ſequitur horror, &
on fit vehemens frigus:quæ verò à dulci,
rò aduenit frigus vel rigor.

Loci conſentientes de ſignis.

De his ſignis fuſiſsimè loquutus eſt Gal.
de criſ.ca.5.ibi,Febris quotidiana cogno
itur,quia nõ primo ſtatim die cũ rigore
uadit, ſed proceſſu temporis refrigera-
ones potius quàm rigores ipſis adueniũt,
eq; in pulſibus ſeruatur ordo vel æquali-
s,dum acceſsiones fiunt,&c.Lege locum
unc fuſius,& intelliges iam à me pridem
icta.Lege etiã Paul.lib.2.ca.23.Item Ra-
en 10.almans.Item Auicen.4.can.cap.48.
tem Gale.2.de diff.feb.ca.10.Et primo ad
lauc. cap.7. Vniuſcuiuſque humoris pi-
uitoſi ſigna etiam diffusè habes ex Auic.
oc.cit.Vide etiam Aet.ſer.5.cap.85.

De cura febris quotidianæ.

Quinis intentionibus febrem pitu-
ſam curabis: primò cũ regimine ſex rer
nõ naturalium. 2. cũ humoris craſsi inci-
ne. 3. euacuatione. 4. cũ vrinæ prouoca-
ne. 5. cũ ſymptomatum remotione & me-
brorũ roboratione. Prima intentio perf-
tur cũ attenuantibus cibis & inciſoriis,
vt in primis diebus tenuem exhibeam
victũ, ſed in proceſſu temporis craſsiorẽ
hoc in cura tentatiua. Sint itaque cibi te-
perati, ad aliqualẽ calorẽ vergẽtes, vt pa
cõtritus, caro pulli, borago, fœniculũ, vi
interdũ conceditur album & lymphatũ.
aliis rebus nõ naturalibus non vniform
regula dari poteſt, quũ inter ſalſam & cr
dã pituitã, inter dulcẽ & acidã magna qu
pe adſit differẽtia. Secũda intẽtio fiet, ſi pr
mùm aluũ cũ clyſteri lenimus: deinde hu
morem craſſum incidimus cum oxymell
ſimp. rhodomelle, vel ſy. de duabus rad. ve
biſantino cũ aquis vel decoctis ca. Ven. fœ
niculi, petroſelini, maratri, apij. Tertia in
tentio preparari poterit cum agarico, troc
rheub. cõfectione de turbit, diaphinico, el
indo, &c. Quarta intẽtio quæ eſt vrinæ pro
ritatio, multifariã fieri poterit, tum cũ pi-
lulis ex ſemine vrticæ, cuſcutæ, tum cũ de-
cocto apij, fœniculi, tum cũ topicis quę ad-
hiberi

ieri possunt. Quinta intentio duo mala
ymptomata, quæ huic febri coniungi so-
let, remouet, sicut est somnolentia quæ-
dam profunda in principio paroxysmi, &
gor valde intensus. Somnus remouetur
cum aceto manibus admoto, vel in angulis
oculorum posito. Rigor tollitur cum oleo
rutæ, in quo tandiu vinum Creticum bul-
lierit, donec consumptum vinum amouea-
tur, facta inunctione ante rigoris aduen-
tum circa totam dorsi spinam. Roboratur
etiam stomachus cum oleo mastichino de
...ica, de absinthio: aut intrinsecus cum aro
matico rosat. diarrhodone Abb. &c.

Loci consentientes de cura febris quotidianæ.

De prima intentione loquitur Gale. 1. ad
Glauc. capit. 12. ibi, Et vniuersum totius vi-
ctus caput sit ad incidendum efficacius.
Auicen. 4. can. capit. 58. Et fortasse con-
tentus erit aqua hordei in primis diebus,
cum speratur status propinquior: & nota
quòd instituitur victus tenuis, dum in co-
gnitionem febris peruenire volumus, vel
tenuis ratione quartanæ, vel quia processu
temporis pituita coquitur, & sanguis effici
tur, modò à natura vincatur, vt refert Gale.
2. de vic. in morb. ac. De aliis intentionibus
loquitur Gale. 1. ad Glauc. capit. 12. ibi, Cu-
ramus

ramus quotidianā cum ozymellite in p-
mis diebus,& his quę validè vrinam cie:
circa ſtatū habenda eſt ventriculo ſolicit-
do, &c. Vide illū fuſius. Vide etiā RAZĒ 1.
almās.ca.de cura febris phlegmaticæ, &

De prognoſt.feb.quotidianæ.

Hippoc.aphor.4.aph.63.Quibus in feb
bus quotidie rigores fiunt, quotidie febr
ſoluuntur. Razes 10.almans,ca.de quot.in
terpol.Hęc febris multis moratur mēſibu
& mortis ſuſpicionē habet. Et 18.commē
Quotidiana eſt periculoſa. Et Auer.4.col
lig.Deterior omnibus eſt quæ ex phlegm:
te vitreo, & ſaluior omnium quæ eſt mūd
rum temporum, & quæ eſt multi ſudoris:
nam humoris ſignificat tenuitatem & cor-
poris raram texturam:& rarò inquit Auic.
euacuantur febrientes à læſione ſtomachi.
B.Quia quum locus pituitæ ſit ſtomachus,
fieri nō poteſt vt ſi ſit febris pituitoſa,quod
non noceat ſtomacho,ſicut tertiana felli &
hepati,& quartana ſpleni,&c.

De febre quartana.

Febris quartana vt plurimū periodica,
eſt febris à melancholia non naturali pu-
trefacta,per aduſtionē bilis genita plerun-
que eueniens. Cuius eſt ægrū de quarto in
quartum diem affligere, & hæc duplex,ex-
quiſita & ſpuria:exquiſita fit à naturali me-
lancho-

tæcholica, ſpuria verò à naturali, & hæc
e..de hum.

*Loci conſentientes de fe-
bre quartana.*

Cauſæ quartanæ ſunt quæcunque atram
bē generant, nam ex ſolo humore atrabi-
li, putrefacto oritur. Putrefit verò atra bi
ob ſui craſsitiem, multitudinē, aut ob
aquā meatuū obſtructionē, aut ob facul-
tis expulſoriæ impotentiam, quæ in cor-
re corrupta expellere nequit, vnde ſequi
r putrefactio. Fiunt etiam quartanæ ex
iquo hepatis vel ſplenis affectu, vel ſuc-
ſsione aliarum ægritudinum, &c.

*Loci conſentientes de cauſis
quartanæ.*

Gal. 2. de diff. feb. cap. 5. Generatur quar-
na ex ſolo humore atræ bilis putrefacto,
itrefit interdum ob craſsitiem, aut mul-
tudinē, aut tenacitatem materię inutilis,
it aliquam meatuum obſtructionem, &c.
uic. 4. can. cap. 64. Eius cauſæ ſunt que ge-
erant melancholiā, poſt ea putrefaciunt
am, &c. Euenit autem vt plurimū ex ſuc-
eſsione ægritudinum febrium diuerſarū,
x quorum putrefactione quum adduntur
t non euacuantur, multiplicatur melan-
holia. B. Rarò quartana continua accidit
x eo, quòd quum in venis atra bilis ad pu-
trefactio-

trefactionem mouetur, tanquam virt
dissimilis extramittitur, quæ putresce
intermittentem efficit. Nota Arcul.ex h
Auicen.loco, quòd id verum non sit, qu
putridum à putrido fiat: nam atra bilis
putredine humorum generatur, quæ n
est putrida, quod etiam confirmatur à G
3.de prognost.comment.29.

De signis febris quartanæ.

Signa quartanæ vniuersalia sunt, qu
ipsa incipit cum pauco frigore, quod aug
tur & minuitur in eodem paroxysmo, ad
ueniente statu caliditas non est vehemen
vt in tertiana, sed maior quàm in pituito
sa: præterea quartana paulatim ac insensi
biliter à frigore ad calorem se confert, fi
etiam plerunq; in autumno. Cognoscitu
ex victu præcedente, & si homo lienosus
sit, si populariter fiant quartanæ, si vrinæ te
nues, albæ & aquosæ fuerint. Signa parti-
cularia sunt, vt si fiat à sanguine adusto, ad-
erit rubedo vrinæ, signa sanguinis præces-
serunt, forma, ætas, tempus, & fit post fe-
bres sanguineas. Signa bilis adustę sunt pul
sus velox, frequens, incipit cum horrore,
frigore, siti, sudore, inflammatione, tem-
pore, ætate, & febrium cholericarum suc-
cessione. De signis pituitæ adustæ aliquid
in præsentia non afferam, quum anceps sim
an

tuita ita aduri poſsit, vt in melancho
conuerti poſsit,&c.

oci conſentientes de ſignis quartanæ.

e omnibus ſignis tam vniuerſalibus
n particularibus loquitur Auicen. 4.
ap.65. ibi, Signa quartanæ ſunt, quòd
it cum paruo frigore, &c. lege eum
s. Gal.2.de criſ. cap.4. omnia hæc etiã
t, ibi, Quartana febris cognoſcitur, ſi
mnus frigidam & ſiccã & inæqualem
eraturam habuerit, quia tunc quar-
rij circuitus frequentiores fiunt,&c.le
cum vltra, de pituita vtrum aduri poſ
t atra bilis euadat, lege Manardum.

De cura febris quartanæ.

Quinque in cura intentiones cõueniunt
rum prima expoſtulat victũ optimum,
flatuoſum, ſed ventrem emollientem.
enda eſt ſuilla caro, & tenacia edulia,
uæcunque refrigerant ac exiccant: vi-
n concedatur album, tenue. Concedan-
inter volatilia quæ optimi ſucci ſunt,
tatu morbi vict⁹ tenuis adhibeatur ma
quã ante & poſt, ſitque calidus & humi
. Secunda intẽtio eſt vẽtris lenitio, ac hu
ris aliqua præparatio: lenimus cũ clyſte
us vel aliis lenientibus, ac præparamus
mũ cũ aceto. ſimp. rhodomelle, ſy. de epi
o, de fumo terræ, de ſuc. borag. biſanti-

no

no cũ aquis vel decoctis conueniẽtibus,e fumi terræ,lupulorũ borag.epitimi,ser, polypodij. Tertia intentio est euacuat, quæ parari potest cũ sectione venæ inter- ris,modò sanguis admisceatur, vel abũc- re videatur: aut fiet per pharmacum sol- tiuum,qualis est infusio senæ in sero capr- no,aut decoctum myrobalanorum cheb. ind.aut cõfectio hamec.pilulæ de fumo te- ræ, indæ de lapide lazuli, & hoc quum d cocta ac præparata fuerit materia: interd etiam euacuatio fiet per vomitum,per vr nas,& sudorem,&c. Quarta intentio rob rat membra, sicuti cor cũ vng. de nenupl citrino, hepar cum rebus hepaticis,simil ter lienem & stomachum prout suis loci dictum est. Quinta intentio symptomat tollit, perficítque primò remouendo rigo rem validum & frigus in vngendo spinan dorsi cum oleo rutaceo, costino,cũ mithri dato & theriaca,&c. Et hæc de febre quar- tana exquisita. At spuria hisdemet inten- tionibus curabitur, præter quòd dicta ma- gis ad humiditatem & frigiditatem ver- gere debet,præsertim si à sanguine adusto, vel à bile adusta prouenerit. Digestio etiã aliter ac dixi fiet,sed cum oxysachara, syr. viol.acetos.simp.Variabit etiam euacuatio quæ fieri debet cum myrobalanis citrinis

&

indis,&c. cætera erunt prout dictum est.
ura quartanæ continuæ erit eadem ac di-
um de interpolata, nisi quòd infrigidatio
em requirit maiorem ob assiduũ calorẽ,
em audacius vena secatur, & tenuius ci-
indum, quum breuioris sit status.

*Loci consentientes de cura fe-
bris quartanæ.*

De prima intentione loquitur Gal. 1. ad
lau. cap. 2. ibi, Victus instituẽdus est opti-
ius, sine flatibus, ac ventrem emolliens: ar
endi sunt à carnibus porcorũ, & ab omni-
is edulis tenacibus & tardè exeuntibus,
iæ corpus refrigerant & exiccant. Vide e-
am Auic. 4. can. capi. 68. nam ibi fusius de
ctu pertractat. De alijs intentionibus lo-
iitur ad vnguẽ Gal. loc. cit. ibi, Quartana
iediocriter ac leniter ab initio tractanda
t, nullũ forte medicamẽ aut euacuationẽ
cibentes, nisi sanguis vehementer abũda-
e videatur: nam tunc vena secetur interior
el media, quę est in sinistro cubito: quòd si
iger ac crassus sanguis videatur, audacius
iittatur: si flauus & tenuis, statim suppri-
iatur: quum morbus in suo vigore fuerit,
rouidendum est visceribus cum his quæ
molliunt & laxant, deinde medicamentis
tendum quæ vrinam cient: & si coctionis
idicia apparuerint, cum his purgandum

quæ humores atros exoluunt, non semel tã tùm, sed sæpius si fuerit necessarium: vtendum & à cibo vomitibus, & qui nequeunt vomere, per inferiora purgentur. Auic. de his fusius pertractat 4. can. cap. 66. Et Razes 10. alm. cap. proprio.

Obseruationes circa euacuationem.

Auic. 4. can. cap. 66. Quando quartana est à melancholia sanguinea, tunc extrahatur sanguis secundum quantitatem necessitatis: & quãdo non est necessaria, tunc phlebotomia est nociua, quatenus debilitat & ducit contrarium melancholiæ, & quatenus mouet humores ad exteriora, &c. Gal. 1. ad Glauc. capit. 11. Quicunque aliquid ex fortibus medicamentis ab initio exhibuerunt, omnino ante statum, quartanam, quę erat simplex, sępius duplicem fecerunt, &c.

Obseruationes circa victus rationem.

Auicen. capit. cit. Prohibeatur in die paroxysmi à comestione: nam rectius est vt eueniat febris ventre vacuo, & non occupetur natura, sed præcipiatur ieiunium, & interdicatur aqua frigida illa die.

De prognosticis quartanæ.

Hippocra. aphoris. 2. aphoris. 25. Aestiuæ quartanæ magna ex parte breues, autumnales

longæ,& maximè quæ ad hyemen attin
ent. Et aphor.5. aphor.70. A quartana ca-
non admodũ cõuulſionibus capiuntur:
erò prius capiãtur, & quartana ſuperue-
rit,liberantur. B. Quia quum duplex ſit
rum ſanatio, excretio ſcilicet & coctio,
: duo quartana,excretionem ſcilicet à ri
re,& coctionem à calore febrili efficit.
ic.4.can.cap.64.Saluior quartana eſt il-
quæ non accidit ab apoſtemate ſplenis:
æ venit ab apoſtemate ſplenis, perducit
hydropem & perniciem.Quartana quæ
ua eſt, liberat ab ægritudinibus melan-
olicis,vt ab epilepſia, melancholia,& in
eſt ſecuritas à ſpaſmo, & non durat niſi
r annum, modò error non accidat. Sunt
quartanæ quæ per 12.annos perdurãt,qui
s omnibus inimicus eſt autumnus, &c.

De febribus ſanguineis.

Quum duplex ſit genus febrium ſangui
is,alterũ à putrefacto ſanguine, alterum
non putrefacto,ambo ſub vno tantùm no
ine ſynochi continentur: vnde dicimus
nochon eſſe febrem acutam, cõtinuam,
x ſanguine in venis putrefacto ortam:alte
a verò ſynochus,id eſt,cõtinens, eſt febris
cuta ex ſanguine in venis non putrefacto
n multa copia peccante, id eſt, ſuccis æ-
qualiter adauctis. Harum febrium tres

ſunt ſpecies, acmaſtica, epacmaſtica & paracmaſtica, id eſt, in vigore perſeuerantes creſcentes & decreſcentes.

Loci conſentientes de febribus ſanguineis.

Gal.9. meth. cap.3. Duplex eſt genus ſynochi: vnum quod ex natura eadẽ cum diariis conſtat: alterũ eſt vbi in omnibus vaſis ac potiſsimùm maximis æqualiter ſucci putreſcunt. Auic. 4. can. cap. 44. inquit medium vtriuſque ſcilicet ephemeræ & putridæ ſynochũ ſapere: nã differt ab ephemera, quia humor eſt qui calefactus eſt: differt à putridis, quia nulla adeſt putredo, &c. Lege de his Gal.9. meth.c.2. ibi, Quædã enim febrium manifeſtam habent putredinis notam, quædã non habent. Lege etiã 2. de criſ. ca.6. Et Paul. lib.2. ca.26. & habetis vtrãque ſynochi deſcriptionẽ. Gal.2. de diff. feb. ca. 2. & 9. meth. cap.3. & 2. de criſ. ca. 6. tres ſpecies ſynochi demonſtrat, quas Aet. ſer.5. ca. 70. inquit ſolùm competere febribus à ſanguine non putrido factis, &c.

De cauſis febrium ſanguinearum.

Sex ſunt ſanguinearum febrium cauſæ: prima eſt obſtructio. 2. eſt repletio. 3. multitudo exercitij non conſueti laborioſa. 4. cõſuetæ euacuationis retentio. 5. aquoſitas ipſius ſanguinis ex comeſtis fructibus elaborata.

porata. 6. Humoris crassi & crudi copia sanguine admixta,&c.

Loci consentientes de causis febrium sang.

Paul.lib.2.ca.27. Continẽtium febrium origo ex sanguine est,qui nunc efferuescẽs, nunc putrefactus obstruitur, &c. Galen. 9. meth.cap.3.inquit,harum febrium in gracili & frigido corpore neutrũ cõsistere, sed tantùm in corpulentis qui sanguine abundant. & ca.4.loquens de iuuene palestræ perito inquit, quòd suspicio erat hãc esse synochon, quæ ex sanguinis abundantia & obstructione præ carnis copia stipatione prouenit, &c. Lege de his fusius Auic. 4. can. cap. 44. Et Aet. ser. 5. cap.7.ibi, Conflatur hæc ob calidi sanguinis copiam,&c.

De signis febrium sanguinis.

Duodecim signis synochon cognosces: primo febris assidua est. 2. rubedo faciei & oculorum 3. inflatio venarum temporũ & eorum repletio. 4. nullus adest rigor vel sudor. 5. interdum adest nasi pruritus, & circa locum cui cucurbitulæ applicantur.6.somnus profundus. 7. loquendi difficultas cum faucium inflammatione. 8. effusio lachrymarum. 9. pulsus maximi, vehementes,citati,crebri, non mordaces.10. vrina neque consistentia, & colore à natu-

rali habitu aliena.11.ęstus intolerabilis.1
graues vigiliæ,&c.

Loci consentientes de signis febrium sang.

De his signis facit mentionem Auic..
can.ca.45.ibi, Signa febris sanguineę sun
adhærentia febris, rubedo faciei & oculo
rum,&c. Gal.9. meth.c.4. Vbi se inuenisl
febrem admodum calidam dicit, pulsu
æquales maximos,celeres & frequentes &
vehementes,calorísq; qualitatem, quæ ta
ctum minimè morderet, & vrinas συστάσ
id est,consistentia, ac colore non multùm à
naturali habitu alienas, &c. Lege Paulum
libro 2.cap.27.ibi,Indicia,&c.

De cura febris sanguineæ.

Cura febris à non putrefacto sanguine,
duas tantùm intentiones requirit,quarum
prima est euacuatio sanguinis per sectionem
venæ vsq; ad animi defectum.2.est febrilis
caloris alteratio,quę fit interdū cum
aquæ frigidæ potu. Cura verò febris à putrefacto
sanguine quatuor exposcit intentiones,
quarum prima est circa regimen,
quod ad frigidū & siccum ordinari debet,
vnde in cibando primū morbum & virtutem
metire: nam si vltra septimum diem
non se morbus extendere videatur, parum
cibabis, exhibēdo ptisanam hordeaceam,

nem contritum cum ſeminum melonis
preſsione:ſimiliter valent lactuca,aceto-
,endiuia,mala granata,&c. Secunda erit
acuatio,quæ fiet per ſectionem venæ,vel
r cucurbitulas, vel per pharmaca ſoluti-
,quæ varia eſſe debent, prout humorum
ixtio cum ſanguine diuerſa fuerit, vnde
ilis per cholagoga,ſicuti cum myrobala-
is citrinis educitur,vel cum rheubar.caſ-
,&c.Pituita cum phlegmagogis, vt plu-
es dictum eſt.Tertia intentio eſt cauſarũ
utredinis amotio,quæ adimi ſolẽt per ſui
ontraria : nam ſi à frigida cauſa denſum
ipatúmue corpus reddatur, tunc per rela-
antia & rarefaciẽtia curabimus.Si ex ob-
ructione,per aperientia:ſi ex abundantia
umorum , per euacuantia : ſi ex craſsitie,
er attenuantia:ſi ex tenuitate , per incraſ-
antia, &c. Quarta intentio eſt caloris fe-
rilis alteratio, quæ fieri poteſt cum rebus
nfrigidantibus & attenuantibus , præſer-
im ſi ſanguis craſſus exiſtat , vt cum oxy-
acharo acetoſ.ſimp.ſy.de endiuia, vel exi-
tente tenui cum ſy. de iuiubis,cũ aquis &
ecoctis acetoſæ,portulacæ,&c.Vel aliquo
um eclegmate,ſicuti cũ zucharo roſ. tria-
ſand.diarrhodone,&c. Correctio acciden-
iũ,ſicut dolor capitis, ſitis , ſomni profun-
itas fiet,vt pluries dictũ eſt , ſuis in locis.

Loci consentientes de cura febris sanguineæ.

Gal.2.meth.c.vlt.loquẽs de victu, Si co tinens, inquit, vltra septimum progressu non videbitur, prorsus à cibo continend est ęger, in virtutẽ defecturã coniicias, & Auic.4.can.cap.46. Cibi sint ex iuiubis, e lentibus cum aceto, granatis & sumach. I Intellige sanguine existẽte tenui. Aet.se 5.c.7. Curandi scopus est copiã euacuare, & calorem præternaturalem extinguere, &, qua adest crassities, siccare, & debilitati partibus antiquam temperiem bonam re stituere. De sectione venæ lege Gal. histo riam de libero & seruo, 9. meth.c. 4. Auic 4.can.c.46. Intẽtio in hac febre est euacua tio plurimi sanguinis vsq; ad syncopim: & si sanguis fuerit subtilis, incrassandus: si cholericus, infrigidandus: si crassus, atte nuãdus. B. Conueniũt Pau. Aet. Gal. & Auic. in extrahẽdo sanguinẽ vsq; ad animi deliquiũ, sed Auerrhois, qui aliâs stimulus medicorũ dictus est. 3. sui collig. reprobat euidenti ratione Gal. & aliorum in hac sectione venæ opinionẽ, quæ rationes non parui apud me momẽti sunt: vide tu eas si lubeat. Gal. loc. cit. synochi cum putredine curam recitat, ibi, Si putredo æqualiter in omnibus vasis subsistat, aut in maximis, &c.

Ob-

Obseruationes in cura.

al.9.meth.cap.4. In sectione serua vi-
eitem si ciborum cruditas adfuerit, vel
oissus superfluitatum in intestinis, vel
als sanguinis fluxus, vel puerilis vel se-
nis ętas, vel frigidũ, vel gracile corpus,
vam non secabis vsq; ad syncopim, imò
uræ reliquos itidem ait Auic.& Aet.

De prognosticis febrium sanguinis.

Gal.3.de cris.c.4. Synochi raró eueniũt,
&vbi nullus sit error, in quarto finiuntur,
ura propriis circuitib⁹ perueniẽte, &c.
ic.4.can.c.44. Ex tribus speciebus, sal-
or est epacmastica, deinde homotena,
quior veró acmastica. B. Nota ꝙ acma-
ica & homotena idem significant iuxta
le.placitum, quare in nominum signifi-
o ipse deceptus est, ita vt intelligere vel-
,quòd decrescẽs est salubrior, sed acma-
ica vel homotena seruans, scilicet eũdem
orem, est minus mala, & epacmastica
æ augendo se semper procedit, cæteris
t nequior: quanquàm ego crediderim cę-
ris deteriorem, quæ acmastica nomina-
ir, sicuti testari videtur & ipse Gal.

De causone febre.

Causon siue ardens est febris continua,
rdẽtissima ex flaua bile putrefacta, accẽ-
a, putrefacta inquã, ne crederet quispiam,

ſicuti Auerrhois 7.collig.quod ex bile putrida ebulliente fieri poſſet, ex eo f Gale.comment. deceptus, qui eſt 59.qu apho.vbi inquit, Tertiana febris ab ea ardens nominatur, humore faciente differt: vtraq; enim à flaua bile fit. Differũt autem, quoniam febris ardens habet in nis vnà cũ ſanguine bilem plurimam e lientem: tertiana verò eandem bilem bet in toto corpore delatam & motam.

Loci conſentientes de cauſone.

Aetius ſer.5.cap.78. Cauſon ſiue arde eſt febris continua, &c. Galen. 4. de vi morb. ac. tex. 13. Cauſon eſt febris, in q vrens caliditas, ſitíſque incompreſsibi hominem torquet, &c.

De cauſis febris cauſi.

Cauſæ primitiuæ cauſi ſunt quæcunq calida & ſicca ſunt, vt vini potus, ſalſoru eſus, vigiliæ, motus laborioſi, ira, &c. Ca ſæ coniunctæ & antecedẽtes ſunt, flaua b lis putreſcens, vel pituita ſalſa: vnde pro prium & legitimum cauſum nominãt, qu à bile: improprium & ſpurium, qui à pitui ta ſalſa prouenit. Interdum cauſa ipſiu cauſi eſt cerebri inflammatio, &c.

Loci conſentientes de cau-ſis febris cauſi.

Hippocrates 4.de victu in morb.acutis,

tex

eu 1. Causus, id est febris ardens, fit, quũ ulæ tempore æstiuo exiccatæ, acres ac iosas, quæ tenues sunt, trahunt ad se hulitates, quas ἰχῶρας vocant. Et textu ter- Fit causus ob longum iter, longámque n, &c. Ex quibus intelligere potest à sis calidis & siccis oriri causum. Si vis nde scire quomodo venulæ illæ ad se hant humiditates, lege Galenum comnt. 58. in 4. aphoris. ibi, A febre ardente bito, &c. Aetius serm. 5. cap. 77. Ex flaua e putrescente incēditur, & alternis diels exacerbatur, & quandam habet febris minutionem siue remissionem. B. Noquomodo causus differat à synocho: nam usus à flaua bile, synochus à sanguine. usus habet aliquam imminutionem siremissionem, sed synochus à primoro vsque ad finem, vnam tantùm habet acerbationem, ne fortè, sicuti & ipse Arl. ambas febres in vnum confundas. alt enim de mente Gale. causon in epacasticam, homotenam & paracmasticam uidi, sicuti synochon, quod nullibi Ganus (quod sciam) somniauit, ne dicam ripserit. Auic. 4. can. cap. 41. Causon fit sendum duos modos, aut est à cholera, aut phlegmate salso putrefacto. Hoc idem iam adserit Galenus 4. de vic. in morbis

ac.

ac.comment.1:.Gal.1.prorrheu.tex.18.fe-
bris ardens tum ob alias caufas, tum o-
pter cerebri inflammationem fit,&c.

De fignis caufi febris.

Signa funt, arida lingua, nigra, appi-
tus deiectio, vomitus biliofus, vigiliæ in-
terdum deliria, fluxus fanguinis narium,
dolor capitis, oculi concaui, ventris fu-
tio, inquietudo, fitis vehemens, nifi tsi
ficca leuiter irritans adfuerit,&c.

Loci confentientes de fignis caufi febris.

Auic.4.can.cap.42.Signa cholericę c-
fonis funt accidentia mala ex vigiliis, -
quietudine, aduftione, permixtione m-
tis,&c. Paul.lib.2.cap. 28. Ardentibus h
fuperueniunt, arida lingua, craffa & nig,
ventriculi rofio, deiectiones pallidæ, fis
vehemens, vigiliæ, & nonnunquam de-
rium,&c. B.Hæc omnia eueniunt ex m
bilis:fed efficacius reddit rationes. Gale.
de his 4.de vic.in mor.ac.in comment.4.
Hippoc.aphor.4.aph.54. Quibus plu-
mum ficcæ tuffes leuiter irritãtes in febri-
bus ardentibus fiunt, non multùm fiti i-
feftantur,&c.Vide etiã de his fignis Hip.
4.de vic.in morb.ac.tex.4.&c.

De cura carain febris.

Curatur hæc febris quadrifariam: pri
m

ictus ratione quę humidis & frigidis
otet. 2. euacuatione, quæ per sectionem
e:, & alui eiectionem fieri potest. 3. cum
xnctione caloris febrilis. 4. cum acci-
eiũ correctione, quæ omnia fient prout
iũ est in cura tertianæ interpolatæ, &c.

Loci consentientes de cura causi.

aul. lib. 2. cap. 29. Dupliciter solui de-
morbus, aut excernendo humores bi-
ios, aut eos extinguendo. Excernuntur
sudores, vomitiones & imũ ventrẽ, ex-
tiguuntur aquæ frigidæ potu, &c. Auic. 4.
c. cap. 43. Causus curatur cura tertianæ
ę, & si indiget euacuatione, festina: nam
cuatio melior est quàm in tertiana, sed
plementum sit apud digestionem, &
phlebotometur, nisi in vrina adsit tur-
itas & rubedo, &c.

De prognosticis causi febris.

Hippocrat. aphor. 4. aphoris. 58. A febre
ente habito rigore superueniente solu-
. B. Rigor incitatur à bili per sensilia
mbra, veluti motu delata, vnde aluus
uitur, sudores & vomitus excitantur, &
is expurgatur. Hippocr. aphorismor. 4.
horismo 48. In febribus non intermit-
ntibus si partes exteriores frigidæ, inte-
res vruntur, & sitim habeat, lethale est.
Intelligitur hoc de causo: nam Galen. 1.
pror

prorrhet. textu 7. quando causus inte- quidem vrit, externa verò nec medioc- ter calefacit, lethalis est. Hippocr. apho. aphoris. 43. Febres quæcunque non inter- mittentes tertia die fortiores fiunt, mags periculosæ: quocunque autem modo inte- miserint, periculum abesse significatur. aphoris. 4. aphoris. 49. In febre non inte- mittente, si labrum, vel oculus, vel nasi, vel supercilium peruertatur, vel non v- deat, vel non audiat, iam debili existen corpore; quicquid horum euenerit, mo proxima est. Et aphoris. 4. aphor. 50. Vbi febre non intermittente difficultas spira di & delirium acciderit, lethale. Et apho 6. aphorismo 26. Quibus in febribus a dentibus tremores fiunt, delirio soluu tur. Auicennas 4. can. capite 41. Rarò fe bris ardens senibus accidit: & si accida eis pereunt, quoniam non fit in eis nisi causa valde forti. B. Similis sententia ha betur ex Gale. aphoris. 1. comment. 14. ibi Senibus non acutæ febres accidunt, et quando rarenter talis accidat febris, qua lis iuuenibus, omnino hæc ad ægrotanti interitum terminatur, quoniam indicium est, immensam quandam esse causæ febrem facientis magnitudinem, &c. Hippoc. 4. de victu in morbis acut. textu 10. Si è naribus

flux

fuerit ſanguis, ſoluitur ægritudo, atque ſudores ſuperuenerint iudicatorij, leginitur, cum vrinis albis, craſsíſque, & leuibus ſubſidentiis, &c.

De febre epiala.

Epiala eſt febris pituitoſa intermittẽs, à pituita vitrea in locis à corde remotis putrefacta, quæ ex ſua propria natura eodem tempore frigus & calorem inducit. Dicta eſt à leni afflictione, ſicuti ἠπίαλος ſonat.

Loci conſentientes de febre epiala.

Galenus 2. de differ. febr. cap. 6. Quando quis febricitat, ſimul & riget, atq; eodem tempore in toto corpore vtrunq; affectum ſentit, ea febris eſt, quæ propriè epiala vocatur. B. Similis ſententia eſt in lib. de inæquali intemperie, cap. 8. Idem etiam adſerit Haly Abbas 6. ſuæ theoricæ, cap. 6. Et Razes 16. continentis, cap. 3. Serapio 6. ſui breuiarij, Hæc febris non eſt continua, ſed interpolata durans tribus vel quatuor periodis. B. Nota quòd Serapio & Auicenna in hac febre plurimùm à Galeno diſcrepant, ſiquidem epialam pro lypiria ſumunt: nam quoties frigus in interioribus, & calor in exterioribus ſentitur, epialam eſſe dicunt. Galenus verò quoties vterque affectus vna ſentitur: ſed ideo errant, quia

non

nomina ſimul confundunt. Vide Aet
ſerm.5.capite 87. Febris epiala à leni
ctione vocata eſt, quum ſimul febrica
& rigent, & vtrunque percipiunt eo
tempore in omni corporis parte. Paulu li-
bro 2. ἡ ἠπίαλος ἢ ἀπὸ μεταφορᾶς τῆς ἀλ,
παρὰ τὸ ἠπίως ἀλεαίνειν ὅ παρ' αὐτοῖς θερμαίνειν id
eſt, epiala dicitur per tranſlationem
le, vel ab epios, quod eſt molliter, & a
nem, quod eſt calefacere, eò quòd ve-
menter non vrat, ſed molliter ac blan-
calefacit, &c.

De cauſis epialæ febris.

Cauſa eſt pituita vitrea, partim cru-,
partim putrefacta, interdum cum ama
bile coniuncta, atque per ſenſilia mem
delata ac mota, &c.

Loci conſentientes de cau-
ſis epialæ.

Galenus 2. de differ. feb. cap. 6. A pitu
tantùm vitrea partim putrefacta, parti
cruda remanente, vnde fit ex putrefacta
lor febrilis, & ex cruda frigus pari rati-
ne gignitur. Auicennas 4. can. cap. 51. Ca-
ſa eſt phlegma vitreum in profundo co
poris contentum, quod locum infrigid
in quo collocatur, cui ſi accidat putredo, v
por eleuatur, & partes exteriores petẽs ca
lefacit. Gal. de inæquali intẽperie cap. 8. S

pitu

quitosus succus, qui est frigidus, & quem
reum Praxagoras appellat, & amara bi-
quæ calida est, simul abundant, ac per
silia membra moueantur, nil miri est
unque à cubante pari modo sentiri. Le-
Paul. lib. 2. cap. 25. Et Aet. ser. 5. cap. 87.

De signis epialæ febris.

Signa sunt, quòd vnà sentitur frigus
calor, vrina alba, tenuis, cruda, pulsus ra
s, tardus, habita scilicet aliarũ febrium
tione, in quibus frequentior esse solet:
ruat interdum accessionem tertianam &
artanam ob sui crassitiem & paucita-
m: nam humana natura humorem hunc
treum abundare non sinit. Spatium eius
roxysmi, est à quatuor horis vsque ad
. horas, interdum pauca existente mate-
a citius absumitur.

Loci consentientes de signis epialæ.

De his signis lege Auicen. 4. can. cap. 52.
i, Signa eius sunt quæ prædicta sunt, &
rina est frigida, cruda, &c.

De cura febris epialæ.

Eadem cura est, ac in quotidiana dictum
t: verùm calidioribus magísque inciden-
ibus præsidiis indiget, &c.

Loci consentientes de cura epialæ.

Paul. lib. 2. cap. 25. Hæc febris ex pituita

nascens, quum ex quotidianarum gen- existat, curationi illarum subiicitur à quotidiana tamen differt, quia tanto ca- dioribus, magísque incidentibus indige- quanto frigidior pituita existit.

Obseruatio in cura.

Auicen.4.can.cap.60. Caue ne calio- ribus in principio medicamentis vtar, sed incipe cum syru.acetoso, mellino, dei- de ad syr.compositos, demum ad sema aperitiua & ad infusionem aloës, & tr. de rosis, sed os stomachi pręcipuè inter ea confortetur, &c.

De prognosticis febris epialæ.

Serapio 6. breuia. Hæc febris non nl- tùm permanet, & fortasse durat per 2. dies, aut vltra parũ, aut minuitur paru, quia ob humoris paucitatem longo tem- pore durare non potest.

De febre lipyria.

Lipyria febris est ea in qua exteriora superficies refrigeratur, & profundum v- tur, & excretiones detinẽtur, aspera sitie- tibus lingua est, pulsus paruus & obscuru ob calorem intra se receptum.

Loci consentientes de lipyria febre.

Gal.de inæquali intemperie cap.8. Lip ria est quum intus in ipsis visceribus calo rem sentimus, & in extremis partibus vi uersi

ſis frigus. Itidem ait Auicen.& omnes
ꝑacticantes.

De cauſis febris lipyriæ.

Cauſa quur exteriora frigeant, & inte-
ora vrantur, eſt calor ad interiora reuo-
tus, vel ſpiritus, quum ad interiora ſe cõ-
rũt, exteriora relinquẽtes. Vel ideo frige
it exteriora, quia in externis partibus pi
ita vitrea cõtinetur, aut quia vapor à pu
ido humore eleuatus, dum à calore ſepa-
tur, multoties corpus infrigidat, &c.

Loci conſentientes de cauſis febris lipyriæ.

De his cauſis lege Auicen. 4 can. cap. 53.
i, Quia virtus effunditur ad locũ in quo
t læſio, idcirco exteriora à calore relin-
uũtur, &c. Lege etiam Gal. aphor. 4. com-
en. 48. ibi, Quia fortis inflammatio in
rofundiori parte corporis, vel eryſipelas
enit, vnde totus ex toto corpore ſan-
uis ad patientem locum trahitur, vt fit
principiis acceſsionum, &c.

De indiciis febris lipyriæ.

Indicia & eius cura manifeſta ſunt, quia
ratur vt cæteræ phlegmaticæ, & cogno-
itur ex deſcriptione data, &c.

Loci de prognoſticis lipyriæ.

Hippoc. aphor. 4. aphor. 48. In febribus
õ intermittẽtibus, ſi partes exteriores fri-
idę, interiores vrũtur, & ſitim habeat, le-

thale. Gal. 2. prognosticorum commẽ. 4 caput, manus ac pedes frigidi sunt, ventre costísque calentibus, malum. Est etiã quæ possent etiam de lipyria intelligi.

Authores dissentientes circa febrem lypiriam.

1 Adserere, lipyriam non esse febrem, quòd calor extraneus non diffundatur per totum corpus.

2 Adserere, lipyriam esse posse febri interpolatam.

Confutatio dissentientium circa febrem lipyriam.

Ad primum respondet Auicen. 4. ca cap. 53. Et si calor non diffundatur per totum corpus, hoc non prohibet, quin sit febris, dummodo calor extraneus aptus, natus sit per totum corpus diffundi, sicut non repugnat hominem esse risibilem, etsi non rideat.

Ad secundum, Gal. 4. apho. commẽ. 4 respondet dicens, Nunquid huiuscemodi casus possit fieri in febre intermittente, ego neq; vidi inquit, neq; animo capio: videntur siquidem solis accidere febribus quæ causones ab incendio nominantur perniciosis, vel si aliter libeat appellare καλιονθιστάτοις, velut lipyriis, &c.

FINIS.

IOANNIS BACCHANELLI

De consensu Medicorum in cognoscendis Simplicibus,

LIBER.

ABROTONVM duplex, alterum masculum, quod omnibus notum est: alterum fœmellum, quod vulgò dicitur Santolina, & est humilis cy-
essus. Diosc.cap.26. tertij libri versione
arcelli. Gal.6. de fac.simpl. Plin. lib. 21.
p.10. Paul. lib.7. calefacit & siccat in 3.
Absinthium triplex, vulgare nostrum,
riphium, quod marinum appellatur: &
ntonicũ, quod plurimũ in Gallia vltra Al
s nascitur, & est illud iuxta Mathiolum
nẽsem, cuius semẽ vulgò dicitur Semẽti
, quę pro verberibus datur pueris. Et no
quòd Canabel Serapionis, nõ est Semẽti
, vt volunt aliqui, sed est terra arenosa
uuialis, vide Dioscor.cap.24.& 25.lib.3.
Gale.6.de fac.simpl.vbi amaram & ad-

ſtrictoriam ac acrem qualitatem illi t. buit. Paul. lib. 7. cal. in 1. ſic in 3.

Acacalis niſi ſit ſpecies tamariſci, ha ſcio quid ſit, quoniam nullum ſemẽ vide poteſt, quod ſit huic ſimile. lege Dioſcor. 103. lib. 1. Paul. lib. 7.

Acatia, non habetur vera, ſed eius lo accipitur ſuccus prunioli agreſtis commu niter: quũquam ſatius foret foliis rhus, ſ mach vulgò appellati, vti, quàm ſucco pr nioli dicti: quoniã rhus eiſdẽmet facultat bus pollet, ac ipſa acatia, teſte Dioſcorid Nec eius gumi, quod à Serapione dicit gumi Arabicũ, habetur, ſed eius loco gun vtimur, quod 7. de fac. ſimpl. à Gal. deſcr bitur. Dioſc. 118. cap. lib. 1. Theoph. cap. lib. 3. nam acatiam ſimpliciter ſpinã voca Plin. lib. 24. ca. 12. Gal. 6. de fac. ſimpl. Sicc in tertio, & refrigerat in ſecundo ordin itidem ait Paul. lib. 7.

Acanthion quid ſit neſcio, etſi aliqui ca duum montanum pro ſpecie acanthij de monſtrent. Dioſcor. cap. 16. tertij, Galen. de fac. ſimp. Plin. lib. 24. cap. 12. Paul. cal dus eſt.

Acanthum domeſticum & ſylueſtrem eſſe id quod vulgo brancham vrſinam di cimus, aliqui affirmarunt: vide Plin. cap 22. lib. 22. & Dioſcor. cap. 17. & 18. tertij: &

Gal

len.6.de fac. simpl. Paul.lib.7. discutit
siccat.

Achillea non est millefolium, vt pu-
nt aliqui ex authoritate Plin. cap.5.lib.
. vbi ipse habet à Latinis millefolium
cari. Serapio vocat succum Achilleæ,
quòd rubeat, sanguinem draconis, qui
nc paratur ex sanguine arietis, sorbis
resina, & mille aliis miscellis. de Achil-
a Dioscor. cap.34. quarti: Galen.8. de fa-
l. simpl.

Acinus est iuxta Manardi opinionem
asilicum syluestre, & iuxta Ruellium basi
cum domesticum: sed huic repugnat Pli
ius cap.15. lib.21. quum dicat, acinum
on florere, de acino Diosc. cap.45. tertij.
aulus lib.7. mediocres adstringendi vi-
es habet.

Acorus, secundum Manardum, verus ca-
mus aromaticus, Brasauola tenet quòd
t galanga, aliqui quòd sit vulgare gisiriũ,
ommunis opinio quòd sit calamus aroma
icus. De acoro, Diosc. cap.2. primi. Gal.6.
e fac. simp. & quinto eiusdem cap.12. Pli.
ib.27. cap.2. Paul. calefacit & desiccat in
ertio.

Aconitum voluit Leonardus Fuchsius
sse herbam paris, sed falsò, quum nulla sit
um descriptione aconiti similitudo. Leo-

nicenus credidit aconitum esse napel
Auicennæ, quũ sint res dissimiles, nec eô
peccauit Auicẽnas in descriptione napli,
prout notat Leonicenus, vt videri potest ex
Andrea Belunensi, qui Auicennæ textum
optimè correxit. De aconito, Dioscorica.
75. & 76. quarti, duas species assignat: i-
ma dicitur pardaliches eo quòd pardos in-
terficiat: altera cynoctonon & lycoctõ,
eò quòd canes & lupos perdat: at mãsa-
bibita radix non statim interficit homĩ,
sed aliquos in duobus vel tribus, vel x
mensibus perdit. Gal. 6. de fac. simp. & Io
scor. iterum lib. 6. cap. 7. Paul. lib. 7. leta-
lis vis & excedens est.

Adiantum, est vulgaris capillus Vener.
Theophrast. cap. 13. lib 7. Adianti duæ sit
species, nigra & alba. vide Plin. cap. 21. l.
22. Et Dioscor. cap. 131. & 132. de adianto
trichomane. Vocatur & adiantum polit-
chon & gallitrichon ab ipso effectu, quem
circa capillos efficit. Galen. 6. de fac. sim.
In caliditate & frigiditate symmetron e,
extenuat, desiccat, & digerit: itidem Pau.
lib 7.

Aegylops, est id quod vulgò dicitu
segala, & non est auena, vt aliqui volun
Dioscorid. 134. quarti. Galenus 6. de f.
cult. simplic. Paul. discutit duras inflam
ma

ctiones.

Agallochon, est lignum aloës, nunc habetur Venetiis, & nuper eius loco afferebatur ex Rhodo oliuastrum, quod à Ruellio aspalathum creditur. Diosc. cap. 21. primi. Gal. nullibi, quòd sciam, nisi succidaneis. Paul. lib. 7. iocinerosis, dysentericis & pleuriticis opitulatur.

Agaricum notum est, ideo appellatum, quòd abundanter in Agaria Sarmatiæ nascatur. Plin. lib. 16. cap. 8. Nascitur in Gallia super arbores glandiferas. Dioscor. cap. 1. tertij: In Galatia Asiæ supra cedros. Sunt qui dicant in Italia iuxta laricis arboris radices nasci. Galen. 6. de facult. simplic. Paul. digerit crassos humores & incidit.

Ageraton sunt qui dicant in Hetruria inueniri, simile origano. Dioscor. cap. 57. quarti, & Galen. 7. de facult. simplic. & 5. eiusdem. Paul. lib. 7. habet vim digerendi.

Allium, Græcè σκόροδον, duplex est, domesticum & syluestre. Domesticum σκόροδον à Græcis dictum, syluestre ὀφιοσκόροδον, id est, anguinum, non autem, vt Brasauola, scorodoprason vel ampeloprason: nam ampeloprason nil aliud est quàm porrum syluestre, quod in vineis reperitur, & sco-

rodoprason allium & porrum signifit. Diosc.cap.141.secundi.Gal.8.de fac.siml. desiccat & calefacit in quarto excessu: Me etiam illum secundo de facultate alimentorum in fine.

Alcea.vulgò malua syluestris, siue altha syluestris, nõ habet proprium caput apud Gal.sed in cap.de malua,de hac mētionem facit septimo de fac.simp.Dioscor.cap.1. tertij.Volunt aliqui hanc esse quam vulgò dicunt herbam Hungaricam. Paul. lib. syluestris maluæ genus est.

Alypon quid sit nescio.Hoc scio plures de mente Athuarij velle alypon esse thu bit album : nam hoc ab ipso habetur, vbi de tripheræ compositione agit : aliqui dicunt alypon esse alypiam, vt Paul. Aeg aliqui dubitant an sit sena. Dioscor. cap 173. quarti.Paul.bilem atram semen alypi ducit & vlcerat.

Alysma nisi ea sit,quam Ruellius & Fuchsius fistulam pastoris, & ab aliis plantaginem aquaticam, quæ vulgò dicitur barba syluana, affirmare ne quid audeo: aliqui dicunt esse speciem betæ aquaticæ. Dioscor.cap.160. tertij, & Plin. cap.10. lib.25.duas species assignat.Damasonium etiam vocatur à Gal.6.de facult.simp.& habet vim abstersoriam.

Alisson

lisson sicut ex Plin.cap.11.24. lib.excer-
pit, videtur esse herba quæ Rubia minor
dicitur: verùm quia Aet.alisson vocat sy-
deritim heracleam, quæ nullã præ se fert
similitudinem cum rubia minori, idcirco
quid sit affirmare non possunt: de hac me-
minit Diosc.cap.96.tertij, & Gal.6.de fac.
simp. Nõnulli tamẽ duas species assignãt,
inter quas facilè posset rubia minor cõnu-
merari: verùm ea quæ morsibus canũ opi-
tulatur, deperdita est, nec reperitur. Paul.
lib.7. siccatoriam illi ac discussoriam, ab-
stersoriámque vim tribuit.

Aloës tria sunt genera, hepaticũ, succo-
trinum & caballinum. Diosc. ca.23. tertij,
meminit de hepatica, & Galen.6.de facul.
simp. desiccat in tertio, & calefacit in pri-
mo, adstringítque modicè.

Althæa, vulgò maluauischio, meminit
Dioscor. cap.154. tertij. Theoph. cap.19.
lib.9. vocatur & hibiscus, & est malua syl-
uestris. Galen.6.de fac. simpl. sub nomine
hibisci, & 7. de fac.simpl. capit. de malua.
Paul.lib.7. Discutit, relaxat, lenit & con-
coquit.

Alumen, iuxta Diosc. cap.77.lib.5. tri-
plex est, scissile, rotundum & liquidum,
loquendo de his quæ in medicinæ vsum
veniunt (nam plura apud nos genera
nunc

nunc habentur, ſicut alumẽ rochæ, plumæ, fæcis, catini, ſcaioli, & zucharini, ſciſsi: illud eſt quod nos plumæ vocamus, aluen rotundum non habetur in Italia, nec liquidum: quĩquam Braſauola affirmet eſſe lumen rochæ, quem validiſsimis rationibus cõfutare Mathiolus Sen. conatur. Alumen zucharinum fit ex alumine rochę, ouorum albumine, & aqua roſacea. Alumen catinum fit ex herba vocata ſoda, Arabice ca li, vnde etiam ſal alchali prouenit. Nota eſt herba apud Hetruſcos: alumen ſcaiolum fit ex petra lucida, ſcamoſa & tranſparenti, vulgo dicta, ſpechio d'aſino: alumen fæcis fit ex fæce vini combuſta. Gal. 9. de fac. ſimp. Plin. lib. 35. cap. 15. Paul. maximè adſtringit.

Ambroſia, iuxta Ruelliũ, notiſsima eſt in Gallia, naſcitur inter ſegetes: verũ eam nec vidi, nec ſcio quid ſit, niſi ſit ſpecies artemiſiæ. Dioſc. cap. 120. tertij, & Gale. 6. de fac. ſimp. Adſtringit & repellit.

Ambræ odoriferæ tres ſunt ſpecies, colore diſtinctæ, citrina ſcilicet, albida, & nigricans, cuius mẽtio fit à Serap. lib. aggre. cap. hambar. Auic. lib. 2. Calida in ſecũdo, ſicca in primo, roborat cerebrum, & cor confortat. Nullibi quòd ſciã, fit mentio de hac apud Dioſc. vel Galen. aut Paul. vulgò

dicit

...citur Ambracane.

...niantus, Græcè λίθος ἀμίαντος, lapis est
...ex Cypro affertur, similis alumini scis
...similis etiam ligno: vnde Brasauola di
...isse aliquos qui eũ credant esse lignum
...is Christi: nam in igne positus nõ com
...itur, sed magis illucescit: meminit Pli.
...19. lib. 36. & Diosc. cap. 113. quinti lib.
...l. lib. 7.

...mylum, voce parũ deflexa amido. Opti
...amyli conditiones recitantur à Plin. c.
...ib. 18. vt sit albus, leuis, recens, lenis. Fit
...ylum ex granis frumenti, vt Dioscor.
...92. lib. 2. Et Galen. 1. de facul. alimento-
...m excerpitur ex Plinio, cap. 25. lib. 22.
...od amylum corpus restringit, & fluxum
...guinis, & in doloribus vesicæ media vn
...sumitur cum oleo & passulis. Galen. 1.
...fac. alimen. ἀποίαν, id est, qualitate caren
...m Paul. Refrigerat mediocriter & siccat.

Ammi, Seplasiariis ameos, & est simile
...men cymino, vt testatur Plin. ca. 15. li. 20.
...Galen. 6. de fac. simp. huius meminit, &
...ioscor. cap. 63. tertij. Quod verò accipi-
...r pro ammi non est verum, sed quid sit
...scio. Paul. Calefacit & siccat in tertio.
...al. 5. de fac. simp. itidem ait.

Ammonicum, vulgò in officinis dicitur
...rmoniaco, & est duplex iuxta Plin. ca. 24.
lib.

lib.12.primum thrausma dictum,& alte
est excellentius. alterum phyrama, &
crassum,& veluti resina. Primum thuris
militudinem præ se fert, vnde à Paulo
Aetio ammonia cum thymiama nuncup
tur: meminit Diosco.cap.89. tertij,& G.
6.de fac.simpl. Auer.5.collig. Calidum
tertio, siccum in primo. Paulus lib.7. M
liendi vires habet.

Amomũ verũ, nonnulli volũt esse rosa
de Hierico, nõ verum esse quoddam sem
habitum: sed credo verum non haberi, si r
ctè eius descriptionem perpendamus. Vt
mur igitur loco amomi acoro, vt place
Galen. Dioscor.cap.14.primi. Plin.lib.12
cap.13. Gal.6. de fac.simp. Paul.lib.7. Eius
dem virtutis cũ acoro, sed paulò siccioris.

Ampelitis terra, Græcè γῆ ἀμπελῖτις, sicu
ti & terra heretria, samiachia, selinusia,
sunt apud me incognita. De iis Gal.9. de
fac.simplic. diffusè, & Diosc.cap.138.lib.5.
Paul.lib.7.

Ampeloprasson, agreste porrum, vulgò
porandello: de hoc Gal.6. de fac.simp. me-
minit & Diosc.139. secundi. Plin. lib.24.
capit.15. Paul. lib.7. Acerrimum calidissi-
mũmque in summo ordine, quamobrem
vlcerat.

Anagallis, morsus gallinæ: non defue-
rint,

...,qui portulacam syluestrē esse affirma
...:aliqui etiam dixerunt anagallidem
... pauarinam,vel centonem, sed longè à
... decipiuntur, quum flores illis nō sint
... qualitatis, ac ab ipso Diosc. pingun-
...cap.170.secundi. De vtraque anagalli-
...scripsit Gal.6.de fac. simp. Deceptus est
...es,interpretans anagallidem pro ma-
...ylua.Paul.Vis est absterforia,subcalida
...ttractrix. Serapio lib.aggre. Calefacit
...um,& siccat sine mordacitate.
Anagyris,planta est arborescens,aliqui
...s herbariis valde cognita: hanc volue-
...nt quidam esse, quam dicunt esse vulua-
...m.Refert Mathiolus eius copiam inue-
...i in Trentino agro, ego eam minimè
...i.de hac Gal.6.de fac.simp. meminit,&
...losc.c.158.tertij.Pli.lib.27.cap.4.Paul.
....4.Calefacit & discutit.
Anchusa flores habet à buglossa nō val-
... dissimiles:huius tres species à Diosc.c.
...26. & 27. libro 4. connumerantur, & à
...in.cap.20.21.lib.22. Et à Galen.6. de fa-
...l. simp. quatuor species. Paul. Adstrin-
...ndi vim habet: aliqui hanc Asini lactu-
...m dixere.
Androsæmon humani sanguinis herba,
... species hypericonis: differt ab eo,quū
...utex sit gracilibus ramulis,succosus,pu-
niceo

niceo colore, rubentibus virgis, &c. vt Io-
ſcor. capit. 64. tertij, & Galen. 6. de fac.
ſimplic. Paul. lib. 7. Duplex genus, alteru
quod diximus, alterum Dionyſias dictu,
cuius fructus purgant, & folia deſiccant.
Anemone niſi ea ſit, quæ à Braſauola
catur papauer ſyluestris, cuius flores ſu
rubei, certè neſcio ſi vnquam viderim: h
ſcio certè non eſſe herbam venti, vt Ru
lius: nam herba venti iuxta placitum Sin
nis Ianuenſis eſt parietaria, quæ vulgò di
tur vitriola aut graſſella: ſunt qui anem
nem viderint longè à papauere ſylueſt
differentem. Dioſcor. cap. 167. ſecūdi. Pli
lib. 21. cap. 23. Paul. lib. 7. Vim habet acr
abſterſoriam, & extrahendi ac recluden
ora vaſorum.
Anethum ſimilem fœniculo effigie
præ ſe fert, vt vix ab ipſo niſi per guſtu
cognoſcatur. Gal. 6. de fac. ſim. & Dioſc. ca
pit. 60. tertij. Paul. lib. 7. calefacit in ſe
cundo ordine intenſius, & ſiccat paulò re
miſsius.
Aniſum, Galen. 6. de fac. ſimp. ſemē eiu
dicit eſſe calidum & ſiccum in tertio gra
du, & Dioſc. cap. 58. tertij. Paul. lib. 7.
Angelica, calida & ſicca in tertio ordi
ne, vnicè valet contra venena, præſeruat à
peſte, comeſta confert humori pituitoſo
cra

sso: sanat tussim ab humore viscoso, si
eis decoctum bibatur: consolidat vlcera
interiorum, coagulatū sanguinem soluit,
roborat stomachum, recuperat appeti-
tum, valet defectui cordis & morsibus
cum.
Anonis, spina est, in aratis terris nascēs,
vulgò bognacho. Gal. 8. de fac. simp. Ano-
nis calida in tertio gradu, &c. Huius me-
minit Diosc. cap. 19. tertij. & Theoph. cap.
5. lib. 6. de hist. plantarum: & Plin. cap. 4.
lib. 27. Paul. lib. 7. Vrinam ciet, calculos cō-
terit, & dolores dentium mitigat.
Anthemis apud Diosc. est camomilla:
quæ aliæ species à me non visæ, nec dum
cognoscuntur. Diosc. cap. 145. tertij, & Gal.
cap. 9. lib. 3. & sex. de fac. simp. inquit, quòd
camomilla calida & sicca est in primo gra
du. Paul. Virtute tenui discussoria laxātiq;
constat.
Anthylis, nisi ea sit, quæ vulgò dicitur
isola de mente Ruellij, certè quid sit diui
nare non possum: huius duæ sunt species,
quibus Gal. 6. de fac. simp. meminit. &
Diosc. ca. 144. lib. 3. Plin. lib. 21. cap. 29. Pau.
lib. 7. Exiccat & absterget.
Anthirrinon, quid sit nescio, sunt qui vi-
derint, & vulgarem in Italia nasci passim
affirmant. Diosc. 126. lib. 4. & Gal. 6. de fac.

ſimp.

Anthera non eſt flos, vt nonnulli pu-
runt, in medio roſarum poſitus, ſed poti
quędam compoſitio, vt ex Gal. Paul. Cor.
Cel. elicitur ad oris vlcera, & pedum ſcis-
ras, & digitorum pterigia accommodat.

Aparine inter lentes naſcitur, omnib
nota, vulgò (eò quòd folia in modum cal-
ris habet) ſperonella dicitur, vel, vt aliq
volunt, in modum ſtellæ folia, hæret veſ
bus hominum. Dioſc. cap. 95. tertij. Gal.
de facul. ſimpl. Paul. lib. 7. Modicè abſte
git & deſiccat.

Aphace ſimilis viciæ, ſed non eſt vici
Theoph. 7. & 11. c. lib. 6. cõnumerauit apl
cē inter ſpecies cichorij, ſimiliter & Pli
lib. 21. ſed cap. 5. lib. 27. poſtea hiſtoriam e
Dioſ. recitat: quare iuxta Dioſc. connume
randa eſt inter legumina, non autem inte
herbas ſylueſtres. Dioſc. cap. 137. ſecundi
Galen. 2. de fac. aliment. Paul. lib. 7. Ad
ſtringit valentius, ſiccat & mediocriter c.
lefacit.

Apium ſatiuum nil aliud eſt quàm vul
gare petroſelinum, vt teſtatur Plin. cap. 11
lib. 20.

Apium ſylueſtre, quo vtuntur ſeplaſiarij
pro vero apio, eſt apium aquaticum, eleoſe
linum à Dioſc. dictum, vt teſtatur Theo-
phraſt.

hraſt.cap.6.lib.7.non autem eſt, vt placet
uellio, quod vulgò dicitur il macerone.
etroſelinum verò, id eſt, ſaxatile apium,
aximè Macedonicum, nuſpiam in Italia
aſcitur: apium verò hipposelinũ dictum,
l eſt grãde apium, illud eſſe tenetur, quod
ulgò leuiſticum dicitur. De apio memi-
it Dioſc. 67.68.69.70. & 71. tertij. & Ga-
en.8. de fac. ſimplic. & 6. eiuſdem Paul.
ibro 7. Tanti caloris, vt menſes & vrinas
liciat.

Apios, niſi ſit ſpecies raphani, haud ſcio quid dicere debeam. Ruellius familiarem herbam eſſe ruſticis Galliæ inquit, & communiter ab ipſis edi: ſed quum dicat Dioſcor. vomitũ dicere, neſcio an illi credendum ſit. Sunt qui dicant vidiſſe inter ſegetes naſci cum foliis rutæ, ſed paulò ſtrictioribus & viridioribus: ego nec vidi, nec ſcio quid ſit. Dioſc. cap. 170. lib. 4.

Apiaſtrum, Græcè μελισσόφυλλον, vulgò cedronella, aut meliſſa, aut muliſerno, in paſsionibus cordis (ſi Serapioni creditur) multùm valens. Dioſco. cap. 109. tertij, & Galen. 7. de facul. ſimpl. vtitur pro marrubio duplicata doſi. Paul. lib. 7. Viribus marrubio per omnia reſpondet.

Arbutus, Græcè κόμαρος, arbor ſimilis cotonea malo, vulgò dicitur in Hetruria

albatro. Diosc. cap. 143. primi, & Galen. de fac. simpl. Turdi libenter arbuti fru ctibus vescuntur in hyeme. Paul. libro; Acerbæ qualitatis est, aduersatur sto macho.

Arction, Latinis personatia, quid sit nisi, vt Ruellius, sit lappa minor, facilè di cerem me nescire, quanquam sint qui lap pam minorem dicant à Diosc. vocari xan thion. De arctio loquitur Diosc. cap. 101 quarti, & Galen. 6. de fac. simp. Personati tamen est lappa maior. Plin. lib. 25. cap. 9 Paul. lib. 7. Vis tenuis siccans & mediocri ter adstringens.

Argemone inter species papaueris con numeratur, ego tamen nusquam argemo nem vidi, etsi vbique nasci Mathiolus Sen. affirmet. Hoc bene scio, non esse agrimo nium siue eupatorium, vt nonnulli. Diosc. cap. 68 secũdi, & Plin. cap. 8. lib. 25. De hac apud Gal. nil memini me legisse. Paul. Ab stergit & discutit.

Argentum viuum est duplex, artificiale & minerale: sed quo pacto conficiatur, le ge Dioscor. cap. 64. quinti, Galen. 9. de fac. simp. nunquam ausus est experiri, an fo ris vel intus applicandum foret, veluti ve nenum mortiferum. Auer. 5. collig. ca pitu. 9. Est frig. & humid. Galen. quarto.

de

fac. ſimpli. capit. 18. Calidum eſt & ſicen.

Ariſtolochia duplex eſt, rotunda & lon-
g: tertia ſpecies eius eſt dematitis voca-
t quæ in Italia non habetur: de quarta
ſcie facit mentionem Plin. cap. 8. lib. 25.
vocatur piſtolochia. De Ariſtolochia
eminit Gelen. 6. de fac. ſimpl. & Dioſcor.
pit. 4. libro 3. Commendatur in epile-
ja. Paul. libro 7. Calida, tenuis, ab-
rgens, ſubacris. Auerr. Calida & ſicca in
cundo.

Armenius lapis, iuxta Manardi placi-
m, rarò inuenitur: licet Mathiolus Se-
nſis dicat in mineris argenti, huius co-
am inueniri, & dici vulgò verd'azurro,
od nec affirmare, nec negare audeo: ſi
idem ſua experientia comprobatum re-
rt in iis omnibus quæ ab antiquis ſcri-
a ſunt: vide Dioſcor. capit. 59. quinti,
Galen. 9. de fac. ſimpl. & Alexand. Tral-
anum capit. 22. libro 1. & Plin. capit. 6.
b. 35.

Aron, ſpecies dracunculi ſiue ſerpenta-
æ. vocatur in Hetruria vulgò Gingaro,
fit ex eius radicibus aqua ad dealban-
am faciem. Dioſcor. capit. 157 ſecundi,
Galen. 6. de fac. ſimpl. Plin. lib. 19. cap. 5.
lib. 24. capit. 16. Et Gal. 2. de fac. alim.

Paul.lib.7.Calore & ficcitate eſt primi o dinis,ex terreſtri calida &adſtringẽte ſu ſtantia.

Artemiſia,vulgò Cermiſia, in hac dec ptus eſt Braſauola, confundens Artem ſiam cum Partenio, vulgò Matricaria a pellato: cognoſco ego primam & te tiam ſpeciem, & eſt apud Regienſes i vſu. Dioſcor. capite 118. & 119. terti Plin.capite 7.libro 25.Galen.6.de fac.ſim plic. Calida in ſecundo, & ſicca in terti ordine.

Aſaron,vulgò Bacchara. Dioſcor. capi te 9.libro 1.Gal.6. de fac.ſimp.Plin.lib.2 capite 6. Paul.lib.7. Similem acoro virtu tem habet.

Aſclepias niſi ea ſit herba, quam vocan hederam terreſtrẽ,aut vincetoxico, vt Fu chſius,certè neſcio quid ſit:hoc ſcio Emp ricos pro mirabili potione in vulneribu ſanandis hedera terreſtri vti.Dioſcor.cap 97.lib.3.& Galen.6.de fac.ſimp. Plin.ca.5 lib.27.Paul.lib.7.Calida & ſicca tenuiſque ſubſtantiæ.

Aſpalatus in Italia non habetur: ſunt qui dicant eſſe ſandalum rubeum. Ruellius agallochon vulgare:ſed quum nõ præ manibus habeatur, iuxta Galeni placitum in ſuccidaneis pro eo vtemur ſemine

vitic

-icis. Diosc. cap. 16. lib. 1. Pau. lib. 7. Con-
st virtute acri & adstringente.
Asparagus duplex est, domesticus & syl
estris per se nascens. Galen. 6. de fac. simp.
unt abstersiui. Plin. 10. cap lib. 20. Visum
orroborat, & doloribus thoracis & renũ
edetur. Auic. fen. vlt. lib. 4. Bonum odo-
m in toto corpore inspirant, vrinam ve-
malè olere faciunt. Pau. lib. 7. Medius in
lore & frigiditate.
Asphodelus, vulgò apud Seplasiarios di-
tur Haffrodilo, Latinis hastula regia.
al. 6. de fac. simp. ait, cinerem eius radicis
cere renasci pilos. Diosc. cap. 159. lib. 1.
lin. lib. 22. cap. 22. Pau. lib. 7. Vim habet
etergentem discutientémque.
Asplenon, vulgare citrach, etiam lingua
eruina est phyllitis apud Dios. Huius me-
init Gal. 6. de fac. simp. & Diosc. cap. 142.
b. 3. Ait Gal. Etsi subtilium sit partium,
ihilominus non esse calidum, frangit la-
idem, minuit lienem. Plin. lib. 27. cap. 5.
au. lib. 7. Est virtute tenui, sed non cali-
um, vt suprà Galenus.
Aster Atticus in pratis nascitur, Serapio
on distinxit hunc ab iringo, quoniam v-
rique flores in modum stellæ habent.
Diosc. cap. 115. lib. 4. Et Gal. 6. de fac. simp.
Vocatur & bubonium, eo quòd bubones

ſanat,& vocatur à Plin.lib. 22. cap.7.&
centum capita. Paulus lib.7.Mixtæ eſtir
tutis,digerentis & refrigeratoriæ, iccio
bubonibus prodeſt.

Aſtragalus Dioſcor.cap. 60. quarti
Plin.ca.8.lib.26. Gal.6.de fac. ſimpl.Pa
lib.7.Non ignauiter deſiccat,& eius rad
adſtringit.

Athara Dioſc.cap.83.ſecundi,genus p
ticulæ,quod apud Teutonicos paratur
farina, lacte& butyro, in conuiuijs, &
cibandis infantibus. Galenus primo
aliment.

Attractylis,à Theodoro fuſus ſylueſtri
Hermolaus vult carthamum, ſylueſtre
cnicum,dictum eſſe attractylidem. Dioſ
cap.98.tertij.Plin.ca.15.lib.21.& Theopl
cap.4. lib. 6. Pau.lib. 7. Vi ſiccante & me
diocriter calida pollet.

Attriplex,ἀτράφαξις,vulgò trepeſe, no
defuerint qui ſpinachia vulgaria eſſe vo
luerint.Dioſc.cap. 110. ſecundi,& Gal.6
de fac. ſimp. Facit eius ſemen vomere &
purgare corpus per inferiora. Razes re-
fert ſe vidiſſe hominem acceptis eius dua-
bus drachmis aſſellaſſe vſque ad magnam
debilitatem.Paul Eſt humidum & frigi-
dum in ſecundo.

Auellana, Græcè κάρυον πόντικον, ſylue-
ſtris

ſis eſt & domeſtica. Dioſc.cap. 146. primi
l.7. de fac. ſimp. & 2. de fac. aliment. vul-
dicitur niciola. Paul. lib. 7. Frigidio
ſunt & auſteræ, in cæteris iuglandibus
uales.
Auena, Græcis βρῶμος. Dioſc.cap. 85. ſe-
cidi, & Gale. 6 de fac. ſimp. Plin. cap. 15.
l. 22. Pau. lib. 7. Siccat & modicè diſcu-
t, alicuius aſtrictionis compoſ.
Baccaris, non eſt aſaron, vt hucuſque pu
tum eſt à Seplaſiarijs, nec eſt ſcarlegia, vt
luit Braſauola de mente Leonicenni,
um in radicibus ſcarlegia bacchari non
ſpondeat, vt videri poteſt ex Dioſco. cap.
ſ. tertij. quare dicendum eſt baccharem
ſtris in partibus non haberi. Pau. lib. 7.
κχαρις acris eſt & odorata, eius folia ad-
ingunt.
Ballote, marrubium nigrum, adeò ſi-
ile eſt meliſſophylo, vt niſi per odo-
m malum agnoſceretur, vix id per vi-
m ſcires diſcernere. Dioſc.cap. 109. ter-
j, & Pau. lib. 7. Acris eſt & abſterſoriæ
cultatis.
Balſamum verum non habetur, ſed o-
um antiquum pro balſamo vendunt. de
alſamo lege Plin. ca. 12. lib. 25. & Theoph.
ip. 6. lib. 9. & Iuſtinum hiſtoricum lib. 36.
Dioſcor. cap. 18. primi. Galen. 6. de fac.

simp. Desiccat & excalefacit in secu[ndo]
excessu, & est tenuium partium: itidem [as]serit Pau. lib. 7.

Barba hirci, Græcè τραγοπώγων. in Hetru[r]ia vulgo dicitur sassefrica: herba n[ota]
est: sunt qui velint similem esse scandi[x]: huius aqua chymico more stellata mira[bi]liter vulnera recentia carnis cum synd[one] applicata sanat. Theoph. cap. 7. lib. 7. Dio[sc]. cap. 132. lib. 2.

Bdelliũ, res nota est: verùm quod pin[gi]tur à Diosc. non habetur, quod magis [pin]grescit & resinum est, magis mollit. D[u]plex reperitur, Sicilianum, quod foliis [&] radicibus palmę assimilatur, & vulgò N[ea]poli dicitur cephaleone, cuius germen a[d]huc molle comeditur. Et Iudaicum, qu[od] describitur à Diosc. cap. 61. primi, de p[al]mo loquens. Gal. 8. de fac. simp. dum de p[al]ma mentionem facit, dixit, medullam e[ius] cephalon vocari, vnde corrupto vocabul[o] vulgò cephaleone vocatur. Paul. lib. 7. E[t] mollit, maturátque.

Beta, Græcè τεῦτλον, nota est, nam pa[s]sim nascitur, nigra est & alba, & tertia spe[cies], vt refert Mathiolus in agro Trenti[no] inuenitur, quæ rubea est, & radices ha[bet] carotis similes: comeditur non minu[s] insuauis, quã cæteræ radices in acetariis

Galen.

alen.8.de fac.ſimp.Plin.lib. 20.cap.8.&
Joſcor.cap. 112. ſecundi. Succus betæ al-
i per clyſterem infuſus mirum in mo-
m ventrem conſtipatum ſoluit, etiam ſi
r alia encœmata ſolui non poſſet. Pau.lib.
Nitroſam vim habet, abſtergit iccirco
diſcutit.

Betonica, Græcè κέστρον, notiſsima res eſt,
ibet multas vires quæ ab Antonio Muſa
æſaris Auguſti medico exarantur. vide
ioſc.cap.1.quarti, & Galen.8. de fac.ſimp.
au.lib.7. duas ſpecies enumerat, ſunt qui
elint calidam & ſiccam eſſe, ob id quod
acidit & ſubacris eſt.

Bitumen, quod Græci ἄσφαλτον vocant,
ſt quædam mixtura cum pice & aliis mi-
ellis, quare ad eam non confert quæ à
Dioſc. recitantur. Naſcitur bitumen in Iu-
æa in eo lacu quo Iordanus fluuius ingre
itur, ſed de his latius vide ca. de Naphtha.
Dioſc.cap.84.primi. Plin.lib.35. cap. 15.
Gal. 2. de fac.ſimp. Bitumen in mari mor-
uo inuentum, vim reſiccatoriam & excal-
actoriam habet in ſecundo ordine, ad glu
inationes vulnerum cruentorũ idoneum.
Itidem ait Paul.lib.7.

Blatæ, Græcè σιλφαι, ſunt animalia quæ
circa molas & in piſtrinis inueniuntur, ſi-
milia grillis vocatis, valent ad dolores au-
rium:

rium:vocantur etiam blatæ quæ in cri-bus porci salsis inueniuntur, sed non ille quæ à Dioscor. cap. 35. secundi recitantur: quæ verò circa molas inueniuntur, ab aliquibus vulgò pintolæ vocantur. Plin. de Pau.lib.7.

Blitum vulgò dicitur Biedone, duas habet species: alteram coloris rubei, alteram albi: nullum ferè vsum obtinet in re medica, peruertit stomachum. Diosc.cap. 8. secundi, & Plin.lib. 20. cap. 22. Gale 6. de fac.simp. Pau.lib. 7. Frigidum & humidum in secundo ordine.

Botrys, herba aliquibus nota est herbariis, quæ nisi sit artemisiæ species, haud scio planè quid explicem. Meminit Dioc. cap. 121. tertij. Plin. lib. 25. cap. 7. & lib. 27. cap. 8. Pau. lib. 7. Planta est insigniter odorata.

Brassica, nota & vulgaris est, vulgo dicitur cauolo siue verza, cuius multæ sunt species, vt refert Theoph. cap. 4. lib. 7. & Plin. cap. 8. lib. 9. Prima brassica est quæ magis habet thyrsum cum longis foliis: est & altera quæ crispa habet folia, & dicitur apina: alia est quæ caulem habet subtilem cum teneris & tenuibus folijs, est & apud Plin. lagotoria brassica, quam nonnulli volunt esse id quod dicitur vulgo il c

puz-

p 20. Sunt & aliæ quamplures braſsicæ
ſpcies, quas narrare longum foret. Semi-
nbraſsicæ inueterata ſi ſeminantur, in
r as tranſeunt, & econuerſo. Braſsica ma
ri eſt vulgaris ſoldanella. Vide Dioſcor.
c. 111. ſecundi. Galen. 3. de fac. ſimpl.
c. 14. & ſeptimo eiuſdem & ſecundo
d fac. aliment. Paul. lib. 7. Quæ comedi-
r ſiccat & abſtergit, valentius tamen
ſueſtris.
Britannica, niſi ſit biſtorta, aut betonica
cæ nunc eſt in vſu, certè neſcio quid ſit.
Joſcor. cap. 2. quarti. Gal. 6. de fac. ſimpl.
In. lib. 25. cap. 3. vocatur ab Auicen. Ber
nich. Pau. lib. 7. Adſtringit & congluti-
r: quidam dixerunt eſſe lapatium acu-
m ſed decipiuntur.
Bromos herba, ſimilis eſt auenæ, & eſt
ena ſylueſtris: meminit Plinius lib. 22.
c. 25. & Dioſcor. 135. quarti. Gal. 6. de
f. ſimp. Deſiccat & digerit mediocriter &
ſe morſu. Et primo de fac. aliment. iti-
m Pau. lib. 7. aſſerit.
Buccinę, ſunt animalia oſtracodermata,
ieſt duri corticis, & naſcuntur in mari, ſi-
ci & purpuræ: ſunt ſimiles buccinis ſiue
bis, vnde dictę ſunt. Maiores iis ſunt pur
ræ, & habent liquorem in gulæ venis,
o infectores in tingendis veſtibus pur-
purcum

pureum colorem efficiunt. lege Plin. li9.
& Diosc. cap. 4. secundi. Gal. 2 de fac. simp.
Desiccant sine morsu dum vruntur, & in
polinem conteruntur.

Buglossum, lingua bouis, nil aliud est
quàm nostra vulgaris borago: de hac meminit Gal. 6. de fac. simp. & Diosc. cap. 3.
lib. 4. Paulus lib. 7. Humidum calidúmque
temperamento est.

Bulbus vomitorius, nisi narcissi sit species, & bulbus qui edendo est nisi sit Allonia vulgaris, nescio profectò quid sit.
Diosc. ca. 160. & 161. secundi. Scio nostras
Ascalonias non esse Galeni bulbos, quum
acerrimæ sint, nec quales à Galeno scribuntur. Vide Galen. 5. de facul. simpl. cap. 2.
& secundo de facul. aliment. Pau. lib. 7. -
mari ac adstringentis saporis modicè e,
siccat, glutinat vulnera & abstergit. Vomitorius verò multò calidior. vide & Gal. ..
de fac. simp.

Bunium, vulgò nauone saluatico, du
eius sunt species, vt Plin. cap. 4. lib. 20. bunion & buniada, Huius meminit Galen.
de fac. simp. & Diosc. cap. 119. quarti. Pau.
lib. 7. Bunium calidum est, vrinam & menses ducit.

Buphthalmos, oculus bouis, non est co
tula, vt Fuchsius, sed flos similis camomi
la

luteus est, non circumcirca albus, vt nulli. Huius meminit Diosc. cap. 147. ij. Et Gal. 6. de facul. simp. Plin. lib. 25. c. 8. Paulus lib. 7. Discutit acdurities ollit.

Cacalia quum semen, vt ait Plinius cap. b. 25. paruum producat, ac sunt margarę paruæ, nescio profecto diuinare quid si vide Dioscor. cap. 117. quarti. Galen. 7 de facul. simpl. Pau. lib. 7. Valet sicuti camus.

Cadmia fit ære in fornacibus accēso, adhrente fornacum parietibus, & est res, æ nunc vulgò tutia dicitur. Dioscor. cap. . quarti. Plin. lib. 34. cap. 13. vide Gal. 9. facul. simp. Pau. lib. 7. Desiccat, abstert, & concaua vlcera explet.

Calamintha, est id quod vulgo dicitur amēto: huius sunt tres species, vt refert iosc. cap. 38. tertij. secunda species vulgò citur neueda, nec est ea vulgaris herba æ dicitur herba gatta, vt refert Brassala, nec ista herba gatta est tertia species, Ruellius putat, quoniam similis est menstro, non autem vrticæ vel melissę, vt her gatta. Gal. de calamintha meminit 7. de cul. simp. Pau. lib. 7. Nepita calida & sic in tertio ordine.

Calamus aromaticus. i. odoratus: verùm non

non habetur, ſed pro eo accipitur radi a-cori. Meminit Theoph. 9. de hiſtoria pn-tarum, & Plin. cap. 22. lib. 12. Et de r-bus canarum cap. 11. lib. 24. Et Gal. b-7. de fac. ſimp. & Dioſc. cap. 17. primi. lu-lib. 7. Calefacit & deſiccat in ſeculo ordine.

Calx viua, præſertim quæ ex fluminn excoctis lapidibus fit, omnibus nota: hæc ſi diu lota fuerit, omnem mordacitẽ amittit, & malignis vlceribus prod. Dioſc. cap. 87. quinti, & Galenus 9. de-cul. ſimp. Pau. lib. 7. Adeò vehementer v-vt cruſtam inducat.

Cancamon, eſt lacha, & lacha eſt lachryma arboris Arabiæ, quæ ad nos non aff-tur: quare caueant, qui dialacha componunt, quid per lacha imponere debeat nam gumi rubeum quod demonſtratu non eſt lacha, quum odore careat. Nec debent ſeplaciarij lacha artificiali vti, qu componitur verzino, grana & cremeſi, n vti debent, quòd vulgò dicitur ſangue draco in lachryma: quoniam vires lach contrarias habet: hic adſtringit, illa aperi Dioſc. cap. 24. primi. Paul. lib. 7. Exte-nuat, abſtergit, aperit.

Canabis duplex, ſatiua & ſylueſtris: ſe ſylueſtris non ſic nota ſemẽ domeſticę ge

niturarn

uram extinguit, ſed in gallinis contra-
um agit: nã quæ ex huius ſemine paſcun-
r, multa oua pariunt. Dioſcor. cap. 156. &
r. & Gal. 7. de fac. ſimp. Paul. lib. 7. Semen
cutit flatus, & ita ſiccat, vt genituram
faciat.

amphora, eſt arboris Indici, ſtatura ma-
mi, quoddam gumi frigidũ & ſiccum in
rtio ordine. Bona camphora cognoſci-
r, ſi intra panem calidum repoſita reſol-
tur. Auic. lib. 2. & Serapio lib. aggre. cap.
camphora. Huius rei non memini quic-
iam me legiſſe apud Græcos authores:
ultas hæc habet ſpecies ex locorum di-
rſitate ſumptas.

Capparis ex Alexandria affertur: de hac
al. 7. de fac. ſimp. & 2. de fac. aliment. cap.
. Dioſc. cap. 164. ſecundi. Theoph. cap. 5.
br. 6. & Plin. cap. 8. lib. 19. Paul. libr. 7. Ra-
x extergit, purgat, incidit, diſcutit, & ſua
erbitate contrahit, ſtringit & denſat.

Cardamomon verum non habetur, ſed
uod pro cardamomo venditur triplex eſt,
aius & minus, quod nielam dicunt. Ter-
ium vocatur ab aliquibus mele getta, aut
granum paradiſi, Arabicè dicitur cordu-
neni. Dioſc. cap. 5. primi, & Plin. cap. 13. lib.
2. & Gal. 7. de facul. ſimpl. Pro cardamomo
ccipitur cyperus vel myrthus, vt Gale. in

ſuccidaneis.Paul.lib.7.Acre eſt,& lumb-
cos interimit.

Carduus,domeſticus eſt & ſylueſtris,d-
meſtici cardones appellati, qui in poſt-
ma cœna crudi & cocti cum pipere & ſe
comeduntur, vulgò carchiofoli. Theop.
cap.4.lib.6.& Gal.8.de facul.ſimpl.vbi l-
bet,quòd ſunt calidi & ſicci in ſecũdo or.
Dioſcor.cap.14.tertij.

Carum,vulgò carui.Dioſcor.cap.59.te
tij,& Gal.7.de facul.ſimp.Calidum ſiccu
in tertio ordine.& 2.de fac.alimen.itide
Paul.lib.7.

Caſsia duplex, vera quæ cinnamomũ,
falſa que caſsia lignea vocatur.Caſsia ver
ſiliqua eſt caſsia ſolutiua ex Aegypto pr
ueniens,ſed nuſpiam à Græcis de hac qui
quam proditum eſt.Quum verò apud Gr
cos legitur caſsia,intellige de ea quæ nun
cinnamomum dicitur. Dioſcorid. cap. 1
primi. Galen.de antidotis,& 7.de facul
ſimplic. Exiccat & calefacit in tertio or
dine.

Caſtoris ſiue fibri teſticuli, Græcè κάστο
ρος ὄρχεις, in vſu ſunt & cognoſcuntur, ve
rùm qui iuxta heplaſiarios cernuntur, no
ſunt veri,ſed compoſiti, vt refert Plin.ex
renum partibus & teſticulis in veſicis re-
poſiti. Dioſcor.cap.23.ſecundi,& Plin.3 c
cap.8.

ıp.8.lib.& cap.3.lib.32.Gale.11.de facult.
npl.de castoreo lib.scripsit Archigenes.
ul.lib. 7.Calefacit, siccátque cum exte-
ıandi viribus eximiis.

Castanea, res nota est. Gal.4.de fac.simp.
p.7.& 2.de fac.aliment.Dioscor.cap.126.
imi.Vocantur etiã Græcè λόπιμα, & con-
ımerantur inter glandes.

Caucalis, secundum aliquos, est id quod
ılgò dicitur petrosello saluatico, eo
ıòd apio similia folia habeat. Dioscor.
ıp.128.secundi, & Galen.7.de facul.simpl.
aul. lib. 7. Dauci modo calefacit & sic-
ıt: sunt qui vocent caucalim vuam lu-
inam.

Cedrus, est arbor vt iuniperus, sed quid
t cedrinus liquor, nisi sit vernix, certè ne-
io quid dicere debeam. Diosc.cap.9.pri-
ıi, & Gal.7.de fac.simpl.Plin.lib.13.cap.5.
Maior & minor, & minoris sunt duo ge-
era, lycea & fœnica. Paul.lib.7.Calefacit
t siccat in tertio ordine.

Centaurium maius, nil aliud est quàm
haponticum vulgare.Plin.cap.6.lib.25.&
Gal.7.de fac.simpl.& Diosc.lib.3.Paul.lib.
7. Radix est acris, calida & terreæ adstri-
ctionis.

Centauriũ minus, apud Hetruscos vul-
gò biondella, ob affectum quem circa mu-

lierum capillos facit, ventrem soluit: m
autem maius, vt Arabes. Diosc. cap. 7. ter,
& Gal. vltra particularem tracta. 7. de f.
simpl. etiam mentionem facit. Paul. lib.
Radix inefficax, sed colliculi validè &
tra morsum siccant.

Calcanthum, latinis atramentum sut-
rium, vulgò vitriol. Diosc. cap. 68. quinti:
Gal. 9. de facul. simp. Paul. lib. 7. Carnes h
midas absumit, siccátque.

Chamæcissos, nisi sit hedera terrestris,
Fuchsius, haud scio quid sit, quũ tot hede
terrestris genera demonstrentur. Diosc
cap. 121. quarti, & Gale. 8. de fac. simpl. Pli
lib. 24. cap. 10. & 15. Paul. lib. 7. Flos eius i
signiter amarus.

Chamædaphne, est Dioscor. laureola, se
laureola nõ est mezereon, vt putarunt no
nulli, sed potius chamelea. Diosc. Plin. lil
21. cap. 11. id vocauit chamædaphnen, quo
vulgò dicitur vinca peruinca, sed poste
cap. 15. libr. 24. chamædaphnen appellauit
vt Dioscor. cap. 144. quarti. de qua Gal. 6. d
fac. simpl. verba facit. Paul. lib. 7. Calida &
acris est.

Chamædris, vulgò Calamãdrina, recen
comesta hominem à peste præseruat: huius
meminit Theoph. ca 10. lib. 9. Gal. 8. de fac
simpl. & Diosco. cap. 103. tertij. Plin. lib. 24.
cap.

p.15.Paul.libr.7.in tertio ordine calefa-
t,exiccátque.
Chamelea & Thimelea apud Arabes eſt
ezereon.Dioſcor.cap. 166.quarti,& 167.
arti.Gal.8.de facul.ſimp.Vincentem ha-
et qualitatem amaram.
Chameleon albus eſt & niger:albus eſt
quod vulgò dicitur carlina, niger verò
medicinis,quæ per os aſſumuntur,nõ eſt
ittendus:nam teſte Gal.8.de fac.ſimp.ne-
io quid mortiferi in ſe habet.Arabes ſæ-
e confundunt chameleonem,cum chame-
a. In chameleonis nigri radice naſcitur
iſcus,quod dicitur ixia,& eſt venenũ:vn-
e quum in Plinio legeris remedia contra
iſcum,intellige contra ixiam.Dioſc.cap.
& 9.tertij. Gale.8.de fac.ſimpl. Calefacit
ſecundo,& ſiccat in tertio ordine.
Chamæpitys, vulgò Iua & regij orbica,
ecies à Dioſcor. recitantur tres cap.166.
rtij,& Galen.8.de facul.ſimpl.Expurgat,
bſtergit,calefacit in ſecũdo, ſiccat in ter-
o ordine.
Camæſice niſi ſit ſpecies pepli, haud ſcio
uid ſit:interpretatur enim humilis & ter-
eſtris ficus. lege Dioſcor.cap. 164.quarti.
al.8.de facul.ſimpl.Abſtergendi ſimul &
crem vim poſsidet.itidem Paul.lib.7.
Chelidonium duplex,maius quod vulgò

dicitur cerdogna: & minus quod vocat à quibuſdam ſcrophularia minor, ob ſi-litudinem quam cum ſcrophularia in dicibus tenet, in Hetruria vulgò dicit fauoſcello. Dioſcorid. cap. 172. & 173. li. 2. Plin. cap. 8. lib. 25. Galen. 8. de facul. ſim. Chelidonium minus calefacit, & ſicc in 4 ordine abſoluto. Paul. lib. 7. Chelid nium maius calefacit in tertio, & valent abſtergit.

Cryſanthemon, Romanis calta: puta ego olim corrupto vocabulo id eſſe, qu nos vulgò dicimus colta, & eſt ſimilis c momillæ: ſed quia non omnes condition ſeruat, quas cryſanthemo tribuit Dioſc nunc certè haud ſcio quid ſit. Dioſc. cap. 5 quarti. Differt autem chryſantemus à b phthalmo, ea differentia quæ eſt in ca 147. lib. 3. & cap. 56. quarti.

Chryſocolla, vulgò borace, duplex e artificialis & mineralis: quæ verò paratu ex alumine rochæ & ſale ammoniaco, vo catur borace refacto. Viridior eſt in medi cinis excellentior. Dioſcor. cap. 58. quin ti, Galen. 9. de facult. ſimplic. & Plin. cap. 5 lib. 33. Paul. lib. 7. Abſtergit, diſcutit, ſic cátque.

Cichorium ſiue intybum, vulgò endiui ſiue radechij. Dioſc. cap. 121. lib. 2. & Gal. 8 d

facul.ſimpl.vbi inquit, Endiuia eſt her- amara,ſed multò plus ſylueſtris quæ ab naritudine picris ſiue cichoriũ dicitur. ul.lib.7.Siccat,refrigerátque in primo radu.

Cicuta ſimilis ferulæ, ſed mali odoris. ioſcorid. cap. 77.quarti, & cap. 11. lib.6. lin.cap.10.lib.21.Galen.8.de facult.ſimpl. aul.lib.7.Habet vires ſummè refrigera- orias.

Cinnabaris, vulgò ſangue de draco in achryma,eſt gumi cuiuſdã arboris Aphri æ ſtillans,ſanguini humano ſimile, vnde omen habuit. Cinnabaris verò,quo nunc tuntur ſeplaſiarij,duplex eſt,mineralis & rtificialis: mineralis naſcitur in mine- is vbi argentum viuum foditur: artifi- ialis fit ex ſublimatione argenti viui & ulphuris, minium verò Dioſcor. eſt no- trum cinabrium. Vide Dioſcorid.cap.63. uinti. Galen. 9.de facult. ſimpli. Modicè cremi facultatem habet, & adſtrictionis quippiam.

Cinnamomum verum non habetur,ſed noſtrum duplicatum eoſdem effectus quos verum cinnamomum efficit.Dioſc.cap.13. primi.Vide de caſsia Gal.7.de facul ſimpl. Calefacit in tertio,non tamen ita deſiccat: itidem Paul.lib.7.ait.

Circæa nondum à me cognita, nec fa
eſt hucuſque: de hac loquitur Dioſcor.ca.
125.tertij.Galen.7.de fac.ſimpl.Paul.lib.7.
Calida eſt eius radix & odorata, eius ſe-
men lac generat.

Cirſion, niſi ſit noſtra vulgaris bugloſ-
ſa, neſcio profectò quid ſit. Dioſcor.cap.
lib.4.

Ciſtos & hipociſtos, apud ſeplaſiars
vocatur corrupto vocabulo hypoquiſtid,
& eſt ſuccus radicis tragopoi, id eſt bar
de beccho ad ſolem inſpiſſatus, & nõ eſt
quod habet Dioſc.cap.111.& 112.primi: na
eſt herba ſaxoſis locis naſcens. Galen. 7.
fac.ſimpl.Paul.lib.7. Adſtringit & modi
refrigerat.

Citria, ſiue citromala, omnibus no
ſunt, in quorum numero ponuntur quę n
vocamus limonia & aurantia poma, vnd
Virgil. *Aurea mala decem miſi*, vulgò dici
tur Arantiæ, quaſi dixeris, aurantia. Dioſ
cap.136.primi. Plin.cap.3.lib.12. Gale.7.d
fac.ſimpl.Paul.libr.6.ſemen tertij refrige
rantium ſiccantiúmque ordinis habetur
cortex ſiccat in ſecundo.

Clematis daphnoides vulgò vinca per
uinca, ſed altera clematis, niſi ſit vitis alba,
aut flamola vulgò dicta, neſcio quid ſit.
Dioſc.cap.7.& 8.quarti. Galen.7.de facul.
ſimpli

ıplicium.Paul.lib.7.Clematis daphnoi-
s ſiccandi virtute pollet:altera verò cle-
ıtis acri & cauſtica facultate donata eſt.
Clymenon,ſunt qui velint eſſe vulgarem
bonariam, ſicuti & periclimenon, ma-
ıſſyluam: decipiuntur verò qui credunt
ıtriſſyluam & caprifolium eſſe vnum
idem, quum caprifolium ſit pixia can-
ıa Dioſcor. Vide de clymeno Dioſcorid.
p.14.quarti, & de periclymeno cap.15.
ıarti,& Gal.8.de facul.ſimpl.Plin.lib.25.
p.7.

Cnicus à ſeplaſiariis,dicitur carthamo,
ılgo zafarano ſaraſineſco Dioſcor. cap.
2.quarti,& Galen.7.de facult.ſimplic. &
heoph. cap. 4. libr. 6. Paul. libr.7. Ter-
ordinis ſiccantium eſt, ſemen purgat
ıum.

Condrilla, cichorij ſpecies eſt, & alte-
ım condrillæ genus,quod vulgò ab ipſius
ſte lattarola nuncupatur:vide Dioſcor.
ıp.122.ſecundi,& Galen.8.de facul.ſimpl.
ıp.de endiuia & cichorio. Plin libr. 22.
ıp.22.

Conyza, vulgo pulicaria,eo quòd puli-
s enecet.Dioſcor.cap.127.tertij,Theoph.
ıp.2.lib.6.& Gale.7.de facul.ſimpl.Paul.
br. 7. Siccat & calefacit in tertio or-
ine.

Corallium album & rubrum omnibus notum est, lithodendron etiam dictum, album rubro frigidius. Dioscorid.cap 3. quinti, & Plin.cap.2.lib.32. Auicen.de viribus cordis. Paul. lib. 7. Validam siccandi vim habet, adstringendi verò mediocrem.

Coriandrum omnibus notum: in viribus eius dissentiunt Diosc.& Gale.namque net Dioscor.cap.64.tertij, quòd habeat vires frigidas, & similiter Auic. At Gal.7. de facul.simp. quòd sit tepentis facultatis cum pauxilla adstrictione: itidem Palus lib. tenet.

Cornus, mas & fœmina, non plantatur apud apum aluearia, ne apes corni floribus vescentes moriantur. Dioscor.cap.14. primi, & Galen.7.de facult.simpl. Exiccat valenter, ac vulnera conglutinat. Paul.li. 7. itidem.

Coronopos est, vt placet Manardo, quod dicitur vulgò herba stella, & nō Leniceni, sanguinella, quæ est species gramnis spinosæ, vt placet Plin. cap.19.lib.2. & vocatur dactylus. Dioscorid. cap. 11 secundi, & Plin.lib.22. idem ait quod Dioscorid. Galen.7.de facult.simpl. Paul.lib. Creditur prodesse ad colicos cruciatu manducata.

Costus verus non habetur, sed pro costo
quidam vulgaris radix venditur, nec in-
uenitur dulcis & amarus, vt vulgus putat,
sed bene albus & niger, nunc Venetiis opti
mus venditur. vide Dioscorid. capit. 15. pri-
mi Galen. 7. de facult. simpli. Plurimam a-
cram & calidam qualitatem simul & facul
tatem habet, adeò vt etiam exulceret. Paul.
lib. 7. itidem refert.

Cotonea mala, vulgò pome codogne, for
te Cydone Cretensi oppido oriunda, quæ
minora, & in partes diuisa citrina & lanu-
ginosa sunt, cæteris meliora: nam odorem
longè aliis suauiorem reddunt. Struthia
verò à Galen. appellata, sunt quæ in magni
tudine maiora & carnosiora, nec sic citri-
na, vt prædicta conspiciuntur: muliana ve
rò à Plinio dicta sunt cotonea, vulgò pome
bastarde appellata. Dioscorid. capi. 136. pri-
mi. Paul. lib. 7. Frigidi, & terrestris tempe
ramenti sunt. Galen. 2. de fac. alim.

Crimnon est ex tritico vel zea granum
crassius trituratum quàm farina, quo anti-
qui vice panis vescebantur. Dioscorid. cap.
... secundi, & Plin. capit. 8. lib. 18. Galen. 7.
de facult. simplic. & primo de fac. alim. vbi
de zea loquitur. Paul. libr. 7. Valde nutrit,
ægrè conficitur.

Crithmon, plures existimarunt id esse
quod

quod vulgò dicitur fenochio marino, e
herba di ſan Petro: ego crederem eſſe en
tam Florentinam. Dioſcor. cap. 118. ſecu
di. Gale. 7. de facul. ſimpl. Vis eius eſt ec
catoria & abſterſoria. Paul. lib. 7. idem
fert.

Crocodilion eſt ſpecies chamcleons,
ſed non eſt carlina. Dioſcor. cap. 10. ter
Plin. cap. 8. lib. 22. & Gale. 7. de facul. ſim.
Paul. lib. 7. Calidam, ſiccam, & diſcutien
vim obtinet.

Crocus melior ex aquila Abruci aff
tur Venetias, naſcitur multò precioſior
multis Lombardiæ locis, ſed rarior. Dio.
cap. 25. primi, & Gal. 7. de facul. ſimp. Pa
lib. 7. Calefacit in 2. & deſiccat in prin
ordine.

Cucurbita, vulgò zucha, & eſt vel long
vel rotunda, vel lata. Ex ſemine colli cu
curbitæ fiunt longæ, & ex ſemine in part
rotunda contento, rotundæ: ſicut & in part
lata latæ oriuntur. Craſsiores euadunt cu
curbitæ, ſi ſemen cum acumine verſus ter
ram plantetur. Dioſcor. cap. 123. ſecundi, &
Plin cap. 5. lib. 18. & Gale. 7. de facult. ſimpl
Paul. lib. 7. Humida & frigida in ſecundo
abſceſſu.

Cucumis eſt id quod vulgò dicimus cu
cumere ouer cedrone, vt probatur ex Plin.
cap.

ca5.lib.19. & ex Dioſc. nec eſt anguria vt
ant aliqui : omnes tamen ſpecies cucu-
mum, melopeponum & peponum, vt af-
firmat Gal.2.de facult.alimen.vocantur no
me peponis.Melopepones ſunt noſtri vul
res melones : ſed quid ſint pepones, niſi
è ſint,quos Venetiis vulgò vocant pepo
haud ſcio quid ſint : ſcio hos non eſſe an-
gias, quum ſeorſum Serapio capita de o-
nibus faciat.Dioſcor.capit.124. ſecundi.
Pl.Refrigerat & humectat in ſecũdo or-
de,ſemen abſtergit & incidit:vide etiam
Glen.8.de fac. ſimpl.

Cucurbita ſylueſtris, vulgò coloquinti-
valet mirabiliter in aſthmate & tuſsi
iqua & iuncturarum doloribus.Oleum
ius concauitate bullitum nigros efficit
pillos, nec ſinit canos fieri, & prohibet
rum caſum, auribus ſibilantibns mede-
t.Dioſcor.capit.171.quarti,& Galen.7.de
.ſimp.vide etiam Meſu.Paul.lib.7.Vali
m habet vim purgandi.

Cucumis ſylueſtris, vulgò cucumere
nino,ex quo fit elaterium, decoctũ radi-
& eius foliorum, & ſuccus eius valet
mmopere hydropicis,cum melle abſter-
t maculas liuidas ex percuſsione, valet
iam ad lentigines & maculas faciei.
ioſcor.cap.149.quarti, & Galen.8.de fac.
ſimpl.

fimpli.Paul.lib.7.Radix detergit, difsi
& emollit,fuccus verò ficcādi vires hab.
Cupreffus,formicis familiarifsima,
nafcitur vbi fit aqua,nec eius lignum m
cefcit.Diofcorid.capi.87.primi, & Plin
15.lib.24.& Galen.7.de facult.fimpli.Pa
lib.7. Siccandi vires habet abfque cal
confpicuo.
Curmi Plin.vlt.potus veluti ceruifia:
de Diofcorid cap.79. lib. 2.
Cufcuta tantùm iuxta Arabes memo
tur, & eft fatis nota herba: habet vim
ftringendi & confortandi,valet ad obft
ctiones hepatis & lienis & fanguinem p
rificat.
Cyclaminus, vulgò pan porcino, &
omnibus nota: altera verò cyclaminus
cta à Diofcorid. haud certè fcio quid
Diofcorid.cap.153.fecundi, & Gal.7.de fa
fimpli.Paul.lib.7.Extergit, incidit,aperi
attrahit & difsipat.Plin.cap. 9.lib.21.
Cyanon puto effe lapidem lazuli, inu
nitur in ærariis fodinis, & in quibufda
maris littoribus.Diofcorid.cap.60.quint
Gal.9.de fac. fimp.
Cyminum fatiuum omnibus notum
vulgò cumino dicitur.Sylueftre verò,quò
fciam,non cognofcitur, nifi fit quod vulg
dicitur rucheta.Calidum eft, vt placet G
le.7

7.de facult.simpl. Dioſcorid.cap.61.ter Paul.lib.7.In tertio ordine calefacit,fla diſcutit.

Cynocrambe, canina braſsica, ſpecies ercurialis herbæ, Dioſcor.cap.184.quar-Gale.5.de facult.ſimpl.Paul. lib.7.Letha homini eſt, fœdi odoris, citra ſiccitatē, erit etiam.

Cynogloſſa,lingua canina,duplex eſt:al ta à Plinio deſcripta, altera vulgaris, e vera non eſt.Dioſcorid.ca.124. quarti, Plin.capi.8.lib.25.

Cyperus duplex,alter paſsim in Longo-rdia inuenitur,alter anguloſi iunci radi cimilis, naſcitur in India, & eſt vulga-nostra curcuma:Curcuma verò Serapio , non eſt curcuma noſtra, ſed radix che lonię.vide Dioſcorid.capit.4.primi.& len.7.de faculta. ſimplic. Paulus libro ptimo. Siccat, calefacítque citra mor-ſu.

Cytiſus, vulgò trifolio caualino, ouer tbolo .: Impinguantur equi cytiſo, & à ocunque morbo liberantur libentius àm hordeo, equi cytiſo veſcuntur. Dio-rid.capit.108. quarti, & Galen.7. de cultat. ſimplic.& Plin.libro 13.capit.24. ulus libro 7. Tepidæ naturæ & leniter ſcutientis.

Daphnoi

Daphnoides laureola, non est mezere, quũ sit chamelea Dioscoridis, vt dictũ, chamædaphne postea est species daphni-dis. Diosc. ca. 143. quarti, Plin. cap. 15. lib. & Gal. 6. de facul. simpl. Paul. lib. 7. Cali, acris, & subamara est.

Daucus est secundum aliquos pastina sylvestris: verus daucus nondum habet, quoddam aliud à seplasiariis pro dauco ditur. Diosc. cap. 66. tertij. Galen. 6. de f. simp. Paul. lib. 7.

Dictamnus nuper inuentus habetur netiis: verùm quod vendunt pro dictam est species fraxinellæ, quæ nec dictam Cretensi, vel falsæ conformis est: sed quæ fraxinella nuncupata, quum nullibi ab a-tiquis mentio fiat, haud scio quid explic re debeam. De dictamno scribit Diosc c. 32. & 33. & 34. tertij. Gal. 6. de fa. simp. Th phra. ca. 16. lib. 9. Paul. libr. 7. Virtutem h bet pulegij.

Dipsacos, siue labrum Veneris, vulgò citur scarzo da scarzare li panni: vocat & ineptè à seplasiariis virga pastoris, etiam Pandectarius; vbi dipsacum confu dit cum polygonio, qui est centinodia siu corrigiola ouer sanguinaria de dipsac Dioscor. cap. 2. lib. 3. Galen. 6. de fac. simpl Plin. cap. 13. lib. 24. & ca. 9. lib. 27. Paul. li.

esiccat in secundo ordine, & nonnullam
lstringendi vim obtinet.

Dracunculus duplex, maior & minor, &
t res ab aro differens & alia, vulgò dici-
ır serpentaria maior & minor, non est ta-
ıen herba nomine serpentina, siue herba
gentina, quę in recentibus consolidandis
ılneribus mirabilis est, & in intestinorū
ıpturis. Dioscor. cap. 155. & 156. secundi, &
ale. 6. de fac. simpli. Magis calefactorium
: tenuioribus partibus constat ipso aro: iti
em Paul. lib. 7.

Dryopteris, quercuū filix, similis esset fi-
ci, sed multò minores foliorum incisuras
abet, depilat hæc cum radicib⁹ emplastri
ıodo imposita. Dioscor. capi. 181. quarti, &
alenus 6. de faculta. simplic. Plin. capit. 9.
br. 27. Paulus. Vim habet exedentem. De-
ptus est Pandectarius, credens esse poly-
odium.

Ebenus, species ligni guaiaci, vel sancti
ppellati, in quorū ordine id melius ac ex-
ellentius esse existimarunt, quod minus
igricat. Ebenus olim in multa fuit vene-
atione, vt testatur Plin. cap. 4. libr. 12. & de
ius viribus scripsit Plin. cap. 2. libr. 24. Ga-
enus 6. de facult. simpli. Dioscorid. ca. 114.
rimi. Paulus lib. 7. Vis est, & calefactoria,
e detersoria & subtilis.

Ebulus & Sambucus res ſunt notiſsim.
Aqua ex eorum floribus elicita, dolores
pitis à vaporibus calidis factos mitiga
Succus ebuli ad ſolem cõcretus ac ſiccat
pondere vnius drachmæ cum decocto iu
datus dolores podagricos, & iuncturaru
& morbi gallici tollit, & in enœmate p
ſitas ſciaticis prodeſt. Dioſcorid. capit. 16
quarti, & Galen. 6. de facult. ſimplic. Pli
cap. 8. lib. 24. Paul. libr. 7. Vterque deſicca
di facultatem habet, digerit, conglutina
& aquam per aluum educit.

Ebur ἐλέφας, vulgò auorio, & eſt de
elephantis. Ariſtot. 6. de natura animal.
Ebur valet fluxui albo mulierum cum l
cte ex ſeminum lactucę extracto cum aqu
chalybeata bibitum. Dioſcorid. capit. 5
libro ſecundo.

Echion volunt aliqui eſſe bugloſſun
ſylueſtre, flores iuxta folia purpureos ha
bet, in quibus ſemen eſt viperino capit
ſimile. Dioſcorid. capi. 28. quarti. Plin. cap
19. libro 25.

Echinus, vulgò riccio terreſtre: vid
eius vires iuxta Dioſcorid. capit. 2. libr
2. & apud Razem in tract. 6. animalium
Galen. 2. de faculta. ſimplic. Plin. lib. 9. ca-
pit. 25. & libr. 32. capi. 1. Paul. libr. 7. Fe
eius pilos fluentes glutinat, caro diſcuti
&

e ſiccat.

Echinus, herba, niſi ſit ſpecies ſpinæ al-
bæ, eò quòd capitellum ſimile echino piſci
habeat, certè diuinare neſcirem. Plin. ca. 8.
lib. 23. Gale. 6. de facul. ſimpl. Acerba repel
lit & ſiccat. itidem Paul. lib. 7.

Electrum, Latini ſuccinum, Arabes cha-
rabe: vulgò ambra da corone, habet vim re
tinendi fluores ſtomachi & ventris. Dioſc.
cap. de populo nigra, capi. 98. primi. nec eſt
gummi albæ populi, vt Braſauola. Plinius
capit. 2. & 3. lib. 37. poſt longam improba-
tionem fabularum Ouidij, inquit certum
eſſe electrum gigni in inſulis ſeptentriona
libus, &c.

Elleborus duplex, albus & niger: voca-
tur etiã veratrũ: & eſt omnibus notũ, cuius
uſum damnauit Meſues, ſed conuenienter
nõ ſolùm eius infuſio, ſed etiam puluis nũc
in vſu eſt abſque alicuius patientis incom-
modo: radices quum extrahuntur, ſtatim
purgantur, & abiecta parte interiore corti
ces tantùm ad ſolem exiccantur, ex quibus
deinde fit puluis. Vide de eius virib⁹ Actua
rium. Gal. 6. de facul. ſimpl. & Dioſcorid. ca.
145. 146. quarti. valet ſuffuſis felle, ſcabiei,
lepræ, volaticis. Paul. lib. 7. Vterque calefa
cit, & ſiccat in tertio abſceſſu.

Ephemeron duplex, colchicõ & epheme

ron nuncupatũ agreſtis iris, vulgò gigl
matto. Colchicum verò id eſt, quod nu
dicitur hermodactylus, & eſt res venenoſ
Hermodactylus verus ac legitimus non i
uenitur, nec ephemera eſt lilium conua
lium, vt Fuchſius. Paul. Mixtę poteſtatis e
repellentis & diſcutientis.

Epithymon, thymi inuolucrũ, veru
eſt id quo nunc vtimur. Dioſcorid. cap. 17
quarti, & Plin. capit. 8. libr. 26. Galen. 6. d
fac. ſimpl. Paul. lib. 7. Siccat & calefacit i
tertio abſceſſu.

Eryngium, vulgò Rinzzo, non eſt ſec
cul Serapionis, imò nec iſtud ſecacul ad
huc cognoſcitur: iccirco qui eryngio vi
excitandi venerem tribuunt (quum null
bi à Galen. vel Dioſcor. hoc dicatur) ſum
mopere decipiuntur. Vide Dioſcorid. capi
22. tertij, & Galen. lib. 6. de facul. ſimp. Plin
cap. 2. lib. 25. Paul. libr. 7. Calefacit quiden
non manifeſtè, ſiccat verò nec modicè.

Eruca duplex, ſatiua & ſylueſtris: ſatiua
dicitur Ruchetta in Hetruria, & Ruchul
in Lombardia, & comeditur in acetariis
eius ſemen tritum cum felle bouino cica-
trices nigras, albas reddit, & cum melle
maculas faciei & lentigines delet. Vide
Dioſcorid. capit. 129. ſecundi, & Galen. 2.
de facult. alim. & 6. de facult. ſimpl. capit.
de

e vitice.Plin.capit.13.libr.20.Paul.libr.7. laculenta eſt & venerem inſtigat, ſed ſylueſtris valentior eſt.

Eruum, vulgò orobo inuenitur inter varias ſegetes, & ſpecies vitiæ eſſe præſumitur. Orob⁹ verò qui ex Alexãdria Venetias affertur, non eſt verus: Braſauola putauit id eſſe Eruum, quod vulgò dicitur Ruuione, quod à Galeno vocatur ochron, ſed decipitur: nam non prouocat ſanguinem cum vrina vt orobus. Diſcor.cap.100.ſecundi. Et Galen.8.de facult.ſimpli.Plin. cap. 25.libr. 22.Paul.lib.7.Calefacit in primo, ſiccat in ſecundo gradu.

Eupatorium eſt noſtrum vulgare agrimoniũ; ſed apud Arabes, & maximè apud Auicen.& Meſu.ſunt diuerſa eupatoria: nã quod ab Auicen.deſcribitur, id eſſe volunt quòd vulgò dicitur canuarola. Eupatorium Meſu.eſt quod in Hetruria dicunt herbam Iuliam, quę vehementer vermes interficit: idcirco in compoſitionibus Auicennæ vteter ſuo eupatorio, & ſimiliter in Meſu.herba Iulia, & iuxta Græcos agrimonio vulgari. Dioſcorid.cap.39.quarti, Galen.6.de fac. ſimpli.Paul.lib.7. Tenuem vim & incidentem ſine conſpicuo calore habet.

Euphorbium eſt, quo vulgariter vtimur. vide de ei⁹ virib⁹ Meſ.& Dioſc.c.87.tertij.

& Gal.7.de facul.ſimpli.Plin.cap.7. lib.2
Paul.lib.7.Vim adurentem habet.

Faba, Græcè κύαμος, omnibus nota: Ae-
ptia verò ea eſt, quæ vulgò dicitur colo-
ſia, vide Dioſcorid.cap.96. & 97.ſecundi,
Theoph.cap.4.libr.4. & Galen.1.de facu.
aliment.Paul.libr.7. Non recedit multû
à medio temperamento in refrigerando
ſiccando.

Ferula, νάρθηξ, in Apulia maximè cog-
ſcitur, vbi lignorum loco cõburitur: vi-
Theophraſt.lib.6.& Galen.8.de fac. ſim-
& Plin.capi.24.libr.20.& Dioſcorid.capi
82.tertij.

Ficus, σῦκος, ſatiua eſt & ſylueſtris: vi-
Dioſcorid.cap.149.primi, & Gale.2.de fa
alim.& 8.de fac.ſimp.Paul.lib.7. Aridæ ſi-
cant in ſecundo, maturant, detergũt, ac di-
cutiunt. Ficus verò arbor calidi tenuiſqu
temperamenti, adeò ſuccus foliorum ab-
ſtergit, vt etiam exulceret.

Filix, πτέρις, vulgò feleſe, mas eſt & fœ-
mina: vide Dioſc.ca.178.quarti, & Theoph
capit.20.lib.9.& Plin.cap.9. lib.27.& Gal
8.de facul.ſimplic.Paul.lib.7. vim ſiccand
& amaram habet, fœtus corrumpit, lum-
bricos enecat.

Flos æris res eſt diuerſa à viridi ære, quo
paſsim vtuntur ſeplaſiarij pro flore æris

nam

am est pars æris tenuissima ex vapore ris fusi eleuata: quæ verò vi quadam excu tur, ærugo æris dicitur, & est æs viride. iofcor.cap.45.quinti.Plin.cap.2.lib.34.

Fœniculum, μάραθρον, domesticum & ylueſtre. Domesticum omnibus notum. ide Dioscoridem cap.74.tertij, & Galen. .de facult. simplic. Plin. libro vigesimo, apite 23.& Galen. 2. de facult. alimentor. aul.libro 7. Calefacit in tertio, siccat in rimo ordine.

Fœnugræcum, τῆλις, omnibus notum, uceras à corniculis suis à Theophrast. vo- atur. Galen.8.de facult. simp. Dioscor.cap. 3.secundi.Plin.c.19.li.23.Paul.lib.7. Cali- um in secundo, siccum in primo.

Fraxinus, μελία. Dioscor. cap.93. primi, 'heophrast.cap.11.lib.3. vide de eius viri- us Plin. cap.8. lib.24.Paul.lib.7. Morsui iperarum folia succurrunt, ligni ramen- i ferunt esse lethalia.

Fumaria, κάπνος, vulgò fumus terræ, mnibus nota: vide Mes. de eius viribus, Diosc.cap.105.quarti,Gal.7.de fac.simp. aul. libro 7. Acris & amara est, eò dicta, uòd lachrymas eius succus eliciat.

Fungi, μυκῆτες. Dioscorid. cap.81.quar- i, Galen. 7. de facult. simplic. Frigidos & umidos eos appellat. Plin. cap.3. libro 19.

Paul.libro 7. Frigidi & humidi, nonnul exitiosi, præcipuè putridæ qualitatis pa ticipes.

Galbanum, vulgò galbina, liquor est cu iusdam plantæ nascentis in Syria ferula Dioscor.cap.88.tertij,& Gal.8.de fac.sim Calidum in primo tertij, & siccum in pri mo, secundi ordinis. Plin.cap.26.lib.12.

Galiopsis, herba similis vrticæ, & est se cundum aliquos vrtica fœtida, vulgò vrt ca mortua, *ouer quella ortica che ha le mach bianche.* At secundum Fuchsium est scro phularia, sed reuera scrophularia non fœ tet, veluti vrtica mortua. Vide Dioscoric capite 90. quarti. Plin. libro 27. capite 9 Paul.libro 7. Dissipat & emollit scirrho sos humores.

Gallion, quò lac coagulatur, herba es similis rubiæ minori, quæ aparine dicitur alia certè à presura vocata. Dioscorid.cap 91. quarti, & Galen. 6. de fac.simp. Paul.li bro septimo. Siccandi vim cum mediocri acrimonia habet.

Garum est id iuxta Diosc. quod vulgò di citur salamoia, sed apud Plin. cap. 7. lib. 31. erat condimentum ex interioribus gari pi scis maceratis, & cum sale resolutis. Paul. lib. 7. Calefacit & exiccat.

Genista, *σπαρτον*, vulgò genestro. Diosc. cap.

ıp.152.quarti,Gal.8.de fac.ſimp. & Meſu. ıter alia ſua ſolutiua. Plin. capite 9.libro 4.Paul.libro 7. Semen & flores per infe-iora purgant.

Gentianæ radicis aqua per balneum ma iæ elicita,febres oppilationum ſanat,ver-nes interficit,& ſæpe lauando maculas fa-iei omnes repurgat.De hac Dioſco.cap.3. ertij.Plin.cap.7.lib.25.Galen.6.de facult. imp.Paul.lib.7.Extenuat, perpurgat, abſ-ergit,& aperit.

Geranion,vulgò herba gruaria,quòd in ùmmitate habeat caput gruis. Huius ſpe-ies ſunt tres , vna Latinorum , quæ eſt id quod vulgò dicitur roſtrum gruis : & aliæ luæ Græcorum , inter quas eſt pes colum-binus , & alia quæ folia maluæ ſimilia ha-bet.Dioſc.cap.122.tertij. Plin. cap.6.lib.26. Pau.lib.7.Radicem habet eſculentam quæ inflammationes vteri diſſoluit.

Gingidium , niſi ſit quod vulgò dicitur cerofoglio , vt putat Ruellius & Fuchſius, neſcio certè quid ſit : nam in Cicilia & Sy-ria naſci traditur. Dioſco.cap.126.ſecundi. Galen.6.de facult.ſimpl. & ſecundo de fac. alimentorum.Paul.libro 7. Non habet ca-lorem manifeſtum , ſed ſiccat in tertio & adſtringit.

Git, μελάνθιον , ſiue nigella , idem ſunt.

Brasauola vult id esse, quod vulgò di-
tur gitone: aliqui volunt esse quod vl
gò dicitur rosola, aut id quod pro nig-
la à seplasiariis venditur: nam omnia in-
cia præter colorem habet. Vide Diosco-
dem cap.84.tertij.Galen.7.de facul. sim.
Plin.cap.17.libro 20.Pau.libro 7.In tert
calefacit & desiccat.

Gladiolus Plinij est acorus, sed gladi-
lus Dioscoridis est cuius flores in Hetr-
ria dicuntur Monacacie, Græcè dicunt
ξιφίδιον. Dioscorid.capite 22.quarti, & G.
8.de facul.simpl.Paul.lib. 7. Radix trah.
discutit,& siccat.

Glaucium est quod dicitur memithe,
Serapione & ab Auicen. Nota tamen du
esse in Serapione capita: alterum de glau
cio Græcorum, alterum de chelidonia mi
nori.Dioscor.cap.91.tertij. Galen.6.de fac
simplic.Plin.cap.10.lib.27. Paul.lib.7.Ad
stringit & manifestè refrigerat.

Glaux nisi sit, vt Ruellius, quod dicitur
vulgò galenga, siue ruta capraria, quid
esset profectò nescirem: valet enim galen-
ga in peste, & ad venena serpentum, epi-
lepsiæq;,si eius succus ad mediam vnciam
bibatur: sed quia galēga lac non facit mul
tiplicare,dicere possem non esse glaucum,
vide Dioscor.cap.136.quarti,& Galen. 6.de
fac.

.simplic.Paul.libro 7.Calida & humida
mperamento est, vnde lac generat.
Glycyrrhiza, vulgò regolitia. Theoph.
itica, cap. 13. libro nono. Et Galenus sexto
facul.simplic.Dioscorides cap. 5. tertij.
in.capite 9.libro 22.Paul.libro 7.Tepidi
imidíque temperamenti, alicuius adstri
ionis particeps.
Gramen, ἀγρῶστις, multas habet species,
d apud nos duæ tantùm inueniuntur: al-
ra scilicet communis, altera quæ vulgò
icitur sanguinella, *ouer capriola*. Nota ta-
ien non habere proprietatem vllam con-
a vermes, vt communis erat opinio. Dio-
orides cap. 31. & 32. quarti, Galen. sexto de
cul.simpl. Plin.cap.19.lib.24. Paul.lib.7.
iccat, & modicè refrigerat, tenuis & sub-
erbæ substantiæ.
Halicacabus est apud Arabes alcheche-
i, & est species solatri: vide igitur fusiùs
e speciebus solatri, cap. de solatro.
Halcyonium, vulgò spuma maris, à se-
lasiariis dicitur, cuius species quinq; enu
ierantur à Diosc. cap. 90. quinti, Plin. cap.
lib. 32. non nisi quatuor species recensuit:
go quum essem Venetiis, vix duas species
idi. Galen. 11. de fac.simpl. quinque etiam
iemorat. Paul. libro 7. Abstergit, discutit,
cri qualitate præditum.

Harundo quinque ſpecies habet, vt Dioſcorid. ſed Plinius ſpecies 29. enumerat capite 36. lib. 16. & cap. 11. lib. 24. Vide Theophraſt. cap. 12. lib. 4. & Gal. 7. de fac. ſimpl. & Dioſcor. cap. 99. lib. 1.

Hedera, κιττὸς, tres habet ſpecies, quæ omnes cognoſcuntur. Qui maiorem de hedera lectionem cupiũt, legant Theophraſt. cap. 18. lib. tertij. & Plin. cap. 34. libro 16. & Galen. 7. de fac. ſimp. & Dioſcor. cap. 17. ſecundi. De hedera terreſtri lege Chamæciſſos. Paul. lib. 7. Hedera contrariis constat viribus, adſtringit, refrigerat, acris eſt & calida, aqueæ ſubſtantiæ & tepidæ.

Hedyſaron, eſt herba quæ creſcit inter ephacen, id eſt vitiam, vnde Theophraſtus cap. 8. libro 8. inquit, quòd hediſaron eſt veluti aphacæ peſtis, ſicut lolium tritici. Vocatur etiam ſecuridaca, eò quòd ſemen in ſiliquis contentum ancipiti ſecuri ſimile habeat. Dioſcorid. cap. 137. tertij. Plinius cap. 17. lib. 18. Paul. lib. 7. Amarum eſt, & leuiter adſtringit.

Heliochryſon, niſi ſit quod à nobis dicitur garyophilum Hiſpanicum, haud ſcio quid ſit: vide Dioſcorid. cap. 55. quarti. Plin. cap. 25. lib. 21. Galen. 6. de facul. ſimplic. ſub nomine amaranthi. Facultatem habet incidentem & extenuantem, vnde grum-

ſguinis liquat ac diſſoluit. Paul. libro 7.
idem adſerit.
Heliotropium duplex, maius & minus.
Maius apud nos vulgò dicitur Miraſole,
ad Hetruſcos dicitur verrucaria, & vul-
o herba da porri, quoniam porros diſsi-
t. Valet etiam mirabiliter cancris, idcir
dicitur etiam herba cancri: vide Dioſc.
p. 185. & 186. quarti. Paul. lib. 7. Maius ca-
lam, ſiccam & abſtergentem vim habet:
inus verò lumbricos interimit.
Helxine, vulgò vitriolo, alij dicunt eſſe
eciem inuolucri, quod flores in modum
mpanæ albos fert. Dioſcorides cap. 37.
arti. Credo ego verè quòd ſit parietaria:
de Galenum ſexto de facult. ſimplic. &
in. cap. 15. lib. 21. Paul. libro 7. Vis eſt abſ-
rgendi & leuiter adſtringendi cum hu-
iditate ſubfrigida.
Hemerocallis, eſt lilium ſylueſtre, non
tem lilium conuallium, vt volunt non-
ılli. Germani vtuntur lilio conualli ad
rroborandum cor, cerebrum, & omnia
embra ſpiritualia; valet etiam tremori
rdis, epilepſiæ, & apoplexiæ, morſibus &
nctur is venenoſorum animalium. Dio-
orid. cap. 128. tertij. Galenus 6. de facult.
mplic. Paul. libro 7. Radix viribus lilio
ſpondet: vide etiam Plin. cap. 21. lib. 21.
Hem

Hemionitis, herba est apud me in-gnita, nec est scolopendriæ illa, quæ di-tur lingua ceruina, quum sit phyllitis -pud Dioscoridem capite 143. tertij. Paul. -bro septimo. Adstringit, & simul ama, lienosis succurrit.

Hiberis duplex, altera Democratis, -tera à Paulo & Plinio recitata, quæ hab folia lauro similia. Prima est lepidi Dioscoridis, secunda vocatur piperitis ue piperella, à sapore piperis acuto: vi Dioscoridem capite vltimo primi, & Pli cap. 8. lib. 19.

Hieracion, id est lactuca erratica, e herba spinosa similis soncho, id est cice bitæ, de qua Plin. capite 7. libro 20. Val cum lacte mixta infirmitatibus oculor præsertim cicatricibus, suffusionibus, c ligini: cum aqua verò & aceto bibita ve trem purgat: valet cum vino morsui se pentum & vulneribus, si folia cum caul terantur: somnum excitat, Venerem pro hibet, refrigerat, & sanguinem auget: vi de Dioscoridem cap. 65. & 66. tertij. Plin cap. 7. lib. 20.

Hippoglosson, vulgò bis lingua vel bo nifacia, valet præfocationibus vteri, si co chleare eius radicis sumatur. Valet etian mirabiliter ruptis siue crepatis, si pulueri

co

ochleare cum brodio carnis quotidie su-
natur: videntur tamen in primis diebus
orum velle inteſtina exire, nihilominus
oſteà conglutinantur, idcirco diligenter
n primis illis diebus ligentur. Dioſcorid.
ap. 127. quarti. Plin. cap. 10. lib. 27. Paul. li-
ro 7. Molliendi virtute pollet.

Hippuris ſiue equiſetum, vulgò cauda
quina, huius aliud genus aſprella dicitur.
Valet, vt teſtatur Galenus 6. de fac. ſimplic.
mnibus vulneribus, etiam ſi nerui eſſent
ræciſi. Dioſcorid. cap. 44. quarti. Paul. li-
bro 7. Adſtringit, & valenter circa morda-
itatem exiccat.

Hordeum, κριθὴ, ex quo paratur ptiſa-
na. Dioſcorides capite 78. ſecundi. Galen.
.de facult. ſimplic. & primo de facultat.
limentorum. Refrigerat & exiccat in pri
no ordine cum pauxilla adſtrictione: iti-
dem Paul. lib. 7.

Hordeum murinum, φοίνιξ, vulgò lo-
ium ſylueſtre, vbique naſcitur ac ipſum
rumentum. Dioſcor. cap. 40. quarti. Plin.
ap. 25. libro 22.

Hyacinthus, eſt ſecundum aliquos id
quod vulgò dicitur cipola ſeluatica, nec eſt
lle hyacinthus, de quo fabulantur Poëtæ,
ex Aiacis ſanguine natus: nam ille produ-
cit florem rubeum iridi ſimilem. Dioſcor.
cap.

cap. 61. quarti. Galen. 8. de facult.simp., Paul. libro ſeptimo. Refrigerat in ſec- do, ſiccat in primo, ſemen leuiter abſt- git & adſtringit.

Hydropiper non eſt, vt Ruellius, vul- ris canuarola, ſed potiùs quædam ſpecs perſicariæ, quæ nullam in foliis macula præ ſe fert: hæc enim ſeruat omnes il conditiones, quas illi tribuit Dioſcoris cap.150.ſecundi.Galen.8.de facult.ſimpl. Paul. libro 7. Aquaticum piper calidu, ſed piperis modo.

Hyoſcyamus albus & niger non inue- tur, ſed tantũ qui flores flauos profert, vu- gò dicitur iuſquiamo, *ouer dente cabali* Dioſcor.cap.67.quarti.Latinè dicitur ap linaris herba ſiue altercum.Galen.8.de f cult.ſimplic.Plin.cap.4. lib.25. Paul.lib. Eſt ex tertio refrigerantium ordine.

Hypecoon, vulgò ruta ſeluatica.Dioſc cap.66.quarti.Galen.8.de facult.ſimpl. Pl nius cap.11.libro 27.Paulus libro 7. Refr gerat in tertio.

Hypericon, aſcyron, androſemon, cori, vna & eadem res eſt, & ſi aliqua i foliis, caule, & floribus differentia adſi Vocatur vulgò perforata, nec eſt ruta ſy ueſtris, vt opinatur braſauola; ſed eſt ve perforata, qua vulgariter vtimur. Dioſco

ca

p.162.&163.&164.&165. Galen.8.
: facult.simplic.Plin.cap.8.lib.26. Paul.
b.7. Tertias species calefacit, & siccat
nui substantia prædita. De aliis dictum
t in Androsemon.

Hyssopus, vulgò etiam hyssopo dicitur,
iqui putarunt gratiolam esse hyssopum
iontanum, sed decipiuntur: nam graciola
locis humidis nascitur, & soluit ventrē,
lucens bilem & pituitā, & vlcera conglu-
nat. De hyssopo lege Dioscoridē cap.27.
ertij. Galen.8.de fac.simp. Calidus & sic-
us in tertio ordine.

Iaspis, vulgò dicitur diaspro: meminit
iosc.cap.160.lib.6.& Galen.9.de facult.
mpl. Paulus lib.7. Confert non continen
bus cibum in stomacho.

Indicus lapis, vulgò endego, naturalis
on habetur: quo verò vtimur, fit ex isati-
e siue gado. Dioscorid.cap.61.quinti. Pli-
ius cap.6.lib.35. Paul.lib.7. Contra hæ-
iorrhoidas valet.

Inula, ἑλένιον, vulgò enola ouer iola. Dio-
corid.cap.27.primi.& Plin.cap.5.lib.19.
: Galen.6.de facultate simplic. Valet pe-
toris humoribus viscidis, item sciati-
is in modum cataplasmatis, & fluxio-
ibus paruis ab humiditatibus factis. Pau
us lib.7. Calida est & sicca cum excremen

titia humiditate.

Ireon, ἐρύσιμον, modò inter ſegetes, modò inter herbas naſcitur, acuta eſt ac naſturtium: certè puto quòd res ſit ſimilis ſyſamo: naſcitur vbique cum foliis erucæ, floribus paruis & flauis, à quibus corniculæ quædam, in quibus eſt ſemen, proueniunt. Dioſcorid. cap. 147. ſecundi. Plinius duobus in locis 7. & 10. cap. lib. 28. & cap. 25. lib. 22. ſimiliter Gale. 6. de facult. ſimplic. & primo de facultate alimen. Paulus lib. 7. Eriſimi ſemen igneum calefactoriúmque eſt.

Iris, ſeplaſiariis irios, vulgò zilio morello, de hac nullibi iuxta Galen. niſi in Andromachi theriaca, vbi illyrica commendatur. Dioſcori. cap. 1. primi libri. Et Plin. cap. 7. lib. 21. Paul. lib. 7. Affatim calefacit, extergit, & maturat, tenuis ſubſtãtiæ tuſsi vtilis.

Iſatis, vulgò guado da tingere: nam colores in ſua viuacitate omnes conſeruat. Dioſcor. cap. 107. & 108. ſecundi, Galen. 6. de facul. ſimp. Paul lib. 7. Siccandi vires & adſtringendi habet.

Iſopyron hucuſque non vidi, nec qui viderit vel cognouerit adhuc intellexi. Dioſcor. cap. 116. quarti. Galen. 6. de fac. ſimpl. Paul. lib. 7. Abſtergit, incidit ſemen eius.

Iuncus odoratus, σχοῖνος, vulgò ſquinanto, prouocat vrinam & mẽſtrua. Vide Dioſcor. cap. 16. primi. Gal. 8. de fac. ſimp. Plin. cap. 18. lib. 21.

Iuncus, ὀξύσχοινος, vulgò zuncho. Dioſco. cap. 50. quarti, & Galen. 8. de facult. ſimpl. duas ſpecies iunci memorat, vt oxyſchenõ & oligoſchenon. Paulus lib. 7. Oxyſcheni ſemen ſomnificum eſt, vtriuſque ſemen frixum deſiccat, & fluxus cohibet.

Iuniperus, ἄρκευθος, gummi eius ſandaraca ſiue ſcriptorum vernix eſt, ſandaraca inquam Arabum: nam ſandaraca Dioſcorid. eſt res mineralis, ſimilis auri pigmento. Fit ex hoc gummi, & oleo de ſemine lini artificialiter vernix liquida, qua vtuntur pictores ad illuſtrandas pictu ras: valet combuſtioni ignis & doloribus ac tumoribus hæmorrhoidarum: gummi verò iuniperi valet catarrhis, cohibet menſtrua, fiſtulas exiccat, vermes interficit, & reſolutis neruis confert. Dioſcorid. cap. 89. primi. Galen. 6. de facult. ſimpl. Valet etiam ſciſſuris manuum ac pedum ex frigore factis, & fluxum ſanguinis, & hæmorrhoidarum conſtringit.

Ixia, viſcus eſt radicibus chamæleonis adhærens, quo pennæ ſagittis adglutinantur. Dioſc. cap. 21. lib. 6.

Ixus eſt viſcus quercinus, qui paratur pueris in capiendis auibus. Dioſcorid. cap 94. tertij. Galen. 6. de facult. ſimplic. Pau lib. 7. Calefacit cum acrimonia, & hum res ex alto elicit.

Lactuca, res nota eſt. Galen. 6. de facul ſimplic. Frigida & humida, ſed nõ exceſs uè, tollit ſitim, & ſemen eius fluxũ ſperm tis cohibet. Et ſecundo de facult. alimen Generat ſanguinem, quàm aliȩ herbȩ, m liorem, ſed non omnino laudabilem. Di ſco. cap. 125. ſecundi.

Labruſca, eſt vitis ſylueſtris omnibus gnita. Dioſc. cap. 2. quinti. Plin. cap. 29. li 12. Paul. lib. 7. Germina habent vim abſt gendi nonnihil & adſtringendi.

Ladanum, aromatarij laudanum dicũ Plin. cap. 17. lib. 12. & Galen. 7. de fac. ſim Dioſc. cap. 113. primi. Paul. lib. 7. Calidu in ſecundo, emolliens mediocriter, diſc tiens & maturans.

Lagobus, id eſt pes leporinus, niſi ſit g ryophillata, vt Pandectarius: neſcio cer quid ſit: valet in potionibus pro vulner bus & menſtruis & ſputo ſanguinis, dyſe tericis & ramicis per os ſumpta, & empl ſtri modo impoſita: eſt calida & ſicca. Di ſcorid. cap. 19. quarti. Galen. 7. de facul. ſi pli. Paul. lib. 7. Deſiccat.

Lana

Lanaria herba, siue radicula, res erat tempore Dioscoridis multùm in vsu, sed apud nos quid sit, nescio: valet enim summopere in dealbandis lanis, cuius semen condisi dicitur, quod etiam minimè habetur. Dioscor. cap. 152. secundi. Plin. cap. 3. lib. 19. & Gale. 8. de fac. simp. Calida in quarto quodammodo ordine, siccáque est.

Lapathum siue rumex, vulgò dicitur romice, de quibus plura Dioscor. cap. 106. secundi. Oxylapathon enim & hippolapathon, & oxalida sunt species lapathi: vocatur primum lapathium, acutum: secũdum, magnum lapatium, quod folia rheubarbaro similia habet ex oxalida, quam acetosam, & vulgò herbam bruscam vocãt. Plin. cap. 21. lib. 20. & Galen. 7. de facult. simplic. Paul. lib. 7. Oxylapathum discutit, & pauxillum repellit.

Lapsana, res est incognita, sed iuxta Pli. est species brassicæ syluestris. Diosco. cap. 107. Plin. cap. 8. lib. 20. Galenus 7. de facult. simplic. Paulus libro 7. Abstergit, discutit.

Lacer siue lacerpitium, vulgò assa, quæ in fœtidam & odoratam diuiditur. Assa fœtida est quæ habetur apud aromatarios: odoratus verò lacer, est quod vulgò dicitur belzoino. Nota tamen non ha-

beri aſſam dulcem, nec eius loco ſuccum glycyrrhizæ poni, ſed potius belzouino vocato. Dioſc.cap.85.tertij. Gal.8.de facul ſimp. Paul.lib.7. Probè calefacit, extrahit, emollit. Plin.cap.3.lib.19.

Lathyris, eſt quæ vulgò dicitur catapuztia ſiue cazzapuza maior: nam minor eſt riccinus. Dioſcor.cap.171.quarti. Gal.7.de facul.ſimpl. Plin.cap.11.lib.27. Paul.lib.7. Purgandi vim obtinet.

Laurus, arbor notiſsima, olim in pretio habita. Sunt qui velint per ſe laurum ignem accendere, dummodo rami ſimul confricentur & ſulphur ſurſum proiiciatur. Dioſcor.cap.91.primi. Galen.6. de facult.ſimpl. Paulus lib.7. Folia ſiccant & calefaciunt inſigniter.

Laurus Alexandrina, ſiue laureola, & ſi ruſco & hypogloſſo ſimilis ſit, imò pro hypogloſſo à Fuchſio accipiatur, quum re vera non ſit, mihi incognita reſtat. Dioſc. cap.142. quarti. Galen.6.de facult.ſimplic. Paulus lib.7. Calida, acris & ſubamara eſt.

Lemnia terra, eſt verus bolus Armenius, orientalis dictus, ſi bene conſyderetur Galeni locus lib.9.de facult.ſimpl. nec eſt terra illa ſigillata, quam tanti faciunt. Dioſcorid. cap.67. quinti. Plin. cap.6. lib.

lib.35. Paulus lib. 7. Siccat & adſtringit mediocriter.

Lentes ſiue lenticulæ, vulgò dicuntur lenticiæ. Dioſcor. cap. 98. ſecundi. Galen. 8. de facult. ſimplic. Paul. lib. 7. Siccant in ſecundo ordine, medio caloris & frigiditatis temperamento.

Lens paluſtris, vulgò dicitur Zen vel lenticularia, oritur in aqua. Dioſcor. cap. 34. quarti. Gale. 8. de facultate ſimpliciū. Paul. lib. 7. Humectat & refrigerat in ſecundo abſceſſu.

Lentiſcus arbor, Græcè σχῖνος τὸ δένδρον, eſt quæ maſtichen producit. Dioſcorid. cap. 77. primi. Galen. 8. de facult. ſimplic. Plin. cap. 6. lib. 13. Paulus lib. 7. Siccat in ſecundo, medius in calefaciendo & refrigerando.

Lepidum, eſt piperitis, vt dictum eſt de Iberide. Dioſcorid. cap. 165. ſecundi. Ruellius, Hermolaus, & Manardus putant, quòd ſit Raphanus. Plinius cap. 8. lib. 19. Galenus 7. de facultate ſimplicium. Calefacit in quarto, & eſt ſimile naſturtio. Paul. lib. 7. idem refert, ſed ipſe inquit in tertio.

Lichen, ſeplaſiariis hepatica. Plinius cap. 4. lib. 26. duas ſpecies commemorat: alterā quæ ſolùm latifolium apud radices habet,

alteram quæ petris adhæret, veluti m
scus. Valet lichenis, id est volaticis. Di
scor. cap. 51. quarti. Galenus 7. de facul. si
plicium. Paul. lib. 7. Extergendo purga
mediocriter siccat & refrigerat.

Ligusticum, ab aliquibus pro leuist
co accipitur, sed si litera Dioscorid. b
ne ponderetur, non est verum ligust
cum: vide Dioscorid. cap. 53. tertij. Ga
lenus 7. de facultate simplic. Paulus lib. 7
Excalefaciunt ac probè flatus discutiun
semen & radix.

Lilium vulgare est, quod vulgò marte
gone dicunt, de vulgari. Dioscor. cap. 107
tertij. Galenus 7. de facultate simp. Piniu
cap. 5. lib. 21. Paul. lib. 7. Flos lilij discutie
di ac emolliendi vireis habet.

Limoniũ, simile est betæ syluestri. Plin
cap. 8. lib. 20. Quanuis affirmet Galenu
se nũquam betã syluestrem vidisse. Diosc
cap. 18. quarti. Gal. 7. de facult. simpl.

Lini seminis oleum, neruorum & iun-
cturarum durities mollit, & est mirabile
hæmorrhoidibus, ignis combustionibus
cum aqua rosacea lotum. Sumuntur &
in principio morbi lateralis ex eo vnciæ
quatuor, & sanat. Dioscorides cap. 94. se-
cundi. Galenus 7. de facultate simplicium.
Calidum quasi in principio, mediũ inter
siccum

ſiccum & humidum.

Lithargyros ex plumbo & ære prouenit, dum argentum & aurum depuratur. Dioſcorides cap. 56. quinti. Plinius cap. 6. lib. 33. & Galenus 9. de facultate ſimplic.

Lithoſpermon, ſeplaſiarij milium ſolis vocant: crederem ego id eſſe quod vulgò dicitur lacryme da corone. Miratur Plinius cap. 11. lib. 17. de lithoſpermo. Dioſc. cap. 149. tertij. Paulus lib. 7. Calculos frangit & vrinas elicit.

Lolium, vulgò dicitur loio, nec eſt pſeudo melanthium, vt Fuchſius. Gale. 6. de facult. ſimpl. Dioſcor. cap. 191. ſecundi. Paul. lib. 7. Calidum in primo tertij, & ſiccum in fine ſecundi.

Lotus Aegyptia, vocatur à Serapione handococa, ex cuius ſemine paratur oleum ad dolorem iuncturarum: verùm de vtraque loto intelligit Serapio. Dioſcor. cap. 109. quarti. Galen. 7. de facult. ſimplic. Plin. cap. 17. lib. 13. & cap. 31. lib. 15. Paulus lib. 7. Lotus arbor extenuat & ſiccat, ac mediocriter adſtringit.

Lotus ſatiua, niſi ſit melilotus vulgaris, haud ſcio quid ſit. Lotus ſylueſtris ignota eſt. Dioſcorid. cap. 106. & 107. quarti. Paulus lib. 7. Lotus domeſtica à nonnullis

triphyllon appellatur: absterſorias vire & modicè ſiccanteis obtinet.

Lupini, quamuis amari, coctione tamen dulcorantur & comeduntur, maxim domeſtici. Dioſcorid.cap. 101. ſecundi,& Galenus 1.de facultate aliment.& 6.de facultate ſimplicium. Paulus lib.7. Eſculentum obſtruit, amarum abſtergit, diſsipat & ſine morſu deſiccat, lumbricos occidit & viſcera purgat.

Lychnis, niſi id ſit quod vulgò dicitur roſete, profectò neſcirem quid ſit: nã Plinius cap. 4. lib.21. inquit, roſarum ſpeciem eſſe in aquoſis locis naſcentem cum quinque foliis. Dioſcorides cap.105. & 106. tertij. Galen.7.de facult.ſimpl.

Lycium, aliud eſt quo ſeplaſiarij vtuntur, aliud quod à Dioſcorid.cap.117.primi recitatur. Quod verò in officinis venditur, alij componunt ex baccis liguſtri, alij ex matriſſylua, vtriſque ſimul: ſed vti poſſumus pro lycio ſumach. vide Galenum 7. de facultate ſimplicium: nam ex pixiacantha arbore fieri inquit, valens vlceribus oris malignis & ſerpentibus. Plinius cap.7.lib.12.& cap.14. lib. 24. Paulus lib. 7. Calefaciendo & refrigerando medium eſt, deſiccat verò in ſecundo abſceſſu.

Lycop

Lycopsis, nisi sit species anchusæ, aut cynoglossa vulgaris, nescio profectò quid sit. Vide Dioscorid. cap. 27. quarti. Plin. cap. 11. lib. 27. Paulus lib. 7. Radix adstrictoria.

Lyncurion, est electrum siue succinum plumas siue paleas trahens, vt refert Dioscor. cap. 73. secundi: vnde pterygoforon dictum: vide de Electro.

Lysimachia, non est cereta, sed alia longè diuersa herba: nam cereta folia lino similia habet, non salici. Dioscorides cap 3. quarti. Plinius cap. 7. lib. 25. Galenus 7. de facultate simpl.

Macer, siue macis, est cortex nucis Indicæ, vt coniectari possum. Dioscori. cap. 95. primi. Galenus 8. de facult. simpl. malè interpretatur à Pandectario cortex mali punici. Paulus lib. 7. Inter frigiditatem & calorem medium obtinet, siccat in tertio ordine, & adstringit.

Malabathron, vulgò folium Indicũ, nobis ignotũ, pro quo vtimur casia vel nardo Indico, vt Galen. in succidaneis. Diosc. cap. 11. primi. Plinius cap. 27. lib. 12.

Malua, μαλάχη. Diosc. cap. 109. secundi. Galenus 2. de facultate alimen. Theoph. cap. 5. primi. Plinius cap. 21. lib. 20. Paul. lib. 7. Syluestris mediocriter discutit &

& mollit, hortenſis verò imbecillior.

Mandragora pluribus in locis Italiæ n
ſcitur. Vanum eſt credere mandragoræ ra
dices habere formam hominis: verùm pr
pter pomum, quod cum radicibus euelli
tur, formam hominis ſine brachiis præ ſ
fert, vnde Pythagoras ἀνθρωπόμορφον appell
uit Dioſco. cap. 74. quarti, & Galenus 7. d
facultate ſimpliciũ. Frigidus eſt in tertio
ſed poma eius aliquid caliditatis in ſe ha
bent. plura habet Serapio in lib. aggre.

Manna, nõ dico thuris, ſed ſolutiuũ eſ
in multiplici differentia, vt referunt Ara
bes. Duplex eſt quod ad nos affertur, maſt
cinum ſcilicet & bombicinũ: maſticinum
dictũ, quia ſimile eſt grano maſticis, & eſ
excellentiſsimum bombicinum nullius
ferè pretij. Calabrenſis dictum validius eſt
in foliis, quàm quod in ramis arborum col
ligitur, vnde vulgò dicitur manna di fo-
glia, minutis granis tranſparens, graue, al
bum, dulce, & ſuaue. Arabes duas ſpecies
aſsignãt, Mannam ſcilicet & Tereniabim,
nec inter ſe hæ duæ differunt, niſi quòd Te
reniabim eſt liquidius. vide de manna Ga
lenum 3. de fac. aliment. ad eorum cõfuſio-
nem, qui Galenum mannam non cogno-
uiſſe affirmant, in capite de melle, vbi mul
ta de manna pronuntiat. Eſt & manna thu-
ris,

is,& eſt quidam puluis, vt teſtatur Dioſc. ap.69.primi: vide de manna Auicen.& Seapionem cap.de tereniabim & memb.

Marrubium, πράσιον, Galenus 8.de fac. ſimpliciũ,& Theoph.cap.2.de hiſtor.plant. Dioſcor.cap.110.tertij. Eſt & alterum marrubium nigrum,ballote dictũ, quod adeò meliſſæ eſt ſimile,vt vix ab ipſa,niſi malus odor adeſſet,agnoſceretur.Dioſcor.capit. 108. tertij. Paulus libro 7. Nigrum eſt, acris & abſterſoriæ facultatis. Praſion verò calefacit in ſecundo,ſiccat, & viſcera laxat.

Marum, niſi ſit quod vulgò dicitur maiorana fina, haud ſcio quid ſit: nam bene redolet, vt marum. Vide Galenum de antidotis cap.de compoſ.hedicroi,& Dioſcoridem cap.44.tertij.

Medica, herba in Hiſpania abundantiſſima, in Italia non habetur, Arabicè alfaſafat. Ruellius hanc naſci in Gallia adſerit, vocarique trifolium maius cap.136.ſecundi.Plinius cap.16.lib.18. A Medis inuenta dicitur.

Medium, quum nec viderim, nec apud me de eo aliqua ſit imago(in Media enim tantummodo naſcitur) neſcio quid affirmare debeam. Dioſcorides cap.20.quarti.Plinius cap.12.lib.27. Galenus 7.de facult

cultate ſimplicium. Contrariam ſemini ius habet temperiem: nam menſtrua herba conſtringit, quæ ſemen prorſus elicit.

Melilotus, quem etiam ſertulam campanam vocant, affertur ex Neapoli Venetias: quo verò vtuntur ſeplaſiarij, verus non eſt, ſed ſpecies trifolij: ſunt tamen qui dicant melilotum vulgare eſſe lotum. Dioſcorides Plinius cap.9. lib.21. Et Galenus 7.de facul.ſimpli. Dioſcorid.cap.43.tertij. Paulus lib.7. Diuerſis facultatibus pollet, adſtringendi ſcilicet & diſcutiendi & concoquendi.

Meliſſophyllon, vulgò dicitur moliſerno ouer cedronella, cardiacis & triſtibus, vt referunt Arabes, & paſsionibus cordis valet & aperit oppilationes cerebri. Dioſcorid.capit.109. tertij. Galenus 7.de facul.ſimpli. Paul.lib.7. Viribus marrubio reſpondet.

Menta & mentaſtrum excitant Venerem, vt Gal.& Dioſcorid. quanuis contrarium ſentiat Plin. cap.14. lib.20. Vide in hoc Galenum 6.de facult. ſimplic. & Dioſcorid.cap.36.& 37. tertij. Vermes etiam interficit. Paul.lib.7. Calida in tertio ordine, tenuis, acris cum humiditate ſemicocta.

Meon etſi multa copia naſcatur in Hiſpania,

pania, nullibi tamen, quòd ſciam, in Ita-
a habetur: nam quod paſsim oſtenditur
ro meo, eſt radix ſapori paſtinacæ ſimi-
s. Eius vice funguntur myrobalani, vul-
go dicti bendelli profumeri, vnde etiam
ub nomine nucis vnguentariæ appellan-
ur. Dioſcor. cap. 3. primi. Plin. capit. 23. li-
ro 20. Galen. 7. de fac. ſimpli. Paul. libro
. Calefacit in tertio ordine, in ſecundo
iccat.

Mercurialis herba, ob encœmatum vſum
otiſsima: vide Plin. cap. 5. lib. 25. Gal. 7. de
ac. ſimp. & Dioſcor. cap. 183. quarti. Paul.
ib. 7. Aluum liberaliter ſubducit, & illita
liſcutit.

Millefolium duo capita habet. Dioſco-
id. alterum de ſtratiote millefolia, & al-
erum de myriophyllo. Sunt qui velint,
tratiotem eſſe millefolium vulgare no-
trum, quum in myriophyllo vnus tantùm
oliculus, & in noſtro vulgari plures inue-
niuntur. De ſtratiote loquitur Galenus 8.
de facult. ſimplic. & Dioſcorid. capit. 110.
quarti: de myriophyllo capit. 100. quar-
ti, & Galenus 7. de facult. ſimplic. in fine.
Plin. capit. 16. libro 24. Paulus libro 7.
Vim ſiccandi adeò obtinet, vt conglutinet
vulnera.

Mora tam alba quàm nigra cognoſcun-
tur:

tur: habent vim ſoluendi & conſtringen-
di. Dioſcorid.capit. 147. primi. Galen.
8. de facult. ſimplic. Paul. libro 7. itidem
adſerit.

Muſcus arborum, vulgo dicitur vſne,
quæ, vt refert Serapio, ſomnum prouocat,
vomitum & fluorem ventris cohibet, & e
medicina cordis, vt Auicen. Dioſcorid.ca-
pit.20. primi, Galen.6. de faculta. ſimpl.
Paul. libro 7. Quòd cedris adhæret, d-
ſtrahendi ſimul & molliendi vim modera-
tam habet.

Muſcus odoratus eſt res quæ in gazel-
rum folliculis continetur, recens & imma-
tura, grauis ac peſsimi odoris, ſed quum
maturuerit, tanquam ſanies è folliculis e-
grediens eſt gratiſsima ac pretioſiſsima:
calida & ſicca in ſecundo ordine. lege Sera-
pionem lib. aggre.

Muſcus marinus eſt vulgaris corallina
quæ pro enecandis vermibus datur pue-
ris. Gal.6.de fac.ſimp. Dioſc.cap.94. quar-
ti, Paul.lib.7.infrigidat & adſtringit.

Numia vera non habetur, ſed poſſet pa-
rari vera, ſi corpora mortuorum ex aloe
myrrha & croco condirentur: deinde id l-
quoris ad tempus excerperetur. Valet ita
parata doloribus capitis frigidis, paralyſi
oris torturæ, vertigini, ſi extrahatur pe

naſe

nares cum aqua maioranæ, & doloribus aurium cum oleo violaceo albo. Est calida & sicca in tertio secundum Arabes.

Myos otis, id est, muris auricula, nisi sit quod vulgo dicitur cētone, haud scio quid sit. Galen. 6. de facul. simpli. Dioscorid. cap. 75. secundi. Plin. cap. 12. lib. 27. Pau. lib. 7. Refrigerat & humectat, & vocatur ab ipso alsine.

Myrrha vera non habetur, nisi fortè nostra communis sit, quæ à Diosc. dicitur caucalis siue ergasine: nam nostra cunctis conditionibus requisitis indiget, quum nec sit viridis, nec crassa, nec acuta, nec odorata, nec colore vnita: quare caueant qui in potionibus ac catapotiis eam imponunt. Dioscorid. cap. 69. primi. Gal. 8. de fac. simp. & in lib. Antid. in compos. Theriacæ. Paul. libro 7. Calefacit in secundo, & siccat, vide etiam Plin. cap. 16. & 17. lib 12.

Myrrhis, herba, nisi sit cicutaria, vt communis est opinio, vel cerefolium, vt Manardus, nescio quid aliud sit. Qui tenent hanc esse angelicam herbam, valde decipiūtur: siquidem angelica cicutæ folia non habet sed potius pastinacæ. Dioscor. cap. 111. quarti. Paul. lib. 7. Calefacit in secundo, & nonnihil extenuat.

Myrthus, μυρσίνη, frigida est & terre-

ſtris. Galen. 7. de fac. ſimp. Quod verò my
tidanum dicunt, eſt quoddam gibboſu
veluti adnatum myrtho. Dioſc. cap. 33. p
mi. Paul. lib. 7. Valentius ſiccat.

Naphtha eſt veluti oleum petroleun
vel de monte zibio appellatum: reuera b
tuminis genus, quod in mari mortu
quod eſt ſtagnum minoris Syriæ, naſc
tur. Calefacit, exiccat, & vulnera recent
conglutinat. Dioſcor. cap. 86. primi.

Napellus Auicennæ niſi ſit toxicon Di
ſcoridis, vt putat Manardus, neſcirem pr
fectò, niſi Dioſcoridis capita huc refe
rem: eſt enim mortiferum venenum Au
cennæ, libro 2. Calidum & ſiccum eſt i
ſummo.

Napus, βουνιὰς, vulgò Nauon, ex cuius ſ
mine oleum in Aegypto extrahitur. Dioſ
cap. 103. lib. 2.

Narciſſus, ſimilis eſt hermodactylo, fo
lia habet porracea, tenuiora tamẽ & angu
ſtiora, cauſem ſine foliis, cõcauum, in quo
candidus flos exiſtit. Dioſcorid. capit. 15
quarti. Theophraſtus capit. 6. lib. 6. Plinius
cap. 3. lib. 21. Galen. 8. de facul. ſimp. Paul.
libro 7. Vim habet aliquam attrahendi &
abſtergendi.

Nardus eſt, quam ſpicam nardi ſepla-
ſiarij vocant, & eſt Syriaca ſpica, & non In-
dica.

ica. Sed mirari ſatis non poſſum, quòd ſi
b vna eadémq; radice multæ ac numeroſę
picæ pullulent (vt inquit Dioſcorides)
ur non ſpicas, ſed radices eſſe Galenus di-
erit in Andromachi theriaca. Nec ſatis
ſt dicere montanam ſpicam non ita ori-
i, quum ipſa, teſte Dioſcoride, nõ niſi bo-
itate odoris, toroſioréque ſpica differat.
Quare caueat Mathiolus Senenſis, quo-
modo in Manardum alioqui doctiſsimum
tam apertè latret: nã & Galenus in eodẽ
loco iubet in his & aliis Dioſcoridẽ con-
ſuli. Paulus lib. 7. Calefacit in primo ſiccat
in ſecundo. Vide & Galen. 8. de fac. ſimp. &
Plin. cap. 12. lib. 12.

Nardus gallica, vulgò ſpica Celtica, nõ
habetur apud nos: vide Dioſcord. capit. 7.
libro 1. Quòd verò non ſit ſaliunca Plinij,
non eſt vt probem. Galen. 8. de facul. ſimp.
Paul. lib. 7. Calidior ſuperiori, minúſque
adſtringit.

Narcaphton, vulgò tignamo, ac ſi dice-
retur thymiama, quod nihil aliud ſonat,
quàm ſuffumigium: vide Dioſcor. cap. 22.
primi.

Naſturtium, κάρδαμον, vulgò agretto, eſt
familiariſsima herba, de qua Galen. 7. de
fac. ſimp. loquitur, calida eſt. Dioſcor. cap.
144. ſecundi. Paul. libro 7. Semen modo

ſinapis vrit.

Nerion, vulgò dicitur oleandro, eſt v
luti venenum, vt Galen. 8. de faculta. ſim
Enecant etiam (inquit Dioſcor. capit. 8
quarti) flores & folia omnes quadrup
des, valent etiam emplaſtri modo morſ
bus venenatorum, non autem ſumpta,
putarunt nonnulli. Plin. capit. 2. libro 2
Paul. libro 7. Extrinſecus vim habet di
cuſſoriam, & ſi intus aſſumatur, occi
dit. Dicitur etiam alio nomine rhodo
daphne.

Nymphea, vulgò nenupharo, potentio
eſt, quæ radicem albam fert: vide Galen
8. de fac. ſimp. Dioſcor. capit. 1 4 0. & 1 3 9
tertij. Plin. capit. 7. lib. 2 5. Pau. lib. 7. Vire
habet ſine eroſione ſiccas, ventrem repri-
mit, & genituram areſacit.

Ocra eſt terra gialla, quanquam alij ve-
lint eſſe terram rubeam: vide Dioſcor. cap.
6 2. quinti.

Ocymoides, vulgo baſilico ſaluatico,
Dioſc. cap. 2 9. lib. 4. inuenitur inter frumẽ
ta. Gal. 8. de fac. ſimp. Pau. lib. 7. Radix inu-
tilis, ſemen ſine eroſione ſiccat.

Ocymũ, vulgò baſilico domeſtico, Dio-
ſcor. cap. 1 3 0. ſecundi, & Gal. 2. de fac. ali-
men. & 8. de fac. ſimp. Calidum in ſecundo
ordine cum ſuperflua humiditate: itidem
Paul.

aul.lib.7.adferit.

Ocymũ aquatiquum ἔρινος, vocatur. Dio-
cor.cap.30. quarti, & eſt fortè apud Gal.
chinum dictum.6.de fac.ſimp.

Oenanthe eſt filipendula, Fuchſi.Theo-
hraſt.cap.7.lib.6.& Plin.cap.24.lib.21.
Dioſc.cap.126.tertij. Oenanthe etiam ac-
ipitur pro flore vitis ſylueſtris, qui inſi-
gniter adſtringit ſtomachũ, & aluum fir-
nat, ſed Oenante Dioſc.eiicit ſecũdinas,
tillicidio vrinæ & morbo regio medetur.
vide Pau.lib.7.

Oloſteon, eſt ſpecies conſolidæ, & non
eſt piloſella, vt nonnulli putarunt: nam pi-
oſella eſt herba valde adſtrictoria, ita vt
ulnera conglutinet, cohibet flores ventris
& ſputum ſanguinis, & fluxus mulierum
albos. vide Dioſco.cap.12.quarti.Gal.8.
de facul.ſimp.

Olyra, eſt ſpecies zeę, vulgo ſpelta no-
minatæ, nec eſt ſegala, vt Virgilius Mar-
cellus: nam ex olyra panis dulciſsimus con
ficitur, & ex ſegala amarus, nec ſiligo eſt
ſegala, vt aliqui putarunt, ſed potius ſpe-
cies grani, ex cuius flore panis albiſsimus
& optimus olim conficiebatur: quod con-
trarium omnino accidit noſtræ ſegalæ ſeu
ferragini, vt à Plinio vocatur cap.16.lib.
18.vide Dioſcor.de olyra ca.82. ſecundi, &

Gal.1.de fac.alimen.& 8.de fac.ſimp.

Opium fit ex lacte,quod à papaueris ca pite deſtillat, vt Dioſcorid. cap.63.quart Paulus libro 7.tenet,quòd ſit frigidum i quarto: nihilominus eius amaritudo no frigidum ſimpliciter,ſed aliquatenus cal dum potius affirmaret, quare diligentiu res confyderetur.vide Gal.7. de fac. ſimp vbi de papaueris ſpecie agit.

Opopanax fit ex panacis herculei li quore. vide Dioſcoridem capit.50. terti & Galenum 8.de faculta.ſimplic. calidur in tertio, & ſiccum in ſecundo. Meſu. ca pit. de opo. Pituitam craſſam & viſcoſan in remotis partibus corporis contentan ſoluit. Paulus libro 7. Mollit etiam & diſ cutit.

Origanũ,quo vtimur,vt refert Braſauo la,eſt heracleoticum, ſed iuxta aliorũ opi nionem,eſt origanũ ſylueſtre & heracleo ticum,& onitis noſtro tempore non inue niuntur. Dioſcorides cap.29.tertij, Theo phraſtus ca.2.lib.6. Plinius cap.17.lib.20. Galenus 8.de facul.ſimpli. Habet vim inci dendi,extenuandi,ſiccandi & calefaciendi in tertio abſceſſu.

Orminum niſi ſit,vt Ruellius, ſclarea, neſcio certè an reperiatur. Dioſc.cap.126. tertij. Plin.capi.vltimo,libro 22.Galen.in

fine

ine primi, de fac. alimen. alteram speciem
rmini memorat. Paul. lib. 7. Marrubio
imile, calidum, mediocriter siccum & abstergens.

Ornithogalos, quamuis vbique inter segetes nascatur, nondum à me visa est: radices habet quas edunt pueri vt refert Ruellius. Sunt in Veronensi agro quædam radices dulces, & in sapore castaneis similes quæ thrasse vocantur. Dioscor. cap. 133. secundi.

Orobanche non solùm orobum strangulat, sed omnes quæ vicinæ sunt, plantas sternit, vnde ab aliquibus herba lupa, ab aliis cauda leonis, ab aliis verò herba taurina, eò quòd à bobus comesta ad coitum eas promouet. Dioscor. cap. 131. secundi. Theoph. 8. de histor. & quinto de causis plant. Plin. cap. vlt. lib. 22. Pau. lib. 7. Est temperamenti sicci & frigidi ad primum ordinem.

Oryza, vulgò riso, nascitur palustribus & vliginosis locis, aluum compescit: vide Diosc. cap. 86. secundi. Plin. lib. 18. cap. 7. Pau. lib. 7. Vim habet adstrictoriam.

Osyris, vulgò linaria: vide Diosc. ca. 138. quarti. Gal. 8. de fac. simp. Plin. cap. 12. lib. 27. Paul. lib. 7. Amara est, & vires iecoris laxat.

Oxyacantha, Arabiæ berberi, nec eſt, bene huius plantæ notæ conſyderentur quod vulgò dicitur creſpini. Dioſ. cap. 107 primi. Gal. 8. de fac. ſimp. Pau. lib. 7. Fructu ipſius myrthi baccis reſpondet. Auic. tene quòd ſit frig. & ſic. in tertio.

Pæonia, fœmina, eſt notiſsima, ſed maſcula non inuenitur. Gal. 6. de facul. ſimpl. Eſt tenuium partium, ſed non nimis calida, imò magis temperata, aut à temperie parum in calore diſtans. Dioſc. cap. 148. tertij. Plin. lib. 25. cap. 4. Paul. lib. 7. Radix acris leuiter, ſubamara & ſiccans, cui nonnihil adſtrictionis ineſt.

Paliurus quid ſit, re vera neſcio: nam omnes antiqui in paliuro diſcrepant. Theophraſt. cap. 17. libri tertij. & capit. 4. lib. 4. Dioſc. cap. 113. primi. Plin. cap. 19. lib. 13. & cap. 13. lib. 24. Pau. lib. 7. Adſtringit, & ſemen incidit.

Palma, φοίνιξ, res nota eſt: nam dactylis, quos ipſa fert, libenter veſcimur: in quorũ numero ponuntur etiam tamarindi, qui nil aliud ſunt quàm dactyli Indiani. Dioſ. cap. 129. primi. Gal. 8. de fac. ſimp. & ſecundo de fac. alim. Pau. lib. 7. Fructus iam maturus calefacit, reliqua palma valde adſtringit.

Panax quum triplex ſit Aſclepium ſcilicet

et ab Aesculapio, chyronium à Chyrone,
: heracleum ab Hercule:& si aliquibus co
nitum dicatur, reuera tamen ego non vi-
i. Sunt qui pro panace Asclepio mõstrans
nillefolium vulgare, & pro chyronio inu-
am campanam: vide tamen Diosc. cap. 50.
c 51. & 52. tertij. Gal. 8. de fac. simpl. Plin.
ap. 25. lib. 12. & cap. 4. lib. 25. Pau. lib. 7.
Herculeum calidum in tertio, & siccum in
ecundo, mollit & discutit: ex hoc fit opo-
anax Asclepium & chironium : priora
unt calidiora.

Pancration est minor & rotundior scil-
a: vide Diosc. cap. 165. secundi. vide etiam
le scilla Gal. 8. de fac. simp. Pau. lib. 7. Spe-
ie & viribus scillæ simile est.

Panicum omnibus notum. Galen. 6.
le facul. simpl. Paul. lib. 7. Siccat & re-
rigerat.

Papauer, μήκων, duplex est, alterum syl-
uestre, quòd flores puniceos, siue rubeos ha
bet, qui vulgo in laterali morbo sicci ha-
bentur pro efficaci remedio: alterũ dome-
sticũ quod rursus duplex est, album scilicet
& nigrum, quanquam horum à Diosc. ter-
tia species assignetur: vide Diosc. cap. 62.
& 63. quarti, Gal. 7. de fac. simp.

Papauer cornutum, μήκων κερατῖνος, sępius
à me visum, sed spumeũ, quod prope ma-

re nascitur haudquaquam. Theoph. cap. 13. lib. 9. Qui dicunt glaucium ex hoc papauere fieri, quod & memithe Arabes vocãt reuera decipiuntur. Diosc. ca. 64. & 65. 4. Gal. 7. de fac. simp. Pau. lib. 7. Adstringendi vireis habet.

Papyrus in Italia non habetur, vt Theophrast. cap. 9. lib. 4. & Plin. cap. 11. lib. 13. sed tantum in Aegypto. Olim ex papyro chartæ conficiebantur, vnde etiam nomen adhuc retinet. Diosc. cap. 100. primi. Gal. 8. de fac. simp. Pau. lib. 7. Siccat, chartæ crematæ modo.

Paronychia etsi à multis herbariis cognita, nunquam à me visa est, scio tamen folia iuxta radices rotunda habere similia peplo: vide Dioscorid. cap. 52. quarti, Galen. 8. de facul. simpl. Pau. lib. 7. Extenuat, siccat, paronychiis medetur citra erosionem.

Partheniũ, vulgò matricaria ouer amarella, nomen adhuc seruans amaraci, nec est secunda species artemisiæ, vt brasauola & Fuchsius, nec est cotula fœtida, nec helxine, quam parietariam dicunt, vt nonnulli sunt qui dicant athanasiam vulgò daneda vocatam, esse speciem matricariæ. Diosc. cap. 146. lib. 3.

Pastinacæ, σταφυλῖνοι, tam domesticæ quã sylu

ſylueſtres, vulgò paſtonache dicuntur, nec ſunt carubiæ ſiue carotæ, vt Ruellius, quũ non habeant radices ſanguineas, vt carotæ. Decipiuntur etiam qui pro dauci ſemine, ſemen paſtinacæ accipiunt, quum alia res ſit daucus à paſtinaca. Dioſcor. cap. 54. tertij, Galen. 8. de facul. ſimpl. Paul. lib. 7. Vrinas & menſes mouet, adſtringendi viribus prædita, ſylueſtris tamen eſt valentior.

Paſtinaca, piſcis eſt qui vulgò dicitur peſce columbo, in cauda habet ſpinam acutiſſimam & venenoſiſsimam, vnde Plin. ca. 8. lib. 32. Paſtinacæ quoque radio ſcarificare gingiuas & in dentium dolore vtiliſsimum, conterítque is, & cum helleboro albo illitus dentes ſine vexatione extrahit. Dioſcor. cap. 19. ſecundi. Ex oleo in quo hepar huius piſcis ſit decoctum, ſcabies nõ ſolùm in hominibus, ſed etiam in beluis probè expellitur.

Peplus à Seplaſiariis eſcula rotunda dicitur, & eſt herba lacte plena. Peplis verò quum in maritimis locis naſcatur, nunquã à me viſus eſt. Dioſcor. cap. 162. & 163. quarti. Gal. 8. de fac. ſimp. Pau. lib. 7. Eius liquor tithymalorum modo purgat.

Peucedanum olim Dioſcoridi familiare, ſed quod pro peucedano monſtratur

non

non est verum peucedanum, optimum
Sardinia oritur. Dioscor. cap. 83. tertij. Ga
8. de facult. simp. Plin. cap. 9. lib. 25. Pa
lib. 7. Calefacit, discutit, & siccat in terti
ordine.

Phalaris, species lithospermi, maior
minor reperitur. Dioscorid. cap. 150. te
tij. Plinius capite 12. lib. 27. Paulus libr
7. Calida est & tenuis, doloribus vesic
prodest.

Phaselus, vulgò fasolo, huius specie
plures enumerantur coloribus distincta
Nam aliqui sunt rubri, albi, alij citri
ni flauíque, & ex diuersis coloribus pi
cti. Dioscorides capite 99. secundi. vi
de de smillace Auerrhoim. Declinan
ad calidum & humidum, impinguan
corpus.

Phu Valeriana duplex, maior & minor. Minor autem lanuginosior & breuior est, flores fert albos & purpureos, simul mixtos, multas radices tenues habet. Maior verò similis est olusatro, caulem habet cubitalem & maiorem, & cætera quæ in Valeriana visuntur, demptis floribus, qui Narcisso non sunt similes: quanquam locum hunc in Diosco. corruptum putat Ruellius, quod fieri potest quum cætera sint satis manifesta. Dioscor.

cap.

cap.10.primi.Gal.8.de fac.ſimp. Vim habet nardo ſimilem.

Phycus marinus, φῦκος θαλάσσιος, quid ſit neſcio, algam vertit Theodorus, ſed non eſt alga, quæ Venetiis in ſeruandis vitris reponitur. Dioſc.cap.95. quarti.Gal. 8. de fac.ſimp.Plin.cap.23.lib. 13.Pau.lib.7.Refrigerat, ſiccat in ſecundo, & mediocriter adſtringit.

Phyllitis eſt lingua ceruina, olim pro ſcolopendria habita, quum reuera nunc ſit aſplenon ſiue citrach Arabicè dictum, nec eſt hemiotitis lingua ceruina, vt Manardus, Leonicenus & Fuchſius & Ruellius adſerunt, ſi locus rectè perpendatur. Dioſcor. cap. 112. tertij.Gal. 8.de facul.ſimp. Diarrhoeam cohibet phyllitis.Pau.lib.7. Acerba qualitate conſtat.

Phyllyrea non eſt tilia, vt Hermolaus, Ruellius & Marcellus Florentinus interpretantur: nam tilia, Græcè φύλλυρα, & non φυλλυρέα dicitur. De tilia ſcripſit Theophraſt.cap.10.lib.4.cuius cortex modo emplaſtri recentia vulnera conglutinat, & folia eius trita inflammationes pedum reſoluunt, & facit capillos renaſci, prohibens etiam eorum profluuium. Phyllyrea, arbor, ignota eſt noſtro tempore: vide Dioſcor.cap.110.primi. Paul. lib.

lib.7. Tiliæ folia adstringunt, iccirco vlceribus oris medentur.

Phyllon, vulgò folio, nisi sit persicar maior, vt Ruellius: nescio profectò qu sit: vide Diosc. cap. 131. tert. Nullibi à Ga nec à Paulo mentio habita est.

Pityusa à seplasiarijs Esula maior vocatur, cuius radices ab iis qui à monte Gargano siue sancti Angeli veniũt, pro turb venduntur, à peritis tamen medicis neglectæ: hæc verò Esula maior alcebram & scebram à Mesue nominatur, cuius rei fidem facit Serapio cap. de scebram: vide Diosc cap. 160. lib.4.

Plantago, ἀρνόγλωσσον, maior & mino inuenitur: quanquam non desint, qui lanceolam herbam esse plantaginis affirmãt. Maior constat septem neruis, media quinque, minor tribus: habent facultatem aqueam, frigidam, cum aliquali austeritate vt Gal. 6. de facul. simp. Diosc. cap. 115. secundi. Pau. lib. 7. Refrigerat & desiccat in secundo, temperata ex aquea & terrestri substantia.

Platanus in Italia, vt refert Theophrast. non nascitur, vide tamen Diosc. de eius viribus, cap 92. primi. Plinium cap 7. lib. 15. & Galen. 8. de fac. simplic. Exiccat & infrigidat, à latis foliis dicta est quæ habet in-

stai

tar fici folia. Pau. lib. 7. Frigidiore & humidiore vi constat.

Polemonia, nisi sit galego, siue gearcha dicta, vt refert Brasauola, nescio quid sit: nō habet tamen in summitate corymbos, vt refert Diosc. cap. 9. quarti. vide Gal. 8. de facul. simp. & Plin. cap. 6. lib. 25.

Polium sunt qui pluries vidisse affirmēt, scio ego in hoc seplasiarios decipi: nā herbam pro polio ostendunt, quę caules valde tenues & lino similes, seminibus rotundis onustos habet, quæ polium reuera non est. vide Plin. cap. 7. lib. 21. & Theoph. cap. 21. lib. 9. Gal. 8. de fac. simp & Diosc. cap. 115. tertij. Pau. lib. 7. tertij. Calefacientium & siccantium ordinis est.

Poligonon, herba sanguinalis, tam mascula quàm fœmina omnibus nota, vulgo corrigiola siue centinodia dicitur. Diosco. cap. 4. & 5. lib. 4. Plin. cap. 12. lib. 27. Gal. 8. de fac. simp. Pau. lib. 7. Habet vim adstringendi, frigida & humida in secundo ordine.

Poligonaton, vulgo frasinella siue ginochiella, cuius radicibus mulieres ad fucum vtuntur: ab aliquibus etiam vocatur sigillum sanctæ Mariæ, & sigillum Salomonis. Manardus in hoc deceptus est, credens poligonatum esse secacul

Arab.

Arabum:nam Serapio ſcribens de ſecac
nihil refert quod ad polygonatum at-
neat. Galenus 8. de facultate ſimpliciu
Dioſcorid. capite 6. lib. 4. Paul.lib.
Variæ facultatis eſt, adſtrictoriæ, acris
amaræ.

Polipodium, inquit Actuarius, purg
bilem nigram & pituitam. Manardus, ſo
uit ſine moleſtia. Meſues, extenuat corp
ra, quod & Galen 8. de facultate ſimpl. v
lenter exiccare inquit ſine mordacitat
Dioſcorid. cap. 179. quarti, Plinius cap.
lib. 26. Paulus lib. 7. Siccat abundè citi
morſum.

Pompholyx, qua vtuntur ſeplaſiarij e
potius cadmia: quòd verò tunica non ſit, a
paret, quum tunica vera, leuiſsimus quid
puluis ſit, non autem vt lapis ac noſtra vi
detur. Quare apud pharmacopolas nõ in
ueniri tuciam nunc affirmarem, niſi alian
habere forte inueſtigauerint. vide Dioſco
cap. 43. quinti: nec auſus eſt aliquis, quòd
ſciam, hanc in catapotiis ſiue pharmacis,
quæ per os deglutiuntur, tuciam impone-
re. Gal. 9. de fac. ſimp. Plin. cap. 13. lib. 34.
Pau. lib. 7. Siccat ſine eroſione.

Populus, ἄιγυρος, tam alba quàm ni-
gra, nota eſt omnibus, vulgò ab Hetru-
ſcis dicitur oppi, à Longobardis Piope, ex
quib

quibus fabulantur electrum oriri, ſed re-
uera ab inſula quapiam olim Auſtrauia di-
cta à quibuſdam arboribus noſtro pino ſi-
milibus effluit,& ad Germaniam per ma-
ris inundationem aliquãdo perfertur. Hoc
vulgò dicitur à ſeplaſiariis charabe, nec eſt
gummi populi, vt nõnulli retulerunt. Dio-
ſcorid. cap. 94.& 98. primi. Plin. cap. 24. lib.
16. Paul. libr. 7. Nigra calefacit in primo,
modicè ſiccat, tenuis ſubſtantiæ; alba aquo-
ſa eſt, tepida terreſtríſque ſubſtantiæ & ab-
ſterſoria.

Porrum capitatum dictũ, quod in tem-
pore tranſplantationis, ſi folia & radices
porris incidãtur, & aliquid quod illud de-
ſcendere prohibeat, in plantando ſubter-
ponatur, facilè capitatum euadat. Dioſcor.
cap. 38. lib. 2. De porro verò agreſti, lege
Ampelopraſon. Paul. lib. 7. Mali ſucci eſt &
acris, extenuat & abſtergit.

Portulaca, ἀνδράχνη, vulgò porcellana,
Galen. 6. de facult. ſimplic. Frigida in ter-
tio, & humida in ſecundo, bilioſos ac
calidos humores cohibet, &, vt refert
Plin. cap. 21. libr. 20. rupturas vmbilici
conſtringit. Dioſcor. cap. 113. ſecundi. Paul.
libr. 7. Refrigerat in tertio, humectat in
ſecundo.

Potamogeton, vulgò beta aquatica, na-

ſcitur in lacuſtribus & aquoſis locis, pruritibus ac vetuſtis & depaſcentibus vlceribus prodeſt. Dioſc. cap. 96. quarti. Gal. 8. de facul. ſimplic. Paul. lib. 7. Refrigerat & adſtringit.

Pſylij, ſemen, vt refert Gale. 8. de facult. ſimpli. frigidum eſt in ſecundo, humectat & deſiccat mediocriter. Plin. cap. 9. lib. 25 Dioſc. cap. 68. lib. 4.

Ptarmice, vulgò oliuella, ea plerique pro ſcopis vtuntur, & dicitur ptarmice, eò quòd odorata planta ſtatim ſternutamenta irritet. Dioſc. cap. 151. ſecundi. Gal. 8. de fac. ſimplic. Viridis, calida, & ſicca in ſecundo: ſiccata verò in tertio ordine.

Pulegium omnibus notum, inuenitur maſculum cum floribus albis, & fœmellum cum floribus purpureis. Qui dicunt ſpeciem calamenti eſſe id quod in vſu eſt, valde decipiuntur, ſiquidem calamenti ſpecies per ſe omnes inueniuntur. Dioſc. cap. 31. tertij. Gal. 6. de facul. ſimpl. Plin. cap. 14. lib. 20. Extenuat, calefacit, concoctionéſque adiuuat, vt Gal.

Pumex, eſt lapis combuſtus ex monte Aetnæ, vel Veſuuino monte Campanię, qui ſi iterum comburatur, non erit ſmyra inferior. Dioſco. cap. 79 quinti, & Galen. 9. de facult. ſimplic. Habet vim exiccandi & abſter

abstergendi.

Pyrethrum sua radice notissimum, habet folia veluti daucus & fœniculus agrestis. Diosc.cap.78.tertij.Gal.8.de fac.simpl. Facultas eius est caustica.

Pyrites lapis, vulgò Marchesita, probatur qui est aëri similis. Diosc.cap.96.quinti.Galen.9.de fac.simpl.Paul.libr.7.Validè discutit tumores, sanguinémque in grumo concretum.

Quercus, δρῦς, connumeratur inter arbores glandiferas, sicuti etiam Elix, Fagus, Cerrus, Suber, Farnia, Ischia: vide Dioscor. cap.126.primi Galen. 6.de fac. simpl. Paul.lib.7. Folia ac fructus siccant, ac tepida vi pollent.

Quinquefolium, πεντάφυλλον, maius folia mentæ similia habet, & florem in pallido candidum, secunda species à prima tantùm in colore differt, tertia per terram serpit, quarta folia similia viti tenet, ab aliquibus diapensia, vel sannicula dicitur: vide Diosc.cap.40.quarti.Gal.8.de fac. simp.Radix eius exiccat in tertio, nec euidentem habet caliditatē. Plin.ca.9.lib.25.

Radix, ῥάφανος, vulgò Rauanello.Gal.8. de fac.simpl.Calida est in tertio, & sicca in secundo.Dioscor.cap.104.lib.2.

Radicula siue herba lanaria, sicuti tem-

pore Diosco.cognita, ita nunc maximè restat incognita. Diosco.cap.153.secundi. Gal. 8.de fac.simp. Paul.libr.7. Calefacit in tertio, siccat in secundo.

Ranunculus, βατράχιον, est apium raninum, cuius species quatuor enumerantur: scilicet apium, quod est pes columbinus, pes paipi, pes milui, & apium risus, quod herba sardonia aliâs appellatur: vnde Vergilius,

Imò ego sardonis videar tibi amarior herbis.

Hæc si ab homine deuoretur, ita interficit, vt contractis neruis instar ridentis moriens videatur. Diosco.cap.166.secundi. Plin.cap.vlt.lib.25. Paul.lib.7. Omnia genera sunt excellenter calida, sicca, acria, vrentia.

Rheubarbarum, vulgò rheubarbaro, cognoscitur differenter ab omni rhapontico, de quo satis amplè tractauit Mesues.

Rhamnus, vulgò dicitur spinceruino, aut id quod Hetrusci dicunt marucho. Diosco. ca.104.primi. Gal.8.de fac.simp. Exiccat & digerit in secundo. Plin.cap.14.lib.24.

Rhaponticum, Diosco.cap.2.tertij. Plin. cap.12.lib.27. Galen.8.de facul.simpl. Paul. lib.7. compositum ex terrestri frigida & tenui substantia, aēreáque, calida, & leuiter acri.

Rhodia radix, niſi ſit quæ garyophillata dicitur, certè neſcio ſi vnquam viderim: hoc ſcio, eam roſas, vnde nomen accepit, redolere. vide Dioſco. cap. 43 quarti. Gal. 8. de fac. ſimpl. Paul. lib. 7. Calefacit in ſecundo, tenui & diſcutiente vi prædita.

Rhu obſoniorum, vulgò dicitur ſumacho: in condendis enim cibis antiqui hoc, loco ſalis vtebantur, quod etiam nunc in Syria & Aegypto obſeruatur. Dioſcor. cap. 128. primi. Gal. 8. de facul. ſimp. Paul. lib. 7. Conſtringit & exiccat in tertio, detergit in ſecundo.

Ricinus, frutex, vulgò miraſole, dictus eſt ricinus ab animale ricino, vulgò zecca, quæ in equis & canibus ſæpe viſitur, quanquam heliotropios ſit miraſole, dicitur à ſeplaſiariis cherua maior, & à Meſ. granum regis. Gale. 7. de facul. ſimpl. Dioſcor. 158. quarti. Paul. lib. 7. Purgat, abſtergit & digerit.

Roſmarinum, λιβανωτὶς, habet duas ſpecies, quæ à me nondum viſæ ſunt: roſmarinum coronarium eſt, quo paſsim vtimur, & vulgare noſtrum. Dioſcor. cap. 79. & 80. tertij. Galen. 7. de facul. ſimpli. Habet vim incidendi & abſtergendi. Plin. capit. 11. lib. 24.

Roſæ, excellentiores ſunt rubræ, poſt has

purpureæ, demum albæ. Componuntur ex diuerſis ſubſtantiis, vt Galen. Putarem ego earum infuſionem potiorem fieri, ſi ex Damaſcenis roſis pararetur. Dioſcor. cap. 115. primi. Gal. 8. de fac. ſimpl. Paul. lib. 7. Iuxta conſtant ſubſtantia, aquoſa ſcilicet calida, adſtringenti & amara: flos autem magis adſtringit & deſiccat.

Rubus caninus, κυνόσβατος, non eſt roſa ſylueſtris, vt nõnulli putarunt, teſte Theophraſto, qui diuerſa capita agit: nam de cynosbato loquitur cap. 18. tertij, & de roſa canina cap. 6. lib. 6. Dioſcor. cap. 108. primi. Galen. 7. de facult. ſimpl. Fructus aſtrictorius, &c.

Rubia, ἐρυθρόδανον, omnibus nota, cuius caulibus & foliis ob ſuam aſperitatẽ vtuntur fœminæ ad illuſtrandum ſtannum. Dioſc. cap. 151. tertij. Gal. 6. de facult. ſimpl. Paul. libr. 7. Radix acerba & amara ita iecur & renes purgat vt ſanguinem & menſes euocet.

Ruſcus, ὀξυμυρσίνη, apud ſeplaſiários bruſcus, herba ſpinoſa, ſimilis myrtho, quam & ſylueſtrem myrthum dicunt: eius germina in acetariis comeſta, valẽter vrinam prouocant, & obſtructiones aperiunt. Dioſcorid. cap. 141. lib 4.

Ruta, πήγανον, duplex eſt ſylueſtris montana,

ana, & satiua hortensis, & ambæ species cognoscuntur. Gal. 8. de facult. simpl. Calida in quarto est syluestris, & satiua in tertio. Contra fascinationes eam commendauit Aristoteles in suis problematis. Dioscor. cap. 47. tertij.

Ruta syluestris, πήγανον ἄγριον, hanc harmel Arabes vocant, ex Cappadocia & Galatia affertur, nimirum nostris partibus non habetur. Qui verò pro harmel, semen cicutæ accipiunt, valde decipiuntur. Volunt aliqui geargam esse rutæ speciem, vulgò galega dictam, cui attribuunt in peste & contra venena miram quandam virtutem vide. Dioscoridem cap. 48. tertij. Gale. 7. de facul. simpl. vocat eam moly.

Sabina, βάρυθον, tam quæ similis est cupresso, quàm quæ Tamarisco cognoscitur. Diosc. cap. 89. primi, Gal. 6. de facult. simpl. Plin. cap. 11 libr. 24. Paul. lib. 7. Calefacit & siccat in tertio.

Saccharum Dioscoridis & Galeni nonnulli esse ex eodem liquore quo nostrum affirmant, nec à nostro differre dicunt, nisi arte & natura: alij verò longè à nostro differentem existimant, nec eodem liquore confici, sed veluti ex rore factum credunt. Dioscorid. cap. 74. ad finem lib. 2.

Gal.cap.de melle. Paul.lib.7.ca.de melle. Sachar minus dulce noſtro, ſed æquales vires obtinet, nec nocet ſtomacho, nec ſitim efficit.

Sagapenum, vulgò ſerapino, liquor eſt ferulaceæ herbæ: electiſsimũ habetur Venetiis, potentius eſt orientale. De eius viribus vide Meſuen & Dioſcor.cap.86.tertij. Gale.8.de fac.ſimp. Suffuſioni oculorum & debilitati viſus valet. Paul.lib.7. Calidum & tenue, cui abſterſoria vis ineſt.

Salix, arbor, ἰτέα: eius ſpecies tres recitantur à Theophr.& Plin. de tribus ſuccis eius mentionem facit, ſcilicet de gummi, & de eo qui fit inciſo eius cortice, & de eo qui inciſis ramis tempore autumnali per ſe deſtillat: habent enim vim exterendi quæcunque claritati oculorum officiunt. Plin.cap.38.lib.16.Gal.6.de fac.ſimp.Paul. lib.7. Folia & flores ſiccant citra roſionem, & nonnihil adſtringunt.

Saluia, ἐλελίσφακος, ab Agrippa herba ſacra vocabatur, eius ſuccus bibitus facit quæ ſteriles ſunt mulieres, prolificas, & cõfert ſputo ſanguinis, vide tamen de his Aetium & Dioſcoridem cap.35.tertij. Gale.6. de facult.ſimpl. Plin.cap.6.libr. 26. inquit, quòd ſuccus foliorum capillos generat. Paul.libr.7. Euidenter calefacit, & leuiter

adſtrin

adſtringit.

Sambucus & ebulus, ἀκτῆ, ſuccus corticum radicum hydropicis ſuccurrit, & ſemen ebuli in decocto iuæ, dolores iuncturarum, podagræ, & morbi Gallici tollit: ſuccus etiam eius in ſole exiccatus, & in clyſteribus iniectus, ſciaticis medetur. fomentum etiã ex eorum radicibus factum tumores pedum, qui ex longo morbo prouenerunt, optimè reſoluit. Diſcor. cap. 168. quarti. Galen. 6. de facult. ſimpl. Exiccat & conglutinat. Plin. cap. 8. libr. 24. Paul. libr. 8. Deſiccat, modicè digerit, & conglutinat.

Sampſuchum, vulgò maiorana, nec miretur quiſpiam, ſi per diuerſa capita mentio fiat à Galen. & à Dioſcor. de ſampſucho & amaraco: nam hoc fieri potuit, vt rem melius exprimeret Dioſcorid. nam in Galeno creditur in eo textu eſſe menda, vbi pro amaraco legi debeat maro, & non amaraco. Dioſcorides cap. 4. tertij. Galen. 8. de facult. ſimp. Paul. lib. 7. Calefacit & ſiccat in tertio, tenuis ac diſcuſſoriæ naturæ.

Sandaracha non eſt vernix, vt aliqui putarunt, quum vernix ſit gummi iuniperi: ſed eſt potius res mineralis, quę ab auri pigmento non differt, niſi in coctura: nam ſi

quis diu auri pigmentum coxerit, facilè illud in ſandaracham conuerti efficiet, nec arſenicum chryſtallinum ex auri pigmento per ſublimationem paratur, vt nonnulli crediderunt, ſed potius eſt res mineralis per ſe oriens. Verùm quod vulgò dicitur riſagalum, ex arſenici & auri pigmenti pari portione per ſublimationem bene conficitur. vide Dioſcorid. de ſandaracha. cap. 76. quinti. & Galen. 9. de facult. ſimplic. & Paulum libr. 7. Adurantis eſt facultatis.

Sarcocolla, eſt gummi cuiuſdam in perſide arboris, mirè cōglutinat recentia vulnera, & vlcera antiqua mundificat, glutinat, & carnem inducit, & eſt mirabilis in oculorum deſtillationibus. Optima cognoſcitur, ſi ſit amara & alba, valet etiam vlceribus aurium, ſi in melicrato bombix intinguatur: deinde pulueri ſarcocollæ inuolutus auri imponatur. Dioſcor. cap. 90. tertij. Gal. 8. de facul. ſimpl. Plin. cap. 11. lib. 13. Paul. libr. 7. Siccandi ac opplendi vires habet.

Satyrion non habetur noſtris temporibus, ſed eius loco teſticuli canis: nec Satyrion habet duas radices, vt putarunt nonnulli, ſed vnam tantùm bulboſam pomo ſimilem. Plures ſunt deinde teſticulorum

canis

anis species, inter quę palma christi reponitur. Diosc. cap. 134. & 135. tertij. Gale. 8. de facult. simpl. Paul. lib. 7. Calidi & humidi temperamenti est, vnde Veneris appetentiam facit.

Saxifraga, vulgò sassifragia, vulgaris herba est, in frangendis lapidibus, & in prouocanda vrina summopere commendatur. Dioscor. cap. 17. primi, & Paul. lib. 7. Vrinam mouet, & calculos conterit.

Scammonia, vera & optima erat quæ ex Mysia Asię olim afferebatur, sed quę à Dioscoride reprobatur, in Iudæa & Syria oriẽs, tantummodo nunc in vsu est, nec vera sic alacriter soluit ac nostra: nam olim drachma scãmoniæ cum duobus granis hellebori pro dosi tribuebatur, sed nostra si ad pondus decem vel quindecim granorum exhibeatur, adeò ventrẽ exonerat, vt etiam quàmmaximè superque euacuet. Diosc. cap. 165. quarti. Plin. cap. 8. libr. 26. Paul. libr. 7. Calefacit, digerit, & biliosa extergit, magísque eius liquor.

Scilla, vulgò deflexa voce à seplasiariis dicitur squilla: aiunt minutim incisam, & in vase vitreo melle pleno per totam æstatem soli expositam; deinde colatam, præsentaneum esse remedium epilepticis. Galen. 8. de facul. simplic. Incidit scilla, sed

non

non adeò calida, vt ſecũdum gradum tranſcendat. Dioſcorides capi. 102. ſecundi. Paulus libr. 7. Incidit & calefacit, & deſiccat in ſecundo ordine.

Scordion verum nunc inuenitur, ſimile chamædrio, differens tamẽ odore allij. Cretenſe à Gale. in lib. antid. laudatur. Et 8. de facul. ſimpli. Componuntur ex diuerſis ſubſtantiis, conſolidat omnia viſcera, ruptis & ſpaſmo cõfert, valet doloribus lateris modo emplaſtri, & recentia vulnera ac vlcera conglutinat. Dioſcorid. cap. 116. tertij. Paulus. Variis conſtat facultatibus, quum amarum, acerbum, & acre ſit: purgat igitur & calefacit.

Sedum, ἀΐζωον, vulgò ſempre viuo dicitur, cuius ſpecies tres numerantur à Dioſc. capit. 85. & 86. quarti. Maius vulgò dicitur orchiella, minus dicitur vermicularis vel pignola, & eſt maſcula & femella. Gale. 6. de facultate ſimplic. Frigida in tertio mediocriter adſtringit, & ſiccat leuiter. Plin. capit. 2. lib. 25.

Senecio, ἠριγέρων, vulgò ſpeliciosa, colicu lus quodammodo rubens, foliis longis & inciſis veluti in eruca viſitur flores lutei citò in pappos deſinenteis. Galen. 6. de facultate ſimplic. Dioſcorides cap. 92. quarti. Nonnulli eſſe carduum benedictum affir-

mant.

mãt.Paulus lib.7.Mixtas habet vireis, refrigerat enim & modicè discutit.

Serpyllum, Dioscorid.cap.41.tertij.Galen.6.de facult.simpli. Plin.cap.22.libr.20. Paul.lib.7.adeò calefacit,vt vrinam & mẽses moueat.

Sesamum, est simile milio,sed aliquantulo crassius,& altius folia fert rubra cum flore viridi, & producit in siliquis semen veluti papauer Dioscorid.capi.90.secundi. Gale.8.de facul.simpl.Plin.capit. 10.lib.18. Paul.lib.7.Mediocriter calefacit,mollit & opplet. Auer. quinto colliget. Calidum in primo,humidum in tertio.

Seseli,Arabicè siselcos,notum est,præsertim Massiliense: validissimè vrinam prouocat, & epilepsiæ ac spirandi difficultati medetur.Creditur à ceruis inuentũ: nam à partu id statim comedunt,vt denuò concipiant, sicut refert Arist.9.de natura animalium, cap.5.Dioscorid.cap.55.tertij, & Galen.8.de facult.simpl.libr. Plin.capit.5.lib. 20.Paul. libr. 7. Calefacit, tenuísque substantiæ est.

Sideritis, non est herba Iudaica,vt Ruellius: nam herba Iudaica est quam virgam auream appellamus. Hæc caulem fert rubrum ad duorum cubitorum altitudinem cũ foliis modo oliuæ circumcirca incisis,

&

& florib⁹ in summitate aureis, vulneribu & fistulis mirè confert, similiter in frangendo lapide, vt Arnaldus de villa noua Dioscorid.capit.33. quarti.Galenus 8.de facultate simplicium. Paul.lib.7. adstringit

Sinapi triplex est:syluestre, quod semen habet paruum:commune,folia habet rapo similia:tertium,vulgò dicitur Rugetta,album semen ferens,& eo vtimur in seruanda vinorum dulcedine.Dioscorid.capi.143. lib. 2. Galenus 8. de facultate simplicium. Plin.capit.8.lib.19.Auicen.lib.2. Calida & siccca in quarto.

Siser, propemodum simile est pastinacis domesticis,nascitur in Germania, & vocatur rapa citrina. vide Plenium cap.5. libro 19.Dioscoridem cap.106.secundi.Galenum 8.de facultate simplicium. Paulum libr. 7. Calidum in tertio ordine. Radix cocta stomacho vtilis, vrinam cit, semen tenue & discussorium ,cum vino valet singultui.

Sisymbrium, est seplasiorum balsamita, vulgò menta Romana, vel menta Florentina. Sisymbrium verò aquaticum est id quod vulgò dicitur crescione. Dioscorides capit.117. secundi.Theophrast.capit.7. libro 6.& capit.8. libro 5. de plantag.caus. & Plinius cap.10. lib.19. Galen.8. de facultate simplicium.Paulus libro septimo.Calefa

lefacit ſiccátque in primo, humidum in ſecundo abſceſſu.

Sion, non eſt quod vulgò dicitur creſcione, ſed aliud: verùm vnum abſque altero rarò inuenitur. Sion habet folia lata oluſatro ſimilia ſed creſcionus habet quales in eruca viſuntur. Dioſcorides cap. 116. ſecundi. Plin. confundit vtrunque ſion, id eſt ſion verum & ſiſymbrium aquaticum, vt apparet cap. 22. lib. 22. Galen. 8. de facult. ſimplic. Paul. libro 7. Calidum eſt, vrinam citat, diſcutit, & renum calculos frangit.

Smilax aſpera & lenis: inuenitur aſpera, quæ folia habet periclymeno ſimilia, arboribus aduoluitur, & habet innumeras viticulas ſpinoſas cum fructu vuæ, racemi modo rubenti: lenis verò hederæ folia habet ſimilia, & viticulas ſimiles antedictæ, ſed non ſpinoſas, vulgò viluchio, & à ſeplaſiariis volubilis dicitur, flores habet orbiculatos veluti campana. Theophraſt. cap. vlti. tertij. Dioſcorid. cap. 139. & 140. quarti. Gale. non ſimilacem, ſed milacem vocat. 7. de facultate ſimplicium. Plin. ca. 2. lib. 16. & cap. 10. libr. 24.

Smilax, arbor, vulgò deflexa voce à taxo ſic à Romanis appellata, Naſſo dicitur. Vide Dioſco. capit. 78. libro quarto. Caue tamen ab huius fructib⁹, quoniã interficiũt.

Plutac

Plutarchus inquit, quòd sola vmbra interficit, sed de ea tu intellige, quæ in Carbonia nascitur. Paul. lib. 7. Est virosæ virtutis.

Smilax hortensis, sunt qui esse existimẽt phaselum rubeũ, qui vulgò fasolo turchesco appellatur. Manardus tenet, quòd sit Galeni dolicus, & vulgò quòd dicit rouiglione: sed credo illum decipi, quoniam quod dicimus rouiglione, Galen & Paul. non dolicum vocant, sed potius ocrum. Diosc. ca. 135. lib. 2. Galen. 1. de facul. alimen.

Smyrnium, vulgò dicitur Macerone, nec est imperatoria, vt nonnulli, quæ commendatur in omnibus frigidis, ægritudinibus, sicut in doloribus colicis & stomachi, menstrua prouocat & vrinam, dolores dentium tollit, & cum vno strangulatui vuluæ medetur, cerebrum masticata purgat, & eius puluis ad epilepsiam, spasmum, paralysim, & ad febrem quartanam ante eius paroxysmum per horam vtiliter cum vino bibitur: valet in peste, & ad omnia venena,: spiritum reficere, & membra sensuum roborare potest: datur insuper asthmaticis, ictericis, hydropicis & lienosis. Dioscorid. capi. 72. tertij. Galen. 8. de facultate simplicium. Plinius capit. vltimo libro 19. Paulus libro 7. Calefacit & siccat in tertio ordine.

Solan

Solanum, στρύχνον, vulgò ſolatro, cuius ſpecies à Dioſcorid. quatuor enumerantur, hortenſe, halicacabum, ſomnificum, & furioſum. Hortenſe & halicacabum nũc paſſim cognoſcuntur: nam halicacabum eſt id quod Arabes voce parũ deflexa Alchachengi dicunt. Plures etiam ſpecies inueniri dicuntur, ſed de his quaſi per ſomnium loquũtur authores. Vide Dioſcoridem ca. 69. 70. 71. & 72. lib. 4. Galenum 8. de facultate ſimpli. Plinium cap. 31. lib. 21. Paul. lib. 7. Hortenſe & Halicacabum adſtrigunt, & in ſecundo ordine refrigerant.

Sonchos, ſunt qui ſcariolam eſſe dicunt. Scio apud Hetruſcos vocari Circebita. Dioſcorides cap. 120. 2. Galen. 8. de faculta. ſimplicium. Paulus li. 7. Adſtringit & manifeſtè refrigerat.

Sparganium hucuſque non vidi, etſi ab aliquibus reperta eſſe dicatur: hoc ſcio, non eſſe ſpatulam fœtidam, vt Ruellius, ex cuius ſucco ſanantur ſcabies & volaticæ. Dioſcorides capit. 23. 4. Galen. 8. de facultate ſimplicium. Paulus libro 7. Siccandi vireis habet. Plin. cap. 9. lib. 25.

Spina alba, λευκάκανθα, vulgò bedeguar ſicuti Arabice. Sunt qui pro ſpina alba accipiunt carduum benedictũ, alij carduum carlinam dictum, alij alium carduum. Ad-

uerte tamen bedeguar tãtùm nasci in montibus & syluosis locis. Dioscorid.capit.12.3. Gale.6.de faculta.simplicium. Radix desiccat & modicè adstringit, semẽ est tenuis essentiæ & calidę facultatis.

Spina Arabica, est similis albæ. Ego eam non vidi: hoc scio non eam esse, vt Ruellius putat, spinam arboris acatiæ. Dioscorides cap.73.3. Galenus 6. de facultate simpli. Validius adstringit & desiccat.

Spondylion audiui ab aliquibus esse inuentum: valet epilepsiæ eius fructus & orthopnœæ. Vide Dioscorid.capit. 81.3. Gale. 8. de facultate simpli. Paulus lib.7. Constat virtute acri & discussoria.

Stachys, nisi sit marrubium album, nescio quid sit. Dioscorid.cap.3.3. Galen.8. de facultate simplicium. Plin. capit.15. lib.24. Paulus lib.7.3. In calefaciendo tertium ordinem occupat.

Stacte, est styrax liquida. Dioscorid.capit.64.1.

Staphys agria, ἄσταφις ἀγρία, vulgò strafusano, siue vua seluatica. Dioscorid.capi. 150.4. Galen.6. de facultate simplicium.

Stibium & stibi, antimonium est, vt placet Auicen. & Seraph. Funditur ipse, & omnia metalla facit fluida, vt ferrum. Dioscorid.capit.53.5. Galen. 9. de facultate simp.

ſimplicium. Exiccat & conſtringit. Plinius capit. 6. lib. 33.

Sthœchas, Arabicè ſtichados, eſt res notiſsima. Vide Meſu. & Dioſcorid. capit. 28. 3. Galen. 8. de facultate ſimplicium. Paul. lib. 7. Aperit, extenuat, detegit & confirmat viſcera.

Stœbe nõ conuenit cum ſcabioſa, vt nonnulli affirmarunt, ex cuius decocto ſanantur ſcabies & pulmonis vitia. Dioſcorid. de ſtœbe capit. 13. 4. & Galen. 8. de faculta. ſimplicium. Paul. libro 7. Semen & folia in tertio adſtringunt.

Styrax, vulgò ſtorace calamita. Dioſcorid. capit. 70. primi. Galen. 8. de facultate ſimplicium. Plini. capit. 25. libro 12. Paulus libro ſeptimo. Calefacit, emollit, & concoquit.

Sycomorus, arbor noſtro moro non diſſimilis, fructum fert non ramis, ſed caudice ficorum groſſulis dulciorem. Dioſcorides capit. 148. primi. Galen. 2. de aliment. Theoph. capi. 2. libro 4. Plin. cap. 7. lib. 13. Paul. lib. 7. Fructus nullius nutrimenti, liquor arboris emollit, vulnera conglutinat, & tumores diſcutit.

Tamarix domeſtica apud nos non inuenitur. Dioſcorid. cap. 101. primi. Galen. capvltimo 7. de facultate ſimpliciũ. Plin. ca. 21.

lib.13.Paul.lib.7. Incidit, extergit, ita tamen vt manifestè non exiccet, sed adstrictionis particeps sit.

Telephium, est faba crassa, vulgò dicta. Dioscorid.cap.vlti lib.2.Galenus 8.de fac. simplicium.Paul.lib.7.Calefacit in primo, & in secundo desiccat.

Tamarindi, aliàs dactyli Indi vocantur: vide suprá.

Terebinthus, res est nunc nota, olim quasi incognita recesserat. Nunc eius resina non liquida, sed potius cocta ad nos affertur.Dioscorid.capi.77.primi,Theophr. capit.15.tertij.Inuenitur tā masculus,quàm fœmina.Galen.8.de facultate simplicium. Fructus adstrictorium quiddam habēt, sed in secundo calefaciunt & desiccant.

Teucrium adhuc non vidi.Plin.ca.5.lib. 25. duas species teucrij memorat,& secundum habere folia fabæ similia adserit: vnde nonnulli id esse voluerunt, quod vulgò dicitur faba grassa. Dioscorid.cap.102.lib. 3.Galen.8.de faculta.simpl. Exiccat in tertio,calefacit in secundo.

Thalictron est secundum Ruellium herba Argentina, quæ folia coriandro similia habet.Dioscorid.capit. 93.quarti.Galen.6. de facultate simplicium.

Thapsia raro ad nos affertur. Valet liuidita

ditati carnis cum thure & cera, vt refert Plinius cap. 20. lib. 13. Galenus 6. de facult. simplic. Dioscorides cap. 151. quarti. Theophrastus cap. 23. lib. 9. Est radix vomitoria. Paul. libro 7. Acris est & vehementer cum humiditate calefacit, ex alto attrahit, & attractum discutit.

Thlaspi quid sit, non possum affirmare: nam bursa pastoris multùm à thlaspi differt, si quis rationem vtriusque perpendat. Dioscor. cap. 145. secundi. Galen. 6. de facul. simp. Paul. lib. 7. Semen viribus acre, vt intestinorum abscessus potu rumpat.

Thymbra siue Satureia, siue cunila, vulgò Sauorezo siue peuerella, apud Tuscos coniella, pollet ac ipse thymus. Dioscorid. cap. 40. tertij. Plin. cap. 8. lib. 19. & cap. 20. lib. 20. Reperitur domestica & syluestris: quare non mirũ si Columella inter thymbram & Satureiam, diuersitatem posuerit. Paul. lib. 7. Syluestris præstat, quæ thymus, hortensis verò imbecillior.

Thymus inuenitur albus & niger: at niger iuxta Aetij placitum est malus. Dioscorid. capite 39. tertij. Galen. 6. de facult. simpl. Theophrast. cap. 2. lib. 6. Paul. lib. 7. Calefacit in tertio, & desiccat, & glutinosos humores incidit.

Tithymali genera sunt septem; chara-

tias& myrthites,quę sunt nobis incognita: Paralius verò ab aliquib⁹ cognoscit̃,& vulgò vocatur herba mora, ex qua pisces moriuntur.Cyparisius est esula minor:dendro des,à me nunquam visus. Plathyphylos, apud Tuscos dicitur torto maglio.Nota tamẽ quòd cyparisius vocatur à Mesue alscebram,& ab Auicen.scebram, alscebram verò mezeheregi est pityusa à Dioscorid.Lac eorum depilat oleo in sole inunctum,& ortum tandem prohibet.Dioscorid.capi. 159. 4.Galen.8.de facultate simplicium.Plin.capit.8. lib.26.Paul.lib.7.Omnes è quarto ordine calefacientium, acrimoniæ & validæ amaritudinis participes.

Tragacantha,vulgò draganti eius gumi vocatur,in Creta & Achaia nascitur. Gale. 8.de facult.simpli.exiccat. Dioscorid.capi. 21.tertij.Plin.cap.21.lib.13.Paul.lib.7.Similes gumi vireis habet.

Tragion quid sit diuinare nescio, sicut etiam de eius secunda specie dicerem, nisi fortè sit pimpinella, vel saxifragia hircina. Gal.8.de fac.simp.Diosco.ca.47.& 48.quarti.Plin.cap.21.lib.13.Paul.libro 7.Calidum in tertio, attractorium discutiens.

Tragum nisi sit species iunci, haud etiã scio quid esse posit:nã sine foliis Plin.eam cum minimis ramentis pingit,cap.vltimo

lib

lib.27.Dioſcor.cap.49.libri quarti.

Tragoriganum, vt placet Leoniceno, in acetariis comeditur, vulgò tragone appellata. Dioſcor.cap.30.tertij. Plin.cap.17.lib. 20. Galen.8.de facul.ſimplic. Paul.libro 7. Vires habet origani, & nonnullam etiam adſtrictionem.

Tribulus habet duas ſpecies, vt Theophraſt.cap.5.libro 6.quarum vna producit fructum ſpinoſum, cuius radices à multis pro iringo condiuntur, & reuera decipiuntur. Dioſc.cap.16.quarti. Gal.8.de fac.ſimp. Plin.cap.16.lib.21. Paul.lib.7. Mediocriter refrigerat, ſed terreſtris ſiccando valẽtior eſt, aquaticus leuiter humectat.

Trifolium, τρίφυλλον, omnibus notum, cuius ſpecies apud nos tres enumerantur: prima habet folia rotunda & magna, ſecunda longa, tertia rotunda & minuta. Plinius cap.9.libro 21. Scripſit etiam de trifolio acuto Scribonius, & eſt ſpecies trifolij acetoſi, & vulgò dicitur Alleluia, ſiue pan cuculo. Decipiuntur qui pro andacocha ſemen trifolij accipiunt: nam andacocha nil aliud eſt quàm lotus ſylueſtris ſiue Aegyptius. Galen.8.de facult.ſimpl. Dioſc. cap.114.tertij.

Trinitas, herba nota ferè omnib⁹, habet enim folium in tres partes diuiſum, ſimile

foliis cyclaminis cum cæleſtis flore coloris. Conglutinat vulnera & inteſtinorum rupturas, & quæ in ſcrotum deſcendunt, præſertim ſi medium huius pulueris cochleare cum vino ſtyptico ſumatur.

Tripolium etſi ab aliquibus credatur eſſe turbit, nihilominus decipiũtur: ſi quidem noſtrum turbit odorem non habet vt tripolium, ſed creditur potiùs turbit noſtrum eſſe alipiam Dioſcoridis: ſed quum verum tripolium non habeatur, id quod à monte ſancti Angeli affertur, eſſe cortex pityuſæ creditur. Dioſcorid. cap.1:0.quarti. Galen.8.de facul.ſimplic. Plin. capite 7. libro 26. Paul. libro 7. Calida radix eſt in tertio, & acris.

Tubera, Græcè ὕδνον, vulgò tartufi, de quibus mentionem facit Plinius capite 2. libro 19. Galen. 2. de facult. alimentorum. non habet, vt ipſe inquit, euidentem qualitem. Auicen. 2. ſuorum can. Componuntur ex terreſtri & aquea ſubſtantia, & ſapore priuantur, generant humorem melancholicum, craſſum, & quandoque paralyſim, ſtomachum aggrauant, & malè digeruntur. Dioſcorid. cap. 134. ſecundi. Paul. lib. 7. Conſtant ex terreſtri ſubſtantia cum modica virtute tenui.

Tuſſilago, Græcè βήχιον, vulgò farfara vel

vel vngula caballina dicitur, nota est; eius fumus prodest tussientibus, vnde nomen accepit. Dioscorides cap. 117. tertij. Galen. 6. de facult. simplic. Paulus. Constat ex calida & aquosa substantia.

Turbit Mesuæ est radix alipiæ, vt dictum est de Tripolio.

Typha, τύφη, vulgò mazza surda, hæc nascitur in aquosis ac palustribus locis. Surda idcirco dicta, quia eius lanugo si aures alicuius ingrediatur, facilè ille surdescit, est nota etiam pueris, quum sæpe illam primò manibus habeant. Diosco. cap. 124. tertij. Theophrast. cap. 13. primi libri. Apud Galenum vel Paulum nulla de hac fit mentio. Plin. cap. 10. lib. 18.

Vmbilicus Veneris, Græcè κοτυληδὼν, vocatur apud Tuscos coopertorium. Sunt qui in Lombardia cymbaria quadam pro Veneris vmbilico vtuntur. Dioscorid. cap. 87. quarti. Galen. 7. de facult. simplic. Plin. cap. 2. lib. 15. Paul. lib. 7. Refrigerat, repellit, abstergit, dissipat.

Verbascum, Græcè φλόμος, vulgò tasso barbasso, & est omnibus notum. Inuenitur mas & fœmina: mas ex foliis strictis, fœmina ex latioribus; cæteræ species nondum mihi sunt cognitæ, etsi Ruellius primulam veris esse vnam phlomi speciem

crediderit, ſeſe profectò decipiens, quur nullibi de eius flore agat Dioſcorides. Succus ex flore huius herbæ omnes faciei maculas abſtergit. De verbaſco loquitur Galenus 8. de facul. ſimplic. Dioſcorid. cap. 99 quarti. Plin. cap. 6. libro 26. Paul. libro 7. Folium omnium ſiccantem & mediocriter adſtringentem vim referunt.

Verbenaca tam recta quàm ſupina, à Græcis περιστερεὼν dicta, vulgò berbena vocatur, nec virtute hæ ſpecies inter ſe differunt, niſi quòd altera mas, quæ raris foliis conſtat, altera fœmina magis folioſa. Dioſcorides capite 58. & 59. quarti. Plinius capite 9. libro 25. Galen. 8. de facul. ſimplic. vim habet ſiccantem.

Vetonica, κέστρον, vulgo notiſsima eſt, quæ tot virtutes præ ſe fert, quot Anto. Muſa, Cæſaris Medicus, illi attribuit. Vide Dioſcor. cap. 1. quarti. & Gal. 8. de fac. ſimp. Mundificat renes, pulmonem, pectus, & hepar. Plin. cap. 8. lib. 25.

Viola alba, λευκόϊον, ex qua vnguentum iaſminum fit, nota omnibus eſt, ſicuti & viola lutea, quæ à ſeplaſiariis vocatur keiri, de cuius viribus Gal. 7. de facul. ſimplic. tractat. Dioſcor. cap. 129. tertij. Paul. lib. 7. Frutex abſtergendi extenuandique vires habet, magis autem flores.

Vitex, Græcè ἄγνος, vulgo agno casto dicitur, & est duplex, albus & niger, maior & minor, vt testatur Plinius capite 9. libro 24. Galenus 6. de facul. simplic. Calidum & siccum est in tertio. Dioscorid. cap. 120. primi.

Vitis alba, Græcè ἀμπελολεύκη, vulgò brionia dicitur, siue zucha saluatica, & est res notissima: vide de eius viribus Dioscoridem capite 179. quarti. Galen. sexto de facultat. simplic. Radix soluit splenis duritiem.

Vitis nigra, siue ἄμπελος μέλαινα, vulgo dicitur vua tamina, & apud Tuscos tamaro, & est res nota. Dioscor. cap. 177. quarti. Plin. cap. 2. lib. 23. Paul. lib. 7. Pollet, sed non ita efficaciter vt alba.

Viticella, quæ ab aliis dicitur momordica, ab aliis balsamina, ab aliis coranzana, inuolucris herba est, florem habens cucumeri similem, à quo posteà fructus oritur, ouo gallinæ similis, sed minor satis cũ quibusdam veluti acutis spinis viridis existens ante maturationem, & rubens post ipsam maturationẽ: cuius folia neruorum vulnera conglutinant, & oleũ ex infusione, eius fructus vulneribus, apostematibus, & vlceribus mammillarũ non solùm prodest, sed mirum in modũ dolores matricis

per

per clysterem iniectum & hæmorrhoidarum, vulnerum, & apostematum maximè leuat ac tollit, cicatrices extenuat, &c. vt videre poteris iuxta Matthiolum Senensem cap. de vite nigra.

Vitis syluestris, Græcè ἄμπελος ἀγρία, omnibus nota; longas enim ex se mittit viticulas, vinum vitis modo ferentes, lignosas & asperas. Folia solatro similia, latiora tamen & longiora, florem ceu muscosum capillum, fructum exiguis vuis similem, radices in aqua decoctæ dantur contra cutem subeuntes aqua, acini vuarum asperam & discolorem cutem, omnésque alias maculas repurgant. Dioscor. cap. 17. quarti, Galen. 6. de facult. simplic. Paulus lib. 7. Germina abstergunt, & nonnihil adstringunt.

Vrtica, Græcè ἀκαλύφη, res notissima est: vide de eius viribus Dioscoridem capite 89. quarti, & Galen. sexto de facultat. simplic. Plin. capite 5. libro 21. Paul. libro septimo. Tenuem habet substantiam, citra rosionem siccat, tumores discutit, abstergit, & ventrem subducit.

Xanthion, vulgò lappa minor dicitur, inuenitur in pinguibus locis, & in paludibus per estatem siccatis: vide Dioscoridem capite 133. quarti. Galen. octauo de facult. simp

ſimplic.Paul.libro 7. Fructus diſcutiendi vires habet.

Xyris, ſunt qui eum eſſe velint vulgarem acorum, ego eum nuſpiam vidi: ſcio tamen ex Galeno, ſeptimo de facultat. ſimpl.eius ſemen eſt validiſsimum in prouocanda vrina, & in duritie ſplenis. Dioſcorid. cap. 24. quarti. Paulus libro 7. Tenuis & diſcuſſoriæ & extrahentis eſt facultatis ac etiam exiccatoriæ.

Zea nil aliud eſt,quàm noſtra ſpelta vulgaris.Dioſcorides capite 80. ſecundi.Plin. capite octauo,lib.18. Galenus ſexto de facult. ſimplic. Paul. libro 7. Viribus tritici reſpondet,& medium inter calorem & ſiccitatem obtinet.

Zingiber, res nota eſt ſeplaſiariis, & affertur ex Arabia & ex Aegypto, germinat quotannis, folia habens harundini ſimilia. Dioſcorides cap.149. ſecundi. Galenus ſexto de facultat.ſimplic.Paul.libro 7. Impenſe calefacit.

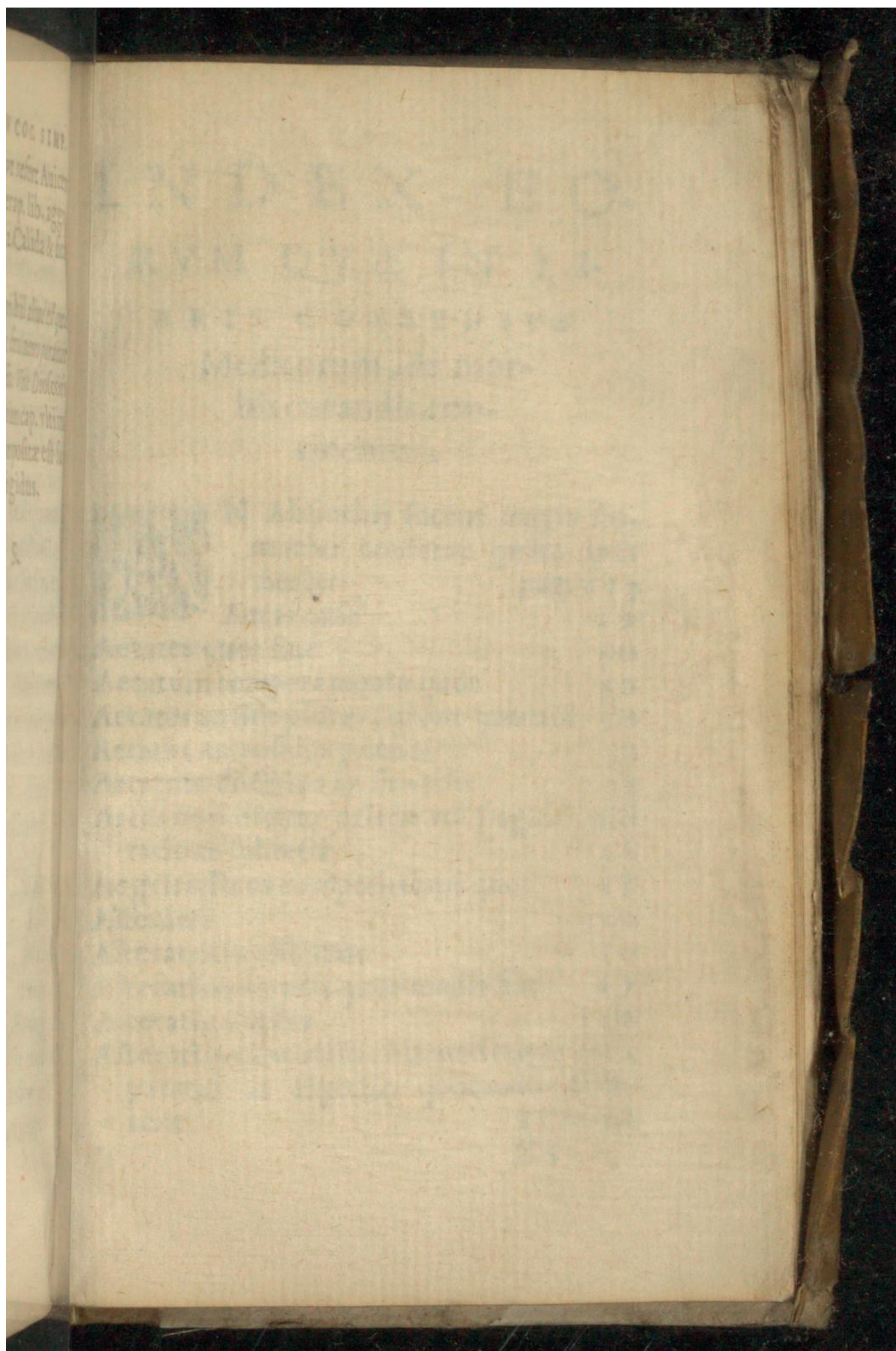
Zedoaria, radix eſt gingiberi ſimilis, odoratior tamen & aliquantulum amara, non autem ſic acuta vt gingiber, impinguat,flatum diſcutit,& comeſta affert odorem allij, ceparum & vini. Confert etiam morſibus animalium venenoſis, reſoluit apoſtemata matricis, curat vomitum &

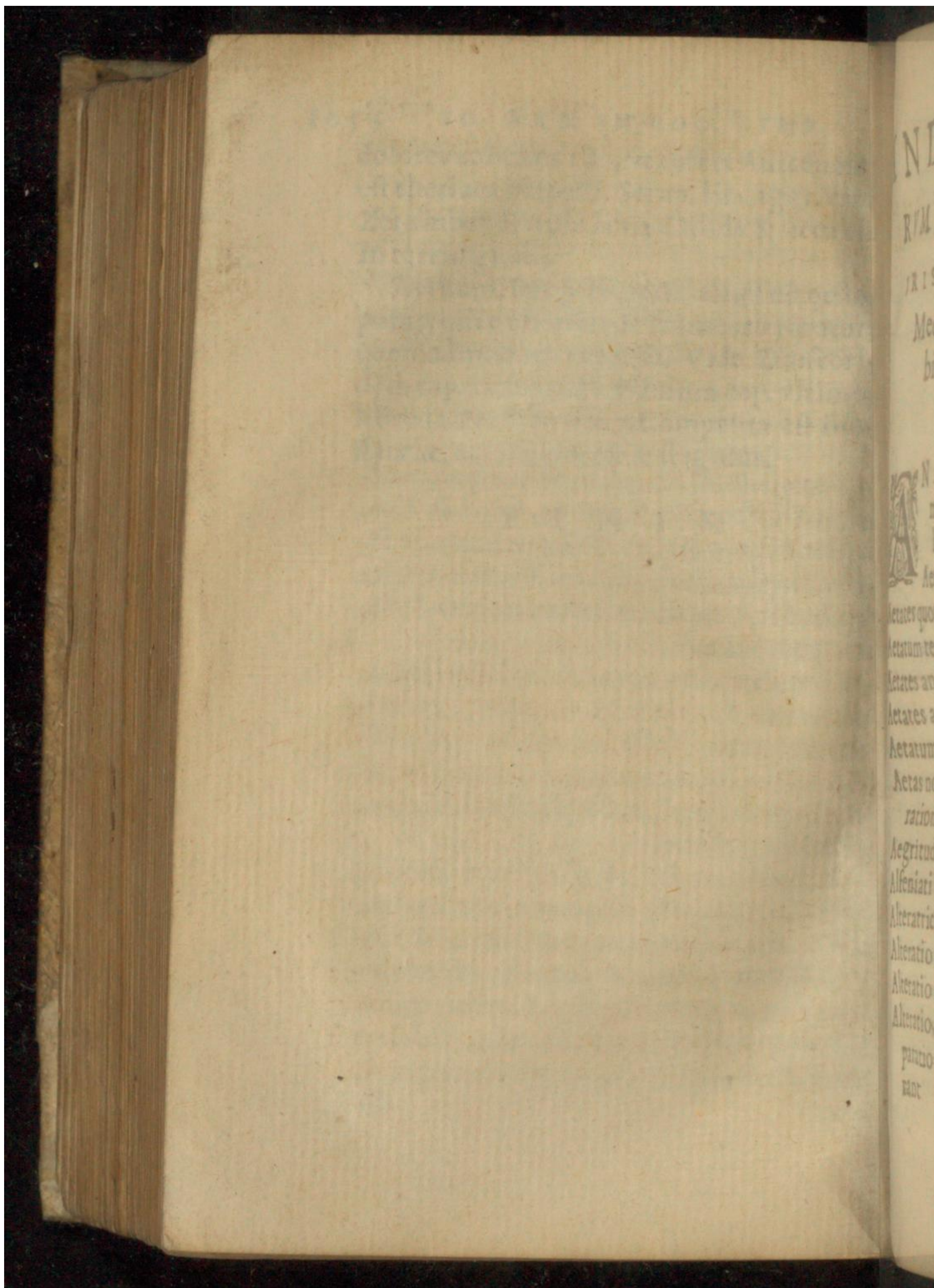
do

dolores colichos: &, vt refert Auicennas, eſt theriaca Napelli. Serap. lib. aggr. cap. Zerumbet. & Auic. lib. 2. Calida & ſicca eſt in tertio gradu.

Zythum, ſiue ζυθὸς, nihil aliud eſt quàm potus, qui ex hordeo & frumento paratur, quemadmodum ceruiſia. Vide Dioſcoridem cap. 79. ſecundi. Plinium cap. vltimo, libro 12. Paulum lib. 7. Compoſitæ eſt ſubſtantiæ, acris enim eſt & frigidus.

FINIS.

INDEX EORVM QVÆ IN LIBRIS CONSENSVS Medicorum, de morbis curandis, continentur.

Elem

FINIS.

LVGDVNI,
EXCVDEBAT
IACOBVS
FORVS.